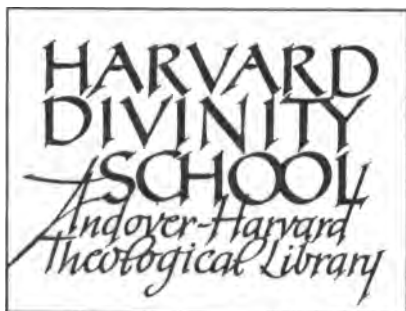

King

882

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

THOMAS KANE

Athens 1859.

www.libtool.com.cn

Digitized by Google

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY

AN ALPHABETIC

LIST OF THE SPECIES OF THE MUSEUM

OF THE MUSEUM OF COMPARATIVE ZOOLOGY

OF THE MUSEUM OF COMPARATIVE ZOOLOGY

1859.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑΙ

www.libtool.com.cn

ΙΩΝΑ ΚΙΝΓ

Ἐκφωνηθεῖσαι

ΚΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

« Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε. »

(Α'. Θεσσαλ. ε. 21)

.....
ΤΟΜΟΣ Α'.
.....

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Κάτωθεν τοῦ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Παγκαλῆ

Ὁδὸς Αἰγέως ἀριθ. 906.

1859.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

Ἐπιφυλάττω εἰς ἑμαυτὸν τὸ δικαίωμα τῆς μετα-
φράσεως.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ.

ΠΕΡΙ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ.

Περὶ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Χριστοῦ.

Ἰωάν. α. 33.

«Κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν· ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκείνός μοι εἶπεν· Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι Ἀγίῳ.»

Ὁ Χριστὸς ἐν τῷ ἱερῷ ἡρώτησέ ποτε τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ λέγων,

«Τὸ Βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; Οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' αὐτοῖς, λέγοντες, «Ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν, Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; Ἐὰν δὲ εἴπωμεν ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ἔχουσι τὸν Ἰωάννην ὡς προφήτην.

«Καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ, εἶπον, οὐκ οἶδামεν.» (Ματθ. κα. 25—27.) Τὴν ἀπόκρισιν δὲ ταύτην ἔδωκαν, οὐχὶ διότι δὲν ᾔδεινον, ἀλλὰ διότι δὲν εἶχον εἰλικρίνειαν ψυχῆς ὥστε νὰ ὁμολογήσωσι τὴν ἀλήθειαν.

Οὕτω, νομίζω, καὶ τὴν σήμερον πολλοὶ Χριστιανοί, ἐὰν ἡρωτῶντο περὶ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Ἰωάννου πόθεν ἦν, καὶ διατί ἐβάπτιζε, καὶ διατί ἐβαπτίσθη ὑπ' αὐτοῦ ὁ Χριστός, ἤθελον εἶσθαι ἠναγκασμένοι νὰ ἀποκριθῶσιν, οὐκ εἰ δ α μ ε ν.

Ὁ Ἰωάννης ἐβάπτιζεν ἐν ὕδατι, καὶ ὁ Χριστός, ζῶντος ἔτι τοῦ Ἰωάννου, ἐβάπτιζεν ἐν ὕδατι, ἥ μᾶλλον εἰπεῖν, εἰ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐβάπτιζον, ὥς λέγεται παρὰ τῷ Ἰωάννῃ 3. 2. «Καίτοι γε Ἰησοῦς αὐτός οὐκ ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ» ἀλλ' οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο ἦτον ἐκεῖνο, ὑπερ σήμερον ὀνομάζομεν Χριστιανικὴν Βάπτισμα, διότι δὲν ἦτον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦλάχιστον ἡ Γραφή δὲν μᾶς ἐμφαίνει τι τοιοῦτον, οὐδὲ εὐλόγως δυνάμεθα αὐτὸ νὰ ὑποθέσωμεν.

Τὸ Χριστιανικὸν Βάπτισμα συνεστάθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, τὸ τελευταῖον θεληθὲν πράγμα, ὅπερ ἔκαμε πρὶν ἀναληφθῆναι εἰς τὸν οὐρανόν.

Οἱ Ἰουδαῖοι πρὸ τοῦ Χριστοῦ εἶχον μὲν διάφορα βαντίσματα καὶ λουσίματα, τὰ ὁποῖα βαπτίσματα καὶ βαπτισμοὺς ὠνόμαζον, ὥς μᾶς λέγει ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ αὐτοῦ (Ἑβρ. 9. 10 καὶ Μαρκ. 7. 3), καὶ ὥς φανερόνεται καὶ ὑπὸ τοῦ Λευϊτικοῦ νόμου ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ· ἀλλ' αὐτὰ δὲν ἦσαν τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου· καὶ ὅλα δὲ τὰ βαπτίσματα τῶν τε Ἰουδαίων καὶ τῶν Χριστιανῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἐθνικῶν εἶχον γενικὸν τινα σκοπὸν, ὅμοιον κατὰ τὴν ἦσαν βαντισμὸς ἢ ἀπόλυσις τῆς σαρκὸς, τοῦ σώματος, ὥς σημεῖον ἐσωτερικοῦ ἢ πνευματικῶς τινας καθάρισμοῦ, καὶ τοῦτο ἐν μέρει ση-

μαίνεται διὰ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Ἰωάννου· καθότι γέγραπται ὅτι, ὅτε ὁ Χριστὸς διέτριβεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ἐβάπτισε, καὶ ὁ Ἰωάννης τὴν βαπτίζων ἐν Αἰνῶν, ἐγγὺς τοῦ Σαλήμ, καὶ παρ-
 γίνοντο, καὶ ἐβαπτίζοντο, « Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίων περὶ καθαρισμοῦ. Καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί, ὃς εἶναι μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὃ σὺ μεμαρτύρηκας, ἵδε, οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. » (Ἰωάν. γ'. 22—26.).

Ἄλλ' ἂν καὶ πάντα τὰ βαπτίσματα ἐστήμαινον γενικῶς καθαρισμὸν, τοῦ Ἰωάννου ὅμως τὸ βάπτισμα εἶχεν ἰδιαι-
 τερόν τινα σκοπὸν ὥς πρὸς τὸν Χριστὸν τὸν μὴ ἔχοντα ἀνάγκην καθαρισμοῦ.

Τὸ τοῦ Ἰωάννου βάπτισμα καλεῖται συνήθως βάπτισμα μετανόιας, ὡς λέγεται ἐν Μάρκῳ α'. 4. « Ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κηρύσσων βάπτισμα με-
 τανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν » καὶ ἐν Λουκᾷ γ'. 3. « Καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανόιας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. » Καὶ ὁ Ἰωάννης αὐτὸς ἔλεγεν, « Ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὕμῃς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν » (Ματθ. γ'. 11.).

Ἀλλὰ διατί ὁ Χριστὸς νὰ βαπτισθῇ βάπτισμα μετανόιας, ὦν ἀναμάρτητος; Αὐτὸς περιετμήθη καὶ ἔλαβε τὸ σημεῖον τῆς καθαρότητος. — ἀλλ' αὐτὸ ἦτον ἔργον τῶν γονέων αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ ἴδιον ἑαυτοῦ ἔργον· ἡ δὲ ἔ-
 λευσις αὐτοῦ πρὸς τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου ἦτο ἴδιον ἑαυτοῦ ἔργον, καὶ ἐβαπτίσθη ὦν περίπου τριάκοντα ἐτῶν.

« Πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμίται ἐξεπο-
 ρεύοντο πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ

Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. » (Μαρκ. α. 5.) Ἄλλ' ὁ Χριστὸς δὲν εἶχεν ἁμαρτίας, καὶ ἐξομολογηθῆναι καὶ βεβαίως δὲν ἤθελεν ὑπάγει προσποιούμενος ὅτι ἦτον ἁμαρτωλὸς, καὶ εἶχε χρεῖαν μετανοίας καὶ ἀφένσεως ἁμαρτιῶν.

Ἐὰν ἐξετάσητε τὰ χωρία ὅσα ἤδη ἀνέφερα περὶ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Ἰωάννου εἰς μετάνοιαν θέλετε ἰδεῖν, ὅτι ἦλθε βαπτίζων οὕτω καὶ κηρύττων μετάνοιαν, μόνον ὡς ἐτοιμασίαν διὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Χριστοῦ· ὡς γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις· « Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάζει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν μου. Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἑτοιμάσθε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. » (Μαρκ. α. 1—3.)

Τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου ἦτο, « Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. » (Ματθ. γ'. 2.) Καὶ εἰς τὸν ὅχλον τὸν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν βαπτισθῆναι ἀνήγγελε τὸν ἐρχόμενον Μεσσίαν — « Ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὕδατος ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαπτίσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί. » (Ματθ. γ'. 11.)

Ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐς Ἱερουσαλὺμιν ἱερεῖς καὶ Λευῖτας· ἵνα ἐρωτήσωσι τὸν Ἰωάννην, « Σὺ τίς εἶ; » ἀπεκρίθη, Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· εὐθύνετε τὴν ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. »

Τότε τὸν ἠρώτησαν, « Τί οὖν βαπτίζεις; » Ἀπεκρίθη δὲ ὅτι « μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, Αὐτός ἐστι, ὁ ὀπίσθέν μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν... Καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα

φανερωθῇ τῷ Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων. » (Ἰωαν. Α'. 19. 31).

Ὁ Ἰωάννης ῥητῶς μᾶς λέγει ἐνταῦθα ὁποῖος ἦτον ὁ μέγας τοῦ βαπτίσματος αὐτοῦ σκοπός, δηλαδή νὰ φανερωθῇ ὁ Ἰησοῦς Χριστός ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας εἰς τὸν Ἰσραήλ, καὶ οὕτως ὥστε μηδεμίαν ἀμφιβολίαν νὰ μείνῃ εἰς τὴν καρδίαν παντὸς εἰλικρινοῦς ἀνθρώπου. Ἐστάλῃ διὰ νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἔθνους πρὸς τὸν Μεσσίαν, ὅστις ἦτον ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἔμελλε ταχέως νὰ φανερωθῇ.

Ὁ Ἰωάννης αὐτὸς, καίτοι υἱὸς τῆς Ἐλισάβετ τῆς ἑξαδέλφης τῆς Μαρίας, δὲν ἐγνώριζεν αὐτόν· διότι αὐτὸς μὲν ἔζη ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁ δὲ Χριστός ἐν Ναζαρέτ ἐργαζόμενος ὡς τέκτων παρὰ τῷ νενομισμένῳ πατρὶ αὐτοῦ Ἰωσήφ· ὅς οὖν ἦλθεν ὁ ὠρισμένος καιρὸς τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐμφανίσεως αὐτοῦ. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Μαρία φαίνεται ὅτι δὲν εἶχε σαφεστάτην ἰδέαν ποῖος ἦτο καὶ διὰ ποῖον μέγα ἔργον ἐστάλῃ εἰς τὸν κόσμον· διότι ὅτε τὸν εὔρεν ἐν τῷ ἱερῷ καθηζόμενον ἐν μέσῳ τῶν Διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς, ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε πρὸς αὐτόν, « Τέκνον τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ ὁδοιῶμενοι ἐζητοῦμέν σε. » Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναί με; καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα, ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. » (Λουκ. β'. 46—50.)

Ἐὰν ἡ Μαρία ἤξευρε σαφῶς τίς ἦτον ὁ Χριστός, δὲν ἤθελε τάχα ἐννοήσῃ τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ; Τὸν εἶδεν ὡς παιδίον, καὶ, ἂν καὶ ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ εἶχεν εἰπεῖ πρὸς αὐτήν, ὅτι θέλεις συλλάβει υἱὸν θαυμαστῷ τῷ τρόπῳ, καὶ καλέσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, καὶ ὅτι αὐτός

μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας,» (Λουκ. α. 26—33.), φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν ἐννόησεν ἐντελῶς τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ· οὐδὲ εἶναι ἀπλῆθον ὅτι αὐτῇ τε καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, προσεδόκων ὅτι ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἔμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ κατὰ γράμμα, διότι μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ συναλθόντες ἐν οἷς καὶ Μαρία ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ (Πραξ. α. 12—14) «ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ;» (Πραξ. α. 6.) Τῷ ὄντι ὁ Ἰωάννης μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὀλίγον πρὶν τῆς σταυρώσεως αὐτοῦ, «οὐδὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν» (Ἰωάν. ζ. 5.) Ἡ θειότης αὐτοῦ ἦτο κεκαλυμμένη διὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ὅθεν ἀνάγκη ἦτο νὰ φανερωθῇ εἰς τὸν Ἰσραὴλ τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ μὴν ἀφήσῃ μηδεμίαν ἀμφιβολίαν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔργου.

Δι' αὐτὸ τοῦτο ἤλθεν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν ὕδατι ἀπεσταλὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Τὸ βάπτισμα αὐτοῦ δὲν εἶναι ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· «ὃ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι ἐκεῖνός μοι εἶπεν. Ἐγὼ δὲ ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὕτως ἐστὶν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ.» (Ἰωάν. α. 33.)

Ὁ Χριστὸς τοιοῦτοτρόπως ἔμελλε νὰ φανερωθῇ πρὸς τὸν Ἰωάννην αὐτόν καὶ πρὸς πάντα τὸν Ἰσραὴλ, ὅθεν ὁ Ἰωάννης ἐρχόμενος νὰ βαπτίζῃ εἶπε πρὸς τὸν λαόν, ὅτι ὁ ὀπίσω αὐτοῦ ἐρχόμενος ἦτο πρὸ αὐτοῦ καὶ ἰσχυρότερος

αὐτοῦ, ὅστις ἤθελε βαπτίσει αὐτοὺς ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ καὶ πυρί. Καὶ ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἐβαπτίσθη, «ἰδοὺ ἀνεψύχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί· καὶ εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστεράν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἰδὼ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠδόκησα.» (Ματθ. γ'. 16. 17.) «Καὶ ἐμαρτύρησεν ὁ Ἰωάννης λέγων, ὅτι τεθέσμαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστεράν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν.» (Ἰωάν. α. 32.).

Αὕτη ἦτον ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Χριστοῦ — τὰ Θεοφάνεια· οὕτως ἐφανερώθη παρῶν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, καὶ ἀκριβῶς, ὡς ἐρρέθη πρὸς τὸν Ἰωάννην παρὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι ἔμελλε νὰ φανερωθῇ, καὶ ὡς ὁ Ἰωάννης ἀδιστάκτως εἶπε πρὸς τὸν λαόν ὅτι ἔμελλε νὰ φανερωθῇ. Τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου, εἰς τὸν σκοπὸν ὅλη ἡ Ἰουδαία καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ προσῆλθε διὰ νὰ βαπτισθῇ, συνεστάθη δι' αὐτόν τοῦτον τὸν σκοπόν, εἰς ἐτοιμασίαν διὰ νὰ ὑπαντήσωσι τὸν προσδοκώμενον Μεσσίαν, ὅστις καίτοι ἐν μορφῇ ἀνθρώπου, ἔμελλε νὰ διακριθῇ παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους διὰ σημείων καὶ διὰ φωνῆς ἐξ οὐρανοῦ διδούσης πλήρη καὶ ἀναμφύβολον ἀπόδειξιν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτον ὁ Μεσσίας, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰησοῦ ἤθελε δώσει εἰς αὐτοὺς ἀληθινὴν καθαρισμόν, — καθαρισμόν τέλειον· ἤθελεν εἶσθαι βάπτισμα πνευματικόν, ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ καὶ πυρί, τοῦτέστι πλήρη καθαρισμόν ἀπὸ τῆς σκωρίας τῆς ἁμαρτίας κατὰ τὸ ρητόν, «θέλω ἀποκαθαρίσει τὴν σκωρίαν σου, καὶ ἀφαιρέσει ἔλόν σου τὸν κασσίτερον.» (Ησαΐ. α. 25.) Τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου ἐν ὕδατι ἦτον ἐξωτερικὴ τελετή, διάταξις σαρκικῇ, καὶ οὐδένα ἐκαθάριζεν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Ἐχρειάζετο δέ

τις ἰσχυρότερος τοῦ Ἰωάννου, καί τι καθαριστικώτερον τοῦ ὕδατος, διὰ τὸ ἐξαλείψῃ τὴν ἁμαρτίαν τῆς ψυχῆς. — Ὁ ἰσχυρότερος, δὲ αὐτός ἦτον ὁ Χριστός, καὶ τὸ βάπτισμα τὸ καθαριστικώτερον τοῦ ὕδατος ἦτο τὸ τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ. Καὶ οὕτω ὁ Ἰωάννης ὅτε εἶδε ποτε τὸν Χριστὸν ἐρχόμενον, εἶπεν, « ἶδε ὁ ἄμυνός τοῦ Θεοῦ, ὁ αἵρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. » (Ἰωάν. α. 29.).

Τὸ βάπτισμα τοῦτο ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ ἦτο τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ ὀλίγον πρὶν τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ. « Καὶ συναυλιζόμενος (συνερχόμενος μετ' αὐτῶν) παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱερουσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ἐν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθαι ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας (Πράξ. α. 4—5.)

Τοῦτο ἦτο τὸ βάπτισμα τὸ καταστῆσαν αὐτοὺς ἐπιτηδεύουσιν κατὰ τινὰ πρόπον ἰδιαίτερον εἰς τὸ νὰ κηρύττωσιν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη, εἰς τὸ νὰ μαρτυρῶσιν εἰς τὴν ἀλήθειαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν πειρασμῶν, τῶν διωγμῶν καὶ τοῦ θανάτου. Μὲ τοῦτο τὸ βάπτισμα ἐβάπτισεν ὁ Χριστὸς αὐτοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἀφοῦ ἀνέβη εἰς τὴν δόξαν, ὁδηγῶν τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. « Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες. Τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς », εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν συναχθέντα ὄχλον τὴν ἀξιωματημόνευτον ἐκεῖνην ἡμέραν, « τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος λαθὼν παρὰ τοῦ Πατρὸς, ἐξέχεε τοῦτο, ὃ νῦν ἡμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε ». (Πράξ. β'. 32 33).

Καὶ τοῦτο τὸ βάπτισμα ἦτον ἡ τρανωτέρα ἀπόδειξις ὅτι αὐτός ἦτον ὁ Μεσσίας, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, παρὰ τὸ βά-

πτισμα τοῦ Ἰωάννου· ἦτο μαρτυρία, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς τίμιος ἄνθρωπος ἠδύνατο ν' ἀποδοκιμάσῃ· καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ ἔμειναν ἀναπολόγητοι διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. Περὶ τούτου καὶ ὁ Παῦλος λέγει, « Πῶς ἡμεῖς ἐκφρευζόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἦτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη· συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις δυνάμεσιν καὶ Πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς, κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν. » (Ἐβρ. θ'. 3. 4).

Τὴν μαρτυρίαν δὲ ταύτην δίδει ὁ Θεὸς καὶ τὴν σήμερον πολλαχοῦ δοκῶν τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ κηρύττεται πιστῶς, ὥς ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, οὐχὶ ὅτι λαμβάνουσι δύναμιν νὰ ἐνεργῶσι θαύματα ἢ νὰ λαλῶσιν ἐτέραις γλώσσαις, ἀλλ' ὅτι αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων κατανούσσονται ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξεύρωσι τί πρόκειται νὰ πράττωσι διὰ νὰ σωθῶσι· μεταννοῦσιν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ ἐπιστρέφουσι πρὸς τὸν Θεόν, διόγουσι νέαν ζωὴν ὑπακοῆς, καὶ οὕτω δεικνύουσιν ὅτι τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ ὁποίου ἐβαπτίσθησαν εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· εἶναι βάπτισμα ἄνωθεν, βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ, βάπτισμα σωτήριον, καὶ ἄνευ τούτου πᾶν ἄλλο εἶναι ἀνίσχυρον. Τοῦτο δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ ἀναγκαιότατον βάπτισμα, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Παῦλος ἐμικεῖ ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου πάντες οἱ Χριστιανοὶ ἐνοῦνται. « Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ Πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι, εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι, εἴτε ἐλεύθεροι· καὶ πᾶντες εἰς ἓν Πνεῦμα ἐποτίσθημεν. » (Α'. Κορ. ιβ'. 13).

Οὕτω καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἑφεσούς, « Εἷς Κύριος, μία πί-

στις, ἐν βάπτισμα ». (Ἐρεσ. δ'. 5.) Τοῦτο τὸ βάπτισμα
 ὁμολογῶ εἰς ἄρεσιν ἁμαρτιῶν. Καὶ πάντες οἱ λαβόντες τὸ
 βάπτισμα τοῦτο εἶναι μέλη τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς
 καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ δὲ μὴ λαβὼν τὸ πνεῦμα
 τοῦτο δύνανται μὲν νὰ ἔχῃ ὅλην τὴν μορφήν τῆς εὐσεβείας,
 δὲν εἶναι ὅμως Χριστιανός· εἶναι κοσμικός, σαρκικός καὶ
 μὴ σεσωσμένος· ὡσαύτως καὶ ἡ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας
 τὰ μέλη δὲν ἔλαβον τὸ πνεῦμα τοῦτο, ἐνδέχεται μὲν νὰ
 ἔχῃ ὅλους τοὺς τύπους καὶ τὰς τελετὰς ὀρθοδόξου ἐκκλη-
 σίας, εἶναι ὅμως σῶμα ἄνευ ζωῆς, ὡς ἡ ἐν Σάρδεσιν Ἐκ-
 κλησία, περὶ τῆς ὁποίας τὸ Πνεῦμα ἐμαρτύρησεν· ὅτι,
 « τὸ ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῆς καὶ νεκρὸς εἶ ». (Ἀποκ. γ'. 1.)

Εἴθε ὁ Χριστός, ὁ ὑψωθείς τῇ δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, νὰ βα-
 πτίσῃ πάντας ἡμᾶς μὲ τοῦτο τὸ βάπτισμα ἐν πνεύματι
 Ἀγίῳ, ἐκχέων αὐτὸ ἐν ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰς καρδίας ἡμῶν,
 ἀποκαθαρίζων ἡμᾶς τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τοῦ μολυσμοῦ
 τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ.

Περὶ τοῦ Χριστιανικοῦ Βαπτίσματος.

Ματθ. κη. 19—20.

« Πορευθέντες ὧν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλαμην ὑμῖν. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν. »

Μάρκος δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς οὕτω διηγεῖται τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. « Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει· ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. » (Μαρκ. ις'. 15. 16.)

Ταῦτα μόνον εὐρίσκομεν εἰς τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια, περὶ τοῦ κοινῶς καλουμένου Χριστιανικοῦ βαπτίσματος.

Ἐν μὲν τῷ Ἰωάννῃ γέγραπται, « Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν ». (Ἰωαν. ζ'. 22.) Καὶ ὡς οὖν ἔγνω ὁ Κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιᾷ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης·

(καίτοι γε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ) ἀφῆκε τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. » (Ἰωαν. δ'. 1—3.) Ἀλλ' ὁ εὐαγγελιστὴς δὲν μᾶς σφρηγίζει διόλου εἰδούς βάπτισμα ἦτο τοῦτο· δὲν δυνάμεθα ὅμως ἐλλόγως νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἦτο Χριστιανικὸν βάπτισμα, ὡς ἡμεῖς συνήθως τὸ ἐρίζομεν, δηλαδὴ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅτι ἦτο, εἶναι ἐκ τῶν δυνατῶν· ἀλλ' ἐγὼ κλίνω νὰ πιστεύσω ὅτι ἦτον ὅμοιον μὲ τὸ τοῦ Ἰωάννου, « βάπτισμα μετανοίας » διότι ἀφοῦ ὁ ἴδιος ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἀμέσως ὑπέστη τὸν πειρασμὸν, ἤρχισε νὰ κηρύττῃ, ὡς ὁ Ματθαῖος μᾶς πληροφορεῖ, τὸ ἴδιον τοῦ Ἰωάννου κήρυγμα, « Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν, Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. » (Ματθ. δ'. 17.). Αὐτὸ ἦτο κατὰ λέξιν τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου, κατὰ τὸν αὐτὸν εὐαγγελιστὴν. « Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστής, κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, καὶ λέγων, Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. » (Ματθ. ζ'. 1—2.)

Καὶ ὅτε ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ διὰ νὰ κηρύττωσι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, « πρὸς τὰ πρόδοτα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ, » εἶπε, Πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες· ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. » (Ματθ. ι. 6. 7.). ὁ δὲ Μάρκος μᾶς λέγει ὅτι ἐξεληθόντες ἐκήρυττον ἵνα μετανοήσωσι. » (Μαρκ. ζ'. 12.).

Τοῦ μὲν Ἰωάννου τὸ κήρυγμα καὶ τὸ βάπτισμα ἦσαν δι' ἐτοιμασίαν τῆς ἐμφάνσεως τοῦ Χριστοῦ ὡς Μεσσίας· τοῦ δὲ Χριστοῦ τὸ κήρυγμα καὶ τὸ βάπτισμα ἦ μᾶλλον τὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἦσαν πρὸς στερέωσιν τοῦ Ἰωάννου. Ἀλλ' ὅτε ἀπέστειλεν ὁ Χριστὸς τοὺς δώδεκα μαθη-

τάς αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἀπέστειλε καὶ τοὺς ἐθνομάρτυρας, οὐδὲν ἐλάβησε περὶ βαπτίσματος οὐδενός· ὅτε ὅμως πρὶν ἢ ἀναβῆναι εἰς τὴν ὁρᾶν ἀπέστειλε τοὺς μαθητάς, διὰ τὸ κηρύττειν τὸ εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη, πᾶσαν τὴν κτίσιν, προσέθηκε, «βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.»

Ἀπὸ τινος συνομιλίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ γενομένην μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, καὶ καθὼς ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ, φαίνεται ὅτι παρόμοιον κήρυγμα ὡς τὸ πρότερον ἔπρεπε νὰ ἐξακολουθοῖ, καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν αὐτοῦ, δηλαδὴ μετάνοια πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πίστις εἰς τὸν Μεσσίαν. «Τότε διηγήνοιεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι οὕτω γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρχάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ.» (Λουκ. κδ'. 45—47).

Καὶ τῷ ὄντι μετάνοια πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν διὰ τὴν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἦτο τὸ μέγα θέμα τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ὁ Παῦλος ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐν Ἐφέσῃ Ἐκκλησίας, εἶπεν, «ὅμεις ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὧν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην διαμαρτυρούμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσι, τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν, καὶ πίστιν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.» (Πραξ. κ'. 18—21).

Κατὰ τί λοιπὸν διέφερε τὸ βάπτισμα, τὸ ὑπὸ τοῦ

Χριστοῦ ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ συσταθὲν, καὶ ὀνομασθὲν Χριστιανικὸν βάπτισμα, ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου, ἢ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν ᾧ ἦσαν μέλη τῆς Ἰουδαϊκῆς Ἐκκλησίας;

Διὰ τὸ ἐννοήσωμεν τῆτο, ἀνάγκη νὰ ἐννοήσωμεν τί ἐδή-
λων τὸ βαπτίζεσθαι εἰς τινὰ ἢ εἰς τι πρᾶγμα. Λέγεται
ὅτι οἱ μὲν Ἰσραηλῖται ἐβαπτίζοντο εἰς τὸν Μωϋσῆν, οἱ δὲ
Χριστιανοὶ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ. «Καὶ πάντες
εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίζοντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θα-
λάσσῃ» (Α΄ Κορινθ. ι. 2.) «Ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτί-
σθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβα-
πτίσθημεν, συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσμα-
τος εἰς τὸν θάνατον.» (Ρωμ. ζ'. 3—4).

Τὸ νὰ βαπτίζεται τις εἰς τινὰ, εἶναι τὸ νὰ λαμβάνῃ
τὸ βάπτισμα ὡς δημοσίαν ὁμολογίαν ὅτι θέλει ἀκολουθεῖ
αὐτὸν ὡς ὁδηγὸν καὶ χειραγωγόν, νὰ πιστεύῃ τὰς διδα-
σκαλίας αὐτοῦ, καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς ἐντολάς αὐτοῦ.
Οὕτως οἱ Ἰσραηλῖται ἀκολουθοῦντες τὸν Μωϋσῆν ἐν τῇ
Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, ἔχοντες ὀπισθεν αὐτῶν τὸν στόλον
τῆς νεφέλης, λέγονται ὅτι εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσθησαν
δηλαδὴ τοῦτο πράττοντες ἐφανερόνως ὅτι ἐδέ-
χοντο αὐτὸν ὡς ὁδηγὸν αὐτῶν καὶ χειραγωγόν, καὶ ἐπί-
στευον εἰς ὅτι περὶ Θεοῦ ἐλάλει πρὸς αὐτούς.

Οὕτω τὸ νὰ βαπτισθῶσιν εἰς τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ,
σημαίνει δημοσίαν ὁμολογίαν διὰ τῆς τελετῆς τοῦ βαπτί-
σματος, ὅτι ἐπίστευσαν ὅτι ὁ Χριστὸς ἀπέθανε διὰ τὴν
ἁμαρτίαν, ὅτι θέλουσι ὀνηθῆ διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ
νὰ λάβωσιν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπ'
αὐτῆς· καὶ ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου εἶναι πῶς ἡμεῖς οἱ
τοῦτο διὰ τοῦ βαπτίσματος ὁμολογῆσαντες θέλομεν ζῆσαι

ἔτι εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἐὰν δὲ ζῶμεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, μένομεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, τοῦτο ἀντιθαίνει εἰς ὅ,τι παρρησία ὡμολογήσαμεν διὰ τοῦ βαπτίσματος.

Διὸ ὅτε ὑπῆρχον σχίσματα μεταξὺ τῶν Κορινθίων Χριστιανῶν, καὶ ἔλτερον, « Ἐγὼ μὲν εἰμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ Κηρᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ, » ὁ Παῦλος εἶπε πρὸς αὐτοὺς, « Μεμέρισται ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν; ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβάπτισθητε; εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐδάπτισα, εἰμὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον· ἵνα μὴ τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐδάπτισα. » (Α΄ Κορινθ., α. 12—16). Δηλαδή διὰ τοῦ βαπτίσματος σας δὲν ὑπεσχέθητε νὰ ἔχητε ἐμὲ ὁδηγόν καὶ χειραγωγόν σας, ἀλλὰ τὸν Χριστόν. Ἐγὼ Χριστὸν ἐκήρυξα, καὶ ὑμεῖς εἰς Χριστὸν ἐπιστεύσατε· ἐκήρυξα Χριστὸν ἐσταυρωμένον ὡς τὸν μόνον Σωτήρα, καὶ εἰς τὸ δόγμα τοῦτο διὰ τοῦ βαπτίσματος σας ὡμολογήσατε νὰ πιστεύητε καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Παῦλον ἢ τὸν Ἀπολλῶν, ἢ τὸν Κηρᾶν, τοῦτέστι τὸν Πέτρον.

Ἦτοια ἐβλήθημεν, νομίζω, ἤδη τρόπον τινὰ εἰς τὸ νὰ ἐννοήσωμεν τί ἐστὶ Χριστιανικὸν βάπτισμα, δηλαδή τὸ βάπτισμα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Οἱ λαβόντες τὸ βάπτισμα τοῦτο ὡμολόγησαν δι' αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔλαβον Θεὸν τὸν Πατέρα, καὶ Θεὸν τὸν Υἱὸν ἐνσαρκωθέντα, καὶ Θεὸν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, ὡς ὁδηγόν καὶ χειραγωγόν αὐτῶν, καὶ ὅτι ἀπεδέχθησαν καὶ ἐπίστευσαν τὰ δόγματα ἐκείνα τῆς μετανοίας πρὸς τὸν Θεόν καὶ πίστεως εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν, τὰ ὁποῖα οἱ Ἀπόστολοι ἐπέβλησαν νὰ κηρύξωσι,

συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ μὲ σημεῖα καὶ τέρατα, καὶ μὲ διάφορα θαύματα, καὶ διανομὰς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέλησιν. (Εβρ. β΄. 4) Τὸ βάπτισμα τοῦτο περιεῖχεν ὁμολογίαν πίστεως εἰς πάντα ὅσα ὁ Ἰωάννης ἐδίδαξε καὶ ἐκήρυξε καὶ ἔτι πλείωτερον. Περιεῖχε πίστιν οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς μετανοίας, καὶ πίστεως εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς τὸν προαναγγελλέντα καὶ προσδοκώμενον Μεσσίαν, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ Μεσσίας αὐτὸς ἦτον εἷς μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὅτι τοῦ λοιποῦ, αὐτὸς μὲν ἔμελλε νὰ ᾔῃαι δὸδηγὸς αὐτῶν καὶ διδασκαλός, καὶ αὐτοὶ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ὁπαδοί· καὶ ὅτι τὸ διὰ στόματος τῶν Προφητῶν λαληθὲν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔμελλε νὰ ᾔῃαι ὁ κανὼν τῶν ἔργων αὐτῶν, « διδασκόντων αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν » ὁ δὲ κανὼν οὗτος πίστεως καὶ ἔργων ἦθελον εἶσθαι αἱ Ἁγίαι Γραφαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι Θεόπνευστοι· « πιστεύοντες ὅτι, ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμεναι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι » (Β΄. Πέτρ. α΄. 21). Τοῦτο ἦτον ἀληθῶς τὸ Χριστὸν ἐνδύσασθαι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ. « Πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστέ διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. » (Γαλ. γ΄. 26—27)· δηλαδὴ τὰ νὰ ἐνδυθῶσιν οὐχὶ τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν δικαιοσύνην, ἀλλὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ἐπειδὴ μία τῶν διδασκαλιῶν, τὰς ὁποίας οἱ Ἀπόστολοι πανταχοῦ ἐκήρυξαν, καὶ τὰς ὁποίας ἐδέχθησαν ὡς ἀληθεῖς οἱ ὁμολογήσαντες διὰ τοῦ βαπτίσματος αὐτῶν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, ἦτον οὐχὶ μόνον ἡ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, ὁ Παῦλος εἶπε πρὸς τοὺς ἐν Κορίνθῳ ἀδελφοὺς, « Εἰ δὲ ἀνάστασις

νεκρῶν οὐκ ἔστι, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερεται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερεται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν ἔτι ἔστι ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ἄρα οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο ... ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;» (Α΄ Κορινθ. ιε. 13 — 29). Δηλαδή καθὼς ὁ Χρυσόστομος τὸ ἐνόησε, καὶ ἐγὼ τὸ νομίζω ὀρθόν, διότι βαπτιζόμενοι ὁμολόγησαν πίστιν εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν σώματα θέλουσιν ἀνασταθῆ ἑν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ δι' αὐτοῦ· ὡς ἔλεγεν ὁ Παῦλος, «εἰ μὴ ἐστὶν ἀνάστασις τί καὶ βαπτίζῃ ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; τοῦτέστι, τῶν σωμάτων· Καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦτο βαπτίζῃ, τοῦ νεκροῦ σώματος ἀνάστασιν πιστεύων, ὅτι οὐκέτι μένει νεκρόν.» (Χρυσ. 'Ομιλ. Μ'. εἰς τὴν Α΄ Κορινθ. σελ. 379. τομ. 1. ἔκδ. Παρ. 1732).

Τὸ Χριστιανικὸν λοιπὸν βάπτισμα δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς δημοσία ὁμολογία τοῦ βαπτιζομένου ὅτι πιστεύει εἰς Θεὸν τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὡς Ποιητὴν, Λυτρωτὴν καὶ Ἀγιαστὴν, καὶ ὅτι πιστεύει εἰς τὰς διδασκαλίας καὶ τὰς ἐντολάς ὅσας προανήγγειλαν οἱ Προφῆται, οἵτινες προεφῆτευσαν περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐλάλησαν ὡς ἐκινούντο ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ εἰς τὰς διδασκαλίας ἐκείνων, ὅτι ἐγέναν αὐτόπται τῶν θαυμάτων τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ οἵτινες, ὡς οἱ προφῆται τῆς Παλαιᾶς, ἐλάλησαν κινούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐπιχυσθέντος ἐπ' αὐτοὺς ἀφθόνως ἀπ' οὐρανῶν, καὶ συνεπιμαρτυροῦντος εἰς αὐτοὺς διὰ σημείων καὶ τεράτων, καὶ διαφόρων θαυμάτων καὶ ὁρωρῶν τῆς ἁγιαζούσης ἐπιρ-

ροῦ τοῦ Πνεύματος ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον φέρει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, καὶ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν ἀγάπην τῆς ἀγιότητος.

Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπεν, «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται.» (Μαρ. ις'. 16) ὅπερ πραγματικῶς εἶναι τὸ αὐτὸ, ὡς ἐκφράζεται ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ· «Ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ σώματί σου Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· Καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.» (Ῥωμ. ι. 9. 10.) Καθὼς ἡ περιτομὴ ἦτο σημεῖον καθαρότητος καὶ σφραγὶς τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως, καὶ διὰ τοῦ σημείου τούτου οἱ λαβόντες αὐτὸ ὁμολόγουν παρρησίᾳ ὅτι ἠνέοντο μετὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ὡς μέλη τοῦ ἴσου σώματος, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ αὐτοῦ ἐπιστολῇ λέγει· «Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἔστι καὶ μέλη, ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνός, πολλὰ ὄντα, ἐν ἔστι σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστός· Καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι, ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν.» (Α'. Κορ. ιβ. 12. 13.)

Καὶ καθὼς ὑπὸ τῇ Μωσαϊκῇ οἰκονομίᾳ ἡ περιτομὴ ἦτον ἀναγκαία διὰ τὰ εἰσαχθῆναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ φάγη τὸ Πάσχα, οὕτω τὸ βάπτισμα ὑπῆρξε συνήθως ἀναγκαῖον διὰ τὰ ἡμεῖς εἰς δευτέρως ὡς μέλος τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ μεταλάβῃ τοῦ Κυριακοῦ δείπνου.

Καὶ καθὼς ὑπὸ τῇ Μωσαϊκῇ οἰκονομίᾳ, ὅτε ἀρχηγός τις οἰκογενείας προσήρχετο τὰ ἐνωθῆναι μετὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀνάγκη ἦτον οὐχὶ μόνον αὐτὸς τὰ λάβῃ περιτο-

μήν, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἄρρενες τῆς οἰκίας αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς Χριστιανωσύνης, ὅταν κεφαλὴ οἰκογενείας τινὸς πιστεύῃ εἰς τὸν Χριστόν, ὁππῶς συνήθεια μετὰ πολλῶν Χριστιανῶν, οὐχὶ μόνον αὐτὸς νὰ βαπτισθῇ, ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ νὰ βαπτίσῃ· διότι οὐχὶ ὑπάρχει ἄρρεν ἢ θῆλυ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οὐδὲ ἡ διάκρισις ἡ ἐν τῇ περιτομῇ. Αὕτῃ εἶναι ἡ μυσταγωγία τρόπον τινά, δι' ἧς εἰσῆγοντο εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐθεωρῶντο ὡς ἀνήκοντες ἐξωτερικῶς εἰς τὴν Χριστιανικὴν οἰκογένειαν. Ἀλλὰ δὲν σώζει, ὡς ἀνωτέρω παρετήρησα, οὐδὲ ὥφελει ἄνευ πίστεως πλέον παρ' ὅσον ἡ περιτομὴ τὸν Ἰσραήλ, ἢ τὸν Ἡσαῦ, ἢ τοὺς ἀσεβεῖς υἱοὺς τοῦ Ἠλεί, Ὑφνεί, καὶ Φινεές, ἢ τοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους καὶ Μουσουλμάνους τοὺς σημερινούς· ἦτο σημεῖον πίστεως, σημεῖον καθαρότητος, σημεῖον ἐνώσεως μετὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ προσηλυτισμοῦ εἰς τὴν ἀληθινὴν θρησκείαν· καὶ ἐὰν μὲν τὸ ἐλάμβανέ τις ἐν εἰλικρινείᾳ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἐσώζετο καὶ οὗτος καὶ ἐκεῖνος, ἐὰν δ' οἶκος αὐτοῦ εἴχετ τὴν αὐτὴν πίστιν ἐκεῖνου· ἐὰν δὲ οὐχί, δὲν ἐσώζετο· «ὁ δὲ ἀπίστητας κατακριθήσεται.» (Μαρκ. ις'. 16.)

1. Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς τελετῆς ταύτης τοῦ βαπτίσματος, καὶ τῆς ἀληθινῆς πίστεως καὶ σωτηρίας εὐκόλως βλέπομεν διὰ τί ὁ Ἀνανίας ἐν Δαμασκῷ εἶπε πρὸς τὸν Παῦλον, «Ἀναστάς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.» (Πράξ. κδ'. 16.) οὐχὶ ὅτι τὸ δι' ὕδατος λούσιμον ἠδύνατο νὰ καθάρσῃ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ μόνον ὥς σημεῖον καὶ σφραγίδος πίστεως εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν, τοῦ ὁποῦ τοῦ αἵμα καθαρίζει ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας.

2. Ἐπεὶ δὲ ἦτο σύνηθες, πιθανὸν πρὶν τοῦ βαπτίσμα-

τος, νὰ ἐρωτᾶται ὁ βαπτιζόμενος περὶ τῆς πίστεώς του, ὡς ὁ εὐνοῦχος ὑπὸ τοῦ Φιλίππου θέλων νὰ βαπτισθῇ. «εἰ πιστεύεις ἐν ὅλης καρδίας ἐξέστιν» — Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε, πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. » (Πραξ. ἡ. 37.) βλέπομεν διὰ τί ὁ Πέτρος ὁμιλῶν περὶ τοῦ Νῶε καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ ὅτι ἐσώθησαν δι' ὕδατος, « τοῦτέστιν ὁκτῶ ψυχαὶ διεσώθησαν δι' ὕδατος, » εἶπεν, « ὃ καὶ ἡμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα οὐ σαρκὸς ἀποθέσεις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς Θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, » (Α'. Πέτρ. γ'. 20. 21.) δηλαδὴ ἐρώτημα ἡ ἐξέτασις συνειδήσεως ἀγαθῆς διὰ τῆς πίστεως εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3. Βλέπομεν διὰ τί ὁ Παῦλος ἐπέμενε κηρύττων εἰς τὸν λαὸν τὸν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον ὡς μέσον σωτηρίας μᾶλλον παρὰ βαπτίζων, « Οὐ γὰρ ἀπέσειλέ με Χριστὸς βαπτίζειν ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι. » « Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐδύπλισα, εἰμὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον. » (Α'. Κορθ. δ. 14—17.) Ὁ Παῦλος ἐγνώριζεν ὅτι, ἐὰν πιστεύωσιν οἱ ἄνθρωποι, σώζονται, καὶ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι θέλουσιν δημολογήσει τὴν πίστιν αὐτῶν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων βαπτιζόμενοι ὡς ὁ Κρίσπος καὶ Γάϊος καὶ ὁ οἶκος τοῦ Στεφανᾶ· ἐγνώριζεν ὅτι ἡ πίστις ἦτο τὸ μόνον οὐσιῶδες πρὸς σωτηρίαν· ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν, « ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον. » (Ιωαν. γ'. 36) ὅτι οὐδέποτε εἶπεν, ὁ μὴ βαπτισθεὶς κατεκριθήσεται, ἀλλὰ « ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται, καὶ ὁ ἀπειθὴς τῷ Υἱῷ οὐκ ὀφείκει ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν. » (Ιωαν. γ'. 36).

Ὁ Παῦλος τὴν πίστιν ἐθεώρει τὸ πᾶν, τὸ δὲ βάπτισμα ὡς σημεῖον μὲν καθήκον, ἀλλὰ δευτερεύον.

ΠΕΡΙ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

Περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ καὶ ἐθνικοῦ Βαπτίσματος.

Ἑβρ. θ'. 9—10.

« Ὅτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καὶ ἐν ὧρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, μόνον ἐπὶ βρώμασι καὶ πόμασι καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς καὶ δικαιώμασι σαρκὸς μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα. »

Πολὸν καιρὸν πρὶν συστήθῃ τὸ Χριστιανικὸν βάπτισμα ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, ἢ τὸ τοῦ Ἰωάννου τὸ ἰδίως προαγγέλλον τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Μεσσίου, οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον τοὺς ὑπὸ τοῦ Παύλου ἐν τῷ προκαιμένῳ χωρίῳ καλουμένους διαφόρους βαπτισμοὺς· ἐνετελεατο αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐπὶ Μωϋσέως μετὰ θυσιῶν καὶ προσφορῶν ὡς τύπου· ἢ σκιᾶς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν· ἐκαλοῦντο δὲ δικαιώματα σαρκὸς· διότι ἐνηργοῦντο ἐπὶ τῆς σαρκὸς, ὡς τύπος ὑψηλοτέρου καθαρισμοῦ, τοῦτέστι τῆς ψυχῆς· ἀπὸ τοῦ μολυσμοῦ τῆς ἀμαρτίας.

Οἱ διάφοροι οὗτοι βαπτισμοὶ περιγράφονται εἰς τὸ ἰθ'. κεφ. τῶν Ἀριθμῶν, εἰς τὸ Λευϊτικὸν ἰδ'. 1—9, κβ'. 4—6, καὶ ἰε'. 1—27 συνιστάμενοι εἰς βάντισμοὺς, λουσίματα καὶ λουτρά· εἰσὶ τινες οἵτινες ἐναντιῶνται εἰς τὸ νὰ καλῇ τις τὸν βάντισμόν, βάπτισμα ἢ βαπτισμὸν· ἀλλ' ὅτι ὁ Παῦλος οὕτω τὸν ὠνόμασε, γίνεται ὁλόκληρον ἐκ τοῦ κεφαλαίου, ἐξ οὗ τὸ ρητόν μας ἐλήφθη, καὶ ἐκ τοῦ ἀμέσως ἐπομένου χωρίου· «εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων καὶ σποδὸς δαμάλεως βαντίζουσα τοὺς κεκοινωνημένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁμωμον τῷ Θεῷ, καθαρῶς τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι;» (Εβρ. θ'. 13—14).

Καὶ ὁ κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα ἀκμάσας ἐπίσκοπος Τρίκκης τῆς Θεσσαλίας Οἰκουμενίος ἐξηγῶν τὸ χωρίον τῆτο μᾶς λέγει, «Διάφοροι βαπτισμοὶ ἦσαν. Καὶ γὰρ καὶ νεκροῦ ἤψατό τις, καὶ λεπροῦ καὶ γονορροῦ ἐγένετό τις, ἐβαπτίζετο καὶ οὕτως ἐδόκει καθαρίζεσθαι. Ταῦτα δὲ ἦσαν δικαιώματα σαρκὸς, τοῦτέστι σάρκα καθαίροντα, καὶ οὐδαμῶ ψυχὴν, οὐδαμῶ νοῦν, οὐδὲ περὶ τὸν ἔσω ἄνθρωπον ἀλλὰ περὶ τὸν ἔσω ἡσυχολοῦντο.» (Οἰκουμ. ἐξηγ. τόμ. ζ'. σελ. 103—4 ἐκδ. Θ. Φαρμακίδου· ἐν Ἀθήναις 1844).

Ὁ δὲ Θεοφύλακτος ὁ κατὰ τὸν 14 αἰῶνα ἀκμάσας, ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας, ὁμιλῶν περὶ τῶν ἰδίων «διαφόρων βαπτισμῶν,» τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ Παῦλος, λέγει, «Καὶ γὰρ καὶ νεκροῦ ἤψατο, καὶ λεπροῦ, καὶ γονορροῦ ἐγένετό τις, ἐβαπτίζετο, καὶ οὕτως ἐδόκει καθαρίζεσθαι,» καὶ πάλιν, «Ταῦτα δὲ δικαιώματα ἦσαν σαρκὸς, τοῦτέστιν, ἐντολαὶ σαρκίνοι, σάρκας καθαίρουσαι, καὶ σαρκικῶς δικαιοῦσαι τοὺς κατὰ σάρκα δοκοῦντας ἀκαθάρ-

τους. » (Θεοφ. εἰς τὰς ἐπιστολ. σελ. 959).

Διαφόρους βαπτισμοὺς, λέγει ὁ Παῦλος· καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐπιθέτου διαφόρους ἐννοοῦμεν ὅτι ἦσαν διαφορα εἶδη βαπτισμῶν, τὰ ὅποια μετεχειρίζοντο οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς καθαρισμόν, καὶ αὐτὰ τὰ εἶδη φανερώς ἦσαν ἐκ τοῦ Λευϊτικοῦ νόμου, καθ' ὃν ὑπῆρχον πολλὰ αἷτια μολυσμοῦ, ἐξ ὧν θέλω ἀναφέρειν δύο ἢ τρεῖς μόνον.

1. Ἀφ' ἡ νεκροῦ, ἢ λειψάνων νεκρῶν, οἷον ὄζου, ἐθεωρεῖτο μολυσμός· δηλαδὴ ὅστις ἔπιανεν ἢ ἤγγιζε κόκκαλον ἀνθρώπου ἀποθαμένῃ ἐθεωρεῖτο, κατὰ τὸν νόμον, μολυσμένος, καὶ ἔπρεπε νὰ καθαρισθῇ διὰ βαντισματος ὕδατος, τὸ ὅποῖον ἐκαλεῖτο « ὕδωρ βαντισμοῦ » κατὰ τὴν μετάφρασιν τῶν Ο'. κατὰ δὲ τὴν νέαν μετάφρασιν « ὕδωρ χωρισμοῦ », ὡς φαίνεται εἰς τοὺς Ἀριθ. ιβ', 9. ὕδωρ βαντισμοῦ ἁγνισμὸς ἐστίν. »

Τὸ ὕδωρ δὲ τοῦτο κατεσκευάζετο οὕτω πως. Ἐλάμβανον δάμαλιν πυρρὴν (ζανθὴν κατὰ τὴν νέαν μετάφρασιν,) ἄμωμον, καὶ ἔφερον αὐτὴν ἕως τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρὸν, καὶ ἔσφαζον, καὶ κατέκαιον αὐτήν. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐλάμβανε ξύλον κέδρινον, καὶ ὕσσωπον, καὶ κόκκινον καὶ ἔρριπτεν αὐτὰ εἰς τὸ μέσον τοῦ κατακαύματος τῆς θαμάλεως. Τότε ὁ κατακαίων αὐτήν καὶ ὁ ἱερεὺς ἔπλυνον τὰ φορέματα αὐτῶν καὶ ἔλουον τὸ σῶμα αὐτῶν μὲ νερόν, καὶ ἔμενον ἀκάθαρτοι ἕως ἐσπέρας· (καὶ τοῦτο ἦτο δεύτερον εἶδος μολυσμοῦ). Καὶ ἄνθρωπος καθαρὸς ἐσύναξε τὴν στάχτην τῆς θαμάλεως καὶ ἀπέθετεν εἰς τόπον καθαρὸν, καὶ ὁ συνάξας τὴν στάχτην ταύτην ἔπλυνε τὰ φορέματα αὐτοῦ καὶ ἔμενεν ἀκάθαρτος ἕως ἐσπέρας. Ἀπὸ τὴν στάχτην ταύτην τῆς καυθείσης θαμάλεως ἐλάμβανον διὰ καθαρισμόν, καὶ ἐπάγω εἰς αὐτήν ἐχύνετο

νερόν βρουτικόν μέσα εἰς ἀγγεῖον. Καὶ ἄνθρωπος καθαρὸς ἐλάμβανεν ὕσσωπον, καὶ ἐμβάψας αὐτὸν εἰς τὸ νερόν τοῦτο ἐρῥάντιζεν ἐπάνω εἰς τὴν σκηνήν, καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ σκεύη καὶ ἐπάνω εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες εὗρισκοντο ἐκεῖ, καὶ ἐπάνω εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εἶχεν ἐγγίξει κόκαλον, ἢ φρονευσμένον, ἢ νεκρόν, ἢ μνημα, καὶ ὁ καθαρὸς ἐρῥάντιζεν ἐπάνω εἰς τὸν ἀκάθαρτον τὴν τρίτην ἡμέραν, καὶ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, καὶ οὕτως ἐκαθαρίζετο, καὶ ἔπλυνε τὰ φορέματα αὐτοῦ, καὶ ἐλούετο μὲ νερόν, καὶ τὸ ἐσπέρας ἔθισωρεῖτο καθαρός. (Ἀριθ. ιθ'. 1—19). «Καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν μισθῇ,» λέγει ὁ Νόμος, «καὶ μὴ ἀπαγισθῇ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς, ὅτι τὰ ἅγια τοῦ Κυρίου ἐμίανεν, ὅτι ὕδωρ βαντισμοῦ οὐ περιεῖρῃαντίσθη ἐπ' αὐτόν, ἀκάθαρτός ἐστιν.» (Ἀριθ. ιθ'. 20.)

Ἐντεῦθεν λοιπὸν δῆλον τί ἐννοεῖ ὁ Παῦλος λέγων διαφόρους βαπτισμούς, τοῦτέστι τὰ βαντίσματα καὶ λουσίματα τὰ προσηωρισμένα ἐν τῷ νόμῳ πρὸς καθαρισμὸν τοῦ σώματος, δι' ἐκκλίσιν σαρκός. Καὶ ἡμεῖς δὲ καταλαμβάνομεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον λέγει εἰς τὸ ῥητόν μας, «εἰ γὰρ τὸ αἷμα τύρων καὶ τράχων, καὶ σποδὸς θαμάλεως ῥαντίζεσθαι τὰς κεκοινωμένους (τὰς μεμολυσμένους) ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁμωμον τῷ Θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνειδήσιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι;» (Εβρ. θ'. 13.) Καί, «λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαθὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ τράχων μετὰ ὕδατος ἐρίου (μαλλίου) κοκκίνου καὶ ὕσσωπου αὐτὸ τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρῥάντισε,

λέγων, Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς ἐνετεβηατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός. Καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῶν αἱμάτων ἐδόξαντισα. Καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄρσεις. » (Εβρ. θ'. 19—22.).

Καταλαμβάνομεν ὡσαύτως διατὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτε ἤρχοντο ἀπὸ τὴν ἀγορὰν ἐβαπτίζοντο πρὸ τοῦ νὰ φάγωσιν, ὡς βλέπομεν εἰς Μάρκ. ζ'. 3—4. « Καὶ οἱ Φαρισαῖοι καὶ τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ) κοιναῖς χερσὶ (τοῦτ' ἔστιν ἀνίπτους) ἐσθλόντας ἄρτους ἐμέμψαντο· οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας οὐκ ἐσθλίσαι, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων. Καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς, ἐὰν μὴ βαπτίσωνται, (δηλαδὴ νιφθῶσιν ἢ λουσθῶσιν) οὐκ ἐσθλίσαι (κατὰ τὴν νέαν μετάρρασιν· Ἐὰν δὲν νιφθῶσι δὲν τρώγουσι. ») Καὶ ἄλλα πολλὰ ἔστιν, ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς (πλύμκτα) ποτηρίων, καὶ ξεστῶν, καὶ χαλκίων, καὶ κλινῶν. »

Ἐντεῦθεν ὁμοίως ἐννοοῦμεν διατὶ εἰς τὸν γάμον τὸν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας « ἦσαν ἐκεῖ ὕδραι λίθιναι ἕξ, κεῖμεναι κατὰ τὸν καθαρισμόν τῶν Ἰουδαίων, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητάς δύο ἢ τρεῖς. » (Ἰωάν. θ'. 6.) Αὐταὶ βεβαίως δὲν πρέπει νὰ ἦσαν πρὸς λούσιμον ὁλοκλήρου τοῦ σώματος, διότι ὁλίγην μόνον ποσότητα ὕδατος ἐχώρουν, ἀλλὰ διὰ νὰ νίπτωνται.

Ἐνὸμιζον ὅτι ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐνδεχόμενον νὰ ἡγγίζον πρᾶγμα τι ἢ ἀνθρωπινὸν ἀκάθαρτον κατὰ τὸν νόμον, δι' ὃ καὶ ἐνίπτοντο καὶ εἶχον καὶ τὰς ὕδρας ἐπὶ τούτῳ κειμένας.

Οἱ κανονισμοὶ οὗτοι δὲν ἀνερέροντο εἰς τὸν νόμον,

ἀλλ' ἤτοι συνήθεια ἐπικρατήσασα ἐκ τινος παραδόσεως εὐκόλως ὅμως βλέπομεν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν προερχομένην ἀπὸ διαφορῶν βαπτισμῶν τοῦς ῥητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου διατεταγμένους.

Ἡ λέξις βαπτίζω, δις μόνον, ὡς νομίζω, ἀπαντᾷται εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην κατὰ τὴν μετάφρασιν τῶν Ο'. πρῶτον μὲν εἰς τὸ Β'. Βασιλειῶν (Δ'. Βασιλ. κατὰ τοῦς Ο'. ε. 10 — 14), ὅπερ τὸ βάπτισμα ἐναργῶς σημαίνει λούσιμον. « Καὶ ἦλθε Ναιμάν ἐν ἵππῳ καὶ ἄρματι, καὶ ἔστη ἐπὶ θύρας οἴκου Ἑλισσαιέ· καὶ ἀπέστειλεν Ἑλισσαιέ ἄγγελον πρὸς αὐτόν, λέγων, Πορευθεὶς λουῦσαι ἐπτάκις ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, καὶ ἐπιστρέψει ἡ σὰρξ σου σοι, καὶ καθαρισθήσῃ »

... Καὶ κατέβη Ναιμάν, καὶ ἐβαπτίσατο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἐπτάκις κατὰ τὸ ῥῆμα Ἑλισσαιέ· καὶ ἐπέστρεψεν ἡ σὰρξ αὐτοῦ ὡς σὰρξ παιδριου μικροῦ, καὶ ἐκαθαρίσθη. »

Δεύτερον δὲ εἰς Ἡσ. κα. 4. τῆς αὐτῆς μεταφράσεως τῶν Ο'. ὅπου λέγει, « Ἡ καρδία μου πλανᾶται, καὶ ἡ ἀνομία μὲ βαπτίζει. (κατὰ τὴν νέαν μετάφρασιν, « ἡ καρδία μου κλονεῖται· τρόμος μὲ ἐξέπληξεν. ») Εὗρίσκεται δὲ καὶ εἰς τὰ Ἀποκρυφα βιβλία, εἰς Σοφίαν Σιράχ λα. 25· ὅπου ἐναργῶς ἐννοοῦνται ῥαντισμοὶ καὶ λουσίματα διὰ νεκρὸν τὰ ἐν Ἀριθμοῖς ἀναφερόμενα· « Βαπτίζόμενος ἀπὸ νεκροῦ καὶ πάλιν ἀπτόμενος αὐτοῦ τί ὠφέλησσε τῷ λουτρῷ αὐτοῦ; καὶ ἐν Ἰουδίθ ιθ'. 7 — 9· « καὶ ἐβαπτίζετο (Ἰουδίθ) ἐν τῇ παρεμβολῇ ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος καὶ εἰσπορευομένη καθαρὰ παρέμενε τῇ σκηνῇ, μέχρι οὗ προσηνέγκατο τὴν τροφὴν αὐτῆς πρὸς ἐσπέραν. »

Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ συχνότερα ἀπαντᾷται ἡ λέξις

βαπτίζω, καὶ εἰς ἓν χωρίον σημαίνει ἀναμφιβόλως ὅτι σημαίνει εἰς τὸ μνησθὲν ῥητὸν τοῦ Ἰσαίου τὸ « ἡ ἀνομία μὲ βαπτίζει, » τοῦτέστι θλίβει. « Βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι », εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, « καὶ πῶς συνέχομαι ἕως οὗ τελεσθῇ; » (Λουκ ιθ'. 50) δηλαδὴ τὴν σταύρωσιν, τὸ πάθημα. Οὕτως εἶπε πρὸς τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, ζητήσαντας νὰ καθίσωσιν ὁ εἰς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, καὶ ὁ ἕτερος ἐξ εὐωνύμων ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ· « οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε. Δύνασθε πιστὴν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Δυνάμεθα ὃ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτήριον, ὃ ἐγὼ πίνω, πείσθε, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε. » (Μάρκ. ι. 37. 39.) δηλαδὴ θέλετε πάθει ὡς ἐγώ.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν μεταχειρίζεται αὐτὴν καὶ ὁ Πλούταρχος· « ψυχὴ τοῖς ὑπερβάλλουσι πόνοις βαπτίζεται »· καὶ ὁ Ἰώσηπος λέγει ὅτι οἱ ἐχθροὶ εἰσελθόντες εἰς τινὰ πόλιν ἐβάπτισαν αὐτήν, δηλαδὴ ἐπέφερον ἐρήμωσιν, καταστροφὴν καὶ παθήματα πολλά.

Εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (Κεφ. α. καὶ β'.) ὅπου ἀναφέρεται πῶς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐξεχύθη ἢ ἐπιχύθη ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἡ ἄχυσις ἢ ἐπίχυσις αὕτη καλεῖται βάπτισμα, τὸ βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ἀχμάσας τὸν Δ'. αἰῶνα (ἀπέθανεν τὸ 396) φαίνεται ὅτι τὸ μεταχειρίζεται. « Τὸ ὕδωρ τρεῖς ἐπιχεάμενοι, καὶ πάλιν ἀναδάντες ἀπὸ τοῦ ὕδατος, τὴν σωτήριον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τὴν ἐν τριημέρῳ γενομένην τῷ χρόνῳ ἀποκρινόμεθα ». (Ἰδε Γρηγ. Νυσ. Κατεχητ. Τόμ. γ'. κεφ. λέ. σελ. 99.)

- Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι πάντες οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὡς ὁ Παῦλος κ.λ. ἦσαν Ἑβραῖοι, καὶ ὅτι καίτοι Ἕλληνιστὶ γράψαντες συνεχῶς μετεχειρίσθησαν Ἑβραϊκὰ ἰδιώματα καὶ πολλάκις τὰς Ἑλληνικὰς λέξεις κατ' ἰδιαιτέραν σημασίαν, καὶ ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ υποθέσωμεν ὅτι ὅλοι οὗτοι διὰ τῆς λέξεως βαπτισμός ἐνόησαν ὅτι καὶ ὁ Παῦλος, δηλαδὴ ῥαντίσματα, λουσίματα καὶ λουτρά διὰ καθαρισμόν. Ἐπὶ σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς καλητέρους λεξικογράφους βαπτισμός, βάπτισις καὶ βάπτισμα ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν τοῦλάχιστον δὲν διαφέρουσιν οὐσιωδῶς κατ' οὐδένα τρόπον, καὶ ὅλα ὡς τελετὴ θρησκευτικὴ σημαίνουναι τὸ αὐτό, δηλαδὴ ἡθικὴν καθαρότητα, καθαρύτητα τῆς ψυχῆς, καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὁ Δαβὶδ, « Ῥαντιεῖς με ὑσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι, πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. » Κατὰ τὴν νέαν μετάφρασιν· « ῥαντίσόν με μὲ ὑσσωπον, καὶ θέλω εἶσθαι καθαρὸς· πλυνόν με καὶ θέλω εἶσθαι λευκότερος χιόνος » (Ψαλ. γ. 9. κατὰ τὸ Ἑβρ. νά. 9.)

Οὕτως ἐν Ἰεζεκιήλ, ὁ Θεὸς λέγει πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· « Καὶ ῥανῶ ἐφ' ὑμᾶς καθαρὸν ὕδωρ καὶ καθαρισθήσεσθε ἀπὸ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν εἰδώλων ὑμῶν, καὶ καθαριῶ ὑμᾶς, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν, καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ἐν ὑμῖν κ.λ. » (Ἰεζεκ. λζ'. 25.) Οὕτω καὶ ὁ Παῦλος· « Προσερχώμεθα μετ' ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ἐρρηντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ, κατέχωμεν τὴν δολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῇ κ.λ. » (Ἑβρ. ι'. 22—23.)

Καὶ τὸ νέψιμον τῶν χειρῶν μόνον ἐθεωρεῖτο σημεῖον

καθαρότητος· οὕτως ὁ Δαβὶδ ἔλεγε, « Νίψομαι ἐν ἁθώοις τὰς χεῖράς μου, καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου, Κύριε, » (ψαλμ. κβ'. 6.) κατὰ τὴν νέαν μετάρρασιν (ψαλμ. κς'. 6.) « θέλω νίψει ἐν ἁθωότητι τὰς χεῖράς μου κ.τ.λ. »

Οὕτως ὁ Πιλάτος « λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου, λέγων, Ἐγὼ εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε ». (Ματθ. κς'. 14.)

Οὕτω καὶ ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν ἐστηκόθῃ ἐκ τοῦ δείπνου καὶ ἔπλυνε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ δὲ Πέτρος ἠθελέ τι περισσότερον, καὶ εἶπε, Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μόνους, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν, « λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὁ λελουμένος οὐ χρεῖαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι· ἀλλ' ἔτι καθαρὸς ὅλος. » (Ἰωάν. ιγ'. 9—10.)

Καὶ οἱ ἔθνικοι αὐτοὶ εἶχον διαφόρους βαπτισμοὺς, ὡς τελετὰς καθαρισμοῦ, τοὺς ὁποίους παρέλαβον πιθανῶς παρὰ τῶν Ἑβραίων, καὶ τοὺς ἐνήργουν κατὰ μίμησιν αὐτῶν· αὕτη ἦτον ἡ γνώμη τῶν ἀρχαίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἰουστίνος ὁ μάρτυς ὁ ἀκμάσας κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης ἑκατονταετηρίδος καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς δευτέρας, ὅστις ἦτο φιλόσοφος καὶ πεπαιδευμένος πρῶτον μὲν εἰς τὴν θρησκείαν τῶν εἰδωλολατρῶν, ἔπειτα δὲ εἰς τὸν Χριστιανισμόν, διελθὼν περὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν Χριστιανῶν λέγει ἐν τῇ πρώτῃ ἀπολογίᾳ αὐτοῦ ὑπὲρ Χριστιανῶν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Ἰῦτον Αἰλίον Ἀδριανόν Ἀντωνῖνον.

« Ὅσοι δὲ πεισθῶσι καὶ πιστεύωσιν ἀληθῆ ταῦτα τὰ ὑπ' ὑμῶν διδασκόμενα καὶ λεγόμενα εἶναι, καὶ βιοῦν οὕτω δύνασθαι ὑπὸ τῶν νόμων, εὐχεσθαι τε καὶ αἰτεῖν νηστεύοντες παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν προημαρτημένων ἄφεσιν διδασκονται, ἡμῶν συνευχομένων καὶ συννηστευόντων αὐτοῖς.

- Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι πάντες οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὡς ὁ Παῦλος κ.λ. ἦσαν Ἑβραῖοι, καὶ ὅτι καίτοι Ἕλληνιστὶ γράψαντες συνεχῶς μετεχειρίσθησαν Ἑβραϊκὰ ἰδιώματα καὶ πολλάκις τὰς Ἑλληνικάς λέξεις κατ' ἰδιαιτέραν σημασίαν, καὶ ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ υποθέσωμεν ὅτι ὅλοι οὗτοι διὰ τῆς λέξεως βαπτισμός ἐνόησαν ὅτι καὶ ὁ Παῦλος, δηλαδὴ ῥαντίσματα, λουσίματα καὶ λουτρά διὰ καθαρισμόν. Ἐπὶ σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς καλητέρους λεξικογράφους βαπτισμός, βάπτισις καὶ βάπτισμα ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν τοῦλάχιστον δὲν διαφέρουσιν οὐσιωδῶς κατ' οὐδένα τρόπον, καὶ ὅλα ὡς τελετὴ θρησκευτικὴ σημαίνουν τὸ αὐτό, δηλαδὴ ἡθικὴν καθαρότητα, καθαρότητα τῆς ψυχῆς, καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὁ Δαβὶδ, « Ῥαντιεῖς με ὑσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι, πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. » Κατὰ τὴν νέαν μετάφρασιν « ῥαντίσόν με μὲ ὑσσωπον, καὶ θέλω εἶσθαι καθαρός· πλυνόν με καὶ θέλω εἶσθαι λευκότερος χιόνος » (Ψαλ. ν. 9. κατὰ τὸ Ἑβρ. νά. 9.)

Οὕτως ἐν Ἰεζεκιήλ, ὁ Θεὸς λέγει πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· « Καὶ ῥανῶ ἐφ' ὑμᾶς καθαρὸν ὕδωρ καὶ καθαρισθήσεσθε ἀπὸ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν εἰδώλων ὑμῶν, καὶ καθαριῶ ὑμᾶς, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν, καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ἐν ὑμῖν κ.λ. » (Ἰεζεκ. λζ'. 25.) Οὕτω καὶ ὁ Παῦλος· « Προσερχώμεθα μετ' ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ἐρραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ, κατέχωμεν τὴν δολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῇ κ.λ. » (Ἑβρ. ι'. 22—23.)

Καὶ τὸ νέψιμον τῶν χειρῶν μόνον ἐθεωρεῖτο σημεῖον

καθαρότητος· οὕτως δὲ Δαβὶδ ἔλεγε, «Νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου, καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου, Κύριε,» (ψαλμ. κέ. 6.) κατὰ τὴν νέαν μετάφρασιν (ψαλμ. κς'. 6.) «θέλω νίψει ἐν ἀθωότητι τὰς χεῖράς μου κ.τ.λ.»

Οὕτως δὲ Πιλάτος «λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου, λέγων, Ἐγὼ εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὅψεσθε.» (Ματθ. κς'. 14.)

Οὕτω καὶ ὁ ὄντι Κύριος ἡμῶν ἐσηκώθη ἐκ τοῦ δαίπνου καὶ ἔπλυνε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ δὲ Πέτρος ἤθελέ τι περισσότερον, καὶ εἶπε, Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μόνους, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν, «λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὁ λελουυμένος οὐ χρεῖαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι· ἀλλ' ἔστι καθαρός ὅλος.» (Ἰωάν. ιγ'. 9—10.)

Καὶ οἱ ἐθνικοὶ αὐτοὶ εἶχον διαφόρους βαπτισμοὺς, ὡς τελετὰς καθαρισμοῦ, τοὺς ὁποίους παρέλαβον πιθανῶς παρὰ τῶν Ἑβραίων, καὶ τοὺς ἐνήργουν κατὰ μίμησιν αὐτῶν· αὕτη ἦτον ἡ γνώμη τῶν ἀρχαίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἰουστίνος ὁ μάρτυς ὁ ἀκμάσας κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης ἐκατονταετηρίδος καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς δευτέρας, ὅστις ἦτο φιλόσοφος καὶ πεπαιδευμένος πρῶτον μὲν εἰς τὴν θρησκείαν τῶν εἰδωλολατρῶν, ἔπειτα δὲ εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ὁμιλῶν περὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν Χριστιανῶν λέγει ἐν τῇ πρώτῃ ἀπολογίᾳ αὐτοῦ ὑπὲρ Χριστιανῶν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Γέτον Ἀἴλιον Ἀδριανόν Ἀντωνῖνον.

«Ὅσοι ἂν πεισθῶσι καὶ πιστεύωσιν ἀληθῆ ταῦτα τὰ ὑφ' ὑμῶν διδασκόμενα καὶ λεγόμενα εἶναι, καὶ βιοῦν οὕτω δύνασθαι ὑπισχνῶνται, εὐχεσθαί τε καὶ αἰτεῖν νηστεύοντες παρὰ τοῦ θεοῦ τῶν προημαρτημένων ἄφεσιν διδασκονται, ἡμῶν συνευχομένων καὶ συννηστευόντων αὐτοῖς.

Ἐπειτα ἄγονται ὑφ' ἡμῶν ἔνθα ὕδωρ ἐστὶ, καὶ ἐπ' ὀνόματος τοῦ Πατρὸς κ.λ. . . . τὸ ἐν τῷ ὕδατι τότε λουτρὸν ποιῶνται, » δηλαδή λούονται, καὶ τότε ἀναφέρει τὴν ῥῆσιν τοῦ Προφῆτου Ἡσαΐα, « λούσασθε καὶ καθαροὶ γένεσθε, » (Ἡσ. α. 16.)

« Καλεῖται δέ, λέγει, τῆτο τὸ λουτρὸν, φωτισμός, ὡς φωτιζομένων τὴν διάνοιαν τῶν ταῦτα μαθηθάνοντων, καὶ ἐπ' ὀνόματος δὲ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σταυρωθέντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ ἐπ' ὀνόματος Πνεύματος Ἁγίου, διὰ τῶν Προφητῶν προεκήρυξε τὰ κατὰ τὸν Ἰησοῦν πάντα, ὃ φωτιζόμενος λούεται. »

« Καὶ τὸ λουτρὸν δὴ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ δαίμονες διὰ τοῦ Προφῆτου κεκηρυγμένον ἐνήργησαν καὶ ῥαντίζειν ἑαυτοὺς τοὺς εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν ἐπιθαίνοντας, καὶ προσεῖναι αὐτοῖς μέλλοντας, λειψὰς καὶ κνίσας ἀποτελοῦντας· τέλος δὲ καὶ λούεσθαι ἀπικόντας πρὶν ἔλθεῖν ἐπὶ τὰ ἱερὰ ἔνθα ἱδρυνται, ἐνεργοῦσι· » ἔχει, « Ὅσοι πεσιθῶσι καὶ πειρεύωσιν ὅτι εἶναι ἀληθῆ ταῦτα τὰ ὑφ' ἡμῶν διδασκόμενα καὶ λεγόμενα, καὶ ὑπισχνῶνται ὅτι δύνανται νὰ ζῶσιν οὕτω, διδάσκονται καὶ νὰ εὐχῶνται καὶ νὰ αἰτῶσι νηστεύοντες παρὰ τοῦ Θεοῦ ἄφεςιν τῶν προημαρτημένων, ἐνῷ ἡμεῖς συνευχόμεθα καὶ συννηστεύομεν μετ' αὐτῶν. Ἐπειτα ἄγονται ὑφ' ἡμῶν ὅπου ὑπάρχει ὕδωρ, » καὶ « ἐπ' ὀνόματος τοῦ πατρὸς κ.λ. » « τὸ ἐν τῷ ὕδατι τότε λουτρὸν ποιοῦνται » δηλαδή λούονται. Ἀναφέρει δὲ τὴν ῥῆσιν τοῦ Προφῆτου Ἡσαΐα, « λούσασθε, καὶ καθαροὶ γένεσθε, » (Ἡσαΐ. α. 17.) προσθέτων· « Καλεῖται δὲ τοῦτο τὸ λουτρὸν φωτισμός, ὡς φωτιζομένων τὴν διάνοιαν τῶν μαθηθάνοντων ταῦτα, καὶ ἐπ' ὀνόματος δὲ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σταυρωθέντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ ἐπ' ὀνόματος Πνεύματος Ἁγίου,

ὁ διὰ τῶν Προφητῶν προσεκήρυξε πάντα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ὁ φωτιζόμενος λούεται.

Καὶ τὸ λουτρὸν τέλος τοῦτο ἀκούσαντες οἱ θαίμονες κερυγμένον διὰ τοῦ Προφήτου, ἐνήργησαν καὶ νὰ βαντίζωσιν ἑαυτοὺς οἱ ἐμβαίνοντες εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν καὶ μέλλοντες νὰ προσέλθωσιν εἰς αὐτοὺς ἀποτελοῦντες λοιδοῖς καὶ κνίσας ἐπὶ τέλους δὲ ἐνεργοῦσι καὶ νὰ λούωνται ὅταν ἀπέρχωνται, πρὶν ἔλθωσιν εἰς τὰ ἱερὰ, ὅπου εἶναι ἰδρυμένοι (Αγ. Ἰουστίνου Μάρτυρος Ἀπολογ. α'. σελ. 80. ἐκδ. Παρις. 1742.) Περιῤῥαντήρια εἶχον οἱ ἐθνικοὶ εἰς τὴν εἰσοδὸν τῶν ναῶν. Ὁ Κροῖσος ἔπεμψε δύο περιῤῥαντήρια εἰς τοὺς Δελφούς. (Ηροδ. Ἱστορ. Α'. 51.)

Καὶ ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὁ ἀκμάσας κατὰ τὰ ἔτη 192—217, λέγει· «ὅτι ἀπεικόντως ἄρα καὶ τῶν μυστηρίων τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἄρχει μὲν τὰ καθάρσια, καθάπερ καὶ τοῖς βαρβάροις τὸ λυτρὸν.» (Αγ. Κλημ. Ἀλεξ. ἐν Στρωμβιδλ. ε. τόμ. β'. σελ. 688, 689.)

Συγγραφεὺς Ἑλλήν τῶν ἡμερῶν ἡμῶν δμιλῶν περὶ τῶν μυστηρίων τῶν Ἑλλήνων, λέγει· «Τὰ μυστήρια τῆς Ἐλευσίως ἐδιδαιροῦντο εἰς δύο, τὰ μὲν πρῶτα, ὀνομαζόμενα μικρὰ ἦτον ἐν εἶδος προπαρασκευῆς καὶ ἐτοιμασίας· τὰ δὲ δεύτερα ἐκαλοῦντο μεγάλα μυστήρια . . . Ἐπειδὴ δὲ τὰ μυστήρια, κηρύττοντα ἕνα μόνον θεὸν ἀπεμακρύνοντο οὐσιωδῶς ἀπὸ τὴν λατρείαν τῆς πολυθείας τοῦ ἔθνους, ἤθελον κινδυνεύσει καὶ οἱ ὑπουργοὶ αὐτῶν καὶ οἱ μυσταγωγοί, ἃν δὲν προητοίμαζον δοκιμάζοντες τὴν σταθερότητα καὶ πεποιθησιν τοῦ ὑποψηφίου. Διὰ τοῦτο ἤρχιζον πρῶτον τὰ μικρὰ μυστήρια, ὅπου ὁ κατηχούμενος ἔπρεπε νὰ νηστεύσῃ μερικὰς ἡμέρας· ὕστερον ἤρχιζον καταρχὰς οἱ καθαρισμοί, αἱ προσευχαὶ καὶ αἱ θυσίαι. Ἡ δὲ διδασκαλία

καὶ ἡ προσπαρασκευὴ τῶν μικρῶν μυστηρίων διήρκει ἕνα δλόκληρον χρόνον· καὶ ἂν ὁ Κατηχούμενος ἐφαίνετο εἰς τὸ διδάσθημα τοῦτο δοκιμὸς διαμένων σταθερὸς εἰς τὴν ἀπόφασιν καὶ πίστιν του, ἀπεφασίζετο νὰ μνηθῇ εἰς τὰ μεγάλα μυστήρια, καὶ ὠνομάζετο τότε Ἐπόπτης.

« Ὁ νεώτερος ἱερεὺς, ὀνομαζόμενος ἱεροκήρυξ, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸν ναὸν τοὺς μὴ μεμνημένους, ἀναγγέλλων ἅμα τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ. Ὁ δεύτερος, λαμπροθεφύρος καλούμενος δι' αὐτὸ δαδοῦχος, ἤρχιζεν ἐκ νέου τοὺς καθαρμούς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἐξομολογῶν, καὶ λουὼν τὸν Ἐπόπτην, εἰς τερπνὸν τινα τόπον ἄγρας στολισμένον ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὴν τέχνην, καὶ ὅπου τὰ ὕδατα τοῦ Ἰλισσοῦ, καὶ ἡ σκιὰ μεγαλοπρεπῶν πλατάνων, διετήρουν ἑαρινὴν τινα δρόσον πάντοτε. Τὸν τόπον τοῦτον ὀνομάζει ὁ Θεὸς Πλάτων Ναὸν Νυμφῶν. Αὐτῇ λαλεῖ ὁ Σωκράτης, γράφει ὁ Θεὸς Πλάτων, καὶ ὁ λόγος εἶναι περὶ καλοῦ. (Πλάτ. Φαιδ. ἡ περὶ καλοῦ.)

« Ὁ τρίτος ἱερεὺς, καλούμενος Ἐπιθώμιος, ἐθυσίαιζε προσευχόμενος μετὰ τοῦ Ἐπόπτη· τὰ πάντα μετὰ βαθυτάτης σιωπῆς. Ὁ τέταρτος ἦτον Ἱεροφάντης, ὅστις ἐνδεδυμένος χλαμίδα καὶ διάδημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, παρέστενε τὸν Δημιουργόν.

« Τότε ὁ Ἐπόπτης ἐξομολογούμενος ἐκ νέου ὑπέσχετο μετάνοιαν. Ἐπειτα ἤρχιζεν ἡ πρᾶξις τοῦ μυστηρίου διὰ νέων καθαρμῶν ἀπονίψεων, βαντισμῶν, καὶ θυσιῶν ὁ νεόφυτος ἐγυμνοῦτο τέλος εἰς τὸν νάρθηκα, καὶ ἐδαπίζετο εἰς θαλάσσιον ὕδωρ, νηστεύων, καὶ θρηνηῶν, καὶ προσευχόμενος. Ἐπειτα προσποιούμενος, ὅτι ἀπέθνησκεν ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος, ἀνίστατο ὁ νέος ἡγιασμένος ἄνθρωπος, καὶ ἐνδυόμενος τὸν λευκὸν χιτῶνα ᾤμνευε καὶ βίον καὶ

πίστιν ἄμωμον, καὶ διαγωγὴν καθαρὰν! Τότε εἰσέρχεται εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ ναοῦ, εἰς καιρὸν βαθυτάτης νυκτός. » (Φιλοσοφικὸν Δοκίμιον ὑπὸ Γ. Γ. Κ. Τυπάλδου σελ. 217 — 227.)

« Αὐταί, » προσθέτει ὁ συγγραφεύς, « προητοίμαζον τοὺς Ἕλληνας· νὰ παραδεχθῶσιν εὐκολωτέρως τὰ δόγματα τῆς θειοτάτης διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ, ὡς παρατηρεῖται ἀπὸ τὰ θεῖα συγγράμματα τῶν πρώτων Πατέρων τῆς ἐκκλησίας. » (αὐτόθι σελ. 222.)

Ὁ δὲ Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς λέγει οὕτω,

« Ταύτη τοι λειουμένους, φασι δεῖν ἐπὶ τὰς Ἱεροποιίας καὶ τὰς εὐχὰς ἵεναι καθαρούς καὶ λαμπρούς, καὶ τοῦτο μὲν συμβόλου χάριν γίνεσθαι, τὸ ἔξωθεν κεκοσμηθῆσθαι τε καὶ ἡγνίσθαι· ἀγνεία δὲ ἐστὶ, φρονεῖν οἶσα· καὶ ὃ καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ βαπτίσματος εἶη ἂν καὶ ἡ ἐκ Μωϋσέως παραδεδομένη τοῖς ποιηταῖς, ὥδε πῶς.

Ἡ δ' ὕδριναμένη, καθαρὰ χροὶ εἶματ' ἔχουσα·

Ἡ Πηνελόπη, ἐπὶ τὴν εὐχὴν ἔρχεται·

————— Τηλέμαχος δέ,

Χεῖρας νιψάμενος πολεῖς ἄλδς, εὐχετ' Ἀθήνη.

Ἔθος τοῦτο Ἰουδαίων, ὡς καὶ τὸ πολλάκις ἐπὶ κοίτῃ βαπτίζεσθαι εὖ γ' οὖν καὶ κεῖνο εἴρηται,

Ἴσθι μὴ λουτρῷ, ἀλλὰ νόφ καθαρός.

Ἦτοι « Διὰ τοῦτο βεβαίως λέγουσιν ὅτι πρέπει οἱ ἄνθρωποι νὰ ὑπάχωσιν εἰς τὰς Ἱεροποιίας καὶ τὰς εὐχὰς καθαρὸν καὶ λαμπρόν· καὶ τοῦτο μὲν ὅτι γίνεται χάριν συμβόλου, τὸ νὰ ἦναι ἔξωθεν καὶ κεκοσμημένοι καὶ ἡγνισμένοι· ἀγνεία δὲ εἶναι τὸ φρονεῖν οἶσα. Πρὸς τούτοις (τοῦτο τὸ φρονεῖν οἶσα) ἤθελεν εἶσθαι καὶ ἡ εἰκὼν (ἥτοι τὸ εἰκονιζόμενον ὑπὸ) τοῦ βαπτίσματος καὶ ἡ ἐκ Μωϋσέως εἰς τοὺς ποιητὰς παραδεδομένη οὕτω πῶς·

Ἡ δὲ νιψαμένη, καὶ καθαρά ἐπὶ τοῦ σώματος ἱμάτια περιβαλομένη, ἢ Πηνελόπη ἔρχεται ἐπὶ τὴν εὐχὴν.

Ὁ Τηλέμαχος δέ, χεῖρας νιψάμενος ὠδαὶ θαλασσίῳ, ἡῤατο τὴν Ἀθηνάν.

Ἦτο τοῦτο ἔθος τῶν Ἰουδαίων, καθὼς καὶ τὸ πολλάκις ἐπὶ κοίτῃ βαπτίζεσθαι. Καλῶς δὲ βεβαίως ἐρρήθη καὶ ἐκεῖνο· η

Ἔτο μὴ ἐκ λουτροῦ, ἀλλὰ κατὰ τὸν νοῦν καθαρῶς.

(Κλημ. Ἀλεξανδ. τόμ. Α'. Στρωμ. Βιβ. Δ'. Σελ. 628—629, ἐκδ. Ἑνετ. 1757. Ὅρα καὶ Ὅμηρ. Ὀδυσσ. Α'. 261, καὶ Δ'. 750, 760.

Ἐκ τούτου καὶ ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος Ἰουστίνου τοῦ Μάρτυρος εἶναι φανερόν ὅτι οἱ ἐπιστημότεροι Πατέρες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Α'. καὶ τοῦ Β'. αἰῶνος, καθὼς καὶ οἱ τοῦ Γ. καὶ ΙΑ'. τὰ διάφορα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐνεργούμενα λουσίματα καὶ ὑπὸ τοῦ Νόμου διατασσόμενα, ὠνόμαζον βαπτίσματα, καὶ τὰ ὅποια ὁ Παῦλος εἰς τὸ προκείμενον χωρίον καλεῖ βαπτισμούς.

Τὸ συνηθέστερον εἰς πολλοὺς ὄνομα τοῦ βαπτίσματος ἦτο λουτρὸν λουτρὸν δὲ σημαίνει λούσιμον, καὶ οἱ εἰσερχόμενοι εἰς αὐτὸ λούονται πολλάκις μόνον τὸ σῶμα οὐχὶ δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν, ἥ λούονται δι' ἐπιχύσεως ὕδατος· ἐπειδὴ δὲ οἱ διάφοροι βαπτισμοὶ τῶν Ἰουδαίων τε καὶ ἔθνικων συνίσταντο εἰς βαντίσματα καὶ λουσίματα καὶ λουτρὰ, δὲν δυνάμεθα ἐκ τῆς λέξεως αὐτῆς βάπτισμα ἢ βαπτισμός· καὶ ὁρίζομεν ὅποιον τρόπον μετεχειρίζοντο οἱ πρῶτοι Χριστιανοί. Πιθανῶς ὅλοι οἱ διάφοροι οὗτοι τρόποι ἦσαν ἐν χρήσει κατὰ τόπους καὶ ἔθνη. Οἱ διδασκόντες τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια ἐθεώρουν πιθανῶς τὸν εἰς τὰ μεγάλα καθάρσια τρόπων ὡς τὸν χρησιμώτερον καὶ

τελειότερον, ἐνῷ οἱ ἐξερχόμενοι ἐκ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἐθεώ-
ρουν τοιοῦτον τὸν ὑπὸ τὴν Λευϊτικὴν νομοθεσίαν, ἣ οἷον-
δήποτε ἄλλον ἐνόμιζον ἀρχοῦντα. Οὕτω καὶ τὴν σήμερον
βλέπομεν ἐν χρήσει διαφόρους τρόπους βαπτίσματος πα-
ρὰ Χριστιανοῖς διαφόρων δογμάτων, καὶ ὅλους αὐτοὺς τοὺς
τρόπους τοὺς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν μεταχειριζομένους ἀνα-
γνωρίζω ἐγκύρους, ὅταν τελῶνται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πα-
τρός, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ ἐν Ῥωσ-
σίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ τὸ αὐτὸ κἀμναι, τοὔτέστιν ἀ-
ναγνωρίζει καὶ βαντισμὸν καὶ ἐπίχυσιν καὶ κατὰδυσιν ὡς
βάπτισμα· ὡσαύτως καὶ ἡ ἐν Τουρκίᾳ Ἀρμενικῇ ἐκκλη-
σίᾳ.

Καὶ ὁ Ἅγιος Βασίλειος εἰς μίαν τῶν κανονικῶν ἐπιστο-
λῶν αὐτοῦ, (ἐπιστολ. 188. κανονικὴ δ.) λέγει, « Τὸ μὲν
οὖν περὶ τοὺς καθαρὸς ζήτημα, καὶ εἴρηται πρότερον,
καὶ καλῶς ἀπεμνημονεύσας, ὅτι δεῖ τῷ ἔθῳ τῶν καθ' ἑ-
κάστην χώραν ἑπασθαι διὰ τὸ διαφόρους ἐνεχθῆναι τοῦ
βαπτίσματος αὐτῶν, τοὺς τότε περὶ τούτων διαλαβόν-
τας ἐκείνο γὰρ ἔκρινον οἱ παλαιοὶ δέ-
χεσθαι βάπτισμα τὸ μηδὲν τῆς πίστεως παρεμβαῖνον. »

Ἦτοι « Περὶ μὲν τοῦ ζητήματος λοιπὸν τοῦ περὶ τοὺς
καθαρούς, καὶ πρότερον ἐρρήθη, καὶ καλῶς ἀπεμνημό-
νευσας, ὅτι πρέπει τὸ ἔθος τῶν καθ' ἑκάστην χώραν κα-
τοικοῦντων ν' ἀκολουθῇ τις, διότι διαφόρως ἔκριναν περὶ
τοῦ βαπτίσματος αὐτῶν οἱ τότε ὁμολῶσαντες περὶ τούτων
. . . . διότι ἐκείνο ἔκρινον οἱ παλαιοὶ νὰ δέχηται τις
βάπτισμα, τὸ ὁποῖον μηδὲν παρεμβάλλει τῆς πίστεως...
(Ἁγ. Βασ. Τόμ. 3. σελ. 269-270. ἔκδ. Παρισίων 1730.)

Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ βάπτισμα, ὑπερ ἐγὼ ἀποδέχομαι.
Ἐὰν ἄνθρωπός τις ἀληθῶς πιστεύῃ εἰς τὸν Χριστόν, λαμβ-

θάνη αὐτὸν ὡς Σωτῆρα, καὶ μεταναῆ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ βαπτίζεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· δέχομαι αὐτὸν ὡς ἀδαλφόν· εἴτε διὰ βαντισμοῦ, εἴτε δι' ἐπιχύσεως, εἴτε διὰ λουτροῦ, εἴτε διὰ καταδύσεως, καὶ εἴτε ἐν Ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν οἴκῳ, ἢ ἐν κρήνῃ, ἢ ἐν ποταμῷ, εἴτε καὶ ἐν ὠκεανῷ ἢ βάπτισις αὐτοῦ ἐτελέσθη.

Ἐὰν δέ τις μὲ ἐρωτήσῃ πῶς νομίζω, ὅτι δ' Ἰησοῦς ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, καὶ οἱ τριτοχλίοι ἐν Ἱερουσαλὴμ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ πῶς ὁ Εὐνοῦχος ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, ὁ Κορνήλιος καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Πέτρου, καὶ ἡ Λυδία καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Παύλου ἢ τῇ διαταγῇ αὐτοῦ, καὶ ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Παύλου καὶ Σίλα, δὲν διστάζω νὰ εἶπω, Δὲ ἐπιχύσεως, ὡς εἰς τὰς εἰκόνας παριστάνεται ὁ Χριστὸς ὑπὸ τῷ Ἰωάννου βαπτιζόμενος, καὶ ἐν τῇ Ἀρμενικῇ καὶ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὁ γὰρ ὁ μὲν Χριστὸς ἱστάμενος ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, καὶ ὁ Ἰωάννης παρ' αὐτῷ ἐπιχέων ὕδωρ μὲ τὴν χεῖρα κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

Καὶ αὐτοὶ δ' ἐκείνοι οἱ πρεσβύτεροι ὡς ὁρθὸν μόνον τὸ διὰ καταδύσεως· βάπτισμα πολλάκις, τολμῶ δὲ εἰπεῖν γενικῶς, θέτουσι τὸ νήπιον ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ ἐντὸς τοῦ ὕδατος· μέχρι τοῦ λαιμοῦ, καὶ ἔπειτα λαμβάνοντες διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ὕδωρ ἐπιχέουσι τρίς κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ· καὶ τοῦτο θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ἔγκυρον καὶ τέλειον βάπτισμα, καὶ χιλιᾶδες, εἰμὴ καὶ μυριάδες χιλιᾶδων, εἶναι οὕτω πῶς βεβαπτισμένοι ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Πρὶν τελειώσω τὴν περὶ βαπτίσματος ταύτην πραγματείαν, ἀναγκαῖον κρίνω νὰ ἐπιφέρω παρατηρήσεις τινὰς ὡς πρὸς τὰς φράσεις, « κατέβησαν εἰς τὸ ὕδωρ » καὶ

« ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος », καὶ « ἐν ὕδατι », περὶ ὧν πολλὰ ἐρρήθησαν καὶ ἐγράφησαν.

Ἐν ταῖς ~~Πράξεσι~~ ~~τῶν~~ ~~Ἀποστόλων~~ (ἡ. 38) λέγεται περὶ Φίλιππου καὶ τοῦ Εὐνοῦχου, « Καὶ κατέβησαν ἀμφοτέρω εἰς τὸ ὕδωρ, ὁ, τε Φίλιππος καὶ ὁ Εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. » Οὐδεὶς ἐνταῦθα δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ὁ Φίλιππος κατέδυσεν ἑαυτὸν εἰς τὸ ὕδωρ, ἦτοι ἐδουλοῖσθαι εἰς τὸ ὕδωρ μετὰ τοῦ Εὐνοῦχου καὶ ἐκαὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. Ἀλλ' ἐὰν τὸ « εἰς τὸ ὕδωρ » σημαίνῃ κατὰ δύσιν, βεβαίως ἔπεται τοῦτον διότι λέγει, « ἀμφοτέρω κατέβησαν εἰς τὸ ὕδωρ. » Τὸ δὲ εἰς ἐνταῦθα εἶναι ταυτοσημεῖον τῷ πρός, ὡς ἐν Δ'. Βασιλ. ζ'. 4, ὅπου λέγεται « Καὶ ἦλθον εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἔτεμνον ξύλα. » Βεβαίως δὲν ἔκοπτον ξύλα ὄντες βεβουλημένοι ὑπὸ τὸ ὕδωρ. Ἡ ἔκνομια εἶναι ὅτι ἦλθον εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἡ ἰσως ἔχοντες τοὺς πόδας αὐτῶν ἐντὸς τοῦ ὕδατος ἔτεμνον ξύλα, καὶ οὕτως ἴσταντο νομίζω, ἀμφοτέρω, ὁ, τε Φίλιππος καὶ ὁ Εὐνοῦχος, καὶ ὁ πρῶτος ἐβάπτισεν τὸν δεύτερον δι' ἐπιχύσεως ὕδατος. Καὶ ἀφοῦ ἐτελειώσαν οἱ δύο ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, εἰς τὸ ἐποῖον εἶχον σταθῆ.

Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅστις « ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην, » καὶ ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος. (Μαρκ. α. 10.)

Οὕτω λέγεται καὶ, « ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι. » Ἀλλ' αὕτη εἶναι κοινοτάτη σημασία τῆς προθέσεως ἐν ἐπὶ ὀργάνων ἢ ἐργαλείων, διὰ τῶν ἐποίων γίνεται ἡ ἐκτελεῖται τι, ἀντὶ τῆς δοτικῆς ἀπλῶς, ὡς ἐν Ὁμήρῳ, « ἐν δεσμῷ δῆσαι. » (Ἀνθ. Γαζ. ἡ. λεξ. Τόμ. Α'. σελ. 624.)

Ὡμοίως τὸ βάπτισμα « ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ » ἦτο

δι' ἐπιχύσεως ἢ ἐκχύσεως, ὡς βλέπομεν ἐν ταῖς Πράξ. Ἢ.
33 παραβέλλοντες Πράξ. α. 4-5, ὅτι « ὁ Ἰωάννης μὲν ἐδά-
πτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ
ὡς μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. » (Πράξ. α. 4 — 5.)

« Τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς τὴν τε ἐπαγγελίαν
τοῦ Ἀγίου Πνεύματος λαθὼν παρὰ τοῦ Πατρὸς, ἐξέχεε
τοῦτο, ὃ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. » (Πράξ.
Ἢ. 33.)

Ἄλλ' ἂν καὶ εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι τὸ Χριστιανικὸν βά-
πτισμα ἐτελεῖτο κατ' ἀρχὰς δι' ἐπιχύσεως, θεωρῶ ὅ-
μως, ὡς εἶπον, ἐγκύρις τὰς διαφόρους διαπιστυμῆς τῶν δια-
φόρων Χριστιανικῶν δοξασιῶν, ὅταν τελῶνται εἰς τὸ ὄνομα
τῷ Πατρὶ, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ὅπως
καὶ ἂν τελεσθῇ εἶναι ἐξωτερικὴ πρᾶξις, δικαίωμα σαρκ-
ός, καὶ δὲν δύναται νὰ καθαρίσῃ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ βύ-
που τῆς ἀμαρτίας· τὸ δὲ αὐτοῦ σημαίνονμενον εἶναι ἀναγ-
καῖον πρὸς σωτηρίαν, καὶ τὸ ὁποῖον ὁ Παῦλος, ἐν τῇ πρὸς
Τίτον ἐπιστολῇ αὐτοῦ, ὀνομάζει λουτρὸν παλιγγε-
νεσίας. « Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐ-
πεφάνη τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ· οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν
δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ
ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀ-
νακαίνισεως Πνεύματος Ἀγίου, ὡς ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς
πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα
δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενώμεθα
κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. » (Τίτ. 4-7)

Ἐξ ὅτε δὲ ἐν τῷ λουτρῷ τούτῳ λουσθῶμεν καὶ καθαρι-
σθῶμεν ἡμεῖς ἅπαντες, ἵνα ἀπολούσωμεν τὴν σωτηρίαν
καὶ γενώμεθα κληρονόμοι κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. Ἀ-
μήν.

ΠΕΡΙ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ.

Περὶ τοῦ Βαπτίσματος τῶν νηπίων καὶ ἐνηλίκων.

Πράξ. ις'. 15.

« Ὡς δὲ ἐδαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς παρακάλεσε, λέγουσα. Εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μείνατε. »

Ἐπειδὴ ρητὴ ἐντολὴ δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ πρὸς τοὺς πιστοὺς νὰ βαπτίζωσι τὰ τέκνα τῶν, ἐκ τούτου προέκυψεν ἀμφιβολία εἰς τινὰς ἂν πρέπη νὰ πράξωσιν οὕτω· τινὲς δὲ τὸ ἐνόμισαν καὶ κακόν, καὶ οὕτως ὅλως ἀπεδοκίμασαν τὸν βαπτισμὸν τῶν νηπίων· ἄλλοι ἔξ ἐναντίας θεωροῦσιν αὐτὸ οὐσιῶδες καθήκον ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτ' αὐτὸ πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν σήμερον, ἂν ᾔναι χριστιανικὸν καθήκον ἢ οὐχί, καὶ εἰς τοῦτο ἐπικαλοῦμαι τὴν ὑμετέραν προσοχήν.

Ὅτι τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ καὶ σήμερον καλουμένων Χριστιανῶν βαπτίζουσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τῇ νηπιότητι, οὐδεὶς, νομίζω, ὑπάρχει ὁ ἀρνούμενος, διότι εἶναι ἀλήθεια ἱστορικὴ.

Πάντες οἱ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας βαπτίζουσι τὰ τέκνα αὐτῶν, πάντες οἱ τῆς Παπικῆς, οἱ τῆς Ἀρμενικῆς, τῆς Συριακῆς, τῆς Νεστριορικῆς, τῆς Ἀβυσσινιακῆς, τῆς Κοπτικῆς ἐκκλησίας βαπτίζουσι τὰ παιδιά αὐτῶν· οὕτω καὶ μεταξὺ τῶν Διαμαρτυρομένων οἱ Λουθηρανοί, οἱ Καλθινισταί, οἱ Ἀγγλικοί, οἱ Πρεσβυτεριανοί καὶ οἱ οὕτω δὴ καλούμενοι Πουριτάνοι βαπτίζουσι τὰ παιδιά αὐτῶν. Ἀλλὰ, διότι οἱ πλεῖστοι κάμνουσιν οὕτω, δὲν εἶναι ἀπόδειξις ὅτι εἶναι καὶ καθῆκον.

Ἐκ τῶν καλουμένων Χριστιανῶν τὸ μέγα μέρος ἴσως ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης, καὶ θεωροῦσιν αὐτόν ὡς κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας· ἀλλὰ παρ' ὧν καὶ ἡμεῖς δὲν εἶναι ἀπόδειξις ὅτι πρέπει οὕτω νὰ ἀναγνωρίζεται, καὶ ὅτω νὰ θεωρῇται Ἡ πρᾶξις τῆς πλειονότητος ἐν τῇ θρησκείᾳ δὲν εἶναι κατ' ἐθένα λόγον ἀπόδειξις καθήκοντος· διότι ἡ πλειονότης τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆ πρώτης ἀνθρώπου μέχρι τῆς σήμερον εὗρίσκειται ἐν ἀπάτη.

Ὅτι δὲ νηπιόβαπτισμὸς ἐτελέσθη γενικῶς ὑπὸ τῆς μεγαλύτερου μέρους τοῦ Χριστιανικοῦ καλουμένου λαοῦ τῶν διαφόρων δοξασιῶν καὶ ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἐπὶ δεκαπέντε ἤδη ἑκατονταετηρίδας, εἶναι ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς γινώσκων τὴν ἱστορίαν θέλει, νομίζω, ἀρνηθῆ.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ ᾔηται θετικὴ ἀπόδειξις ὅτι εἶναι καθῆκον, διότι πολλὰ ἄλλα πράγματα ἐνηργήθησαν ὑπὸ τῶν περισσοτέρων Χριστιανῶν ἐπὶ, ὡς ἔγγιστα, πεντεκαίδεκα ἑκατονταετηρίδας, αἵτινα ὅμως εἶναι θετικῶς ἐναντία τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ὅτι δ' ὑπῆρξε συνήθεια νὰ πράττηται ἐπὶ χίλια ἢ δις χίλια ἔτη, δὲν ἔπεται ὅτι εἶναι καὶ καθῆκον.

Ἀλλ' ἐὰν δύναται ν' ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ νηπιόβαπτισμὸς

ἐτελεῖτο ἀπὸ τούτων καλητέρους χριστιανοὺς τῶν πρώτων αἰώνων, καὶ ὅτι δὲν ἔχει τι ἀντιδᾶινον εἰς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐλλόγως δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὅτι ὑπάρχει λογικὴ ἀφορμὴ τῇ νὰ γίνεταί αὕτω· καὶ ἐὰν διὰ προοιούσης ἐρεῦνης εὐρωμεν ὅτι συμφωνεῖ μὲ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐλλόγως δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι εἶναι οὐσιώδεις καθήκον.

Ὅσα ἐξ ἀπάτης ἐπράττοντο ὑπὸ τῶν περισσοτέρων τῶν ἀπανταχοῦ καλουμένων Χριστιανῶν, ταῦτα εὐκόλως δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὰς ἐθνικὰς συνηθείας ἢ Ἰουδαϊκὰς παραδόσεις, καὶ ἐπομένως εἶναι ἀπορρίπτειν. Ὁ νηπιοδαπτισμὸς ὁμοῦ δὲν ὑπάρχει εἰς ταύτην τὴν κατηγορίαν. Εἰς τὰ Ἑλευσίνια μυστήρια μόναι οἱ μεμυημένοι ἐθαπτίζοντο, περὶ δὲ τῶν τέκνων αὐτῶν οὐδεὶς λόγος· κατηχοῦντο ἐπὶ ἐνιαυτὸν, καὶ « ἐγυμνοῦντο τέλος εἰς τὸν νάρθηκα, καὶ ἐθαπτίζοντο εἰς θαλάσσιον ὕδωρ, νηρσεύοντες καὶ θρηνοῦντες καὶ προσευχόμενοι » (Φιλοσ. Δοκ. Γ. Γ. Κ. Τυπάλδου σελ. 217-227.) Ἀλλὰ περὶ τῶν τέκνων αὐτῶν οὐδὲν λέγεται· ὅθεν δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ νηπιοδαπτισμὸς παρήχθη ὑπὸ ἐθνικῶν, ὡς πολλὰ ἄλλαι συνήθειαι, ὡς ἡ προσκύνησις τῶν δμοικωμάτων, αἱ ἑορταὶ εἰς τιμὴν διακεκριμένων ἡρώων, αἱ πρμπώδεις πανηγύρεις λαμπαδοφορούντων, παρθένοι ἐστιάδες, ἄγαμοι ἱερογάνται, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ὅτι ὁ νηπιοδαπτισμὸς ὑπῆρχε μετὰ τὸ τῶν καλητέρων Χριστιανῶν τῶν πρώτων αἰώνων ἐν τῇ Χριστιανικῇ ἐκκλησίᾳ ἀποδεικνύεται σαφῶς ἐκ τῆς ἱστορίας. Εἰς τὰς λεγομένας διαταγὰς τῶν Ἀποστόλων εὐρίσκωμεν τὸ ἀκόλουθον. « Βαπτίζετε δὲ ὑμῶν καὶ τὰ νήπια καὶ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ καθεσίᾳ Θεοῦ. Ἄφετε γάρ, φη-

σί, τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά.»
(Διατ. τῶν Ἀποστόλων βιβλ. ζ'. κεφ. ιε'.)

Ἄν καὶ δὲν θεωρῶ αὐτάς ὡς ἐκ τῶν Ἀποστόλων,
ἀλλὰ ὡς γεγραμμένοι κατὰ τὰς πρώτας περιόδους, τὴν
τρίτην ἴσως ἑκατονταετηρίδα, δεικνύουσιν ὅποια ἦτον ἡ
δεσπόζουσα τότε περὶ τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ γνώμη.

Ὅριζονται καὶ ἄλλα τινὰ εἰς τὰς διατάξεις ταύτας, τὰ
ὅποια οὐδεμία ἐκκλησία τηρεῖ τὴν σήμερον, ἀλλὰ τὰ ὅ-
ποια εὐκόλως δύναται τις νὰ ἀνιχνεύσῃ εἰς Ἰουδαϊκὰς
παραδόσεις καὶ προλήψεις, ὡς τὴν τήρησιν τοῦ Σαββά-
του καθὼς καὶ τῆς Κυριακῆς· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει εἰς
τὸν νηπιοβαπτισμόν.

Κατὰ τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα ὁ νηπιοβαπτισμός
ἦτο τόσον γενικός ἐν τῇ Περσικῇ ἐκκλησίᾳ, ὥστε ὁ Μά-
νης μετεχειρίσθη αὐτὸ ὡς ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ
ἀνθρώπῳ φυσικῆς πονηρίας. (Νεανδ. ἱστ. Τόμ. α'. σελ.
314) « Ἐρωτῶ λοιπὸν, λέγει αὐτός, πᾶσα ἁμαρτία εἶναι
ἐν ἔργῳ ἁμαρτία; διατί δὲ λαμβάνει τις τὸν δι' ὕδατος
καθαρισμόν πρὶν ἢ πράξῃ ἔργον ἁμαρτωλόν; διότι καθί'
ἑαυτὸ θεωρούμενον (τὸ παιδίον) οὐδὲν ἔγκλημα ἔπραξεν;
ἐὰν δὲ μὴ ὑποπέσαν εἰς ἁμάρτημα πρέπει ὁμοῦ καὶ οὖ-
τω νὰ καθαριθῇ, τότε διὰ τῆς πράξεως αὐτῆς μαρτυρεῖ-
σιν αὐτοὶ εἰς ἑαυτοὺς ὅτι παράγονται ἀπὸ κακὴν ρίζαν.»
(Νεανδ. ἱστ. Τόμ. α'. σελ. 498.)

Περὶ τὰ μέσα τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος ὁ νηπι-
οβαπτισμός ἦτο γενικός ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς βορείου
Ἀφρικῆς, ὡς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀναφύοντος
ζητήματος, ἃν πρέπει τὸ νήπιον νὰ βαπτισθῇ ὀκταήμερον,
ὡς ἦτο ἡ τελευτὴ τῆς περιτομῆς· ὁ χωρεπίσκοπος Φίδος ἀ-
πεφῆναιτο ὅτι πρέπει νὰ βαπτισθῇ τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ

ἐπρότεινε τὸ ζήτημα εἰς σύνοδον συνελθοῦσαν ἐν Καρθαγένῃ τὸ 252—3· καὶ ὁ Κυπριανὸς ἐξ ὀνόματος ἐξήχοντα ἐξ ἐπισκόπων ἀπεκρίθη, καὶ εἰς τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ λέγει, « Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν βλέπει εἰς πρόσωπον ἀνθρώπου, δὲν βλέπει καὶ εἰς ἡλικίαν, προσηφέρνην ἑαυτὸν ὡς πατέρα μὲ τὴν αὐτὴν ἐλευθερίαν εἰς ὅλους, διὰ τὴν κατασταθῶσιν ἄξιοι τοῦ νὰ λάβωσι τὴν οὐράνιον χάριν ὡς πρὸς δὲ τὸ ῥηθὲν παρὰ σοῦ ὅτι τὸ βρέφος, κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, δὲν εἶναι καθαρὸν εἰς τὴν ἀφῆν, καὶ ὅτι πᾶς ἐξ ἡμῶν ἤθελεν ἀποφεύγει τὸ νὰ φιλῇ τοιοῦτον ὄν, καὶ τοῦτο αὐτὸ ἀκόμη κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην δὲν ἔπρεπε νὰ παρουσιάσῃ κώλυμα εἰς τὴν ἐπίχυσιν τῆς οὐρανίου χάριτος », δηλαδὴ τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν τὸν διδόμενον εἰς τοὺς νεωστὶ βαπτιζομένους. (Νεανδρ. ἱστορία. Τόμ. α΄. σελ 313—314.)

Δὲν ἦτον ὁ λόγος περὶ τοῦ ἀν νήπιον πρέπη νὰ βαπτίζηται, ἀλλὰ ἐὰν τὴν ὁγδόην ἡμέραν ἢ πρότερον, « ἐπειδὴ ὑμεῖς κρίνετε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ βαπτίζωνται ἐντὸς δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτῶν, καὶ ὅτι ὁ κανὼν τῆς περιτομῆς πρέπει νὰ τηρῇται, δηλαδὴ μηδεὶς νὰ βαπτίζηται ἢ ἀγιάζηται πρὸ τῆς ὁγδοῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ὅλοι ἐν τῇ συνόδῳ εἵμεθα διαφόρῃ γνώμῃς περὶ τούτου. » (Ὅρα Dr. Woods' works vol. III p. 404.)

Ὁ Ὀριγένης δὲ περὶ τὰ τέλη τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος μετὰ Χριστὸν καὶ τὸ ἥμισυ τῆς τρίτης ἀκμάσας (ἐγεννήθη τὸ 185, περίπου 85 ἔτη μετὰ τοὺς Ἀποστόλους, καὶ ἀπέθανε τὸ 254) κηρύττει τὸν νηπιόδαπτισμὸν ὡς ἀρξάμενον ἀπὸ τοὺς Ἀποστολικούς χρόνους καὶ διαταχθέντα παρ' αὐτῶν « Κατὰ τὸ ἔθιμον τῆς

ἐκκλησίας τὸ βάπτισμα ἐδόθη καὶ εἰς τὰ νήπια » (δμιλ. 8ῃ εἰς Λευϊτ. κεφ. 12.) « Δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἡ ἐκκλησία παρέλαβε διαταγὴν παρὰ τῶν Ἀποστόλων νὰ δίδῃ τὸ βάπτισμα καὶ εἰς νήπια. » (Ὁριγ. ὑπομ. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμ. τόμ. ιε'. βιβλ. 5. σελ. 264 ἔκδ. Wurceburg, 1794. ὅρα καὶ Νεανδ. τομ. 1. σελ. 313—314.)

Ὁ Τερτουλλιανὸς γεννηθεὶς ἐν Καρχδόνῃ περὶ τὰ μέσα τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος, ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ περὶ βαπτισμοῦ, (De baptismo cap. XVIII) συμβουλεύει ἀναβολὴν τοῦ βαπτίσματος ἰδίως τῶν παιδίων « *cunctatio baptismi utilior est, praecipue tamen circa parvulos* » ἀλλ' αὕτη ἡ συμβουλὴ δεικνύει, ὅτι ὁ βαπτισμὸς τῶν νηπίων ἦτο κοινός.

Ὁ Εἰρηναῖος, μαθητὴς τοῦ Πολυχάρπου Σμύρνης, ὁμιλῶν περὶ τοῦ Χριστοῦ, λέγει, « ἤλθε διὰ νὰ λυτρώσῃ πάντας δι' αὐτοῦ πάντας τοὺς δι' αὐτοῦ ἀναγεννηθέντας ἐν τῷ Θεῷ, βρέφη, νήπια, παῖδας, νέους καὶ γέροντας. » (Εἰρηναῖος βιβλ. 6. κεφ. 22. § 4. ὅρα καὶ Νεανδ. ἱστορ. σελ. 311.) Αἱ λέξεις ἀναγεννηθέντας ἐν τῷ Θεῷ, (« *renascuntur in Deum* ») σημαίνουνσι κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρίστων Κριτικῶν, βαπτισθέντας ἐν Θεῷ.

Ἐδυνάμην νὰ ἀναφέρω καὶ ἕτερα χωρία ἀπὸ ἄλλους ἀρχαίους Πατέρας, Ἀνατολικούς τε καὶ Δυτικούς, περὶ τούτου τοῦ ἀντικειμένου, ἀλλ' ἀρκοῦσι τὰ ἀναφερθέντα πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ὁ νηπιοβαπτισμὸς ἦτο γενικὸς ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ ἐντὸς τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἐτῶν μετὰ τοὺς Ἀποστόλους. Καὶ ἡ συνήθεια αὕτη κάπου ἔλαθεν ἀρχὴν, καὶ ἀπὸ τινος εἰσέχθη· δὲν δύναται νὰ ἀναχθῇ εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, οἷοι ἐκεῖ ἐδάπτισον μόνον ἐφήβους, καὶ τούτους μετὰ ἐνιαύσιον διδασκαλίαν

καὶ δοκιμασίαν ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀναχθῇ ἢ εἰς τινὰ Ἰουδαϊκὴν συνήθειαν ἢ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς Ἀποστόλους αὐτοῦ. Οἱ Ἰουδαῖοι Ῥαββῖνοι ὁμοφώνως βεβαιοῦσιν ὅτι τὸ βάπτισμα τῶν προσηλύτων ἐτελεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων πάντοτε ἀπὸ Μωϋσέως μέχρι τῶν ἡμερῶν αὐτῶν. (Woods's Works. vol. III. p. 347.) Ἡμεῖς ἐξέυρομεν ὅτι τοὺς προσηλύτους περιέτενον, διότι τοῦτο ἦτο προσεταγμένον παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἀδύνατον δὲ δὲν εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον εἶναι πιθανώτερον ὅτι τὸ ὑπὸ τῶν Ῥαββίνων περὶ τούτου βεβαιούμενον εἶναι ἀληθινόν, διότι ὁ νόμος προσέταττε διαφόρους βαπτισμοὺς, ῥαντισμοὺς καὶ πλυσίματα διὰ καθαρισμόν, καὶ πάντας τοὺς ἐθνικοὺς ἐθαίρουσαν ἀκαθάρτους, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ δράματος τοῦ Πέτρου, καὶ ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ πρὸς τὸν Κορνήλιον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ· «Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ. Ἐγὼ ἐμοὶ ὁ Θεὸς ἔδωκε μηδὲνα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἀνθρώπων. (Πράξ. ι. 28.)

Καὶ ἐάν, καθὰ βεβαιοῦσιν οἱ ραββῖνοι, οἱ προσερχόμενοι εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν ἐκκλησίαν προσήλυτοι οὐ μόνον περιετένοντο, ἀλλὰ καὶ ἐβαπτίζοντο, κατὰ τυπικὸν καθαρισμόν, εὐκόλως δυνάμεθα ἐκ τούτου νὰ ἐννοήσωμεν διατί ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπε, «πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη (κάμπετε μαθητὰς καὶ προσηλύτους εἰς τὴν πίσιν) βαπτίζοντες αὐτοὺς κτλ.» ὡς ἐάν ἦτο πρᾶγμα γνωστὸν εἰς αὐτοὺς. Καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν περὶ περιτομῆς ἐλάλησεν, ἐνοεῖτο ὅτι ἦτο κατηργημένη, ἢ παραμερισμένη ὡς μὴ ἀναγκαῖα τοῦ λοιποῦ. Καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ὄντες καὶ αὐτοὶ Ἰουδαῖοι, ἐνόησαν φυσικῶς ὅτι τοῦτο ἐφηρμόζετο οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν, ὡς ἦσαν

δὲ διδασκόμενοι περὶ τῆς περιτομῆς τῶν προσηλύτων καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τῆς κοινωνίας, τοῦ Χριστιανικοῦ Πάτχα, καὶ ἢν παρήγγειλε νὰ φάγωσιν ἄρτον καὶ νὰ πίνωσιν οἶνον εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε περὶ τοῦ πασχαλικοῦ ἁμνοῦ.

Ἐὰν δὲ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δὲν ἐννόει νὰ βαπτίζωσιν οἱ πιστοὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἔπρεπε βεβαίως νὰ τὸ ἀπαγορεύσῃ, διότι ὁ νόμος ἀπῆτει παρὰ τοῦ προσερχομένου εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν πίσιν, οὐχὶ μόνον αὐτὸς νὰ περιτέμνηται ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄρσενικὸν αὐτῷ τέκνον νὰ περιτέμνηται, καὶ οὕτω νὰ εἰσάγωνται εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ μίαν ἀπόδειξιν, ὅτι ἐνόουν τὸ βάπτισμα ὡς μυσταγωγίαν διὰ τοὺς πιστεύοντας καὶ διὰ τὰ τέκνα αὐτῶν ὑπὸ τὴν Χριστιανικὴν οἰκονομίαν, ὡς τὴν περιτομὴν ὑπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴν, καὶ ὡς οἱ Ῥαββῖνοι βεβαιοῦσι περὶ τοῦ βαπτίσματος, εὗρισκομεν εἰς τὸ ῥητόν μας; Ἡ Λυδία ἐπίστευσε. — Δὲν λέγεται τίποτε περὶ οὐδενὸς ἄλλου πιστεύσαντος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς. Αὐτὴ ἐπίστευσε καὶ ἐδαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, καὶ ἔπειτα εἶπεν, « Εἰ καυχῶμαι με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μέinete », οὐδὲν δὲ εἶπε περὶ οὐδενὸς ἄλλου πιστοῦ ἢ πιστῆς (Πράξ. ις'. 15).

Τοιοῦτοτρόπως ὁ δεσμοφύλαξ ἐδαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτῷ πάντες παραχρῆμα. (Πράξ. ις'. 33) Καὶ ἔπειτα λέγει, « Καὶ ἡγαλλιάσατο πανοικί πεπιστευκῶς τῷ Θεῷ, » αὐτὸς δηλαδὴ μόνος πεπιστευκῶς ἡγαλλιάσθη μετ' ὅλης τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ· ὡσπύτως ὁ Παῦλος λέγει πρὸς τοὺς Κορινθίους « ἐδάπτισα δὲ τὸν Στεφανῶ οἶκον. » (ἀ. Κορ. α'. 16.) Παράδειχτε πρὸς Κολοσ. β'. 24. καὶ Γαλ. γ'. 28.

Ἐχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ παραδείγματα ταῦτα τῆς Λυδίας καὶ τοῦ οἴκου αὐτῆς, τοῦ δεσμοφύλακος καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ Στεφανᾶ· γινώσκων ὅτι ἐνηπιθοδραπισμὸς ἐσυνειθίζετο γενικῶς ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ περὶ τὰ ἑκατὸν ἢ ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν Ἀποστόλων· γνωρίζων ὅτι ἡ συνήθεια αὕτη θέν δύναται νὰ ἀναχθῇ εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, ἢ εἰς οὐδεμίαν ἄλλην τελετὴν τῶν ἐθνικῶν· ἐξ ἑτέρων ὅτι εἰς τῶν νουνεχεστέρων Ἑλλήνων πατέρων, γεννηθεὶς περὶ τὸ ὁδοποχοστόν πέμπτον ἔτος ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν Ἀποστόλων νὰ βαπτίζωσι τὰ παιδιά των· γνωρίζων ὅτι ἐν τῇ Ἰουδαϊκῇ ἐκκλησίᾳ ἐνηργοῦντο διάφοροι βαπτισμοὶ, ἐντεταλμένοι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ὡς σύμβολα καθαρισμοῦ, καὶ ὅτι, κατὰ τὴν ἀναντιρρήτην παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις μαρτυρίαν τῶν Ῥαββίνων αὐτῶν, οἱ προτερρχόμενοι τὸ πάλαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ μόνον περιετέμνοντο, ἀλλὰ καὶ ἐβαπτίζοντο· θεωρῶν ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀπέστειλε τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς νὰ κηρύττωσι τὸ εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη, νὰ κάμνωσιν αὐτὰ μαθητὰς ἢ προσηλύτους, προσέθηκε βαπτίζοντες αὐτοὺς, μηδὲν εἰπὼν ἢ ὀρίσας περὶ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, ὡς ἤδη γνωστοῦ παρ' αὐτοῖς καὶ βασιζομένου εἰς γνωστὴν συνήθειαν, προσθέσας μόνον τὸ πρότερον μνημονευθὲν « εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· » θεωρῶν, λέγω, ὅλα ταῦτα θέν δύναμαι νὰ ἀμφιβάλλω ὅτι ἐνηπιθοδραπισμὸς ἐνοεῖτο ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων ὡς περιεχόμενος εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Σωτῆρος τὴν λέγουσαν νὰ μαθητεύωσι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ νὰ βαπτίζωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου

Πνεύματος. Δὲν ἦτο τίποτε νεοφανὲς εἰς αὐτὸ ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκτανθῇ εἰς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ νὰ ᾔηται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ζῶντος Θεοῦ, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ὅπερ ἔως τότε ῥητῶς δὲν εἶχε μνημονευθῇ.

Ὅτε ὁ Θεὸς διέθετο διαθήκην μετὰ τοῦ Ἀβραάμ, ἡ διαθήκη ἦτο μετ' αὐτοῦ καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, πᾶν ἄρῃεν ἀπὸ ὑκτῶ ἡμερῶν καὶ ἄνω ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ περιετμήθη· αὕτη ἦτο πρᾶξις τοῦ ἰδίου Ἀβραάμ καὶ οὐχὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, νὰ τοὺς ἀφοσιώσῃ εἰς τὸν Θεόν, καὶ νὰ τοὺς ἐνώσῃ μετὰ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ· οὗτοι δὲ ἀφοῦ ἐνηλικιωθέντες ἔλαβον τελείαν νόησιν, καὶ ἐπίστευσαν, δὲν περιετμήθησαν ἐκ νέου· οὕτω καὶ οἱ Χριστιανοὶ γονεῖς βαπτίζουσι τὰ παιδία αὐτῶν, καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη ὅταν ταῦτα φθάσωσιν εἰς ἡλικίαν τελείας γνώσεως νὰ ἀναβαπτισθῶσιν. — «Ἐὰν πιστεύσωσι σωθήσονται.»

Νομίζομεν τινες ὅτι τὸ νήπιον διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀναγεννᾶται καὶ σώζεται· ἀλλὰ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὡσαύτως, ὅτι τὸ λήσιμον εὐθύς μετὰ τὴν φυσικὴν γέννησιν τοῦ βρέφους δίδει εἰς αὐτὸ ζωὴν, καὶ ὅτι εἶναι ἡ αἰτία τῆς ζωῆς αὐτοῦ· ἐνῷ πάντες γινώσκομεν ὅτι τὸ παιδίον λούεται ἀφοῦ γεννηθῇ, καὶ διὰ τῶν κραυγῶν αὐτοῦ δεικνύει ὅτι ζῇ, καὶ ὅτι τὸ λούσιμον δὲν δίδει ποσῶς τὴν ζωὴν.

Οὕτω καὶ τὸ διὰ τοῦ βαπτίσματος λούσιμον νηπίου τε καὶ ἐνήλικος οὐδέποτε ἔδωκε πνευματικὴν ζωὴν οὐδὲ ἀνεγέννησέ τινα ἄνδρα ἢ γυναῖκα ἢ νήπιον πλέον ἢ ἡ περιτομή· καὶ ἡ ἐλπίς τῆς αἰωνίου ζωῆς διὰ τῆς τελετῆς μόνον τοῦ βαπτίσματος εἶναι ἐλπίς ἀβάσιμος. Εἶναι ὅμως ἀναγκαιότατον διὰ τὸ παιδίον, ὡς πρᾶξις τῶν γονέων, φερόντων αὐτὸ εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τῆς ἐκκλησίας

τοῦ ζῶντος Θεοῦ, ὅπου μέλλει ν' ἀκούσῃ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, ἥτις πιστευομένη φέρει τὴν σωτηρίαν· « ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Θεοῦ. » « Ὁ πι-
σεύσας σωθήσεται. »

Οἱ εὐσεβεῖς γονεῖς οἱ πιστεύοντες εἰς τοῦτο τὸ δόγμα, θεωροῦσιν ὡς μέγα προνόμιον νὰ καθιερώσῃ τὰ τέκνα αὐ-
τῶν εἰς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος, οὕτως ἐγγυώμενοι
δημοσίως, τρόπον τινά, ὅτι θέλουσιν ἐκτρέφει αὐτὰ ἐν
παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου· θεωροῦσιν ὡσαύτως ἐ-
πωφελέστατον εἰς αὐτὰ νὰ εἰσαγάγῃσιν αὐτὰ εἰς τὸν
λαὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ φέρωσιν αὐτὰ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν
αὐλὴν τοῦ ναοῦ ἐπ' ἐλπίδι ὅτι θέλουσιν εἰσελθεῖ τέλος
πάντων εἰς τὰ ἄγια τῶν ἁγίων μετὰ πίστεως εἰς τὴν με-
σιτείαν, καὶ ἀξιομισθίαν, καὶ τὸ αἷμα τοῦ Μεγάλου Ἀρ-
χιερέως, ὅστις εἶπεν, « Ἀφετε τὰ παιδιά ἐλθεῖν πρός με. »
'Αμήν.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ Ε΄.

www.libtool.com.cn
ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ

ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ.

ΘΕΟΣ Ο ΜΟΝΟΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ.

Ίακώβ. δ'. 12.

« Εἷς ἐστὶν ὁ νομοθέτης, ὁ δυνάμενος
σῶσαι καὶ ἀπολέσαι. »

Εἷς πᾶσαν ἔννομον πολιτείαν ὑπάρχουσι τρία σώματα, Νομοθετικόν, Δικαστικόν, καὶ Ἐκτελεστικόν. Τὰ τρία ταῦτα δύνανται νὰ ᾔναι χωριστὰ ἢ ἡνωμένα ὑμοῦ εἰς ἓνα ἄνθρωπον.

Δύναται ἅπας ὁ λαὸς νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ θεσπίσῃ νόμους δι' ἑαυτόν, ἢ νὰ ἐκλέγῃ ἀντιπροσώπους, καὶ εἰς αὐτοὺς ν' ἀναθέτῃ τὴν νομοθετικὴν δύναμιν, ἢ νὰ δέχεται τὰ θεσπίσματα ἐνὸς ἀνθρώπου, καὶ νὰ διορίζῃ δικαστὰς μὲν πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν Νόμων, ἐκτελεστὰς δὲ τῶν νομίμων ἀποφάσεων.

Μεγάλοι νομοθέται ὑπῆρξαν τὸ πάλαι, ὁ Μίνως ἐν Κρήτῃ, ὁ Λυκούργος ἐν Σπάρτῃ, ὁ Σόλων ἐν Ἀθήναις, καὶ ὁ Νουμᾶς ἐν Ῥώμῃ.

Καλεῖται καὶ ὁ Μωϋσῆς νομοθέτης, καίτοι μόνον λαβὼν τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἔγραψεν ἐπὶ λιθίνων

πλάκων, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν διὰ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ.
Ὁ Θεὸς λοιπὸν καὶ οὐχὶ ὁ Μωϋσῆς ἦτον ὁ Νομοθέτης.

Τῶν νόμων τούτων οἱ μὲν εἰσι πολιτικοί, οἱ δὲ θρησκευτικοί. Εἰς τὴν θρησκείαν νομοθέτης εἶναι μόνος ὁ Θεός, ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξουσίαν τὴν τε νομοθετικὴν, καὶ τὴν δικαστικὴν, καὶ τὴν ἐκτελεστικὴν. Ἐν μὲν ταῖς πολιτικαῖς ὑποθέσεσι νομοθετοῦσιν ἄνθρωποι, ἐν ταῖς θρησκευταῖς ὁμῶς ἠδέεσθαι καὶ ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς πολιτικαῖς, οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουσιν οὐδὲν δικαίωμα νὰ θεσμοθετῶσι τι ἀντιβαῖνον εἰς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ.

Ἐν τῇ θρησκείᾳ εἰς πάντα ὅσα ἀφορῶσι τὴν συνήδεσιν καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, εἰς ὅλας αὐτῶν τὰς σχέσεις πρὸς τὸν Δημιουργὸν αὐτῶν, δὲν εἶναι, οὐδὲ δύναται νὰ ᾔηται εἰμὴ εἰς ὁ Νομοθέτης. « Εἰς ὁ νομοθέτης ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι. »

Ἐν τῇ θρησκείᾳ οὐδεὶς ἄνθρωπος, οὐδὲν σῶμα ἢ ἄθροισμα ἀνθρώπων, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ νομοθετῇ, οὐδ' ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς οἰκουμένης, οὐδ' ὅλοι οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν ἡνωμένοι δύνανται νὰ ἔχωσι δικαίωμα νὰ νομοθετῶσιν ἐν τῇ θρησκείᾳ.

Α'. Διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουσι τὴν ἀναγκαίαν σοφίαν εἰς τὸ νομοθετεῖν. ὅπου δὲ ἐπεχείρησαν νὰ κάμωσι τοῦτο ἡ ἀνικανότης αὐτῶν ἐφάνη ἀπὸ τὰ σφάλματα, εἰς ἃ γενικῶς ὑπέπεσαν.

Διὰ νὰ συνταχθῇ ἐν σύνταγμα ἡ μικρὸν σύστημα νόμων διὰ μικρὰν τινα κοινωσίαν, ὅπου μόνον πρόκειται περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆ λαοῦ εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους ἢ πρὸς τὸν Βασιλέα ἢ τὴν Κυβέρνησιν σχέσεις αὐτῶν πόση σοφία ἀπαιτεῖται πόσα σφάλματα μετέπειτα ἀναφαίνονται, καὶ ἀναγκάζονται ἢ νὰ διορθώσων, ἢ ὅλως νὰ μεταβάλωσιν αὐτά.

Τίς δὲ ἔχει σοφίαν ἱκανὴν νὰ νομοθετῇ περὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς πρὸς τὸν πλάστην αὐτῶν καὶ τὴν αἰωνιότητα σχέσεις αὐτῶν ;

Β'. Καὶ ἂν εἶχον σοφίαν ἱκανήν, δικαίωμα ὅμως δὲν ἔχουσι τοῦ νομοθετεῖν· ἐπειδὴ εἶναι ἀδελφοὶ καὶ οὐχὶ ἐπεύθυνοι πρὸς ἀλλήλους ἀλλὰ πρὸς τὸν Θεὸν μόνον. Αἱ ἐντολαὶ αὐτῶν δὲν ἔχουσιν οὐδεμίαν ἰσχὺν πρὸς ἄλλους, ἐὰν μὴ ᾗναι τεθεμελιωμένοι εἰς λόγον, καὶ περὶ τούτου πρέπει ἕκαστος νὰ κρίνῃ δι' ἑαυτόν, καὶ ὅλοι νὰ ὑποτάσσωνται ἀλλήλοις κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ.

Ἐὰν μύριοι Ἀμερικανοὶ ἢ δεκάαις ἑκατομμύρια αὐτῶν συνέλθωσι καὶ συντάξωσι κανόνας ὀλίγους ἢ πολλοὺς περὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς θρησκείας, καὶ προσκαλέσωσιν ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη νὰ δέχωνται τοὺς κανόνας τούτους ὡς ὀρθοδόξους, καὶ ὑποχρεωτικοὺς εἰς πάντας, τὰ ἄλλα ἔθνη τάχα ἤθελον ὑπακούσει; καὶ ἐὰν τοῦτο ἐποίησιν οἱ Ἀγγλοὶ, ἢ οἱ Γάλλοι, ἢ οἱ Ἰταλοὶ, ἢ οἱ Ἕλληνες, ἢ οἱ Κινέζοι, ὁ ἐπίλοιπος κόσμος ἤθελε τάχα δεχθῇ τοὺς κανόνας αὐτῶν; Βεβαίως ὄχι!

Γ'. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπηγόρευσε τοῦτο λέγων· « Ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε Παῖδεις, εἰς γὰρ ἔστιν ὑμῶν ὁ καθηγητὴς, ὁ Χριστός· πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε· καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς γὰρ ἔστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἰς γὰρ ὑμῶν ἔστιν ὁ καθηγητὴς, ὁ Χριστός » (Ματθ. χγ'. 8—10.) Καί, « οἶδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν » (Μάρκ. ι. 42—43.) Καὶ οὕτως εὐρίσκομεν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι οὐδέποτε διέταττον, εἰμὴ ὅτε παρήγγελλον τι ὡς

ἐκ Θεοῦ· ἀλλὰ παρεκάλουν καὶ παρήγουν. Λέγει ὁ Πέτρος· «Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀνακαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός· ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ Θεοῦ ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκασῶς, ἀλλ' ἐκυσίως· μὴδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως· μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κληρῶν, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.» (Α'. Πέτρ. ε'. 1—4.) Λέγει δὲ καὶ ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς Ῥωμαίους· «Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ κ. λ.» (Ῥωμ. ιθ'. 1.) καὶ πρὸς τοὺς Κορινθίους· «Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κ. λ.» (Α'. Κορ. α'. 10.) Παρομοίως καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ. Ἡ πρώτη σύνοδος ὡσαύτως, τὴν ὁποίαν γνωρίζομεν, ἡ συνελθοῦσα εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ συνισταμένη ὑπὸ Ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων καὶ ἀδελφῶν, δὲν προσέταξε τὰς ἐκκλησίας, εἰς τὰς ὁποίας ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν αὐτῆς, ἀλλὰ μόνον ἔδωκε τὴν γνώμην αὐτῆς. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ὁλόκληρος εὑρίσκεται εἰς τὸ δέκατον πέμπτον κεφάλαιον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων στιχ. 23—29. Εἶναι δὲ ἡ ἐξῆς· «Οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοί τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς, τοῖς ἐξ Ἑλλήνων χαίρειν . . . Ἐδοξεν ἡμῖν γενομένοις δημοθυμαδὸν, ἐκλεξαμένοις ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς . . . Ἐδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μὴδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρους πλὴν τῶν ἐπ' ἀνάγκης τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθυμάτων, καὶ αἵματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ πορνίας, ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράττετε. ἔρῳσθε.»

Ἐν τῇ συνόδῳ ἐκεῖνη ἦσαν ὁ Πέτρος, ὁ Παῦλος, καὶ ὁ Ἰάκωβος, καὶ ὁμοως δὲν προσέταξαν, ἀλλὰ ἠνώθησαν μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν εἰς τὸ νὰ δώσωσι τὴν γνώμην αὐτῶν διὰ τὴν ὁδηγίαν τῶν ἐξ ἐθνῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, οἵτινες ἐγνώριζον πιθανὸν ὀλιγώτερον περὶ τῶν θείων Γραφῶν, παρ' ὅσον ἐγνώριζον ἐκεῖνοι.

Δ'. Αἱ ὁδηγαὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, ὅτε ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην νὰ κηρύττωσι τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει ἀποδεκνύουσι τὸ αὐτό. « Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. » (Ματθ. κη'. 19, 20). Τὸ ἔργον αὐτῶν ἦτο νὰ διδάσκωσι τοὺς ἀνθρώπους νὰ τηρῶσιν ὅσα ὁ Χριστὸς ἐνετείλατο, καὶ οὐδὲν πλέον· καὶ ὅταν ἔκαμον τοῦτο, τὸ ἔργον αὐτῶν ἐτελείωσε. Δὲν παρηγγέλθησαν νὰ νομοθετήσωσιν, ἀλλὰ νὰ κηρύττωσι παραγγελίαν ἐκ Θεοῦ· τὸ προοίμιον ὅλων τῶν διδασκαλιῶν αὐτῶν ὥφειλε νὰ ᾔηται, Ὅτι λέγει Κύριος.

Ε'. Οὕτως οἱ ἀληθεῖς Προφῆται τοῦ Κυρίου ἀπεστέλλοντο τὸ πάλαι εἰς τὸν λαὸν λέγοντες, Ὅτι λέγει Κύριος καὶ οὕτω πρέπει νὰ ἔλθῃ πᾶς τις ὅστις κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Διὰ νὰ ἀποδείξωσι δὲ ὅτι ἡ ἀγγελία αὐτῶν δὲν ἦτο ἰδίᾳ αὐτῶν οὐδὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἔλαβον δύναμιν νὰ θαυματουργῶσιν. Οἱ δὲ ψευδοπροφῆται ἤρχοντο μὲ τοὺς ἰδίους αὐτῶν λόγους, καὶ ὀνειράτα, ὥς βλέπομεν ἐν Ἱερεμίᾳ χγ'. 16—32.

ΣΤ'. Πρὸςθεσις εἰς ὅτι ὁ Θεὸς ἐνετείλατο ἡ ἀφαίρεσις ἀπ' αὐτοῦ ἀπαγορεύεται. « Δὲν θέλετε προσθέσει εἰς τὸν

λόγον, τὸν δοκῶν ἐγὼ σᾶς προστάζω, οὐδὲ θέλετε ἀφαιρέσει ἀπ' αὐτοῦ. » (Δευτερ. δ'. 2, ιε'. 32. καὶ Ἀποκάλ. κβ'. 18. 19).

Ζ'. Τὸ προσθέτειν τι εἰς ὅ,τι ἐνετείλατο ὁ Θεὸς ἡ ἀφαιρεῖν ἐξ αὐτοῦ, εἶναι τρόπον τινὰ ἐξελέγειν τὸν μέγαν νομοθέτην ὡς ἀτελεῖ, ἐνῶ πᾶν τὸ ἐκ χειρὸς τοῦ Θεοῦ ἐξερχόμενον εἶναι λίαν καλόν. Τὸ νὰ νομίῃ τις ὅτι δύναται διὰ προσθήκης ἢ δι' ἀφαιρέσεως νὰ βελτιώσῃ αὐτὸ, εἶναι τόσον ἡλίθιον, ὅσον τὸ νὰ νομίῃ τις δύναται νὰ προσθέσῃ ὠραιότητα εἰς τὸ ῥόδον ἢ φῶς εἰς τὸν ἥλιον. Τοῦναντίον πᾶν ἀνθρώπινον εἶναι ἀτελές, εἴτε εἶναι ἔργον ἐνὸς ἀνθρώπου, ἢ ἐλοκλήρου ἔθνους, ἢ ἐλοκλήρου ἐκκλησίας, εἴτε Ἰουδαϊκῆς, εἴτε Χριστιανικῆς. Οἱ Ἰουδαῖοι μὴ εὐχαριστοῦμενοι εἰς τὸν ἀπλοῦν Λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς ὅ,τι ἐνετείλατο αὐτός, προσέβηκαν εἰς αὐτὸν τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων αὐτῶν καὶ τὰ ἐντάλματα τῶν ἀνθρώπων· ἀλλὰ τάχα διὰ τοῦτο ἐβελτιώθη ἡ θρησκεία αὐτῶν; Οὐδόλως. Καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κατέκρινεν αὐτοὺς αὐστηρῶς διὰ τοῦτο λέγων, « Μάτην δὲ σέβονται με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀκυροῦντες τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν, ἣ παρεδώκατε. » (Μαρκ. ζ'. 7, 8, 13. καὶ Ματθ. ιε'. 2. 6. 9.) Καὶ περὶ αὐτῶν εἶπε, « Καλῶς προσεφύητευσεν Ἰσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται· «Ὁ ὕψος τοῦ λαοῦ τοῖς χεῖλεσι μὲ τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πύρρῳ ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. » (Μαρκ. ζ'. 6.)

Εἰς ὁ νομοθέτης, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι, καὶ οὐδεμία ἐκκλησία εἴτε Ἰουδαϊκὴ εἴτε Χριστιανικὴ ἔχει πὺ δικαίωμα, καὶ οὐδέποτε εἶχε τὸ δικαίωμα, νὰ νο-

μοθετῇ περὶ τῆς θρησκείας, ἢ νὰ ἀλλάξῃ ἢ τροπολογήσῃ τὸ ἐλάχιστον, τὸ ὁποῖον ἐντετείλατο ὁ Θεός.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν περὶ δύο ῥητῶν τῆς θείας Γραφῆς, τὰ ὁποῖα ἔφερόν τινας καὶ εὐσεβεῖς ἀνθρώπους νὰ πιστεῦσαι τάχα ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἔδωκεν ἐξουσίαν εἰς τοὺς ὁπαδοὺς αὐτοῦ νὰ νομοθετῶσι περὶ τῆς θρησκείας. Τὰ ῥητὰ δὲ ταῦτα εὐρίσκονται εἰς τὸ κατὰ Ματθ. ιη'. 18, 20. Τὸ πρῶτον εἶναι τὸ ἐξῆς· « Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. » Ἀλλὰ τῆτο οὐδόλως ἀπέδλεπε εἰς τὸ νομοθετεῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ εἰς τὰ καθήκοντα τῆς ἐκκλησίας κατὰ ἀδελφοῦ παραδαινόντός τινα γνωστὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· τοῦτο δὲ εἶναι φανερόν ἐκ τοῦ προηγουμένου. « Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σέ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε καὶ ἔλεγε· σὺ αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐὰν σοῦ ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου· ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα· ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔγω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικός καὶ ὁ τελώνης. » Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. » Ἄν ἀδελφός τις ἡμάρτανε κατὰ τινος ἄλλου, καὶ δὲν ᾔθελε νὰ μετανοήσῃ ἐξελεγμένος ὑπὸ τοῦ προσβληθέντος ἀδελφοῦ καὶ ὑπ' ἄλλων, τοὺς ὁποῖους παρελάμβανε μετ' ἐαυτοῦ, καὶ τέλος ὑπὸ ὁλοκλήρου τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἔνεκα τούτου ἀφωρίζετο καὶ ἀπεδιάλετο. τοῦτο ᾔθελε δεῖξαι ἐν τῷ οὐρανῷ, ἥτοι ἐπικυρωθῇ. Εἰς ὅλα ταῦτα δὲν ὑπάρχει νομοθεσία ἐκτὸς ἐκείνης,

Ἐπερ ὁ Ἰῴος ὁ Χριστὸς διέταξε περὶ τοῦ τρόπου τοῦ φέρεσθαι κατὰ τοῦ ἁμαρτάνοντος ἀδελφοῦ· καὶ ἡ πράξις τῆς ἐκκλησίας ἐν τῇ ταύτῃ περιστάσει εἶναι μόνον ἐφαρμογὴ τοῦ κανόνος ἢ θεσπισματος αὐτοῦ· ἐφαρμογὴ τοῦ κανόνος ἢ τοῦ νόμου ὑπὸ τῆς μόνου νομοθετίας νομοθετηθέντος· εἰς τοῦτο δὲν ὑπάρχει περισσοτέρα νομοθεσία, παρ' ὅση ὑπάρχει ἐν τῇ δίκῃ καὶ καταδίκῃ τινὸς ἐν τῷ δικαστηρίῳ κατὰ γνωστοὺς νόμους.

Τὸ δὲ δεύτερον ῥητὸν ἀκολουθεῖ ἀμέσως τὸ πρῶτον ὡς ἑξῆς·

« Πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος, οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὗ γὰρ εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἓμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. »

Τοῦτο δὲ ἔλεγε περὶ συνάξεως διὰ προσευχὴν καὶ οὐχὶ διὰ νομοθεσίαν. « Ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος, οὗ ἐὰν αἰτήσωνται », οὐχὶ νομοθετήσωσιν ἢ πράξωσι, « καὶ γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πατρὸς μου », οὐχὶ ἐπικυρωθήσεται. Δὲν πρόκειται ὁ λόγος οὐδόλως περὶ νομοθεσίας· καὶ μένει ἀληθές, καὶ θέλει μένει διὰ παντὸς ἀληθές, ὅτι « Εἰς ἐστὶν ὁ νομοθέτης » εἰς τὴν θρησκείαν, « ὁ Θεός, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπωλέσαι. »

Ἐκ τῶν εἰρημένων βλέπομεν Πρῶτον τὴν πλάνην καὶ τὴν ἀσέθειαν τῆς ἐν Ῥώμῃ Παπικῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἀποσέλλει τὰς ἑαυτῆς νομοθετικὰς πράξεις, ὡς κανόνα διὰ τὸν λαὸν ἀντὶ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ· ἥτις προσθέτει εἰς τὸν λόγον τοῦτον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀφαιρεῖ κατὰ θέλησιν, καὶ τιμωρεῖ τοὺς ἐν τῇ κοινωνίᾳ αὐτῆς μὴ ὑπακούοντας εἰς

τὰς προσταγὰς αὐτῆς. Τοσοῦτον δὲ ἐπροχώρησεν εἰς τὴν τόλμην, ὥστε καὶ νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν Δευτέραν ἐντολὴν τῷ Δεκαλόγῳ, φέρουσα ὡς λόγον τοῦτο, ὅτι δεν εἶναι ἀναγκαῖα, καὶ ὅτι περιέχεται ἐν τῇ πρώτῃ· ὡς ἂν ἔλεγεν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶχεν ἱκανὴν σοφίαν νὰ νομοθετῇ, καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης ἔχει ἱκανὴν σοφίαν νὰ διορθώσῃ, ὅτι ὁ Θεὸς προσέταξε. Διήρσε προσέτι τὴν δεκάτην ἐντολὴν εἰς δύο, ὥστε ὁ Δεκάλογος οὕτω τροποποιημένος νὰ φαίνεται εἰς τὸν κόσμον ὡς ἐντελής. Εἰς δὲ τὸν κοινὸν λαὸν ἀπαγορεύει τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ εἰς γλώσσαν καταληπτὴν εἰς αὐτόν, ὥς δὲ ἔχῃ τὰ μέσα νὰ μάθῃσι τί προσέταξεν ὁ Θεός· καὶ ἐὰν δὲ ἐπιτρέπη τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ, ἀπαιτεῖ νὰ συνοδεύηται μὲ σχόλια καὶ ἀπομνημονεύματα, ὡς ἂν ἄνθρωποι ἡδύναντο νὰ ὁμιλῶσι σαφέστερα καὶ καλῆτερα παρὰ τὸν Θεόν, τὸν πλάσαντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ δόντα εἰς αὐτόν τὴν δύναμιν τοῦ λαλεῖν, καὶ μεταδίδειν πρὸς ἄλλους τὰς ἐννοίας αὐτοῦ· ἀφῆρσε πρὸς τούτοις ἀπὸ τὸν λαὸν τὸν οἶνον ἐν τῇ κοινωνίᾳ, τοῦ ὁποῦ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν προσέταξεν εἰς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ νὰ μεταλάβωσι πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τοῦ χυθέντος διὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ὡς ἂν ἤξευρεν αὐτὴ καλῆτερα παρὰ τὸν Χριστὸν πῶς καὶ κατὰ τίνα τρόπον πρέπει νὰ δίδηται ἡ κοινωνία, καὶ οὕτω μετέβαλε τὴν νομοθεσίαν τοῦ Χριστοῦ.

Δεύτερον βλέπομεν τὴν πλάνην ὅλων ἐκείνων τῶν ἐκκλησιῶν, αἵτινες παραδέχονται ὡς θεσπίσματα τὰ νομοθετήματα καὶ ἐντάλματα τῶν ἀνθρώπων.

Μία ἢ πολλὰ ἐκκλησίαι συνελθοῦσαι ἢ δι' ἀντιπροσώπων δύνανται νὰ ἐκδώσιν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν τὴν συμβουλὴν, καὶ τὴν γνώμην αὐτῶν, ὡς ἔκαμεν ἡ πρώτη ἐν

Ἱεροσολύμοις σύνοδος συνισταμένη ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀδελφῶν. Δύνανται ν' ἀναφέρωσι πρὸς ὑποστήριξιν τῆς συμβουλῆς καὶ τῆς γνώμης αὐτῶν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, λέγοντες, Τάδε λέγει ὁ Κύριος, καὶ οὕτως ἀποδεικνύοντες τι πρέπει νὰ πράττωσι καὶ τι νὰ πιστεύωσιν. Ἀλλὰ δὲν ἔχουσιν οὐδεμίαν ἐξουσίαν νὰ λέγωσι, Διατάσσομεν, προστάσσωμεν, νομοθετοῦμεν· ἐπειδὴ «Εἷς ἐστὶν ὁ νομοθέτης, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι.»

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤ'.

www.libtool.com.cn

ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ.

ΘΕΟΣ Ο ΜΟΝΟΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ.

Ἰακώβου δ'. 12.

«Εἷς ἐστὶν ὁ Νομοθέτης, ὁ δυνάμενος
σῶσαι καὶ ἀπολέσαι.»

Τὴν μὲν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀπέδειξα ὅτι ἐν τῇ
θρησκείᾳ οὐδεὶς ἄνθρωπος, οὐδὲν σῶμα ἢ ἄθροισμα
ἀνθρώπων ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ νομοθετῇ ἐπειδὴ α) οἱ
ἄνθρωποι δὲν ἔχουσι τὴν ἀναγκαίαν σοφίαν εἰς τὸ νομο-
θετεῖν περὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς πρὸς τὸν
πλάστην αὐτῶν καὶ τὴν αἰωνιότητα σχέσεις αὐτῶν· β') ἐ-
πειδὴ εἶναι ἀδελφοὶ καὶ οὐχὶ ὑπεύθυνοι πρὸς ἀλλήλους,
ἀλλὰ πρὸς τὸν Θεὸν μόνον· γ') ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπηγόρευσε τοῦτο· δ') ἐπειδὴ εἰς τὰς δι-
δασκίας αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους αὐτοῦ, ὅτε ἀπέ-
στειλεν αὐτοὺς εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην νὰ κηρύττωσι τὸ
Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει, δὲν ὑπάρχει τι, οὐδὲ μνηεῖα γί-
νεται περὶ νομοθεσίας· ε) ἐπειδὴ οἱ ἀληθεῖς προφῆται τοῦ
Κυρίου πάντοτε ἔφερον τὰς ἀγγελίας αὐτῶν ὡς ἐκ Θεοῦ,
λέγοντες, Τάδε λέγει Κύριος· ζ') ἐπειδὴ πρόσθεσις εἰς

ὅ,τι ἐνετεβλατο ὁ Θεός, ἡ ἀφαίρεσις ἀπ' αὐτοῦ ἀπαγορεύεται ὑπ' αὐτοῦ· (ζ') ἐπειδὴ ὅ,τι ἐξέρχεται ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι λίαν καλόν, καὶ δὲν δύναται νὰ βελτιωθῇ ὑπὸ ἀνθρώπων. Ἐκ τούτων ὅλων εἶναι φανερόν ὅτι πᾶσα ἀνθρωπίνη νομοθεσία ἐν τῇ θρησκείᾳ πρέπει νὰ θεωρηται ὡς οὐδεμιᾶς ἀξίας, καὶ ἀπορρίπτέα, καὶ ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὡς περιέχεται ἐν ταῖς Γραφαῖς τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Διαθήκης, εἶναι ὁ μόνος κανὼν τῆς πίστεως καὶ τῶν πράξεων.

Τώρα δὲ παρατηρῶ ὅτι οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ οὕτως ἐπρέσβευον, καὶ ὅτι ἐπὶ τριακοσίων ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα ἀπὸ Χριστοῦ δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σύμβολον τῆς πίστεως οὐδὲ κανόνες, εἰμὴ οἱ εὐρισκόμενοι ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ. Οἱ λεγόμενοι ἀποστολικοὶ κανόνες δὲν ἦσαν γνωστοὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἕως περίπου τοῦ ε. αἰῶνος μετὰ Χριστόν, καὶ εἶναι φανερόν ὅτι δὲν εἶναι ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, ἐπειδὴ περιέχουσι πράγματα τὰ ὁποῖα ἐκἀνανέωθησαν μετὰ τριακοσία καὶ ἐπέκεινα ἔτη ἀπὸ Χριστοῦ· παραδείγματος χάριν, ἡ ἀπαγόρευσις νὰ τηρῶσι τὸ πάσχα « πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας μετὰ Ἰουδαίων », ἣτις διετάχθη ὑπὸ τῆς πρώτης ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸ ἔτος 325 Μ. Χ. (ὄρα Ἀποστολ. Καν. ζ'.) Τὸ αὐτὸ δύναμαι νὰ εἶπω περὶ τῶν διαταγῶν τῶν Ἀποστόλων εἰς ὅκτῳ βιβλίῳ, ὑπαινωτομένων παρὰ τοῦ Εὐσεβίου ὡς νόθων· καὶ πάντα τὰ νομοθετήματα τῶν Αὐτοκρατόρων, καὶ τῶν Παπῶν, καὶ τῶν Πατριάρχων, καὶ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων δὲν δύνανται νὰ ᾗναι δεκτὰ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ἐν γένει· ἔγειναι δὲ δεκτὰ ὑπὸ πολλῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Δύσει μόνον διότι ἠναγκάσθησαν ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν νὰ τὰ δεχθῶσι. Μένει δὲ εἰς τοὺς Χριστιανούς ὡς μόνος ὁδηγός

εἰς τὴν θρησκείαν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἐκ τούτου μόνου πρέ-
πει νὰ μάθωμεν πόλους νόμους ἐθέσπισεν ὁ Θεός, καὶ αὐ-
τοὺς τούτους ἐν τῇ θρησκείᾳ ὀφείλομεν νὰ δεχώμεθα καὶ
νὰ ὑπακούωμεν. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι τὸ θρησκευτικὸν σύν-
ταγμα δοθὲν ὑπ' αὐτοῦ τῇ Θεῷ εἰς ὅλους τὰς ἐν τῷ κόσμῳ
ὑπερχούς αὐτοῦ· καὶ ὅταν ὅλοι δεχθῶσι τὸν λόγον τοῦτον,
τότε εἶναι ἐλπίς νὰ γείνη μία πόλιν, καθὼς εἶναι εἰς ποι-
μήν. Τὸ σύνταγμα ταῦτο πολλοὶ ὑπεροὶ κατὰ διαφόρους αἰῶ-
νας παρέδωκαν, τινὲς καὶ ἀπέδωκαν αὐτό, καὶ ὁμοως διαμένει
ἔχον πλήρη ἰσχὺν ἐκτός τινων μερῶν αὐτοῦ, τὰ ὅποια κα-
τηργήθησαν ὑπ' αὐτῇ τῇ νομοθέτῃ. Οἱ νόμοι οἱ περιεχο-
μενοὶ ἐν τῷ Λόγῳ τῇ Θεῷ εἶναι διάφοροι, οἱ μὲν πολιτικοί,
οἱ δὲ θρησκευτικοί, καὶ ἄλλοι ἡθικοί· ἐκ τούτων τινὲς μὲν ἐ-
δόθησαν εἰς ἰδιαίτερα ἄτομα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτοῖς μόνον,
ὡς παραδείγματος χάριν ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ φαγεῖν ἐκ τοῦ
καρπῶ ἐνὸς δένδρου· ἄλλοι δὲ ἐδόθησαν εἰς ἰδιαίτερον
λαόν, καὶ εἰς ἰδιαίτερας περιστάσεις, καὶ οἱ ἰδιαίτερον σκο-
πόν, καὶ ἀπέδωκεν αὐτοῖς μόνον· παραδείγματος χάριν,
οἱ νόμοι περὶ θυσιῶν, περὶ ζώων καθαρῶν καὶ ἀκα-
θάρτων, περὶ τῆς Λευϊτικῆς Ἱερωσύνης, περὶ τῆς περιτο-
μῆς καὶ διαφόρων ἑορτῶν· καὶ ἄλλοι τέλος ἐδόθησαν εἰς
ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Καὶ οἱ μὲν κατηργήθησαν, ὡς
εἴρηται, ὑπ' αὐτῇ τοῦ Νομοθέτη, οἱ δὲ εἶχον πλήρη ἰσχὺν
ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καὶ θέλουσι διατελεῖ ἰσχύοντες
πληρέστα μέχρι συντελείας τῇ αἰῶνος· π. χ. οἱ νόμοι περὶ
τοῦ γάμου, περὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἀναπαύσεως, οἵτινες
ἐδόθησαν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ Παραδείσῳ, οἵτινες οὐ-
δέποτε κατηργήθησαν, καὶ οὐδέποτε θέλουσι καταργηθῆ-
ναι· καὶ ὁ νόμος ὁ δοθείς εἰς τὸν Νῶε περὶ φόνου, καὶ αἱ
δέκα ἐντολαὶ τοῦ Δεκαλόγου, ἐν τῷ ὁποίῳ εὐρίσκεται

καὶ ἐπανάληψις περὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἀναπαύσεως.

Ἀνέφερον τὸν περὶ τοῦ γάμου νόμον τὸν δοθέντα ἐν τῇ Παραδείσῳ. Ὁ δὲ θεὸς ἔπλασε τὸν Ἀδὰμ εἶπεν; « οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ . . . καὶ ᾠκοδόμησεν αὐτὴν εἰς γυναῖκα. » (Γεν. β'. 18—22.) Καὶ εἶπεν ὁ θεός, « αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. » (Γεν. α'. 27—28.) Τὴν αὐτὴν ἐντολὴν ἐπανέλαθεν ὁ θεὸς εἰς τὸν Νῶε καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ κόσμου διὰ τοῦ κατακλυσμοῦ. (Γεν. θ'. 7.) Καὶ συμφώνως μὲ τὸν νόμον τοῦτον εὐρίσκομεν ὅτι οἱ ἁγιώτεροι τῶν ἀνθρώπων τὸ πάλαι, οἷον ὁ Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, Ἰωσήφ, Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἦσαν νενυμφευμένοι· καὶ ὅτε ὁ θεὸς ἔδωκε τὸν νόμον εἰς τὸν Μωϋσῆν διὰ τοὺς Ἰσραηλῆτας, ἔδωκεν ἰδιαιτέρας δὴγίρας περὶ τοῦ γάμου τῶν ἱερέων καὶ τοῦ λαοῦ ἐν γενεαί, ἐπικυρώσας οὕτως ἐκ νέου τὸν νόμον, τὸν ὁποῖον ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀδὰμ καταρχὰς ἐν τῇ Ἐδέμ, καὶ εἰς τὸν Νῶε καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν. Οὕτως εὐρίσκομεν ὅτι οἱ Ἅγιοι ἄνθρωποι ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοῦ Μωϋσέως ἕως τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἦσαν νενυμφευμένοι, οἷον Σαμουὴλ, Βούζ, Δαβίδ, Ἡσαΐας, Ἰεζεκιήλ. κ.τ.λ. Δὲν εὐρίσκεται οὐδαμοῦ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ οὐδ' ἐλάχιστον ἵχνος ἀκυρώσεως τοῦ νόμου τούτου τοῦ γάμου. Καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐκύρωσε τὸν νόμον τοῦτον διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τε καὶ τῆς μητρὸς καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς γάμον ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ διὰ τοῦ πρώτου αὐτοῦ θαύματος ἐτίμησε τὴν πρώτην θεσμοθεσίαν τοῦ θεοῦ δοθεῖσαν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Οἱ Ἀπόστολοι, τοὺς ὁποῖους ἀπέστειλεν αὐτὸς νὰ κηρύττωσι τὸ εὐαγγέλιον, ἦσαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, νενυμ-

φευμένοι, καὶ διέταξε νὰ ᾔῃναι ὁ ἐπίσκοπος μιᾷ γυναικὶς ἀνὴρ. « Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπιληπτον εἶναι, μιᾷ γυναικὶς ἀνδρα. » (Α΄ Τιμ. γ' 2, καὶ πρὸς Τίτον α. 6.) Οὕτως ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ οἱ ἱερεῖς διετάχθησαν νὰ λαμβάνωσι τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἀπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν. « Θέλῃσι λαμβάνειν παρθένον ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ, ἣ χήραν χρηρεύουσαν ἱερώως. » (Ἰεζεκ. μδ'. 22.) Καὶ ὁ Παῦλος, ὅστις ἦτο πιθανὸν ὁ μόνος τῶν Ἀποστόλων, ἐκτὸς τῆ Βαρνάβας, ἀνύμφευτος, εἶπε, « Ἵμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι. » (Ἐβ. ιγ'. 4.) ὅτι αὐτὸς καὶ ὁ Βαρνάβας ἦσαν οἱ μόναι Ἀπόστολοι μὴ νενυμφευμένοι εἶναι φανερόν ἐστι· ὅτων λέγει ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ αὐτοῦ. « Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν » (οὐχὶ ἀδελφὴν παρθένον, ἀλλ' ἀδελφὴν γυναῖκα,) « ὥς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου καὶ Κληρῆς; » (Α΄ Κορ. 9'. 5.) Σημειωτέον δὲ ὅτι ἂν οἱ Ἀπόστολοι περιέφερον μεθ' ἐκείτων γυναῖκας εἴτε παρθένους, εἴτε μή, μὴ οὕσας νομίμους συζύγους αὐτῶν, ἥθελον εἶσθαι τὸ γενικὸν σκάνδαλον καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς εἰδωλολάτρους.

Καὶ οὐδαμοῦ ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ εὐρίσκωμεν κατηργημένον τὸν περὶ γάμου νόμον. Αἱ μὲναι ῥήσεις, τὰς ὁποίας θύναται τις νὰ ἐκλάβῃ ὥς κατάργησιν, εὐρίσκονται ἐν τῷ κατὰ Μᾶτθαῖον εὐαγγελίῳ ιθ'. 12, καὶ ἐν τῷ ζ'. κεφαλαιῷ τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου. Μετὰ μέρος τοῦ τελευταίου τούτου ὁ Παῦλος δὲν εἶπε κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Κυρίου, « Τῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγὴν. » (Α΄ Κορ. ζ'. 6.) Τοῦτο ἀποδίδει εἰς ὅ,τι ἔγραψεν ἀπὸ τοῦ πρώτου στίχου μέχρι τοῦ ἐννάτου. Καὶ πάλιν ἐν τῷ δωδεκάτῳ στίχῳ λέγει. « Τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγὼ λέγω, οὐχ ὁ Κύριος. » Καὶ τοῦτο

ἀνθρώπων ὀνομάζεται ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ ἀποστασία. «Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλύοντων γαμεῖν, κλ.» (Α'. Τιμ. δ'. 13.) Ὁ γάμος πρῶτον ἀπηγορεύθη ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν. Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον τὰς παρθένους ἐπιτάχας, καὶ εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια δ' ἱεροφάντης ὤφειλε νὰ ᾔηται ἄγαμος. Οἱ Μανιχαῖοι ἐδίδασκον ὅτι διὰ νὰ γένηται τις ἅγιος δὲν πρέπει νὰ νυμφευθῇ· καὶ ἐκ τῶν εἰδωλολατρῶν τῆς Κίνας καὶ τὴν σήμερον εἶναι πολλοί, οἵτινες ζῶσι θρησκευτικῶς ἐν ἀγαμίᾳ. Τὸ σύστημα τοῦτο δὲν ὑπῆρχε μετὰ τῶν πρώτων Χριστιανῶν, ἀλλ' εἰσῆχθη πρωίμως εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ ταχέως ἐξηπλώθη κατὰ τὸν τρίτον καὶ τέταρτον αἰῶνα μετὰ Χριστόν. Ἀπὸ καιρῶν ἀρχαίων ὑπάρχουσι δύο αἵρέσεις ἀνθρώπων πολὺ διαφέρουσαι ἀλλήλων κατὰ τὰς γνώμας αὐτῶν, καὶ ἀμφοτέραι ἐπίσης μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν. Μετὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὀνομάζονται Στωϊκοὶ καὶ Ἐπικουρίοι· ἐν δὲ διαφόροις ἔθνεσι καὶ διαφόροις θρησκειαῖς ἐλάβαντο μὲν καὶ διάφορα ὀνόματα, αἱ ἀρχαὶ δὲ αὐτῶν ἦσαν αἱ αὐταί· οἱ μὲν στοχάζονται ὅτι εἶναι χρέος αὐτῶν νὰ κηρύξωσιν αἰώνιον πόλεμον κατὰ τῶν σωμάτων αὐτῶν, ὥς ἂν αὐτὰ τὰ σώματα αὐτῶν ἦσαν ἔργον τινὸς πονηροῦ πνεύματος, καὶ νὰ ἀποσδέσωσι πᾶσαν ἐπιθυμίαν καὶ πᾶσαν ὀρεξίν, τὰς δὲ πόλεις δ' ὁ θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς πρὸς καλὸν σκοπὸν, καὶ ὅτι τὸ νὰ τρώγῃ τις ὅταν πεινᾷ, καὶ νὰ πίνῃ ὅταν διψᾷ, εἶναι σχεδὸν ἀνταρσία κατὰ τὴν θεῶν, ὅστις ἐνέδουσε τὴν γῆν μὲ καλλομένην, καὶ κάμνει αὐτὴν νὰ φέρῃ καρποὺς ἐν ἀρρήνῃ πρὸς χρῆσιν τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων,

καὶ ὅστις εἶπε πρὸς τὸν ἄνθρωπον· « Ἰδοὺ σὰς ἔδωκα πάντα χόρτον, καὶ πᾶν δένδρον πρὸς τροφήν, » (Γεν. α. 29.) « Καὶ πᾶν κινούμενον τὸ ὄποιον ζῆν θέλει εἶσθαι εἰς σὰς πρὸς τροφήν, ὡς τὸν γλωρὸν χόρτον ἔδωκα τὰ πάντα εἰς ἐσᾶς. » (Γεν. θ'. 3.) Οἱ δὲ τοῦναντίον στοχάζονται ὅτι πᾶσα ἐπιθυμία καὶ πᾶσα ὀρεξις πρέπει νὰ εὐχαριστηῇται, καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ ζῶσιν ὡς τὰ ζῶα τοῦ ἀγροῦ ἄνευ ὁδηγίας τοῦ λόγου ἢ τῆς θείας ἀποκαλύψεως, ἄνευ τινὸς ἡθικοῦ νόμου ἢ θείου· αἱ ἀρχαὶ ὅμως ἀμφοτέρων εἶναι ἐσφαλμέναι, καὶ δὲν θύνανται νὰ εὐδαιμονώσιν οἱ πρεσβεύοντες αὐτάς, οὔτε μόνον ὄντες, οὔτε ἐν τῇ κοινωνίᾳ· οἱ μὲν γίνονται γαστρίμαργοι καὶ οἰνοπῆται, οἱ δὲ ἰσχυαίνουσι τὰ σώματα αὐτῶν διὰ τῶν νηστειῶν, ἕως οὗ καθίστανται ἀνεπιτήδεα νὰ δουλεύωσι τὸν Θεόν, ἢ νὰ ὠφελῶσι τὸν πλησίον· ἐκεῖνοι μὲν καταστρέφουσι τὴν ζωὴν αὐτῶν παρὰ διδόμενοι εἰς τὴν λαιμαργίαν καὶ μέθην, οὗτοι δὲ μὴ θέλοντες νὰ γευθῶσι τὰ ἀγαθὰ, τὰ ἑποῖα ἔδωκεν ὁ Θεὸς πρὸς τροφήν αὐτῶν, ὥς νὰ δύνωνται νὰ ἐργάζωνται καὶ νὰ γεινώσιν ὠφέλιμοι εἰς τοὺς ἑταίρους· ἀπὸ τῶν καὶ ἀμφοτέρων εἶναι ἀστόχειρες· οἱ μὲν εὐχαριστηῶντες ὅλα τὰ πάθη αὐτῶν ζῶσιν ἐν πορνείᾳ καὶ μοιχείᾳ, καὶ καταστρέφουσιν οὐχὶ μόνον τὴν ἰδίαν αὐτῶν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ καταστάνουσι τὴν κοινωνίαν, ἐν ἣ ζῶσιν· ἀλλὰ εἶναι χειρότεροι τῷ λοιμῷ, καὶ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ ἀπώλεια ἀκολουθοῦσι τὰ ἔχνη αὐτῶν· οἱ δὲ ἄλλοι ἀποβαλλοῦσι ὅ,τι ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς διὰ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν ἐν τῇ ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίᾳ, καὶ προσπαθεῖν νὰ σαματήσωσι τὸν τροχὸν τῆς φύσεως· οὐδέτεροι αὐτῶν ἀκολουθοῦσι τὴν ὁδόν, τὴν ἑποῖαν ὁ Θεὸς ὁ πλάστης αὐτῶν ἐνομοθέτησε· Αὐτοὺς μᾶς ἔδωκεν ὁρέξεις καὶ ἀφθονίαν πρὸς εὐχα-

ρίστησιν αὐτῶν, ἀλλ' ἐνταυτῷ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς λογικὸν καὶ μᾶς προστάζει νὰ ἡμεθα ἐγκρατεῖς· ἔτι δὲ προσέταξεν ἡμᾶς νὰ ἡμεθα καθαρὸι τὴν καρδίαν καὶ νὰ μὴ μολύνωμεν τὰ σώματα ἡμῶν, τὰ ὅποια ὀνομάζονται ναὸς αὐτοῦ. (Α΄ Κορ. γ'. 17, καὶ ζ'. 19.) Καὶ ἐνῷ ἔπλασε βοηθὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐν τῇ σοφῇ αὐτοῦ νομοθεσίᾳ κηρύττει, ὅτι ὁ γάμος εἶναι τίμιος ἐν πᾶσιν, κηρύττει ὡσαύτως ὅτι οἱ παραδαίνοντες τὴν νομοθεσίαν αὐτοῦ καὶ ζῶντες ἐν πορνείᾳ καὶ μοιχείᾳ, ἀσελγείᾳ, καὶ ἀκαθαρσίᾳ, δὲν θέλουσι κληρονομήσει τὴν Βασιλείαν αὐτοῦ. «Τοῦτο γάρ ἐστε γινώσκοντες ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκάθαρτος ἢ πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. » (Ἐφεσ. Ε' 3—6.) «Μὴ πλανᾷσθε, οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἄρσενόκοῖται, οὔτε κλέπται, οὔτε πλεονέχται, οὔτε μέθυσοι, οὔτε λοιδοροὶ, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσωσιν. » (Α' Κορινθ. ζ'. 9.—10. Ἰδὲ καὶ Ἀποκάλυψιν κά. 8.) Εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου πάντες ὅσοι ζῶσι κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Θεοῦ εἰς νόμιμον γάμον καὶ περιπατοῦσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάττουσι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, λαμβάνουσιν ἀπ' αὐτοῦ εὐλογίαν, εἶναι καλῆτερα μέλη τῆς κοινωνίας καὶ εὐδαιμονέστεροι, παρ' ὅσων εἶναι μόνοι· ἐνῷ ὅσοι ζῶσιν ἐν πορνείᾳ καὶ μοιχείᾳ καὶ ἄλλαις ἁμαρτίαις καὶ ἀκαθαρσίαις γίνονται ἀχρεῖοι κατὰ τὸν ἡθικὸν χαρακτῆρα, εἶναι κατάρρα ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν ᾗ ζῶσι, καὶ ἡ κατάρρα τῷ Θεῷ μένει καὶ θέλει μένει ἐπ' αὐτοὺς αἰωνίως. «Εἰς ἐστὶν ὁ νομοθέτης ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι, » καὶ ἃς μὴ φαντασθῇ τις ὅτι θέλει ἀποφύγει τὴν τιμωρίαν καὶ τὴν ἀπώλειαν, ἀνπαράδῃ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἃς μὴ φαντασθῇ

τις ὅτι δύναται νὰ βελτιώσῃ τὴν νομοθεσίαν ταύτην, ἢ ὅτι εἶναι ἀγιώτερος, διότι ζῇ μοναχός, ἢ ὅτι εἶναι μᾶλλον εὐ-
πρόσδεκτος εἰς τὸν Θεὸν τὸν πλάστην καὶ τὸν μόνον Νομο-
θέτην, ὅς τις εἶπεν, «Οὐκ ἔστι καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μύ-
νον,» καὶ ἔπλασε βοηθὸν δι' αὐτόν· ὁ οὖν ἐνομοθέτησεν ὁ
Θεὸς ἄνθρωπος ὅς μὴ ἀθετήσῃ, καὶ ὁ συνέζευξεν ὁ Θεὸς
ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. «Εἰς ἐστὶν ὁ νομοθέτης, ὁ δυ-
νάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι.» Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ Ζ΄.

www.libtool.com.cn
ΚΑΙ ΤΡΙΤΗ

ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ.

ΘΕΟΣ Ο ΜΟΝΟΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ.

Ἰακώβ. δ'. 12.

«Εἷς ἐστὶν ὁ νομοθέτης, ὁ δυνάμενος
σῶσαι καὶ ἀπολέσαι.»

Τὰς δύο παρελθούσας Κυριακάς, ἀπέδειξα ὅτι ἐν τῇ
θρησκείᾳ ὁ Θεὸς εἶναι ὁ μόνος Νομοθέτης, καὶ ὅτι ὁ Λό-
γος τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ θρησκευτικὸν σύνταγμα, ἡ μόνη νο-
μοθεσία, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους.
Ἐξετάζοντες τὸν λόγον τοῦτον εὐρίσκομεν ὅτι οὔτε ὁ
Μωϋσῆς, οὔτε τις τῶν Προφητῶν, οὔτε τις τῶν Ἀποστό-
λων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπεχείρησε νὰ νομοθετῇ ὡς
ἐξ ἑαυτοῦ οὔτε ἀντεποιεῖτο τὸ δικαίωμα τοῦ νομοθε-
τεῖν· εὐρίσκομεν δὲ ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς
κατέκρινεν αὐστηρότατα καὶ σαφέςτατα τοὺς διδάσκοντας
διδασκαλίας παραγγελίας ἀνθρώπων. Ἀφοῦ λοιπὸν παρα-
δεχόμεθα ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ μόνος νομοθέτης καὶ ὅτι ἡ
θεία Γραφή περιέχει τὴν μόνην νομοθεσίαν, τὴν ὁποίαν
ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τὸ θρησκευτικὸν σύνταγμα
ὅλων τῶν ἐθνῶν, δυνάμεθα νὰ ἐρωτήσωμεν, Τίνες οἱ νό-

μιμοὶ ἐρμηνευταὶ τοῦ συντάγματος τούτου καὶ τῆς νομοθεσίας τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δοθείσης; ἐν περιπτώσει ἀμφιβολίας ἀπὸ τοῦτον πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν ἀληθινὴν ἐξήγησιν; Τοῦτο πολλὰκις ἐσυζητήθη, καὶ ἐδόθησαν διάφοροι ἀποκρίσεις ὑπὸ διαφόρων ἀνθρώπων διαφόρων ἐκκλησιῶν. Καὶ περὶ τούτου θέλω ἐμυλῆσαι σήμερον, καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν ὑμετέραν προνοχίαν. Εἴθε δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς ὀρθὴν κρίσιν.

Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ συντάγματος τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸ 1843—44 εἰς τὴν γενικὴν Συνέλευσιν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους, ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ τότε πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου Κλονάρης ἐν τινι περιστάσει εἶπεν ὅτι μόνος ὁ νομοθέτης δύναται νὰ ἐξηγῇ τὸν νόμον· οὐδεὶς ἄλλος· ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐξηγήσῃ αὐτόν· καὶ τοῦτο μολὶ φαίνεται ὀρθόν· ἐπειδὴ ἂν οἱ δικασταὶ ἠδύναντο νὰ ἐρμηνεύωσι τὸν νόμον κατὰ θέλησιν, ἠδύναντο νὰ στρεβλόνωσιν αὐτόν πρὸς ἰδιαίτερον σκοπόν, καὶ ἐρμηνεύωσιν αὐτόν εἰς τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ ὑπηρετῇ τὰ ἴδια αὐτῶν συμφέροντα. Τὴν λεκτικὴν ἐξήγησιν δύνανται νὰ κάμνωσιν. Ἀλλ' ὅταν πρὸς τὸν λόγον περὶ δυσκολίας ἢ ἀμφιβολίας, ὡς πρὸς τὸ τίς ἦτον ὁ σκοπὸς τοῦ Νομοθέτου, πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν λύσιν αὐτῆς ἀπ' αὐτὸν τὸν Νομοθέτην, ἢ τὸ νομοθετικὸν σῶμα· ἐκτὸς ἐὰν ὁ Νομοθέτης ἢ τὸ νομοθετικὸν σῶμα διώρισεν ἄλλον τινὰ ὡς ἐρμηνευτὴν τοῦ νόμου, καθὼς εἰς τὰς Ὁμοσπονδους Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἐν περιπτώσει τινὸς δυσκολίας ἢ ἀμφιβολίας περὶ τοῦ συντάγματος ἢ τῆς νομοθεσίας ὑπάρχει ἀνώτατον δικαστήριον διωρισμένον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου τούτου ὅλοι εἶναι ὑπόχροιοι κατ' ἀμοιβαίαν συνθή-

κην νὰ ἀποδέχωνται. Ἀλλὰ τάχα ὁ Θεὸς ὁ μόνος νομοθέτης διώρισε τοιοῦτον δικαστήριον ἢ νομοθετικὸν σῶμα, εἰς τὸ ὁποῖον ~~δυναίμεθα νὰ ἀναφέρωμεν~~ δυσκολίας ἢ ἀμφιβολίας περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ συντάγματος, καὶ τῶν νόμων τοὺς ὁποίους ἔδωκεν; Οἱ Λατῖνοι λέγουσι ναι! Τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Πάππα τῆς Ῥώμης. Τοῦτο ὅμως ἐγὼ ἀρνοῦμαι· ἐπειδὴ δὲν εὗρισκω τοιοῦτόν τι ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ πολλὰς ἄλλας αἰτίας, τὰς ὁποίας εἶναι περιττὸν ν' ἀναφέρω. Ἄλλοι νομίζουσιν ἢ πιστεύουσιν ὅτι αἱ Οἰκουμενικαὶ σύνοδοι διωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ θρησκευτικοῦ συντάγματος καὶ πρὸς λύσιν ὅλων τῶν θρησκευτικῶν δυσκολιῶν· ἀλλὰ διωρίσθησαν τάχα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐρμηνευταὶ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, ἢ ἐρμηνευταὶ τῆς νομοθεσίας αὐτοῦ; οὐδὲν τοιοῦτον εὗρισκω ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ.

Συνηθροίσθησαν ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, διὰ τῆς διαταγῆς τῶν αὐτοκρατόρων, καὶ πολλὰκις ἔδιδον τὴν ψῆφον αὐτῶν κατὰ τὴν θέλησιν τῶν ἐχόντων τὴν κοσμηκὴν ἐξουσίαν· ἐπειδὴ καλῶς ᾔξευρον ὅτι δι' ἀντιστάσεως πρὸς τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἤθελον χάσει τὴν θέσιν αὐτῶν, ἢ ἔμελλον νὰ ἐξορισθῶσιν ἢ νὰ θανατωθῶσιν.

Τινὲς δὲ δι' ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Χριστὸς διώρισε νομοθετικὸν σῶμα, λέγων ὅτι « οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὴ ἐν μέσῳ αὐτῶν. » (Ματ. ιθ'. 20.) Ἰδοῦ, λέγουσιν, εἶναι ἐξουσία παρὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄς ὑποθέσωμεν λοιπὸν ὅτι ἔχει οὕτως, καὶ ἃς ἴδωμεν ποῦ θέλει μᾶς φέρει τοῦτο. Λοιπὸν ὅπου εἶναι συνηγμένοι δύο ἢ τρεῖς, δύνανται οὗτοι νὰ νομοθετήσωσι δι' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Τοῦτο δύναται νὰ γένη εἰς πᾶσαν πόλιν, εἰς πᾶν χωρίον, καὶ συγχρόνως

εἰς χιλίους διαφόρους τύπους, τὴν αὐτὴν ἡμέραν, τὴν αὐτὴν ὥραν, καὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς ἓν μέρος δύνανται νὰ νομοθετήσῃ. ἐναντίον τοῦ ὅ,τι ἐνομοθετήθη ὑπὸ δύο ἢ τριῶν συνηγμένων εἰς ἄλλο μέρος. Τοιαύτην ἀρχὴν ἐν νομοθεσίᾳ οὐδεὶς εὖ φρονῶν δύναται νὰ δεχθῇ οὔτ' εἰς τὴν πολιτείαν οὔτ' εἰς τὴν θρησκείαν.

Πρὸς τοῦτοις ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δὲν λέγει ὅτι ὅπου εἶναι συνηγμένοι δύο ἢ τρεῖς Ἰουδαῖοι, ἢ δύο ἢ τρεῖς Ἕλληνες, ἢ δύο ἢ τρεῖς Ῥωμαῖοι, ἢ δύο ἢ τρεῖς τινὸς ἄλλου ἔθνους, ἀλλ' ἐν γένει ὅπου δύο ἢ τρεῖς εἶναι συνηγμένοι εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐκεῖ εἶναι ἐν μέσῳ αὐτῶν. Τοῦτο δύνανται ν' ἀντιπαραστήσωσιν οἱ Ἀμερικανοὶ τῆς Βορείου Ἀμερικής, ὁ ἄλλος τινος τύπος, καὶ ἂν ὁ Χριστὸς ᾦναι ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἕνεκα τούτου ἔχουσιν ἐξουσίαν τοῦ νομοθετεῖν, πάντες οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πρέπει νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὰ προστάγματα αὐτῶν. Τοῦτο ὁμοίως νομίζω οὐδεὶς θέλει παραδεχθῆ. Οὔτε δύο ἢ τρεῖς Ἀμερικανοί, οὔτε δύο ἢ τρεῖς χιλιάδες, οὔτε δύο ἢ τρία ἑκατομύρια, οὔτε ἐλάχιστον τὸ ἔθνος τῶν Ἀμερικανῶν συνηθροισμένοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ νομοθετεῖν ἐν τῇ θρησκείᾳ, ἢ τὸ ἐρμηνεύειν πέραν τοῦ λεκτικοῦ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὡς προείπομεν. Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ εἴπωμεν καὶ διὰ πάντα τὰ ἔθνη, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ὁ μόνος Νομοθέτης καὶ ὡς τοιοῦτος ὁ μόνος ἔχων τὸ δικαίωμα τοῦ ἐρμηνεύειν τὸν ἴδιον αὐτοῦ νόμον. Πόθεν λοιπὸν καὶ ποῦ δυνάμεθα νὰ λάβωμεν τὴν λύσιν τῶν ἀποριῶν καὶ τῶν ἀμφιβολιῶν ἡμῶν; Ἀποκρίνομαι ὅπου ὑπάρχει νόμος ὑποτίθεται ὅτι ἐδόθη ἐν τῇ γλώσσῃ τῇ ἐννοουμένη ὑπὸ τοῦ λαοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ἐδόθη· καὶ ὅτι εἶναι ἐν γένει τύπον σαφῆς, ὥστε δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐρμηνείας· καὶ ἐάν τις δὲν ἐννοῇ τὴν γλῶσσαν, καὶ ἢ

ἐδόθη, πρέπει νὰ μάθῃ αὐτήν, ἢ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν γινώσκοντα αὐτὴν καὶ εἰς τὸν ὑποῖον ἔχει ἐμπιστοσύνην διὰ νὰ τὸν ἐξηγήσῃ εἰς αὐτόν. Εἷς τινα χωρία τῆς Ἀττικῆς ὑπάρχουσιν ἴσως Ἕλληνας, οἵτινες ὁμιλοῦσι καὶ ἐννοοῦσι τὴν Ἀλθανικὴν γλῶσσαν μόνον· πῶς λοιπὸν δύνανται νὰ ἐννοήσωσι τὸ σύνταγμα τῶν Ἑλλήνων τὸ συνταχθὲν καὶ υπογραφέν Ἑλληνιστὶ καὶ οὐχὶ Ἀλθανιστὶ κατὰ τὸ 1814; Ἡ ἀπόκρισις εἶναι σαφής· πρέπει νὰ μάθωσι τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἢ νὰ διευθυνθῶσι πρὸς τὸν γινώσκοντα αὐτὴν διὰ νὰ τὸ ἐξηγήσῃ. Εἷς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν τοῦ 1844 ἦτον Ἕλλην τις μέλος τοῦ νομοθετικῆ σώματος, ὅστις δὲν ἐνόησε τὴν λέξιν ἀναγόμεναι. Τί ἔκαμεν; Ἐζήτησεν ἐξηγησιν τῆς λέξεως ὑπὸ τῶν γινωσκόντων αὐτήν· καὶ οὕτω πρέπει νὰ κάμνωμεν καὶ ἐν τῷ θρησκευτικῷ ἡμῶν συντάγματι. Τὸ πολιτικὸν σύνταγμα συνετάχθη δι' ὀλόκληρον τὸ ἔθνος, ὑποτίθεται ὅτι ὁ λαὸς ἐννοεῖ αὐτό. Τὰ δικαστήρια τῆς Δικαιοσύνης πρέπει νὰ δικάζωσι κατ' αὐτό· πᾶς ἐφημεριδογράφος καὶ ἐκδότης πρέπει νὰ συμμορφῶται μὲ αὐτό, καὶ πᾶς ἄνθρωπος βλέπει καὶ κρίνει ἂν τὸ σύνταγμα αὐτὸ ἐνεργῇται καὶ φυλάττεται ἢ οὐ, καὶ ὁμιλεῖ συνετῶς περὶ αὐτοῦ. Οὕτως ἔχει καὶ ὡς πρὸς τοὺς πολιτικοὺς νόμους, διὰ τῶν ὁποίων οἱ πολῖται καθημερινῶς διαδύονται, καὶ τὸ πᾶν φαίνεται σαφές καθόσον ἀποβλέπει τοὺς ἀστυκοὺς νόμους καὶ τὰ πολιτικὰ συντάγματα. Οὕτω δὲ ἔπρεπε νὰ ᾔναι καὶ εἰς τοὺς θρησκευτικοὺς νόμους καὶ εἰς τὸ θρησκευτικὸν σύνταγμα, τὰ ὅποια ὁ Θεός, ὁ μόνος Νομοθέτης, ἔδωκεν εἰς ὅλους τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ οὕτως ἔχει. Οὐδὲν ἀπαιτεῖται πλέον εἰς τὴν μίαν, παρ' ὅσον ἀπαιτεῖται εἰς τὴν ἄλλην περιστασι· Ἐκείνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Θεός ἔδωκε τοὺς νό-

μους αὐτοῦ καὶ τὸ θρησκευτικὸν σύνταγμα, δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην παρὰ νὰ ἐννοῶσι τὴν γλῶσσαν, καθ' ἣν συνεγράφησαν· καὶ ἂν δὲν ἐννοῶσιν αὐτήν, πρέπει νὰ ἔχωσι μετάρρασιν αὐτῶν εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἐννοοῦσιν. Ὡς δὲ πρὸς τὸ λεκτικόν, ἀνθρωποὶ πεπαιδευμένοι εἰς τὴν γλῶσσαν, καθ' ἣν συνεγράφησαν, δύνανται νὰ μᾶς βοηθῶσι πολὺ. Οἱ ἐννοοῦντες τὴν Ἑβραϊκὴν δύνανται νὰ μᾶς βοηθῶσι ὡς πρὸς τὴν κατάληψιν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, μέγα μέρος τῆς ὁποίας πρῶτον ἐγράφη εἰς τὴν γλῶσσαν ἑκείνην, καὶ οἱ ἐννοοῦντες τὴν Ἑβραϊκὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν δύνανται νὰ μᾶς βοηθῶσιν ὡς πρὸς τὴν κατάληψιν τῆς μεταφράσεως τῶν ἐβδομήκοντα καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἥτις ἂν καὶ συνεγράφη Ἑλληνιστί, συνεγράφη ὑπὸ Ἀποστόλων γεγεννημένων Ἰουδαίων, καὶ περιέχει πολλοὺς Ἑβραϊσμούς. Οἱ ἐξετάσαντες καὶ σπουδάζαντες ἀκριβῶς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ δύνανται νὰ βοηθῶσιν ἡμᾶς. Ὅσοι Πατέρες ἦσαν εὐσεβεῖς καὶ πεπαιδευμένοι καὶ μάλιστα εἰδήμονες τῶν γλωσσῶν, εἰς τὰς ὁποίας συνεγράφησαν αἱ Ἱεραὶ Γραφαί, δύνανται νὰ βοηθῶσιν ἡμᾶς· Σχόλια, ὑπομνήματα τῶν πεπαιδευμένων, λεξικά, γραμματικά, γεωγραφίαι, ἱστορίαι ἀρχαίων ἐθνῶν, ἡ περιγραφὴ τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ Συρίᾳ ζώων καὶ φυτῶν, τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῶν ἐθίμων τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν περὶ ἔθνῶν τὸ πάλαι, δύνανται νὰ μᾶς βοηθῶσιν εἰς τὸ νὰ ἐννοήσωμεν τὸ λεκτικὸν τῶν Ἀγίων Γραφῶν, ὥστε νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν σημασίαν καὶ εἰς τὸ νόημα τοῦ ὅτι εἶναι γεγραμμενον, καὶ οὐχὶ πλεόν. Ἄν ἔχωμεν ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ ἢ πρὸς ἄρθρον τι τοῦ θρησκευτικοῦ συντάγματος αὐτοῦ, πρέπει νὰ προστρέχωμεν πρὸς αὐτὸν τὸν νομοθέτην ἵνα

λάδωμεν τὴν λύσιν. Ἐν μέρει τῆς θαλάσσης Γραφῆς ἐξηγεῖ πολλάκις ἄλλα μέρη αὐτῆς. Συμφώνως πρὸς τοῦτο λέγει ὁ Πέτρος ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ ἐπιστολῇ· «Καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ὃ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὥς λύχνῳ φαίνοντι ἐν ἀσχημῶ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατελεῖ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς ἰδίᾳ ἐπιλύσεως οὐ γίνεται» (καθὼς δηλαδὴ αἱ μαντεῖαι τῶν Ἑλλήνων) «οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἄγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι.» (Β'. Πέτρ. α'. 20. 21.) Τινὲς ἐνόμισαν ὅτι τοῦτο σημαίνει ὅτι οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ διὰ ἑαυτὸν ὡς πρὸς τὸ νόημα τῶν Γραφῶν, ἀλλ' ὅτι πρέπει νὰ ἀναφέρῃ τὴν ὑπόθεσιν πρὸς ἄλλους, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουσι «τὴν ἐκκλησίαν.» Πᾶς ἄνθρωπος ὅμως ἐν αὐτῇ τῇ περιστάσει ἔχει τὸ αὐτὸ δικαίωμα τοῦ κρίνειν ὅπερ ἔχει καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις δι' ἀνθρωπίνην νομοθεσίαν καὶ ἀνθρωπίνους νόμους. Δὲν ἔχομεν λόγον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι συνηγμένοι θύνανται νὰ ἐνοήσωσι καλῆτερα παρ' ὀλίγους ἐκτὸς ἐὰν ᾔναι νενηχέστεροι. Πολιτικοὶ καὶ ἀστυκοὶ νόμοι ἐνοοῦνται καλῆτερα ὑπὸ τῶν μᾶλλον σπουδαζόντων αὐτούς· καὶ οὕτως ἔχει καὶ ἐν τῇ θρησκείᾳ· ὁ ἄνθρωπος ὅστις σπουδάζει τὰς θείας Γραφάς, ἔχων τὰς βοήθειας, τὰς ὁποίας ἤδη ἀνέφερον μετὰ ταπεινοφροσύνης καὶ διαθέσεως ἐπιδοεκτικῆς τῆς ἀληθείας καὶ εἰλικρινοῦς πόθου τοῦ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν, καὶ μετὰ προσευχῆς ἐπικαλούμενος τὴν θεῖαν ὁδηγίαν, καλῆτερα θέλει ἐνοήσῃ τοὺς νόμους, τὰς ὁποίας ἔδωκεν ὁ Θεός. Ὅσον οἱ ἄνθρωποι εἶναι διεφθαρ-

μένονι καὶ ἔχουσι δικαστὰς διαφθαρμένους καὶ φιλοκερδεῖς, οἱ νόμοι πολλάκις σρεθλόνονται· οἱ ἄδικοι ἀθωῶνται, καὶ οἱ ἀθῶοι καταδικάζονται· οὕτως ἐν τῇ θρησκείᾳ· «Ἐν ὁμῖν ἔσονται,» λέγει ὁ Πέτρος, «ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπύτην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν· καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσωσιν αὐτῶν ταῖς ἀπωλείαις, δι' οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται, καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται... καταλιπόντες τὴν εὐθείαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαάμ, τοῦ Βοσόρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν.» (Β'. Πέτρ. θ'. 1—3, 15.) Καὶ πάλιν λέγει ὅτι ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Παύλου, «ἐστὶ δυσνόητά τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν, ὥς τὰς λοιπὰς Γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν (Β'. Πέτρ. γ'. 16.)

Ὁ Θεὸς ἐνετείλατο τῷ Μωϋσῇ, λέγων, «θέλεις ἀναγινώσκει τὸν νόμον τοῦτον ἐνώπιον παντός τοῦ Ἰσραὴλ· εἰς ἐπήκοον αὐτῶν σύναξον τὸν λαόν, τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ παιδία, καὶ τὸν ξένον σου τὸν ἐντὸς τῶν πυλῶν σου, διὰ νὰ ἀκούσῃ καὶ διὰ νὰ μάθῃσι, καὶ νὰ φοβῶνται Κύριον τὸν Θεόν σου, καὶ διὰ νὰ προσέχωσι νὰ ἐκτελῶσι πάντα τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου.» (Λευτερ. λδ. 11—12.) Ἐκ τούτου δὲ φανερά ὑποτίθεται ἡ καὶ ἐννοεῖται ὅτι οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία ἐγνώριζον τὴν γλῶσσαν, καθ' ἣν ἐγράφη ὁ νόμος, καὶ ὅτι ἦσαν ἱκανοὶ πάντες νὰ ἐνοήσωσιν αὐτόν. Καὶ οὕτως εἶχεν. Ἦσαν δὲ τόσον ἱκανοί, ὅσον εἶναι καὶ οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ Γάλλοι, καὶ οἱ Ἀγγλοὶ, καὶ οἱ Ἀμερικανοί, νὰ ἐνοῶσιν ἕκαστοι τὸ σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν.

Ἦκουσα ὅτι ὑπάρχουσι τινὲς μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες νομίζουσιν ὅτι αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παῖδια δὲν δύνανται νὰ ἐνοήσωσι τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναγινώσκηται εἰς ἐπήκοον αὐτῶν! Ὅποια ἀνοησία! ὡς ἂν ἦσαν σοφώτεροι τοῦ Θεοῦ, τοῦ Δημιουργοῦ τῶν πάντων καὶ τῆ μόνης Νομοθέτου! Τοῦτο θεωρῶ ὡς μεθοδεῖαν τοῦ διαβόλου, ὥστε νὰ κρατῇ τοὺς ἀνθρώπους ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀληθείας! Ὁ μέγας καὶ μόνος Νομοθέτης ἐν τῇ θρησκείᾳ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ἀποκάλυψιν τῆς βουλῆς καὶ τοῦ θελήματος αὐτοῦ καὶ οὐχὶ ἐπικάλυψιν, καὶ ὁ νόμος αὐτοῦ εἶναι τόσον σαφής, ὥστε παῖδιον δύναται νὰ ἐνοήσῃ πάντα, ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ σωτηρίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ γείνη εὐπρόσδεκτον πρὸς τὸν Νομοθέτην τὸν δυνάμενον σῶσαι καὶ ἀπολέσαι. Πάντα τὰ νομοθετικά μέρη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι σαφέστατα. Ὁ Κώδιξ τῆ Ναπολέοντος δὲν εἶναι τόσον σαφής καὶ εὐληπτος, ὅσον ὁ Θεῖος Νόμος. Ποῖος νόμος ἐδόθη ποτὲ ἐπὶ τῆς γῆς σαφέστερος παρὰ τὸν «Οὐ φρονεῖς, οὐ κλέψεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδατιν ὑποκάτω τῆς γῆς» οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς;» Τὰ ἱστορικά μέρη τῆς Λόγου τοῦ Θεοῦ προσέτι εἶναι ἀπλᾶ καὶ σαφῆ. Τί σαφέστερον παρὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ, Ἰακώβ, Ἰωσήφ, καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ὑπὸ τοὺς Κριτὰς καὶ βασιλεῖς αὐτῶν; Τινὰ μέρη τῶν προφητικῶν λόγων τῆς Θείας Γραφῆς εἶναι δυσκολώτερα· ἀλλ' ἡ συνεχὴς ἀνάγνωσις καὶ μελέτη αὐτῶν θέλει διασαφῆσαι πολλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν. Καὶ ὅλα τὰ προτρεπτικά καὶ νοθευτικά μέρη εἶναι ἀπλᾶ καὶ σαφῆ.

Ἦσσι δοῦλοι τοῦ Κυρίου ἀμαθεῖς ὄντες τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης καὶ ἀνθρωπίνης νομοθεσίας ἔχουσι διὰ τῆς συγχνῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης τῶν προφητικῶν μερῶν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ τὰς καρδίας αὐτῶν καιομένας, ὥς οἱ δύο μαθηταί, οἵτινες ἐπορεύοντο εἰς Ἐμμαοὺς μετὰ τοῦ Σωτῆρος, ἂν καὶ δὲν ἐνοοῦσιν ἴσως πάντα τὰ γεγραμμένα. (Λουκ. κδ'. 19—32.) Τὰ δὲ δογματικὰ μέρη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι σαφεῖ καὶ καθαρὰ εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὅστις συναισθάνεται ἑαυτὸν ἀμαρτωλὸν, καὶ ἀνέκτανον νὰ σώσῃ ἑαυτὸν, καὶ ὅτι ἔχει ἀνάγκην βοήθειας ἀνωθεν· δισκίς εἶναι ταπεινός, καὶ εἰλικρινῶς ζητεῖ τὴν ἀγιότητα καὶ τὸν οὐρανόν. Ἀλλ' «ὁ ψυχικός ἄνθρωπος δὲν δέχεται τὰ τοῦ Θεοῦ. » Ἰδοὺ ἡ μεγάλη δυσκολία τὴν ὁποίαν εὐρίσκουσι πολλοὶ εἰς τὴν νόησιν τῶν δογματικῶν μερῶν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ἐν χωρίῳ δύσκολον πολλάκις σαφηνίζεται δι' ἄλλου χωρίου· ἡ Νέα Διαθήκη σαφηνίζεται ὑπὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καὶ ἡ Παλαιὰ ὑπὸ τῆς Νέας. Παραδείγματός χάριν τὸ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ λεχθὲν ἐν Ματθ. κς'. 27. 28. «Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης ... » σαφηνίζεται ἀπὸ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ἐν Ἐξόδῳ κδ'. 8. «Καὶ λαβὼν ὁ Μωϋσῆς τὸ αἷμα, ἐρῥάντισεν ἐπὶ τὸν λαόν καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἔκαμε πρὸς ἐσᾶς κατὰ πάντας τούτους τοὺς λόγους. » Ὡσαύτως καὶ τῶν ἑξῆς, «ἐρῥαντισμένον τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς, » (Εβρ. ι. 22) εὐρίσκομεν τὴν ἐρμηνείαν εἰς τοὺς Ἀριθ. ἡ. 7. «Ράντισον ἐπ' αὐτοὺς ὕδωρ καθαρισμῶ, » καὶ Ἀριθ. ιθ'. 9—19. Ὡς τὰ βάπτισμα· συγκρίνοντες τὸ λεχθὲν ἐν τῇ Α'. ἐπιστολῇ τοῦ Πέτρου γ'. 23, καὶ Ἐξόδ. κθ'. 4, καὶ Α'. Κορ.

ς. 11, καὶ Β'. Κορ. ε. 25—26, καὶ πρὸς Τίτ. γ'. 5, καὶ Ἀποκαλ. α. 5. Οὕτως εὐρίσκομεν ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἐβάπτισεν ἐν ὕδατι ὡς σύμβολον καθαριότητος (Ματθ. γ'. 11, καὶ Ἰωάννης γ'. 5.) οὕτω λέγει ὁ Δαυὶδ· « Ῥάντισόν με με ὕσσωπον καὶ θέλω εἶσθαι καθάρως. » (ψαλμ. νά. κατὰ τοὺς Ο'. ν.) καὶ ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ λς'. 25, λέγει ὁ Θεός, « Καὶ ῥανῶ ἐρ' ὑμᾶς καθάρην ὕδωρ καὶ καθαρισθήσεσθε ἀπὸ πατῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν. » Ἐκ τούτου ἐνοοῦμεν τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀνανίου λεχθὲν πρὸς τὸν Σαοὺλ, « Ἀναστάς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. » (Πραξ. κβ'. 16.) Τὰ παραδείγματα ταῦτα ἀναφέρω μόνον πρὸς διασάφησιν τοῦ ἥδη λεχθέντος ὅτι πρέπει νὰ προστρέχωμεν πρὸς αὐτὸν τὸν νομοθέτην διὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν νόμων αὐτοῦ.

Περαινῶν δὲ τὸν λόγον μου προσθέτω μόνον ὅτι οἱ κήρυκες τοῦ εὐαγγελίου οἱ μᾶλλον σπουδάζοντες καὶ μελετῶντες τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ εἶναι οἱ ἱκανώτεροι εἰς τὸ νὰ ὁδηγῶσι τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ καπηλεύωνται τὸν λόγον τοῦτον μετὰς διδασκαλίας καὶ νομοθεσίας τῶν ἀνθρώπων· πρέπει νὰ ἔρχωνται πρὸς τὸν λαόν, ὡς οἱ ἀληθεῖς προφῆται τοῦ Θεοῦ ἤρχοντο, καὶ ὡς οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἤρχοντο, λέγοντες, Τάδε λέγει Κύριος. Καὶ ὅσοι ἀκούωσι τὸν λόγον τοῦτον πρέπει νὰ ἐξετάζωσι δι' ἑαυτοὺς, καὶ ἀπορρασίζωσιν ἐὰν ὁ λόγος οὗτος ᾗναι ἐκ Θεοῦ ἢ οὐ· διότι ψευδοπροφῆται καὶ ψευδαπόστολοι δύνανται νὰ ἔρχωνται καὶ νὰ λέγωσι, « Τάδε λέγει Κύριος », ἐνῷ ἄνθρωποι μόνον ἐλάλησαν. Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ.

Ῥωμ. ι. 4.

« Τέλος γὰρ νόμου Χριστός, εἰς δικαιοσύνην
παντὶ τῷ πιστεύοντι. »

Διὰ τὴν ἐνοήσωμεν τὴν ῥῆσιν ταύτην παρατηρητέον ὅτι ἡ λέξις δικαιοσύνη ἐνταῦθα δὲν σημαίνει προσωπικὴν εὐθύτητα, ἢ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ πράττοντος τὸ δίκαιον εἰς πάντας, ἀλλὰ τὴν δικαίωσιν, ἥτοι τὴν ἀθώωσιν, ὡς λέγομεν, ἐδικάσθη τις εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἠθωώθη. Τὴν ἀθώωσιν ταύτην ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ, γενικῶς ὀνομάζει δικαιοσύνην. Παρατηρητέον δὲ, προσέτι, ὅτι τὸ τέλος ἐν τῇ ῥήσει ταύτῃ δὲν σημαίνει τὸν σκοπὸν τοῦ νόμου ἀλλὰ τὴν συνήθη σημασίαν αὐτοῦ, δηλαδή τὸ πέρας, τὸ ἔσχατον καὶ τελευταῖον ὄριον πράξεώς τινος ἢ πράγματος, ὡς ὁ συγγραφεὺς περαιώσας τὸ βιβλίον αὐτοῦ καὶ μὴ ἔχων τι νὰ προσθέσῃ γράφει τέλος.

Τὸ νόημα λοιπὸν τῆς ῥήσεως ταύτης, οὕτως ἐξηγουμένης, εἶναι ὅτι πᾶς ὁ πιστεύων εἰς τὸν Χριστὸν ἀθωοῦται ἢ ἐλευθεροῦται ἀπὸ τὴν ποινὴν τοῦ νόμου· δὲν δύναται νὰ διωχθῇ πλέον διὰ τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ· ὁ νόμος δὲν ἔχει πλέον ἀπαιτήσεις παρ' αὐτοῦ. Αὕτη εἶναι ἡ μεγάλη

διδασκαλία ἡ περιεχομένη ἐν παντὶ τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ, σαφέστατα κηρυττομένη ὑπὸ τοῦ Παύλου ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους. Ἡ διδασκαλία αὕτη εἶναι ὁ ἥλιος, οὕτως εἶπεῖν, τοῦ Χριστιανικοῦ συστήματος, περὶ τὸν ὁποῖον ὅλοι αἱ ἄλλαι διδασκαλαὶ περιστρέφονται, καὶ παρ' αὐτοῦ δανειζονται τὸ φῶς αὐτῶν, ὥς οἱ πλανῆται παρὰ τοῦ φυσικοῦ ἡλίου. Αὕτη εἶναι διδασκαλία, ἥτις καθιστᾷ τὸν Χριστιανισμόν προσφιλέστερον εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν τὸν μετανοοῦντα καὶ πιστεύοντα, παρ' ὅλα τὰ ἄλλα θρησκευτικὰ συστήματα τὰ ἀσπασθέντα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐν παντὶ αἰῶνι καὶ ἐν παντὶ τόπῳ τῆς οἰκουμένης· ὁ Χριστός, ἡ δικαίωσις ἡμῶν, ἡ ἀθώωσις ἡμῶν, τὸ τέλος τοῦ νόμου παντὶ τῷ πιστεύοντι· οὐκ ἔστι διαφορά πλουσίου καὶ πτωχοῦ, πε-
 παιδευμένου καὶ ἀμαθοῦς, τιμωμένου καὶ καταφρονουμέ-
 νου, ἀνδρὸς, γυναικὸς, παιδίου παντὸς ἔθνους καὶ φυλῆς καὶ γλώσσης, καὶ λαοῦ τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· ἂν πιστεύῃ-
 ται, δικαιόνεται· αὕτη εἶναι θυμαστική καὶ ἐνδοξος διδα-
 σκαλία δι' ὅλους, ὅσοι συναισθάνονται ὅτι εἶναι ἁμαρτωλοὶ καὶ ὑπὸ τὴν καταδίκην καὶ τὴν κατάραν τοῦ νόμου· τὴν ὁποῖαν ὁμοῦς οἱ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τοῦ Παύλου δὲν ἠδύναντο νὰ ἐνοήσωσι, καὶ τὴν ὁποῖαν μὲ ὅλον τὸν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ζῆλον αὐτῶν ἀπέδωλον πρὸς ἀπώλειαν αὐτῶν. «Μαρ-
 τυρῶ γὰρ αὐτοῖς», εἶπεν ὁ Παῦλος, ὅτι «ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. Ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες
 ᾤεσθαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν· τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. Μω-
 σῆς γὰρ γράφει δικαιοσύνην, τὴν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς· ἡ δὲ ἐκ

πίστεως δικαιοσύνη οὕτω λέγει ... ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἔγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. Λέγει γὰρ ἡ Γραφή, πᾶς ὁ πιστευὼν ἐπ' αὐτῷ οὐ κατασχευθήσεται· οὐ γὰρ ἐστὶ διαστολή Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνου· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος πάντων πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν. Πᾶς γὰρ, ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου, σωθήσεται, » (Ρωμ. ι. 1—13) δηλαδὴ, ὁ μετὰ πίστεως ἐπικαλούμενος αὐτόν. Ἡ σωτηρία διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ εἶναι ἡ μεγάλη διδασκαλία τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποῖαν, ὡς εἴπομεν, οἱ Ἰουδαῖοι μετὰ τῆς θείας Γραφῆς ἀνὰ χεῖρας δὲν ἔκουν, καὶ μέχρι σήμερον δὲν ἐνοοῦσιν. Αὕτη εἶναι ὁ λίθος τοῦ προσκόμματος καὶ ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου, εἰς τὴν ὁποῖαν προσέκοπτον, καὶ εἰς τὴν ὁποῖαν πολλοὶ Χριστιανοὶ τὴν σήμερον ἡμέραν προσκόπτουσιν ὁμοίως· αὕτη εἶναι διδασκαλία, τὴν ὁποῖαν ὁ Μουσουλμάνος δὲν θέλει νὰ δεχθῇ, καὶ τὴν ὁποῖαν ἡ ὑπερήφανος καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει ἀποστρέφεται καὶ ἀποβάλλει. Χριστιανισμόν τινα μὴ περιέχοντα τὴν διδασκαλίαν ταύτην νοσιμεύονται πολλοί, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὅλαι αἱ θυσίαι αἱ προσφερόμεναι κατὰ τὸν Λευιτικὸν νόμον, καὶ διὰ τὰς ὁποίας ἐσυστήθη ἡ Λευιτικὴ ἱερωσύνη, ἀπέβλεπον εἰς τὸν Χριστόν, τοῦ ὁποῦ το αἷμα ἔμελλε νὰ χυθῇ ὑπὲρ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν· ἦσαν δὲ σκιαὶ ἐκείνης τῆς μεγάλης θυσίας τῆς γενομένης ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Τοῦ νόμου ἐκείνου τῶν τελετῶν ὁ Χριστὸς ἦτον ἡ πλήρωσις καὶ τὸ τέλος· καὶ ὅτε αὐτὸς ἀπέθανε ἔπαυσαν ἐκεῖναι αἱ θυσίαι.

Ἐπὶ τὸν παραβάτην τοῦ ἡθικοῦ νόμου ἐπεβάλλετο βαρεῖα ποινὴ καὶ κατάρα· ἀλλ' ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ τέλος τοῦ νόμου καὶ ὡς πρὸς τοῦτο, ἐπειδὴ ἡλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν ποινὴν πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν· καὶ ἔγεινε κατάρα ὑπὲρ ἡμῶν, ὡς γέγραπται, « Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάττων ἑαυτῷ μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν ... τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γινώμεθα δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ » (Β'. Κορ. ε. 18—21), καὶ· « Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσὶν, ὑπὸ κατάραν εἰσὶ· γέγραπται γὰρ ἐπὶ κατάρatos πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆσαι αὐτά· ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδαίς δικαιούται παρὰ τῷ Θεῷ, δῆλον· ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται· ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλὰ ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρas τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρa. » (Γαλ. γ'. 10—13). « Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. » (Ρωμ. ε. 1.) Ἐχομεν δὲ εἰρήνην πρὸς τὸν Θεόν, οὐχὶ διότι οὐδέποτε ἡμαρτήσαμεν, ἢ διότι ἐπράξαμεν ἀγαθὰ ἔργα· ἀλλὰ διότι πιστεύομεν εἰς αὐτόν, ὅστις ἐδάττασε τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ ἔκαμεν ἑξίλειωσιν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ἡλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τὴν συγερὰν ἐπιβροήν, καὶ ἀπὸ τὰ φοβερά παρεπόμενα, τὴν ποινὴν αὐτῶν· « Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. » (Ρωμ. ζ'. 23) Καὶ πάλιν· « Τῇ γὰρ χάριτι ἐστὲ σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως, καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ἡμῶν Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχῆσται » (Εφ. β'. 8—9) Καὶ πάλιν· « Νυνὶ

δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ πεφανέρωται μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν· δικαιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας· οὐ γὰρ ἔστι διαστολή· πάντες γὰρ ἡμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. » (Ρωμ. γ'. 21—24.) Ἡ σωτηρία τοῦ ἁμαρτωλοῦ τοῦ πιστεύοντος εἰς τὸν Χριστὸν εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ, ὅσον εἶναι καὶ ἡ φυσικὴ ζωὴ αὐτοῦ, ὁ νοῦς αὐτοῦ, ἡ ὑπαρξὶς αὐτοῦ. Δὲν ὑπάρχει ἅγιος ἐν τῷ οὐρανῷ οὐδὲ εἷς, ὅστις ἐσώθη διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ· οὔτε Ἀβελ, οὔτε Ἐνῶχ, οὔτε Ἀβραάμ, οὔτε Ἰωβ, οὔτε Μωϋσῆς, οὔτε Σαμουὴλ, οὔτε τις τῶν Προφητῶν, οὔτε τις τῶν Ἀποστόλων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὔτε Μαρίας ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐσώθησαν διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ. « Πάντες γὰρ ἡμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐδικαιώθησαν δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. » Τοῦτο ὁ ἀγαπητὸς μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ ἐπίστευεν ὅτε ἔλεγε, « Τῷ ἀγαπήσαντι ἡμᾶς καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ, Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. » (Ἀποκάλ. α'. 5—6.) Καὶ πάλιν, ὁμιλῶν περὶ τῶν Ἀγίων ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀποδίδει ὅλην τὴν δόξαν τῆς σωτηρίας αὐτῶν εἰς τὸν Χριστόν. « Καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες, ἄξιός ἐστι λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης, καὶ ἡγόρασας τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους. » (Ἀποκάλ. έ. 9—10.) Αὐτὸς

ἀπελύτρωσεν αὐτούς, καὶ οὐχὶ ἐκείνοι ἑαυτούς· καὶ αὐτὴ ἡ Μαρία ἀνεγνώριζε τὸν Θεὸν ὡς Σωτῆρα αὐτῆς, «Καὶ εἶπε Μαρία, μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, καὶ ἡγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρί μου. » (Λυκ. α. 46—47.) Ἐν τῷ κόσμῳ τέτω οὐδεὶς ποτε ὑπῆρξεν ἀναμάρτητος εἰμὴ ὁ Χριστός· καὶ λοιπὸν οὐδεὶς ποτε ἐσώθη διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἀλλ' ὅλως διὰ τῆς χάριτος. « Ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ Γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσι... πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. » (Γαλ. γ'. 22—26.) Ἄν τοῦτο ἀληθεύῃ, ἔπεται πρῶτον, ὅτι πᾶσα ἐλπίς σωτηρίας διὰ τῆς ἐλεημοσύνης, διὰ τῶν νηστειῶν, διὰ καλῶν ἔργων, δι' ἔργων τοῦ νόμου, εἶναι ματαία, καὶ ἡ διδασκαλία ὅτι δυνάμεθα νὰ σωθῶμεν διὰ τῶν ἔργων εἶναι ἀντιχριστιανικὴ διδασκαλία, ἣτις ἐκτιμᾷ τὸν οὐρανὸν ὡς ὄντα μικρᾶς ἀξίας, καὶ ὅτι δύναται νὰ ἀγοράζηται καὶ πωλῆται διὰ ἀνταλλαγῆς μικροῦ κοσμικοῦ ἀγαθοῦ, ἢ κοσμικῆς ὑπηρεσίας. Οὕτως ἐκτιμᾶται ἡ οὐράνιος κληρονομία, ὡς ἡ τοῦ Ἡσαΐ· « ὅς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς, ἀπέδωκε τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ. » (Ἐβρ. ιβ'. 16.) Οὐχί! ἡ οὐράνιος κληρονομία ἐξηγοράσθη διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀποκτᾶται διὰ τῆς πίστεως μόνον. Ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ δὲν δύνανται οἱ ἄνθρωποι ν' ἀγοράσωσιν οὕτην, διὰ οὐδεμιᾶς ἀνθρωπίνης ὑπηρεσίας δύναται νὰ ἀγορασθῇ. Ἠγοράσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ διδεται παντὶ τῷ πιστεύοντι. Ὁ πιστεύων δὲν ἀποβάλλει καλὰ ἔργα, ποιεῖ αὐτά, καὶ δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι αὐτός μόνος ποιεῖ αὐτά· διότι ἀπαπᾶ τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ· μετὰ ταῦτα δὲ συναισθάνεται καὶ ἐμολογεῖ ὡς ὁ Χριστὸς ἐδίδαξεν αὐτόν.

νά λέγῃ, ὅτι εἶναι ἀνωφελὲς δοῦλος. «Ὅταν ποιήσῃτε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοι ἐσμέν· ὅτι ~~ὁ ὠφειλομεν ποιεῖν~~ πεποιθήκαμεν.» (Λουκ. ιζ'. 10.)

Ὁ ἀληθῶς πιστεύων δὲν ζῇ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἐπειδὴ μισεῖ αὐτήν, καὶ διότι γνωρίζει· ὅτι ὁ Χριστὸς, τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ ἀπέθανε διὰ τὴν ἀπολυτρώσιν αὐτὸν ἀπ' αὐτῆς, ἀλλ' οὐδέποτε νομίζει ὅτι ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, ἢ ἡ ἀγιότης αὐτοῦ εἶναι τὸ μέσον τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου καὶ ἐκ τῆς τιμωρίας, τὴν ὁποῖαν δικαίως ὁ Θεὸς ἤθελεν ἐπιβάλλει εἰς αὐτόν, ὥστε ἐκ τῆς ἁμαρτίας. Διὰ τὴν σωτηρίαν ταύτην ἀποδίδει μόνον εἰς τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ. Φεῦ! πόσοι πλανῶνται περὶ τούτου μὴ εἰδότες τὰς Γραφάς· ὁμιλοῦσιν ὡς ἂν περιέμενον ὅτι ἀπολαύσωσι τὸν οὐρανὸν διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ ἐνόμιζον ὅτι θέλῃσι σωθῆναι, διότι δὲν ἐφρόνευσαν, οὐτ' ἐμοίχευσαν, οὔτε ἔκλεψαν, οὐδ' ἐψευσδομαρτύρησαν, ἢ διότι ἀπεσύρθησαν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων εἰς ὅρος τι, ἢ ἔρημον τόπον, καὶ ἀπεστέρησαν ἑαυτοὺς τῶν κοινῶν ἀγαθῶν τοῦ βίου· διότι δὲν ἔτρωγον καὶ ἔπινον ὡς ἄλλοι ἄνθρωποι, ἢ διότι ἀφιερόνουσιν ἑαυτοὺς εἰς ἔργα ἐλεημοσύνης καὶ περιποιήσεις τῶν ἀσθενῶν· δὲν ἔμαθον ὁμῶς καὶ δὲν ἐνοοῦσι τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, ὡς διδάσκεται ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ. «Τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.» «Κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ,» λέγει ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς Γαλάτας, «οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε· τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. Ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίζομεν δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.» (Γαλ. ἐ. 4-5.) Καὶ μεμφόμενος αὐτοὺς λέγει, «Ὁ ἀνόητοι Γαλᾶται, τίς ὑμᾶς ἐδάσκαλε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; οἱ κατ' ὀφθαλ-

μοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος; τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ’ ὑμῶν· ἐξ ἔργων νόμου πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; οὕτως ἀνόητοι ἔστε; ἐναρξάμενοι πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; » (Γαλ. γ'. 1—3.)

Δεύτερον, ἔπειτα δτι ἐὰν ὁ Χριστὸς ᾗναι τὸ τέλος τοῦ νόμου παντὶ τῷ πιστεύοντι, οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ μᾶς βοηθήσῃ ὡς πρὸς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας ἡμῶν· διότι οὐδεὶς δύναται νὰ πιστεύῃ ὑπὲρ ἡμῶν περισσότερον παρ’ ὅσον δύναται νὰ ἀγαπᾷ ὑπὲρ ἡμῶν, ἢ νὰ τρώγῃ καὶ πίνη ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς νὰ τρεφώμεθα. Ἄνευ πίστεως ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀρέσωμεν εἰς τὸν Θεόν. Ἄνευ πίστεως οὐδεὶς δύναται νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν ποινὴν τοῦ νόμου· ἄνευ πίστεως οὐδεὶς δύναται νὰ σωθῇ· καὶ ἡ πίστις αὕτη πρέπει νὰ ᾗναι ἰδική μας καὶ οὐχὶ ἄλλου τινός, καὶ ταύτην οὐδεὶς ἐπὶ τῆς γῆς οὔτε ἅγιος οὔτε ἄγγελος ἐν τῷ οὐρανῷ δύναται νὰ ἔχῃ ὑπὲρ ἡμῶν· καὶ ἐπομένως ὅλα, ὅσα λέγῃσιν τινες περὶ τῶν ἀξιομισθίων τῶν ἁγίων, δτι τάχα δυνάμεθα νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπ’ αὐτῶν, εἶναι χωρὶς βάσιν· δὲν δύνανται νὰ μᾶς βοηθήσωσιν οὐδέποτε εἶχον περισσὴν ἀξίαν, τὴν ὁποίαν δύνανται νὰ μεταδίδωσιν εἰς ἡμᾶς· ἀφοῦ ἐποίησαν πάντα τὰ διαταχθέντα εἰς αὐτοὺς ἔλεγον, «δοῦλοι ἀχρεῖοι ἐσμέν, δτι ὠφειλομεν ποιῆσαι, πεποιτήκαμεν. »

Τρίτον, δτι ἂν ὁ πιστεύων ἐλευθερωταὶ ἀπὸ τὴν καταδίκην τοῦ νόμου καὶ σώζεται, τότε δὲν ἔχει πῶς ἀνάγκην τῆς βοηθείας τινός ἄλλου. « Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε » εἶπεν ὁ Σωτὴρ, « πορεύου εἰς εἰρήνην. » (Λουκ. ζ'. 50.) Οὕτω δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν παντὶ τῷ ἀληθῶς πιστεύοντι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Δὲν ἔχει ἀνάγκην οὐδενός ἁγίου ἢ ἀγγέλου, ἢ οὐδενός ἄλλου διὰ νὰ βοηθήσῃ αὐτόν· ἐσώθη·

«Τέλος γάρ νόμου ὁ Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.»

Τέταρτον, ὅτι ἂν ἀποθάνωμεν ἄνευ τῆς πίστεως ταύτης, ἀπολλύμεθα αἰωνίως· οὐδεὶς ἄγιος ἢ ἄγγελος ἐν τῷ οὐρανῷ δύναται νὰ ποιήσῃ τι πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν· ὅλοι αἱ ἐλεημοσύναι καὶ ὅλοι αἱ προσευχαὶ τῶν Χριστιανῶν φίλων ἐπὶ τῆς γῆς δὲν δύνανται νὰ μᾶς βοηθήσωσιν. Ἄν ὁ ἀπολωλὼς ἠδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καὶ δώσῃ εἰς ἐλεημοσύνας ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του, ἂν ἔδιδεν ἑκατομμύρια, καὶ μυριάδας κόσμων, ἂν εἶχεν αὐτοὺς, τὐτο οὐδὲν ἤθελεν ἰσχύσει πρὸς τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ· οὐδὲ θέλουσιν ἰσχύσει δι' αὐτὴν ὅσα ποιοῦσιν οἱ φίλοι ὑπὲρ αὐτοῦ· μόνον ἡ πίστις ἐν Χριστῷ δύναται νὰ σώσῃ ἀπὸ τὴν ποινὴν τοῦ νόμου, καὶ τὴν ἔνθεκα τῆς παραβάσεως κατάραν καὶ τὴν πίστιν ταύτην, ὥς ἥδη ἐρρέθη, ἕκαστος πρέπει νὰ ἔχῃ δι' ἑαυτὸν καὶ πρὸ τῆς ἀποδημίας αὐτοῦ ἐκ τοῦ κόσμου.

Πέμπτον, ὅτι ἡ περὶ τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς δοξασία τινῶν δὲν ἔχει βάσιν· ἂν τὸ τοιοῦτον ἀληθῶς ὑπῆρχεν, οὐδὲν ἤθελεν ὠφελήσῃ ἡμᾶς ὡς πρὸς τὴν σωτηρίαν· ὁ πιστεύων σώζεται· ὁ ἔχων πίστιν ἐσώθη, καὶ οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχει νὰ καθαρίζεται διὰ πυρὸς, καὶ ἂν εἶχεν ἀνάγκην, τὸ πῦρ δὲν ἠδύνατο νὰ καθάρισῃ αὐτόν, διότι μόνον τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναται νὰ μᾶς καθάρισῃ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν.

Περαίνοντες δὲ τὸν λόγον ἃς ἐρωτήσωμεν ἑαυτούς, ἂν πιστεύωμεν τὴν διδασκαλίαν ταύτην, καὶ ἂν δεχώμεθα αὐτὴν μετὰ χαρᾶς. Ἡ τῆς σωτηρίας ἐλπίς ἡμῶν ἐπὶ τί θεμελιούται; ἂν ἐπὶ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἐπὶ τὰς ἐλεημοσύνας ἡμῶν, ἐπὶ τὰς προσευχὰς ἡμῶν, ἐπὶ τὰ δάκρυα καὶ σκλη-

ραγωγίας τοῦ σώματος ἡμῶν, ὁμοιάζει μὲ οἶκον ἐποικο-
 δομηθέντα ἐπὶ τὴν ἄμμον, ὅστις θέλει πέσει ὅταν ἔλθῃ
 ὁ χεῖμαρος τοῦ θανάτου· ἂν δὲ ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἀλη-
 θοῦς πίστεως ἐν Χριστῷ, δὲν θέλει πέσει ποτέ. Μακά-
 ριος ὁ πιστεύων, καθάπερ καὶ Δαβὶδ λέγει τὸν μακαρι-
 σμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὃς ὁ Θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χω-
 ρὶς ἔργων· «Μακάριοι ὧν ἀφρέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν
 ἀπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. Μακάριος ἀνὴρ, ὃς οὐ μὴ
 λογίσῃται Κύριος ἁμαρτίαν.» (Ῥωμ. δ'. 7—8.) Ὁ
 Χριστὸς ἔκαμε τὸ πᾶν ὑπὲρ τοῦ ἀληθῶς πιστεύοντος
 ἐν αὐτῷ, τοῦ ἔχοντος τὴν πίστιν τὴν ἐνεργουμένην διὰ
 τῆς πρὸς τὸν Θεόν καὶ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, καὶ
 φέρουσας καρποὺς τὰ καλὰ ἔργα, καὶ καθαρίζουσας τὴν
 καρδίαν καὶ ἐλευθεροῦσαν αὐτὸν ἀπὸ τὴν κατάραν τοῦ
 νόμου, δίδουσας εἰς αὐτὸν σωτηρίαν ἄνευ ἀργυρίου καὶ
 τιμῆς· αἰώνιαν ζωὴν καὶ αἰώνιον μακαριότητα· «Τέλος
 γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.»
 Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ.

Ἰακώβ. θ'. 26.

«Ὡσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος
νεκρὸν ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς
τῶν ἔργων νεκρά ἐστίν.»

Τινὲς ἐνόμισαν ὅτι ὁ Παῦλος καὶ ὁ Ἰάκωβος διαφέρουσιν εἰς τὴν περὶ πίστεως θεωρίαν αὐτῶν· διότι λέγει ὁ Ἰάκωβος, «Βλέπετε λοιπὸν ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον.» (Ἰακ. θ'· 24)· ἐπὶ δὲ ὅμως ἐξετάσωμεν ἀκριβῶς, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐδεμία διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν· διότι ὁ μὲν Παῦλος ὡμολοεῖ περὶ πίστεως ὡς ἀρχῆς φερούσης καλὰ ἔργα, ὁ δὲ Ἰάκωβος ὡμολοεῖ περὶ τῶν ἔργων ἐκείνων τῶν γενομένων ἐξ ἀληθινῆς καὶ ζώσης πίστεως· δὲν λέγει ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν δικαιοῦται διὰ τῆς πίστεως, ἀλλ' οὐχὶ διὰ τῆς πίστεως μόνον, δηλαδὴ πίστεως χωρὶς ἔργων· καὶ ὁ Παῦλος, ἀφοῦ ἐκήρυξεν ὅτι σωζόμεθα διὰ τῆς πίστεως, λέγει· «Νόμον λοιπὸν καταργοῦμεν διὰ πίστεως; Μὴ γένοιτο! ἀλλὰ νόμον συνιστῶμεν.» (Ρωμ. γ'. 31.) καὶ πάλιν· «Πίστις προσηγάγεν Ἀβραάμ τὸν Ἰσαὰκ πειρα-

ζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος. » (Εβρ. ια'. 17). 'Ο δὲ Ἰάκωβος λέγει, « Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδοικαιώθη ἀνεγέκτας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον; Βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη, καὶ ἐπληρώθη ἡ Γραφή, ἡ λέγουσα, 'Επίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη. 'Ορᾶτε τίνυν οὗτοι ἐξ ἔργων δικαιῶνται ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον... ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστι. » (Ἰακώβ. β'. 21, 26). 'Ο Ἰάκωβος ἐνταῦθα δὲν ἐναντιοῦται κατὰ τῆς πίστεως ὅτι δι' αὐτῆς ἐδοικαιώθη ὁ Ἀβραὰμ, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ ζωὴα πίστις συνοδεύεται ὑπὸ τῶν ἔργων, καὶ ὅτι ὅταν δὲν συνοδεύεται ὑπ' αὐτῶν εἶναι νεκρά· καὶ ὅτι ἐπειδὴ Ἀβραὰμ εἶχεν πίσιν, ἥτις ἔκαμεν αὐτὸν νὰ προσφέρῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἡ πίστις αὐτοῦ ἦτο ζωὴα, καὶ ἡ Γραφή ἐπληρώθη ἡ λέγουσα, « Ἐπίστευσεν Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην », καὶ ὅτι ἂν ὁ Ἀβραὰμ ἤρνεϊτο νὰ προσφέρῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, ἡ πίστις αὐτοῦ δὲν ἴσχυέτι, ἦτο νεκρά. Τίς εἶναι ἡ ἀπόδειξις ζωῆς εἰς τὸν ἄνθρωπον; ἔργον· ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον δὲν εἶναι ζωὴ, εἶναι μόνον ἐπόμενον τῆς ζωῆς καὶ ἀπόδειξις αὐτῆς. Παιδίον τι γεννᾶται ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἂν ἦναι ζῶν, κλαίει. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ κλαίνειν εἶναι ἀπόδειξις τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καὶ ἡ συνέπεια αὐτῆς ἡ ζωὴ ὅμως ὑπῆρχε πρὶν τῆς ἀποδείξεως αὐτῆς. Οὕτω καὶ ἡ πίστις εἶναι πνευματικὴ ζωὴ, καὶ τὰ ἔργα εἶναι ὁ καρπὸς αὐτῆς καὶ ἀπόδειξις τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς. Τὴν στιγμὴν

καὶ τὴν ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀληθῆ καὶ ζῶσαν πίστιν, δικαιούται καὶ σώζεται· καὶ πρὸ τοῦ νὰ ἔχῃ καιρὸν νὰ ἀποδείξῃ δι' ἔργων τὸν ὅτι ἐστὶν ἀληθῆς ἡ πίστις αὐτοῦ εἶναι τοιαύτη· « Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, » εἶπεν ὁ Σωτὴρ, « Πορεύεαι εἰς εἰρήνην. » Ἐγνώριζεν αὐτὸς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτι ἐκείνη τῇ πίστις ἦτο ζῶσα, ἥτις ἐμελλε νὰ φέρῃ καλὰ ἔργα. Πίστις, ἥτις ὑπάρχει ἐν τῷ νῷ μόνον, καὶ δὲν φέρει καλὰ ἔργα, δὲν εἶναι πίστις σώζουσα. Τὰ δαιμόνια, τὰ ὅποια ἐξέβαλεν ὁ Χριστὸς, εἶχον τοιαύτην πίστιν. Ἐπίστευσον εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ ὁμολόγουν τὴν πίστιν αὐτῶν ταύτην δημοσίως. Λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· « Ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν κράζοντα καὶ λέγοντα, « σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. » (Λουκ. δ'. 41) Παύλος ὁ ὁμολόγησεν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν αὐτῶν. Οὕτω δὲ καὶ ὁ Ἰάκωβος ἐν τῷ κεφαλαίῳ, εἰς ὃ ἐλάλομεν τὸ ῥητόν μας, λέγει· « Σὺ πιστεύεις ὅτι ὁ Θεὸς εἰς ἐστὶ καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίσσουσι. Θέλεις δὲ γινῶναι, ὡς ἄνθρωποι κενεῖ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστὶ; » (Ἰακ. δ'. 19—20) Ὁ δὲ Ματθαῖος μᾶλλον λέγει ὅτι ἔτιν ὁ Χριστὸς ἦλθεν « εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, ὑπῆντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημεῖων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης, καὶ ἰδοὺ ἔκραζον λέγοντες, Τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὥδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; » (Ματθ. ἡ. 28—29). Ἀλλ' αὕτη ἡ πίστις δὲν ἔφερεν αὐτὰ νὰ κάμωσιν ἔργα καλὰ· ἦσαν ἀκόμη δαιμόνια, καὶ ἠδύνοντο εἰς τὸ νὰ βασανίσωσι τοὺς ἀνθρώπους, τῶν ὁποίων τὴν αἰώνιον ἀπώλειαν ἀεὶ ζητοῦσι. Λέγει ὁ Πέτρος· « Νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος ὡς λέων

ὠρουμένους περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίη. » (Α'. Πέτρ.
 ε. 8) Τοιαύτη πίστις, ὅταν ἔχουσιν τὰ δαιμόνια, βεβαίως
 δὲν εἶναι ~~πίστις ἀδύνατον~~ ἔχοντα αὐτήν. Εἶναι πίστις
 οὐχὶ μόνον μεταξὺ τῶν δαιμονίων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν
 ἀνθρώπων, ἥτις περιουρίζεται ὅλως εἰς τὸν νοῦν, καὶ δὲν
 φέρει οὐδὲν καλὸν ἔργον. Ὁ Βολταῖρος ἐπίστευεν ὅτι
 ὑπάρχει εἰς Θεός, καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου αὐτοῦ
 λέγεται ὅτι ἐφοβεῖτο ὑπερβολικῶς καὶ ἔτρεμεν. Ἐν ταῖς
 Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων ἀναγινώσκομεν περὶ ἀνθρώπου,
 εἰς ὃν εἰσῆλθε πονηρὸν πνεῦμα, τὸ ὅποῖον ἀνεγνώριζε
 τὸν Χριστόν. « Ἀποκριθεὶς δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, εἶ-
 πε· Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑ-
 μεῖς δὲ τίνας ἐστέ; » (Πράξ. ιθ'. 15.) Ἡ πίστις ὁμῶς
 τῶν πονηρῶν πνευμάτων καὶ τῶν δαιμονίων δὲν βελτιώ-
 νει αὐτά· μένουσι πονηροὶ καὶ κακὰ μισοῦσι τὸν Θεόν
 καὶ τὴν ἀλήθειαν. Ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν εἶναι ψεύστης καὶ
 ἀνθρωποκτόνος, ὡς λέγει ὁ Χριστός· « Ὑμεῖς ἐκ πατρὸς
 τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὁμῶν
 θέλετε ποιεῖν· ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος εἶν' ἀπ' ἀρχῆς, καὶ
 ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ' ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν
 αὐτῷ· ὅταν λαλήσῃ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ· ὅτι
 ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. » (Ἰωαν. ἡ. 44.) Ἡ δὲ
 πίστις, περὶ ἧς ὁμιλεῖ ὁ Παῦλος ὡς σωζούσης, ἐνεργεῖται
 διὰ τῆς ἀγάπης. ὡς λέγει ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ·
 « Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ ἡ περιτομή τις ἰσχύει οὔτε ἀκρο-
 βυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. » (Γαλ. ε. 6)
 Τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἐκφράζει ὁ Ἰάκωβος κατ' ἄλλον τρόπον·
 « Ἢ τὸ ὄφελος; », λέγει, « ἀδελφοί μου, ἐὰν πιστεῖ λέγη-
 τις ἔχειν ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι
 αὐτόν; ἐὰν δὲ ἀδελφός ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ

λειπόμενοι ὥς τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπη δέ τις αὐτοῖς
ἐξ ὑμῶν ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ θερμαίνεσθαι καὶ χορτάζεσθαι
καὶ ὥστε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, Τί τὸ ὄφελος;
οὕτω καὶ ἡ πίσις, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχῃ νεκρά ἐστὶ καὶ ἄσπλην. »
(Ίακ. θ'. 14 - 17.) Πίσις, ἥτις ὑπάρχει μόνον ἐν λόγῳ, καὶ
ἐν ἣ δὲν ὑπάρχει ἀγάπη, δὲν ὑπερέχει τοὺς καλοὺς λό-
γους τοὺς λεγομένους πρὸς γυμνὸν καὶ λιμοκτονοῦντα ἄν-
θρωπον. Ἡ πίσις, ἥτις εἶναι ἀληθινή, ζῶσα, καὶ σώζουσα
ἔχει ἐπιβρότην οὐχὶ μόνον εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ πιστεύοντος,
ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ εἰς τοὺς συλλογισμοὺς
αὐτοῦ, καὶ εἰς πάντα τὰ αἰσθητά αὐτοῦ. Βλέπετε τὰ
ἀποτελέσματα αὐτῆς καὶ τὰ παραδείγματα, τὰ ὅποια ἀνα-
φέρει ὁ Παῦλος, διὰ τὰ ἀποδείξει πῶς ἐννοεῖ αὐτὸς τὴν
ἀληθινὴν πίστιν. « Ἦσται χρηματισθεὶς Νῶε, περὶ τῶν
μηδεῶν βλεπομένων εὐλαθεῖς κατασκεύασε κιβωτὸν
εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ. » « Πίστει καλούμενος Ἀ-
βραάμ, ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τὸν τόπον, ὃν ἐμεῖλε
λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθε μὴ ἐπιστάμενος
ποῦ ἔρχεται. » « Πίστει παρώκησεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγ-
γελίας ὡς ἀλλοτρίαν. » « Πίστει προσενήνοχε τὸν Ἰσαάκ, »
ὡς εἶδομεν. « Πίστει Μωσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον
ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ. » « Πίστει Μωσῆς μέγας γενό-
μενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραὼ, μᾶλλον
ἐλόμενος συγκαταχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόκαι-
ρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπὸ λαοῦ » « Πίστει κατέλιπεν
Αἴγυπτον πίστει πεποίηκε τὸ πάσχα, καὶ τὴν πρό-
σχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύῃ τὰ πρωτότοκα
θίγῃ αὐτῶν. » « Πίστει διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν,
ὡς διὰ ξηρᾶς. » Ἐπειτα ἀναφέρει τὸν Γεδεὼν, Βαρὰκ τε
καὶ Σαμψὼν καὶ Ἰεφθά, Δαβὶδ τε καὶ Σαμψὴλ, καὶ τοὺς

προφήτας, « οἳ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, ἐργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἔσβεσαν δύνάμιν πυρός, ἔφυγον σόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων, ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τούτων νεκροὺς αὐτῶν, ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν οὐ προσηξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν· ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστιγῶν πείραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς, ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον, περιήλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασι, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι. » (Ἑβρ. ια'. 7 — 37) Ταῦτα εἶναι τὰ παραδείγματα, τὰ ὅποια ἀναφέρει ὁ Παῦλος διὰ τὴν νὰ δείξῃ τί εἶναι ἡ πίστις καὶ ποῖα ἔργα φέρει καὶ δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Παῦλος ἐνόμιζεν ὅτι ἡ πίστις ἢ μὴ φέρουσα καλὰ ἔργα δύναται νὰ σώτῃ; βεβαίως οὐχί· μάλιστα ἀποδίδει ὅλας τὰς πράξεις αὐτοῦ, ὅλας τοὺς συλλογισμοὺς, καὶ ὅλα τὰ αἰσθημάτων αὐτοῦ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν αὐτοῦ εἰς τὴν πίστιν. « Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, » λέγει, « ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκὶ ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος αὐτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ· οὐκ ἀβυστῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστός ὤρωσεν ἀπέθανε. » (Γαλ. β'. 20 — 21) Ἐκ τούτου βλέπομεν ὅτι ἐνῷ ἀποδίδει τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν, ὁμιλεῖ περὶ τῆς πίστεως αὐτοῦ οὐχὶ ὥς νεκρᾶς, χωρὶς ἔργων, ἀλλ' εἰς ἀκρὴν ἐνεργοῦ, ἐχούσης ἐπιβρόχην εἰς ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν, καὶ ἐνδυναμούσης αὐτὸν νὰ ποιῇ ὅ,τι δὲν ἠδύνατο πρὶν, πρὸ τοῦ νὰ ἔχῃ πίστιν. « Τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, »

λέγει, « ἐν ᾧ ἡσθένει διὰ τῆς σαρκὸς ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. » (Ρωμ. ἡ. 3 — 4) Καὶ ὁ Ἰωάννης λέγει, « Ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικῆσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. Τίς ἐστὶν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰμὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; » (Α'. Ἰωαν. ε. 4 — 5.) Καὶ πάλιν ὁ Παῦλος « Διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν οὐ διὰ εἰδῶν. » (Β'. Κορινθ. ε. 7.) « Μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια. » (Β'. Κορινθ. δ'. 18) Ὡσαύτη πίστις βεβαίως δὲν δύναται νὰ ᾔνοι νεκρά, ἀλλὰ ζῶσα κατὰ τὴν πληρεξάτην σημασίαν τῆς λέξεως καὶ ἔργα, τὰ ὅποια δὲν προέρχονται ἀπὸ τριαύτης πίστεως, δύναται νὰ ὀνομάζωνται νεκρά. Λέγει ὁ Παῦλος, « Πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁμωμον τῷ Θεῷ καὶ ἁγιάζει τὴν συνέδησιν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι. » (Εβρ. θ'. 14) Καὶ πάλιν, « Μὴ πάλιν θεμέλιον καταθάλόμενοι μετανόας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων. » (Εβρ. ζ'. 1) Ἐν ἐνὶ λόγῳ λέγει, « Πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστίν. » (Ρωμ. ιδ'. 23) Καὶ αὕτη ἡ προσευχὴ προσφεριμένη χωρὶς πίστεως, εἶναι ἁμαρτία. Λέγει ὁ Παῦλος, « Χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ ὅτι ἐστί, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. » (Εβρ. ια. 6) Ἡ ἀληθινὴ πίστις εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ ἔχει περισσοτέραν ἐπιρροὴν εἰς τὰς πράξεις τοῦ

Χριστιανοῦ παρ' ὅσῃν ἔχει ἡ παρουσία ὧν τῶν ἄλλων ὄντων. Τοιαύτη δὲ πίστις δὲν εἶναι νεκρά, ἀλλὰ ζῶσα· καὶ αὕτη κάμνει τὸν Χριστιανόν νὰ αἰτῇ ὥστε νὰ λάβῃ, νὰ ζητῇ ὥστε νὰ εὕρῃ, νὰ κρούῃ ὥστε νὰ ἀνοιχθῇ πρὸς αὐτόν· αὕτη τὸν κάμνει νὰ ζητῇ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς δ' Ἰάκωβος λέγει, « Αἰτεῖτω δὲ ἐν πίστει. » (Ἰάκ. α. 6) Αὕτη τὸν κάμνει νὰ ζητῇ τὰ ἅνω, ὅπου εἶναι ὁ Χριστὸς εἰς τὴν δεξιάν τοῦ Θεοῦ καθήμενος. Ταῦτα δὲ τὰ ἔργα οὐδέποτε ὑπάρχουσιν εἰμὴ ὅπου εὐρίσκεται ἀληθὴς καὶ ζῶσα πίστις, καθὼς τὸ σῶμα οὐδέποτε ἐνεργεῖ ἐκτὸς ὅταν ᾔνῃ ἐν αὐτῷ πνεῦμα, ζῶσα ψυχὴ, ὥστε ἡ πίστις χωρὶς ἔργα εἶναι νεκρά, δὲν εἶναι ζῶσα, καὶ ἔργα χωρὶς τὴν πίστιν εἶναι ὡς τὰ τεχνητὰ αὐτόματα, κινούμενα χωρὶς ζῶην, καὶ εἶναι παρομοίως νεκρά. Ὁ μὲν Παῦλος ὠμίλει περὶ τῆς αἰτίας, ὁ δὲ Ἰάκωβος περὶ τοῦ ἀποτελέσματος.

Ἀρκούσι νομίζω τὰ εἰρημένα εἰς τὸ νὰ ἀποδείξωμεν πρὸς τοὺς πιστεύοντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιθυμοῦντας νὰ γνωρίσωσι τί διδάσκει ὁ λόγος οὗτος καὶ προθύμους ὄντας νὰ δεχθῶσι τὴν ἀλήθειαν, ὅταν γνωρίζωσιν αὐτὴν, ὅτι ἡ σωτηρία εἶναι ἐκ πίστεως καὶ οὐχὶ ἐξ ἔργων, ἀλλ' ὅτι ἡ πίστις καὶ τὰ καλὰ ἔργα εἶναι ἀδιασπάστως συνδεδεμένα, ὡς αἰτία καὶ ἀποτέλεσμα, ὡς φῶς καὶ θερμότης εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πυρός, καὶ ὡς ἐνέργεια ἐν τῷ σώματι προέρχεται ἀπὸ ζώσης ψυχῆς, καὶ ὅτι ἂν καὶ ἡ πίστις σῶζῃ, εἶναι ὅμως ἐκείνη ἡ πίστις μόνον, ἥτις εἶναι ζῶσα καὶ φέρει καλὰ ἔργα.

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν μανθάνομεν διατί τόσοι ἄνθρωποι, οἵτινες νομίζονται χριστιανοί, εἶναι ἡπατημένοι ὡς πρὸς τὴν περὶ σωτηρίας ἐλπίδα αὐτῶν. Ἐχουσι μὲν

τινα πίστιν ἐν Χριστῷ, ἐδαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεταλαμβάνουσι τῆς κοινωνίας, ὀνομάζονται Χριστιανοί, καὶ πιστεύουσιν ὅτι εἶναι τοιοῦτοι, ἃν καὶ ζῶσιν ἐν ἀμαρτίᾳ, ἢ πίστις ὅμως αὐτῶν εἶναι νεκρὰ πίστις, πίστις, ἥτις δὲν ἐνεργεῖται διὰ τῆς ἀγάπης, δὲν καθαρίζει τὴν καρδίαν, πίστις, ὅποیان ἔχουσι τὰ δαιμόνια. Τινὲς ὀνομαζόμενοι Χριστιανοὶ καὶ ὁμιλοῦντες πολὺ περὶ τῆς πίστεως αὐτῶν, ὑπερβαίνουσι καὶ τὰ δαιμόνια, διότι οὔτε πιστεύουσιν οὔτε φρίσσωσιν! Ἄλλοι δὲ ὁμιλοῦσι πολὺ περὶ τῶν ἔργων, ἀλλὰ ἀφίνουσι τὴν ἀγιάζουσαν ἀρχὴν τῆς πίστεως, καὶ ἀρνοῦνται τὴν διδασκαλίαν ταύτην, τόσον πληρέστατα καὶ ἐναργέστατα διδασκομένην εἰς ὅλον τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅτι «ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. ἡ δὲ δοξασία αὐτῶν θεμελιούται ἐπὶ τὴν ἐν μέρει γινῶσιν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τὴν τοῦ ὅλου. Ὅσον δὲ ἐγὼ παρετήρησα, οἱ πιστεύοντες εἰς τὴν δι' ἔργων σωτηρίαν ὀλίγιστα ἔργα ποιοῦσιν· οἱ δὲ πιστεύοντες εἰς τὴν διὰ πίστεως σωτηρίαν, εἶναι ἐπιμελέστεροι εἰς τὸ νὰ ἐκτελῶσιν ἔργα καλὰ.

Νῦν δὲ ἃς ἐξετάσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς πρεσβέοντας τὸν Χριστιανισμόν, ἵνα μάθωμεν τὴν ἡμετέραν πνευματικὴν κατάστασιν. Ἐὰν ἡ πίστις ἡμῶν ᾖ μόνον ἐν τῷ νῷ, τοιαύτη, ὅποیان ἔχουσι τὰ δαιμόνια, δὲν δύναται νὰ σώσῃ. Ἐὰν ἡ πίστις ἡμῶν δὲν φέρῃ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν καὶ τὸν πλησίον, νὰ ἀγαπῶμεν τὴν ἀλήθειαν, νὰ γεινώμεν ταπεινοί, νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προσευχὴν, νὰ σεβώμεθα τὴν ἁγίαν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ φυλάττωμεν ὅλας τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, νὰ μετανοῶμεν ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν καὶ νὰ βδελυττώμεθα αὐτήν, νὰ πεινώμεν καὶ διψῶμεν τὴν δικαιοσύνην, καὶ νὰ ἐμπιστευώμεθα εἰς τὸν Χριστὸν διὰ τὴν ἄφεσιν τῶν

ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν, τότε ἡ πίστις ἡμῶν εἶναι νεκρά· ὁμοιάζει μὲ κίβδηλα νομίσματα, τὰ ὅποια δύνανται νὰ κυκλοφορῶσιν εἰς τὴν ἀγορὰν μεταξὺ τῶν ἀμαθῶν, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τὴν δοκιμασίαν. Αὕτη θέλει μᾶς συνοδεύσει μόνον ἕως τὸν τάφον, καὶ ἐκεῖ θέλει μᾶς παραιτήσῃ αἰωνίως. Τοῦναντίον δὲ ἐὰν περιμένωμεν νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν σωτηρίαν διὰ τῶν ἔργων ἡμῶν, διὰ τῶν πρῶσευχῶν καὶ νηστειῶν καὶ ἐλεημοσυῶν ἡμῶν, ἢ δι' ἄλλων τινῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια δυνάμεθα νὰ κάμωμεν, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδλέπωμεν εἰς τὸν Χριστὸν διὰ νὰ λάβωμεν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν ὡς δῶρον, τότε ἀπολλύμεθα!

Ὅντας εἰς τοιαύτην κατάρτισιν ψυχῆς δὲν ὑπάρχει ἐλπίς δι' ἡμᾶς· ἐπειδὴ ἐξ ἔργων νόμου οὐδεὶς δικαιούται. Ἐὰν ἀποθάλωμεν ὅλως τὴν διδασκαλίαν τῆς σωτηρίας διὰ τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ, τότε εἴμεθα νεκροὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ χωρὶς μεταβολῆς καρδίας πρέπει νὰ χαθῶμεν αἰωνίως. Ἐὰν δὲ ἡ πίστις ἡμῶν ἐνεργῇ, καὶ ὁ δὲ τρόπος περιγράφουσιν αὐτὴν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Ἰάκωβος, τότε εἴμεθα σεσωσμένοι. Ἐὰν ἡ πίστις ἡμῶν ᾔναι γνησία, ᾔναι ζῶσα, φέρει ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ συναισθανώμεθα, ὅτι εἴμεθα ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι, καὶ νὰ γείνωμεν ταπεινοί. Ἐὰν φέρῃ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον, νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ φυλάττωμεν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· ἐὰν φέρῃ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ σεβώμεθα τὴν ἀγίαν ἡμέραν τοῦ Κυρίου καὶ ἀγιάζωμεν αὐτήν, εἰς τὸ νὰ ἀρνηθῶμεν τὰς ματαίας διασκεδάσεις τοῦ κόσμου μὴ ἡδυνόμενοι εἰς αὐτάς, ἡδυνόμενοι δὲ μᾶλλον εἰς τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίαν καὶ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· ἐὰν μᾶς φέρῃ εἰς τὸ νὰ δε-

χθῶμεν μετὰ χαρᾶς τὴν σωτηρίαν, τὴν χορηγουμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ χαίρωμεν ἐν αὐτῷ ὡς τῷ Α, καὶ τῷ Ω, ὡς τῷ Θεῷ ἡμῶν καὶ Σωτῆρι, καὶ νὰ ζητῶμεν τὰ ἄνω ὅπου εἶναι αὐτός· τότε εἴμεθα σεσωσμένοι. Πρὸς πάντας δὲ τοὺς τοιούτους ἔχω ἐξουσίαν νὰ εἶπω, «Πορεύου εἰς εἰρήνην· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. » Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ Γ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Α'. Τιμοθ. α. 15.

«Τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου.»

Τὸ τέλος ἐνταῦθα σημαίνει τὸν σκοπὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀποβλέπει ἡ παραγγελία. Ποία ἡ παραγγελία; Ἡ παραγγελία ἡ περιεχομένη ἐν τῷ ἡθικῷ νόμῳ, ἥτοι αἱ δέκα ἐντολαί, ἡ τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ὁ Παῦλος καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκήρυττον, ἡ ὅ,τι ἔπρεπε νὰ παραγγελῇ πρὸς τινὰς ὁ Τιμόθεος.

Ἐὰν ἐννοῶμεν τὸ πρῶτον, δηλαδή, τὸν ἡθικὸν νόμον, βεβαίως ὁ σκοπὸς αὐτοῦ εἶναι ἀγάπη, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμονται» (Ματθ. κδ'. 37-40.) Ἐὰν δὲ ἐννοῶμεν τὸ δεύτερον, δηλαδή, τὸ Εὐαγγέλιον,

καὶ τούτου ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ φέρῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ νὰ ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον, ὡς ἀπαιτεῖ ὁ νόμος. Ἐὰν δὲ ἐννοῶμεν τὸ τρίτον, δηλαδή, τὰ ὅσα ἔπρεπεν ὁ Τιμόθεος νὰ παρὰγγελῇ πρὸς τινάς, καὶ ταῦτα πάντα θεμελιούνται ἐπὶ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν νόμον καὶ τοὺς προφῆτας τοὺς ἀπαιτοῦντας ἀγάπην.

Ἀπὸ τοῦ λόγου τούτου τινὲς ἐν Ἐφέσῳ εἶχον ἐκτραπῆ εἰς ματαιολογίαν, εἰς μύθους καὶ γενεαλογίας ἀπεράντους, πράγματα ὅλως ἀνθρώπινα καὶ προξενούντα φιλονεικίας καὶ ἔριδας μᾶλλον παρὰ ἀγάπην καὶ οἰκοδομήν. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Τιμόθεον. « Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμειναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παρὰγγελῇς τιπὶ μὴ ἐτεροδιδασκαλεῖν, μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις παρέχουσι μᾶλλον ἢ οἰκοδομίαν Θεοῦ τὴν ἐν πίστει. Τὸ δὲ τέλος τῆς παρὰγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου· ὧν τινες ἀστοχῆσαντες ἐξέτραπήσαν εἰς ματαιολογίαν, θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἀ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαθεσθαιούνται. » (Α΄ Τιμοθ. α. 3—7). Ἐκ τούτου μανθάνομεν ὅτι ὁ μέγας σκοπὸς τοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελίου, καὶ τῶν ὅσα ὁ Θεὸς παρήγγειλεν ἐν τῷ Λόγῳ αὐτοῦ, εἶναι ἀγάπη, προερχομένη ἐκ καθαρᾶς καρδίας, ἀγάπη τὴν ὁποίαν, ἀγαθὴ συνειδήσις ἐκκρίνει· ἀγάπη, ἥτις εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ καρπὸς ἀνυποκρίτου πίστεως· ἀγάπη ἥτις εἶναι πλήρωμα νόμου (Ῥωμ. ιγ'. 10).

Ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ ἀγάπη προερχομένη ἐκ καρδίας ἀκαθάρτου· ἀγάπη, τὴν ὁποίαν ἀγαθὴ συνειδήσις καθὼς καὶ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ κατακρίνει· ἀγάπη, ἥτις

εἶναι παράδοσις, οὐχὶ πλήρωμα τοῦ νόμου, ἀλλὰ πλήρωμα τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκός.

Εἶναι καὶ ἀγάπη μόνον ἐν λόγῳ καὶ ἐν γλώσσῃ, καὶ οὐχὶ ἐκ καρδίας. « Τεχνία μου », λέγει ὁ Ἰωάννης, « μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ, μηδὲ γλώσσῃ, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ » (Α'. Ἰωαν. γ'. 18.) Τοιαύτη ἀγάπη, κατὰ δυστυχίαν, δηλαδὴ ἐν λόγῳ καὶ γλώσσῃ, εἶναι κοινὴ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ μετὰ τὸ αὐτῶν τῶν πρεσβευόντων τὸν Χριστιανισμόν.

Ἡ γλώσσα προφέρει λόγους φιλικούς, καὶ κατὰ τὴν ἀκοὴν πλήρεις ἀγάπης· δὲν εἶναι ὅμως ἔκφρασις τῶν αἰσθημάτων τῆς καρδίας. Ὁ λαλῶν ἀποθλέπει εἰς τι ἀτομικὸν συμφέρον. Ἐνίοτε εὐρίσκομεν, ὅτι οἱ προφέροντες τοιοῦτους λόγους, ἅμα ἴδωσιν ὅτι οὐδὲν συμφέρον περιμένουσιν ἀπ' ἡμῶν, παραιτοῦσιν ἡμᾶς, ἐνίοτε δὲ ἐκφράζουσι πικροὺς λόγους καθ' ἡμῶν, καὶ ἀποδεικνύουσι μῖσος.

Ἡ ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ ἀνυποκρίτου πίστεως ἀγάπη διαφέρει τῶν ἄλλων εἰδῶν τῆς ἀγάπης, ὡς τὸ φῶς διαφέρει τοῦ σκότους, ἡ ἀμαρτία τῆς ἀγιότητος, καὶ ὁ οὐρανὸς τῆς γῆς.

Ἡ πρώτη εἶναι καρπὸς τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ Παύλου. « Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, κτλ. » (Γαλατ. ε'. 22.)

Δι' αὐτῆς ἐνεργεῖται ἡ ἀληθὴς πίστις· Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροθυσία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. » (Γαλατ. ε'. 9.)

Αὕτη ἡ ἀγάπη ἡ ἐκ καθαρᾶς καρδίας προσερχομένη, περιγράφεται λεπτομερῶς ὑπὸ τοῦ Παύλου, ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ ἐπιστολῇ·

« Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, (ἀγαθοποιεῖ)

ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῦ· ἡ ἀγάπη οὐ περιπαρεῖται (δὲν κομπάζει,) οὐ φουσιῶται, (οὐκ ἐπαίρεται) οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἐκ τῆς οὐδ' ἐκπαύεται, οὐ λογιέται τὸ κακόν, (οὐ διαλογίζεται τὸ κακόν) οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα στέγει (ἀνέχεται), πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. » (Α΄ Κοριθ. ιγ'. 4—8.)

Ὅπου ὑπάρχει τοιαύτη ἀγάπη, ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου, καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, πληροῦται, καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὸν κόσμον ἀποστολῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐκτελεῖται.

Ἡ τοιαύτη ἀγάπη ὅμως οὐδέποτε εὐρίσκεται, εἴμη εἰς ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἡ καρδιὰ καὶ ἡ συνείδησις ἐκαθαρίσθησαν ἐν τῷ αἵματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ ὁποῖοι ἔλαβον τὸ βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ὁποίων ὑπάρχει πίστις ἀληθῆς καὶ ἀνυπόκριτος.

Ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ πίστις, ἣτις εἶναι οὕτως εἰπεῖν, νόθη, καὶ ὑποκριτικὴ· πίστις, ἣτις ἐνεργεῖται διὰ τοῦ μίσους, καὶ οὐχὶ δι' ἀγάπης· πίστις, ἣτις παρακινεῖ τοὺς ἔχοντας αὐτὴν εἰς τὸ νὰ ἀφανίσωσι πάντας τοὺς διαφέροντας ἀπ' αὐτοῦς. Ἡ πίστις αὐτῶν ὁμοιάζει μὲ τὴν πίσιν τῶν δαιμονίων. « Καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίσσουσι » (Ἰακωβ. β'. 19) ἀλλὰ ποιοῦσι πάντα τὰ δυνάτα, κατὰ τῆς ἀληθείας. Καὶ ἡ πίστις τινῶν πρεσβεύόντων τὸν Χριστιανισμόν εἶναι τοιαύτη.

Τινὲς δὲ ἔχουσι πίστιν, ἣτις ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς οὐχὶ ὡς ἀρχή, οὐχὶ ἐξ ἀκοῆς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, (Ῥωμ. ι. 17), ἀλλὰ ὡς κληρονομία ἀπὸ τῶν πατέρων αὐτῶν, τὴν ὁποίαν ἔλαβον ὁμοῦ μὲ τὴν κοσμικὴν παρουσίαν ὡς διὰ διαθήκης· εἶναι κληρονομικὴ πίστις.

Καὶ ἄλλοι ἔχουσι πίστιν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ὀνομάζωμεν διπλωματικὴν πίστιν. Διατηροῦσιν αὐτὴν πρὸς πολιτικοὺς ~~ἀποστόλους~~ ἔχουσιν αὐτὴν μόνον ὡς δεσμόν τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ἥ καὶ τινων ἔθνων· πάντοτε ὁμῶς διὰ πολιτικὸν συμφέρον.

Ἄλλοι ἔχουσι τὴν πίστιν μόνον διὰ τὴν δημόσιον ὑπόληψιν αὐτῶν, ἰδιαιτέρως δὲ δὲν διστάζουσι νὰ ὁμολογῶσιν ὅτι ποσῶς δὲν πιστεύουσι τὰ ὑπ' αὐτῶν πρεσβεύμενα· τὴν πίστιν θεωροῦσιν ὡς χρήσιμον μόνον διὰ τὸν κοινὸν λαόν, διὰ τὰς γραίας καὶ τοὺς ἀμαθείς. Ἡ πίστις τῶν τοιούτων εἶναι προσποιητὴ πίστις, καὶ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὑποκριτικὴ. Πρεσβεύουσι τὴν πίσιν τῶν πέριξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ οὐδὲν πιστεύουσιν.

Ἀπὸ τῆς τοιαύτης πίστεως, τῆς κληρονομικῆς, τῆς διπλωματικῆς, τῆς προσποιητῆς καὶ ὑποκριτικῆς, δὲν δύναμεθα νὰ περιμένωμεν τὴν ἀγάπην ἐκείνην, ἥτις εἶναι τέλος τῆς παραγγελίας.

Τοιαύτη ὑποκριτικὴ πίστις δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐν τῇ καρδίᾳ ὁμοῦ μετὰ παντὸς εἶδους ἀσελγείας, καὶ ἀκαθαρσίας, καὶ μετὰ κεκαυτηριασμένης συνειδήσεως· καὶ διὰ τῆτο εὐρίσκωμεν πολλάκις πολλοὺς, οἵτινες πρεσβεύουσι τὸν Χριστιανισμόν, τρέχοντας εἰς πολλὰς ἀνομίας, καὶ ζώντας εἰς τὰς βδελυρωτέρας ἀσελγείας. Ὅπου λείπει ἡ ἀνυπόκριτος πίστις, λείπει καὶ ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν καὶ πρὸς τὸν πλησίον· λείπει ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν περιγράφει ὁ Παῦλος, ὡς ἄνωθεν ἀνερέρομεν.

Τινὲς ἀναφέρουσι τὰς ἐλεημοσύνας τῶν ἀπίστων καὶ τῶν ἀκαθάρτων ὡς ἀπόδειξιν τῆς πρὸς τὸν Θεόν καὶ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης αὐτῶν, ἐνῶ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ἀναμφιβόλως βλέπει ὅτι δίδουσιν ἐλεημοσύνας κινούμενοι

ὑπὸ τινος κοσμικοῦ συμφέροντος, ἴσως διὰ τὰ εὐφρημῶν-
ται ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἢ διὰ τὰ σύρῳσιν εἰς
ἀμαρτίαν τὰ ἀντικείμενα τῆς ἐλευθεμοσύνης αὐτῶν, ἢ διὰ
τὰ ἐξιλεώσωσι τὸν Θεὸν διὰ τὰς πολλὰς ἀμαρτίας αὐτῶν.

Πρὸς τοῦτοις ὑπάρχει εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, κα-
λοὺς καὶ κακοὺς, φυσικὴ ἀγάπη, δηλαδὴ ἀγάπη πρὸς τοὺς
συγγενεῖς, καὶ πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς. Καὶ αὕτη ἡ ἀγάπη
δύναται νὰ ὑπάρχῃ εἰς καρδίαν κακίστην. Αὕτη ἡ ἀγάπη
ὑπάρχει ἐν τῇ καρδίᾳ Ἰουδαίων τε καὶ βαρβάρων, Μισσαλ-
μάνων τε καὶ Εἰδωλολατρῶν, ὡς καὶ παντὸς Χριστιανοῦ.

Ἡ δὲ ἀγάπη ἐκ καθαυτῆς καρδίας καὶ συνειδήσεως
ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου εἶναι εὐγενεστέρα, ἀγι-
ωτέρα, περιεκτικωτέρα, παρὰ τὴν ἄλλην, καὶ δὲν ἔχει
ὅριον δὲν περιορίζεται εἰς οἰκογενείας, εἰς μικρὸν κύκλον
φίλων τινῶν· δὲν περιορίζεται εἰς ἓν κράτος, εἰς τὴν πα-
τρίδα τοῦ πιστεύοντος, εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς καὶ ὁμογλώσ-
σους, καὶ ὁμοθρήσκους, ἀλλὰ ὁμοία οὕσα μὲ τὴν ἀγάπην
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, περιλαμβάνει ὅλον τὸ ἀνθρώπινον
γένος. Ὁμοιάζει μὲ τὸ φῶς τοῦ Ἥλιου, ὅστις ἀνατέλλει
καὶ λάμπει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, ἢ μὲ τὴν βροχὴν,
ἣτις πίπτει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Περιλαμβάνει δὲ καὶ
αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς. «Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσῃτε τοὺς ἀγα-
πῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ
αὐτὸ ποιοῦσι;» (Ματθ. ε. 46.)

Τοιαύτη ἀγάπη ἦτον ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἀποστόλων τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ἐξῆλθον νὰ κηρύττωσι
τὸ εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἐν μέσῳ πολλῶν καὶ
μεγάλων κινδύνων· καὶ αὕτη ἡ ἀγάπη παρηγύρει αὐτοὺς
εἰς ὅλας τὰς δοκιμάς, εἰς ὅλους τοὺς διωγμοὺς αὐτῶν
ἐν μέσῳ πληγῶν, φυλακῶν, πείνης, καὶ δέψης, καὶ γυ-

μνότητος, καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου! Ἡ ἀγάπη αὐτῶν ἦτον ὁμοία μὲ τὴν ἀγάπην ἐκείνην, ἣτις ἔφερε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν κόσμον, διὰ τὴν ζήτησιν καὶ σῶσιν τοὺς ἀπολωλότας.

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ ἀγάπη, ἣτις παρακινεῖ τοὺς Χριστιανοὺς σήμερον εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου νὰ προσεύχωνται ὑπὲρ τῆς ἐκχύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς πάντων, Ἰουδαίων τε καὶ Μουσουλμάνων, εἰδωλολατρῶν τε καὶ πεπλανημένων Χριστιανῶν τῶν διαφόρων αἰρέσεων, καὶ ἐν ταυτῇ νὰ συνεισφέρωσιν ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῶν, κατὰ δύναμιν, διὰ νὰ ρεῖωσι τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ κήρυκας τοῦ εὐαγγελίου ὥς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Αὕτη ἡ ἀγάπη διεγείρει ἐν αὐτοῖς ἔλεος καὶ οἰκτιρμοὺς διὰ τοὺς ἐσκοτισμένους καὶ πεπλανημένους ἀδελφοὺς αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, τοὺς δεδεμένους μὲ τὰς ἀλύσεις τῆς δεσποτικῆς μονίας, τῆς τυραννίας, τοῦ Σατανᾶ καὶ ψευδῶν θρησκειῶν· οἱ ὅποιοι ἴσως νομίζουσιν, ὅτι πᾶσα προσπάθεια ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ αὐτῶν εἶναι ἄτοπος καὶ ἄδικος ἐπέμβασις εἰς τὰ θρησκευτικὰ δικαιώματα αὐτῶν· ὅτι εἶναι ἤδη φίλοι τοῦ Θεοῦ, ὥς οἱ Ἰουδαῖοι ἐνόμιζον ἐν τῇ καιρῷ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀποβάλλουσιν, ὥς ἐκεῖνοι ἀπέβαλον, τὴν ἀλήθειαν, καὶ τοὺς προσπαθοῦντας ὑπὲρ τοῦ καλοῦ αὐτῶν καταφρονοῦσιν, ὑβρίζουσι, καὶ, εἰ δυνατόν, ἤθελον θανατώσει. Ἡ δὲ ἀληθὴς ἀγάπη, ἡ ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, ἐπιμένει προσπαθοῦσα ὑπὲρ τοῦ καλοῦ αὐτῶν· «Εἶναι ἰσχυρὰ ὡς ὁ θάνατος, καὶ ὅσα πολλὰ δὲν δύνανται νὰ σβέσωσιν αὐτήν.» (Ἀσμ. Ἀσμάτ. ἡ. 6—7).

Ἐξ ὧν βλέπομεν, μαθηθάνομεν νὰ κρίνωμεν ἀγα-

λῶς περὶ τῶν ἱεροκηρύκων, καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν. Προσέχουσιν εἰς μύθους βεβήλους καὶ γραιώδεις· Δὲν εἶναι κήρυκες, ὑποίους. ~~Ὁ Παῦλος τοῦτο~~ ἐγκρίνει. Εἶναι ἀμαθεῖς, καὶ ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, « μὴ ἐννοοῦντες μήτε ἂ λέγῃσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται; » Βεβαίως ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, καὶ εἶναι κήρυκες ἀνάξιτοι. « Εἴ τις ἐτεροδιδασκαλεῖ, » εἶπεν ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Τιμόθεον, « καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσε λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραὶ, παραδιατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. » (Α'. Τιμοθ. ζ'. 3—5.) Οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου, ὀνομάζονται ὑπὸ τοῦ Παύλου ὑγιαίνοντες λόγοι, καὶ ὁ διδάσκων ἄλλα πράγματα τετύφωται, λέγει, ἐφυσκώθη, καὶ νοσεῖ, εἶναι ἄρρωστος πνευματικῶς, ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀκούσῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν φέροντα πνευματικὴν ὑγείαν.

Ὁ Εὐριπίδης, ἐν ταῖς Φοινίσσαις, λέγει· « Ὁ δ' ἄδικος λόγος νοσῶν ἐν αὐτῷ φαρμάκων δεῖται σοφῶν. » (Φοιν. 474) Καὶ οἱ λόγοι τῶν ἱεροκηρύκων, οἵτινες προσέχουσιν εἰς μύθους γραιώδεις, νοσοῦσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ θέον εἶναι νὰ ἀκούωσιν οἱ ἄνθρωποι οὐχὶ τοὺς τοιοῦτους, ἀλλὰ τοὺς ὑγιαίνοντας λόγους τοῦ Κυρίου.

Τὸ δένδρον γνωρίζεται ἐκ τῶν καρπῶν αὐτοῦ. Καὶ ἡ ἱερὰ διδασκαλία ἐν τινὶ ἐκκλησίᾳ γνωρίζεται ἐκ τῆς ἐπιρροῆς, τὴν ὁποῖαν ἔχει ἐπὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν ἐκκλησίαν.

Σπανίως σήμερον διδάσκεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καθὼς ὁ Παῦλος καὶ ὁ Τιμόθεος ἐδίδασκον αὐτὸν, καθαρῶς καὶ ἄνευ πραγμάτων ἀνθρωπίνων. Ὅπου δὲ κηρύττεται οὕτως, ἐκεῖ φέρει τοὺς καρποὺς τῆς ἀγάπης: ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου· οἱ διδασκόμενοι τὴν ἀλήθειαν, καθὼς εἶναι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ δεχόμενοι αὐτὴν, ἔχουσι πῖστιν ζωῶν, καὶ ἀγάπην εἰλικρινῆ.

Τὸ ἐναντίον δὲ, ὅπου οἱ ἱεροκῆρυκες ἐξετράπησαν εἰς πράγματα ἀνθρώπινα, μὴ εὐρισκόμενα ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ, εἰς μύθους καὶ ματαιολογίας, ἐκεῖ δὲν εὐρίσκομεν ἀγάπην ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, καὶ τὸ τέλος, ἥτοι ὁ σκοπὸς τῆς παραγγελίας, δὲν ἐπιτυγχάνεται.

Οὕα εἶναι ἡ ὁλικὴ ἐν τῷ συστήματι τῶν πλανητῶν, τοιαύτη εἶναι ἡ καθαρὰ ἀγάπη ἐν τῷ συστήματι τῆς θρησκείας, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ. Καὶ πᾶν σύστημα θρησκείας, ἐν τῷ ὁποίῳ δὲν εὐρίσκεται αὕτη ἡ ἀγάπη, δὲν εἶναι ὀρθόν· ἀλλ' οὐσιωδῶς ἑλλειπές· εἶναι σύστημα, τὸ ὁποῖον δὲν ἔδωκεν ὁ Θεός.

«Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.» λέγει ὁ Ἰωάννης, «καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ.» (Α΄. Ἰωαν. δ'. 16.) Πόσον διαφέρει τὸ σύστημα τοῦτο τῶν συστημάτων τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες κατὰ διαφοροὺς καιροὺς ἀπέστειλαν μυριάδας ὀπλισμένων στρατιωτῶν διὰ νὰ μεταχειρισθῶσι βίαν, καὶ καταναγκάσωσιν ὁλόκληρα ἔθνη νὰ δεχθῶσι δοξασίας νέας, περὶ τῶν ὁποίων οὐδέποτε ἤκουσαν προητέρα, ὡς ὁ Μωάμεθ ἐν Ἀραβίᾳ, καὶ οἱ Παπικοὶ ἐν τῷ Μεξικῷ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τόποις! μετὰ τοῦ Κορανίου, ἡ τοῦ σταυροῦ ἐν μιᾷ

χειρὶ, καὶ μετὰ μαχαίρας ἐν τῇ ἄλλῃ ἐξέχεον τὸ αἷμα μυριάδων ἐν τῇ Ἀσίᾳ, τῇ Εὐρώπῃ καὶ ἐν τῇ Ἀμερικῇ. Δύναται τις νὰ φαντασθῇ ποτε ὅτι τοιαύτη θρησκεία περιέχει ἐν ἑαυτῇ ἀγάπην τινὰ ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου; Ποτέ!

Μᾶλλον ἤθελε πιστεύσει τις, ὅτι προῆλθεν ἐκ τῆς Γεέννης! Ἐκ τίνος δαίμονος τοῦ σκότους! Ἐκ τίνος καταχθονίου ἀκαθάρτου πνεύματος, τὸ ὅποιον οὐδέποτε εἶχεν αἴσθημα ἀγάπης! Ἀγάπην Χριστιανικὴν ἔχει τάχα ἐκεῖνος, ὅστις εὐχαρίστως φυλακόνει χιλιάδας, καίει μυριάδας ἐν τῷ πυρὶ, καὶ χύνει τὸ αἷμα ἀναριθμητῶν ἀνθρώπων, διότι δὲν πιστεύουσιν ὡς τινες, οἱ ὅποιοι ἐνδύονται πορφύραν καὶ βύσσον καὶ εὐφραίνονται καθ' ἡμέραν λαμπρῶς ἐν τῇ Ῥώμῃ; Τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως εἶναι τάχα ἀγάπη, ἐκ καρδίας καθαρᾶς, ἐκ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου; εἶναι τάχα ἀγάπη, ἥτις ἀφίνει ἅθλαπτα τὰ σώματα τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, μόνον διότι δὲν ἐπίστευον ὡς οἱ τοῦ τόπου, οἱ ἀπέθανον πιστεύουσιν; Ὅλα τὰ φρικώδη βάσανα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως εἶναι τάχα ἔργον τῆς ἀγάπης; ἐὰν ἔχῃ οὕτως καὶ αὕτη ἡ Γέεννα τοῦ πυρὸς δύναται νὰ ᾖ κατοικία τῆς ἀγάπης; καὶ ἐκεῖνος, ὅστις ἐξ ἀρχῆς ἦτον ἀνθρωποκτόνος, δύναται νὰ ᾖ καλὸς Χριστιανός! Ἐὰν ἔχῃ οὕτω, καὶ ὁ Ἰσλαμισμὸς, ὅστις ἀπαιτεῖ ἢ νὰ πιστεύσῃ ὁ εἰδωλολάτρης, ἢ νὰ ἀποθάνῃ, δύναται νὰ ᾖ σύστημα ἀγάπης; ἐὰν ἔχῃ οὕτω καὶ τὸ καύσιμον τῶν μαρτύρων ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Νέρωνος δύναται νὰ θεωρῇται ὡς ἔργον ἀγάπης! Ἀλλ' ἄπαγε τοιαύτης βλασφημίας!

Γνωρίζω ὅτι ὁ Θεὸς προσέταξε τοὺς Ἰσραηλίτας ἵνα καταστρέψωσιν ἐλοκλήρως τοὺς Χαναναίους· κατέστρεψε

ὁ δὲ καὶ τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα διὰ πυρὸς, καὶ τὸν παλαιὸν κόσμον διὰ κατακλυσμοῦ, καὶ ἔχει δικαίωμα νὰ καταστρέψῃ δολοφόνους πόλεις διὰ σεισμῶν, καὶ τὸν κόσμον ὅλον διὰ πυρὸς ὁπότεν θέλῃ. Ἀλλ' ἡ προσταγή περὶ τῶν Χαναναίων ἀπέβλεπεν αὐτοὺς μόνον· καὶ ἦσαν πάντες τόσον ἀχρεῖοι, ὥστε ἦθελον καταδικασθῇ εἰς θάνατον πάντες ἐκτὸς τῶν παιδίων, ἐὰν ἐδικάζοντο ἐν δικαίῳ δικαστηρίῳ· καὶ αὐτῶν τῶν παιδίων τὴν ζωὴν ἔχει δικαίωμα ὁ Θεὸς νὰ ἀφαιρέσῃ ὁπότεν καὶ ὅπως θέλει, ἢ διὰ θερμῆς ἢ ἀλλῆς τινὸς νόσου· ἀλλὰ ὁ ἐν ἔδωκέ ποτε εἰς τοὺς Χριστιανοὺς διάταγμα νὰ φρονεῖωσι τοὺς μὴ πιστεύοντας τὴν ἀλήθειαν.

Ὅτε τινὲς τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦθελον νὰ καλέσωσι πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς μὴ θεχομένους αὐτόν, « ἐπετίμησεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν, οὐκ οἶδατε οἷου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔλθῃ ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι. » (Λουκ. θ'. 55—56.)

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς οὐδέποτε προσέταξε τοὺς ὑπακούοντες αὐτοῦ νὰ ματαχειρίζωνται πῦρ καὶ μάχαιραν, ἢ ἄλλο τι βίαιον μέσον διὰ νὰ ἀναγκάζωσι τοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστεύωσι. Τοιαῦτα μέσα μεταχειρίζονται οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ. Τοιαῦτα μετεχειρίζοντο κατὰ τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ κατὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἐν παντὶ αἰῶνι, μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας· ἐν ᾧ οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοί, οἱ γνωρίζοντες τὸν σκοπὸν ὅλων τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, κηρύττουσιν αὐτὰς ἐν ἀγάπῃ, καὶ κινούμενοι ὑπὸ τῆς ἀγάπης ἐξέρχονται νὰ κηρύττωσι τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει, ἐλπίζοντες ὅτι πάντες οἱ ἀκούοντες θέλουσι μετανοήσαι, ἐπιστρέψαι καὶ ἑγαπᾶσθαι τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης

τῆς καρδίας καὶ τὸν πλησίον ὡς ἑαυτούς· ὑπὲρ τῆς κοπιᾶ-
 ζουσιν, ὑπὲρ τούτου προσεύχονται· διότι γνωρίζουσι τί
 εἶναι τὸ τέλος τῆς παραγγελίας, ὅτι εἶναι « ἀγάπη ἐκ κα-
 θαρᾶς καρδίας, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως
 ἀνυποκρίτου. » Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΙΑ'.

ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ

ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ.

Ἡσαΐας νή. 5.

«Νηστείαν θέλεις ὀνομάσει τοῦτο καὶ
ἡμέραν δεκτὴν εἰς τὸν Κύριον;»

Ἡ λέξις νηστεία, ὡς εἶναι γνωστὸν εἰς τοὺς σπουδάζον-
τας τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, παράγεται ἀπὸ τὸ νη-
στεύω, τοῦτο δὲ ἀπὸ νῆστις σύνθετον ἐκ τοῦ νή-ἐσθίω,
δηλαδὴ δὲν τρώγω, καὶ ἐπομένως σημαίνει τελείαν
ἀποχὴν βρωμάτων ἢ φαγητῶν.

Ἡ τελεία αὕτη ἀποχὴ ἀπὸ βρωμάτων δύναται νὰ
ᾔναι ἢ διὰ μίαν ἡμέραν ἢ διὰ πολλὰς συνεχεῖς ἡμέρας·
δύναται νὰ ᾔναι ἐκουσία μὲν ἕνεκεν σωματικῆς ὑγείας, ἢ
διὰ θρησκευτικὸν σκοπὸν ἕνεκεν ψυχικῆς ὑγείας· ἀκουσία
δὲ ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως παντὸς φαγητοῦ ὡς ἐν καιρῷ
πείνης, πολιορκίας, ἢ κατ' ἄλλας περιστάσεις ὅταν οἱ
ἄνθρωποι δὲν ἔχωσι τί νὰ φάγωσι· δύναται δὲ νὰ ᾔναι
καὶ ἕνεκα τῆς βαθείας θλίψεως, ἥτις ἐνίοτε ἀφαιρεῖ πᾶ-
σαν ὀρεξίν τροφῆς.

Θρησκευτικὰς νηστείας ἔχουσι σχεδὸν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ εἶχον πρὸ πολλῶν αἰώνων, διέφερον δὲ μόνον καὶ διαφέρουσιν εἰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν νηστεύουσι, καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νηστείας. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐνήστευον καὶ νηστεύουσιν εἰσέτι, οἱ εἰδωλολάτραι ὁμοίως, καὶ οἱ Μουσουλμάνοι, καὶ σχεδὸν πάντες οἱ Χριστιανοὶ οἰασδήποτε δοξασίας ἔχουσι τι, ὑπερ ὀνομάζουσι θρησκευτικὴν νηστείαν. Οἱ Ἰνδοὶ νηστεύουσι περίπου τρεῖς μῆνας κατ' ἔτος

Δύναται δὲ νὰ ᾔναι ἡ νηστεία καλὸν ἢ κακόν, ὡς ἐλίκον εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, ἢ βλαπτικόν κατὰ τὸν τρόπον τοῦ νηστεύειν, καὶ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Δύναται νὰ γείνη εἰς τρόπον εὐπρόσδεκτον εἰς τὸν Θεόν, ἢ τοῦναντίον, ὡς ἡ τῶν Ἰουδαίων, πρὸς οὓς εἶπεν ὁ Θεὸς τὴν ῥῆσιν ταύτην· «Νηστείαν θέλεις ὀνομάζει τοῦτο καὶ ἡμέραν δεκτὴν εἰς τὸν Κύριον;» καὶ τοῦτο εἶπε πρὸς αὐτοὺς καίτοι κατὰ πολλὰ φαινομένους εὐσεβεῖς καὶ εὐλαβεῖς καθὼς γέγραπται, «Μὲ ζητοῦσιν ὁμῶς καθ' ἡμέραν καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ μανθάνωσι τὰς ὁδοὺς μου, ὡς ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἔκαμε δικαιοσύνην, καὶ δὲν ἐγκατέλειπε τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ· ζητοῦσι παρ' ἐμοῦ κρίσεις δικαιοσύνης, ἐπιθυμοῦσι νὰ πλησιάζωσιν εἰς τὸν Θεόν· διατὶ ἐνηστεύσαμεν, λέγουσι, καὶ δὲν εἶδες; ἐταλαιπωρήσαμεν τὴν ψυχὴν ἡμῶν καὶ δὲν ἐγνώρισας;» (Ἠσαΐ. νή. 2—3.)

Ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ δὲν γίνεται ἀνάμνησις περὶ νηστείας ἀπὸ τῆς κρίσεως τοῦ κόσμου μέχρι τοῦ Μωϋσέως, διάστημα περίπου ὀκτὼ χιλιάδων πεντακισίων ἐτῶν. Τινὲς ἐθεώρουν τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ εἰς τὸν Ἀδάμ, ὡς εἶδος νηστείας. Ἡ ἀπαγόρευσις ὁμῶς αὕτη δὲν ἦτον κρέατος τετραπόδων, πετεινῶν ἢ ἐχθρῶν· ἀλλὰ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν οὕτως·

ὄλων τῶν καρπῶν τοῦ παραδείσου ἡδύνατο νὰ τρώγῃ ἐκτὸς ἐνός· καὶ τοῦτο βεβαίως οὐδέποτε ἡδύνατο νὰ ὀνομασθῇ νηστεία, καὶ οὐδεμίαν σημασίαν τῆς λέξεως. Ποῖος ἐπὶ γῆς ἀγαπῶν νὰ τρώγῃ δὲν ἤθελεν εὐχαριστηθῇ νὰ φυλάττῃ καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ, τοιαύτην νηστείαν, ὅποιαν ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ ἐφύλαττον ἐν τῷ παραδείσῳ; Προσέτι, ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη δὲν ἦτο διὰ μίαν ἡμέραν, ἢ δύο, ἢ τεσσαράκοντα, ἀλλὰ καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτῶν. Ἐκ τούτου εἶναι φανερόν ὅτι μέχρι τοῦ Μωϋσέως δὲν γίνεται μνεία τις περὶ νηστείας. Ὁ δὲ Μωϋσῆς, καθ' ὅλην τὴν νομοθεσίαν, τὴν ὅποιαν λαδὼν ἐκ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ μετέδωκεν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, οὐδὲν διέταξε περὶ νηστείας. Τινὲς ἐνόμιζον ὅτι ἡ ἐν τῷ Λευϊτικῷ ἀναφερομένη ἡμέρα (ἰς. 29 - 34· καὶ πάλιν κγ'. 27 - 32. καὶ ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς κθ'. 7 — 11,) ἦτο νηστεία· ἐπειδὴ λέγει· «Εἰς τὸν ἑβδομόν μῆνα τὴν δεκάτην τοῦ μηνὸς θέλετε ταπεινώσει τὰς ψυχὰς σας, καὶ δὲν θέλετε κάμνει οὐδὲν ἔργον.»

Ἀλλ' ἐν τῷ κγ'. κεφαλαίῳ τοῦ Λευϊτικοῦ ὀνομάζεται ἑορτὴ τοῦ Κυρίου καὶ σάββατον ἀναπαύσεως, καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπροστάχθησαν νὰ προσφέρωσιν «ὀλοκαύτωμα πρὸς τὸν Κύριον εἰς ὁσμὴν εὐωδίας ἕνα μόσχον ἐκ βοῶν, ἕνα κριόν, ἕπτὰ ἀρνία ἐνιαύσια, σέμιδαλιν ἐξυμωμένην μετ' ἐλαίου, καὶ ἕν ἐρίτριον. (Ἀριθμ. κθ'. 7 — 11.) Προστετάχθησαν νὰ μὴ ἐργάζωνται ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἀλλ' οὐχὶ νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ φαγητόν· καὶ «θέλετε ταπεινώσει τὰς ψυχὰς σας,» λέγει, «οὐδὲ μίαν ἐργασίαν θέλετε κάμει.» Ἀλλ' οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ ἀπογῆς φαγητῶν. Ἐκαλεῖτο καὶ ἡμέρα ἐξιλασμοῦ, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἱερεὺς ἐποίει προσφορὰν πε-

ρι πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν τε ἱερέων καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. Καὶ φυσικῶς τῷ λόγῳ πάντες ἔπρεπε νὰ συναισθάνωνται λύπην καὶ κατάνυξιν ψυχῆς ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ νὰ ταπεινώνωνται ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, εἴτε ἔτρωγον, εἴτε οὐ.

Ὁ Μωϋσῆς αὐτὸς ἐνῶ ἦτο ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ, ἵνα παραλάβῃ τὸν νόμον, ἔμεινε τεσσαράκοντα ἡμέρας νηστis, ἄνευ τροφῆς καὶ ποτοῦ. «Καὶ ἦτον ἐκεῖ μετὰ τοῦ Κυρίου τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἄρτον δὲν ἔφαγε, καὶ ὕδωρ δὲν ἔπιε· καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τῶν πλακῶν τοὺς λόγους τῆς διαθήκης, τὰς δέκα ἐντολάς.» (Ἐξοδ. λδ'. 28). Ἄλλ' ἡ νηστεία αὕτη δὲν ἦτον ἐκουσία, ἀλλὰ συνέπεια τῶν περιστάσεων, ἐν αἷς εὐρίσκατο, μὴ ἔχων τι νὰ φάγῃ ἢ τί νὰ πίνῃ· καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ διετηρεῖτο θαυμαστῶς πῶς. Ἡ μετὰ Θεοῦ συγκοινωνία ἴσως εἶχε τοσοῦτον κυριεύσει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ὥστε οὐδὲ ἐσυλλογίσθη περὶ φαγητοῦ, οὔτε ἐπεθύμησεν αὐτό. Οὐδέποτε δὲ ἐθεωρεῖτο ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν ἄλλων· καὶ οὔτε Ἀαρών, οὔτε Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, οὔτε Σαμουὴλ, οὔτε ἱερεῖς τις, οὔτε προφῆτης, οὐδέποτε ἐπεχειρίσθη νὰ μιμηθῇ αὐτὸν νηστεύων τεσσαράκοντα ἡμέρας. Ὁ προφῆτης Ἠλίας μετὰ ταῦτα διετηρήθη κατὰ τὸν ἴδιον θαυμαστὸν τρόπον καὶ κατὰ τὸ ἴδιον διάστημα καιροῦ, ἀφοῦ διὰ θαύματος ἔλαβε τροφὴν παρ' ἀγγέλου. «Καὶ μὲ τὴν δύναμιν τῆς τροφῆς ἐκείνης ὠδοπόρησε τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἕως Χωρὴθ τοῦ ὄρους τοῦ Θεοῦ.» (Α'. Βασ. ιθ'. 8.) Ἄλλ' αὕτη φανερά ἦτο νηστεία ἐξ ἀνάγκης· διότι κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν ἀσθεδῶν Ἀχαὰβ καὶ Ἰεζάβελ· ἠναγκάσθη δηλαδὴ νὰ φύγῃ εἰς τὴν ἔρημον, σπουδὴν δὲν εἶχε τι νὰ φάγῃ· καὶ δ

Θεὸς διετῆρει αὐτόν. Δὲν ἀπαντῶμεν οὐδαμοῦ τῶν ἱερῶν Γραφῶν, ὅτι ἱερεὺς τις, ἢ ἄλλος τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐκκλησίας, ἐπεχειρήσασιν ἀμιῆται αὐτόν (τὸν Ἥλιον) ἢ πρὸς ἀνάμνησιν τῶν παθῶν αὐτοῦ νὰ νηστεύῃ τεσσαράκοντα ἡμέρας.

Τὸ πρῶτον παράδειγμα νηστείας, ἰδίως οὕτω καλουμένης, ἀπαντᾶται ἐν τοῖς Κριταῖς (Κεφ. κ'. στιχ. 20.) Ὅπου λέγεται ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται, ἐνῶ ἐμάχοντο κατὰ τῆς φυλῆς τοῦ Βενιαμιν, νικηθέντες ἐνήστευσαν μίαν ἡμέραν. « Τότε πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀνέβησαν καὶ ἦλθον εἰς Βαιθὺλ, καὶ ἔκλαυσαν, καὶ ἐκάθισαν ἐκεῖ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ἐνήστευσαν ἐκεῖνην τὴν ἡμέραν ἕως ἑσπέρας, καὶ προσέφερον ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίας εἰρηνικὰς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. » Τοσοῦτον κατεβλήθησαν ὑπὸ τῆς λύπης ἕνεκα τῆς ἥττης αὐτῶν ὥστε πιθανὸν οὐδεμίαν ἐπιθυμίαν εἶχον φαγητοῦ, καὶ ὄντες συνηγμένοι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνησχολημένοι εἰς τὸ προσφέρειν θυσίαν, δὲν εἶχον εὐκαιρίαν νὰ φάγωσι, καὶ ἐὰν ἐπεθύμουν. Ἡ νηστεία αὐτῶν ἦτο συνέπεια ἰδιαιτέρων περιστάσεων, καὶ οὐδέποτε εἶδομεν ὅτι ἐπανέλαβον αὐτὴν, ἢ ὅτι ἄλλοι ἐμιμήθησαν αὐτοὺς νηστεύοντες κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῦ ἔτους.

Ἡ πρώτη μετὰ μετανόας ἕνεκεν ἁμαρτίας νηστεία, περὶ τῆς ὁποίας γίνεται μνεῖα, ἦτον ἡ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σαμουὴλ. Ἐπειδὴ ἐξώκειλαν εἰς εἰδωλολατρείαν, ὁ Θεὸς παρεχώρησεν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοφύλων ἕνεκα δὲ τῆς τυραννίας, τὴν ὁποίαν ὀπέφερον, ἀνεστέναζον, καὶ ἤρχισαν νὰ ζητῶσι τὸν Κύριον. « Καὶ εἶπε Σαμουὴλ πρὸς πάντα τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, λέγων, ἐὰν σεῖς ἐπιστρέφητε ἐξ ὅλης ὑμῶν τῆς

καρδίας πρὸς τὸν Κύριον, ἀποβάλετε ἐκ μέσου ὑμῶν τοὺς
 Θεοὺς τοὺς ἄλλοτρίους, καὶ τὰς Ἀσταρώθ, καὶ ἐτοιμά-
 σατε τὰς καρδίας ὑμῶν πρὸς τὸν Κύριον, καὶ αὐτὸν
 μόνον λατρεύετε, καὶ θέλει ἐλευθερώσει ὑμᾶς ἐκ χει-
 ρὸς τῶν Φιλισταίων. Τότε ἀπέβηλον οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ
 τοὺς Βααλειμ καὶ τὰς Ἀσταρώθ, καὶ ἐλάτρευσαν τὸν
 Κύριον μόνον. Καὶ εἶπε Σαμουὴλ, συνάξατε πάντα τὸν
 Ἰσραὴλ εἰς Μισπᾶ, καὶ θέλω προσευχηθῆ ὑπὲρ ὑμῶν
 πρὸς τὸν Κύριον. Καὶ συνήχθησαν ὁμοῦ εἰς Μισπᾶ, καὶ
 ἤντηλσαν ὕδωρ, καὶ ἐζέχεαν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου (ἴσως
 ὡς σημεῖον τῆς καθαριότητος, εἶδος βαπτίσματος, ἀγιά-
 ζοντος δι' αὐτοῦ, οὕτως εἶπεν, καὶ αὐτὸ τὸ ἔδαφος τῆς
 γῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστέκοντο), καὶ ἐνήστευσαν τὴν
 ἡμέραν ἐκείνην, καὶ εἶπον ἐκεῖ, ἡμαρτήσαμεν εἰς τὸν
 Κύριον. » (Α'. Σαμ. ζ'. 36) Ἀλλ' ἡ νηστεία αὕτη ἦτον
 ἕνεκα ἰδιαίτερων περιστάσεων, καὶ δὲν εὐρίσκομεν ὅτι
 ποτὲ ἐπανέλαβον αὐτήν.

Δεύτερον δὲ παράδειγμα νηστείας ἦτο τῆς τῶν κατοίκων
 τῆς Ἰαθὲ τῆς Γαλααδίτιδος, οἵτινες μετὰ τὴν ταφὴν τῶν
 ὀστέων τοῦ Σαούλ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐνήστευσαν ἑπτὰ
 ἡμέρας. (Α'. Σαμ. λδ'. 13.) Καὶ ὁ Δαβὶδ προσέτι ἐνή-
 στευσεν, ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ Σαούλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν.
 (Β'. Σαμ. α'. 12) « Καὶ ἐπένησαν καὶ ἔκλαυσαν, καὶ
 ἐνήστευσαν ἕως ἑσπέρας διὰ τὸν Σαούλ καὶ διὰ Ἰωνάθαν
 τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸν λαόν τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ
 τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ διότι ἔπεσον διὰ βομφαίας. » Ὁ
 δὲ Δαβὶδ καὶ αὐτὸς, ὅτε ἠρρώγησε τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον
 ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν ἡ Βιρσαθζέ, ἡ γυνὴ τοῦ Οὐρίου,
 ἐνήστευσεν, ὡς φαίνεται, ἑπτὰ ἡμέρας, διότι « τὴν ἡμέ-
 ραν τὴν ἐδόδωγν ἀπέθανε τὸ παιδίον. » Τότε ἐστηκόνη δ

Δαβὶδ καὶ ἔφαγεν ἄρτον. «Οἱ δὲ δοῦλοι αὐτοῦ εἶπον πρὸς αὐτόν, τί εἶναι τοῦτο, τὸ ὑποῖον ἔκαμες; ἐνήστευες καὶ ἔκλαιες ~~περὶ τοῦ παιδίου ἐνῷ ἔζη~~· ἀρτοῦ δὲ ἀπέθανε τὸ παιδίον, ἐσηκώθης, καὶ ἔφαγες ἄρτον. Καὶ εἶπεν, ἐνῷ ἔτι ἔζη τὸ παιδίον, ἐνήστευσα καὶ ἔκλαυσα, διότι εἶπον, Τίς εἰξεύρει; ἴσως ὁ Θεὸς μὲ ἐλεήσῃ, καὶ ζήσῃ τὸ παιδίον· ἀλλὰ τῶρα ἀπέθανε, διὰ τί νὰ νηστεύω; μήπως ὀνόμαί μιν νὰ ἐπιστρέψω αὐτὸ πάλιν; ἐγὼ θέλω ὑπάγει πρὸς αὐτό· αὐτὸ ὅμως δὲν θέλει ἀναστρέψει πρὸς ἐμέ. » (Β'. Σαμ. ιδ'. 15—23).

Ἐν τοῖς Ψαλμοῖς ὁμοίως ἀναφέρει ὁ Δαβὶδ περὶ νηστείας αὐτοῦ. (ψαλμ. λβ'. 11—13. ξθ'. 10, καὶ ρθ'. 24.)

Μετὰ ταῦτα εὐρίσκομεν, ὅτι ἡ ἀσεβὴς βασιλισσα Ἰεζάβελ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἀχαάθ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ προφήτου Ἠλία ἐννεακόσια ἔτη περίπου πρὸ Χριστοῦ. ἐκήρυξε νηστείαν ἐπὶ σκοπῷ νὰ καταστρέψῃ τὸν Ναβουθαί, ὥστε νὰ παραλάβῃ ὁ Ἀχαάθ τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. (Α'. Βασ. κδ'. 8—10). Ἀκολουθῶς εὐρίσκομεν ὅτι ὁ Ἰωσαφάτ ἐκήρυξε νηστείαν ἐν καιρῷ πολέμου. «Καὶ ἐφοβήθη ὁ Ἰωσαφάτ, καὶ ἐδόθη εἰς τὸ νὰ ἐκζητῇ τὸν Κύριον, καὶ ἐκήρυξε νηστείαν διὰ παντός τοῦ Ἰούδα, καὶ συνήχθησαν πάντες εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου, καὶ ἴστατο πᾶς ὁ Ἰούδας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, μὲ τὰ βρέφη αὐτῶν, τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν. » καὶ ἔκαμεν ὁ Ἰωσαφάτ μίαν κατανουκτικὴν καὶ ταπεινὴν προσευχὴν εἰς τὸν Θεόν, ὅστις ἐπήκουσεν αὐτόν, καὶ ἔσωσεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πολλοῦ αὐτοῦ ἐχθροῦ. (Β'. Χρον. κ'. 3—30).

Μετὰ ταῦτα εὐρίσκομεν ὅτι ὁ Ἑσδρας ἐκήρυξε νηστείαν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ. «ὅπως, » λέγει, «ταπεινωθέντες ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ζητήσωμεν παρ' αὐτοῦ εὐθεΐαν

δὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὰ τέκνα ἡμῶν καὶ διὰ πάντα τὰ ὑπάρχοντα ἡμῶν. » (Εσδρ. ή. 21) Οὕτως ὁ Νεεμίας ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ λέγει· « Ἐκάθισα καὶ ἔκλαυσα καὶ ἐπένθησα ἡμέρας, καὶ ἐνήστευον, καὶ ἐπροσευχόμην ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ. » (Νεεμ. α'. 4.) Παρομοίως ἡ Ἑσθήρ ἐν Σύσσις ἐνήστευσε τρεῖς ἡμέρας· καὶ ὁ Μαρδοχαῖος καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Σούσσις ἐνήστευσαν ὑπὲρ αὐτῆς· δὲν ἔφαγον οὔτε ἔπιον τρεῖς ἡμέρας, νύκτα καὶ ἡμέραν. (Εσθήρ δ'. 16) Ὁ Δανιήλ ὡσαύτως ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ· « Καὶ ἔστρεψα, » λέγει, « τὸ πρόσωπόν μου πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν διὰ τὸ καὶ μω προσευχῆν καὶ δεήσεις ἐν νηστείᾳ καὶ σάκκῳ καὶ σποδῶ. » (Δαν. θ'. 3) Ὁ δὲ Δαρεῖος ἐνήστευσε τὴν νύκτα, καθ' ἣν ὁ Δανιήλ ἐβρίβητο εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων· « Καὶ διενυκτέρευσε νησιγός καὶ δὲν ἐφέρθησαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὄργανα μουσικά, καὶ ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἔφυγεν ἀπ' αὐτοῦ. » (Δαν. ζ' 18.) Ἐκ δὲ τοῦ προφήτου Ζαχαρία μανθάνομεν, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐνήστευον τακτικῶς κατὰ προσδιωρισμένους καιροὺς ὅλον τὸν καιρὸν τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν. Λέγει· « Καὶ ἔγενε λόγος τοῦ Κυρίου τῶν Δυνάμεων πρὸς ἐμὲ, λέγων, λάλησον πρὸς πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, λέγων, Ὅτε ἐνηστεύετε καὶ ἐπενθεῖτε ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνί, τὰ ἐβδόμηχοντα ἐκεῖνα ἔτη, ἐνηστεύετε τωόντι δι' ἐμέ; » (Ζαχ. ζ. 4 — 5.) Προχωρεῖ δὲ λέγων ὅτι ἐὰν λαλῶσι τὴν ἀλήθειαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον, καὶ δὲν βουλεύονται κακῶν κατὰ τοῦ πλησίου ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ὅρκον ψευδοῦ δὲν ἀγαπῶσιν, ἡ νηστεία αὐτῶν θέλει τραπῆ εἰς εὐθυμίαν. « Ἡ νηστεία τοῦ τετάρτου μηνὸς καὶ ἡ νηστεία τοῦ πέμπτου, καὶ ἡ νηστεία τοῦ ἑβδόμου, καὶ ἡ νηστεία τοῦ δεκάτου θέλουσιν εἶσθαι εἰς τὸν οἶκον Ἰουδα ἐν χαρᾷ

καὶ ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἐν εὐθόμοις ἐορταῖς· ὅθεν ἀγαπᾶτε
 τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰρήνην. » (Ζαχ. γ. 16 — 19.) Ὁλί-
 γον πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ Βαβυλωνί,
 ὁ προφήτης Ἰερεμίας κατὰ τινα περίστασιν προσέταξε
 τὸν Βαροὺχ νὰ γράψῃ τι ἐπὶ τόμου βιβλίου, καὶ ἀναγνώσῃ
 αὐτὸ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου ἐν ἡμέρᾳ
 νηστείας (Ἰερεμ. λς'. 4 — 6.) καὶ μετ' ὀλίγον ἀναγνώσκο-
 μεν, ὅτι « ἐν τῷ πέμπτῳ ἔτει τοῦ Ἰωακείμ υἱοῦ τοῦ Ἰωσίη,
 βασιλέως τοῦ Ἰούδα, κατὰ τὸν ἔννατον μῆνα, ἐκήρυξαν νη-
 στείαν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου πᾶς ὁ λαὸς ἐν Ἱερουσαλήμ,
 καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐρχόμενος ἐκ τῶν πόλεων Ἰούδα εἰς Ἱε-
 ρουσαλήμ· καὶ ἀνέγνωσεν ὁ Βαροὺχ ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦς
 λόγους τοῦ Ἰερεμίου ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου εἰς τὰ ὦτα
 παντὸς τοῦ λαοῦ. » (Ἰερεμ. λς'. 9 — 10). Ἀλλὰ καίτοι νη-
 στεύοντες τόσον πυκνὰ καὶ προσευχόμενοι, ἦσαν ὁμοίως
 τοσοῦτον πονηροὶ, ὥστε εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Ἰερεμίαν·
 « Μὴ προσεύχου ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τούτου διὰ καλὸν, καὶ ἂν
 νηστεύωσι δὲν θέλω εἰσακούσει τῆς κραυγῆς αὐτῶν·
 καὶ ἐὰν προσφέρωσιν δλοκαυτώματα καὶ προσφοράν, δὲν
 θέλω εὐδοκήσῃ εἰς αὐτά, ἀλλὰ θέλω καταναλώσῃ αὐτοὺς
 ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν πείνῃ καὶ ἐν λιμῷ. » (Ἰερ. ιδ'. 10 —
 12.) Οἱ δὲ ἄνδρες Νινευτ ἐκήρυξαν νηστείαν ὅτε ὁ Ἰω-
 νᾶς ἤρchiσε νὰ κηρύττῃ, ὅτι « ἔτι τεσσαράκοντα ἡμέρας,
 καὶ Νινευτ θέλει καταστραφῇ· καὶ οἱ ἄνδρες τῆς Νινευτ
 ἐπίστευσαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐκήρυξαν νηστείαν καὶ ἐνε-
 δύθησαν σάκκους ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν ἕως μικροῦ αὐ-
 τῶν » καὶ διὰ ψηφίσματος τοῦ βασιλέως καὶ τῶν μεγιστά-
 νων αὐτοῦ διετάχθη « οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη, οἱ βόες
 καὶ τὰ πρόβατα νὰ μὴ γεωθῶσι μηδὲν, μηδὲ νὰ βοσκήσω-
 σι μηδὲ ὕδωρ νὰ πίνωσι. » (Ἰωνᾶ γ'. 4 — 7.)

Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἄλλο μέρος ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, ὅπου γίνεται μνεῖα περὶ νηστείας, παρὰ ἢ ἕτερον ἐν τῷ Ἰωὴλ α. 14, β. 12, ὅπου ἀποθλέπων εἰς τὸν φρικτὸν λιμὸν, ὅστις ἔμελλε νὰ ἔλθῃ, λέγει, « Ἀγιάσατε νηστείαν, κηρύξατε σύναξιν ἐπίσημον, καὶ βοήσατε πρὸς τὸν Κύριον, Οἴμοι διὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην! διότι ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου ἐπλησίασα, καὶ θέλει ἔλθει ὡς ὁλεθρὸς ἀπὸ τοῦ Παντοδυνάμου. Καὶ τώρα διὰ τοῦτο λέγει Κύριος, ἐπιστρέψατε πρὸς ἐμέ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐν νηστείᾳ, καὶ ἐν κλαυθμῷ καὶ πένθει, καὶ διαρρήξατε τὴν καρδίαν σας, καὶ μὴ τὰ ἱμάτιά σας. κ. λ. » Εἶναι δὲ τοῦτο τὸ μόνον χωρίον ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, ὅπου γίνεται μνεῖα νηστείας προσταχθείσης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· εἰς ὅλας τὰς ἐπιλοιπούς περιστάσεις, ἐκτὸς τῆς κατὰ διαταγὴν τῆς Ἱεζάβελ κηρυχθείσης νηστείας, εἶδομεν ὅτι ἡ νηστεία ἦτο συνέπεια ἰδιαιτέρας τινὸς δοκιμασίας ἢ θλίψεως ἐν καιρῷ κινδύνου ἀπὸ πολέμου, μετὰ τινα ἦτταν ἐν μάχῃ ἢ ἐν αἰχμαλωσίᾳ, ἢ ἕνεκα πείνης, νόσου, ἢ θανάτου φίλων. Ἐκ τούτων πάντων εἶναι φανερόν, Πρῶτον· ὅτι ἡ νηστεία δὲν ἦτο μέρος τοῦ ἠθικοῦ νόμου, οὔτε τοῦ πολιτικοῦ κώδικος δοθέντος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας. Δεύτερον· ὅτι ἡ νηστεία ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν Κριτῶν, καθ' ὃν πρῶτον γίνεται μνεῖα αὐτῆς ἕως τῆς ἐλευσεως τοῦ Χριστοῦ, ἦτον ἐν γένει ἕνεκα τινων ἰδιαιτέρων περιστάσεων, καὶ μὴ τηρημένη κατὰ τακτοὺς καιροὺς ἐκτὸς τῆς νηστείας τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἐβδομήκοντα ἔτη. Τρίτον· ὅτι ἡ νηστεία δύναται νὰ ᾖ καλὴ ἢ κακὴ, εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεόν ἢ βδελυγμὰ πρὸς αὐτὸν κατὰ τοὺς σκοποὺς τῶν νηστειόντων καὶ κατὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν τηροῦσιν αὐτήν. Τέταρτον· ὅτι ἡ εὐσέβειά τινος δὲν δύναται νὰ

γνωρισθῇ ἀπὸ τὸ μῆκος τῶν νηστειῶν αὐτοῦ, διότι οἱ εἰ-
 δωλολάτραι ἐν τῇ Ἰνδίᾳ, οἱ μὴ γνωρίζοντες τὸν ἀληθινὸν
 Θεόν, μηδὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, διανύουσι
 τὸ τέταρτον τοῦ βίου αὐτῶν ἐν νηστείᾳ. Πέμπτον· ὅτι,
 ἂν ἡ νηστεία φυλάττηται ὡς τύπος μόνον, καθὼς φαίνε-
 ται ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐφύλαττον αὐτὴν ἐν Βαβυλῶνι ἐβδο-
 μήκοντα ἔτη, δὲν προξενεῖ οὐδὲν πνευματικὸν ὄφελος, καὶ
 δὲν εἶναι εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεόν. Ἑκτόν· ὅτι ἀγαθὸς
 ἄνθρωπος ἐν καιρῷ θλίψεως, νόσου, πείνης, πολέμου, ἢ
 αἰμαλωσίας, δύναται νὰ νηστεύῃ ἂν καὶ οὐχὶ προστεταγ-
 μένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅμως νὰ ᾔῃ εὐπρόσδεκτος εἰς
 αὐτόν. Τὴν προσεχῇ Κυριακῇ, Θεοῦ θέλοντος, θέλω
 ἐκθέσει τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, καθὼς παριστάνεται ἐν τῇ
 Νέᾳ Διαθήκῃ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ.

www.libtool.com.cn

ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ

Ἡσαΐα· νή. 5.

«Νηστείαν θέλεις ὀνομάσει τοῦτο καὶ
ἡμέραν δεκτὴν εἰς τὸν Κύριον;»

Θεωρήσας τὰς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἀναγερομένας νηστείας, μεταβαίνω ἤδη εἰς τὰς μνημονευόμενας ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ. Ἡ Πρώτη νηστεία τὴν ὁλοκλήραν ἀπαντῶμεν ἐν αὐτῇ ἦτο τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅτε «ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ Διαβόλου καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπέβη αὐτῷ» (Ματθ. δ'. 1, 2) Ἡ νηστεία αὕτη, ὡς καὶ ἐκείνη τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἠλίου, ἦτο συνέπεια ἰδιαίτερης περιστάσεως καὶ ὡχλὶ παράδειγμα πρὸς μίμησιν ὑπ' οὐδενὸς περισσύτερον παρ' ὅσον ἦτο τὸ θαῦμα τοῦ περιπατεῖν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐν καιρῷ τρικυμίας, ἥ τὸ τοῦ τρέφειν πενταχιστλίλους ἄνδρας χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδῶν μὲ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. (Ματθ. ιδ'. 17—23.) Ἦτο θαῦμα ἡ νηστεία αὐτοῦ καὶ ἐν ἡστέυεν ὡχλὶ πρὸς θρησκευτικὴν τελετὴν, ἀλλ' ἴσως

ἐξ ἀνάγκης, διότι μετεφέρθη ὑπὸ τοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἔρημον διὰ νὰ πειρασθῇ ὑπὸ τοῦ Διαβόλου· καὶ αὕτη εἶναι ἡ μόνη φορά, καθ' ἣν γίνεται μείλα ὅτι ποτὲ ἐνήστευσεν ὁ Κύριος. Ἐν ἀληθείᾳ ἦτο πασίγνωστον ὅτι δὲν ἐνήστευε, καθὼς λέγει « Ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε, ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. » (Λυκ. ζ. 33. 34.) Εἶναι φανερόν ὅτι οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐνήστευον ὡς οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι, διότι ἤλθον τινες ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰωάννου, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν· « Διατί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλά, οἱ δὲ μαθηταὶ σου οὐ νηστεύουσι; » (Ματθ. θ'. 14. — 15. — Μαρκ. ε'. 18. Λυκ. ε'. 33. ζ. 33. — 34.) Ἐν πάσαις ταῖς ἐδηγίαις πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς κηρύγμασιν αὐτοῦ δι' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας, ὁ Σητήρ ἡμῶν οὐδέποτε οὐδ' ἄπαξ προσέταξε νηστεῖαν· μόνον εἶπεν, « ὅταν νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκριταί. » (Ματθ. ζ'. 16. 18.) Καὶ κατὰ τινα ἄλλην περίεσιν εἶπεν, ὅτι « τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰμὴ ἐν προσευχῇ, καὶ νηστείᾳ. » (Ματθ. ιζ'. 21. Μαρκ. θ'. 29.) Καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ὅτε ἀπέστειλε τοὺς μαθητάς αὐτοῦ νὰ κηρύττωσιν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, οὐδὲν εἶπε περὶ νηστείας· δὲν ἀπηγόρευεν ὅμως αὐτήν, διὸ καὶ εὐρίσκομεν ὅτι τινὲς τῶν Ἀποστόλων καὶ ἄλλοι κατὰ τινὰς περιστάσεις ἐνήστευον. Ἦσαν δέ τινες ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι, ὅ,τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κηρηναῖος, Μανασὴν τε Ἡρώδου τοῦ Τετραρχοῦ σύντροφος καὶ Σαῦλος· λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ καὶ νηστεούντων, εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον

Ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν τε Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον, ᾧ προσκέκλημαι αὐτούς. Τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν.» (Πραξ. ιγ'. 1—3.) Οὕτω λέγεται περὶ τοῦ Παύλου καὶ Βαρνάβα, ὅτε ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Λύκκην καὶ Ἰκόνιον, καὶ Ἀντιοχείαν, (τῆς Ἑλλάσπονδος Ἀσίας) «χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτούς τῷ Κυρίῳ, εἰς δὴν πεπιστεύκεισαν.» (Πραξ. ιδ'. 21. 23.) Ὁ δὲ Παῦλος ἐν τῇ Β'. πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ αὐτοῦ ὁμιλῶν περὶ τῶν κόπων αὐτοῦ καὶ θλίψεων, λέγει· «Ἐν παντὶ συνιζῶντες ἑαυτούς, ὡς Θεοῦ δᾶκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις. κ. λ. » (Β'. Κορ. ζ'. 4—5) Καὶ πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ, λέγει· «Ἐν κόποις περισσοτέροις, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις, ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἑλαθὼν, τρίς ἐρῶς ἀδελφὴν, ἀπαξ ἐλθούσαν, τρίς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθίῳ περιοληγὰς, ὁδηγοῖς πολλάκις, κινδύνους ποταμῶν, κινδύνους ληστῶν, κινδύνους ἐκ γένους. κινδύνους ἐξ ἐθνῶν. κινδύνους ἐν πύλῃ, κινδύνους ἐν ἐρῶς ῥήματι, κινδύνους ἐν θαλάσσῃ, κινδύνους ἐν ψευδαδέλφοις, ἐν κόπῳ καὶ μόλῳ. ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψῃ, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν φύχει καὶ γυμνότητι. κ. λ.» (Β'. Κορινθ. ια'. 23—27.)

Ἀλλ' αὐταὶ αἱ νηστεῖαι ἦσαν, καθὼς φαίνεται, ἐξ ἀνάγκης, ὥς καὶ αἱ φυλακίσεις αὐτοῦ, καὶ αἱ πληγαὶ αὐτοῦ, καὶ συναριθμοῦνται μετὰ τῶν θλίψεων, τὰς ἐποίας ἐκλή-

θη νὰ ὑποφέρῃ. Ἡ δὲ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων κζ'. θ. μνημονευομένη ὑπ' αὐτοῦ νηστεία, ἀναμφιδόλως ἦτον ἡ τακτικὴ Ἰουδαϊκὴ νηστεία. Αἱ δὲ δεκατέσσαρες ἡμέραι νηστείας, τὰς ὁποίας ἀναφέρει εἰς τὸν 33 στίχον τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου, ἦσαν, νομίζω, ἐξ ἀνάγκης, ἕνεκα τῆς τρικυμίας· ἐν δὲ τῇ πρώτῃ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ, διμιλῶν περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός, ὁ Παῦλος λέγει· «Μὴ ἀποστερῇτε ἀλλήλους, εἰμὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάζητε τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε, ἵνα μὴ πειράξῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν.» (Α'. Κορινθ. ζ'. 5.)

Αὕτη δὲ δὲν ἦτο τακτικὴ νηστεία, ἀλλὰ πρὸς καιρὸν γινομένη ἐκ συμφώνου μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Τοῦτο εἶναι πᾶν ὅ,τι εὐρίσκω ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ περὶ τῆς νηστείας τῶν Ἀποστόλων ἢ ὁδηγίας αὐτῶν περὶ αὐτῆς. Ὁ δὲ Κορινθίος ὢν Ῥωμαῖος εἶπε πρὸς τὸν Πέτρον, ὅτι «ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μεχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην νηστεύων, καὶ τὴν ἐνάτην ὥραν προσευχόμενος ἐν τῷ ὄκῳ μὴ καὶ ἰδὼν ἀνὴρ ἔσται ἐνώπιόν μου ἐνέσθῃτι λαμπρᾷ, καὶ φησι, Κορινθίε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή, καὶ αἰ ἐλεημοσύναι σε ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.» (Πράξ. ι'. 30.) Ἀλλ' ὁ ἄγγελος δὲν εἶπέ τι περὶ τῆς νηστείας αὐτοῦ, εἶτε πρὸς ἔπαινον ἢ ἔλεγχον αὐτῆς· πρὸς τούτοις ὁ Κορινθίος τότε δὲν ἦτο Χριστιανός. Μνημονεύεται καὶ ἀλλαγὴ τοῦ Εὐαγγελίου περὶ τινος εὐσεβοῦς γυναικός Ἰουδαίας, νηστευσούσης, πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, ἣτις ἔσται ἡ Ἄννα, «προφῆτις καὶ αὕτη γήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσαρῶν, (ὅτε περιέτεμον τὸν Χριστὸν καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ παρατεῆσαι τῷ Κυρίῳ) ἡ

οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστεύει· καὶ δεήσῃσι λα-
τρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν.» (Λουκ. δ'. 22, 36—37.)
Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἄλλο γωρίον τῆς Νέας Διαθήκης, ὅπου
γίνεται μνεία περὶ νηστείας ἐκτὸς ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ
Φαρισαίου ἐν τῷ ναῷ, «ὅστις σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα
προσηύχετο· Ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ
οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρπαγες, ἄδικαι, μοιχοί, ἢ καὶ
ὥς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω ὁ δὲ τοῦ Σαββάτου.
κ. λ.» (Λουκ. ιη'. 11, 12).

Παρέστησα ἤδη πρὸς ὑμᾶς ὅλην τὴν ὑπόθεσιν
τῆς νηστείας, καθὼς παρίσταται ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ.
Ὁ Ἰωάννης ὁ ἀγαπητὸς μαθητὴς τοῦ Κυρίου ἡμῶν
οὐδέποτε οὐδ' ἅπα· ἀνέφερε τι περὶ νηστείας οὐδὲ ἐν
τῷ Εὐαγγελίῳ αὐτοῦ, οὐδ' ἐν τοῖς τρισὶν ἐπιστολαῖς
αὐτοῦ, οὔτε ἐν τῇ ἀποκαλύψει αὐτοῦ· οὔτε ὁ Πέτρος
μνημονεύει τι περὶ νηστείας ἐν ταῖς δύο ἐπιστολαῖς αὐτοῦ·
οὐδ' ἀναφέρεται που περὶ αὐτοῦ τοῦ Πέτρου, ὅτι ἐνήψευσ-
σεν, οὔτε περὶ οὐδενὸς τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων· καὶ οὔ-
τε ὁ Ἰάκωβος, οὔτε ὁ Ἰούδας κάμνησι μνείαν περὶ νηστείας
ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτῶν. Ἀλλ' οὔτε ὁ Παῦλος ἐν ταῖς
τέσσαρσι καὶ δέκα ἐπιστολαῖς αὐτοῦ λέγει τι ἄλλο περὶ
νηστείας, ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης περιστάσεως
εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους· καὶ ἐκεῖ δὲν ἐπιβάλλει αὐτὴν ὡς
χρέος, ἀλλὰ λέγει, ἐὰν ἀνὴρ καὶ γυνὴ συμφωνῶσι πρὸς
καιρὸν· τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἦτον οὐδεμίαν τακτι-
κὴν προσδιορισμένην διὰ τοῦς Χριστιανοὺς νηστεία, ἀλλ' ὅτι
ἐδύναντο νὰ συμφωνῶσι καὶ ν' ἀφιερωσὶ τινα καιρὸν ἰδιαι-
τέρως εἰς νηστείαν καὶ προσευχὴν. Πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς
αὐτοῦ ὁ Παῦλος ἦτον ἀκριβοῦς Φαρισαῖος καὶ συνειθισμένος
νὰ νηστεύῃ πυκνά, καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι αἴτη ἦτον

ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἐνήστευεν ἀκολούθως, καὶ ὅτι αὐ-
 τὸς καὶ ὁ Βαρνάβας ὁ συνέκδημος αὐτοῦ ἀναφέρονται ὡς
 νηστεύοντες, ἐνῷ οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ τῆς Μαρίας, ἡ-
 τε περὶ οὐδενὸς τῶν μαθητῶν, ὅτι ἐνήστευσέ ποτε· καὶ ὅτι
 ὁ Παῦλος ἂν καὶ ἐξηκολούθει νὰ νηστεύῃ, οὐδέποτε ἐπέ-
 θαλε τὴν νηστείαν ἐπὶ τινὰ ἐκκλησίαν ἢ ἐπὶ τινὰ ἄνθρωπον
 ὡς χρέος. Πόθεν, λοιπόν, δύνασθε νὰ ἐρωτήσητε, εἶναι ἡ
 ἀρχὴ τῆς νηστείας; καὶ διατὶ τοσῆτοι Χριστιανοὶ τοσούτων
 διαφόρων ἐκκλησιῶν ἐνήστευον τόσον καὶ νηστεύουσι; Καὶ
 τί τὸ ὄφελος αὐτῆς; Διατὶ νηστεύουσιν ἀπὸ αἰώνων τόσα
 ἔθνη, Ἰουδαῖοι, Μουσουλμάνοι, εἰδωλολάτραι, καὶ Χριστιανοί;

Πρῶτον· οἱ εἰδωλολάτραι νηστεύουσιν ἐπειδὴ ἐκ τῆτων
 περιμένουσι νὰ γείνωσιν ἄγιοι καὶ ν' ἀποκτήσωσι τὸν οὐρα-
 νόν· παρομοίως οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Μουσουλμάνοι διὰ τὴν
 αὐτὴν αἰτίαν· ἐνίοτε, νομίζω, καὶ τινες Χριστιανοὶ νη-
 στεύουσι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν

Δεύτερον· μεγάλη θλίψις ἢ μέγας φόβος, ἢ βαθεῖα
 λύπη τῆς καρδίας, φύσει ἀφαιρῶσι τὴν ἐπιθυμίαν τροφῆς,
 καὶ οὕτως εὐρίσκωμεν, ὡς ἤδη εἵπομεν, ὅτι αἱ περισσύτε-
 ραι νηστεῖαι αἱ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἀναφερόμεναι
 ἦσαν ἐν καιρῷ μεγάλης στενοχωρίας καὶ φόβου, ὡς ἐν
 καιρῷ πολέμου, νόστου, καὶ παρομοίων.

Τρίτον· βαθεῖα μελέτη σπουδαίων ἐπιστημῶν, ἢ με-
 γάλῃ κίνησις ψυχῆς ἕνεκά τινος πράγματος, προξενεῖ τὸ
 αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Δὲν εἶναι διόλου παράδοξον ὅτι μελε-
 τῶν τις τὰς μεγάλας ἀληθείας τοῦ χριστιανισμοῦ, τὰς
 τελειότητας τοῦ Θεοῦ, τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, ὡς
 φανερωθέντα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἢ κατανυχθῆις βαθέως
 τὴν καρδίαν, ἕνεκά τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνα-
 ξιότητος αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι οὐδόλως πα-

ράδοξον ὅτι ἄνθρωπος οὕτω διακείμενος νὰ μὴ ἔχη ὄρε-
 ξιν τροφῆς, ἢ νὰ διάγῃ μίαν ἡμέραν ἢ ἡμέρας ἐν νηστείᾳ.
 Ἀποχὴ τροφῆς, προσέτι, διὰ τινὰ καιρὸν καθιστᾷ τὸν νῦν
 τοῦ ἀνθρώπου καθαρώτερον καὶ ἱκανώτερον πρὸς μελέτην
 καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιστημῶν· καὶ οὕτως ἔχει καὶ περὶ τῶν
 θείων. Οὕτω λοιπὸν δὲν εἶναι παράδοξον ὅτι εὐσεβεῖς ἄν-
 θρωποι ἀπέχουσι φαγητῶν διὰ θρησκευτικὸν σκοπόν.
 Ὁ τρώγων πολὺ, καὶ ζῶν τρυφηλῶς κινδυνεύει νὰ ἔχη
 τὴν νοῦν ἀμυλὸν καὶ ἀνίκανον εἰς μελέτην ἐπιστημῶν καὶ
 τῶν τοῦ Θεοῦ. Τελεῖα ἀποχὴ φαγητῶν ἐπὶ μίαν ἡμέραν
 τείνει εἰς τὸ νὰ κάμῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ συναισθάνηται
 τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν θνητότητα, καὶ νὰ ἐλαττώ-
 νῃ τὴν δύναμιν τῶν παθῶν, τὰ ὁποῖα ὅταν τρέφονται,
 αὐξάνουσι, καὶ τείνουσιν εἰς τὸ νὰ τὸν φέρωσιν εἰς ἁμαρ-
 τίαν. Οὐδὲν λοιπὸν παράξενον ὅτι ἄνθρωπός τις ἀγωνι-
 ζόμενος κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ κατὰ τῶν ἀτάκτων πα-
 θῶν αὐτοῦ, καὶ ἐπιζητῶν τὴν ἀγιότητα, παιδεύει τὸ σῶμα
 αὐτοῦ διὰ νηστείας. Ἡ νηστεία λοιπὸν εἶναι τὸ φυσικὸν
 ἀποτέλεσμα ἰδιαιτέρων περιστάσεων, ἰδιαιτέρων δοκι-
 μῶν, ἰδιαιτέρων αἰσθημάτων τῆς ψυχῆς· καὶ ὅπου λεί-
 πουσιν αὐτὰ τὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς, ἡ νηστεία δὲν ὠ-
 φελεῖ, ἢ δύνανται νὰ γείνη καὶ ἁμαρτία. Ἀγαθοὶ ἄνθρω-
 ποι συναισθανόμενοι τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν ἢ ἔχοντες ἐκ-
 στατικὰς θεωρίας τῶν ἐνδόξων τελειότητων τοῦ Θεοῦ,
 ἕνεκα τούτων ἀναμριβόλως ἐνίοτε νηστεύουσιν· ἄλλοι δὲ
 χωρὶς τῶν αἰσθημάτων τούτων ἐπεχείρησαν νὰ μιμῶν-
 ται αὐτοὺς, ἀλλὰ, χωρὶς ὄφελος. Ἐνεκα τούτου νομίζω
 ὅτι νηστεία ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ ἀναγνωρίζεται ὡς καλὸν
 πρᾶγμα, ἀλλ' οὐχὶ διατεταγμένον ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος, καὶ
 διὰ τοῦτο, ὅτε οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννη ἠρώτησαν τὸν Κύ-

ριον ἡμῶν, «Διατί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλὰ, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν; Εἶπεν αὐτοῖς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ Νυμφῶνος πενθεῖν, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ Νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ Νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσασιν.» (Ματθ. θ'. 14. 15.) Δηλαδή ὁ καιρὸς θέλει ἔλθει, καθ' ὃν θέλουσιν εἶσθαι ἐν θλίψει, καὶ τότε θέλουσι νηστεύσει· αἱ περιστάσεις θέλουσι τοὺς φέρει εἰς αὐτό· καὶ οὕτως εἶχεν· οὐδεμία προσηγορία ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς νὰ νηστεύωσι κατὰ τινὰ τακτὸν καιρὸν, ἀλλ' ὅτε ἤρχοντο εἰς μεγάλας θλίψεις, ὅτε ἐδιώκοντο, καὶ ἐπλανῶντο «ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι, καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς,» ἦτο φυσικώτατον νὰ νηστεύωσι· καὶ ἕνεκα τῶν δοκιμῶν καὶ τῶν νηστειῶν αὐτῶν ἐγένοντο μᾶλλον καὶ μᾶλλον δυνατοὶ τὴν πίστιν, ἀπέκτησαν ὑπομονήν, καὶ ἔγειναν ἁγιώτεροι ἄνθρωποι.

Ἄλλοι δὲ βλέποντες τοῦτο ἐνόμιζον ὅτι ἡ νηστεία ἦτον ἡ αἰτία τῆς ἁγιότητος αὐτῶν· καὶ ὅτι ἄλλοι ἄνθρωποι νηστεύοντες ἠδύναντο νὰ ἀποκτήσωσι τὴν αὐτὴν δύναμιν καὶ καρτερίαν, καὶ ἁγιότητα. Ἄλλ' αἱ νηστεῖαι αὗται ἦσαν τύποι μόνον καὶ δὲν ὠφέλουν· διότι ἡ ἀπλή ἀποχή φαγητῶν οὐδεμίαν ἀξίαν δύναται νὰ ἔχη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐκτός ὅταν γίνηται συνεπεία τινῶν αἰσθημάτων τῆς ψυχῆς.

Ἐάν τις συναισθάνηται ὅντως τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ τοιοῦτον ἐνασχολῆται εἰς τὰ πράγματα τοῦ ἄλλου κόσμου, ὥστε νὰ νηστεύῃ καὶ προσεύχεται, καλῶς· ἡ νηστεία τότε ὠφελεῖ· καὶ ἐὰν ἐκκλησία τις, ἡ κοινωνία, ἡ ἐκκλησίαν ἔχουσα συναισθάνηται τὴν ἀνάγκην νὰ ζητῇ τὸν Θεὸν διὰ προσευχῆς καὶ νηστείας, ὡς ἐν καιρῷ προ-

λέμου, λιμοῦ καὶ λοιμοῦ, ἢ ἀπὸ συναισθήσεως τῆς ἀμαρτίας, τότε ἡ νηστεία ὠφελεῖ τὰ μέγιστα, ὥς ἐν τῇ περι-
 ράσει τῶν ~~Νινευιτῶν τοῦναντίον~~ δὲ ὅταν τηρῇται γενικῶς
 χωρὶς τοιοῦτων αἰσθημάτων, εἶναι μόνον ἐξωτερικὸς τύ-
 πος χωρὶς πνευματικὴν ὠφέλειαν.

Τὸ ὄφελος τῆς νηστείας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν σκοπὸν αὐ-
 τῆς, καὶ τὰ αἰσθήματα τὰ συνοδεύοντα αὐτήν. Ἄν νηστεύη-
 τις, ὥς ἐνήστευον οἱ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἡ-
 σαΐα, δὲν εἶναι νηστεία δεκτὴ εἰς τὸν Κύριον ἂν νη-
 στεύῃ ὥς οἱ Φαρισαῖοι ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν πρὸς τὸ
 θεαθῆναι, ἡ νηστεία αὐτοῦ δὲν εἶναι δεκτὴ εἰς τὸν Κύ-
 ριον ἂν νηστεύῃ νομίζων ὅτι διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ταύ-
 τῆς πράξεως θέλει κάμει ἐξιλέωσιν διὰ τὰς ἀμαρτίας
 αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἀποκτήσει τὴν εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ, καὶ
 σωθῇ, ἀπατᾶται, καὶ ἡ νηστεία αὐτοῦ δὲν εἶναι δεκτὴ
 εἰς τὸν Κύριον καὶ ἂν νηστεύῃ ἀπλῶς, ἐπειδὴ εἶναι
 συνήθεια ἄλλων νὰ νηστεύωσιν, ἡ νηστεία αὐτοῦ δὲν
 δύναται νὰ γείνη δεκτὴ εἰς τὸν Κύριον. Καὶ ὥς πρὸς τὸ
 μῆκος τῆς νηστείας παρατηρητέον ὅτι τοῦτο ἐξαρτᾶται
 ἀπὸ ἰδιαιτέρας περιστάσεις καὶ ἰδιαίτερα αἰσθήματα. Οἱ
 Ἰουδαῖοι γενικῶς ἐνήστευον εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἀπὸ
 ἑσπέρας ἕως ἑσπέρας· οὐδὲν ἔτρωγον· οἱ Νινευῖται οὔτε
 ἄρτον ἔφαγον, οὔτε ὕδωρ ἔπιον. Ἡ Ἑσθήρ, καὶ ὁ Μαρδο-
 χαῖος, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐνήστευσαν τρεῖς ἡμέρας· οἱ Μι-
 σουλμάνοι, ὥς ἐξέφυγετε, οὐδὲν τρώγουσι τὴν ἡμέραν,
 καὶ τὴν νύκτα εὐωχοῦνται ἐπὶ μῆνα ὀλόκληρον.

Κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα Μ. Χ. οἱ Χριστιανοὶ οὐδε-
 μίαν τακτικὴν νηστείαν εἶχον, καὶ αἱ ἐκκλησίαι, αἱ νηστεύ-
 ουσαι ἐν τῇ Ἀνατολῇ, διέφερον ἀλλήλων ὥς πρὸς τὸν
 καιρὸν τῆς νηστείας. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, τινὲς ἤρ-

χισαν νὰ νηστεύωσι τεσσαράκοντα ὥρας πρὸς ἀνάμνησιν τῆς τεσσαρακονθήμερου νηστείας τοῦ Χριστοῦ. Μετὰ δὲ ταῦτα παρετάθη ὑπότινων εἰς μίαν ἐβδομάδα, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἔδύναντο νὰ διατελώσιν ἅσιοι τοσοῦτον καιρὸν, ἔτρωγόν τινα εἶδη μόνον φαγητῶν, καὶ ἀπέβαλλον ἄλλα· (1) καὶ τοῦτο ὠνόμαζον νηστείαν, καταχρηστικῶς ὅμως, ἐπειδὴ νηστεία σημαίνει, ὡς εἶδομεν, τελεῖαν ἀποχὴν φαγητῶν, νη-ἔσθω. Τινὲς μὲν ἀπεῖχον ἀπὸ κρεάτων, τινὲς δὲ ἔτρωγον μόνον ἄρτον μετὰ ὕδατος. Ἡ δὲ συνήθεια τοῦ νηστεύειν οὕτως δις τῆς ἐβδομάδος προήλθεν ἀναμφιβόλως ἐκ τῶν Φαρισαίων, οἵτινες ἐνήστευον μίαν ἡμέραν τὴν ἐβδομάδα εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀνύδου τοῦ Μωϋσέως εἰς τὸ ὄρος Σινά, μίαν δὲ εἰς ἀνάμνησιν τῆς καταδάσεως αὐτοῦ ἐκεῖθεν.

Ἐξ ὧσων εἶπομεν γίνεσθαι φανερόν, νομίζω, ὅτι νηστεία ἀρχομένη μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν, μετὰ οἴνου καὶ εὐωχίας δὲν δύναται νὰ ᾔηται ἕνεκα λύπης διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἢ φροντίδος περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς, καὶ ἐπομένως οὔτε εὐπρόσδεκτος τῷ Θεῷ.

Δεύτερον· ὅτι ἡ νηστεία τῶν ζώντων ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, τῶν καταθλιδόντων τοὺς μισθιωτοὺς αὐτῶν, καὶ καταδυναστευόντων τοὺς πτωχοὺς, βιούντων ἐν πορνείᾳ καὶ μοιχείᾳ, καὶ βεβηλόντων τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, δὲν δύναται νὰ ᾔηται εὐπρόσδεκτος πρὸς τὸν Θεόν.

Τρίτον· εἶναι φανερόν ἀπὸ τὸ προκείμενον βητὸν καὶ τὴν συνάφειαν αὐτοῦ, ὅτι ἡ καλητέρα νηστεία, ἡ προσήκουσα εἶναι νὰ παρακλήσῃ τις τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ νὰ φοβῇται τὸν Θεόν, καὶ νὰ κάμνῃ καλὸν εἰς τὸν πλη-

(1) Ὅρα Συνέκδημον Κοραῆ σελ. 142—147. ἐκδ. Παρ. 1881.

αίον. « Ἡ νηστεία, τὴν ὑπόειπτον ἐγὼ ἔκλεξα, » λέγει ὁ Θεός, « οὐκ εἶναι αὕτη; τὸ νὰ λύῃς τοὺς δεσμοὺς τῆς κακίας, τὸ νὰ ~~διαλύῃς τὰ βαρέα φορτία~~, καὶ τὸ νὰ ἀφίνης ἐλευθέρους τοὺς καταδεδυναστευμένους, καὶ τὸ νὰ συν-τρίβῃς πάντα ζυγόν; Δὲν εἶναι τὸ νὰ διαμοιράζῃς τὸν ἄρτον σου εἰς τὸν πεινῶντα, καὶ νὰ εἰσάγῃς εἰς τὴν οἰκίαν σου τοὺς ἀστέγους πτωχοὺς; ὅταν βλέπῃς τὸν γυμνὸν νὰ ἐνδύῃς αὐτόν, καὶ νὰ μὴ κρύπτῃς σεαυτὸν ἀπὸ τῆς ἰδίας σου σαρκός; Ἐὰν ἐκβάλῃς ἐκ μέσου σου τὸν ζυγόν, τὴν ἀνάτασιν τοῦ δακτύλου, καὶ τοὺς ματαίους λόγους. ἐὰν ἀποστρέψῃς τὸν πρόδον σου ἀπὸ τοῦ Σαββάτου, ἀπὸ τοῦ νὰ κάμνῃς τὰ θελήματά σου ἐν τῇ ἀγίᾳ μου ἡμέρᾳ, καὶ ὀνομάζῃς τὸ Σάββατον τρυφήν, ἀγίαν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, ἔντιμον, καὶ τιμᾶς αὐτό, μὴ ἀκολουθῶν τὰς ἰδίας σου ἐδούς, μηδὲ εὐρίσκων ἐν αὐτῷ τὸ ἴδιόν σου θέλημα, μηδὲ λαλῶν τοὺς λόγους σου, τότε θάβεις ἐν τρυφᾷ ἐν Κυρίῳ. » (Ἠσαΐ. νή. 2 — 14). Εἴθε δὲ ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς πάντας τοιαύτην κατάνυξιν ψυχῆς ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὥστε νὰ ἀξιωθῶμεν τοιαύτης νηστείας εὐπροσδέκτε εἰς τὸν Θεόν. Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

ΠΕΡΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ ΦΑΓΗΤΩΝ.

Α'. Τιμοθ. δ'. 3.

« ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς
ἔκτισεν εἰς μετὰληψιν μετὰ εὐχαρι-
στίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι
τὴν ἀλήθειαν. »

Διὰ τὴν ἐννοήσωμεν τὴν ῥῆσιν ταύτην ἀναγκαῖον εἶναι
νὰ προσέξωμεν καλῶς εἰς τὴν συνάφειαν τοῦ λόγου,
καὶ μάλιστα εἰς τὰ προηγούμενα. « Τὸ δὲ Πνεῦμα »
(τὸ Ἅγιον) « ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς » (μετὰ
τοῦ ἀποστόλου δηλαδὴ) « ἀποστήσονται τινες τῆς πί-
στεως, » (φανερὸν ὅτι ὁ λόγος εἶναι περὶ τῶν πρεσβευσάντων
τὴν χριστιανισμὸν· ἐπειδὴ μόνοι οἱ τοιοῦτοι δύνανται νὰ
ὀνομάζωνται ἀποστάται) « προσέχοντες πνεύμασι πλά-
νοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολό-
γων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνέδησιν, κωλῶντων
ἑαυτοὺς ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς με-
τὰληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν
ἀλήθειαν· ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλὸν καὶ οὐδὲν ἀπόβλη-
τον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον· ἀγιάζεται γὰρ διὰ
λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως. » Ἐκ τούτου εἶναι φανερὸν ὅτι
οὗτοι οἱ ἀποστάται ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς πίστεως ἤρθεσαν

www.libtool.com.cn

ΠΕΡΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ ΦΑΓΗΤΩΝ.

Α'. Τιμοθ. δ'. 3.

« ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς
ἔκτισεν εἰς μετὰληψιν μετὰ εὐχαρι-
στίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι
τὴν ἀλήθειαν. »

Διὰ τὸ ἐννοήσωμεν τὴν ῥῆσιν ταύτην ἀναγκαῖον εἶναι
να προσέξωμεν καλῶς εἰς τὴν συνάφειαν τοῦ λόγου.
καὶ μάλιστα εἰς τὰ προηγούμενα. « Τὸ δὲ Πνεῦμα »
(τὸ Ἅγιον) « ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς » (μετὰ
τοὺς ἀποστόλους δηλαδὴ) « ἀποστήσονται τινες τῆς πί-
στεως, » (φανερὸν ὅτι ὁ λόγος εἶναι περὶ τῶν πρεσβυτέρων
τῶν χριστιανισμῶν· ἐπειδὴ μόνοι οἱ τοιοῦτοι δύνανται νὰ
δογματίζωνται ἀποστάται) « προσέχοντές πνεύμασι πλά-
νοις καὶ διδασκαλίαις θαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολό-
γων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλύοντων
γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς με-
τὰληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν
ἀλήθειαν· ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλὸν καὶ οὐδὲν ἀπόβλη-
τον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον· ἀγιάζεται γὰρ διὰ
λόγου Θεοῦ καὶ ἐντελέξεως. » Ἐκ τούτου εἶναι φανερόν ὅτι
οὔτε οἱ ἀποστάται ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς πίστεως ἤβησαν

προσέχει εἰς διδασκαλίας μὴ διδασκομένας ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, πνευμάτων πλάνων διδασκαλίας ἀνθρώπων ἐνθουσιασμένων ὑπὸ τῆ διαβολῆς, καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῆ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπων μὴ διδασκόντων τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, δηλαδὴ ἀναισθητῶν, οἵτινες κατήντησαν εἰς ἐσχάτην ἀναλγησίαν, ὥστε νὰ μὴ αἰσθάνωνται πλέον τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καθὼς τὰ μέρη τοῦ σώματος μὲ καυτήριον καίόμενα χάνουσιν ὅλως τὴν αἴσθησιν πεπωρωμένοι, ἐσκληρυμένοι ἄνθρωποι, οἵτινες ἐμποδίζουν τὸν γάμον, καὶ προστάζουν ἀποχὴν φυχῆτων, τὰ ὅποια ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἔκτισε μάλιστα δι' αὐτόν, διὰ νὰ τρώγῃ αὐτὰ μετὰ εὐχαριστίας, καὶ τὰ ὅποια ὅσοι γνωρίζουσι καλῶς τὴν ἀλήθειαν δύνανται νὰ τρώγῃσι, διότι πᾶν κτίσμα Θεοῦ εἶναι καλὸν καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον, ὅταν λαμβάνηται μετὰ εὐχαριστίας, διότι ἀγιάζεται διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς προσευχῆς.

Περὶ τοῦ «καλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων,» λέγει ὁ Οἰκουμένιος· «Οὐκ ἔστι σφάλμα καλλιγραφικὸν τὸ «ἀπέχεσθαι βρωμάτων,» ὡς ἐνίοις ἔδοξεν, οὐδὲ παρόραμα Ἀποστολικόν, ἀλλὰ καὶ ὀρθῶς εἰς τὴν Ἀποστολικήν (Ἀποστολικὴν διὰλεκτον) διαπεφρασμένον, ὥσπερ τὸ ἐκώλυσεν αὐτὸν μὴ ποιεῖν τὰ ἄτοπα.» οὐ λέγει, ὡς εἰς ἀτοπίαν αὐτόν προὔτρεψεν . . . καὶ πάλιν ἐκώλυσε μὴ κλέπτειν,» οὐχ ὅτι ἐπέτρεπε τὴν κλοπὴν· ὅτι καὶ ἐκώλυον ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἀντὶ τοῦ ἐκώλυον ἀπὸ τῆς βρώσεως.» (ἴδε Οἰκουμένιος ἐξηγητ. Τόμ. ε'. σελ. 432, ἔκδ. Ἀθην. 1843.)

Ὁ δὲ Θεοφύλακτος λέγει· «Οὐκ ὀφείλεις ἀπὸ κοινοῦ λα-

βειν τὸ κωλύοντων, ἀλλ' ἔξωθεν προσθεῖναι τὸ συμβούλευοντων ἀπέχεσθαι βρωμάτων.»

Ὁ Κοραῖς, δὲ λέγει, εἶναι δηλαδὴ σχῆμα λόγου σύνηθες εἰς τοὺς παλαιούς ἐνδόξους συγγραφείς, ἀκόμη καὶ τοὺς ποιητάς, τὸ λεγόμενον Ζεῦγμα, διότι συζεύγει ἐν κατηγορούμενον (ῥῆμα ἢ μετοχήν) μὲ δύο ὑποκειμένα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἀρμύζεται μὲ ἐκεῖνο, τὸ δεύτερον μάχεται, ἂν δὲν προσεπινοήσης ἄλλο δεύτερον κατηγορούμενον, ἀνάλογον τοῦ πρώτου· ἀρκεῖ ἐν μόνον παράδειγμα τοῦ Ὁμήρου, τὸ

« ἀνδρῶν τε πολέμους, ἀλεγινά τε κύματα πείρων. »

ὅπου ὁ Εὐστάθιος λέγει, « τὸ μὲν πείρων » τοῖς κύμασι προσνεμητέον, τοῖς δέ γε πολέμοις ἐπιλογιστέον οἰκείαν τινὰ ἑτέραν μετοχήν. » (Ἰδε Συνέκδ. Ἱερ. Σελ. 142. ἐκδ. Παρις. 1831, καὶ Ὁμήρ. Ἰλιάδα Ω, 8.)

Τίνες δὲ ἦσαν οἱ ἀποσταταὶ οὗτοι; καὶ πότε ἐφάνησαν; καὶ ὅποια τὰ φαγητά, ἐξ ὧν προσέταξαν νὰ ἀπέχωσιν; Εἰς ταῦτα τὰ τρία ἐπικαλοῦμαι τὴν προσοχήν ὑμῶν σήμερον.

Τίνες ἦσαν οἱ, περὶ ὧν βητῶς εἶπε τὸ Πνεῦμα τῷ Θεοῦ, ὅτι ἤθελον ἀποστατήρῃ ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ διδάσκει τὰς εἰρημένους διδασκαλίας;

Ὁ Οἰκουμένιος σχολιάζων τὸ « καὶ διδασκαλαῖς δαιμονίων, » λέγει· « Διὰ τούτων πᾶσαν αἵρεσιν ἐδῆλωσε, μάλιστα δὲ Μανιχαίους, Ἐγχεατίτας, καὶ Μαρκιωνιστάς· πᾶσαι γὰρ ἀπὸ πλάνης, καὶ διδασκαλίας δαιμόνων ἐγεννήθησαν. » (Ἰδε Τόμ. ε. σελ. 431.) Αἱ αἱρέσεις αὗται ἐπρέσβευον τὸν Χριστιανισμόν, καὶ ἐδίδασκον τὰς διδασκαλίας τὰς ἐνταῦθα κατακρινομένας. Ὁ Μαρκίων, τοῦ ὁποίου οἱ ὁπαδοὶ ἐκαλοῦντο Μαρκιωνισταί, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἐπιφανίου, ἐδίδασκεν ἀποχὴν βρωμά-

των· «Διδάσκει γὰρ οὗτος ἐμφύχων μὴ μεταλαμβάνειν φάσκων ἐνδούρους εἶναι τῇ κρίσει τοὺς τῶν κρεῶν μεταλήπτορας, ὡς ἂν ψυχὰς ἐσθλόντας.» (Ἐπιφάν. Τόμ. Α'. σελ. 330.) Καὶ πάλιν· «Διὰ τὸ λέγειν σε πονηρὸν εἶναι καὶ ἀθέμιτον τῶν σαρκῶν μεταλαμβάνειν· ἐλέγχει δέ σε ὁ Σωτὴρ πλέον σου ἐπιστάμενος, καὶ διδάσκων τὸ κάλλιον ἀπὸ τοῦ τοιούτου ῥητοῦ. Λέγει γάρ, Τίνα ὁ υἱὸς αἰτήσῃ ἰχθὺν μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ, ἢ ἀντὶ ὧν σκορπίον; καὶ ὅτι φησιν, ἢ οὐν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πῶσω μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐπουράνιος; » Εἰ τοίνυν δόματα ἀγαθὰ κέκληκεν ἰχθὺν καὶ ὦν, οὐ πονηρὸν, τὸ μετ' εὐχαριστίας ἐκ Θεοῦ χαρισθὲν μεταλαμβανόμενον, καὶ ἐλέγχεσθαι σου ἡ κακοτροπία πανταχόθεν.» (Ἐπιφ. Τόμ. Α'. 331.) Καὶ πάλιν· «Ἦν γὰρ σὺ βδελύττῃ σαρκοφαγίαν ὁ Κύριος Ἰησοῦς μετὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν βέβρωκεν, ἐπιτελῶν τὸ πάσχα κατὰ νόμον· καὶ μὴ λέγε ὅτι ὁ ἔμελλε μυστήριον ἐπιτελεῖν, τοῦτο προωνόμαζε, λέγων, θέλω μεθ' ὑμῶν φαγεῖν τὸ πάσχα· ἵνα γὰρ κατὰ πάντα τρόπον κατασχύνῃ σε ἡ ἀλήθεια οὐκ ἐν τῇ ἀρχῇ ποιεῖ τὸ μυστήριον, ἵνα μὴ ἀρνῆσῃ· ἀλλὰ φησι μετὰ τὸ δειπνῆσαι λαβὼν τάδε καὶ τάδε, καὶ εἶπε τοῦτό ἐστι τάδε καὶ τάδε· καὶ οὐκ εἶσσε τόπον τῇ βραδουρίᾳ· ἔδειξε γὰρ εἶναι μετὰ τὸ βεβρωκέναι τὸ πάσχα κατὰ τοὺς Ἰουδαίους, τοῦτέστι μετὰ τὸ δειπνῆσαι, ἦκεν ἐπὶ τὸ μυστήριον.» (Ἐπιφάν. Τόμ. Α'. σελ. 344.) Ὁ δὲ Μαρκίων ἐδίδασκε προσέτι νὰ ἀποστρέφονται τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα. (αὐτόθι Σελ. 346.) «Καὶ παρ' αὐτῷ δὲ τῷ Μαρκίῳ καὶ παρθενία κηρύσσεται, νηστειὰν δὲ τὸ Σάββατον κηρύττει.» (αὐτόθι σελ. 304.) Οἱ δὲ Ἐγγρατῖται ἐδόξαζον σχεδὸν τὰ αὐτά. Περὶ

αὐτῶν λέγει ὁ Ἐπιφάνιος· « Τὸν δὲ γάμον σαφῶς τοῦ διαβόλου δορίζονται· ἔμφυχα δὲ βδελύσσονται ἀπαγορεύοντες. » (αὐτόθι **σελ. 400.**) Ἐπειτα δὲ ὁ Ἐπιφάνιος ἀναιρεῖ τὰς δοξασίας αὐτῶν, ὡς ἐξῆς· « Εἰ γὰρ κέχρηται Παλαιᾷ καὶ Νέᾳ Διαθήκῃ . . . πῶς ὁ σεμνὸς γάμος τοῦ διαβόλου εὐρεθήσεται; ὁπότε Θεὸς λέγει, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ τοῦ Κυρίου ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ λέγοντος, ὃ ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω, καὶ τοῦ Ἀποστόλου, λέγοντος, τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. » (Ἐπιφάν. Τόμ. Α'. σελ. 400.)

Οἱ Μανιχαῖοι ἐδόξαζον ὅτι τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἐκ τῆς Θεᾶ, ἀλλ' ἐξ ἄλλης ἀρχῆς, καὶ ἕνεκα τούτου πρόειπε νὰ καταδαμασθῇ καὶ ἀφηνειθῇ· « Ὅτι τὸ σῶμα τοῦτο οὐκ ἔστι τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῆς ὕλης· ἐστὶ καὶ σκοτός ἐστὶ, καὶ αὐτὸ σκοτωθῆναι δεῖ. » (Ἐπιφ. Τόμ. Α'. Σελ. 64δ.) Καὶ ἐδιδασκον δι, ἀν θέλη τις νὰ γείνη τέλειος, πρόειπε νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τοῦ γάμου, ἀπὸ τοῦ οἴνου, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κρεάτων, οἶον ὠῶν, γάλακτος, ἰχθύος καὶ λοιπῶν, (ἴδε Ἐκκλησι. Ἱστορ. τοῦ Νεάνδρου, Τόμος Α'. σελ. 503. καὶ Moscheim τόμος Α'. σελ. 303.) καὶ νὰ τρέφωσι τὰ σώματα αὐτῶν μὲ ἄρτον, χόρτα, ὕπνια, καὶ τὰ τοιαῦτα. Αἱ αἱρέσεις αὗται καὶ ἄλλαι παρόμοιαι τούτων ἀνεφύησαν ἐν τῇ χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ Ἀνατολῇ τὸν 6. καὶ 7. αἰῶνα μετὰ Χριστὸν, καὶ ταχέως διεδόθησαν εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολήν, καὶ κατὰ μέρος εἰς τὴν Δύσιν. Ὁ Ἐπιφάνιος τῆς Κύπρου, ὁ σύγχρονος τοῦ Χρυσοστόμου, ἐμιλῶν περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν Μαρχιωνιστῶν, λέγει· « Ἡ δὲ αἵρεσις ἔτι καὶ νῦν ἐν τε τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, ἐν Αἰγύπτῳ τε καὶ ἐν Παλαιστίνῃ, ἐν Ἀραβίᾳ τε καὶ ἐν τῇ Συρίᾳ, ἐν Κύπρῳ τε καὶ Θηβαίῳ, καὶ ἐν ἄλλοις τόποις

εὐρίσκεται· μεγάλης γὰρ ὁ πονηρὸς ἐν αὐταῖς κατίσχυσε τὴν ἀπάτην.» (Ἐπιφ. τόμ. Α. Σελ. 302.) Ὁ δὲ Μάνης ὁ θεμελιωτὴς τῆς αἵρέσεως τῶν Μανιχαίων, ἤκμασε περίπευ διακρίσια ἐβδομήκοντα ἔτη μετὰ Χριστόν. Ὁ δὲ Τατιανὸς αἰρεσιάρχης τῶν Ἐγγρατιτῶν, ἤκμαζε τὸ ἔτος 172 Μ. Χ.

Ἐξεταστέον δὲ ἂν τὰ φαγητά, τὰ ὑποῖα αἱ αἵρέσεις αὐταὶ ἐκώλουν, ἐκτίσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ τοῖς ἐπεγνωκίσει τὴν ἀλήθειαν. Ἐν τῇ Γενέσει ἀναγινώσκομεν τὸ ἑξῆς· «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, ἰδοὺ σὰς ἔδωκα πάντα χόρτον κάμνοντα σπόρον, ὅστις εἶναι ἐπὶ τοῦ προσώπου πάσης τῆς γῆς, καὶ πᾶν δένδρον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν δένδρου κάμνοντος σπόρον· ταῦτα θέλωσιν εἶσθαι εἰς ἑσὰς πρὸς τροφήν.» (Γέν. α'. 29.) Καὶ πάλιν· «Καὶ ὁ φόβος σας καὶ ὁ τρόμος σας θέλει εἶσθαι ἐπὶ πάντα τὰ ζῶα τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἐπὶ πᾶν ὅ,τι ἔρπει ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἰχθυῖας τῆς θαλάσσης, εἰς τὰς χεῖράς σας ἐδόθησαν· πᾶν κινούμενον, τὸ ὁποῖον ζῇ, θέλει εἶσθαι εἰς σὰς πρὸς τροφήν, ὡς τὸν γλωρὸν χόρτον ἔδωκα τὰ πάντα εἰς ἑσὰς.» (Γέν. θ'. 2. 3.) Δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔτρωγον κρέας πρὸ τοῦ κατακλισμοῦ καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν ἀκόμῃ τοῦ Ἀδάμ· διότι λέγει ἡ Γραφή· «Καὶ ἔκαμε Κύριος ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς.» (αὐτόθι δ'. 4.) Καί· «Ὁ Ἀδὰμ προσέφερε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτότων τῶν προβάτων αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῶν στείων αὐτῶν.» (αὐτόθι δ'. 4.)

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, εὐρίσκομεν ὅτι μετὰ τὸν κατακλισμὸν ὁλος ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ μετεχειρίζετο κρέας πρὸς τροφήν· καὶ ὅταν οἱ τρεῖς ἄγγελοι ἐφάνησαν εἰς τὴν

Ἄβραάμ ὑπὸ ἀνθρωπίνην μορφήν, ἡτοίμασε δι' αὐτοὺς φαγητόν, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων πραγμάτων «μοσχάριον ἀπαλὸν καὶ καλόν, καὶ αὐτοὶ ἔφαγον.» (Γέν. ιη'. 7. 8.) Ἄν ἦτο κακὸν νὰ φάγῃ τις κρέας, ἐκεῖνοι οἱ ἄγαθοὶ ἄγγελοι δὲν ἤθελον γευθῇ αὐτό. Ὁ δὲ Ἰσαὰκ ἔτρωγε κρέας, καὶ οἱ Ἰσραηλῖται προσετάχθησαν νὰ τρώωσι τὸ πάσχα, τὸ ὁποῖον ἦτον ψητὸν ἄρνιον. (Ἐξ. ιθ'. 3—10.) Καὶ πάντες οἱ ἱσραεῖς εἶχον διὰ φαγητόν τὰ κρέατα τῶν προσφορῶν. (Λευϊτ. ζ'. 8—9. καὶ Ἀριθ. ιη'. 8—10.) Ἐκεῖναι δὲ αἱ προσφοραὶ προσεφέροντο κατ' ἐκάστην. (Ἀριθ. κη'. 3.) μόνον τὸ στέαρ καὶ τὸ αἷμα ἀπηγορεύθησαν, (Λευϊτ. ζ'. 23—27) καὶ τὰ θνησιμαῖα (Λευϊτ. ιζ'. 10—15.) καὶ ἐπετρέπετο πρὸς πάντας νὰ τρώωσι κρέας ἐντὸς πασῶν τῶν πυλῶν αὐτῶν κατὰ πᾶσαν τὴν ἐπιθυσίαν τῆς ψυχῆς αὐτῶν. (Δευτερ. ιθ'. 15—16. καὶ 20—25.) Μόνον τινὰ ζωὰ θεωρούμενα ἀκάθαρτα, αὐτὰ ἀπηγορεύθησαν. (Δευτ. ιθ'. 3, 21, καὶ Λευϊτ. ια'. 1—47.) Ἐν δὲ τῇ Νέῃ Διαθήκῃ εὐρίσκομεν ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ ἐνέκρινε τὴν κρεωφαγίαν, διότι ὀλίγον πρὶν συστήσῃ τὴν κοινωνίαν τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου ἔφαγε κρέας μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τὴν μεγάλην πέμτην μάλιστα τὸ ἐσπέρας ἔφαγον ψητὸν ἄρνιον, καὶ ἄρου ἔφαγον, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, λέγων, «Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου καὶ τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου.» (Ματθ. κς'. 26—28. καὶ Λουκ. κβ'. 14—20.) καὶ προλαβόντως εἶχεν εἰπεῖ πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, ὅτι οὐδὲν εἰσερχόμενον ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰς αὐτόν, δύναται νὰ μολύνῃ αὐτόν. (Μαρκ. ζ'. 15 καὶ Ματθ. ια'. 11.) Καὶ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων εὐρίσκομεν ὅτι οἱ Ἀπό-

στολοι καὶ οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐν τῇ Ἱερουσα-
 λήμ, δηλαδὴ ὁλόκληρος ἡ ἐκεῖ Ἑκκλησία, ἔγραψαν πρὸς
 τοὺς ἀδελφούς, τοὺς ἐξ ἐθνῶν, νὰ ἀπέχωσι μόνον ἀπὸ
 αἵματος καὶ πνικτοῦ. «Οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι,
 καὶ οἱ ἀδελφοί, τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν, καὶ
 Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν... Ἐδοξε γὰρ τῷ
 Ἀγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν
 βάρος, πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλο-
 θύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας, ἐξ ὧν
 διατηροῦντες ἑαυτοὺς, εὖ πράξετε ἑρβώσθε.» (Πράξ. ιε.
 13—31.) Ὁ δὲ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ
 λέγει· «Οὐ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρώσις καὶ πόσις,
 ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ.
 Ὁ γὰρ ἐν τούτοις δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος τῷ Θεῷ
 καὶ δούκιμος τοῖς ἀνθρώποις.» (Ῥωμ. ιδ'. 17—18.) Ἐν
 τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ ἀναφέρει περὶ τινων φοβουμένων νὰ
 φάχωσι κρέας, τὸ εἰς τὰ εἰδῶλα προσφερθὲν, ἐπειδὴ ἦσαν
 ἀσθενεῖς τῇ πίστει. Πρὸς δὲ τοὺς ἐν Κορίνθῳ Χριστιανούς
 εἶπε· «Βρώμα δὲ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ Θεῷ.» (Α'. Κορ.
 ἡ. 8.) καὶ πάλιν· «Πᾶν τὸ ἐν μακελλίῳ πωλούμενον ἐσθί-
 ετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν.» (Α'. Κορ. ι.
 25—30) Καὶ ἐν τῇ πρὸς Κολοσσαείς ἐπιστολῇ καταδικά-
 ζει τὴν κηλουμένην «ἐθελοθησκίαν καὶ ταπεινοφροσύ-
 νην, καὶ ἀρσεϊδίαν σώματος,» ἐπειδὴ ἦσαν ἐντεταλμένα
 οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὴν
 διδασκαλίαν τῶν Φαρισαίων «μὴ ἄψη, μηδὲ γεύση, μηδὲ
 θίγη.» Λεγει· «Εἰ οὖν ἀπεθάνετε σὺν τῷ Χριστῷ ἀπὸ
 τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογ-
 ματίζεσθε; μὴ ἄψη, μηδὲ γεύση, μηδὲ θίγη· ἃ ἐστὶ πάν-
 τα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ δι-

δασκαλίας τῶν ἀνθρώπων, ἅτινά ἐστι λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας, ἐν ἐθελοθησκειᾷ καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός.» (Κολοσ. β'. 20—23.) Οὐδαμοῦ τῆς ὁλης θείας Γραφῆς, Παλαιᾶς τε καὶ Νέας Διαθήκης, οὐδὲ ἐπὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἢ Χριστιανικῆς οἰκονομίας, ἀπηγόρευεν ὁ Θεὸς τὴν κρεωφαγίαν ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων ἐξαιρέσεων. Καὶ ἡ διδασκαλία «ἀπέχεσθαι βρωμάτων» δὲν εἶναι ἐκ Θεοῦ, δὲν εἶναι διδασκαλία Ἀποστολική, ἀλλὰ τῶν ἀποστατῶν τῆς ἀληθοῦς πίστεως, καὶ τὴν ὁποίαν ὀνομάζει ὁ Παῦλος διδασκαλίαν Δαιμονίων. Καὶ διατί;

1) Ἴσως ἐπειδὴ ᾔτο διδασκαλία τῶν ἐθνῶν, ἅτινα ἐθεωροῦντο ὡς ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Σατανᾶ, ὡς ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ λέγεται· ὅτι «ἃ θύει τὰ ἔθνη, δαιμόνιοις θύει καὶ οὐ Θεῷ.» (Α. Κορ. ι. 20.) Ἡ διδασκαλία τῇ ἀπέχεσθαι κρέατος ἐδιδάχθη πρῶτον ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν ἐν Ἰνδίᾳ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἀλλαχοῦ, πολὺν καιρὸν πρὸ τῆς Χριστῆς Κλήμης· ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῶν Στρωματέων λέγει· «Οἱ δὲ Βραχμᾶναι καλούμενοι οὔτε πόλεις οἰκοῦσι . . . ἀκρόδρυα σιτοῦνται καὶ ὕδωρ ταῖς χερσὶ πίνουσι, οὐ γάμον οὐ παιδοποιεῖν ἴσασιν, ὥσπερ οἱ νῦν Ἑγρατίται καλούμενοι . . . τοὺς δὲ ὑπερβόρεους Ἑλλάνικος ὑπὲρ τὰ ῥίπαια ὄρη οἰκεῖν ἱστορεῖ, διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς δικαιοσύνην, μὴ κρεωφαγοῦντας, ἀλλ' ἀκροδρύοις χρωμένους.» (Κλημ. Τομ. α. σελ. 359 — 360. ἔκδ. Ἑνετ. 1757.) Καί· «Οἱ δὲ διὰ τὸ μῖσος τὸ πρὸς τὴν σάρκα τῆς κατὰ γάμον συναλλαγῆς καὶ τῆς τῶν καθηκόντων βρωμάτων μεταλήψεως ἀχαρίστως ἀπαλάττεσθαι ποθοῦντες, ἀμαθεῖς τε καὶ ἄθροιστοι, ἀλόγως ἐγκρατεύμενοι, καθάπερ τὰ πλείστα τῶν ἄλλων ἐθνῶν. Βραχμᾶναι γ' οὖν

οὔτε ἔμφυχον ἐσθίουσιν, οὔτε οἶνον πίνουσιν . . . οὔτε δὲ γυμνοσοφισταί, οὐθ' οἱ λεγόμενοι σεμνοί, γυναιξὶ χρωῶνται, παρὰ φύσιν ~~γὰρ τοῦτο καὶ παράνομον δοκοῦσι~~, δι' ἣν αἰτίαν σφᾶς αὐτοὺς ἄγνους τηροῦσι· παρθενέουσι δὲ καὶ σεμναί·» δηλαδὴ γυναιῖς προσέτι ἔμενον ἀνύπανδροι, ὡς αἱ Ἑστιάδες παρθένοι ἐν Ῥώμῃ. (Κλημ. Τομ. α. σελ. 538 — 539.)

Ὁ δὲ Πυθαγόρας δ ἀκμάσας περὶ τὸ 500 ἔτος Π. Χ. καὶ ὅστις διέτριψεν εἴκοσι δύο ἔτη ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὡς λέγουσιν τινες, μετέβη εἰς τὴν Ἰνδίαν καὶ ὠμίλησε μετὰ τῶν γυμνοσοφιστῶν, ἀπειχε πάσης κρεωφαγίας· οὕτω καὶ ὁ Ἀθήναιος δ ἀκμάσας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρίτου αἰῶνος Μ. Χ. λέγει· «Οἱ Πυθαγορίζοντες γάρ, ὡς ἀκούομεν, οὔτ' ὀφθόν ἐσθίουσιν οὔτ' ἄλλ' οὐδὲ ἐν ἔμφυχον, οἶνον τ' οὐχὶ πίνουσι μόνοι.» (Ἀθήν. βιβλ. 4. Κεφ. 17) Οἱ Βουδιστὰι ἐν Κίνᾳ καὶ ἀλλαχοῦ πρὸς τοῦτοις διδάσκουσι σχεδὸν τὸ ἴδιον, νηστείας, σκληραγωγίας κ. λ. Οἱ ἱερεῖς κάμνουσι τάξιμον ἀγαμίας, κοινοδιοῦσι, ξυρίζουσι τὴν κεφαλὴν ὡς σημεῖον τῆς καθαρότητος, πρεσβεύουσι τὴν μὴ κρεωφαγίαν, ζῶσι δι' ἐπαιτείας, δι' ἐλεημοσυνῶν τῶν προσκυνητῶν, καὶ τῆς καλλιεργίας τῆς γῆς τῆς ἀνηκούσης εἰς τὸν ναόν, προσκυνοῦσι δὲ τὰς ψυχὰς τῶν προγόνων αὐτῶν· ἔχουσι δὲ γυναικῶν μοναστήρια, τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς λεγομένης Ἀγίας μητρός καὶ Βασιλίσσης τοῦ οὐρανοῦ· ἀπαιτεῖται δὲ νὰ ζῶσιν αὐταὶ ζῶν εὐσεβείας καὶ σκληραγωγίας, καὶ νὰ τρώγῃσι χόρτα, καὶ νὰ κάμνωσι τάξιμον ἀειπαρθενίας.» (Ἴδε Williams' Middle Kingdom vol. 2. p. 251 — 256.)

2) Ἡ ἀποχὴ βρωμάτων ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἀποστασία ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ διδασκαλίας

τῶν δαιμονίων, ἐπειδὴ οἱ ἐξασκοῦντες αὐτὴν προσεδόκην
 ν' ἀποκτήσῃ δι' αὐτῆς σωτηρίαν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ
 αἰωνίαν μακαριότητα ἐν τῷ οὐρανῷ· ἐνῷ ἡ διδασκαλία τῇ
 Εὐαγγελίῳ εἶναι ὅτι σωζόμεθα διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐν
 Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ὅτι τὸ αἷμα αὐτοῦ μόνον καθαρίζει
 ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Ἡ δοξασία ὅτι δύναται τις νὰ
 ἀποκτήσῃ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς διὰ σκληραγωγίων τῷ σώ-
 ματος εἶναι ἀποστασία ἀπὸ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως,
 εἶναι διδασκαλία τῶν ἐθνῶν καὶ οὐχὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ
 τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ.

3) Ἰσως ἐκαλεῖτο διδασκαλία δαιμονίων, προσέτι, ἐπει-
 δὴ οἱ Μανιχαῖοι ἐδίδασκον καὶ ἐπρέσβευον, ὅτι ὑπάρχουσι
 δύο θεοὶ, ἀγέννητοι, αὐτοφυεῖς, αἰδιοὶ, ὁ εἷς εἰς τὸν ἄλλον
 ἀντικείμενος, καὶ ὅτι ὁ εἷς εἶναι ἀγαθός, ὁ δὲ ἄλλος πο-
 νηρὸς, καὶ ἔθεσαν ὄνομα εἰς τὸν ἕνα Φῶς καὶ εἰς τὸν ἄλ-
 λον Σκότος, καὶ ὅτι ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ψυχὴ εἶναι μέρος
 τοῦ Φωτός, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Σκότους καὶ δημιουργήμα
 τῆς ὕλης, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα εἶναι ἑκασ-
 τὸς δύο βασιλεῖς εἰς ἓν κράτος ἀντιμαχόμενοι πρὸς ἀλλή-
 λους, ὅτι ὁ Θεὸς ὁ ἀγαθός, τὸν ὁποῖον ἐκάλουν Θεὸν τὸν
 πατέρα, προσεπάθει κατὰ διαφόρους τρόπους νὰ ἐλευθε-
 ρώσῃ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς δουλείας, ἐν ἣ ἐυρίσκετο, καὶ τέ-
 λος ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ κ. λ. Καὶ καθὼς ἐπίστευον
 ὅτι τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἦτον ἀπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ
 Σκότους καὶ ἔργον τοῦ ἐχθροῦ, ἐνόμιζον χρεὸς νὰ καταδα-
 μάζωσιν αὐτό, ὅσον τὸ δυνατόν, καὶ ἐνόμιζον ὡς οἱ Βουδι-
 σται τῶν Ἰνδιῶν ὅτι διὰ τῶν νηστειῶν, καὶ σκληραγωγίων
 τοῦ σώματος, ἐξετέλουν εἶδος τι καθαρισμοῦ, καὶ ἔφερον
 τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν ἐπιθυμητὴν ἐλευθερίαν (ἶδε Ἐπι-
 φάν. Τομ. α. σελ. 642 — 643. καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν Συ-

νόδων, Τομ. α. σελ. 125—128, Ἐκδ. Παρις. 1761.)

Περὶ τῶν σχεδὸν μοι φαίνεται νὰ εἶπω ὅτι οἱ τοιοῦτοι, ἂν καὶ ἐπρέσβευον τὸν Χριστιανισμόν καὶ μετελάμβανον τῆς κοινωνίας, ἦσαν ἀποστάται ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς πίστεως, καὶ ἐδίδασκον ὅ,τι δύνανται καλῶς νὰ ὀνομάζῃται διδασκαλίᾳ δαιμονίων· διότι ὁ Θεός, ἡ πηγὴ τῆς ἀγαθότητος καὶ τοῦ φωτός, ἐποίησε τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καθὼς καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ὑδέποτε οὐδαμῇ ἀπήτησεν ἀπ' αὐτοῦ νὰ φέρεται πρὸς τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡς πρὸς ἐχθρόν, καὶ νὰ ἀφανίσῃ αὐτὸ διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· μόνον ἀπαιτεῖ ἀπ' ἡμῶν νὰ διατηρῶμεν καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὅτι ἀμφοτέρω νὰ ᾖναι ἀφιερωμένα εἰς τὴν δουλείαν αὐτοῦ, καὶ ὁ τρώγων διὰ νὰ ἀποκτήσῃ δύναμιν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων, τὰ ὅποια ὁ Θεὸς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν, εἶναι εὐαρεστώτερος, εὐπροσδεκτότερος εἰς τὸν Θεόν, παρ' ὅστις ἀρχνίξει ἑαυτὸν ἀπέχων ἀπὸ φαγητῶν, τὰ ὅποια ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετέληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Γαλ. έ. 1.

«Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν, ἣ Χριστὸς ἡμᾶς ἡλευθέ-
ρωσε, στήκετε καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ
δουλείας ἐνέχεσθε.»

Τοὺς λόγους τούτους ἀπεύθυνεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τὰς ἐκκλησίας τῆς Γαλατίας, ἥτις ἦτον ἐπαρχία τῆς Ἑλλάσσοнос Ἀσίας. Οἱ Γαλάται, ὡς φαίνεται, ἐδιδάχθησαν τὸν χριστιανισμόν πρῶτον ὑπὸ τοῦ Παύλου. Ἀφοῦ δὲ ἀνεχώρησεν αὐτὸς ἐκεῖθεν, ἤλθον τινες ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, οἵτινες ἐπίστευον μὲν εἰς τὸν Χριστόν, ἐστοχάζοντο δὲ ὅτι ἔπρεπε νὰ φυλάττωσι διαφόρους τελετὰς τοῦ Λευϊτικοῦ νόμου, αἱ ὁποῖαι ἐπληρώθησαν ἐν Χριστῷ, καὶ ἐπομένως κατηργήθησαν, οἷαι ἡ περιτομή, ἑορταὶ τινὲς, καὶ τὰ παρόμοια. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν οὗτοι ἀπὸ τῆς ἐν Ἱερουσαλήμ ἐκκλησίας, ἐφ'αυτῶν ὅτι δῆθεν ἐγνώριζον καλῆτερα παρὰ τοὺς ἄλλους τὴν θρησκείαν· ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ ἦτον ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, καὶ ἡ μήτηρ ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν· καὶ ὅτι ἐπειδὴ ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τῆ Πέτρου καὶ Ἰακώβου, μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ὑπερεῖχον

ἐφ' ἑαυτῶν, νὰ ἐκτελέσῃ τινὰς τελετάς, ὥστε νὰ ἴδωσιν οἱ ἀδελφοί, ὅτι αὐτοὺς φυλάττει τὸν νόμον. Προσέθηκαν δὲ τὸ ἐξῆς· «Περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπιστάλαμεν κρίναντες μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτοὺς, εἰμὴ φυλάσσεσθαι αὐτοὺς, τό, τε εἰδωλόθυτον, καὶ τὸ αἶμα, καὶ πνικτόν, καὶ πορνείαν.» (Πράξ. κα. 23 — 25.) Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ Γαλάται ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐκείνων τῶν ἐκ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας, ὡς ὠνόμαζον αὐτὴν ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, νὰ φυλάττωσι μεταξὺ ἄλλων ἐθίμων καὶ τινὰς ἐορτάς Ἰουδαϊκάς, τὰς ὁποίας πρέπον ἦτο νὰ φυλάττωσιν ὑπὸ τὴν Λευιτικὴν οἰκονομίαν, ἀλλ' αἱ ὁποῖαι κατηργήθησαν ἐν Χριστῷ. «Ἡμέρας παρατηρεῖτε,» λέγει ὁ Παῦλος, «καὶ μῆνας, καὶ καιροὺς, καὶ ἐνιαυτούς· φοβοῦμαι ὑμᾶς, μήπως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.» (Γαλ. δ'. 10 — 11.) Ἐκ τῶν λεγομένων διαταγῶν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων εἶναι φανερόν ὅτι οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ ἐφύλαττον καὶ τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν ὡς ἡμέρας ἀναπαύσεως. Ἐν αὐταῖς λέγεται· «Ὑγὼ δὲ Πέτρος καὶ ἐγὼ ὁ Παῦλος διατασσόμεθα, ἐργαζέσθωσαν οἱ δοῦλοι πέντε ἡμέρας, Σάββατον δὲ καὶ Κυριακὴν σχολάζετωσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς εὐσεβείας· τὸ μὲν γὰρ Σάββατον εἵπομεν δημιουργίας λόγον ἔχειν τὴν δὲ Κυριακὴν ἀναπαύσεως.» (Διατ. τῶν Ἀποστόλων βιβλ. ἡ. κεφ. 33.) Ὅτι ὁ Παῦλος οὐδέποτε διέταξε τοιοῦτόν τι εἶναι φανερόν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, ἐξ ἧς ἐλάβομεν τὸ ῥητόν μας, καὶ ὁ κθ'. κανὼν «τῶν ἐν Λαοδικῇ τῆς Φρυγίας συνελθόντων ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων», τὸν ὁποῖον κανόνα ἐπεκύρωσεν ἡ πενθέκτη οἰκουμένη συνόδος, ἔχει ὡς ἐξῆς· «Ὅτι οὐ δεῖ Χριστιανοὺς Ἰουδαΐζειν καὶ ἐν τῷ σαββάτῳ σχολάζειν, ἀλλ' ἐργάζεσθαι αὐτοὺς

ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὴν δὲ Κυριακὴν προτιμῶντας εἶγε δύναντο σχολάζειν ὡς Χριστιανοί, εἰ δὲ εὗρεθῇεν Ἰουδαῖσται, ἔστωσαν ἀνάθεμα παρὰ Χριστοῦ.» (Ἰδὲ τὸ Πηδαλιον σελ. 251.) Πῶς οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἠδύνατο νὰ ἀναθεματίσῃ ὅτι ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος εἶχον ῥητῶς διατάξει. ἅς ἐξηγήσωσιν οἱ πιστεύοντες ὅτι καὶ ἐκαίνη ἡ οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἦτο θεόπνευστος, καὶ αἱ λεγόμεναι Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων πραγματικῶς ἐγράφησαν ὑπ' αὐτῶν. Τοῦτο ἀναφέρω μόνον διὰ τὸ ἀποδείξω ὅτι ἡ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐκκλησία, ἥτις ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τινων ὡς μήτηρ ἐκκλησία, καὶ ἥτις εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ θεωρῇται τοιαύτη. ὅσον ἔχει ἄλλη τις ἐκκλησία ἐν τῷ κόσμῳ, ἂν οὐχὶ καὶ περισσώτερον, οὕσα ἡ πρώτη Χριστιανικὴ ἐκκλησία, κατ' ἐδρυθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶχέ τινας προλήψεις τὰς ὁποίας δυσκόλως ἀπέβαλλε, καὶ ὅτι ἐξετέλει τύπους καὶ τελετὰς οὐδόλως ἀναγκαίαις εἰς τὸν Χριστιανὸν νὰ τηρῇ, καὶ αὕτη ἦτον ἡ δουλεία, περὶ ἧς ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ δουλεία τύπων, καὶ τελετῶν, καὶ ἐθίμων, τὰ ὁποῖα ἦσαν βάρος, καὶ τὰ ὁποῖα ὁ Πέτρος ὠνόμασε ζυγόν, «ὅν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν» (εἶπεν εἰς τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ Χριστιανούς), «οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι.» (Πράξ. ιε. 10) Καὶ οἱ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ ἔγραψαν πρὸς τοὺς ἐξ ἐθνῶν ἀδελφούς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν, ὡς ἐξῆς. «Ἐδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος, πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι τῶν εἰδωλοθύτων, καὶ αἵματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ πορνείας, ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς, εὖ πράξετε. Ἐρρώσθε.» (Πράξ. ιε. 23—29.) Οὐδὲν ἀνέφερον περὶ ἐορτῶν, νηστειῶν, ἢ

ἀποχῆς βρωμάτων, ἐκτὸς τῶν εἰδωλοθυτῶν· καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ Παύλου ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ ἦτο νὰ παραινέσῃ τοὺς Χριστιανούς νὰ φυλάττωσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν μὴ ἀναγκαίων τύπων καὶ τελετῶν, καὶ ν' ἀποδείξῃ εἰς αὐτοὺς ὅτι ὁ ἀληθὴς Χριστιανισμὸς εἶναι πολλὸ ἀπλοῦς, καὶ συνίσταται, οὐχὶ ἐν βρώσει καὶ πόσει, ἀλλ' ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ εἰρήνῃ καὶ χαρᾷ ἐν Πνεύματι· Ἀγίω· οὐχὶ ἐν τύποις καὶ ἐθίμοις, ἀλλ' ἐν πίστει εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν διὸ λέγει, «Ὁ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐδάσκανε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πεῖθυσθαι; . . . οὕτως ἀνόητοι ἐστέ; ἐναρξάμενοι πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; Πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστέ διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.» (Γαλ. γ'. 1—3, 26.) Καὶ πάλιν «Πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἀνωθεν δουλεύειν θέλετε;» (Γαλ. δ'. 9) Καὶ πάλιν· «Ἀδελφοί οὐκ ἐσμεν παιδίσκης τέκνα ἀλλὰ τῆς ἐλευθερίας. Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν ἡ Χριστὸς ἡμᾶς ἐλευθέρωσε, στήκατε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε· ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ, οὔτε περιτομὴ τι ἰσχύει οὔτε ἀκροθυσία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.» (Γαλ. ἐ. 1, 5—6.) Καὶ πάλιν· «Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί, μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις· ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πληροῦται, ἐν τῷ· «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.» (Γαλ. ἐ. 12—14.) Ἐπομένως δεσκνύει εἰς αὐτοὺς ὁποῖα εἶναι τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς, καὶ τίς ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος, ὃς ἐστίν, «ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια.» (Γαλ. ἐ. 19—23) Καὶ περὶ τὸν λόγον, λέγων· «Ἐν γὰρ

Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία· ἀλλὰ καινὴ κτίσις· καὶ εἶναι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχῆσουσι (περιπατήσουσιν), εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ.» (Γαλ. ζ'. 15 — 16.) Ἰδοὺ κανὼν βεβαιότατα ἀποστολικός, ἀναγνωριζόμενος ὑπὸ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ κόσμου, καὶ ὁ μόνος κανὼν, τὸν ἐποίησεν κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ φυλάττῃ τις διὰ νὰ σωθῇ· ὅταν τις γίνηται καινὴ κτίσις ἐν Χριστῷ, καὶ ἔχῃ πίστιν ἐνεργουμένην διὰ τῆς ἀγάπης, εἶναι ἐλεύθερος — ἐλεύθερος ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, ἐλεύθερος ἀπὸ τῆς κατάρacts τοῦ νόμου, ἐλεύθερος ἀπὸ τῆς καταδίκης, ἐλεύθερος ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Πάντες λοιπὸν οἱ τύποι καὶ αἱ τελεταί, τὰ ὅποια μεταχειρίζεται αὐτός ὡς μέσα ἀφρέσεως, δικαιώσεως καὶ φιλιώσεως μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ σωτηρίας, εἶναι ἐπιστροφή πρὸς τὴν δουλείαν, — ἐπιστροφή «ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ ροιχέα.» Οἱ τύποι, αἱ τελεταί καὶ τὰ ἔθιμα ἐν τῇ θρησκείᾳ διέφερον κατὰ διαφόρους αἰῶνας· ἡ δὲ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη πάντοτε ἦσαν ἀναγκαῖαι, καὶ ἐν ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικὸν τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανισμοῦ, καὶ τὸ ὅποῖον καθιστᾷ αὐτὸν τῶντι ἀξίεραστον, εἶναι ἡ ἀπλότης αὐτοῦ· οὐδὲν ἀπαιτεῖ εἰμὴ πίσιν καὶ ἀγάπην ὡς ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Κατὰ τὸ διάστημα δύο χιλιάδων πεντακοσίων ἐτῶν ἀπὸ κτίσεως κόσμου, φαίνεται ὅτι ἦσαν πολλὰ ὀλίγοι τύποι ᾗ τελεταί ἐν τῇ θρησκείᾳ, οὐδὲν τακτικὸν ἱερατεῖον ἐν οὐδενὶ μέρει τοῦ κόσμου, οὐδὲ οἰκοδομήματα καθωσιωμένα, καλούμενα ναοὶ ᾗ ἐκκλησίαι, ὑπῆρχον. Ὁ οἰκογενειάρχης ἦτον ὁ ἰδίως διδάσκαλος τῆς θρησκείας, καὶ αὐτὸς ἂν ἐπίστευεν εἰς τὸν ἐρχόμενον Χριστόν, προσέφερε θυσίαν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐπὶ βωμοῦ, τὸν ὅποιον ὁ ἴδιος ἀποδό-

ραι ἐπουδῆποτε εὐρίσκετο. Κατ' ἐκεῖνο τὸ διάστημα τοῦ καιροῦ ἐφάνησαν τοιοῦτοι εὐσεβεῖς ἄνθρωποι, οἱοὶ δ' Ἀβελ, ὁ Νῶε, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαὰκ, ὁ Ἰακώβ, ὁ Ἰωσήφ καὶ ὁ Μελχισεδέκ, οἱ κάλλιστοι τῶν ἀνθρώπων· πάντες οὗτοι εἶχον πίστιν εἰς τὸν ἐρχόμενον Σωτῆρα, καὶ πολλὰ ὀλίγας θρησκευτικὰς τελετάς. Μετὰ ταῦτα ἰδρύθη τὸ Ἀαρωνικὸν ἢ Λευϊτικὸν σύστημα, ὅπερ ἐσυστήθη δι' ἰδιαίτηρον σκοπὸν, καὶ διήρκεσε περίπου χίλια πεντακόσια ἔτη. Ἐν τῷ συστήματι τούτῳ ἦτον ἱερατεῖον, καὶ πληθὺς τύπων καὶ τελετῶν, καὶ ἐρωτῶν, καὶ θυσιῶν, τὰ ὅποια οἱ Ἀβυστολοὶ καλῶς ὠνόμαζον βάρος καὶ ζυγόν, τὸν ὅποιον οὐτ' ἐκεῖνοι, οὔτε αἱ πατέρες αὐτῶν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ βασιτάσωσι· καὶ ἐκ τούτων ὁ Χριστὸς ἡλευθέρωσεν αὐτούς· ἡλευθέρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ ἱερατείου, καταστάντος τυραννικοῦ, δεσποτικοῦ· διότι αἱ ἱερεῖς ἐδέσμευον φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ ἕτερον αὐτὰ εἰς τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων κατέτρωγον τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσήχοντο (Ματθ. κγ'). Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐμέγας ἀρχιερεὺς πρὸς τὸν Ἀαρωνικοῦ ἱερατείου, ἀπέστειλεν ἀνθρώπους οὐχὶ ὡς ἱερεῖς, ὅπως προσφέρωσι θυσίας, ἀλλ' ὅπως κηρύττωσι τὸ Εὐαγγέλιον, μετάνοιαν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πίστιν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς τὰ μόννα μέσα τῆς σωτηρίας. Τὸ ἱερατεῖον τὸ Ἀαρωνικὸν πραγματικῶς κατηργήθη, τελεσθέντος τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ οὐδὲν νέον ἱερατεῖον ἀντ' αὐτοῦ οὐδέποτε ἐσυστήθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ. τὰ δὲ ὄργανα, τὰ ὅποια νῦν μεταχειρίζεται, εἶναι αἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου. Μετὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ. διὰ τῶν ἐποίων εἶναι οἱ τύποι καὶ σκιαὶ τοῦ Λευϊτικοῦ νόμου ἐπληρώθησαν, καὶ ὀλίγον πρὶν τῆς ἀναλήψεως

αὐτοῦ ἔδωκε τὴν ἐντολὴν, «Πορευθέντες οὖν μαθητεύσα-
τε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου πνεύματος, διδάσκον-
τες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλαμην ὑμῖν, καὶ ἰδοὺ
ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας
τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν.» (Ματθ. κη. 19—20.) Ἴδού τὸ ἔργον
τῶν Ἀποστόλων, νὰ διδάσκωσιν ὅσα προσέταξεν ὁ Χριστός.
Αἱ προσκαγαὶ αὐτῆ εὐρίσκονται ἐν τῷ Λόγῳ τῆ Θεοῦ, ἐν τῇ
Ἱερᾷ Γραφῇ. Ἐπειδὴ δὲ ὡς δὲν προσφέρονται πλεόν θυ-
σίαι, οὐδεμία ἀνάγκη ὑπάρχει ἱερωσύνης, καὶ οἱ δοκῶντες
ἐπὶ προσφέρειν θυσίαν, φαίνεται ὅτι δὲν γνωρίζουσιν, ἥ δὲν
θέλωσι νὰ ἀναγνωρίσωσιν ὅτι ἡ μεγάλη θυσία προσφέρθη
ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἅπας διὰ παντός. Μακάριος ὁ ἄνθρωπος,
ὅστις ἐννοεῖ τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν, μὲ τὴν ἐποίαν ὁ Χρι-
στός ἡλευθέρωσεν αὐτὸν καὶ ἐκέκται ἐρεῖς ἐν αὐτῇ. Παρα-
δόξως δὲ πὼς φαίνεται ὅτι εἶναι ἐν πολλοῖς ἡ αὐτὴ τάσις,
ἣτις ὑπῆρξεν εἰς τοὺς Γαλάτας νὰ ἐνέχωνται εἰς ζυγὸν
θελείας. Δὲν εὐχαριστοῦνται ἀπὸ τῆς ἀπλότητος τοῦ Εὐαγ-
γελίου ἀλλ' ἐπαθυμοῦσι τύπους καὶ τελετάς. Ἡ τάσις αὐ-
τῇ ἔφερε τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ
Χριστιανισμοῦ νὰ μιμῶνται τοὺς Ἰουδαίους κατὰ τοὺς τύ-
πους καὶ τελετάς αὐτῶν καὶ κατὰ τὸ ἱερατεῖον καὶ τὴν ἐν-
θυμασίαν, καὶ βαθμολογίαν. Καὶ οὐχὶ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ
νὰ μιμῶνται καὶ αὐτὰ τὰ ἔθνη κατὰ τὰς εἰδωλολατρεί-
κας ἑορτὰς καὶ λιτανείας, κατὰ τὴν πομπὴν καὶ λαμπρό-
τητα, καὶ κατὰ τὰ μυστήρια, ὡς ἐμυσῶντο ἐν τοῖς Ἐλευ-
σινίοις μυστηρίοις, καὶ οὕτως ἀκούομεν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
περὶ μυστηρίων καὶ μυσταγωγιῶν, ὡς νὰ ᾤτον ἡ ἀπλή
θηρησκεία τοῦ Χριστοῦ εἶδος τι φαρμακείας. Οὕτε θλαί
αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου, οὕτε αἱ ῥηταὶ διαταγαὶ τοῦ Ἱη-

σὺ Χριστοῦ ἡδυνήθησαν νὰ ἐμποδίσωσι πολλοὺς Χριστιανούς ἀπὸ τὴν τάσιν ταύτην. Οἱ ἄνθρωποι, φαίνεται, φύσει ἀγαπῶσιν ἐξωτερικὰς ἐπιδείξεις ἐν τῇ θρησκείᾳ καλῆτερα παρὰ τὴν ἀπλότητα τὴν διδασκομένην ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ. "Οθεν τὰ λαμπρὰ ἐνδύματα Καρδιναλίων καὶ Ἐπισκόπων, πρεσβεύοντων ὅτι εἶναι ὑπαὶ τοῦ ἔχοντος ἕνα μόνον ἄβραφρον χιτῶνα, ἐπὶ τὸν ὁποῖον ἔβαλον κλῆρον, καὶ ὅστις, ὅτε ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ νὰ κηρύττωσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, παρήγγειλεν αὐτοὺς νὰ μὴ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν δύο χιτῶνας.

Ἐξ ὧτων εἶπομεν, βλέπομεν Πρῶτον· ὅτι εἶναι ἀσφαλές-ερον νὰ μάθωμεν τὴν θρησκείαν ἡμῶν ἀμέσως ἀπὸ τὸν Λόγον τῆ Θεᾶ, παρὰ ν' ἀκολουθῶμεν οἰανδήποτε ἐκκλησίαν, ὅσον ἀποστολικὴ καὶ ἂν ᾗτον ἐν τῇ ἀρχῇ. Ἐὰν ἡ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ ἐκκλησία, ἡ θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἔχουσα ποιμένα Ἰάκωβον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου, εἶχε προλήψεις καὶ ἐφύλαττε πράγματα σαφῶς μὴ ἀναγκαῖα ἐκκλησία, ἥτις ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας ἐκκλησίας εἶχεν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν, θεωρηθεῖσα δὲ ὑπὸ πολλῶν ὡς ἡ μήτηρ ἐκκλησία καὶ ἐὰν αἱ ἐν Γαλιλαίᾳ ἐκκλησίαι, θεμελιωθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἔκλιναν πρὸς τὴν πλάνην τόσον, ζῶντος ἔτι τοῦ Παύλου, ὥστε νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν ἀνάγκην αὐστηρᾶς ἐπιτιμήσεως· καὶ ἐὰν τινες τῶν ἐπὶ τὰς ἐκκλησιῶν τῆς Ἀσίας, πρὸς τὰς ὁποίας δ' Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, ἔγραψεν, ἔγειναν νεκραί, καὶ ἐχρειάζοντο μετανόας, ὡς εἶναι φανερόν ἐξ ὧτων δ' Ἰησοῦς Χριστὸς προσέταξε τὸν Ἰωάννην νὰ γράψῃ πρὸς αὐτάς, καὶ ἐξ ὧτων τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ εἶπε πρὸς αὐτάς, δὲν εἶναι παράξενον, ἐὰν αἱ ἐκκλησίαι σήμερον μετὰ παρέλευσιν χιλίων ὀκτακοσίων ἐτῶν ἔχω-

σιν ἀνάγκην ἐπιτιμῆσεως καὶ ἂν καὶ ἀποστολικάι ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῶν, δὲν θύνανται νὰ ἀκολουθῶνται ἀπραγῶς ὑπότινος, χωρὶς νὰ συμδουλεύῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο θεωρῶ ὡς ἀλήθειαν σαφεστάτην, — ὡς τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου.

Δεύτερον· εἶναι φανερόν ὅτι ἐκκλησίαι τινὲς πραγματικῶς ἔχασαν τὴν ἐλευθερίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἠλευθέρωσεν αὐτάς, καὶ ὅτι πραγματικῶς ὑπέταξαν τοὺς τραχήλους αὐτῶν εἰς ζυγὸν δουλείας. Ποίαν μεγαλητέραν δουλείαν δύνανται τις νὰ ἐπιβάλλῃ ἐπὶ τινὰ ἄνθρωπον, παρὰ τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλουσιν οἱ Ἱεράρχαι τινῶν ἐκκλησιῶν, οἵτινες ἀπαιτοῦσι τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν πραγμάτων ἀγνώπτων ὅλως ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ; οἵτινες ἐπιβάλλουσι χιλοὺς κανόνας, δι' ἁμαρτίας, τὰς ἀποίας μόνον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ δύναται νὰ καθαρίσῃ, καὶ κάμνῃσι τοὺς ταλαιπώρους ἀμαθεῖς Χριστιανὸς νὰ πιτεύωσιν ὅτι θέλῃσι καίεσθαι εἰς τὰς φλόγας τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς χιλιᾶδας ἐτῶν, ἐὰν δὲν προλάβωσι νὰ ἐκτελέσωσιν ἐπιπόνους κανόνας, αὐστηρὰς νηστείας, καὶ ὑποστῶσι σκληρὰς μαστιγώσεις, ἐκτὸς ἐὰν πληρώσωσιν ἄδρῶς τῆς ἱερεῖς διὰ νὰ προσεύχωνται ὑπὲρ αὐτῶν! Αὕτη εἶναι δουλεία καὶ σώματος καὶ ψυχῆς! εἰς τὴν ὁποίαν οὐδεὶς γνωρίζων τὸ Εὐαγγέλιον ἔπρεπεν οὐδέποτε νὰ ὑποταχθῇ! Καὶ ἐὰν ἐγνωρίσαμέν ποτε τι περὶ τῆς ἐλευθερίας, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἠλευθέρῃ τοὺς ἀληθῶς πιστεύοντας εἰς αὐτόν, ἃς στεκώμεθα στερεῶς ἐν αὐτῇ, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνεχόμεθα Ἄς σπουδάζωμεν ἐπιμελῶς τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴν τοῦ Παύλου, καὶ ὁλόκληρον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ μάθωμεν εἰς τί συνίσταται ὁ ἀληθὺς χριστιανισμὸς, καὶ νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ πάντα ζυγὸν δουλείας, τὸν ὁποῖον ἤθελεν οἰαδήποτε ἐκκλησία ἐπι-

βάλει εἰς ἡμᾶς· καὶ ἐν ταυτῷ νὰ ἔχωμεν πίστιν καὶ ἀγά-
πην. «Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν ἣ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε,
στήκετε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε.» Ἀμήν.

ΟΜΙΑΙΑ ΙΕ'.

ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Ἰωάν. γ'. 32.

«Καὶ γινώσσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ
ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς.»

Ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους
μέχρι σήμερον πολλὰ καὶ ἐρρέθησαν καὶ ἐγράφησαν περὶ
τῆς ἐλευθερίας. Ποταμοὶ αἱμάτων ἐχύθησαν πρὸς ἀπό-
κτησιν καὶ διατήρησιν αὐτῆς, καὶ πολὺ ἐχύθη πρὸς ἐξα-
φάνισιν αὐτῆς. Ἐπιθυμία πράγματός τινος, ὅπερ ὀνομά-
ζεται ἐλευθερία, διστάραττεν ἐπὶ πολὺ δλόκληρα ἔθνη
τῆς Εὐρώπης. Πόσον αἷμα ἐχύθη ἐν τῇ Γαλίᾳ ἐντὸς τῶν
ἑξήκοντα παρελθόντων ἐτῶν πρὸς ἀπόκτησιν καὶ πρὸς ἀπό-
σεσιν αὐτῆς! Πόσον προσέτι ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ, καὶ Ἰταλίᾳ,
καὶ Πολωνίᾳ, καὶ Οὐγγαρίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Ἑλλάδι. Καὶ
τὴν σήμερον τὸ μέγα κράτος τῆς Κίνας, περιέχον περίπου
360 ἑκατομμύρια ψυχῶν ταραττεται, ὥς καὶ τὸ Κράτος
τοῦ Σουλτάνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸ κράτος
τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας, ἕνεκα τῆς ἐλευθερίας,
πολιτικῆς τε καὶ θρησκευτικῆς. Ἡ Ἀμερικανικὴ ἐπανά-

ρασις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Οὐασιγκτῶνος ἦτον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ἐν ἔτει 1821 ἦτον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας· αἱ Γαλλικαὶ ἐπαναστάσεις τῇ 1789, 1803 καὶ 1848 ἦσαν ὅλαι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Ὁ Αὐτοκράτωρ πασῶν τῶν Ῥωσιῶν ἀπαιτεῖ ὑπὲρ τῶν ἐν Τυρκίᾳ Χριστιανῶν ἐλευθερίαν, καὶ ἐκίνησε μέγαν στρατὸν πρὸς ἀπώκτησιν αὐτῆς. Ὁ κόσμος σχεδὸν ὅλος ταράττεται διὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην· καὶ φαίνεται ὅτι ὁ κόσμος ὅλος διηρθέθη εἰς δύο κόμματα ὡς πρὸς τὴν λεγομένην ἐλευθερίαν· τὸ μὲν ὑπὲρ αὐτῆς, τὸ δὲ κατ' αὐτῆς. Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐξαφανίσωσιν αὐτήν, φοβοῦνται τὸ φῶς· φοβοῦνται τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας μεταξὺ τοῦ κοινοῦ λαοῦ· φοβοῦνται τὰ σχολεῖα, φοβοῦνται τὴν διάδοσιν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ· φοβοῦνται τὴν ἐλευθεροτυπίαν· φοβοῦνται ἐλευθέραν συγκοινωνίαν τῶν ἰδεῶν μεταξὺ ὅλων τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας, καὶ μεταχειρίζονται μέσα πῶς νὰ τὴν ἐμπροδίσωσι. Τὸ μέγα ἔργον αὐτῶν εἶναι νὰ κατασκευάζωσιν ἀλύσεις, καὶ νὰ δεσμεύωσι τοὺς ἀνθρώπους μὲ σιδηρὰς πέλδας. Οἱ δὲ ἄλλοι προσηγοροῦσι νὰ διαρρήξωσιν αὐτάς, καὶ νὰ γείνωσιν ἐλεύθεροι· ταῦτα βλέπομεν καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ, διότι ὁ δεσποτισμὸς δὲν περιορίζεται εἰς τὰ πολιτικά, ἀλλὰ εὐρίσκεται καὶ εἰς τὰ συστήματα τῆς θρησκείας, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνου, ὅστις ἐκάλεσε τοὺς μαθητάς αὐτοῦ ἀδελφούς, ἐκήρυξεν αὐτοὺς ἴσους, καὶ ῥητῶς προσέταξεν αὐτοὺς νὰ τηρῶσι τὴν ἰσότητα μεταξὺ αὐτῶν, καὶ νὰ μὴ καλέσωσι μηδένα ἀνθρώπον ἐπὶ τῆς γῆς πατέρα ἢ καθηγητὴν· ὅστις ἔπλυνε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἵνα διδάξῃ αὐτὸν καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ ὅστις οὐδέποτε ἐνεδόθη κερφυρῶν ἔνδυμα ἐκτός τοῦ ἐνός, ὑπερ ἐκέδουσαν αὐτὸν οἱ ἐχθροὶ

αὐτοῦ πρὸς χλευασμόν. Ὁ δὲ ἀγὼν οὗτος ὁ μεταξὺ τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας, μεταξὺ τοῦ φωτός καὶ τοῦ σκοτός, φαίνεται ὅτι αὐξάνει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πᾶσαν ἡμέραν ἕν τε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ· καὶ παρὰ τὸ φαινόμενον γενικὴ μάχη μεταξὺ αὐτῶν φαίνεται ἀναπόφευκτος, καὶ πρεπεὶ νὰ ἔλθῃ, ἐὰν δὲν παυθῇ ἡ ἐλευθεροτυπία, καὶ τὰ βιβλία, κλεισθῶσι τὰ σχολεῖα καὶ δευρὴ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ.

Ἄλλ' ἂν τοσαῦτα ἐρρέθησαν καὶ ἐγράφησαν περὶ τῆς ἐλευθερίας, καὶ τοσοῦτον ἐταράττοντο καὶ εἰσέτι ταράττονται οἱ ἄνθρωποι ὕνεκα αὐτῆς, ὀλίγοι ὅμως καθὼς φαίνεται ἐννοοῦσιν εἰς τί συνίσταται ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία, ἢ διὰ ποίων μέσων θύνανται ν' ἀποκτήσωσιν αὐτήν. Εἰς τὰ δύο ταῦτα ἀντικείμενα ἐπικαλοῦμαι ἥδη μάλιστα τὴν ὑμετέραν προσοχήν.

1) Εἰς τί συνίσταται ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία ; Καὶ πρῶτον· δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ πράττῃ τις ὅ,τι θέλει ὡς πρὸς τὰ ἄλλα μέλη τῆς κοινωνίας, εἰς τὸ νὰ διαθέτῃ τὰ τῶν ἄλλων ὅπως αὐτὸς θέλει, ἢ νὰ εὐχαριστῇ τοὺς ἐπιθυμίας αὐτοῦ ἀπροσδιορίστως, ὡς τινες ἐνόμιζον ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως, πρὸ πεντήκτου ἐτῶν, καὶ οἱ ἑποιοὶ προέβησαν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ λέγωσιν, ὅτι ἂν ὑπάρχῃ Θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ, δὲν ὑπάρχει ἐλευθερία ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ὡς πολλοὶ νομίζουσι καὶ σήμερον πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης, καὶ εὐχαρίστως ἤθελον καταστρέφει πᾶσαν κυδέρνησιν, ἀρπάζει τὴν περιουσίαν τῶν πλουσίων, καὶ διανείμει αὐτήν πρὸς ἴδιον αὐτῶν ὄφελος. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθὴς ἐλευθερία. Ἄν ὑπῆρχεν εἰς μόνος ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ Ἀδάμ ἐν τῷ παραδείσῳ, ἡλύνατο νὰ ἀπαεράσῃ τὸν κόσμον ἅλῳ, καὶ νὰ μεταχει-

πρωτῇ πᾶν τὸ προστυχόν πρὸς ἰδίαν τοῦ χρῆσιν. Οὐχ οὕτως ὅμως ὅπου ὑπάρχουσιν καὶ ἄλλοι ἐν τῇ κοινῳίᾳ, Ἐκεῖ πρέπει νὰ ᾔναι τινὰ ὅρια, τὰ ὅποια ὀνομάζομεν νόμον· καὶ τὸν νόμον τοῦτον πρέπει νὰ διατηρῶσι πάντες ἐπίσης· πρὸς τήρησιν δὲ αὐτοῦ πρέπει νὰ ᾔναι ἄνθρωποι διωρισμένοι νὰ ἐπαγρυπνῶσιν ἐπὶ τῶν συμφερόντων τῶν πάντων, ἐνῷ ἐνασχολοῦνται ἑτοὶ εἰς τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα αὐτῶν, τὰς τέχνας καὶ τὴν γεωπονίαν, ἢ τὸ ἐμπόριον. Καὶ ἰδοὺ ἡ ἀρχὴ τῶν κυβερνήσεων, αἵτινες διαφέρουσι κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῶν κυβερνωμένων. Μία κοινωνία δύναται νὰ εὐχαριστῇται νὰ ἀναθέσῃ τὴν κυβερνήσιν τῶν πάντων εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς ἢ πλειόνων ἀνθρώπων, ἢ νὰ συναθροίζωνται ὅλοι ὁμοῦ καθ' ὠρισμένους καιροὺς, διὰ νὰ νομιθετῶσι καθὼς κρίνουσιν εὐλογον, ἢ δι' ἀντιπροσώπων ὑπ' αὐτῶν ἐκλεγομένων· καὶ οὕτω βλέπομεν διάφορα εἶδη κυβερνήσεων, μοναρχίαν, ὀλιγαρχίαν, καὶ δημοκρατίαν, εἰς τὰ ὅποια ὅλα ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία δύναται νὰ ὑπάρχῃ, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς Κυβερνήσεις ταύτας πᾶν μέλος τῆς κοινωνίας δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τοῦ τε σώματος αὐτοῦ καὶ τοῦ νοῦς· δηλαδὴ νὰ ὑπάγῃ ὅπερ θέλει, ἂν δὲν ἐπεμβάλῃ εἰς τὰ τῶν ἄλλων· νὰ πράττῃ ὅ,τι θέλει, ἐὰν δὲν βλάπτῃ ἄλλους· νὰ λέγῃ ὅ,τι θέλει, ἐὰν δὲν λαλῇ κακὸν περὶ ἄλλων· νὰ γράφῃ ὅ,τι θέλει, ἐὰν θεωρῇ τὰ δικαίωματα τῶν ἄλλων μελῶν τῆς κοινωνίας ὡς ἰσότημα μετὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ, καὶ ὡς ἱερά, καὶ ὅτι πρέπει νὰ τιμωρηθῇ ἐὰν δὲν θεωρῇ αὐτὰ οὕτως.

Δεύτερον· ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία δὲν συνίσταται, ὥς τινες νομίζουσιν, εἰς τὸ νὰ ἐξισώσῃ τις ὅλας τὰς διαφορὰς τὰς ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ὁ Θεὸς ὅστις ἐποίησεν ἕνα ἀστέρα διάφορον τοῦ ἄλλου, ἔδωκεν εἰς ἕνα ἄνθρωπον περὶ πλείονον νοῦν,

περισσότεραν σωματικὴν δύναμιν, παρ' εἰς τὸν ἄλλον· καὶ τὸ καλὸν τῆς κοινωνίας ἀπαιτεῖ νὰ ᾔηται διαίρεσις ἐργασιῶν· ὁ μὲν εἰς νὰ καλλιερῇ τὴν γῆν, ἄλλος δὲ νὰ γείνη ποιμὴν προβάτων, ἄλλος δὲ νὰ ἐτοιμάῃ ἐνδυμασίαν, ἄλλος δὲ τροφήν, ἄλλος νὰ διδάσκῃ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας, ἢ τὴν θρησκείαν· ἄλλος δὲ νὰ κυβερνᾷ καὶ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τὰ συμφέροντα ὅλων, καὶ νὰ ἐξασφαλίζῃ πρὸς πάντας τὰ δικαιώματα αὐτῶν. Αὕτη ἡ διαίρεσις τῶν ἐργασιῶν καὶ ἡ ποικιλία τῆς ἀγχινοίας ἤθελον τείνει πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν πάντων, ἐὰν πάντες ἡγάπων τὸν πλησίον αὐτῶν ὡς ἑαυτούς· τότε ἤθελον εἶσθαι εἰς τὸ πολιτικὸν σῶμα ὡς ἡ κεφαλὴ, οἱ πόδες, αἱ χεῖρες, οἱ ὀφθαλμοί, καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος· τὰ πάντα ἐν ἀρμονίᾳ καὶ ἐν τάξει· τὰ πάντα ἀναγκαῖα, καὶ οὐδὲν καταφρονέμενον ὑπὸ τοῦ ἄλλου.

Ἡ κεφαλὴ δὲν πρέπει νὰ καταφρονῇ τοὺς πόδας, διότι περιπατοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε τὰς χεῖρας διότι ἐργάζονται οἰκογένειά τις, ἥτις κατὰ τινὰ τρόπον δύναται νὰ θεωρῇται ὡς μικρὰ κοινωνία, συνίσταται ἐκ διαφόρων προσώπων πολὺ διαφερόντων ἀλλήλων· ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα καὶ ὑπηρετῶνται, τινὲς μὲν δυνατοί, ἄλλοι δὲ ἀδύνατοι· ἀλλ' ἐὰν ἀγαπῶσιν ἀλλήλους, ζητῶσι τὸ καλὸν ἀλλήλων, πάντες εἰσὶν εὐδαίμονες. Ἀλλ' ἕκαστον μέλος τῆς οἰκογενείας δὲν δύναται νὰ πράττῃ ὅ,τι αὐτὸ θέλῃ. Πρέπει νὰ ὑπάρχωσι κανόνες, δι' ὅλους, εἰς τοὺς ἐποιοὺς πρέπει ὅλοι νὰ ὑποτάσσωνται ὥστε νὰ ἀπολαύωσι τὴν μεγίστην εὐδαιμονίαν. Καὶ τοῦτο ἀληθεύει εἰς κοινωνίας συγχροτουμένας ὑπὸ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Ἄν ἔζων ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὕα καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν, ὁ κόσμος ὅλος ἤθελεν εἶσθαι μόνον μία μεγάλη οἰκογένεια καὶ αὐ-

ὅλοι ἡγάπων ἀλλήλους ὡς ἀδελφούς, ἤθελεν εἶσθαι μία
 εὐδαίμων οἰκογένεια. Ἡ παράθασις τοῦ νόμου τούτου τῆς
 ἀγάπης προϋποθέτει ὅτι τὰς ὁποίας βλέπομεν
 ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁ δεσποτισμός καὶ ἡ δουλεία, ὁ φόνος καὶ
 ἡ κλοπὴ καὶ ἡ ληστεία, τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἐπιτορκία, ἡ πόρ-
 νεία καὶ ἡ μοιχεία καὶ πᾶσα καταδυναστεία, πολιτικὴ τε
 καὶ θρησκευτικὴ, προέρχονται ἀπὸ τὴν ἑλλειψιν τῆς ἀγά-
 πης τῆς πρὸς τὸν πλησίον, καὶ ὅλα ταῦτα εἶναι ἀντίθετα
 πρὸς τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν. Ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία θεμε-
 λιοῦται ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, καὶ ἐπὶ νόμων
 ἀκριβῶς θεσπισθέντων καὶ ἐκτελουμένων κατὰ τὴν ἀρχὴν
 τῆς ἀγάπης. Ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία καὶ ἰσότης περιέχονται
 εἰς ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὠνόμασε τὴν δευτέραν μεγάλην
 ἐντολὴν, τὸ « ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν »
 καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ θεωρῇται ὡς ἀληθὴς ἐλεύθερος,
 ἐνῷ εἶναι δοῦλος τῆς ἁμαρτίας. Καὶ οὐδεμίαν κοινωνίαν
 δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ἐλευθέραν, ὅπου οἱ περισσό-
 τεροι εἶναι διεφθαρμένοι τὰ ἦθη, καὶ ζῶσιν ὡς ἄβιοι ἐν
 τῷ κόσμῳ, καὶ ὅπου λείπει ἡ ἀγάπη ἐκείνη πρὸς τὸν
 πλησίον, ἐπὶ τῆς ὁποίας βασίζεται πᾶσα ἀληθὴς ἐλευ-
 θερία. « Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ἡμῖν, » εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν,
 « ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλος ἐστὶ τῆς ἁμαρ-
 τίας. » (Ἰωαν. Η'. 34) Ὁ δὲ Πέτρος « Ἐλευθερίαν αὐτοῖς
 ἐπαγγελλόμενοι αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχουσι τῆς φθορᾶς, ὃν
 γὰρ τις ἡττηται, τούτῳ δεδοόλωται » (Β'. Πέτρ. β'. 19).
 Ἡ δουλεία τῆς ἁμαρτίας ἦτον ἡ δουλεία, ἐν ἣ ᾤσαν οἱ
 Ἰουδαῖοι ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν δουλείαν
 κυρίως ἀναφέρεται τὸ ῥητόν μας. Οἱ Ἰουδαῖοι δυσηρε-
 στοῦντο ἐπειδὴ ὠμίλησε περὶ αὐτῶν ὁ Χριστὸς ὡς ὄντων
 ἐν τῇ δουλείᾳ. « Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, Σπέρμα Ἀβραάμ

ἐσμέν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις
ὅτι ἐλεύθεροι γεννήσεσθαι;» (Ἰωαν. ἡ. 33). Τοῦτο δὲ δὲν
ἦτον ἀληθὲς ὑπὸ πολιτικῶς, διότι οἱ πατέρες αὐτῶν ἦσαν
δοῦλοι ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἦσαν
δοῦλοι τῶν Ῥωμαίων. Παρατηρητέον δὲ ὅτι ἡ πολιτικὴ
αὐτῶν δουλεία ἦτον ἐν γένει συνέπεια τῆς πνευματικῆς
δουλείας. Αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἦσαν καὶ ἡ αἰτία τῆς ἐν Βα-
βυλῶνι ἀγχομαλῶσας, καὶ τῆς ὑποταγῆς αὐτῶν εἰς ἄλλα
ἔθνη κατὰ διαφόρους καιροὺς. Τοῦτο γνωρίζομεν ἐκ τῆς
Θείας Γραφῆς. Καὶ ἡ ἁμαρτία τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ
ὅτε ἐπώλησαν αὐτὸν εἰς τοὺς Μαδιανίτας, ὑπῆρξεν ἡ
αἰτία τῆς δουλείας αὐτῶν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐν
τῷ καιρῷ τοῦ Χριστοῦ, ἦσαν δοῦλοι τῶν παθῶν αὐτῶν,
δοῦλοι τῆς πλεονεξίας, τῆς ὑπερηφαναίας, κακῆς ἐπιθυ-
μίας, ἀπάτης καὶ ὑποκρίσεως, ἐν ἐνὶ λόγῳ δοῦλοι τῆς
ἁμαρτίας καὶ τοῦ Σατανᾶ. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπε πρὸς
αὐτοὺς, « Ὑμεῖς ἐκ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς
ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. » (Ἰωαν. ἡ. 44)
Καὶ τοὺς ἔδωκε νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἦσαν ὅμοιοι μὲ αὐτὸν
κατὰ τὴν φονικὴν καὶ ἀπατηλὴν διάθεσιν αὐτῶν, καὶ κατὰ
τὴν ἀποβολὴν τῆς ἀληθείας. « Ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος
ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ
ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ, ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων
καλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ Πατὴρ αὐτοῦ· ἐγὼ δὲ ὅτι
τὴν ἀλήθειαν λέγω οὐ πιστεύετε με. » Οὐδεμίαν ἀγάπην
εἶχον πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἦσαν καὶ ἐν ἡθικῇ καὶ
πολιτικῇ δουλείᾳ, καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τοὺς ἀνήγγειλεν,
ὅτι ἠδύναντο νὰ γένωσιν ὄντως ἐλεύθεροι. Καὶ τοῦτο
μας φέρει εἰς τὸ δεύτερον ἀντικείμενον τῆς ἐμιλίας μας.

2) Διὰ πόρων μέσων δύνανται οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀπο-

κτῆσωσιν αὐτήν. « Ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. » Ἀλλὰ ὁποῖου εἶδους ἀλήθειαν ἐννόησεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν; οὐχὶ βεβαίως μαθηματικὴν; δύνатаί τις νὰ σπουδάζῃ μαθηματικά καθ' ὅλην τὴν ζωὴν αὐτοῦ, καὶ ὅμως νὰ ᾔῃαι ἰδιοτελὴς, φιλάργυρος, ἀκάθαρτος, ὑποκριτὴς καὶ καταδυνάστευς, δοῦλος τῆς ἁμαρτίας. Ἀστρονομικὴ ἀλήθεια δύνатаι νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τινος προλήψεως, τὰς ὁποίας τινὲς ἀμαθεῖς εἰς τινὰ μέρη ἔχουσι περὶ τῶν ἐκλείψεων τῶν κομητῶν, καὶ ἄλλων φαινομένων· ἀλλ' οὐδέποτε θέλει δώσει ἀφ' ἑαυτῆς τὴν ἀληθῆ πολιτικὴν ἢ ἠθικὴν ἐλευθερίαν. Ἡ γνῶσις τῆς χημείας δύνатаι νὰ ἐλευθερώσῃ τινὰς ἀπὸ φόβου τινῶν περιλαμπῶν μετεώρων, φαινομένων τὴν νύκτα παρὰ τὰ κοιμητήρια, καὶ ἀπὸ τινος θρησκευτικᾶς προλήψεως· δύνатаι νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς πῶς τεκταίνονται τινὰ ψευδῆ θαύματα ἐνώπιον ἀμαθοῦς λαοῦ· ἀλλ' ὅμως δύνανται οὕτοι νὰ ζῶσιν ἐν ἁμαρτίᾳ καὶ νὰ ᾔῃαι οἱ αὐτοὶ. Ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι δύνανται νὰ ἐξαλείψωσι πολλὰς προλήψεις καὶ πλάνους, ἀλλ' οὐδέποτε ἔχουσι τὴν δύναμιν ἀφ' ἑαυτῶν ν' ἀγιάσωσι τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲ νὰ ἐλευθερώσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ κάμωσιν αὐτὸν νὰ ἀγαπᾷ τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν. Ἡ ἐπιστήμη πολλὰκις ἐνισχύει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ καταδυναστεύῃ τὸν πλησίον αὐτοῦ, νὰ δένη αὐτὸν μὲ δυνάτωτερα δεσμά· καὶ τινες ὑπὸ ψευδωνύμου γνώσεως ἐφέρθησαν εἰς τὸ ν' ἀποδαλῶσι τὸ μόνον μέσον, τὸ ὁποῖον δύνатаι νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ὁ γὰρ τὴν θρησκευτικὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν ἐννόησεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὅτε εἶπεν ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς· « Ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι, » εἶπε πρὸς τὸν Πιλάτον, « καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς

τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. » (Ἰωάν. ιη. 37 — 38.) Ἡ ἀλήθεια, ἣν αὐτὸς ἐδίδασκεν, ἦτο θρησκευτικὴ ἀλήθεια ἐπομένως ἡ θρησκευτικὴ ἀλήθεια θέλει δώσει ἀληθῆ ἐλευθερίαν, ὅταν τις πιστεύῃ, θέλῃται καὶ ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθειαν ταύτην ὡς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐδίδασκεν αὐτήν. Ἀλλὰ τί ἐστὶν ἀλήθεια; ἡρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος, καὶ πολλοὶ σήμερον ἐρωτῶσι τὸ αὐτό. Ὁ εἷς νομίζει ὅτι εἶναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τῆς ὁποίας αὐτὸς εἶναι μέλος, καὶ λέγει, ἡ ἐκκλησία (ἐννοῶν τὴν ἐδικήν του) εἶναι στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. Ἄλλος δὲ λέγει ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι τὸ ἑδραίωμα καὶ ὁ στύλος ἐπὶ τῶν ὁποίων πάντα ἀληθῆς ἐκκλησία ἐπικοδομεῖται. « Ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. » Ἐν μέσῳ τῶν διαφόρων ἀντιμαχομένων γνωμῶν, κατ' εὐτυχίαν ἔχομεν ὡς ὁδηγὸν τὸν ἀστέρα τῆς Βηθλεέμ. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐν τῇ προσευχῇ αὐτοῦ εἶπε· « Ἀγλασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος ὁ σὺς ἀλήθειά ἐστι. » (Ἰωάν. ιζ'. 17.) Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ λοιπὸν εἶναι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀλήθεια, ἥτις θέλει ἐλευθερώσει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς δουλείας, καὶ δώσει εἰς αὐτοὺς ἀληθῆ ἐλευθερίαν, ἡθικὴν τε καὶ πολιτικὴν. Δύνασθε ὁμως νὰ εἰπῇτε ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον τὸν λόγον τοῦτον, τῆς Γραφῆς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης· καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθές· ἀλλὰ αἱ παραδόσεις τῶν πατέρων αὐτῶν εἶχον περισσοτέρην ἰσχὺν ἐπὶ τοῦ πνεύματος αὐτῶν παρὰ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· εἶχον ἀνακατώσει τοσοῦτους γραῶδεις μύθους μετὰ τῆς ἀληθείας, ὥστε ἡ ἀλήθεια, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὴν γνησίαν ἐπιβρόχην ἐπ' αὐτούς. « Ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, » εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πρὸς αὐτούς, « ἵνα τὴν πα-

ράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε. » Καί « Ἀκυρῶντες τὸν λόγον τῆ
 Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν, ἣ παρεδώκατε. » (Μάρκ. ζ'. 8 —
 13) Ὁ καθαρὸς λόγος τοῦ Θεοῦ, λοιπόν, ὡς περιέχεται ἐν τῇ
 θείᾳ Γραφῇ, ἀμιγῆς ἀνθρωπίνων παρὰδόσεων, εἶναι ἐκεῖ-
 νο, τὸ ὁποῖον, ὅταν ἀκούηται καὶ πιστεύηται, θέλει ἐλευθε-
 ρώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς δουλείας. « Ἐὰν ὑμεῖς μείνη-
 τε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ μου ἔσε, καὶ
 γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑ-
 μᾶς. » Τὸ μένειν ἔν τινι, εἶναι τὸ κρατεῖν αὐτό, ἐπιμένειν
 ἐν αὐτῷ, καὶ ἐκτελεῖν αὐτό. Εἶναι φράσις συνήθης τοῦ
 Ἰωάννου « ἐν ἐμοὶ μένει ἀγῶ ἐν αὐτῷ » « μένει ἐν τῷ
 λόγῳ, » « ἐν τῇ ἀγάπῃ, » « ἐν τῷ φωτί, » « ἐν τῇ διδαχῇ »
 « ἐν τῇ πίστει » καὶ τούναντίον, ἐκεῖνα τὰ πράγματα λέ-
 γεται ὅτι μένουσιν ἐν ἡμῖν, ὡς ὁ λόγος, ἡ ἀγάπη καὶ τὰ πα-
 ρόμοια δηλαδὴ ἡμεῖς καὶ αὐτὰ εἴμεθα ἀχώριστοι. Ὅ,τι
 ἐδόξασεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐν τῇ ῥήσει ταύτῃ ἔξετάσαντες
 εὐρίσκομεν ὅτι πραγματικῶς ἀληθεύει. Εἰς τὰ κράτη καὶ
 εἰς τὰς κοινωνίας τῆς τε Εὐρώπης, Ἀσίας τε καὶ Ἀφρικῆς,
 καὶ Ἀμερικῆς, ὅπου ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ διδάσκεται καθαρὸς
 καὶ ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ κοινοῦ λαοῦ, καὶ κηρύττεται ἐν
 ταῖς ἐκκλησίαις πᾶσαν Κυριακὴν, ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ μεγαλη-
 τέρα ἐλευθερία, καὶ ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ καὶ τούναντίον,
 ὅσον ὁ Λόγος τῆ Θεοῦ εἶναι ἄγκωρος, τοσούτον εἰς τὸν λαόν
 εἶναι βαρβαρισμὸς καὶ δεσποτισμὸς· καὶ εἰς αὐτὰ τὰ Χρι-
 στιανικὰ κράτη, εἰς τὰ ὅπου ὁ κοινὸς λαὸς ἐμποδίζεται ἀπὸ
 τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Λόγου τῆ Θεοῦ, ἐκεῖ παραπονοῦνται κατὰ
 τυραννίας καὶ δεσποτισμοῦ· ἐκεῖ ἐλευθερία δὲν δύναται νὰ
 ἀνθῇ· πνίγεται! Ἰδετε τὴν Ἀφρικὴν ἴδετε τὴν Ἰνδίαν
 καὶ τὴν Κίναν· ἴδετε τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Ἀραβίαν
 ἴδετε τὴν Ρώμην καὶ τὰ Παπικὰ κράτη ἐν Εὐρώπῃ

καὶ τὰς Παπικὰς Δημοκρατίας ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ, καὶ θέλετε εὐρεῖ, ὅτι ὁ λόγος μου εἶναι ἀληθέστατος. Τὸ Κοράνιον περιέχει πολλὰς ἀληθείας ληφθεῖσας ἐκ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἶναι μεμιγμέναι μὲ τοσοῦτους μύθους καὶ τοσαύτας πλάνας, ὥστε δὲν δύναται νὰ δώσῃ ἀληθῆ ἐλευθερίαν. Παρομοίως οἱ Ἰουδαῖοι ἔχρουσι τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ὡς εἶχον αὐτὴν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ κρατοῦσι τοὺς μύθους καὶ τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ οὕτω μένουσι πανταχοῦ τοῦ κόσμου ἐν τῇ δουλείᾳ. Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἤδη εἰρημμένα Χριστιανικὰ Κράτη, μὴ διδασχομένη τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καθαρῶς καὶ ἀμικρῶς, οἱ ἄνθρωποι μένουσιν ἐν τῇ δουλείᾳ. Καθόσον ὁ Λόγος οὗτος διδάσκεται, ἡ τυραννία παύει. Ὁ περιώνυμος πολιτικὸς Γυιζὼ ἐν Γαλλίᾳ δημοσίως ἀγορεύων πρὸ δύο ἡ τριῶν ἐτῶν, εἶπεν, ὅτι οὐδαμῶς ἐλευθέρᾳ κυβέρνησις, κατ' ἐξοχὴν δὲ δημοκρατία, δύναται νὰ ὑπάρχῃ πρὸν καιρὸν ἄνευ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο εἶναι ἀληθές. Ὁ Θεὸς διώρισεν τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου αὐτοῦ, ὅστις εἶναι ἀλήθεια, ὥς τὸ μέσον νὰ σωθῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, νὰ φερθῶσιν εἰς ἀληθῆ μετάνοιαν, καὶ νὰ ἐμπνευσθῶσιν ὑπὸ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης, ἣτις εἶναι τὸ μόνον θεμέλιον, ἡ μόνη βάσις τῆς γενικῆς εὐταξίας καὶ ἀληθοῦς ἐλευθερίας. Ἡ ἀγάπη ἀκολουθεῖ τὴν πίστιν· « ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Θεοῦ. » (Ρωμ. ι'. 17.) « Ἀγιάσον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος ὁ σοῦ ἀληθείᾳ ἐστίν. » Τοῦτο εἶναι τὸ ἐλατήριον, τὸ ὁποῖον ἔλειπεν ἐν τῷ συστήματι τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ σχεδὸν ἐν παντὶ ἄλλῳ ἐπινοηθέντι ποτὲ ὑπὸ σοφῶν πολιτικῶν. Τοῦτο ἔλειπεν ἐν τῇ Γαλλίᾳ εἰς τὸν καιρὸν τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως αὐτῆς, καὶ ἀκόμη κατὰ

μέγα μέρος. Διὰ τὸ ἀπολαύσωσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἐλευθερίαν καὶ διατηρῶσιν αὐτήν, πρέπει νὰ χειραγωγῶνται ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου· πρέπει νὰ ἀγαπῶσι τὸν πλησίον, ζητῶσι τὸ καλὸν τῶν ἄλλων, καὶ ἄνευ τῆς ἀγάπης ταύτης οὐδεμία Κυβέρνησις, εἴτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἴτε ἐν τῷ κράτει, δύναται νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀνθρώπους εὐδαίμονας, ἢ ἀληθῶς ἐλευθέρους, καὶ μετὰ τῆς ἀγάπης ταύτης σχεδὸν πᾶν εἶδος Κυβερνήσεως εἶναι ἀνεκτόν.

Ἐξ ὅσων εἴπομεν βλέπομεν πρῶτον, διατὶ εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου γίνονται τοσῶτοι μάταιοι ἀγῶνες ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Τὸ πρῶτον ἀναγκαῖον πρᾶγμα εἶναι νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας, εἰς τὴν ὁποίαν πάντες ἐκ φύσεως εἶναι ὑποκείμενοι. Ἡ πνευματικὴ αὐτῶν δουλεία εἶναι ἡ αἰτία τῆς πολιτικῆς αὐτῶν δουλείας, καὶ προηγεῖται αὐτῆς.

Δεύτερον, βλέπομεν τὴν ὠφέλειαν τῆς διαδόσεως καὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Δός μοι τὴν ἐξουσίαν νὰ διανέμω τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ κηρύττω αὐτὸν πρὸς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐντὸς πεντήκοντα ἔτων τὰ βαρβαρώτερα ἔθνη θέλουσι γεῖναι πεπολιτευμένα· πᾶν εἶδος καταδυναστείας οἷας δὴ ποτε Κυβερνήσεως θέλει παύσει, οὐδὲ ἐπαναστάσεις θέλουσι κινηθῆναι τοῦ λοιποῦ, διότι οἱ ἄνθρωποι θέλουσιν εἰσεῖναι εὐχαριστημένοι καὶ εὐδαίμονες. Καὶ ἄνευ τῆς διδασκαλίας τῆς ἀληθείας, καθὼς εἶναι ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐλευθερία γίνεται ἀναρχία, ἥτις εἶναι τὸ χειρότερον εἶδος τῆς δουλείας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔθνος δύνανται νὰ ὑποκύψῃ. Ἡ ἀλήθεια καθὼς διδάσκεται ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ μόνον δύναται νὰ ἐτοιμάσῃ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν, καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτοὺς

ἀπὸ τῆς δουλείας, ἡθικῆς, πολιτικῆς, καὶ θρησκευτικῆς.
«Καὶ γνώσσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει
ὑμᾶς.» Ἀμήν. www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Β'. Κορινθ. γ'. 17.

« Οὐ δὲ τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία. »

Τοὺς λόγους τούτους ἀπέβθυνεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τὴν ἐν Κορίνθῳ ἐκκλησίαν, καὶ πρὸς πάντας τοὺς Ἀγίους τοὺς ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. Ἐπειδὴ ἔμαθον τὴν ἀλήθειαν δι' αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν διὰ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ κηρυχθέντος λόγου, ὀνομάζει αὐτοὺς τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ· « Ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν, ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν γινωσχομένη καὶ ἀναγινωσχομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων· φανερόμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ, διακονηθεῖσα ὑπ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη ἢ μέλανι, ἀλλὰ Πνεύματι Θεοῦ ζώντος, οὐκ ἐν πλατῇ λιθίναις, ἀλλ' ἐν πλατῇ καρδίας σαρκίναις. » (Β'. Κορ. γ'. 2—3.) Καὶ διότι ἀνέφερε πλάχας λιθίνας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ νόμος ὁ δοῦναις διὰ Μωϋσῆως ἐγράφη, ἔλαθεν ἀφορμὴν νὰ παραβῇ τὰ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ νόμου ἐκείνου ἀποτελέσματα πρὸς τὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελίου εἰς τὰς καρδίας τῶν Κορινθίων ἀποτελέσματα· διότι τὸ κήρυγμα αὐτὸ συνω-

δαύθη μετὰ τῆς ἐπιβροχῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, — τοῦ Πνεύματος ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἀφαιρεῖ τὸ κάλυμμα τὸ ἐπικειμένον ἐπὶ τῆς καρδίας τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, ὥστε νὰ βλέπωσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ διαλέττει αὐτοὺς ὥστε νὰ δεχθῶσιν αὐτὴν ἐν ἀγάπῃ, καὶ οὕτως ἐλευθερώνει αὐτοὺς ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς δεισιδαιμονίας, τυφλώσεως, καὶ σκληρότητος καρδίας, καὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ δίδει ἀληθιῇ ἐλευθερίαν, τὴν ὅποιαν ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ, καλεῖ τὴν ἐνδοξὸν ἐλευθερίαν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ· «ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φόβου εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.» (Ῥωμ. γ'. 21.) Ἡ ἀλήθεια καθὼς περιέχεται ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ, εἶναι τὸ μέσον, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τὸ ἐνεργοῦν αἷτιον, τὸ ὅποιον ἐνεργεῖ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀληθιῇ ἀγάπην, μῖσος κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀγάπην τῆς δικαιοσύνης· καὶ οὕτω δίδει τὴν ἀληθιῇ ἐλευθερίαν. «Ὁὖ δὲ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία.» Ἡ ἀλήθεια ἐλευθεριώσει ὑμᾶς, εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθές. Διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ ἡμῶς τοὺς ἀνθρώπους, πρέπει νὰ ἀκούσωσιν αὐτήν, δέχθῶσι, καὶ πιστεύσωσιν εἰς αὐτήν· ἔργον δὲ τοῦ Πνεύματος εἶναι νὰ κάμῃ αὐτοὺς νὰ δέχωνται καὶ πιστεύωσιν εἰς αὐτήν. Μόνον τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τοῦτο, καὶ ἐωρθε ἐνεργήσῃ τὸ Πνεῦμα τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐρρήθη. Θέλουσι μένει ἐν τῇ πνευματικῇ διαισέσει, δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ Σατανᾶ, καὶ δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἀληθιῇ ἐλευθερίαν εἰς οἷονδῆποτε ἔθνος ἢ οἷανδῆποτε ἐκκλησίαν ὑπάρχονταί, ὅπουδῆποτε τῆς οἰκουμένης καὶ ὑπὸ οἷανδῆποτε Κυβέρνησιν ζῶσι. Πολλοὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν

ἤκουσαν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ· «ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς· ἐκείνου, λέγει ὁ Παῦλος, μὴ συγκεκραμένος τῇ πίστει τοῖς ἀκούουσιν.» (Ἐβρ. δ'. 2.) Πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων ἤκουσαν τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ὅτε ἦτον ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ δὲν ὠφέλησεν αὐτούς, δὲν ἠλευθέρωσεν αὐτούς, διότι δὲν ἐπίστευσαν εἰς αὐτήν, δὲν ἐδέχθησαν, ἀλλ' ἀπέβαλον αὐτήν. Ἐκεῖνοι δὲ, εἰς τῶν ὁποίων τὰς καρδίας ἐνήργει τὸ Πνεῦμα, καὶ ἔκαμεν αὐτοὺς νὰ δεχθῶσι καὶ πιστεῦσωσιν εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἔγειναν ἀληθῶς ἐλεύθεροι, ἃν καὶ ἔζων ὑπὸ τὴν πολιτικὴν Κυβέρνησιν τῶν Ῥωμαίων. «Οὗ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία.» Ἦτο τὸ Πνεῦμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἐνήργησε καὶ κατέστησε τὸ κήρυγμα τοῦ Πέτρου ἀποτελεσματικόν εἰς τὰς καρδίας τριῶν χιλιάδων ἀνθρώπων, καὶ ἔφερεν αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν, ὥστε νὰ δεχθῶσι τὴν ἀλήθειαν καὶ πιστεῦσαντες εἰς αὐτήν νὰ σωθῶσιν. Ἦτο τὸ Πνεῦμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐπέπεσεν ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον τοῦ Πέτρου ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κορνηλίου τοῦ ἑκατοντάρχου. «Ἐτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐπέπεσε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον.» (Πράξ. ι'. 44.) Ἦτο τὸ Πνεῦμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐνίσχυε τοὺς Ἀποστόλους νὰ ἐξέλθωσιν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην καὶ νὰ κηρύττωσι τὸν λόγον ἐν μέσῳ πολλῶν δοκιμῶν καὶ θλίψεων καὶ διωγμῶν παρὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. «Ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν,» εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, «ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθί μοι μάρτυρες ἕν τε Ἰερουσαλὴμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἑσχατοῦ τῆς γῆς.» (Πράξ. α'. 8.)

Τὸτο δὲ ὠνόμαζεν ὁ Χριστὸς τὸ βάπτισμα τῷ Ἁγίῳ Πνεύμα-
 τοις. (Πράξ. α. 5) Ἦτον ὁ Παράκλητος, περὶ οὗ εἶχεν ὁμιλή-
 σει πρὸς αὐτοὺς ὀλίγον πρὶν σαυρωθῆ. (Ἰωάν. ιδ'. 26.) Τὸτο
 ᾗτο, τὸ ὁποῖον κατέστησεν ἐνεργὸν τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστό-
 λων πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ψυχῶν καὶ τὴν ἐλευθέρωσιν
 αὐτῶν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δουλείας. «Τὰ γὰρ ὄπλα τῆς
 στρατείας ἡμῶν,» εἶπεν ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς Κορινθίους,
 «οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ θυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυ-
 ρωμάτων· λογισμοὺς καθαιροῦντες, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαι-
 ρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζον-
 τες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ.» (Β'. Κορινθ.
 ι'. 4—5.) Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεται ἡ μάχαιρα τοῦ
 Πνεύματος τούτου, τὴν ὁποῖαν πᾶς Χριστιανὸς διατάσσεται
 νὰ λάβῃ, διὰ νὰ ἀντιπαλαίσῃ καὶ νὰ νικήσῃ τοὺς πνευ-
 ματικοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, ἀποθλέπων ἐν ταυτῷ πρὸς τὸν
 Θεὸν διὰ βοήθειαν. Λέγει ὁ Παῦλος· «Ἀδελφοί μου, ἐν-
 δυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ,..
 ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλῃ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ
 πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκρά-
 τορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ
 τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. Διὰ τοῦτο ἀναλάβετε
 τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ... ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαμβάνετε τὸν θυρεὸν
 τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνησέσθε πάντα τὰ βέλη τῆς πονηροῦ
 τὰ πεπυρωμένα σβέσαι· καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτη-
 ρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος,
 ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ· διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως
 προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν Πνεύματι.» (Εφ. ζ'.
 10—18.) Ἡ μάχαιρα δὲν δύναται ἀφ' ἑαυτῆς νὰ ἐνερ-
 γήσῃ ἄνευ τῆς χειρὸς· οὕτω καὶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ

χειρὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γίνεται δυνατὸς πρὸς ἐλευθέρωσιν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας καὶ χορηγίαν τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας. «Οὐ δὲ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία.»

Τὸ Πνεῦμα τοῦτο τῷ Κυρίῳ γνωρίζεται καὶ διακρίνεται ἀπὸ πάντων τῶν ἄλλων πνευμάτων ἐκ τῶν καρπῶν, τοὺς ὁποίους φέρει ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ βίῳ τοῦ λαμβάνοντος αὐτό. «Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος, λέγει ὁ Παῦλος, ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια.» (Γαλατ. ἑ. 22.) Εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου, καὶ φέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐδρίσκειται αἰσθήματα παρόμοια μὲ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶχεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ φέρει αὐτὸν νὰ πράττῃ ὅ,τι ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθρωπος ἐπραττεν ἐπὶ τῆς γῆς, δηλ. ἐνεργεῖ εἰς αὐτὸν τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ ἀγάπην πρὸς πάντας, τὴν ἀνυπόκριτον ἐκείνην ἀγάπην, ἣν περιγράφει ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ, ὡς ἐξῆς. «Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ· οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.» (Α΄ Κορ. ιγ'. 4—7.) Τοῦτο εἶναι κατ' ἐξοχὴν τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, ὅστις ἦλθεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν ἵνα ζητήσῃ καὶ σώσῃ τὸ ἀπολωλός· ὅστις ἂν καὶ πλούσιος ἔγεινε πτωχός, ἵνα πλουτίσωμεν ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. Τοῦτο ἦτο τὸ Πνεῦμα, περὶ οὗ Ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐλάλησεν ἐν τῷ χωρίῳ, τὸ ὁποῖον ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν, ἀνέγνωσεν ἐν Ναζαρέτ. «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, ὃν ἔνεκεν ἔχρισέ με

εὐαγγελίζεσθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέ με ἰάσασθαι τοὺς
 συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφε-
 ρειν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστείλαι τεθραυσμένους
 ἐν ἀρέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν. » (Λουκ. δ΄.
 18—19.) Τὸ Πνεῦμα τοῦτο πάντοτε κάμνει τὸν ἄνθρω-
 πον νὰ ζητῇ τὸ καλὸν τῶν ἄλλων ὡς τὸ ἴδιον αὐτοῦ· καὶ
 ὅπου εἶναι τὸ Πνεῦμα τοῦτο ἐκεῖ εἶναι ἐλευθερία, ἀλη-
 θής, γνησία ἐλευθερία, τὴν ὁποῖαν οἱ ἄθεοι, οἱ ἄπιστοι,
 καὶ οἱ ἄσωτοι καὶ ψευδώνυμοι φιλόσοφοι οὐδέποτε ἐγνώ-
 ρισαν, καὶ οὐδέποτε δύνανται νὰ ἀποκτήσωσι· τὴν ὁποῖαν
 ὅσοι ἀπαγορεύουσι τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὸ κήρυγμα τῆς
 ἀληθείας, ὡς περιέχεται ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ, οὐδέποτε
 ἠδύναντο, καὶ οὐδέποτε θέλουσι δυνηθῆναι νὰ ἀπολαύσωσιν
 « Οὐ δὲ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία ». Ἐὰν ὁ λό-
 γος τοῦ Κυρίου ἐκηρύττετο εἰς ὅλους τοὺς συμμίختους
 λαοὺς ἐν τῷ κράτει τῶν Μουσουλμάνων, καὶ συνωδεύετο
 ὑπὸ τῆς ἐπιβρόχης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ταχέως ἠθέλο-
 μεν ἰδεῖ πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην καὶ Συρίαν καὶ Τουρκίαν
 ἐν Εὐρώπῃ, καὶ Ἑλλάσσονα Ἀσίαν, Αἴγυπτόν τε καὶ Περ-
 σίαν καὶ Ἀραβίαν, νὰ ἀνθῶσιν ὡς τὸ ῥόδον, καὶ νὰ γείνωσι
 καρποφόροι ὡς ἡ Ἑδέμ, φέρουσαι τοὺς καρποὺς τῆς δι-
 καιοσύνης, τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς εἰρήνης· ταχέως ἤθελον
 χαλαρώσει καὶ πέσει αἱ ἀλύσεις τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τῆς
 τυραννίας, καὶ ὑπερισχύσει ἡ ἀληθὴς πολιτικὴ καὶ θρη-
 σκευτικὴ ἐλευθερία. Ἄν τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου ἐξέσχέτο
 ἐπὶ τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης, τὰ ὅποια τόσο καὶ τοσοῦτον
 καιρὸν παραπονοῦνται περὶ τῆς καταδυναστείας καὶ τυ-
 ραννίας, ταχέως ἤθελε παύσει καὶ ἡ καταδυναστεία καὶ
 ἡ Τυραννία. Ἄν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐκηρύττετο ἐν τῇ καθαρ-
 ρότητι αὐτοῦ πρὸς πάντας τοὺς κατοίκους τοῦ κράτους

τούτου, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου συνώδευσεν τὸ κήρυγμα, ταχέως ἤθελον παύσει τὰ παράπονα, τὰ ὅποια νῦν ἀκούομεν περὶ ἀδικίας, πλεονεξίας καὶ ἀπάτης, κλοπῆς, καὶ ληστείας καὶ ἀκαθαρσίας. Πολλοὶ νομίζουσιν ὅτι ὅλαι αἱ ἀναγκαῖαι βελτιώσεις θέλουσι γεῖναι διὰ τῆς σπουδῆς τῶν κλασικῶν βιβλίων, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς φιλοσοφίας, καὶ μάλιστα διὰ τοῦ καιροῦ. Ὁ καιρὸς, λέγουσι, θέλει φέρει αὐτά. Ἀλλὰ τί δύνανται τὰ κλασικὰ βιβλία νὰ κάμωσι πρὸς τὴν ἐλευθέρωσιν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας, νὰ φέρωσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἐπὶ γυνωσιν τῆς ἀληθείας, καθῶς εἶναι ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ; Ὀλίγιστα τῇ ἀληθείᾳ! Καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν, τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι αὕτη ἀκολοῦσθαι τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου· καὶ τὰ καλεῖτερα πράγματα, τὰ ὅποια οἱ ἄπιστοι φιλόσοφοι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ εἶπον εἰς τὰ συστήματα αὐτῶν, ἐδανείσθησαν ἐκ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον παρῆρσις ἀπέβαλον. Καὶ ὡς πρὸς τὸν καιρὸν, τί δύναται νὰ πράξῃ οὗτος; Τί ἔκαμε ποτὲ ἐν γένει ἀπὸ καταβολῆς τοῦ κόσμου; Ἔστειρέωσε μᾶλλον τὴν πλάνην παρὰ τὴν ἀλήθειαν· καὶ διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἐλευθερίας εἰς οἷονδῆποτε μέρος τοῦ κόσμου ἐν τῷ διαστήματι τῶν ἐξήχοντα παρελθόντων ἐτῶν· εἴτε πολιτικῶς εἴτε θρησκευτικῶς, εἶναι χρεῶσαι οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς γνώσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς κηρύγματος αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς διαδόσεως αὐτοῦ. Εἰς τοῦτα τὰ ἐλευθερώτερα καὶ εὐδαιμονέστερα ἔθνη τῆς οἰκουμένης χρεωστοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποῖαν ἔχουσι, καὶ διότι ὁ λόγος οὗτος διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ ἔγεινεν ἐνεργὸς εἰς τὸ νὰ κάμῃ πολλοὺς νὰ φοβῶνται αὐτὸν καὶ ν' ἀγαπῶσιν αὐτόν, καὶ ν' ἀγαπῶσι καὶ τὸν πλησίον αὐτῶν.

Ἡ δὲ ἐπιρροή τῶν τοιούτων ἐν τῇ κοινωνίᾳ φέρει καλὰ ἀποτελέσματα εἰς τοὺς περί᾽ αὐτῶν τοὺς μὴ πιστεύον-
 τας. Καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἐπιθυμῶμεν νὰ ἴδωμεν τοὺς ὁμοίους
 ἡμῶν ἀληθῶς ἐλευθέρους, καὶ τὰ βάρβαρα ἔθνη νὰ ἴδω-
 μεν πεπολιτισμένα, τοὺς τε Ἰουδαίους, καὶ τοὺς Μουσουλ-
 μάνους, καὶ τοὺς εἰδωλολάτρους νὰ γείνωσι Χριστιανοί· ἐὰν
 ἐπιθυμῶμεν νὰ ἴδωμεν αὐτοὺς ἐλευθερωμένους ἀπὸ τῆς
 δουλείας τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἐτα-
 ράχθη ὁ κόσμος καὶ ταράττεται ἀπὸ τῆς πτώσεως τοῦ
 Ἀδὰμ καὶ τῆς ἀποβολῆς αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἑδέμ μεχρι τῆς
 σήμερον, ὡς προσευχόμεθα ὑπὲρ τῆς ἐκχύσεως τοῦ Ἀ-
 γίου Πνεύματος ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὸ γεγραμμένον·
 «Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός,
 ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα.»
 (Πράξ. β'. 17 καὶ Ἰωήλ β'. 28—32.) Καὶ ὅταν ἐκχυθῇ
 ἐπ' αὐτοὺς, τότε θέλουσι χαίρει τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν.
 «Οὐ δὲ τὸ Πνεῦμα Κυρίου ἐκεῖ ἐλευθερία.» Ἐκεῖνο
 τὸ Πνεῦμα φέρει ἐλευθερίαν χωρὶς ταραχῆς, χωρὶς
 ἐπαναστάσεων, χωρὶς αἱματοχυσίας, ἐλευθερίαν, — τὴν
 ὁποίαν οὐδεὶς, εἰμὴ ὁ δοῦλος τῆς ἁμαρτίας, ἔχει αἰτίαν
 νὰ φοβῇται, διότι τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, εἶναι πνεῦμα
 ἐπεικίας, πραότητος, καλοσύνης, δικαιοσύνης, ἀγιωσύ-
 νης καὶ ἀγάπης. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Ἰακώβ. 6'. 12.

«Ὅστω λαλεῖτε, καὶ ὅστω ποιεῖτε ὡς διὰ
νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες
κρίνεσθαι.»

Ὁ Ἰάκωβος, ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐπιστολῆς, ἐξ ἧς ἐλά-
βαμεν τὴν ῥῆσιν ταύτην, ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ὁ ἐν τῇ
Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ἀναφερόμενος ὡς πρῶτος ποιμὴν,
ἡ ἐπίσκοπος τῆς πρώτης Χριστιανικῆς ἐκκλησίας ἐν τῇ
Ἱερουσαλήμ, καὶ ὁ ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ, καλού-
μενος ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου. «Ἔτερον δὲ τῶν Ἀποστόλων
οὐκ εἶδον,» λέγει ὁ Παῦλος, «εἰμὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν
τοῦ Κυρίου.» (Γαλ. 1. 19) Καὶ ἐν ταῖς λεγομέναις Δια-
ταγαῖς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων (βιβλ. ἡ. κεφ. 35.) λέγεται
«Κἀγὼ Ἰάκωβος ἀδελφὸς μὲν κατὰ σάρκα τοῦ Χριστοῦ,
δουλὸς δὲ ὡς Θεοῦ μονογενοῦς, ἐπίσκοπος δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων Ἱεροσολύμων χειροτονηθεὶς,
τάδε φημί.» Ὅτι ἦτο ποιμὴν τῆς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ
Ἱερουσαλήμ συνανθροπίστεισης Χριστιανικῆς ἐκκλησίας εἶναι
γενικῶς παραδεδομένον, καὶ ὡς τοιοῦτος ἀπεύθυνε τὴν
ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐν διασπορᾷ ὁμοεθνεῖς

αὐτῇ, καθὼς γέγραπται ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῆς· « Ἰάκωβος Θεῷ, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος τοῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν. » Ὁ σκοπὸς ἐλθης τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ φαίνεται ὅτι ἦτο νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ νὰ δμιλῶσι καὶ νὰ πράττωσιν ὡς Χριστιανοί, ἐδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ νομοῦ τῆς ἀγάπης, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει τὸν βασιλικὸν νόμον, δηλαδὴ, τὸν νόμον τοῦ Βασιλέως ἡμῶν, τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ· « Εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικὸν κατὰ τὴν Γραφὴν, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, καλῶς ποιεῖτε. » (Ἰακ. β'. 8.) Τοῦτον τὸν νόμον, νομίζω, ἐννόησε διὰ τὸν τέλειον νόμον τὸν τῆς ἐλευθερίας. « Ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον, τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παραμείνας, οὗτος οὐκ ἀκροατῆς ἐπιλησμονῆς γενόμενος, ἀλλὰ ποιητῆς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσῃ αὐτῇ ἔσται. » (Ἰακ. α'. 25.) Ὁ νόμος τῆς ἐλευθερίας, εἶναι ὁ νόμος, ὅστις φέρει ἀληθινὴν ἐλευθερίαν, εἰς τοὺς ὑποτασσομένους εἰς αὐτόν, — νόμος, ὅστις εἶναι ἡ βία καὶ τὸ ὑποστήριγμα πάσης ἀληθοῦς ἐλευθερίας, — νόμος, χωρὶς τοῦ ὁποῖου ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ εἰς οὐδένα ἄνθρωπον, εἰς οὐδεμίαν κοινωνίαν, — νόμος, χωρὶς τοῦ ὁποῖου οἱ ἄνθρωποι γίνονται δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, δοῦλοι τῶν κακῶν καὶ αἰσχυρῶν ἐπιθυμιῶν αὐτῶν, δούλοι τοῦ Σατανᾶ. Ὁ δὲ ἔχων τὸν νόμον τοῦτον ἐγκεχαραγμένον εἰς τὴν καρδίαν αὐτῇ, δὲν θέλει εἶσθαι ἐπιλησμων τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, ἀλλὰ θέλει πράττει συμφώνως πρὸς αὐτόν· θέλει γείνει « ποιητῆς ἔργου, » καὶ « μακάριος ἐν τῇ ποιήσῃ αὐτοῦ. » Οὗτος ὁ νόμος τῆς ἀγάπης, ὁ βασιλικὸς νόμος, ὁ τέλειος νόμος τῆς ἐλευθερίας, εἶναι, ὡς ἐγὼ ἐννοῶ, ὁ νόμος ὁ ἀναφερόμενος ἐν τῷ προκειμένῳ ῥητῇ, διὰ τοῦ ὁποῖου θέλομεν κριθῇ τὴν ἐσχάτην ἡμέ-

ραν καὶ κατὰ τὸν ὁποῖον ὅλοι οἱ λόγοι καὶ ὅλα τὰ ἔργα ἡμῶν θέλουσι κριθῇ.

Εἷς τινὰς παραβάσεις τοῦ νόμου τούτου, τὰς ὁποίας ὁ Ἰακώβος ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἀναφέρει καὶ κατακρίνει αὐστηρῶς, αἱ ὁποῖαι εἶναι κοιναὶ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν Χριστιανῶν, αἱ ὁποῖαι ὅμως τείνουσιν εἰς τὸ καταστρέφειν τὰ θεμέλια τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας, ἐπι-καλοῦμαι ἰδίως τὴν ὑμετέραν προσοχὴν.

1) Ἡ πρώτη παράβασις τοῦ νόμου τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἡ κακὴ χρῆσις τῆς γλώσσης. Ἡ κακὴ χρῆσις αὕτη πολλὰκις φέρει ἄνω κάτω τὰς καλητέρας κοινωνίας, καὶ ὅλως ἐναντιώνεται εἰς τὰς βάσεις τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας. Φέρει μερισμούς· «Καὶ πᾶσα βασιλεῖα, ἡ πόλις, ἡ οἰκία μερισθεῖσα κατ' ἐαυτῆς οὐ σταθῆσεται.» (Ματθ. ιδ'. 25.) Θεωρεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου, ὡς ἀπόδειξις ὅτι ὁ κατὰ τοῦτο παραβάτης δὲν εἶναι Χριστιανός, ὅπως θρησκός, ὅπως εὐσεβὴς καὶ ἂν φαίνεται νὰ ᾔνοι. Λέγει· «Εἴ τις δοκεῖ θρησκός εἶναι ἐν ὑμῖν μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία.» (Ἰακωβ. α'. 26.) Καὶ πάλιν· «Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί· ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ καὶ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καταλαλεῖ νόμον, καὶ κρίνει νόμον.» (Ἰακωβ. δ'. 11.) Καὶ εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν ταύτην τῆς γλώσσης ἀποδίδει τὴν ἀναρχίαν, τὴν ταραχὴν, καὶ τὰ φλυότερα πράγματα τοῦ κόσμου· καὶ παραβάλλει αὐτὴν πρὸς πῦρ, σπινθὴρ τοῦ ὁποίου εἶναι ἱκανός νὰ καταστρέψῃ ἐλόκληρον πόλιν. «Ἴδου ὀλίγον πῦρ ἐγλίχην ὀλην ἀνάπτει. Καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας. Οὕτως ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα (μολύνουσα) ὅλον τὸ σῶμα, καὶ φλογίζουσα τὸν τροχόν τῆς γενέσεως,

καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. Πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων (θαλασσίων) δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι· ἀκατάσχετον κακὸν, μεστὴ τοῦ (φαρμάκου) θανατηφόρου. Ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν Θεόν καὶ Πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγονότας· ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρρα. «Οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα ἔγωγε γίνεσθαι.» (Ἰακώβ. γ'. 5—10.) Ὅπου οἱ ἄνθρωποι κακῶς μεταχειρίζονται τὴν γλῶσσαν, προετοιμάζουσι τὸν τόπον ἢ διὰ ἀναρχίαν ἢ διὰ δεσποτισμὸν. Ὁ νόμος τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας ἀπαιτεῖ νὰ σέβηται πᾶς τις τὸν χαρακτῆρα τοῦ πλησίου ὡς τὸν ἑαυτοῦ χαρακτῆρα.

2) Ἄλλη παράδωσις τοῦτου τοῦ βασιλικοῦ νόμου, τοῦ τελείου νόμου τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Ἰακώβος εἶναι προσωποληψία ἕνεκα τοῦ πλῆθους ἢ στολισμοῦ τοῦ χρυσοῦ, ἢ τῶν πολυτελῶν ἐνδυμάτων. «Ἀδελφοί μου,» λέγει, «μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχητε τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης. Ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν ὁμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος, ἐν ἑσθῇτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ ἑσθῇτι, καὶ ἐπιβλέψῃτε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἑσθῆτα τὴν λαμπράν, καὶ εἶπητε αὐτῷ· Σὺ καθοὺ ὧδε καλῶς· καὶ τῷ πτωχῷ εἶπητε· Σὺ στῆθι ἔκει, ἢ καθοὺ ὧδε ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου· καὶ οὐ διεκρίθητε ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐγένεσθε χριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν; Ἀκούσατε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί· Οὐχ ὁ Θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τοῦ κόσμου τοῦτου πλουσίους ἐν πίστει καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας, ἧς ἐπηγγεῖλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; ὁμοίως δὲ

ἡτιμάσσετε τὸν πτωχόν. Οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; Οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς; Εἰ μὲν τοι νόμον τελεῖτε βασιλικόν, κατὰ τὴν γραφὴν, Ἄγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, καλῶς ποιεῖτε. Εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραδάται. . . . οὕτω λαλεῖτε καὶ οὕτω ποιεῖτε, ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες; κρίνεσθαι.» (Ἰακώβ. β'. 1—12.) Ὅπου ὑπάρχει αὕτη ἡ προσωποληψία ἔνεκα τοῦ πλούτου καὶ τῶν λαμπρῶν φορεμάτων, ἐκαὶ βεβαίως ὑπάρχει δουλικὸν πνεῦμα καὶ οὐχὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας.

3) Ἄλλη παράδοσις τοῦ βασιλικοῦ νόμου τούτου, τοῦ τελείου νόμου τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀγάπης, τὴν ὑποίαν ἀναφέρει ὁ Ἰακώβος, εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν πλουσίων κράτησις τῆς μισθῆ τῶν δούλων. «Ἄγε νῦν οἱ πλείσιοι,» λέγει, «κλάυσσατε ὁλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν, ταῖς ἐπηρεχόμεναις. Ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόδρωτα (σκοληκόδρωτα) γέγονεν. Ὁ χρυσοῦς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατΐωται, (ἐσχωρίασε,) καὶ ὁ ἰὸς (ἡ σκωρία) αὐτῶν εἰς μαρτυρίαν ὑμῶν ἔσται καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ ἐθησαυρίζατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. Ἰδοὺ δὲ μισθὸς τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀμνηστάντων (θερισάντων) τὰς χώρας ὑμῶν, ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν, κρᾶζει καὶ αἱ βροαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὕδατα Κυρίου Σαβαώθ εἰσεληλύθησαν. Ἐτρυφῆσατε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐσπαταλήσατε· ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. Κατεδικάσατε, ἐφρονέσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν.» (Ἰακώβ. ε'. 1—6.) Βεβαίως αὕτη ἡ παράδοσις ὑπάρχει ὅπου ἤδη ἐπικρατεῖ δουλικὸν πνεῦμα, καὶ δεσποτικόν, καὶ

έναντίον τοῦ νόμου τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας.

4) Ἄλλη παράδασις, τὴν ὁποῖαν ἀναφέρει ὁ Ἰακώβος, εἶναι ἡ ὑπερηφάνια. «Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνους ἀντιτάσσει, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. Ὑποτάγητε οὖν τῷ Θεῷ, ἀντίστητε τῷ διαδόλῳ, καὶ φεύζεται ἀφ' ὑμῶν. Ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν· καθαρῖσατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ ἀγνίσσατε καρδίας, δίψυχοι. Ταλαιπωρήσατε καὶ κλαύσατε. Ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μεταστραφήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. Ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.» (Ἰακώβ. δ'. 6—10.) Ἡ ὑπερηφάνια εἰς τοὺς πλουσίους, καὶ εἰς τοὺς ἄρχοντας ἀντιπολεμεῖ τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν, μάλιστα τὴν ἰσότητα, τὴν ὁποῖαν προσπαθοῦσι νὰ ἀποκτήσωσι τὰ μᾶλλον ἐλεύθερα ἔθνη· καὶ εἶναι ὅλως ἐναντία τοῦ νόμου τοῦ Χριστοῦ, τοῦ βασιλικοῦ νόμου, τοῦ νόμου τῆς ἐλευθερίας.

5) Ἄλλη παράδασις τοῦ βασιλικοῦ νόμου, τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης, τοῦ τελείου νόμου τῆς ἐλευθερίας, εἶναι ἡ ἄνομος εὐχαρίστησις τῶν ἀκαθάρτων ἐπιθυμιῶν. Αὕτη κατασκάπτει ὅλα τὰ θεμέλια τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας καὶ γίνεται αἰτία μεγίστων κακῶν ἐν τῷ κόσμῳ. «Πόθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ὑμῖν; Οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; Ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε, οὐκ ἔχετε δὲ, διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε. Ἴνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε. Μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ Θεοῦ ἐστίν; Ὅς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου ἔχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται.» (Ἰακώβ. δ'. 1—4) Ὅπου ἐπικρατεῖ πορνεία καὶ μοιχεία, καὶ ἀκαθαρσία, ἐκεῖ ἐτοιμάζον-

ται διὰ ἀναρχίαν, ἢ δεσποτισμόν· ἐκεῖ δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ πολὺν καιρὸν ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία, ἥτις αἶε ἐκ τῆς διαφθορᾶς καταστρέφεται.

6.) Ἄλλη παράδοσις τοῦ νόμου τούτου, τὴν ὑποίαν ἀναφέρει, εἶναι ἡ ἔλλειψις τῆς προσευχῆς ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἡ ἔλλειψις τῆς ἐξομολογήσεως τῶν σφαλμάτων κατὰ τῶν ἀδελφῶν. Τὰ δύο ταῦτα ἀπαιτεῖ ὁ βασιλικὸς νόμος, ὁ νόμος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀγάπης. «Ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε.» (Ἰακώβ. ε'. 16.) Δηλαδή· ἐὰν ἔσφαλές κατὰ τινων τῶν ἀδελφῶν σὴ, ἐὰν ἔκαμῃς τι κακόν, ὁμολόγησον αὐτὸ εἰς ἐκεῖνους, τοὺς ὁποίους ἠδίκησας, καὶ ζήτησον τὴν συγχώρησιν αὐτῶν, ὅπως συζῆτε ἐν ἀγάπῃ· καὶ προσεύχου ὑπὲρ αὐτῶν· προσεύχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων. Ἐὰν ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν, βεδαιότατα θέλομεν προσεύχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἡ ἔξις τῆς ὑπὲρ αὐτῶν προσευχῆς φέρει ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἀγαπῶμεν αὐτοὺς μᾶλλον καὶ μᾶλλον, καὶ ἐτοιμάζει ἡμᾶς νὰ συγχωρήσωμεν αὐτοὺς ἂν εἴχομεν μομφὴν τινα πρὸς αὐτούς. Τοιαύτη πρᾶξις, ὅταν προέρχεται ἐκ τῆς ἀγάπης, συνδέει τὰ μέλη τῆς κοινωνίας, καὶ τρέφει τὸ αἷσθημα τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας.

7.) Ἄλλη παράδοσις τοῦ νόμου τούτου εἶναι νὰ βλέπωμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν πλανώμενον, καὶ νὰ μὴ προσπαθῶμεν νὰ ἐπαναφέρωμεν αὐτὸν εἰς τὴν εὐθεϊαν δόξιν. Τοῦτο ἡ ἀληθὴς ἀγάπη ἀπαιτεῖ, καὶ εἰς τοῦτο προτρέπει ὁ Ἰακώβος τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. «Ἀδελφοί,» λέγει, «ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης δόξου αὐτῷ σῶσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.» (Ἰακώβ. ε'. 19 —

20.) Ἄν βλέπω τὸν ἀδελφόν μου βαδίζοντα πρὸς κρημνὸν, δὲν πρέπει νὰ ἀποτρέψω αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κινδύνου ; Καὶ ἀν-
 κοιμᾶται ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καιομένων, νὰ μὴ τὸν ἐξυπνή-
 σω ; Βεβαίως ὁ νόμος τῆς ἀγάπης ἀπαιτεῖ τοῦτο, ἀν καὶ
 φαίνεται εἰς αὐτὸν ἴσως ἐνόχλησις καὶ ἄτοπος ἐπέμβασις.
 Ὅπου λοιπὸν οἱ χριστιανοὶ λαλοῦσι καὶ πράττουσι, καθ' ὃν
 τρόπον προτρέπει αὐτοὺς ὁ Ἰάκωβος, ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀγάπη,
 ἐκεῖ πληροῦται ὁ βασιλικὸς νόμος, ἐκεῖ ὁ τέλειος νόμος τῆς
 ἐλευθερίας ἐνεργεῖ· ἐκεῖ χαίρουσι τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν,
 οἷονδ' ἦτοτε εἶδος κυβερνήσεως καὶ ἀν' ἔχουσιν. Ἄλλ' οὐχὶ
 μόνον ἡ πρὸς ἀδελφούς ἡμῶν ἀγάπη προτρέπει ἡμᾶς εἰς
 τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἡ προσδοκία τοῦ νὸς κριθῶμεν κατὰ τὸν
 νόμον τοῦτον. «Ὁὕτω λαλεῖτε, καὶ οὕτω ποιεῖτε ὡς διὰ
 νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι.»

Εἶναι μέλλουσα κρίσις, καθ' ἣν ὅλα ἡμῶν τὰ ἔργα καὶ ὅλοι
 οἱ λόγοι θέλουσιν κριθῆ κατὰ τὸν νόμον τῆτον τὸν τέλειον τῆς
 ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀγάπης. Εἶπεν ὁ Χριστὸς, «λέγω δὲ
 ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργόν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι,
 ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Ἐκ γὰρ
 τῶν λόγων σου δικαιοθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σε καταδι-
 κασθήσῃ.» (Μαθ. ιβ'. 36—37.) Εἰς τοῦτο περιέχεται
 νομίζω, οὐχὶ μόνον ὁ προφορικὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ γραπτὸς λό-
 γος. Ὅσα λαλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι διὰ τῶν βιβλίων, διὰ τῶν
 ἐφημερίδων, καὶ διὰ τῶν ἐπιστολῶν, θέλουσιν ἔλθει εἰς
 κρίσιν, καὶ θέλουσι δικασθῆ κατὰ τὸν βασιλικὸν νόμον, τὸν
 νόμον τῆς ἀγάπης, τὸν τέλειον νόμον τῆς ἐλευθερίας.
 Κατηγοροῦσι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἀδίκως ; καταχρῶνται
 τὴν ὀνομαζομένην ἐλευθερίαν τοῦ τύπου, ἀμαυροῦντες
 τὸν χαρὰκτῆρα τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν διὰ ψεύδους ; δι' ὅλα
 ταῦτα θέλουσι δικασθῆ καὶ καταδικασθῆ, διότι παραβιά-

νοῦσι τὸν βασιλικὸν νόμον, τὸν τέλειον νόμον τῆς ἐλευθερίας, τὸν νόμον τῆς ἀγάπης. Ἡ γλῶσσα πρέπει νὰ ᾔηται ἐλευθέρα, καὶ ὁ τύπος ἐλεύθερος, καὶ αἱ χεῖρες ἐλεύθεραι· ἀλλὰ οἱ μεταχειριζόμενοι αὐτὰ πρέπει νὰ ἔχωσι πάντοτε κατὰ νοῦν δι' οὗ ὅλα, ὅσα λέγῃσι, καὶ γράφουσι, καὶ πράττουσι, θέλουσι κριθῇ, καὶ πάντοτε πρέπει νὰ πράττωσι καὶ λαλῶσι ὡς μέλλοντες νὰ κριθῶσιν. Οἱ λόγοι μας δὲν εἶναι ἀδιάφοροι περισσότερον παρ' ὅσον εἶναι τὰ ἔργα ἡμῶν. Ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ λόγῳ περιέχεται ἐνίοτε ἡ εὐδαιμονία ἢ ἡ κακιδαιμονία ἐνὸς ἀνθρώπου διὰ βίου· μάλιστα ἡ εὐδαιμονία ἐλοκλήρου οἰκογενείας, καὶ ἴσως ἐλοκλήρου κοινωνίας. Ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ λόγῳ περιέχεται ἐνίοτε ζωὴ ἢ θάνατος. Πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τοὺς λόγους μας καθὼς καὶ εἰς τὰ ἔργα μας. «Οὕτω λαλεῖτε καὶ οὕτω ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι.» Πρόσῃν παρηγορίαν ἐνίοτε εἰς καλὸς λόγος, μία καλὴ λέξις, φέρει εἰς τὴν καρδίαν τοῦ τεθλιμμένου· καὶ ποῖαν βαθεῖαν θλίψιν μία κακὴ λέξις ἐνίοτε προξενεῖ! Ἡ Ρομφαία εἶναι εἰς τὰ χεῖλη των,» λέγει ὁ ψαλμωδὸς, «ἐν ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν.» (Ψαλμ. νθ'. 7. καὶ Ῥωμ. γ'. 13.) Τὸ ἀποτέλεσμα κακῶν λόγων εἶναι ὡς φαρμάκιον θανατηφόρον.

Ἄς δοκιμάσωμεν λοιπὸν ἡμεῖς τοὺς λόγους καὶ τὰ ἔργα ἡμῶν διὰ τοῦ νόμου τούτου τοῦ βασιλικοῦ, τοῦ τελείου νόμου τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀγάπης, διὰ τοῦ ὁποῦ μέλλομεν νὰ κριθῶμεν. Ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡμῶν ἡλικίας ἐλαλήσαμεν καὶ ἐπράξαμεν πολλὰς χιλιάδας χιλιάδων λόγων καὶ πράξεων. Καὶ ὅλα ταῦτα εἶναι γεγραμμένα εἰς τὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα θέλουσιν ἀνοιχθῇ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, καθ' ἣν ὅλα τὰ ἔθνη θέλῃσι συναχθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα δικασθῶσι, καὶ λάθωσι κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. Ἐλαλήσαμεν τάχα

πάντοτε περὶ ἄλλων, ὥς ἡθέλαμεν οἱ ἄλλοι νὰ λαλῶσι περὶ ἡμῶν, καθ' ὁμοίας περιστάσεις; Ἐποιήσαμεν πάντοτε εἰς ἄλλου; ὅτι ἡθέλαμεν ἐλλόγως νὰ ποιῶσιν οἱ ἄλλοι εἰς ἡμᾶς; Ἄς ἐξετάσωμεν τοὺς λόγους ἡμῶν καὶ τὰς πράξεις διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τοῦ Ἰακώβου, ὥστε νὰ μάθωμεν ἂν δὲν εἴμεθα παραβάται τοῦ νόμου τούτου, διὰ τοῦ δορίου θέλομεν κριθῇ. Ἡ γλῶσσα ἡμῶν δὲν ἦτο πολλάκις ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὥς πῦρ; ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας, ἀκατάσχετον κακόν, μεστὴ τοῦ θανατηφόρου; Δὲν ἐδείξαμεν τάχα πολλάκις προσωποληψίαν; μέγαλον σέβας πρὸς τοὺς πλεσίους, ἂν καὶ ἴσως ἀπίστους, καὶ ζῶντας ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ καταφρόνησιν εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἂν καὶ ἀληθεῖς χριστιανούς; Τοῦτο μοι φαίνεται κοινὴ ἁμαρτία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ μετὰ αὐτῶν τῶν χριστιανῶν. Δὲν ἐστερήσαμεν ποτε τοὺς ὑπηρέτας ἡμῶν τῶν μισθῶν αὐτῶν, καὶ ἐκρατήσαμεν μέρος τοῦ ὀφειλομένου εἰς αὐτοὺς μισθοῦ; Δὲν ἐπλεονεκτήσαμεν αὐτούς, διότι ἦσαν πτωχοὶ καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἀνισταθῶσιν εἰς ἡμᾶς; Δὲν ἐτρέφομεν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ὑπερηφανίαν, καὶ ἐφανερώσαμεν αὐτὴν διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων ἡμῶν; Δὲν εὐχαριστήσαμεν ποτε τὰς ἀνόμους ἐπιθυμίας ἡμῶν πρὸς βλάβην ἄλλων; Συναισθανόμενοι καὶ ἀναγνωρίζοντες ὅτι ἡδικήσαμεν τινὰς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἢ ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, ἐφροντίσαμεν νὰ ἐξομολογηθῶμεν πρὸς αὐτοὺς τὰ σφάλματα ἡμῶν καὶ νὰ ζητήσωμεν συγχώρησιν καὶ φιλίωσιν; Προσηυχήθημεν ἢ προσευχόμεθα σήμερον ὑπὲρ αὐτῶν; ἢ ἡ εὐδοκίμονία αὐτῶν εἶναι εἰς ἡμᾶς πρᾶγμα ἀδιάφορον; Τί εἵπομέν ποτε ἢ ἐπράξαμεν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῶν ἄλλων, καὶ σύμφωνον πρὸς τὸν βασιλικὸν νόμον τῆς ἀγάπης; Δὲν ἔχομεν αἰτίαν νὰ φοδῶμεθα μὴ τέλος πάντων κατακριθῶμεν ὑπ' ἐκείνου,

τὸν ὁποῖον ὀνομάζομεν Κύριον, καὶ διδάσκαλον, καὶ ὅστις ὑπὲρ πάντα ἀπαιτεῖ ἀφ' ἡμῶν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον; Ἐὰν δὲν ἐλαλήσαμεν καὶ ἐπράξαμεν, ὡς πρέπει, συμφώνως μὲ τὸν νόμον τοῦτον μέχρι τοῦδε, ἃς ἀρχίσωμεν ἀπὸ σήμερον νέαν ζωὴν· ἃς μετανοήσωμεν διὰ τὰς περασμένας ἁμαρτίας, καὶ ἃς ἀποφεύγωμεν αὐτάς· εἰς τὸ ἐξῆς. «Ὅτι λαλεῖτε καὶ οὕτως ποιεῖτε, ὡς διὰ νόμον ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι.» Πόσον ὀλίγον συλλογίζονται τινες περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως, καθήμενοι ἐν κρυπτῷ καὶ λαλοῦντες πρὸς βλάβην τῶν πλησίων καὶ τῶν ἀδελφῶν, ἴσως μόνον διὰ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ λαλεῖν! Πόσον ὀλίγον συλλογίζονται περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως, οἱ δεικνύοντες διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν καὶ λόγων, ὅτι καταφρονοῦσι τοὺς εὐσεβεῖς πτωχοὺς, καὶ τιμῶσι τοὺς ἄσεβεῖς πλουσίους! «θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.» (Ἰουδ. 16.) Πόσον ὀλίγον συλλογίζονται περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως, οἱ εὐχαριστοῦντες τὰς ἀνόμους ἐπιθυμίας τῆς σαρκός, πρὸς βλάβην τῶν πλησίων, μολύνοντες καὶ διαφθείροντες τὴν κοινωνίαν «κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν, πορευόμενοι!» (Ἰουδ. 16.) Πόσον ὀλίγον συλλογίζονται περὶ τούτου οἱ ἀδικοῦντες τοὺς ὑπηρέτας αὐτῶν, καὶ τοὺς θερίσαντας τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν, καὶ καταδυναστεύοντες διαφροστροπῶς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, ἐξαρτωμένους ὑπ' αὐτῶν, διότι εἶναι πτωχοὶ καὶ ἀπροστάτευτοι! Πόση ταλαιπωρία ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν λαλοῦσιν οὐδὲ ποιοῦσι κατὰ τὸν βασιλικὸν νόμον, τὸν τέλειον νόμον τῆς ἐλευθερίας, τὸν νόμον τῆς ἀγάπης, τὸ «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν!» καὶ πόσον εὐδαίμων ἦθελεν εἶσθαι ὁ κόσμος ὅλος ἐὰν πάντες οὕτως ἐλάλουν καὶ οὕτως ἐποίουν. Ἀληθινὴν ἐλευθε-

ρίαν ἤθελον ἔχει τότε πάντες οἱ κάτοικοι τῆς οἰκουμένης.
«Οὕτω λαλεῖτε καὶ οὕτω ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας
μέλλοντες κρίνεσθαι.» Ἀμήν

www.libtool.com.cn

ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΣΜΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Ματθ. δ'. 3.

«Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων εἶπεν·
εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπέ, ἵνα οἱ λίθοι
οὗτοι ἄρτοι γένωνται.»

Θαυμαστός εἶναι ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· θαυμαστός
ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ· θαυμαστὴ ἡ ἐνσάρκωσις καὶ ἡ γέννη-
σις καὶ ἡ ἀνατροφὴ αὐτοῦ· θαυμαστά τὰ ἔργα αὐτοῦ·
θαυμαστὴ ἡ διδασκαλία, ἡ ταπείνωσις, ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ
ἀγάπη αὐτοῦ· θαυμαστὴ καὶ ἡ πάλη αὐτοῦ κατὰ τοῦ δια-
βόλου· θαυμαστός ὁ θάνατος, καὶ θαυμαστὴ ἡ ἀνάστασις
καὶ ἡ ἀνάληψις αὐτοῦ· θαυμάζεται ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς
τοὺς οὐρανούς καὶ θέλει εἶσθαι θαυμαστός αἰωνίως· Θεὸς
καὶ ἄνθρωπος, βασιλεὺς καὶ δοῦλος, πλάστης τῶν ἀνθρώ-
πων καὶ τῶν ἀγγέλων, καὶ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καταφρο-
νεῖται, καὶ ὑπὸ τοῦ πεπτωκότος ἀγγέλου τοῦ σκότους πει-
ράζεται.

«Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύ-
ματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου.» Καὶ πότε; Ἀμέ-

σως μετὰ τὸ βάπτισμα, καὶ τὴν ἐξ οὐρανῆ φωνὴν τὴν λέγουσαν, ὅτι εἶναι ἀγαπητὸς υἱός. «Καὶ ἰδοὺ ἀνεψύχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠὲ δόκησα.» Καὶ τότε οὗτος ὁ ἀγαπητός υἱὸς ἀνῆλθι ὑπὸ τοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἔρημον, ἵνα ὑποφέρῃ πείναν καὶ δίψαν, καὶ πειρασθῇ ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

Δὲν εἶναι λοιπὸν τοῦτο θαυμαστόν; Πῶς δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν αὐτό;

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐξηγήσῃ τοῦτο δι' ἡμᾶς, εἰπὼν· «Τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον· ὅπως χάριν Θεοῦ ὑπὲρ πάντος γεύσῃται θανάτου. Ἐπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. Ὅτε γὰρ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι, ἐξ ἑνὸς πάντες. Δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων· Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου. Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινωνήκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἐστὶ τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ πάντος τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. Οὗ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀδραμ ἐπιλαμβάνεται. Ὅθεν ὥφευκε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλξημὼν γένηται καὶ πικρὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τῆ λαῆ. Ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς· πειρασθεῖς, δύναται

τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι. » (Ἑβρ. β'. 9—18.) Καὶ πάλιν « Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖσαι ταῖς ἀσθενείαις ὑμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα, χωρὶς ἁμαρτίας. » (Ἑβρ. δ'. 15.) Καὶ πάλιν « Ὁς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καὶ περ ὧν υἱός, ἔμαθεν, ἀφ' ὧν ἔπαθε, τὴν ὑπακοήν. Καὶ τελειωθείς ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν αἷτιος σωτηρίας αἰωνίου. » (Ἑβρ. ε'. 7—9.) Ἐκ τούτου βλέπομεν τὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας ἀνήχθη ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ τοῦ Πνεύματος εἰς τὴν ἔρημον ἵνα πειρασθῇ.

Πρὸς τοῦτοις, ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἵνα σώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀποκαταστήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἀγνότητα, τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸ τῆς παρακοῆς. Καὶ καθὼς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὁ Ἀδάμ, ἐπειράσθη ὑπὸ τοῦ διαβόλου καὶ ἔπεσε, καὶ οὕτως ἔφερε θάνατον καὶ δυστυχίαν εἰς τὸν κόσμον, καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ διὰ τὴν συγγένειαν αὐτῶν μετ' ἐκείνου, οὕτω καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει ὁ Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν « δεύτερον ἄνθρωπον » καὶ « ἕσχατον Ἀδάμ, » (Α'. Κορ. ιε'. 45—47.) ἐφάνη ἀναγκαῖον νὰ πειρασθῇ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πονηροῦ πολεμίου, ἵνα θριαμβεύσῃ καὶ διὰ τοῦ παθήματος αὐτοῦ ἐλευθερώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς δουλείας, καὶ δώσῃ παράδειγμα πρὸς τὰς πιστεύοντας εἰς αὐτὸν καὶ ἀκολουθοῦντας αὐτὸν ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, — παράδειγμα ἀντιστάσεως ἐν μέσῳ πειρασμῶν καὶ θλίψεων, καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ ἐντολὴν πολλῶν δυσχερεστέραν τῆς ἀνατεθείσης εἰς τὸν Ἀδάμ.

‘Ο μὲν Ἀδὰμ ἐπειράσθη εἰς τὸν παράδεισον, εἰς τὸν κήπον τῆς Ἑδέμ, ὅπου εἶχε πᾶν εἶδος τροφῆς, κρέας τετραπόδων καὶ πτηνῶν καὶ ἰχθύων καὶ παντὸς εἶδους φυτῶν καὶ καρπῶν, πλὴν ἐνὸς μόνου· ἐπομένως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πεινάσῃ· δὲν ἦτο νῆστις.

‘Ο δὲ Σωτὴρ ἡμῶν εὗρίσκειτο εἰς ἐρημίαν· δὲν εἶχεν οὐδὲ ἄρτον νὰ φάγῃ· ἔμεινεν ἄσιτος τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ ἐπεινάσεν.

Εἶναι ἄξιον σημειώσεως ὅτι καὶ οἱ δύο ἐπειράσθησαν τὸ πρῶτον κατὰ τὴν τροφήν, ἥτις εἶναι ὅλων τῶν ἄλλων ἡ ἀναγκαιοτάτη εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Τὸ βρέφος ἅμα γεννηθὲν ἐπιθυμεῖ αὐτὴν· καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος, καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ αὐτῆς. Καὶ τοσούτῳ ἀναγκαῖον εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ νὰ ἔχῃ τροφήν, ὥστε πολλοὶ δικαιολογοῦσιν αὐτόν, ἐὰν εἰς κατὰστασιν μεγάλης πείνης ὦν, ἀρπάσῃ ἀπὸ τὸν γείτονα αὐτοῦ, ἢ κλέψῃ, ἢ πράξῃ ἄλλην τινὰ ἀδικίαν, ἵνα εὐχαριστήσῃ τὴν πείναν αὐτοῦ. Ἡ πείνα καταντᾷ ἐνίοτε τύχη μεγάλη, ὥστε βιάζει τὸν ἄνθρωπον κατὰ θάλασσαν νὰ φάγῃ τὰς ἰδίαις αὐτοῦ σάρκας· καὶ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἱερουσαλήμ αἱ λιμόττουςαι μητέρες ἔτρωγον τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα.

‘Ο πειρασμός, τὸν ὁποῖον ἔκαμεν, ἡ τὸν ὁποῖον προέθετο νὰ κάμῃ ὁ διάβολος εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν, ἀποῦ ἔμεινεν ἄσιτος τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, ἦτον εἰς ἄκρον ἰσχυρός. Ἀλλ’ ὁ Κύριος ἡμῶν ἤρνηθη νὰ πράξῃ τι ἐναντίον τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡ τοῦ πνεύματος τοῦ λόγου τούτου, ἀν καὶ ἐπεινά.

Πρὸς τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὕαν ὑπέβλεπεν ὁ διάβολος τὸν πειρασμὸν τοῦ νὰ φάγωσιν ἐκ τοῦ ἀπηγορευμένου

καρποῦ, εἰπὼν, ὅτι ἔμελλον νὰ γένωσιν ὡς θεοί.

Πρὸς δὲ τὸν Χριστὸν εἶπεν· ἐὰν ᾗσαι υἱὸς Θεοῦ, ἢ ἐὰν ᾗσαι θεὸς, ἀπόδειξον αὐτὸ, προδέπων τροφὴν διὰ τὴν ἀνάγκην σου. «Εἶπε ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται.»

Καὶ οἱ δύο πειρασμοὶ, καὶ ὁ πρὸς τὸν Ἀδὰμ καὶ ὁ πρὸς τὸν Χριστὸν, ἀπειράθησαν εἰς τὴν ὄρεξιν, καὶ ἐσκόπουν νὰ ἐμπνεύσωσιν οἴησιν, πρὸς τοὺς μὲν λέγων, ὅτι ἤθελον εἶσθαι ὡς θεοί· πρὸς τὸν δὲ, ὅτι ἔπρεπε νὰ δεῖξῃ, ὅτι ἦτον υἱὸς Θεοῦ. Πρὸς τοὺς πρῶτους εἶπε· «Ἔσεσθε ὡς θεοί.» Πρὸς τὸν δεύτερον· «Εἰ υἱὸς εἶ τῷ Θεῷ» ὥσάν τις εἴπῃ· Δείξαι ὅτι εἶσαι Θεός, εἰπὼν, «ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται.»

Ἄλλ' εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Σωτῆρος δὲν εὗρίσκετο ὑπερηφανία, οὐδ' ἐπιθυμία ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται ἀνθρώπινον μεγαλεῖον· ἦτο πρᾶος καὶ ταπεινὸς τὴν καρδίαν, καὶ βρῶσιν καὶ πόσιν εἶχε τὸ νὰ κάμῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Ἐλαβε τὸ σχῆμα δούλου, ὅπως σώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς αἰωνίου ταλαιπωρίας, καὶ οὗτος ἦτον ὁ μεγαλύτερος σκοπὸς ὁ πληρῶν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καθ' ὅλους τοὺς καιρούς· καὶ εἰς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐπέμεινε μετὰ σταθερότητος, ἕως οὗ ἐπληρώθη.

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἦλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν οὐχὶ ἐν λαμπρότητι καὶ δόξῃ· οὐχὶ ὡς ἡγεμὼν ἢ βασιλεὺς περιβεβλημένος πορφύραν, καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ ἰσχυρῶν δορυφόρων. Ἡδύνατο νὰ ἔλθῃ μετὰ στίφους ἀγγέλων, Χερουβείμ καὶ Σεραφείμ. Ἄλλ' ἂν καὶ «ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἄρπαγμα ἐκ γῆς» τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ἐμοιωμάτι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι ἐδρεθείς ὡς

Ὁρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπὸ φόβου μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ.» (Φιλιπ. β'. 6—8.) Ἦλθεν ἐν σχήματι δούλου, καὶ πτωχοῦ δούλου. Ἦτον υἱὸς πτωχῆς παρθένου, ἥτις ὅτε αὐτὴ καὶ ὁ Ἰωσήφ ἔφερον αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἵνα παρουσιάσωσι πρὸς τὸν Κύριον, καὶ νὰ δώσωσι «θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ Κυρίου,» ἔφερον τὴν θυσίαν πτωχῶν ἀνθρώπων, «ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσούς περιστερῶν.» (Λουκ. β'. 23—24, καὶ Λευϊτ. ιβ'. 8.)

Ὁ νομιζόμενος αὐτοῦ πατὴρ ἦτο πτωχὸς τέκτων, καὶ πιθανὸν εἶναι, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἡμέτερος Σωτὴρ εἰργάζετο ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ, ὡς τέκτων, διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Ναζαρέτ, ὅπου ἀνετράφη· διότι ὅτε ἤκουσαν τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ, «ἐξεπλήσσοντο λέγοντες, πόθεν τοῦτω ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα αὐτῷ; Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας, κ.τ.λ.» (Μαρκ. β'. 3.)

Ἐὰν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἦτον ὑπερήφανος καὶ ἁμαρτωλὸς, ἡ πτωχεία καὶ ἡ φαινομένη ταπεινὴ γέννησις αὐτοῦ, ἤθελον γείνει μέγας πειρασμὸς πρὸς αὐτόν. Καὶ ἴσως ὁ πειράζων αὐτὸν ἐπίστευεν, ὅτι ἤθελεν ἐπιτύχει, βιάζων τὸν Σωτῆρα ἡμῶν νὰ δεῖξῃ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ὡς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ πειρασμὸς ἦτον, ὡς ἂν ἔλεγε· Μὴ ἔσο πλέον πτωχὸς, καὶ καταφρονημένος καὶ πειρασμένος εἰς ταύτην τὴν ἔρημον. Μεταχειρίσθητι τὴν δύναμιν σου ἵνα θεραπεύσῃς τὰς ἀνάγκας σου· «Εἰπέ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται.»

Πόσω ἐπιτήδεια ἦσαν ταῦτα! καὶ ἴσως ἤλθε πρὸς τὸν Χριστὸν ἔχων τὴν καλητέραν μορφὴν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν ὡς φίλος. Πρὸς μὲν τὴν Εὐὰν ἦλθεν ὡς ὄφις· πρὸς δὲ τὸν Χριστὸν ἴσως ὡς ἄγγελος φωτός· διότι ὁ Παῦλος βεβαιώνει

ἡμᾶς, ὅτι οὕτως ἐνίοτε μετασχηματίζεται «Αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός.» (Β'. Κορινθ. ια. 14.) www.libtool.com.cn

Πιθανῶς οὐδὲν σημεῖον εἶχεν ὄψεως, ἀλλ' ὅτι ἦλθεν ἔχων μαρτυρὴν ὥραϊαν, ἴσως ὡς παρήγορος, ἐκφράζων λύπην, ὅτι ἔβλεπε τὸν Χριστὸν εἰς τοιαύτην κατὰστασιν ἀΐαν οἴκτους, μηδὲν ἔχοντα νὰ φάγη, ἀν καὶ ἦτο κύριος πάντων! Εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὅμως ἦτο χρυμμένος ὁ αὐτὸς σκοπός, τὸν ὁποῖον εἶχε καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἑδέμ, ἵνα ἐξολοθρεύσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος, νὰ μακτιώσῃ τοὺς φιλικυθρώπους σκοποὺς τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐν τῷ ἐλέει καὶ τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ ἔστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ σώσῃ τοὺς ἀπολωλότας, καὶ νὰ κατασρέψῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, τὰ ὅποια εἶχε καταργασθῇ εἰς τὴν Ἑδέμ.

Οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει εὐθὺς ὅταν ἦναι πτωχοὶ καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην τροφῆς, κινδυνεύουσι νὰ ὑποπέσωσιν εἰς τὰς πειρασμοὺς τοῦ διαβόλου, καὶ νὰ πράττωσιν ἄνομα προσπαθοῦντες μάλιστα νὰ εὕρισκωσι τι εἰς τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἀρχάς, ἢ εἰς τὴν θείαν Γραφὴν ἐπιτρέπον εἰς αὐτοὺς νὰ πράττωσι τοιαῦτα ὡς ἤκουσα ἐνίοτε ὑπὸ τινων ἀναφερομένην τὴν ῥῆσιν ταύτην· «Ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μεταθέσεις γίνονται» (Ἑβρ. ζ. 12) ἢ ὅποια ὁμοίως εἶναι περικοπὴ ἀναφερομένη ὅλως διόλου καὶ μόνον εἰς τὸν νόμον τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης, καὶ λέγουσα οὕτω· «Μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μεταθέσεις γίνονται»

Ἄλλ' ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, οὔτε ἐνέδωκεν, οὔτε παρηρμήνευσεν τὰς Γραφάς, ὅπως θεραπεύσῃ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ὡχὶ νὰ ἐξα-

σκήση, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὴν θείαν αὐτοῦ δύναμιν, ἀλλ' ὅπως ὑπορέρη ὡς ἄνθρωπος· οὐχὶ ἵνα βασιλεύσῃ ὡς ἄρχων τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα λάβῃ θέσιν ὑπηκόου καὶ δούλου· οὐχὶ νὰ ἀποκτήσῃ πλούτη, ἀλλ' ἵνα ζήσῃ ἐν πτωχείᾳ· οὐχὶ νὰ νομοθετήσῃ, ἀλλ' ἵνα ἐρμηνεύσῃ τοὺς νόμους, τοὺς δυνάμεις εἶχεν ἤδη δώσει, καὶ νὰ ὑποταχθῇ εἰς αὐτούς· οὐχὶ νὰ ζήσῃ ἐν ἡδοναῖς, ἀλλ' ἵνα βαστάξῃ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν· οὐχὶ νὰ κατατρίψῃ τὸν βίον αὐτοῦ εἰς ἀναπαύσεις· οὐχὶ νὰ ὑπηρετηθῇ, ἀλλὰ νὰ ὑπηρετήσῃ ἄλλους, καὶ νὰ δώσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ κόσμου, ὡς εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, ὅτε παρήγγειλεν αὐτοῖς νὰ μὴ ὁμοιάζωσι «τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐθνῶν, οἵτινες κατακυριεύουσιν αὐτῶν,» ἀλλ' «ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δοῦλος. Ὡς περ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔλθει διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.» (Ματθ. κ'. 25—28.)

Εἰς τοιαύτην ὄντα θέσιν ὁ διάβολος ἐπείραζεν αὐτὸν, ἐλπίζων ἴσως νὰ ἐπιτύχῃ, ὡς ἐπέτυχε καὶ μετὰ τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν, καὶ νὰ ἐξολοθρευθῇ αἰωνίως τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων· «Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπέ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται.» Ἀλλ' ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀπεκρίθη ἀναφύρων περιχοπὴν τῆς Γραφῆς εὐρισκομένην εἰς τὸ Δευτερονόμιον (ἡ. 3.) «Γέγραπται· Οὐκ ἐπ' ἄρτι μόνον ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένην διὰ στόματος Θεοῦ.»

Ἵνα ἐννοήσωμεν τὴν ἀρμολογίαν τῆς ῥήσεως ταύτης κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν περίστασιν καὶ τὸ προσφυές αὐτῆς, εἶναι ἀνάγκη νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἐρρέθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, ὅτε ἐπαίνων καὶ ἐδόξων καὶ ἐπαισχύον εἰς τὴν ἔρημον. «Καὶ

θέλεις ἐνθυμεῖσθαι ὅλον τὸν ὁρόμουν, εἰς τὸν ὁποῖον σὲ ὠδήγησας Κύριος· ὁ Θεός σου, τὰ τεσσαράκοντα ταῦτα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ, διὰ νὰ σὲ ταπεινώσῃ καὶ νὰ σὲ δοκιμάσῃ, διὰ νὰ γνωρίσῃ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἐὰν θέλῃς φυλάξῃς τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ἢ οὐχί. Καὶ σὲ ἐταπείνωσε, καὶ σὲ ἔκαμε νὰ πεινάσῃς, καὶ σὲ ἔθρεψε μὲ μάννα (τὸ ὁποῖον δὲν ἐγνώριζες, οὐδὲ οἱ πατέρες σου ἐγνώριζον.) διὰ νὰ σὲ κάμῃ νὰ μάθῃς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ζῇ μόνον μὲ ἄρτον, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ζῇ μὲ πάντα λόγον ἐξερχόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Κυρίου θέλεις λοιπὸν γνωρίζῃς τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι καθὼς ὁ ἄνθρωπος παιδεύει τὸν υἱὸν αὐτοῦ, οὕτω Κύριος ὁ Θεός σου σὲ ἐπαίδευσε. » (Δευτ. τ. 2 — 5.)

Ἀναφέρων τὴν βῆσιν ταύτην ὁ Χριστός, πρὸς ἀπάντησιν εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ διαβόλου, ἤτον ὡσὺν ἔλεγε· τὸ πνεῦμα μὲ ἔφερεν εἰς τὴν ἔρημον ταύτην, ἵνα πεινάσω καὶ διψήσω τὰς τεσσαράκοντα ταύτας ἡμέρας καὶ τὰς τεσσαράκοντα νύκτας, ὅπως ἔφερε καὶ τὸς Ἰσραηλίτας τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἵνα ταπεινώσῃ καὶ δοκιμάσῃ αὐτοὺς καὶ ἀποδείξῃ αὐτοῖς, ὅτι ἐὰν ὑπήκουον αὐτῷ, δὲν εἶχον νὰ φροδῶνται οὔτε πεῖναν οὔτε δίψαν· καὶ ὅτι ἤθελε διατηρήσει τὴν ζωὴν αὐτῶν, καὶ ἂν δὲν εἶχον ἄρτον νὰ φάγωσιν· ὅτι ὁ λόγος αὐτοῦ δύνανται, καὶ θέλει χρρηγῇ πάντα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, ἐὰν ὑπακούωσιν εἰς αὐτόν. Καὶ ἐν ὅτῳ τὸ πνεῦμα θέλει νὰ μὲ κρατῇ ἐνταῦθα νῆστιν, θέλω ὑποφέρει μεθ' ὑπομονῆς, καὶ δὲν θέλω πράξῃ οὐδὲν θαῦμα. Ἐ' ἀποφύγω τὸν πειρασμὸν, ἂν καὶ ἔχω δύναμιν νὰ πράξω τοῦτο· δὲν θέλω ποιῇσαι οὐδὲν, τὸ ὁποῖον δὲν μοι ἐπιτρέπει ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι ὁ κανὼν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Μάλιστα ὁ Σωτὴρ δὲν ἤθελε πράξῃ

τι, τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ φανῇ ὡς ἀντιθαῖνον εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, οὔτε διὰ ν' ἀπολαύσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ἀναγκαιότατον πρὸς πάντα ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς.

Εἰς τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ Χριστοῦ ἐπικαλοῦμαι τὴν προσοχὴν πάντων τῶν ἐπαγγελλομένων πίστιν εἰς αὐτόν. Πάντες, καὶ πένητες, καὶ πτωχοί, καὶ πειραζόμενοι νὰ λάβωσι τὰ εἰς ἄλλους ἀνήκοντα ἐπειδὴ ἔχουσιν ἀνάγκην, ἃς ἀκολουθῶσι τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἃς ἐνθυμῶνται, ὅτι εἶναι γεγραμμένον· «οὐ κλέψεις.»

Τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ Χριστοῦ ἃς ἐνθυμῶνται πάντες οἱ πειραζόμενοι, ὅπως ἀπατήσωσι τοὺς ἄλλους ἢ εἰπωσι ψεύματα πρὸς τὸν πλησίον αὐτῶν ἕνεκα κέρδους ἢ ἀπολαύσεως ἄρτου δι' ἑαυτούς τε καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ὅτι γέγραπται· «Λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ.» (Ζαχ. ἡ. 16.) Ἐμποροῦντινες λέγῃσι· «Πρέπει ἐνίοτε νὰ ἀπατῶμεν, πρέπει νὰ λέγωμεν ψεύδη, ἄλλως δὲν θυνάμεθα νὰ ζήσωμεν.»

Ἄλλ' ὁ πειρασμός τοῦ νὰ πράττωσιν οὕτω προέρχεται ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ τῶν ψυχῶν αὐτῶν, ἀπὸ αὐτοῦ, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ ἐλκύσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἵνα ἐξολοθρεύσῃ αὐτοὺς αἰωνίως.

* Ἄς ἐνθυμῶνται ὅτι γέγραπται· «Μὴ ἀπατᾶτε, μὴ ποιεῖτε εἰς τοὺς ἄλλους, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖτε νὰ ποιῶσιν οἱ ἄλλοι εἰς ὑμᾶς· «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν».

Πρὸς τοὺς τοιοῦτους συγχωρήσατέ με νὰ εἰπῶ· Ἔσθε δίκαιοι, εὐθεῖς, ἀληθεῖς, τίμιοι· μὴ μεταχειρίζησθε ψευδῆ ζύγια ἢ μέτρα, μὴ μεταχειρίζησθε ἄδικο μέσα ἵνα κερδήσῃτε ἄρτον εἴτε δι' ὑμᾶς αὐτοὺς, εἴτε διὰ τὰ τέκνα ὑμῶν.

Ἐάν ὑποτασσώμεθα εἰς τὸν Θεόν καὶ ἀναθίσωμεν τὰς

ἐλπιδας ἡμῶν εἰς αὐτόν, αὐτὸς θέλει δώσει εἰς ἡμᾶς πᾶν
 οὗ τινος ἔχομεν ἀνάγκην· πᾶν ὅ,τι αὐτὸς βλέπει ὅτι εἶναι
 εἰς ἡμᾶς τὸ ἀληθὲς συμφέρον. Καὶ ἐὰν ᾗται τὸ θέλημα
 αὐτοῦ νὰ πειρασθῶμεν καὶ νὰ πεινάσωμεν, ἃς ὑποφέρω-
 μεν μεθ' ὑπομονῆς, καὶ ἃς ὑπακούωμεν εἰς τὰς ἐντολάς
 αὐτοῦ ἀποδιδέποντες πρὸς τὸν Χριστόν, ὅστις ἂν καὶ εἴχε-
 τὴν δύναμιν νὰ μεθάλῃ τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον καὶ νὰ θρῆψῃ
 πολλὰς χιλιάδας ψυχῶν με' ὀλίγους ἄρτους καὶ ἰχθύας,
 δὲν ἠθέλησεν ὁμοῦ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν δύναμιν ταύτην
 κατὰ παράδοσιν τῶν γεγραμμένων εἰς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ.

Ἴνα ἐνισχύωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς κατὰ τῶν πειρασμῶν,
 πρέπει ν' ἀναγινώσκωμεν συνεχῶς καὶ νὰ μελετῶμεν ἐπι-
 μελῶς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὥστε ἔχοντες πρῶχειρον εἰς
 τὸν νοῦν μας ῥῆσιν τινα ἐκ τοῦ Λόγου τούτου, νὰ ᾔμεθα
 ἐτοιμοὶ πρὸς ἀπάντησιν παντὸς πειρασμοῦ τοῦ νεεροῦ ἡ-
 μῶν ἐχθροῦ, τοῦ διαβόλου. Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΣΜΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Ματθ. δ'. 6.

«Καὶ λέγει αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σε-
αυτὸν κάτω· γέγραπται γάρ· ὅτι τοῖς ἀγγέ-
λοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ
χειρῶν ἁρῶσί σε, μήποτε προσκόψῃς
πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.»

Ἀποτυχὼν ὁ διάβολος κατὰ τὸν πρῶτον πειρασμὸν τῷ
νὰ τρέψῃ εἰς ἁμαρτίαν τὸν Σωτῆρα ἡμῶν περιζῶν αὐ-
τὸν νὰ πράξῃ θαῦμα, ἵνα θεραπεύσῃ τὰς σωματικὰς αὐτῆ
ἀνάγκας, καὶ νὰ κορέσῃ τὴν πείνην αὐτοῦ μετὰ νηστείαν
τεσσαράκοντα ἡμερῶν καὶ τεσσαράκοντα νυκτῶν, κατέφυ-
γεν εἰς ἄλλον τρόπον παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ διακινδυνεύσῃ
τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἄνευ οὐδενὸς λόγου, καὶ οὕτω τρόπον τινὰ,
νὰ πειράσῃ τὸν Θεόν.

«Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν
πόλιν, καὶ ἱσטיῇ αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ· καὶ
λέγει αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω.» Καὶ
ἐπειδὴ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶχε ἀπαντήσῃ πρὸς τὸν πρῶτον

πειρασμὸν εἰπὼν τὸ τῆς Γραφῆς, «Γέγραπται γάρ, κ.τ.λ.» ὁ διάβολος ὑπεστήριξε τὸν πειρασμὸν αὐτοῦ δι' ἄλλου ῥητοῦ τῆς αὐτῆς Γραφῆς, εἰπὼν· «Γέγραπται γάρ·» διότι εἶναι γεγραμμένον ὅτι θέλει προστάξει εἰς τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ περὶ σοῦ, καὶ θέλουσι σὲ σηκόνει ἐπὶ τῶν χειρῶν αὐτῶν διὰ νὰ μὴ προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.»

Τὸ ῥητὸν τοῦτο εὐρίσκεται εἰς τὸν ἡ' ψαλμὸν καὶ ἀποδείκνυσι ὅτι ὁ διάβολος δὲν ἀγνοεῖ ὅλως διόλου τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι δύνатаι νὰ ἐξάγῃ ῥητὰ ἐξ αὐτοῦ, ὡς ὁ νομίζει, ὅτι διὰ τούτων δύνатаι νὰ ἐλκύσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἁμαρτίαν, κἀμυνῶν αὐτοὺς συγχρόνως νὰ πιστεύωσιν ὅτι πράττουσιν ὀρθά, καὶ συμφώνως πρὸς τὸν λόγον τοῦτον. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ναοῦ μέχρι τοῦ βάθους τῆς κοιλάδος ἦσαν, ὡς ὑποτίθεται, ὅπῃ τοὺς ἐπτακοσίους πόδας, καὶ ὁ Ἰώσηπος λέγει, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἴδῃ τις κάτω χωρὶς νὰ ζαλισθῇ. Καὶ ὅστις ἤθελε ρίψει ἑαυτὸν κάτω ἦτο βέβαιος ὅτι ἤθελε φονευθῇ, ἐκτὸς μόνον ἐὰν ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ σώσῃ αὐτὸν διὰ θαύματος.

Εἶναι περιττὸν νὰ εἴπω, ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει τὴν δύναμιν νὰ σώσῃ πάντα ἄνθρωπον, ὅστις ἤθελε ριφθῇ ἀπὸ τοιοῦτον ὕψος, ὅπως ἔσωσε τὸν Σεδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδεναχά, ἀπὸ τὴν φλόγα ἐν τῷ μέσῳ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ὅπως ἔσωσε τὸν Δανιὴλ ἐν τῷ σπηλαίῳ τῶν λεόντων. Ἀλλὰ νὰ ρέβῃ τις ἐκουσίως ἑαυτὸν κάτω μετὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ Θεὸς θέλει πράξει θαῦμα ἵνα σώσῃ αὐτόν, τοῦτο εἶναι πειρασμὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἁμαρτία.

Ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὴν ζωὴν διὰ σκοπὸν σπουδαῖον, καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀφαιρέσῃ αὐτὴν ὁπόταν καὶ ὅπως θέλῃ. Καὶ ἂν ὑποτασσόμενοι εἰς τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, ἡ ὑπερασπιζόμενοι τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν διέταξεν ἡ-

μᾶς νὰ κηρύττωμεν, κινδυνεύσωμεν καὶ ἀναγκασθῶμεν νὰ ἐκθέσωμεν εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν ἡμῶν, τὰ πάντα τότε ἔχουσι καλῶς· διότι ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν· «Ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὕρησαι αὐτήν.» (Ματθ. ι'. 39.)

Ἀλλὰ νὰ καταστρέψωμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν, ἢ νὰ ἐκθέσωμεν αὐτὴν ὅπως δῆποτε εἰς κίνδυνον βεβαίου θανάτου, ὅταν δὲν καλῇ ἡμᾶς εἰς τοῦτο ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἢ ὅταν δὲν ἀπαιτῇται πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀληθείας, τοῦτο εἶναι ἔργλημα ὁλως ἀδικαιολόγητον καὶ μέγα ἀμάρτημα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι ὁ μόνος δωτὴρ τῆς ζωῆς, καὶ ὁ μόνος ἔχων τὸ δικαίωμα ν' ἀφαιρέσῃ αὐτήν.

«Εἰ υἱὸς εἰ τῷ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω. Γέγραπται γάρ.»

Ὁ διδάσκαλος ἐνόμισεν ἴσως ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ, τι δὲν ἐπέτυχε νὰ κάμῃ, ὅτε παρεκίνησε τὸν Ἡρώδη νὰ στείλῃ καὶ φονεύσῃ ὅλα τὰ νήπια τῆς Βηθλεέμ, δηλαδὴ νὰ καταστρέψῃ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ μετ' αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Διότι ἐὰν ὁ Σωτὴρ ἔρριπτεν ἑαυτὸν κάτω καὶ κατέστρεψε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωὴν, τὸ αἷμα αὐτοῦ δὲν ἤθελεν εἶσθαι εὐπρόδεκτος ἰλασμός· περὶ τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἔγενεν ὅτι ἐχύθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. Ναὶ μὲν εἶχε δύναμιν νὰ θέσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ καὶ νὰ λάβῃ πάλιν αὐτήν· οὐδὲ ἠδύνατο ἀνθρώπος νὰ ἀφαιρέσῃ αὐτήν, ἐὰν αὐτός ἐκουσίως δὲν καυσιπύδαεν ἑαυτὸν εἰς θάνατον διὰ τὰς ἀμαρτίας τοῦ κόσμου· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἤτο τὸ αὐτό, ὡς ἐὰν ἔρριπτεν ἑαυτὸν κάτω καὶ κατέστρεψε τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἄνευ λόγου καὶ κατὰ παρακίνησιν τοῦ διαβόλου.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἤλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ποιήσῃ τὸ

θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πάθῃ διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου, ὥς εἶναι γεγραμμένον· «Ἰδοὺ ἤκω (ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ) ταῦ ποιῆσαι, ὃ θεός, τὸ θέλημα σου.» (Ἐβρ. ι. 7. Ἰδε καὶ ψαλ. μ'. 7—9.) Ἦλθεν ἵνα ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὅτε μετεφέρθη ὑπὸ τοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἔρημον, ἵνα πεινάσῃ καὶ διψήσῃ, ὑπέφερε μεθ' ὑπομονῆς καὶ οὐκ ἠθέλησε νὰ πράξῃ θαῦμα ἵνα εὖρῃ ἄρτον· διότι ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἵνα ὑποφέρῃ. Καὶ ὅτε ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ καταδικασθῇ καὶ νὰ ἀποθάνῃ ἐπὶ τῷ σταυροῦ, αὐ καὶ τὸ ποτήριον, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ πίνῃ ἦτο πικρὸν, καὶ προσευχόμενος παρεκάλετο, «εἰ δυνατόν ἐστι παρελθῆτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο,» ὁμοῦς εἶπεν· «Οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς Σὺ.» (Ματθ. κς'. 39.)

Ὑπετάσσετο πάντοτε καὶ κατὰ πάντα εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡς πρὸς τὰ τῆς ζωῆς καὶ ὡς πρὸς τὰ τοῦ θανάτου.

Πόσον συχνὰ βλέπομεν ἀνθρώπους, ἕνεκα πείνης, ἢ στερήσεως τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν νὰ ἐπιχειρισθῶσι νὰ καταστρέψωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν.

Ἰσως διὰ τοῦτον τὸν λόγον μεταξὺ ἄλλων ὁ διάβολος ἔστησε τὸν Σωτῆρα ἡμῶν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ναοῦ, ὥς ἐὰν ἐβαρύνετο τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἕνεκα τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης καὶ τῶν ἄλλων δοκιμασιῶν τοῦ βίου, νὰ ἔχῃ καταλλήλον εὐκαιρίαν, ἵνα καταστρέψῃ βεβαίως καὶ ταχέως αὐτήν. «Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ βάλε σεαυτὸν κάτω.» Καὶ διὰ νὰ καταφέρῃ αὐτὸν εἰς τοῦτο, τὸν ἐδαδάκωσεν ὅτι οὐκ ἦτο κίνδυνος. «Γέγραπται γάρ· ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐνταλεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσά σε μήποτε προσκώφῃς πρὸς λίθον τὸν πᾶσα σου.»

Ἄλλ' ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀπήντησεν εἰς τοῦτον τὸν πειρασμὸν ὡς καὶ εἰς τὸν πρῶτον, εἰπὼν τὴν περιχοπὴν ταύτην τῆς Γραφῆς καὶ τὴν ῥητὴν ἐντολήν· «Πάλιν γέγραπται· Οὐκ ἐκπαιδάσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.» (Δευτ. ζ'. 16.) Τοῦτο ἀνεφέρετο εἰς τὸν πειρασμὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν Ῥαφιδείν, ὅπου δὲν ἦτον ὕδωρ διὰ νὰ πίνη ὁ λαός.

Καὶ ὁ Μωυσῆς «ἐκάλεσα τὸ ὄνομα τοῦ τόπου Μασσά καὶ Μεριβά, διὰ τὴν λοιδορίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ διότι ἐπείρασαν τὸν Κύριον, λέγοντες, εἶναι ὁ Κύριος μεταξὺ ἡμῶν, ἢ οὐχί;» (Ἐξοδ. ιζ'. 2—7.)

Οἱ Ἰσραηλιταὶ ἐγόγγυζαν, ἐπειδὴ δὲν εἶχαν ὕδωρ νὰ πῖναι καὶ τῷόντι ἡ θέσις αὐτῶν ἦτο δυσχερεστάτη. Πρὶν διαβῶ τὴν αὐτὴν ἔρημον, μόλις ἐγνώριζον τί εἶναι ἡ ἐκ τῆς διψῆς δόδυνη. Συναισθανοὺς δέ ποτε αὐτὴν, δὲν δύνανμαι νὰ μὴ πιστεύω ὅτι πολλάκις οἱ χριστιανοὶ γογγύζουσι διὰ μικροτέραν αἰτίαν τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν τότε.

Ὅτε ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐπειράσθη τὴν δευτέραν φοράν ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἐσπερίτω ἔτι καὶ τροφῆς, πιθανόν δὲ καὶ ὕδατος καὶ ἐὰν ἔρριπτεν ἑαυτὸν κάτω καὶ ἐδαστάζετο ὑπὸ πτερόγων ἀγγέλων ὥστε νὰ πέσῃ ἀδολογητὴς εἰς τὸ βάθος, ἤθελεν εὐρεῖ καὶ ὕδωρ εἰς τὸν βύακα Κέδρων, ἢ καὶ εἰς τὴν περρεμένην καλυμμένην τοῦ Σιλωάμ.

Ἄλλ' ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δὲν παρεπονέθη, οὐδ' ἐγόγγυσε, διότι τὸ πνεῦμα ἔφερεν αὐτόν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου δὲν εὗρισκεν οὔτε τροφὴν οὔτε ὕδωρ· οὐδὲ ἤθελεν νὰ ἐκπειράσῃ τὸν Θεὸν ὅπως εὖρη ἀνακούφισιν, καὶ ἀπαλλαχθῇ τῶν δεινῶν, τὰ ἅποια ἔπασχεν.

Ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου τοῦ ἡμετέρου Σωτῆρος μανθάνομεν Πρῶτον, ὅτι ὅσάκις ἔρχεται τις πρὸς ἡμᾶς

προδῶλλον τι ἄνομον, διὰ νὰ ἀπαλλαχθῶμεν ἀπὸ τῶν δοκιμασιῶν τοῦ βίου, ἢ πρὸς ἄλλον σκοπὸν, πρέπει ἀμέσως νὰ ἀποδῶλλον τὸ προταθὲν, γινώσκοντες, ὅτι εἶναι παλαιὸν τέχνασμα καὶ πειρασμὸς τοῦ διαβόλου διὰ νὰ ἐλκύσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ ἐξολοθρεύσῃ ἡμᾶς αἰωνίως.

Ὅτε ὁ διάβολος ἐπείρασε τὴν Εὐάν ἵνα φάγῃ ἀπὸ τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ, αὐτὴ ἔπρεπε νὰ ἀντιτάξῃ τὴν ῥητὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. «Ὁὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ,» καὶ οὕτως ν' ἀποπέμψῃ αὐτόν, χωρὶς νὰ δώσῃ εἰς αὐτόν περαιτέρω ἀκρόασιν.

Ἐάν τις προσπαθῇ δι' εὐλογησαντοὺς λόγους νὰ καταπέσῃ ἡμᾶς, ἵνα σφετερισθῶμεν τὰ τῶν ἄλλων ἢ ἵνα δολοφονήσωμεν τινα, ἡμεῖς πρέπει ν' ἀντιτάξωμεν τὸ «Ὁὐ κλέφεις,» καὶ «Ὁὐ φονεύσεις,» καὶ οὐδὲως νὰ δώσωμεν περαιτέρω ἀκρόασιν.

Ἐάν τις δοκιμάσῃ νὰ πείσῃ ἡμᾶς νὰ προσκυνήσωμεν ἢ νὰ λατρεύσωμεν τὰ εἰδωλα, καὶ ἀναγέρει ῥητόν τι τῶν Ἱερῶν Γραφῶν φαινόμενον, ὅτι ὑποστηρίζει αὐτό, (ἀν καὶ τὸ κατ' ἐμὲ δὲν γνωρίζω τοιοῦτον ῥητόν,) χρεωστοῦμεν ν' ἀντιτάξωμεν εἰς αὐτόν, τὴν δευτέραν ταύτην ἐντολὴν τοῦ Δεκαλόγου. «Γέγραπται γάρ, Ὁὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ Ὁυρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς,» καὶ οὕτω νὰ τελειώσωμεν.

Μανθάνομεν δεύτερον τὴν πλάνην ἐκείνων, οἵτινες ἀν καὶ ὁμολογοῦσιν, ὅτι πιεσθεῖεν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ εἰς τὸ Θεόπνευστον τῶν Ἱερῶν Γραφῶν, ἀρνοῦνται ὅμως ὅτι ὑπάρχει διάβολος, καὶ λέγουσιν ὅτι ὁ μόνος διάβολος εἶναι

κακή προαίρεσις πειράζουσα καὶ φέρουσα ἡμᾶς εἰς τὴν ἁμαρτίαν.

Ἄλλ' ἐρωτῶν αὐτούς, καὶ πάλιν προαίρεσις ἔστητε τὸν Σωτῆρα ἡμῶν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ Ἰεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ νὰ ῥίψῃ ἑαυτὸν κάτω, καὶ ἀνέφερε ρῆσιν ἐκ τῶν Γραφῶν πρὸς ὑποστήριξιν τούτου; Ἡ εἰς κακὴν προαίρεσιν ἀπήντησεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν; Βέβαια οὐδεὶς πιστεύων εἰς αὐτὸν δύναται νὰ εἴπῃ ἢ νὰ φαντασθῇ τοῦτο· διότι ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Σωτῆρος δὲν ὑπῆρξε ποτὲ κακὴ προαίρεσις.

Ἄλλ' ἴσως ἐρωτήσῃ τις, πῶς ὁ διάβολος ἔλαβε τὸν Χριστόν, τὸν Κύριον τοῦ παντός, καὶ ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ναοῦ;

Εἰς τοῦτο ἀποκρίνομαι, ὅτι δύναται τις νὰ ἐρωτήσῃ καὶ τοῦτο· πῶς ἠδυνήθη ὁ Ἰούδας νὰ παραδώσῃ τὸν Χριστόν καὶ οἱ στρατιῶται νὰ συλλάβωσιν αὐτόν; Πῶς ἐδυνήθησαν νὰ χλευάσωσι, νὰ ἐμπτύσωσι καὶ νὰ βράψωσιν αὐτόν μετὰ τὰς παλάμας τῶν χειρῶν αὐτῶν; Πῶς ἐδυνήθησαν νὰ προσηλώσωσιν εἰς τὸν σταυρόν, νὰ σταυρώσωσι καὶ νὰ φονεύσωσιν αὐτόν;

Λαβὼν μορφὴν δούλου καὶ γενόμενος ἄνθρωπος, ἦτον ὡς τοιοῦτος ὑπαγόμενος εἰς ὅλα, ὅσα ὑπόκειται ὁ ἄνθρωπος, πεῖναν, δίψαν, θλίψιν καὶ ὀδύνην, κόπον καὶ θάνατον, καὶ εἰς ὅλους τοὺς πειρασμοὺς τοῦ διαβόλου. Ὁδοιπορῶν ἐκουράσθη καὶ ἐκάθησε ἐπὶ τῇ πηγῇ τοῦ Ἰακώβ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ νὰ ἀναπαυθῇ, καὶ διψῶν ἐζήτησεν ὕδωρ νὰ πίνῃ· «Ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο, κλ. κλ.» (Ἰωάν. δ'. θ.)

Ἐν τῇ ταπεινῇ λοιπὴν κατὰστάσει αὐτοῦ ὡς ἄνθρω-

πος υπέκειτο εἰς τοὺς πειρασμοὺς τοῦ διαβόλου ὅπως καὶ ὁ Ἰωβ καὶ ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Ἀδὰμ καὶ πᾶς ἄλλος ἄνθρωπος. Καὶ αὐτὸς, ὅστις ἐπέτρεψεν εἰς τὸν Σατανᾶν νὰ βασανίσῃ τὸν Ἰωβ, καὶ νὰ κτυπήσῃ αὐτὸν μὲ ἔλκη κατὰ, ἐπέτρεψεν ἐπίσης νὰ παραλάβῃ τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ ἀναβιδάσῃ αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ναοῦ, καὶ νὰ πειράσῃ αὐτόν, προτείνων νὰ ῥίψῃ ἑαυτὸν κάτω.

Δὲν βλέπω δυσκολίαν τινὰ ὑπάρχουσαν περισσώτερον εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην περίστασιν.

Μανθάνομεν τρίτον ἀπὸ τούτου καὶ ἀπὸ τοῦ παραδείγματος τοῦ Σωτῆρος, τὸ χρέος ἡμῶν τοῦ νὰ ἐμπιστευώμεθα εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ νὰ μὴ πειράζωμεν αὐτόν ἐν ὧρα δοκιμασιῶν καταφεύγοντες εἰς μέτρα μὴ σύμφωνα πρὸς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὁδὸς τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ εἶναι ἡ μόνη ὁδὸς τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀσφαλείας.

Τέταρτον μανθάνομεν, ὅτι ἂν ἔλθῃ εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν λογισμὸς κακός, ἡμεῖς δὲ ἀποβάλλομεν αὐτόν, δὲν εἶναι ἁμαρτία.

Ὅταν τις πειράζεται εἰς τὸ νὰ πράξῃ τι κακόν, καὶ ἀρχίσῃ νὰ ἀναπολῇ τὴν ἰδέαν τῆς πράξεως μετὰ εὐχαριστήσεως καὶ νὰ ἐπιθυμῇ νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτήν, τότε εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἁμαρτίας, ἥτοι «ἡ σύλληψις» αὐτῆς· ἡ δὲ πραγματοποιήσις τῆς ἁμαρτίας εἶναι «ἡ γέννησις» αὐτῆς, ὡς λέγει ὁ Ἰάκωβος· «Ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀπακύνει θάνατον.» (Ἰάκωβ. α. 15.)

Μανθάνομεν πέμπτον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ πειρασθῇ ὑπὸ τοῦ διαβόλου, καὶ εἰς τὴν ἀρίστην πόλιν καὶ ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ καθὼς καὶ εἰς τὰς ἐρήμους

καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου, καθὼς καὶ εἰς πάντα ἄλλον τόπον καὶ ὅτι οἱ ἅγιοι τόποι δὲν φυλάττουσιν ἡμᾶς ὄντας εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πειρασμῶν τοῦ διαβόλου, οὔτε ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Ἔκτον τὸν συλλογισμόν τῆς αὐτοχειρίας καθ' οἷονδ' ἔπαυτε τρόπον, ἐὰν ὁ ἔχων αὐτὸν δὲν ᾔηται ἔξω φρενῶν, πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς πειρασμὸν ἐκ τοῦ διαβόλου, καὶ ὁ πειραζόμενος οὕτω, πρέπει νὰ ἀποβάλῃ τὸν πειρασμὸν διὰ μιᾶς καὶ διὰ παντός. Δύναται τις νὰ πειρασθῇ νὰ καταστρέψῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ οὐχὶ μόνον διὰ μαχαίρας, ἢ ἀγρόνης ἢ δηλητηρίου, ἀλλὰ καὶ δι' ὑπερβολικῆς τρυφῆς, διὰ φαγητῶν καὶ ποτῶν ἢ τουναντίον διὰ ὑπερβολικῆς ἀποχῆς φαγητῶν, καὶ θρησκευτικῆς σκληραγωγίας τοῦ σώματος οὐχὶ μόνον βάλλων ἑαυτὸν κάτω ἀπὸ κρημνόν τινα, ἀλλὰ προσβάλλων ἀδόκιμος καὶ ἀνόμως τὴν ὑπὸ τῷ Θεῷ συσταθεῖσαν φύσιν, καὶ καταβάλλων τὸ σῶμα ὡσὰν ἦτον ἀνάγκη οἶκτον τῆς ψυχῆς· ὥς ἐνίοτε ἑκαμὸν τινες εἰς τὰ ὄρη, καὶ εἰς τὰ σπήλαια τῆς ἐρήμου αὐτοθελῶς, καὶ οὐχὶ ἐξ ἀνάγκης ἐσφαλμένως νομίζοντες ὅτι οὕτω προσέφερον δουλείαν εἰς τὸν Θεόν· Ὁ πειρασμὸς ἦτο πιθανόν· «Ἐὰν ᾔσθε ἀληθεῖς Χριστιανοί, τέχνα τοῦ Θεοῦ, δεῖξτε αὐτό, φθείροντες τὰ σώματα ὑμῶν διὰ ὑπερβολικῶν νηστειῶν καὶ σκληραγωγιῶν!» Ὁ πειράζων πάντοτε ἐπιθυμεῖ νὰ ῥίψῃ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ πτερύγιον τοῦ Ἰεροῦ τοῦ Θεοῦ κάτω εἰς τὴν ἄβυσσον τοῦ πυρός, καὶ τῆς αἰωνίου ἀπωλείας!

Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει δικαίωμα ν' ἀφαιρέσῃ κατ' οὐδένα τρόπον τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν παρ' ὅσον ἔχει ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων. Ὁ ἀφαιρῶν τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν εἶναι φονεὺς. «Καὶ οἶδατε,» λέγει ὁ Ἰωάννης, «ὅτι

πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. » (Α. Ἰωάν. γ'. 15)

Ἡ ἀπιστία ἐδίδασκεν ἐνίοτε, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εὐρισκόμενος εἰς μεγάλας δοκιμασίας, ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀπαλλαχθῇ ἀπ' αὐτῶν καταστρέφων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωὴν. Πολλοὶ ὀνομαζόμενοι Χριστιανοὶ εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως, ἐπρέσβευον τοῦτο, καὶ πολλοὶ ἔπραττον συμφώνως πρὸς τὴν δοξασίαν ταύτην. Δὲν εἶναι ὅμως αὕτη διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τοῦ διαβόλου. Αὐτὸς λέγει « Βάλε σεαυτὸν κάτω. » Ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ διδάσκει ἡμᾶς νὰ ὑπομένωμεν μεθ' ὑπομονῆς πᾶν ὅ,τι εὐδοκεῖ νὰ ἐπιβάλῃ ἐφ' ἡμᾶς ὁ Θεός· νὰ ἀπορρίπτωμεν ὡς πειρασμὸν τοῦ διαβόλου πᾶσαν ἰδέαν ἀπαλλαγῆς τῶν δοκιμῶν καὶ τῶν δυστυχιῶν τοῦ βίου διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς ἡμετέρας ζωῆς. Οὕτως, ἀδελφοί, ἃς ὑπομένωμεν εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις, πάντοτε ἀποδλέποντες εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ μιμούμενοι τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου Ἀρχιερέως ἡμῶν, ὅστις ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ὑπέκειτο καθὼς ἡμεῖς ὑποκαίμεθα εἰς τοὺς πειρασμοὺς τοῦ διαβόλου, καὶ ὅστις δύναται « συμπαθεῖν ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένος κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα, χωρὶς ἁμαρτίας. » Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΣΜΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ματθ. δ'. 8—9.

Ἐπάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ταῦτα πάντα σοὶ δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.»

Ἀφοῦ ὁ διάβολος ἐπροσπάθησεν εἰς μάτην νὰ ἐλκύσῃ τὸν Σωτῆρα ἡμῶν εἰς ἁμαρτίαν, πειράζων αὐτὸν νὰ ποιήσῃ θαῦμα, ἵνα προμηθευθῇ ἄρτον, ἐνῷ ἦτο θέλημα τοῦ πνεύματος νὰ πεινάσῃ εἰς τὴν ἔρημον· ἀφοῦ καὶ δεύτερον ἐπροσπάθησε νὰ ἐλκύσῃ αὐτὸν εἰς ἁμαρτίαν πειράζων αὐτὸν νὰ βάλῃ ἑαυτὸν κάτω ἀπὸ τοῦ πτερυγίου τοῦ ἱεροῦ, καὶ οὕτω νὰ καταστρέψῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν διετηρήτο διὰ θαύματος, κατέφυγεν εἰς ἄλλον πειρασμόν, ὅστις ἐφαίνετο αὐτῷ πιθανώτερος νὰ ἐπιτύχῃ· δηλαδὴ ὑπεσχέθη αὐτῷ ἄπειρα πλούτη καὶ τιμὰς, πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ ἦτον ἢ ἤθελεν εἶσθαι πρὸς πάντα ἄλλον ἢ εἰς τὸν Χριστὸν ἰσχυρότατος πειρασμός.

Ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς ἦτο πτωχὸς, υἱὸς πτωχῆς παρθένου καὶ τέκτων, καὶ νομιζόμενος υἱὸς πτωχοῦ τέκτονος, μὴ ἔχων ἐνδοτενὴς φάνεται, τοῦ τὴν κεφαλὴν κλίνειν, ὁ διάβολος ἐνόμιζεν ἀναμφιδόλως, ὅτι ἤβησεν εἰσθαί τυχόντι παράδοξον ἐὰν ἀπέβαλε τοιαύτην προσφοράν, ὅταν ἔχαμε, δηλαδὴ, ἄπειρα πλούτη καὶ μεγάλας τιμὰς, ὅποια οὐδεὶς ποτε ἴσως μέχρι τοῦδε ἀπήλαυσεν· ὅποια εἰς μάτην ἡγωνίσθησαν ν' ἀποκτήσωσι καὶ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Καῖσαρ, τὴν ἐξουσίαν δηλαδὴ ὅλων τῶν Βασιλείων τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν.

Ταῦτα λοιπὸν προσέφερεν ὁ διάβολος καὶ ὑπὸ ὄρους μάλιστα τρυφῶτον εὐκόλως. Δὲν ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ ὅτε φόβος οὔτε κρατής, οὔτε δῶρα, ἀλλὰ μόνον νὰ κλίνη τὸ γόνυ καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν ἀνώτερον αὐτοῦ, ταυτέσιν ἐζήτησεν ἀπλὴν πρᾶξιν λατρείας· «ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.»

Προσάκεις κατήντησάν τινες, οὐχὶ δι' ὅλα τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου τούτου, οὐχὶ δι' ἓν βασίλειον, ἀλλὰ μόνον πρὸς ἀπόκτησιν τῆς διοικήσεως ἑνὸς βασιλείου, καὶ τοῦτο δι' ὀλίγον χρόνον, νὰ θυσιάσωσι τὰς ἀρχὰς αὐτῶν, τὰς τε πολιτικάς καὶ τὰς θρησκευτικάς, καὶ νὰ συγκατατεθῶσι νὰ πράξωσιν ὅ,τι ἐπεθύμουν οἱ ἀνώτεροι αὐτῶν!

Προσάκεις οὐχὶ δι' ἓν βασίλειον, ἀλλὰ διὰ μικρὰν δόξαν, κατήντησαν οἱ ἄνθρωποι νὰ πράξωσι τὰ εὐτελέστερα, καὶ βδελυρώτερα ἔργα, καὶ νὰ γείνωσιν ὄργανα ἐκτελέσεως τῶν ἀσεβειῶν καὶ βδελυρωτάτων σχεδίων.

Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ πειρασμός, δι' οὗ ὁ Βαλαάμ, υἱὸς τοῦ Βορόρ, παρεσύρθη, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπωλέσθη. (Β'. Πέτρ. β'. 15.) Βαλὰμ ὁ Βασιλεὺς τῶν Μωαβιτῶν ἔστειλε πρέσβεις εἰς τὸν Βαλαάμ διὰ νὰ προσκαλέσῃ αὐτὸν νὰ ἔλθῃ νὰ καταρχθῇ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, τοὺς Ἰσραηλίτας.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἐνόμιζεν ὁ Βαλάκ ὅτι ἡ κατάρα τοῦ Βαλαάμ ἤθελε βλάψῃ τὴν Ἰσραηλίτιν, ὥς τινες σήμερον νομίζουσιν, ὅτι ὁ ἀφορισμὸς ἡ καταρά τοῦ Πάπα ἢ Πατριάρχου ἢ Ἐπισκόπου τινὸς θέλει βλάψῃ τὸν ἀφωρισμένον.

Ὁ Βαλαάμ λοιπὸν προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἤθελε νὰ ὑπάγῃ· ἀλλ' ὁ Θεὸς δὲν τὸν ἄφησε.

«Καὶ ὁ Βαλάκ ἀπέστειλε πάλιν ἄρχοντας περισσοτέρους καὶ ἐντιμωτέρους τῶν πρώτων.»

«Καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Βαλαάμ καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν· οὕτω λέγει ὁ Βαλάκ ὁ υἱὸς τοῦ Σεπφὼρ· Μὴ ἐμποδισθῇς, σὲ παρακαλῶ, νὰ ἔλθῃς πρὸς ἐμέ! Διότι θέλω σὲ τιμῆσαι μὲ μεγάλας τιμὰς, καὶ θέλω κάμει πᾶν ὅ,τι μοι εἴπῃς. Ἐλθέ λοιπὸν, παρακαλῶ, καταράσθητί μοι τὸν λαὸν τοῦτον.» (Ἀριθ. κβ'. 15—17.)

Ὁ δὲ Βαλαάμ, δελεαζόμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῶν τιμῶν καὶ τῶν δώρων, τὰ ὅποια ἠδύνατο νὰ δώσῃ καὶ ὑπεσχέθη ὁ Βασιλεὺς, ἂν καὶ ὁ Θεὸς προλαβὼν διέταξεν αὐτὸν νὰ μὴ ὑπάγῃ, ἐζήτησεν ἐκ νέου τὴν ἄδειαν νὰ ὑπάγῃ, καὶ ὁ Θεὸς δυσαρעθηθεὶς εἶπεν αὐτῷ νὰ ὑπάγῃ· τὸ δὲ τέλος ἐπῆρξεν ἡ καταστροφὴ αὐτοῦ. ("Ορα' Ἀριθ. κεφ. κγ'. κδ'. κέ. λδ.)

Πάμπολλοι ἄνθρωποι κατὰ πάντα αἰῶνα ἔπραξαν ὡς ὁ Βαλαάμ. Πόσοι πόλεμοι ἐγένοντο, πόσον αἷμα ἐχύθη, πόσαι βίαι καὶ ἀρπαγαὶ καὶ δόλοι ἐπράχθησαν ἀπὸ Νεθρὼδ τοῦ ἰσχυροῦ κυνηγοῦ καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου πολεμιστοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, πρὸς ἀπόκτησιν βασιλείας τινὸς τοῦ κόσμου τούτου καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ! Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἤθελε τάχα καταπεισθῇ νὰ πέσῃ καὶ προσκυνήσῃ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ αἵματος, ἵνα ἀποκτήσῃ ὅλαν τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ ὅλην τὴν δόξαν αὐτῶν;

Ἦθελε βεβαίως πράξει τοῦτο, ἐὰν δὲν εἶχεν ἰσχυροτέραν ἀρετήν, παρ' ὅσην εἶχον πολλοί, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα διέσωσαν εἰς ἡμᾶς τὴν ἱστορίαν.

«Ταῦτα πάντα σοὶ δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσης μοι.» Φαίνεται ὅτι ὁ διάβολος ἐπὶ Χριστοῦ ἀντεποιεῖτο παγκόσμιον ἐξουσίαν. Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς περιγράφων τὸν αὐτὸν πειρασμὸν λέγει· «Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης, ἐν στιγμῇ χρόνου. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν· ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ὃ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν. Σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσης ἐνώπιόν μου, ἔσται σου πάντα.» (Λουκ. δ'. 5—7.)

Ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς οἰκουμένης, ὅτε ἦλθεν ὁ Χριστός, ὑπέκειτο εἰς τὸν ἄρχοντα τοῦ σκότους, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, καὶ οὕτως ὁ διάβολος ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Παύλου, Ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου, καθὼς λέγει· «Εἰ δὲ καὶ ἔστι κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ κεκαλυμμένον, ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ αὐγάζειν αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ.» (Β'. Κορινθ. δ'. 3—4)

Καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ ὀνομάζει αὐτόν, «τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος· τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας.» (Ἐφεσ. β'. 2)

Καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν λέγει· «Νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκδληθήσεται.» (Ἰωάν. ιβ'. 31.)

Καὶ πάλιν· «οὐκ ἔτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν· ἐρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, καὶ ἐν

ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν.» (Ἰωάν. ιδ' 30. Ἰδε καὶ Ἰωάν. ιζ'. 11)

Καὶ πάλιν ὁ Παῦλος λέγει· «Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. Διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ... ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν (ἀσπίδα) τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεφυρωμένα σβέσαι.» (Ἐφ. ζ'. 11—16.)

Ἄλλὰ μὴ καὶ σήμερον αἱ βασιλεῖαι τοῦ κόσμου τούτου δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ; Παρατηρεῖτε τὴν Ἰνδοίαν, τὴν Κίναν, τὴν Ἀφρικὴν καὶ πολλὰ μέρη τῆς Ἀμερικανικῆς Ἠπείρου καὶ αὐτῆς τῆς Εὐρώπης, καὶ τί ἄλλο βλέπετε, εἰμὴ ὑπακοὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Σατανᾶ μᾶλλον ἢ εἰς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ! Πλήθος μάλιστα ἐκ τῶν φερόντων τὸ ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ, φαίνονται ὅτι εἶναι οἱ ἀφωσιμένοι δοῦλοι τοῦ διαβόλου.

Πρὸς τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ὑποκριτάς, καὶ ψεύδας καὶ ἀκαθάρτους, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπεν· «Ὑμεῖς ἐκ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν· ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔστηκεν· ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. Ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ· ὁ ψεύτης ἐστὶ, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.» (Ἰωάν. η'. 44.)

Καὶ ἂν ὅλοι οἱ ζῶντες ἐν ὑποκρισίᾳ καὶ ψεύδει καὶ ἀκαθαρσίᾳ, εἶναι τέκνα τοῦ διαβόλου, ἔχει λοιπὸν οὗτος ἀναριθμήτους ἀπογόνους· ἔχει λεγεῶνας· ἔχει οἰκογένειαν μεγάλην, περιλαμβάνουσιν τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἐθνῶν,

καὶ ἐπομένως εἶναι ὑπὲρ τοῦ. Ὅθεν ὅσον καὶ ἂν κατηγορήσωμεν τὸν διάβολον διὰ ψεύδη, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ πιστεῦσωμεν ὅτι ἔχει λόγον νὰ ὑποθέτῃ ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῶν βλαστειῶν τοῦ κόσμου τούτου ἀνήκει τρόπον τινὰ εἰς αὐτόν, καὶ ὅτι ἡδύνατο νὰ προσφέρῃ ὅλας αὐτάς, μεθ' ὧν αὐτῶν τῆς δόξης, εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἀντὶ ἀπλῆς μόνον πράξεως λατρείας ἀποδιδωμένης αὐτῷ· «ταῦτα πάντα σοὶ δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.»

Ὅποια πρότασις! νὰ προσκυνήσῃ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὸν διάβολον! Ἄλλ' ὁ διάβολος τὸ πᾶν ἐπιχειρεῖται, καὶ δὲν πρέπει νὰ παραξενευώμεθα· διότι καθὼς ἐντεῦθεν φαίνεται, ἀγαπᾷ νὰ προσκυνῇται. Καὶ δὲν εἶναι παράδοξον· διότι βλέπομεν ὅτι οἱ κακοὶ ἄνθρωποι, οἵτινες πολὺ ἐμολίζουσιν αὐτὸν κατὰ τὰς προαιρέσεις, καὶ τὰς πράξεις, ἐπιθυμοῦσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον νὰ προσκυνῶνται. Ἀλέξανδρος ὁ μέγας ἐπεθύμει ποτὲ νὰ θεωρῇται ὡς Θεός, καὶ ν' ἀποδίδηται αὐτῷ θρησκευτικὴ λατρεία. Οὕτω καὶ ὁ μέγας Λάμας σήμερον ἐν τῇ Ἀσίᾳ προσκυνεῖται. Ὁ Ἡρώδης ἐνθουσιάζετο, ὅτε ὁ δῆμος ἀκούσας τὴν δημηγορίαν αὐτοῦ, «ἐπεφώνη· Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου,» καὶ διὰ τοῦτο «παραχρησάμενος ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου, ἀνθ' οὗ οὐκ ἐδόκει τὴν δόξαν τῷ Θεῷ καὶ γενόμενος σκωληχόδωρος ἐξέψυσεν.» (Πάροι. ιβ'. 21—23.)

Οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι καὶ οἱ ἀγαθοὶ ἄγγελοι εἶναι ταπεινοὶ καὶ δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ προσκυνῶνται. Ὅτε ὁ Πέτρος ἦλθεν εἰς τὴν Καισάρειαν, ἵνα ἴδῃ τὸν Κορνήλιον, καὶ ὅτε ὁ Κορνήλιος συνήντησεν αὐτόν, «πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν,» ὁ Πέτρος δὲν ἐδέχθη τοιαύτην ὑπόκλισιν. «Ὁ δὲ Πέτρος αὐτόν ἤγειρε λέγων, Ἀνάστηθι, καὶ γὰρ αὐτὸς ἄνθρωπος εἰμι.» (Πράξ. ι. 25—26)

Οὕτω καὶ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας ἐν Λύστροις, ὅτε ὁ Ἰερεὺς τοῦ Διὸς « ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν, διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, εἰσεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον κράζοντες καὶ λέγοντες· ἄνδρες τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς δημοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τῶν τῶν ματαίων ἐπιτρέφειν ἐπὶ τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. » (Πράξ. ιδ'. 13—15.) Οὕτω καὶ ὁ ἀγαθὸς ἄγγελος ὁ σταλεὶς πρὸς Ἰωάννην εἰς Πάτμον μετὰ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δὲν ἠθέλησε νὰ προσκυνῇται. Περὶ δὲ τούτου ἔχομεν αὐτοῦ τοῦ Ἰωάννου τὴν μαρτυρίαν ὡς ἀκολουθῶς. « Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ βλέπων ταῦτα καὶ ἀκούων. Καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσον προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ Ἀγγέλου τοῦ δεῖκνόντός με ταῦτα. Καὶ λέγει μοι· Ὁ ρα μὴ· σὺνδουλός σου γάρ εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ Βιβλίου τούτου· τῷ Θεῷ προσκύνησον. » (Ἀποκ. κβ'. 8—9.)

Ἀρχετὸν ἦτον εἰς τὸν Ἰωάννην νὰ μάθῃ, ὅτι ὁ ἄγγελος ἦτον ἐκ τῶν προφητῶν ἢ ἐκ τῶν ἁγίων ὥστε νὰ μὴ προσκυνήσῃ αὐτόν. Ἰδὼς ὁ Ἰωάννης κατὰ πρῶτον ὑπέβλεπεν ὅτι ἦτον ὁ Χριστός. Ἀλλ' ὅτε ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἦτο μόνον ἄγιος, ὁ Ἰωάννης δὲν προσεκύνησεν αὐτόν.

Οἱ ἀγαθοὶ ἄγγελοι καὶ οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσι νὰ προσκυνῇται μόνος ὁ Θεός, καὶ δὲν δέχονται ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν Θεὸν μόνον.

Ὁ διάβολος καὶ οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσι νὰ προσκυνῶνται ὅπως δὴ ποτε, καὶ στέργουσι νὰ θυσιάζωσι πολλὰ ἢν' ἀποκτώσι τὴν λατρείαν ταύτην.

Ὁ διάβολος προσέφερε πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου τούτου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἐὰν μόνον ἔπιπτε καὶ προσκύνει αὐτόν.

Οἱ Φαρισαῖοι, τοὺς ὁποίους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὠνόμαζε τὰ τέκνα τοῦ διαδόλου, ἡγάπων ἀσπασμὸς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς ἐορταῖς, καὶ νὰ ὀνομάζωνται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων Ῥαββί.

Ἡ προσευχὴ τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι αὕτη· « Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. » Ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία τοῦ ὄντος ἔτι δούλου τοῦ Σατανᾶ, εἶναι· « ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά ΜΟΥ. »

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν παρήγγειλεν εἰς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, νὰ μὴ μιμῶνται τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐθνῶν, τὰς ἐπιθυμῶντας νὰ ᾖναι πρῶτοι καὶ νὰ ἐξουσιάζωσιν ἄλλους, ἀλλὰ νὰ ἐνθυμῶνται ὅτι εἶναι ἀδελφοί. (Ματθ. κ'. 25—28. καὶ κγ'. 6—8. καὶ Λουκ. κβ'. 25—26.)

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπιθυμοῦσι νὰ τιμᾶται ὁ Χριστός. Οἱ δὲ ὄντες τοιοῦτοι κατ' ὄνομα μόνον, ἐπιθυμοῦσι νὰ τιμῶνται αὐτοί.

Πλὴν τῆς φυσικῆς ταύτης ἀγάπης τοῦ προσκυνεῖσθαι, ἥτις φαίνεται ἔμφυτος εἰς τοὺς πεπτωκότας ἀγγέλους καὶ τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους, ὁ διάβολος εἶχε καὶ ἄλλον λόγον ὅπως ἐπιθυμήσῃ νὰ πέσῃ νὰ προσκυνήσῃ αὐτόν ὁ Χριστός. Εἶναι δὲ οὗτος· τὸ νὰ καταστήσῃ αὐτόν ἔνδοξον εἰδωλόλατρείας. Τοῦτο βέβαια ἤθελεν ὑπερευχαριστήσῃ αὐτόν. Ἡ προσκύνησις, τὴν ὁποίαν ἐζήτησε, ἤθελεν εὐχαριστήσῃ τὴν ἑαυτοῦ ματαιότητα καὶ τὴν ὑπερηφάναν· ἐλκύων δὲ τὸν Χριστὸν εἰς προσκύνησιν ἑαυτοῦ, ἤθελεν εὐχαριστήσῃ καὶ τὸ ἑαυτῆ μῖσος κατὰ τῆ μόνου ζῶντος καὶ ἀληθινῆ Θεοῦ. Πρὸς τοῦτοις ἤθελε λάθῃ καὶ ἄλλην καταχλόνιον εὐχαρίστησιν, νὰ ἴδῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπολεσθὲν διὰ παντός!

Ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὡς καὶ κατὰ τοὺς δύο ἄλλους πειρασμοὺς, ἀπέβαλεν αὐτὸν δι' ἐνὸς ῥητοῦ ἐκ τῶν Ἱερῶν Γραφῶν, καὶ συγχρόνως διέταξεν αὐτὸν ν' ἀναχωρήσῃ· «ὕπαγε, Σατανᾶ· γέγραπται γάρ· Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.» (Λευτ. ς'. 13.)

Προσπαθοῦσι τινὲς νὰ ποιήσωσι διάκρισιν μεταξὺ τῆς λέξεως Προσκύνησις καὶ τῆς λέξεως Λατρείας, καὶ στεύουσιν, ὡς φαίνεται, ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπεν, ὅτι ἡ Λατρεία ἀνήκει εἰς τὸν Θεὸν μόνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ Προσκύνησις. Ἀλλ' ὁ διάβολος ἐζήτει Προσκύνησιν· καὶ τὸ ῥητόν, τὸ ὁποῖον ἀνέφερεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πρὸς ταύτην τὴν ζήτησιν, ἀπέδλεπε, καὶ ἀπέδειξεν αὐτῷ ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ δεχθῇ αὐτὴν χωρὶς νὰ παραδῇ ῥητὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι τὸ μόνον ἀντικείμενον τῆς θρησκευτικῆς προσκυνήσεως καὶ λατρείας. Δὲν λέγει· ἐὰν ζητῇς λατρεῖαν, αὕτη εἶναι ἀδύνατον νὰ σοὶ δοθῇ, διότι ἀνήκει εἰς τὸν Θεὸν μόνον· ἀλλ' ἐὰν ζητῇς προσκύνησιν, δύναται αὕτη νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τινὰς περιστάσεις· ὅχι. Ὁ διάβολος ἐπεθύμει προσκύνησιν· καὶ ταύτην ἐζήτησεν. Οὐδὲν δὲ εἶπε περὶ λατρείας· καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου πρὸς ταύτην ἀπετείνετο, καὶ ἀπεδείκνυεν ὅτι ὑπῆρχεν ἄμεσος καὶ θετικὴ ἐντολὴ περὶ ταύτης, καὶ ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποδοθῇ αὕτη εἰμὴ εἰς μόνον Κύριον τὸν Θεόν· ἄλλως ἤθελε παραδισθῇ ἡ ἐντολὴ αὕτη· «Γέγραπται γάρ· Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.»

Οὕτω καὶ ὁ Ἰωάννης λέγει εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν· «Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετώμενον ἐν μεσουρανήματι ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον, εὐαγγελίσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς

γῆς, καὶ πᾶν ἔθνος· καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν, λέγοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· φοβήθητε τὸν Θεόν, καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ· καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων.» (Ἀποκάλ. ιδ'. 6—7.)

Αὕτη εἶναι ἡ διδασκαλία ἡ πανταχοῦ διδασκομένη ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ Παλαιᾷ καὶ τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ.

Ὁ λόγος τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ εἶναι ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Δημιουργὸς τὸ νὰ λατρεύσῃ τις λοιπὸν ἄλλο τι πλὴν τοῦ Δημιουργοῦ εἶναι ἁμαρτία κατὰ τοῦ Θεοῦ· αὕτη εἶναι ἡ διδασκαλία τῆς ἱερᾶς Γραφῆς.

Ὁ τρίτος οὗτος πειρασμὸς τοῦ διαδόλου σκοπὸν ἔχων νὰ καταπέσῃ τὸν Χριστὸν εἰς τὸ νὰ προσκυνήσῃ αὐτόν, ἦτον ἀσέβεια τὴν βαρεῖα, καὶ τὴν πρόδουλον, ὥστε ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπεν αὐτῷ νὰ ἀναχωρήσῃ· «Ὑπαγε σατανᾶ.»

Τὴν δύναμιν τῆς προσταγῆς ταύτης ἠσθάνθη ὁ διάβολος, καὶ ἐνόησεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπακούσῃ. «Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος.»

Ὁ δὲ Λουκᾶς λέγει. «Καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.» (Λουκ. δ'. 13.)

Ἄμα δ' ἀφῆκεν αὐτόν, «καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσήλθον, καὶ διηκόνουν αὐτῷ.» (Ματθ. δ'. 11.) Ἴσως ἔφερον αὐτῷ τροφὴν, ὡς ἔφερον ἄγγελοι πρὸς τὸν Ἥλιον, ὅτε ἡ Ἰσραὴλ ἐζήτει τὴν ζωὴν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἦλθεν εἰς Χωρὴθ. (Α' Βασιλ. ιβ'. 6—7.)

Εἶδομεν ἤδη τὰς τρεῖς κυριωτέρους πειρασμοὺς τῷ Σωτῆρι ἡμῶν ἐκ μέρους τοῦ Σατανᾶ καὶ τὸν τρόπον, καὶ ὃν ἀπήντησεν ὁ Σωτὴρ εἰς τοὺς πειρασμοὺς τούτους.

Ἐξ ὅλου δὲ τούτου τοῦ ἀντικειμένου μαθησόμεν·

α) ὅτι οὐδαὶς ἄνθρωπος, ὅσον καὶ ἂν ᾔναι ἀγαθός, ὅσον

καὶ ἂν ᾔναι ἅγιος, δὲν εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ τῶν πειρασμῶν τοῦ διαβόλου, ὅτι ἐν οὐδενὶ τόπῳ οὔτε ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὔτε ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἰερουσαλὴμ, οὔτε ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ, οὔτε εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη, οὔτε ἀλλαχοῦ δὲν εἶναι τις ἀσφαλὴς κατ' αὐτοῦ· καὶ ὅτι οὐδεὶς πρέπει νὰ ἀπορῇ ἐάν ποτε πειρασθῇ.

6) Ὅτι τὸ νὰ πειρασθῇ τις ἀπλῶς μόνον δὲν εἶναι ἀμαρτία. καὶ

γ') Ὅτι δοκίμῃ πειρασθῶμεν, πρέπει ν' ἀποκρούωμεν τὸν πειρασμὸν διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

δ') Ὅτι ὁ πειρασμὸς πρέπει ν' ἀποδύλληται ἀμέσως, καὶ ἐὰν εὐρισκώμεθα εἰς μεγέζας ἀνάγκας, ἂν τε πεινῶμεν ἂν τε διψῶμεν, καὶ μηδὲνα ἔχωμεν νὰ ἀνακουφίσῃ ἡμᾶς, καὶ ἐὰν προσφύωνται εἰς ἡμᾶς ἀπειρα πλούτη, καὶ μεγάλαί τιμαὶ καὶ ἀπεριόριστος ἐξουσία.

ε') Ὅτι ἐν καιρῷ πτωχείας, καὶ ὅτε ἀπορούμεν καὶ αὐτῶν τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς, ἐνδέχεται νὰ πειρασθῶμεν ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἵνα πράξωμέν τι κακόν, ὅπως ἀπαλλαχθῶμεν τῶν ἀναγκῶν ἡμῶν.

ς') Ὅτι ἐὰν αἰσθανώμεθα μεγέζην κλίσιν πρὸς τὰ πλῆτη, τὰς τιμὰς καὶ τὴν ἐπ' ἄλλων ἐξουσίαν, πρέπει νὰ ὑποπεύωμεν, ὅτι ὁ διαβόλος εἶναι πλητὸν ἡμῶν, καὶ ὅτι τὸ πονηρὸν πνεῦμα προσπαθεῖ νὰ ἐξολοθρεύσῃ ἡμᾶς.

ζ') Ὅτι οὐδεμία ἐλπίς γηγένων ἀγαθῶν πρέπει ποτὲ νὰ πείσῃ ἡμᾶς, ὥστε νὰ παραδῶμεν ἐντολήν τινα τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ ἐὰν πράττοντες οὔτω δυνάμεθα νὰ κερδήσωμεν καὶ ὅλας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου τούτου καὶ ὅλην τὴν δόξαν αὐτῶν. «Τὶ γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» (Ματθ. ιζ'. 26.)

η') Ὅτι ἀναγινώσκοντες συνεχῶς τὰς ἱερὰς Γραφάς, παρασκευαζόμεθα εἰς τὸ νὰ ἀπαντῶμεν εὐχερέστερον πρὸς τοὺς παντοίους πειρασμοὺς τοῦ διαδόλου καὶ καθ' ἑλὰς τὰς περιστάσεις καὶ τὰς μᾶλλον δυσκόλους.

θ') Ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑποθέτουμεν, ὅτι ἐγκατέλιπεν ἡμᾶς τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, διότι ἐφάρθημεν εἰς τύπον ἔρημον, ἵνα πεινᾶσθωμεν καὶ διψήσωμεν καὶ πειρασθῶμεν ὑπὸ τοῦ διαδόλου.

ι) Μετὰ δεινὰς δοκιμασίας καὶ πειρασμοὺς, ἐὰν ἀντισταθῶμεν, ἃς εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ὁ διάβολος θέλει ἀψήσει ἡμᾶς, τοῦλάχιστον ἐπὶ τινα χρόνον, καὶ ὅτι θέλομεν εὐρεῖ βοήθειαν καὶ παραμυθίαν. « Ἴδου ἄγγελοι προσήλθον καὶ διηκόνουν αὐτοῦ. »

ια') Ὅτι ὁ διάβολος δὲν δύναται νὰ ἐξολοθρεύσῃ ἡμᾶς, εἰμὴ ἐὰν ἐκουσίως ὑποχωρήσωμεν εἰς τοὺς πειρασμοὺς αὐτοῦ.

ιβ') Ὅτι εἰς πάντα καιρὸν δοκιμασίας καὶ πειρασμοῦ, πρέπει νὰ εὐρίσκωμεν παραμυθίαν ἀποδιέποντες εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις ἕνεκα τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης ἔλαβε μορφὴν δούλου, ἐπειράσθη κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα ἡμῶν, χωρὶς ἁμαρτίας, καὶ ὅστις ἐν ᾧ ἐπειράσθη δύναται νὰ συμπαθήσῃ εἰς τὰς ἀθηνείας ἡμῶν, καὶ ὅστις εἶναι ἐλεήμων καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν.

ιγ'). Ὅτι πρέπει νὰ ἤμεθα ταπεινοὶ καὶ νὰ μὴ ζητῶμεν προσκύνησιν παρ' ἄλλων, μιμούμενοι οὕτω τὸν διάβολον καὶ νὰ μὴ δίδωμεν εἰς ἄλλους ἐπ' οὐδεμιᾷ περιπτώσει προσκύνησιν ἀνήκουσαν εἰς μόνον τὸν Θεόν.

Ὁ Ξενοφὼν ἐκαυχᾶτο, ὅτι οἱ Ἕλληνες μόνους τοὺς θεοὺς προσκυνοῦσιν. « Οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε τοιούτων μὲν ἕστε προγό-

νων.» (Ξενοφ. Κύρου Ἀνάδ. Βιβλ. γ'. κεφ. 6'. 13.)

Ὅτι ἔλεγεν ὁ Ξενοφῶν καυχώμενος περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ, ὡς «ἔκ γένους Ἑλλήνων,» ἡμεῖς πρέπει νὰ λέγωμεν ὡς Χριστιανοί, γνωρίζοντες ὅτι εἴμεθα γένος τῆ θεᾶ· «Ὅτι τῆ θεᾶ γένος ἐσμέν.» (Πράξ. ιζ'. 28.)

«Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν» προσκυνεῖν εἰμὴ τὸν θεόν. Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ ΚΑ΄.

ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ

ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΑΥΤΩΝ.

Ψαλμ. οή. 5—7.

«Καὶ ἔστησε μαρτύριον ἐν τῷ Ἰακώβ, καὶ νόμον ἔθεσεν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, τὰ ὅποια προσέταξεν εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν, νὰ κάμνωσιν αὐτὰ γνωστὰ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν διὰ νὰ γνωρίζῃ αὐτὰ ἢ γενεὰ ἢ ἐπερχομένη, οἱ υἱοὶ οἱ μέλλοντες νὰ γεννηθῶσι καὶ αὐτοὶ ὅταν ἀναστηθῶσι νὰ διηγῶνται εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν διὰ νὰ θέσωσιν ἐπὶ τὸν Θεὸν τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, καὶ νὰ μὴ λησμονῶσι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ φυλάττωσι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ.»

Πολλὰ εἶναι τὰ καθήκοντα τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ ἀσθενῇ μὲν βρέφει ὄντα πρέπει νὰ τρέφωσι καὶ ἐνδύωσι καὶ ἀγρύπνως φροντίζωσι δι' αὐτά· μετὰ ταῦτα δὲ νὰ διδάσκωσιν αὐτὰ διάφορα ἀναγκαῖα, ἵνα καταστήσωσιν αὐτὰ ἱκανὰ νὰ κερδαίνωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ νὰ κατασταθῶσιν ἄξια τιμῆς καὶ χρήσιμα ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τὰ καθήκοντα ταῦτα εἶναι σπουδαιότατα διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν τέκνων αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καθόσον ἀποβλέπει τὸ σῶμα.

Ἐχουσιν ὁμοῦ καὶ ἄλλα καθήκοντα νὰ ἐκπληρώσωσι πρὸς αὐτὰ ἔτι μᾶλλον σπουδαῖα. Τὰ τέκνα αὐτῶν δὲν ἔχουσι μόνον σῶμα, ἀλλὰ καὶ ψυχὴν· δὲν θέλουσι ζῆσει μόνον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἄλλον. Καὶ τὸ σπουδαιότατον πάντων, καὶ ἔχον ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν καὶ ἐνταῦθα καὶ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, εἶναι τὸ νὰ γνωρίσωσι τὸν πλάστην αὐτῶν, καὶ τὸ τί ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῶν, καὶ νὰ ἀναθέτωσι τὴν ἐλπίδα αὐτῶν ἐπὶ τὸν Θεόν, καὶ διὰ τὸν νῦν καιρὸν, καὶ διὰ τὴν αἰωνιότητα. Τοῦτο ἔχουσι μέγα καὶ ἱερὸν χρέος οἱ γονεῖς νὰ διδάξωσιν τὰ τέκνα αὐτῶν. Εὐτυχῶς ὁ Θεὸς δὲν ἀφῆκεν ἡμᾶς ἄνευ τῶν ἀπαιτουμένων μέσων τῆς διδασκαλίας διὰ τὰ τέκνα ἡμῶν. Δὲν εἶναι «τκληρὸς ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρε, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισε.» (Ματθ. κέ. 24.) Τὰ μέσα ἔδωκεν. Ἐς ἔρησε μαρτύριον ἐν τῷ Ἰακώβ, καὶ νόμον ἔθετεν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, τὰ ὅποια προσέταξεν εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν, νὰ κάμνωσιν αὐτὰ γνωστὰ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν, διὰ νὰ γνωρίξῃ αὐτὰ ἡ γενεὰ ἡ ἐπερχομένη, οἱ υἱοὶ οἱ μέλλοντες νὰ γεννηθῶσι καὶ αὐτοὶ ὅταν ἀναστηθῶσι, νὰ διηγῶνται εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν· διὰ νὰ θέσωσιν ἐπὶ τὸν Θεὸν τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, καὶ νὰ μὴ λησμονῶσι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ φυλάττωσι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ.»

Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, τὸ μαρτύριον αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον σημαίνει νόμον, περιέχει ὅλα, ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα νὰ κάμνωσι γνωστὰ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα νὰ πιστεύωσι καὶ νὰ ποιῶσι καὶ γονεῖς καὶ τέκνα, ἵνα γείνωσιν εὐδαίμονες ἐνταῦθα καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον· εὐδαίμονες, ὡς ἄτομα, καὶ καθ' ὅλας τὰς σχέσεις τοῦ βίου, ὡς γονεῖς, ὡς τέκνα, ὡς σύζυγοι, ὡς ἀδελφοί, ὡς κύριοι ἢ

δοῦλοι, ὡς μέλη οἰκογενειῶν ἢ κοινωνιῶν ἢ ἔθνων.

Τὸ μαρτύριον, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔστρεψεν ἐν Ἰακώβ, ὁ νόμος τὸν ὁποῖον ἔθεσεν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, εἶναι τὸ πᾶν. Ἡ θεία Γραφή διδάσκει τοὺς βασιλεῖς τὰ καθήκοντα αὐτῶν πρὸς τοὺς ὑπηκόους, τὰ καθήκοντα τῶν ὑπηκόων, τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν λαῶν· διδάσκει τὴν ἀληθῆ τέχνην τοῦ βίου· τὸ πῶς νὰ ζῶσιν εὐτυχῶς καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὡς ἔθνος. Καὶ διὰ τοῦτο ἐντέλλεται ὁ Θεὸς νὰ ἀναγινώσκηται ὁ νόμος οὗτος εἰς ἐπήκουον πάντων· «θέλεις ἀναγινώσκει τὸν νόμον τοῦτον ἐνώπιον παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ εἰς ἐπήκουον αὐτῶν. Σύναξον τὸν λαόν, τοὺς ἄνδρας, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ παιδιά, καὶ τὸν ξένον σου, τὸν ἐντὸς τῶν πυλῶν σου διὰ νὰ ἀκούσωσι, καὶ διὰ νὰ μάθωσι, καὶ νὰ φοβῶνται Κύριον τὸν Θεόν σου καὶ διὰ νὰ προσέχωσι νὰ ἐκτελῶσι πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου· καὶ διὰ νὰ ἀκούσωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἐξέρρουσι, καὶ νὰ μάθωσι νὰ φοβῶνται Κύριον τὸν Θεόν σου πάσας τὰς ἡμέρας, ὅσας ζῆτε ἐπὶ τῆς γῆς.» (Δευτ. λα. 11 — 13)

Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐὰν ἔχωσι τοιῦτον, διατάσσεται οὐχὶ μόνον νὰ ἀναγινώσκη συνεχῶς τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου ἀλλὰ καὶ νὰ γράψῃ ἀντίγραφον αὐτοῦ δι' ἑαυτόν. «Δὲν θέλει», λέγει, «πληθύνει ἱππους εἰς ἑαυτὸν . . . οὐδὲ θέλει πληθύνει εἰς ἑαυτὸν γυναῖκας . . . ὃδὲ θέλει πληθύνει σφόδρα εἰς ἑαυτὸν ἀργύριον καὶ χρυσόν. Καὶ ὅταν καθήσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, θέλει γράψῃ δι' ἑαυτὸν ἀντίγραφον τοῦ νόμου τούτου, εἰς βιβλίον, ἐξ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐνώπιον τῶν ἱερέων τῶν Λευϊτῶν. Καὶ τοῦτο θέλει εἶσθαι πλησίον αὐτοῦ, καὶ θέλει ἀναγινώσκει ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ· διὰ νὰ μάθῃ νὰ φοβῇται Κύριον τὸν Θεόν

αὐτοῦ, νὰ φυλάττῃ πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου, καὶ τὰ διατάγματα ταῦτα, ὥστε νὰ ἐκτελῇ αὐτὰ διὰ νὰ μὴ ὑψωθῇ ἡ καρδίᾳ αὐτοῦ ὑπεράνω τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ μὴ ἐκκλίνῃ ἀπὸ τῶν ἐντολῶν δεξιὰ ἢ ἀριστερά· ὅπως μακροημερεύσῃ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἰσραήλ.» (Δευτ. ιζ. 16 — 20.)

Ἐὰν πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ὑπῆκουον εἰς ταύτην τὴν ἐντολὴν, ποία εὐτυχία ἦθελεν εἶσθαι εἰς τὰ ἔθνη. Οἱ βασιλεῖς εἶναι κατ' ἀρχὰς παιδία καὶ ἂν ἐδιδάσκοντο πρεπόντως ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐλόκληρα ἔθνη ἦθελον διὰ τοῦτο εὐδαιμονεῖ.

Ἐν τῷ Λόγῳ τούτῳ εὐρίσκεται ἡ ἀληθὴς φιλοσοφία, ἥτις ὀνομάζεται ὑπὸ μὲν τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Πλουτάρχου, «Τέχνη τοῦ βίου.» ὑπὸ δὲ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, «Βιοτικὴ.» δηλαδή, ὡς λέγει ὁ Κοραΐς, «διδασκαλία πῶς ἔχομεν εἰς τὸν παρόντα βίον νὰ συζῶμεν, καὶ νὰ συμπολιτευώμεθα μὲ τοὺς ὁμοίους μας, διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν ὁλοκλήραν ὁλοὶ χωρὶς ἐξαίρεσιν ἐπιθυμοῦμεν εὐδαιμονίαν.»

Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης (Πολιτ. σελ. 220,) λέγει· «Τὴν δὲ εὐδαιμονίαν ὅτι χωρὶς ἀρετῆς ἀδύνατον ὑπάρχειν.» Ἡ πόλις δὲν δύναται νὰ γείνη εὐδαίμων χωρὶς ἀρετῆς. Ἀδύνατον τὸ λέγω καὶ ἐγώ. Ἀρετὴ δὲ δὲν θέλει ὑπάρχει, ἐὰν τὰ παιδία δὲν διδάσκωνται νὰ σκέπτονται τὰ ἀγαθὰ καὶ οὐδαμῶς οὐδεμίᾳ ἀρετῇ διδάσκεται τύσον καθαρῶς καὶ σαφῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς, ὅσον ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ. Οἱ διδάσκοντες πρεπόντως τὸν λόγον τοῦτον δὲν διδάσκουσιν τὰς δοξασίας ἰδίᾳς τινὸς χριστιανικῆς αἰρέσεως, ἐπειδὴ εἶναι κοινὸς εἰς πάντας, καὶ πάντες οἱ χριστιανοὶ ἀναγνώ-

ρίζουσιν ὅτι εἶναι δ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅτι εἶναι τὸ μαρτύριον, τὸ ὁποῖον ἔζησεν ὁ Θεὸς ἐν τῷ Ἰακώβ, καὶ ὁ νόμος, τὸν ὁποῖον ἔθεσεν ἐν τῷ Ἰσραήλ, τὰ ὁποῖα ἐπρόσταξεν εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν νὰ κάμνωσιν γνωστὰ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν, διὰ νὰ γνωρίζῃ αὐτὰ ἡ γενεὰ ἡ ἐπερχομένη, οἱ υἱοὶ οἱ μέλλοντες νὰ γεννηθῶσι καὶ αὐτοὶ ὅταν ἀναστηθῶσι νὰ διηγῶνται εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν διὰ νὰ θιέτωσιν ἐπὶ τὸν Θεὸν τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, καὶ νὰ μὴ λησμονῶσι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ φυλάττωσι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ.

Ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι θετικὴ· «Προσέταξεν εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν νὰ κάμνωσιν αὐτὰ γνωστὰ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν.» Καὶ ἂν οἱ γονεῖς ἡγάπων τὸν Θεὸν ὡς ἀγαπῶσι τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα· ἐὰν ἐπίστευον τωρόντι, ὅτι ἡ ἐπὶ τὸν Θεὸν ἐλπίς συνεισφέρει εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν τέκνων αὐτῶν, προθύμως καὶ εὐχαρίστως ἡθέλον ὑπακούει εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην.

Τινὲς, ὡς φαίνεται, νομίζουσιν ὅτι ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία πρέπει νὰ διδῇται μόνον ὑπὸ ἱερέως, ἢ πνευματικοῦ ὁδηγοῦ. Τοῦτο ὅμως εἶναι μέγα σφάλμα. Οἱ γονεῖς προστάσσονται ῥητῶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα αὐτῶν τὸν λόγον αὐτοῦ, τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, τὰ μαρτύρια τοῦ Θεοῦ καὶ πρεπόντως· διότι οἱ γονεῖς ἔχουσι περισσοτέραν ἐπιρροὴν ἐπὶ τὰ τέκνα διὰ τὸ καλὸν ἢ τὸ κακόν, παρὰ ὅσῃν ἔχουσιν οἱλοι οἱ ἄλλοι ἐν τῷ κόσμῳ. Καὶ οὕτως ὁ Θεὸς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτοὺς ἴδιον καθήκον νὰ διδάσκωσιν τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ περὶ αὐτοῦ καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ προσταχθέντα.

Εἰς τοῦτο δύνανται τινες νὰ φέρωσιν ἔνστασιν, λέγοντες· τί γνωρίζουσιν ἄνθρωποι ἀγράμματοι νὰ διδάξωσιν

εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν; Ὑπάρχουσι πολλαὶ θρησκευτικαὶ αἵρεσεις ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐνδέχεται νὰ διδάσκωσι μὴ ὀρθὰ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν ἄλλοτε λοιπὸν αὐτὰ ἔως οὗ φθιάτωσιν εἰς ἡλικίαν, ὥστε νὰ ἐννοῶσι τὰ ὀρθὰ, καὶ τότε νὰ μάθωσιν αὐτὰ, καὶ νὰ ἐκλέξωσιν οἵανθῆποτε θρησκείαν προτιμῶσι. — Ἀποκρίνομαι· θέλετε ἀφήσει τὸ παιδίον νὰ μάθῃ οὐκ οὐθεν τί εἶναι τὸ δηλητήριον; ἢ ὅτι μάχαιρα εἶναι ὀξεῖα; ἢ δτεξέρος, ἢ ξηράριον εἶναι ὅπλα ἐπικίνδυνα εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ; ἢ ὅτι ὕδωρ ζέον δύναται νὰ βλάψῃ; ἢ ὅτι πρέπει ν' ἀποφεύγῃ τὸν λεπρόν καὶ τὸν ἔχοντα πανώλην;

Γνωρίζω, ὅτι πανταχοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ πέσωσι καὶ γονεῖς καὶ τέκνα εἰς πλάνην. Ἄλλ' ὁ Θεὸς παρεκατέθεσεν εἰς τοὺς γονεῖς τὴν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν τῶν τέκνων αὐτῶν. Οἱ δὲ γονεῖς πρέπει νὰ ἐξετάζωσιν ἐπιμελῶς, ὥστε νὰ μανθάνωσιν εἰ δυνατόν τὸ ὀρθόν· καὶ ἐπομένως νὰ διδάσκωσιν αὐτὸ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν. Καὶ δὲν πρέπει τις οὐδόλως νὰ φοβῆται τὸ νὰ διδάξῃ εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ ὅ,τι ἐντέλλεται ὁ Θεός. Οὐδὲν πικρὸν ἔγινε ποτε κακόν, διότι ἀνεγίνωσκε καὶ ἐδιδάσκετο τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ.

Ἐὰν οἱ γονεῖς ᾔναι ἀμαθεῖς καὶ ἀγνοῶσι τὸ ἀναγινώσκειν, δύνανται νὰ μεταχειρισθῶσιν ἄλλον τινὰ ν' ἀναγνώσῃ εἰς ἐπὶ τῶν αὐτῶν καὶ ἐὰν ἔχωσι ποιμένα ἀξιόπιστον ἢ πνευματικὸν δδηγόν, οὗτος βεβαίως θέλει διδάσκει καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τὰ τέκνα τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅ,τι ὁ Θεὸς προσέταξε. Ἐπ' αὐτῷ κυρίως τῷ σκοπῷ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐξαπέστειλε τοὺς ἀποστόλους αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, νὰ διδάσκωσι δηλαδὴ τοὺς ἀνθρώπους νὰ τηρῶσιν ὅ,τι αὐτὸς ἐνετείλατο. Καὶ ἂν δὲν πράττωσι τοῦτο,

δὲν πράττουσιν ἔργον ἀποστόλου. Δὲν εἶπεν ὁ Χριστός· πορεύθητε, καὶ προσεύχεσθε μακρὰς προσευχάς, καὶ κάμνετε μακρὰς τελετάς· ἀλλὰ διδάσκετε ὅ,τι ἐνετείλαμην ὑμῖν. Ὅ,τι δὲ αὐτὸς ἐνετείλατο, εὐρίσκεται ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ· ἐν ταῖς ἱεραῖς Γραφαῖς, τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ ἀκούωμεν καὶ ν' ἀναγινώσκωμεν εἰς τὰς οἰκίας, εἰς τὰς αἰκογενεῖας ἡμῶν, ἢ εἰς μεγάλας ἐκκλησίαις.

Ὁ μαθητὴς δύνатаι νὰ μάθῃ τὸ μάθημα αὐτοῦ εἰς τὸ δωμάτιον, εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ἢ εἰς τὸ πανεπιστήμιον, ἢ τὸ Γυμνάσιον. Οὕτω καὶ πᾶς ἀνὴρ, πᾶσα γυνή, καὶ πᾶν παιδίον δύνатаι νὰ μάθῃ εἰς τὸ δωμάτιον, εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἢ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅ,τι ὁ Θεὸς ἐνετείλατο.

Ὁ σκοπὸς, διὰ τὸν ὁποῖον παραγγέλλονται οἱ γονεῖς νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα αὐτῶν τὸν νόμον καὶ τὸ μαρτύριον, εἶναι ὅπως θέτωσι τὴν ἐλπίδα αὐτῶν ἐπὶ τὸν Θεόν, καὶ νὰ μὴ λησμονῶσι τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ νὰ τηρῶσι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ.

Τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον· οἶδτε ὅλοι, ὅστις ἔχουσι τὴν ἐλπίδα αὐτῶν εἰς ἄλλο ὄν, ἢ ἄλλο πρᾶγμα, πλὴν τοῦ Θεοῦ, θέλουσιν ἐπὶ τέλους ψευθεῖν τῆς ἐλπίδος αὐτῶν. Ἐάν τις θέσῃ τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν πλοῦτον, ὁ πλοῦτος δύνатаι νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτόν, καὶ αὐτὸς νὰ γείνη ὁυστυχής· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει πρὸς τὸν ἐλπίζοντα εἰς τὸν Θεόν. Ἡ πηγὴ τῆς παραμυθίας αὐτοῦ εἶναι καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις ἡ αὐτή. Ὁ Θεὸς οὐδέποτε θέλει ἐγκαταλείψει αὐτόν. Ἐάν τις θέσῃ τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἐπιστήμην ἢ ἐπὶ τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν, ἢ ἐπὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἰσχύν, ἢ ἐπὶ πλῆθος πολιμιστών, ματαία ἡ ἐλπίς αὐτοῦ. Πόσα μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ ἔθνη συνετρίβησαν ὡς σκεῦη κεραμέως! Ποῦ ἡ Βαβυλὼν καὶ τὰ ὑψηλὰ

τείχη, καὶ οἱ δυνατοὶ πύργοι αὐτῆς; Ποῦ ἡ Τύρος καὶ τὰ πλούτη αὐτῆς; Ποῦ ἡ ἀρχαία Ἑλλάς καὶ ἡ Ρώμη καὶ ἡ σοφία αὐτῶν; Ἡ γῆ αὕτη, ἡ τοσοῦτον περιώνυμος διὰ τὴν σοφίαν, τοὺς νόμους, τὸ πολίτευμα, τὴν πολεμακὴν ἐμπειρίαν, καὶ τόσα ἄλλα, ὑπέπεσεν εἰς δουλείαν ἐπὶ εἰκοσιδύο αἰῶνας!

Καὶ ποῖα εἶναι ἡ κατάστασις τῶν ὀνομαζομένων σήμερον πεπολιτισμένων ἐθνῶν, παρὰ τοῖς ὑπολοίτοις ἀμελεῖται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ διδασκαλία αὐτοῦ καταφρονεῖται ὑπὸ τῶν γονέων; Φοβῶνται, καὶ ταράττονται, καὶ ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, βασιλεῖς τε καὶ ὑπῆκοοι! Οἱ δὲ τότε αὐτῶν εἶναι ὡς ὄροι ἡφαίστια τρέμαντα καὶ ἐξερευγόμενα φλόγας, βευστὰ μέταλλα καὶ ὕλας δυσώδεις, καὶ φέροντα καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν πανταχόθεν! Καὶ τοιαῦτα οἷα εἶναι, θέλωσιν εἶσθαι πάντοτε ἕως οὗ διδαχθῶσι τὰ τέκνα αὐτῶν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος λόγος μόνος, ὅταν ἐμολογῇται, καὶ πιστεύηται, καὶ ὑπακούηται, δύναται καὶ καταστήσῃ ἐν ἔθνει εὐδαιμον.

Ὑπαθέτουσί τινες ὅτι παλλαὶ γνώσεις καὶ σοφία ἀνθρώπωνος δύνανται καὶ καταστήσωσι τὸν ἄνθρωπον εὐδαίμονα. Καὶ ἐγὼ τιμῶ τὴν παιδείαν καὶ συνιστῶ αὐτήν. Λέγω δὲ πρὸς ὑμᾶς· σπουδάζετε τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν, καὶ ἀπακτᾶτε ἄλλας γνώσεις, καθ' ὅσον ἔχετε εὐκαιρίαν· σπουδάζετε τὴν φιλοσοφίαν, καὶ φιλοσοφίαν, τὴν ἀστρονομίαν, τὴν χημείαν, τὰ μαθηματικὰ, τὰ νομικὰ, τὴν ἱατρικὴν, τὴν ἀρχιτεκτονικήν, τὰς ὥραιας τέχνας, — τὴν ζωγραφικὴν, καὶ τὴν πλαστικὴν· ἀλλὰ μόνον ταῦτα οὐδέποτε θέλωσι καταστήσει εὐτυχὲς τὸ ὑμέτερον ἔθνος, αὐτὲς ὑμᾶς αὐτοὺς ἰδωαιτέρως. Καὶ ἐὰν ὅλα ταῦτα σπουδάσῃ τις ἀνὴρ, γυνή, ἢ παιδίον, ἐπὶ χίλια ἔτη, δὲν εἶναι ἱκανά, καὶ φέρωσι τὴν

εὐδαιμονίαν, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ προάξῃ ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς ἡ ἀπλῆ διδασκαλία τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ἐὰν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εὐρίσκετο εἰς πᾶσαν οἰκογένειαν ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐδιδάσκετο ὑπὸ τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν, ὡς ἐνετείλατο αὐτοὺς ὁ Θεὸς νὰ διδάσκωσιν, ἐντὸς δεκαπέντε ἡ εἴκοσιν ἐτῶν ἠθέλετε ἰδεῖ τὸ ἔθνος ἀνυψήμενον εἰς βαθμὸν, εἰς ὃν ὑδέποτε μέχρι τῆς ὑψώθη. Ἡ ἀπάτη ὁ δόλος, καὶ ἡ ἀδικία ἤθελον παύσαι, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤθελον ζῆ ἐν ἀγάπῃ, καὶ αἱ εὐλογίαι τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ ἤθελον εἶσθαι ἐφ' ὅλων καὶ τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης ἤθελον ἔχει ἀφορμὴν νὰ λέγωσι περὶ αὐτοῦ, ὡς εἶπεν ὁ Δαβὶδ· «Μακάριος ὁ λαός, ὅστις εὐρίσκεται ἐν τοιαύτῃ καταστάσει! Μακάριος ὁ λαός, τοῦ ὁποῦν ὁ Κύριος εἶναι ὁ Θεὸς αὐτοῦ!» (Ψαλμ. ρμδ'. 15.) ἡ ὅπως εἶπεν ὁ προφήτης Ἡσαΐας· «Πάντες δὲ οἱ υἱοὶ σου θέλουσι διδαχθῆ ὑπὸ τοῦ Κυρίου, καὶ θέλει εἶσθαι μεγάλη ἡ εἰρήνη τῶν υἱῶν σου. κλ. » (Ἡσαΐ. νδ'. 13—14.)

Δυστυχῶς οἱ πλείστοι τῶν γονέων διδάσκουσι τὰ τέκνα αὐτῶν ὀλίγα ἐκτὸς ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀποθλέπουσι τὴν παροῦσαν ζωὴν, ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχε μέλλουσα ζωή, οὔτε μέλλουσα κρίσις, οὔτε μέλλουσα ἀνταπόδοσις, οὔτε αἰωνιότης, οὔτε Θεὸς νὰ σέδωνται, οὔτε Σωτὴρ νὰ ἀγαπῶσι, οὔτε ἀπολύτρωσις διὰ τοῦ αἱματος αὐτοῦ, οὔτε σωτηρίαν διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Πολλὰ παιδία, ἅμα ἀρχίζουσι νὰ ἐμιλῶσι, διδάσκονται ματαίας καὶ ἀχρείας λέξεις, καὶ ἄσεμνα τραγῳδία, τὰ ὁποῖα, ὅταν ἐννοήσωσιν αὐτά, πληροῦσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν καὶ ὅταν φθάσωσιν εἰς ὠριμωτέραν ἡλικίαν, παράγουσι καρποὺς πορνείας, μοιχείας, καὶ ἐγκλημάτων, περὶ ὧν αἰσχρὸν ἐστὶ καὶ λέγειν.

Τὰ τέχνα τινῶν διδάσκονται καὶ νὰ ψεύδωνται, καὶ νὰ ἀπατῶσιν, ὅπως ἀποκτήσωσι διὰ τῶν μέσων τούτων περυσίαν. Ἄλλα διδάσκονται νὰ ἐολίῳσι τὰ σώματα αὐτῶν ὅπως ἐκλύωσι τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ εὐχαριστῶσι τὴν φιλαυτίαν καὶ ὑπερηφάνιαν αὐτῶν, καὶ ν' ἀπολαμβάνωσι κολακείας, θαυμασμοὺς καὶ ἐπαίνους. Πολλὰκις τὰ τέχνα διδάσκονται νὰ γένωσιν ὑπερήφανα, φιλαυτα καὶ ἐκδικητικά, καὶ μᾶλλον φιλήδονα ἢ φιλόθεα.

Διδάσκονται ὅτι ἡ ἀγία ἡμέρα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡμέρα κοσμικῶν τέρψεων, κοσμικῶν συναναστροφῶν, κοσμικῆς μελέτης, καὶ κοσμικῶν ἔργων.

Ἴσως ἀκούρουσί τι ἐνίοτε περὶ θρησκείας ἐκ τοῦ στόματος τῶν γονέων αὐτῶν· ἀλλ' ὅ,τι διδάσκονται δὲν εἶναι ὁ νόμος καὶ τὰ μαρτύρια, τὰ ὅποια ἐντελεματο ὁ Θεὸς νὰ διδάσκωσιν οἱ γονεῖς εἰς τὰ τέχνα αὐτῶν· ἀλλὰ μῦθοι, ἐντάλματα ἀνθρώπων, πράγματα ἐναντία εἰς τὸν ἅγιον νόμον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν γένει ὁ φόβος τῶν ἀνθρώπων διδάσκεται μᾶλλον ἢ ὁ φόβος τοῦ Κυρίου.

Τί λοιπὸν δυνάμεθα νὰ περιμένωμεν παρὰ τέκνων, τὰ ὅποια ἐδιδάχθησαν τοιαῦτα ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν;

Ἄλλα πάλιν διδάσκονται ν' ἀναθέτωσι τὴν ἐλπίδα αὐτῶν εἰς πλάσμα τι, καὶ οὕτως ἐλπίζουσιν εἰς ἅγιον ἢ ἄγγελον, ἥτοι εἰς πλάσματα μᾶλλον ἢ εἰς τὸν Θεόν! Καὶ ἐν καιρῷ θλίψεων, καὶ ἐν ὥρᾳ θανάτου, ἀκούετε αὐτὰ ἐπικαλούμενα οὐχὶ τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ ἀγίου τινὸς ἢ ἀγγέλου. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι μέγα σφάλμα καὶ ἐναντίον τῆς διδασκαλίας τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅστις «Ἐστῆσε μαρτύριον ἐν τῷ Ἰακώβ, καὶ νόμον ἔθεσεν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, τὰ ὅποια προσέταξεν εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν νὰ κάμνωσι γνωστὰ εἰς τὰ τέχνα αὐτῶν διὰ νὰ

γνωρίζῃ αὐτὰ ἢ γενεὰ ἢ ἐπερχομένη, οἱ υἱοὶ οἱ μέλλοντες
νὰ γεννηθῶσι καὶ αὐτοὶ ὅταν ἀναστηθῶσι, νὰ διηγῶνται
εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν· διὰ νὰ θέτωσιν ἐπὶ τὸν Θεόν
τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, καὶ νὰ μὴ λησμονῶσι τὰ ἔργα
τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ φυλάττωσι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

ΠΡΟΣ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΑΥΤΩΝ.

Δευτ. ζ'. 4—7.

Ἰσραὴλ· Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν εἶναι εἰς Κύριος. Καὶ θέλεις ἀγαπᾶ Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου. Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐγὼ σὲ προστήζω σήμερον, θέλουσιν εἶσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου· καὶ θέλεις διδάσκει αὐτοὺς ἐπιμελῶς εἰς τὰ τέκνα σου, καὶ περὶ αὐτῶν θέλεις ὁμιλεῖ καθήμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ περπατῶν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ πλαγιάζων καὶ ἐγειρόμενος·

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ὠμιλήσαμεν περὶ τῶν καθηκόντων τῶν γονέων τοῦ διδάσκειν τὰ τέκνα αὐτῶν τὸ μαρτύριον, τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ.

Σήμερον δὲ ἐπιβαλῶμαι τὴν ὑμετέραν προσηχὴν ἐπὶ μίκρον εἰς τὸ καθήκον τῶν γονέων τὴν αὐτὴν διδάσκωσιν ἐπιμελῶς ὅλης τῆς λόγῃς, τῆς ὁποίας προσέταξεν ὁ Θεός. Τὸτο εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ σπουδαιότερον, τὸ μεγαλῆτερον, τὸ ἱερώτερον καθήκον, τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλει ἐπὶ τῆς γονεὺς αὐτὸς ὁ Θεός· καθήκον πρὸς τὰ τέκνα, ἅτινα ἔδωκεν αὐτοῖς· τὰ ὁποῖα ἀγα-

πῶσι, καὶ τῶν δοσίων ἢ πρόσκαιρος καὶ αἰωνία εὐδαιμονία κρέμαται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τῆς ἐκπληρώσεως τῆ τῆς παρὰμελήσεως τοῦ καθήκοντος τούτου.

«Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι, τοὺς δοσίους ἐγὼ σὲ προστάζω σήμερον, θέλουσιν εἶσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου· καὶ θέλεις διδάσκει αὐτοὺς ἐπιμελῶς εἰς τὰ τέκνα σου, καὶ περὶ αὐτῶν θέλεις ὁμιλεῖ καθήμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ περιπατῶν ἐν τῇ ὁδοῦ, καὶ πλαγιάζων, καὶ ἐγειρόμενος· καὶ θέλεις δέσει αὐτοὺς διὰ σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου. Καὶ θέλουσιν εἶσθαι ὡς προμετωπίδια μετὰ τῶν ὀφθαλμῶν σου· καὶ θέλεις γράψῃ αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς παραστάτας τῆς οὐκίας σου, καὶ ἐπὶ τὰς πύλας σου.» (Δευτ. ε'. 4—9.) Δηλαδή τοῦτο εἶναι τὸ μέγα ἔργον, ἡ σπουδαιοτάτη ὑπόθεσις τοῦ ἡμετέρου βίου, τὸ ἀπαραίτητον χρέος ἡμῶν ὡς γονέων.

Καὶ διατί παραγγέλλονται οἱ γονεῖς νὰ διδάσκωσι πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ τόσο ἐπιμελῶς καὶ τόσο συνεχῶς;

1) Διότι αἱ καρδίαι τῶν τέκνων εἶναι ἀνοικταὶ πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν, καὶ ἔτοιμοι νὰ δεχθῶσιν οἰανδήποτε ἐντύπωσιν θέλουσιν οἱ γονεῖς, εἴτε καλὴν εἴτε κακὴν.

Ὁ Θεὸς ἐνεφύτευεν εἰς τὴν καρδίαν τῶν γονέων φιλοστοργίαν πρὸς τὰ τέκνα· καὶ εἰς τοὺς γονεῖς καὶ εἰς τὰ τέκνα ἐνεφύτευεν ἀμοιβαίαν ἀγάπην. Οἱ γονεῖς εἶναι τὸ πᾶν πρὸς τὰ τέκνα. Τὰ βρέφη κατ' ἀρχὰς δὲν γνωρίζουσι παντὰ πᾶσι τὸν Θεόν. Τοὺς γονεῖς ὁμῶς τοὺς γνωρίζουσι ταχέως. Καὶ ἡ καρδία τῶν τέκνων εἶναι ὡς χάρτης ἄγραφος, ἐφ' οὗ δύνανται οἱ γονεῖς νὰ γράψωσιν ἢ νὰ χαράττωσιν ὅ, τι θέλουσιν. Οὐδεμία πρόληψις ὑπάρχει· οὐδεμία ὑπόψια ἐμποδίζει τὴν εἴσοδον τῆς ἀληθείας. Τοὺς μὲν ξένους φοβοῦνται· εἰς δὲ τὸν ἱεροκῆρυκα ἢ τὸν πνευμα-

ταχόν δὲν ἐμπιστεύονται, ἕως οὗ συστηθῶσιν ὑπὸ τῶν γονέων.

Ἐὰν οἱ γονεῖς εἴπωσιν, ὅτι ὁ χαχάμης εἶναι καλός, τὰ τέχνα πιστεύουσι τοῦτο; Ἐὰν δὲ εἴπωσιν ὅτι ὁ Μωάμεθ ἦτο προφήτης, τὰ τέχνα πιστεύουσιν ὡσαύτως αὐτό, καὶ γίνονται Μουσουλμάνοι. Ἐὰν οἱ γονεῖς διδάσκωσι πρὸς αὐτὰ τὸν Παπισμόν ἢ τὸν Ἰησηιτισμόν, τὰ τέχνα γίνονται Ἰησουῖται, ἢ ὁπαδοὶ τοῦ Πάπα. Ἐὰν οἱ γονεῖς διδάσκωσι τὰ τέχνα νὰ προσκυνῶσι τὰ εἰδωλα, σέβονται καὶ προσκυνοῦσιν αὐτά.

Καὶ ὅταν οἱ γονεῖς διδάσκωσι τὰ τέχνα τὴν ἀλήθειαν, εἰς τὴν ἀλήθειαν δίδουσιν ἀκρόασιν.

Διὰ τοῦτο παραγγέλλονται οἱ γονεῖς νὰ διδάσκωσι τὰ τέχνα αὐτῶν ἐπιμελῶς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ.

Ὅτι οἱ γονεῖς θεωροῦσιν σπουδαῖον, καὶ ὅ,τι λέγεται πλείοτερον ὑπὸ τῶν γονέων, τοῦτο καὶ τὰ τέχνα θεωρῶσιν ὡς τὸ σπουδαιότερον.

Ἐὰν οἱ γονεῖς ὁμιλῶσι πάντοτε περὶ τοῦ κόσμου, καὶ τῶν τοῦ κόσμου, τὰ τέχνα αὐτῶν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θέλουσι φρονεῖ μόνον τὰ τοῦ κόσμου. Ἐὰν δὲ οἱ γονεῖς ὁμιλῶσι πάντοτε περὶ χρημάτων, ἢ πῶς νὰ ἀποκτήσῃσι πλούτη, ἢ περὶ ὠραίων ἐνδυμάτων, ἢ ἐπιστημῶν, ἢ δόξης στρατιωτικῆς, καὶ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων τιμῶν, ταῦτα θέλουσιν ἀναπολεῖσθαι καὶ ὑπὸ τῶν τέχνων αὐτῶν. Ἐὰν οἱ γονεῖς ὁμιλῶσι συνεχῶς πρὸς τὰ τέχνα περὶ τῷ Θεοῦ, περὶ τῆς ὠραιότητος καὶ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, περὶ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ νόμου καὶ τῆς τελευταίας κρίσεως, περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ ὡς φανερόνεται ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, θέλει ἐντυπωθῆ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν τῶν τέχνων ὅτι ὑπάρχει Θεός,

ὅστις βλέπει καὶ ἀκούει καὶ γινώσκει πᾶν ὅ,τι λέγομεν ἢ πράττομεν, καὶ ὅστις θέλει κρίνει πάντας ἡμᾶς, καὶ ἀποδώσει εἰς ἕκαστον κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Τοιαύτη ἐπιμελής διδασκαλία τείνει εἰς τὸ νὰ φέρῃ τὰ τέχνα εἰς τὸ νὰ ἀναγνωρίζωσι τὸν Θεόν, νὰ φοβῶνται αὐτόν, νὰ φοβῶνται νὰ πράττωσι κακόν, νὰ γίνωσι δίκαιοι καὶ εὐθέα εἰς πάσας τὰς μετὰ τῶν ἄλλων σχέσεις αὐτῶν, νὰ λέγωσι τὴν ἀλήθειαν, νὰ θεωρῶσι τὸν χαρακτήρα τοῦ πλησίον ὡς ἱερόν, νὰ ἀποφεύγωσι πορνείαν καὶ μοιχείαν, καὶ ἐκείνας τὰς ἀκαθάρτους πράξεις, αἵτινες μολύνουσι καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ καταστρέφουσι τὴν εἰρήνην τῶν ἀκογενεῶν καὶ καθιστῶσι πᾶσαν κοινωνίαν ὡς τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα, καὶ τὰς πέριξ πόλεις τῆς πεδιάδος, τὰς ὁποίας κατέστρεψεν ὁ Θεός, βρέξας ἐπ' αὐτὰς θεῖον καὶ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

2) Οἱ γονεῖς πρέπει νὰ διδάσκωσιν ἐπιμελῶς τὰ τέχνα αὐτῶν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ἡ εὐδαιμονία τῶν τέκνων ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, συνδέεται μετὰ τῆς διδασκαλίας ταύτης· μάλιστα συνδέεται μετ' αὐτῆς τῆς διδασκαλίας καὶ ἡ εὐδαιμονία αὐτῶν τῶν γονέων.

Δὲν εἶναι εὐδαιμονέστεροι οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν ᾗ πάντες λέγουσι τὴν ἀλήθειαν; ἐν ᾗ πάντες ἐκζητοῦσι τὸ καλὸν τῶν ἄλλων; ἐν ᾗ πάντες εἶναι δίκαιοι εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις; ἐν ᾗ πάντες εἶναι εὐμενεῖς καὶ φιλόανθρωποι; πρόθυμοι νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν τοῦ πτωχοῦ, τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τοῦ τεθλιμμένου; ἐν ᾗ ἕκαστος ποιεῖ πρὸς τὸν ἄλλον ὅ,τι ἤθελεν εὐλόγως ἐπιθυμῆσαι νὰ πράξῃ καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς αὐτόν; ἢ εἰς ἐκείνην ἐν ᾗ πάντες ψεύδονται; πάντες φοβοῦνται προδοσίας καὶ δόλους ἀπ' ἀλλήλων; ἐν ᾗ πάντες ζῶσιν ὡς τὰ κτήνη, καὶ οὐκ

ἀναγνωρίζουσι τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου, ἀλλὰ μολύνουσι τὰς γυναῖκας τῶν πλησίων; ἐν ἣ κλέπτουσι, ληστεύουσι, καὶ φονεύουσι, καὶ μεταβάλλουσι τὴν γῆν εἰς τόπον κολλάσεως;

Ὅσοι προτιμῶσι τὴν πρώτην κατάστασιν ἃς διδάσκωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἐπιμελῶς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Ὅσοι δὲ προτιμῶσι τὴν δευτέραν, ἃς πράττωσιν ὅ,τι πράττουσι τινες ἄπιστοι καὶ πεπλανημένοι, ἀναθέτοντες τὴν διδασκαλίαν τῶν τέκνων αὐτῶν εἰς τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀθρήσκους· εἰς τοὺς ἀπορρίπτοντας τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ τηροῦντας τὰ ἐντάλματα τῶν ἀνθρώπων.

Εἶπον, ὅτι μετὰ τῆς διδασκαλίας, περὶ ἧς ὁ λόγος, συνδέεται καὶ ἡ εὐδαιμονία τῶν γονέων. Τὸ παιδίον τὸ ὁποῖον ἀπὸ βρέφους ἐδιδάχθη ὑπὸ τῶν γονέων ἐπιμελῶς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὥς ὁ Τιμόθεος ἐδιδάχθη ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, δὲν θέλει πῶποτε περιφρονήσῃ, ἢ λησμονήσῃ, ἢ ἀμελήσῃ αὐτοῦς, οὔτε ὅταν ᾔναι ἀσθενεῖς, οὔτε εἰς αὐτὸ τὸ γῆρας, καθ' ὃ γίνονται ἐνίοτε ἐπαχθεῖς εἰς πάντας τοὺς ἄλλους.

Ἐὰν δὲν διδάσκητε τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπὸ βρεφικῆς ἡλικίας ν' ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν τὸν ἐπουράνιον ἡμῶν Πατέρα, μὴ περιμένετε ὅτι θέλουσιν ἀγαπᾶ ὑμᾶς ἔχοντας ἀσθενείας καὶ εἰς τὸ ἐπαχθὲς γῆρας.

3) Οἱ γονεῖς πρέπει νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἐπιμελῶς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, διότι ἡ καρδιά ἐνὸς παιδίου ὁμοιάζει πολὺ κῆπον, ὅπου κίθαι καὶ ἄγρια χόρτα παντὸς εἴδους εὐκόλως ἀναφύονται, ἐν ᾧ χρήσιμα φυτὰ ἀπαιτοῦσιν ἀδιάκοπον φροντίδα, καὶ συνεχῇ προσοχήν.

Ἄλλ' ἔως εἵπητε, ὅτι τὸ νὰ γίνηται πάντοτε λόγος

περὶ ὕρησκέας εἶναι ἴδιον τῶν μοναχῶν εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς ἐρήμους, καὶ οὐχὶ τῶν γονέων, οἵτινες ζῶσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ μάλιστα ἐν πόλει πεπολιτισμένῃ. Λανθάνεσθε ὅμως.

Οἱ γονεῖς, οἱ ζῶντες εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τὰς πόλεις, ἔχουσι περισσότεραν ἀνάγκην νὰ ὁμιλῶσι περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ Θεοῦ, τοῦ Χριστοῦ, τοῦ οὐρανοῦ, παρ' ὅσῃν ἔχουσιν οἱ ζῶντες εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰς ἐρήμους, διότι ὑπόκεινται εἰς πλειοτέρους πειρασμοὺς καὶ πνευματικῶς κινδύνους.

Ἐκτὸς τούτου, ὁ Θεὸς ὁ πλάσας τὸν ἄθρωπον, καὶ εἰπὼν, « οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον », καὶ ἐποίησε αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν, καὶ οὕτως ὠργάνισε καὶ κατέστησεν τὰς τῆς οἰκογενείας σχέσεις, ὡς σπουδαιότητας διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, διέταξε τοὺς γονεῖς νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἐπιμελῶς τὸν Λόγον αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἴσως νομίζετε, ὅτι τὰ τέκνα ὑμῶν ἔνεκον τύσης διδασκαλίας δύνανται νὰ βαρυνθῶσι καὶ νὰ ἀποστραφῶσιν αὐτήν. Καὶ τοῦτο ἴσως θέλει συμβῆ, ἐὰν δὲν διδάσκητε καταλλήλως καὶ πρεπόντως.

Ἐὰν δὲ δδηγήσητε τὰ τέκνα ὑμῶν εἰς κῆπὸν τινα ἵνα ἴδωσι τὰ ἄνθη καὶ εἴπητε πρὸς αὐτὰ ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὰ ἄνθη ταῦτα, καὶ προσκαλέσητε τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν σοφίαν τὴν φανερωμένην ἐν αὐτοῖς, καὶ ὁμιλήσετε περὶ τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς σοφίας, καὶ τοῦ κάλλους τοῦ ποιήσαντος αὐτὰ καὶ ἡμᾶς καὶ τὰ πάντα, καὶ διηγήσθε εἰς αὐτὰ ὅτι αὐτὸς μισεῖ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀγαπᾷ τὴν ἀγιότητα, θέλουσι τάχα βαρυνθῆ; Βεβαίως ὅχι. Καὶ όταν ἔχωσιν ὡραίους καρποὺς καὶ τροφὴν νόστιμον καὶ εἴπητε, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτὰ πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁμιλή-

σητε περὶ τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ δόντος πρὸς ὑμᾶς ἐν ἀφθονίᾳ τόσα ἀγαθὰ, καὶ ὅτι ἀπαιτεῖ ἀφ' ἡμῶν μόνον νὰ μεταχειριζώμεθα αὐτὰ θεόντως, καὶ νὰ μὴ ἀμαρτάνωμεν κατ' αὐτοῦ, θέλουσι τάχα βαρυνθῆ; Βεβαίως ὄχι· ἐναντίας θέλουσι συνδέει ἐν τῷ νῷ εὐχαρίστως τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ μετὰ παντὸς ἀγαθοῦ, τὸ ὅποῖον χαίρουσιν.

Ὅταν τὸ τέκνον ᾗναι ἀσθενές, ἐλὼν διευθύνῃτε τὸν νοῦν αὐτοῦ πρὸς ἐκείνον, ὅστις μόνος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ θεραπεύῃ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, καὶ ὁμιλήσητε περὶ ἐκείνου, ὅστις ἀνέστησε τὸν υἱὸν τῆς γῆρας, καὶ ἐλευθέρωσε τὴν θυγατέρα τοῦ ἑκατοντάρχου, καὶ ἀνῆγειρε τὸν Λάζαρον ἀπὸ τοῦ τάφου· ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ, καὶ ὅστις θέλει δώσει αἰώνιαν ζωὴν πρὸς πάντας τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν, θέλει τάχα βαρυνθῆ; Φρονῶ ὄχι.

Ἐλὼν τῶν γονέων αἱ καρδίαι ᾗναι ἀναίσθητοι πρὸς ταῦτα, τὰ ὅποια διδάσκουσι, καὶ ὁμιλῶσι περὶ αὐτῶν μόνον διότι φρονοῦσιν ὅτι εἶναι χρεός, εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι τὰ τέκνα θέλουσι βαρυνθῆ· διότι οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει ὁὖν προσέχουσιν εἰς λόγους, τοὺς ὁποίους ἄλλοι λέγουσι ἄνευ ζήσεως καὶ μετ' ἀδιαφορίας· καὶ διὰ τοῦτο λέγεται «Ὅυτοι οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐγὼ σὲ προστάζω σήμερον, θέλουσιν εἶσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Καὶ θέλεις διδάσκει αὐτοὺς ἐπιμελῶς εἰς τὰ τέκνα σου καὶ περὶ αὐτῶν θέλεις ὁμιλεῖ καθήμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ περιπατῶν ἐν τῇ ἐδρᾷ, καὶ πλαγιάζων, καὶ ἐγειρόμενος.» Ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, οἱ λόγοι οὗτοι πρῶτον μὲν πρέπει νὰ ᾗναι εἰς τὰς ὑμετέρας καρδίας, καὶ τότε θέλετε ὁμιλεῖ περὶ αὐτῶν πρεπόντως, μετὰ φόβου καὶ ζήσεως. Ἐλὼν

δμιλῆτε περὶ αὐτῶν, μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, μεθ' οὗ πολλοὶ δμιλῶσι περὶ χορῶν, καὶ θεάτρων, καὶ χρημάτων, καὶ πολυτελῶν ἐνδυμάτων, ἢ ὥς οἱ εἰδήμονες περὶ ἐπιστημῶν, τὰ τέκνα ὑμῶν θέλουσιν ἀκούει μετὰ περισσοτέρως εὐχαριστήσεως. Ἐὰν ὁδηγῆτε αὐτὰ εἰς τὸ ταμεῖον ἵνα προσεύχησθε μετ' αὐτῶν, καὶ διδάσκητε αὐτὰ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀντὶ νὰ ὁδηγῆτε αὐτὰ εἰς τὰ θεάτρα, καὶ εἰς τοὺς χοροὺς, πόσον καλῆτερον ἤθελεν εἶσθαι δι' αὐτά! καὶ δι' ὑμᾶς!

Ἐὰν οἱ γονεῖς ἀναγινώσκοντες τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ μελετῶντες τὰς ἐν αὐτῷ περιεχομένας ἀληθείας, ἡσθάνοντο τὴν αὐτὴν χαρὰν, καὶ τὴν αὐτὴν ζέσιν, τὴν ὅποιαν αἰσθάνονται τινες ἀναγινώσκοντες μυθιστορίας, ἡ θρησκευτικῇ αὐτῶν διδασκαλίᾳ ἤθελε διεγείρει τοὺλάχιστον τὴν προσοχὴν τῶν τέκνων, καὶ δὲν ἤθελε φανῇ τόσον ἐπαχθής.

4) Οἱ γονεῖς πρέπει νὰ διδάσκωσι ταῦτα ἐπιμελῶς πρὸς τὰ τέκνα, διότι ὅ,τι διδάσκεται τις εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν, τοῦτο καὶ μένει ἐντετυπωμένον εἰς τὴν ψυχὴν ἐφ' ὅλης τῆς ζωῆς. Διὰ τοῦτο λέγει ἡ Γραφή: «Διδάσκον τὸ παιδίον ἐν ἀρχῇ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, καὶ δὲν θέλει ἀπομακρυνθῇ ἀπ' αὐτῆς, οὐδὲ ὅταν γηράσῃ.» (Παροιμ. κβ'. 6.) Ὁ χαρακτήρ τοῦ παιδίου μορφοῦται πολὺ λάχις ἐν τῇ διαστήματι τῶν πρώτων δέκα ἐτῶν τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν εἴκοσιν ἐτῶν, εἶναι δύσκολον νὰ ὁδηγήσῃς αὐτὸ πρὸς τὸ ὀρθόν, ἐὰν παρημελήθῃ ἕως τότε.

Ὅστω βλέπομεν ὅτι πάντες σχεδὸν οἱ Ἰσραηλῖται οἱ ἔχοντες εἴκοσιν ἐτῶν ἡλικίαν καὶ ἐπέκεινα, ἀφῆθησαν εἰς τὴν ἔρημον, ἵνα ἐξολοθρευθῶσι. Τὸ δένδρον ὅταν μεγαλώσῃ δὲν λυγίζεται.

5) Οἱ γονεῖς πρέπει νὰ διδάσκωσι ταῦτα ἐπιμελῶς πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν, διότι ἐνδέχεται νὰ εὗρεθῶσιν αὐτὰ μετὰ ταῦτα εἰς περιστάσεις τοσούτῳ δεινὰς, τοσούτῳ λυπηρὰς, τοσούτῳ δδυνηρὰς, ὥς νὰ μὴ δύνανται νὰ εὗρωσιν οὐδαμῶς ἡδαιμὴ παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν εἰμὴ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου τί δύνανται νὰ παραμυθήσῃ ὑμᾶς τοὺς γονεῖς, ἢ τὰ τέκνα ὑμῶν; Θέλει τάχα παρηγορήσῃ αὐτὰ ὁ λογισμὸς, ὅτι ἔχουσι μεγάλας θησαυροὺς, πολλὰ πλούτη, ὥραϊα ἐνδύματα, ἐν ᾧ τὸ μόνον αὐτῶν ἐνδομα θέλει εἶσθαι μετὰ μικρὸν, ἐν σάβανον, καὶ ἡ μόνη αὐτῶν κατοικία ὁ τάφος; Καὶ μεγάλας τιμὰς, καὶ πλούτη, καὶ σφίαν ἂν ἀποκτήσωσι τὰ τέκνα ὑμῶν, καὶ ὅλας τὰς τέρψεις, καὶ τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου ἂν ἀπολάβωσιν, ταῦτα θέλουσι τάχα παρηγορήσῃ αὐτὰ, ὅταν ἔλθῃ ὁ θάνατος; Οὐχὶ βεβαίως!

Ἐξ ὧν εἴπομεν μανθάνομεν πόσον μεγάλως σφαλ-
λουσι πολλοὶ γονεῖς εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων αὐτῶν.
Δὲν διδάσκουσιν αὐτὰ τὴν ἀγίαν Γραφήν, δὲν ὁμιλοῦσιν
περὶ τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπης, οὐδὲ περὶ τῶν ἐπου-
ρανίων πραγμάτων. Ἡ διδασκαλία αὐτῶν εἶναι ὅλως ἐ-
ναντία εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἀντὶ νὰ διδάσκωσι τὰ τέ-
κνα αὐτῶν τί λέγει ὁ Θεός, διδάσκουσιν αὐτὰ τί λέγου-
σιν οἱ ἄνθρωποι, τί λέγει ὁ κόσμος.

Ἀλλὰ μὴ λησμονεῖτε, ὅτι ταχέως θέλετε ἀπαντήσῃ τὰ
τέκνα ὑμῶν ἐνώπιον τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι
θέλετε δώσῃ λόγον εἰς αὐτόν περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν δι-
δάσκετε αὐτὰ σήμερον.

Ἐὰν δὲν ἀγαπᾶτε νὰ διδάσκητε ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς
αὐτὸς ἐνετείλατο, τοῦτο εἶναι λυπηρὰ ἀπύδειξις, ὅτι δὲν
εἶναι ἐγκεχαραγμένα εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν, καὶ ὅτι αἱ

καρδίαι ὑμῶν δὲν διάκεινται καλῶς πρὸς τὸν Θεὸν
πρὸς τὸν λόγον αὐτοῦ.

«Ἄκουε Ἰσραὴλ!» ἀκούσατε πάντες ὑμεῖς ὅσοι εἰσθε-
νεῖς· «θέλεις ἀγαπᾷ Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς κι-
οίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δι-
μεύς σου καὶ αὗται οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐγὼ σὲ προσά-
σήμερον, θέλωσιν εἶσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ θέλεις
δάσκει αὐτοὺς ἐπιμελῶς εἰς τὰ τέκνα σου, καὶ περὶ
τῶν θέλεις ὁμιλεῖ καθήμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ πε-
πατῶν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ πλαγιάζων, καὶ ἐγειρόμενος.»

Ἰδοὺ ἔθεσα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν τὰ καθήκοι
τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα. Ἠκούσατε τὴν ῥητὴν παρὰ
γελίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲν πράττητε κατ' αὐτήν· ἐὰν ἰ-
ἐκτελῆτε αὐτήν, δὲν παρακούετε ἐμέ, ἀλλὰ τὸν Θεόν.

ΟΜΙΛΙΑ ΚΓ'.

ΚΑΙ ΤΡΙΤΗ

ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

ΠΡΟΣ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΑΥΤΩΝ.

Ἐπερ. ζ'. 4.

«Καὶ οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα
υμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ
καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου.

Τὸ ῥητὸν τοῦτο εἶναι σαφές· παριστᾷ δὲ δύο ἀντικείμενα πολὺ σπουδαῖα, εἰς τὰ ὅποια ἐπικαλοῦμαι δι' ὀλίγας στιγμὰς τὴν ὑμετέραν προσοχήν.

Πρῶτον μὲν, τὸν τρόπον, καθ' ὃν πρέπει νὰ φέρονται οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν·

Δεύτερον δέ, τὸ εἶδος τῆς παιδείας, ἐν ᾗ πρέπει νὰ ἐκτρέψωσιν ἢ νὰ ἀνατρέψωσιν αὐτά.

Καὶ πρῶτον αἱ ἐξετάσωμεν τὸν τρόπον, καθ' ὃν πρέπει νὰ φέρονται οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν.

Πρέπει νὰ φέρονται πρὸς αὐτὰ ἐξ ἀρχῆς τοῦ βίου αὐτῶν ὡς πρὸς ὄντα λογικὰ, συνετὰ, καὶ ἡθικὰ.

Γονεῖς τινες μεταχειρίζονται τὰ τέκνα αὐτῶν ὡς ἄν

καρδίαι ὑμῶν δὲν διάκεινται καλῶς πρὸς τὸν Θεόν καὶ πρὸς τὸν λόγον αὐτοῦ.

« Ἄκουε Ἰσραὴλ! ~~ἡ ἀκούσατε πάντες~~ ὑμεῖς ὅσοι εἰσθε γονεῖς· «θέλεις ἀγαπᾶ Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου· καὶ αὗται οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐγὼ σὲ προσάζω σήμερον, θέλῃσιν εἶσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ θέλεις διδάσκει αὐτοὺς ἐπιμελῶς εἰς τὰ τέκνα σου, καὶ περὶ αὐτῶν θέλεις ὁμιλεῖ καθήμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ περιπατῶν ἐν τῇ ὁδοῦ, καὶ πλαγιάζων, καὶ ἐγειρόμενος. »

Ἴδού ἔθεσα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν τὰ καθήκοντα τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα. Ἠκούσατε τὴν ῥητὴν παραγγελίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐάν δὲν πράττητε κατ' αὐτήν· ἐάν δὲν ἐκτελῆτε αὐτήν, δὲν παρακούετε ἐμέ, ἀλλὰ τὸν Θεόν.

ΟΜΙΛΙΑ ΚΓ'.

ΚΑΙ ΤΡΙΤΗ

ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

ΠΡΟΣ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΑΥΤΩΝ.

Ἐπερ. ζ'. 4.

«Καὶ οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα
ὁμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ
καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου.

Τὸ ῥητὸν τοῦτο εἶναι σαφές· παριστᾷ δὲ δύο ἀντικείμενα πολὺ σπουδαῖα, εἰς τὰ ὅποια ἐπικαλοῦμαι δι' ὀλίγας στιγμὰς τὴν ὑμετέραν προσοχήν.

Πρῶτον μὲν, τὸν τρόπον, καθ' ὃν πρέπει νὰ φέρονται οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν·

Δεύτερον δέ, τὸ εἶδος τῆς παιδείας, ἐν ᾗ πρέπει νὰ ἐκτρέφωσιν ἢ νὰ ἀνατρέφωσιν αὐτά.

Καὶ πρῶτον δὲ ἐξετάσωμεν τὸν τρόπον, καθ' ὃν πρέπει νὰ φέρονται οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν.

Πρέπει νὰ φέρονται πρὸς αὐτὰ ἐξ ἀρχῆς τοῦ βίου αὐτῶν ὡς πρὸς ὄντα λογικὰ, συνετὰ, καὶ ἡθικὰ.

Γονεῖς τινες μεταχειρίζονται τὰ τέκνα αὐτῶν ὡς ἄν

ἦσαν ὄντα ἄλογα, οἷον ἵπποι, ἡ κύνες, ἡ βόες, ἐνίοτε δὲ εἰς τρόπον οὐχὶ ἀρμόζοντα καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα, τὰ δοκοῦντα ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταστήσωμεν ἡμεῖς, καὶ εὐπειθῆ πρὸς ἡμᾶς.

Τὰ παιδία καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς νεωτάτης ἡλικίας ἔχουσιν ἰδίαν ἰδέαν τῆς τίς ἐστὶ καλὸν καὶ τί κακόν· τί δίκαιον καὶ τί ἀδίκον ἐν τῇ πρὸς αὐτὰ διαγωγῇ τῶν γονέων αὐτῶν· καὶ παρατηροῦσι τὴν καλὴν ἢ κακὴν αὐτῶν διάθεσιν εὐχαρίστως ἢ δυσσάρετως, καθόσον ἐνεργεῖται πρὸς αὐτά. Ἐὰν οἱ γονεῖς τιμωρῶσι τὰ τέκνα αὐτῶν, διότι εὐρίσκονται αὐτοὶ εἰς δυσκολίας περιστάσεις, ἢ διότι συνέθῃ νὰ ᾔναι ὠργισμένοι δι' ἄλλους λόγους, τὰ τέκνα ἐννοοῦσι τὸ ἄτοπον τούτου, καὶ αἰσθάνονται ὅτι ἀδικοῦνται, καὶ ἕνεκα τούτου ἐνίοτε παροργίζονται· οἱ δὲ γονεῖς εἶναι πταῖσται, καὶ παραθαίνουσι τὴν παραγγελίαν τοῦ Κυρίου· «Καὶ οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν.»

1) Παραθαίνουσι δὲ τὴν παραγγελίαν ταύτην, ὅσοι γονεῖς παροργίζουσι τὰ τέκνα αὐτῶν, τιμωροῦντες αὐτὰ οὐχὶ διὰ σφάλμα τι, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον διότι αὐτοὶ εἶναι νευρικοὶ, ἢ διότι εἶναι ὠργισμένοι ἕνεκα ἄλλων, πρὸς τοὺς δοκοῦντας δὲν τολμῶσιν ἢ ἴσως δὲν θέλουσι νὰ δεῖξωσι τὴν δυσσάρεσκειαν αὐτῶν. Τὰ παιδία βλέποντα καὶ αἰσθανόμενα τὴν ἀδικίαν τοιαύτης τιμωρίας χάνουσι βαθυμεθὺν τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν σέβας, ἴσως καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην.

2) Παραθαίνουσι τὴν παραγγελίαν ταύτην, ὅσοι γονεῖς παροργίζουσι τὰ τέκνα διδόντες ἀλόγους προσταγὰς, ἐπιβάλλοντες ἐπ' αὐτὰ ὑπερύκτους κόπους, ὑπὲρ τὴν δύναμιν εἴτε ἐν ἐργασίαις, εἴτε ἐν μελέταις, καὶ ἐν καιρῶν μὴ θέοντι, ἢ τοσοῦτον χρόνον ὥστε ν' ἀπαυδῇ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ

πνεῦμα, καὶ ἕνεκα τούτου χάνουσι τὴν προθυμίαν αὐτῶν, καὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν νὰ ἀρέσωσιν εἰς τοὺς γονεῖς.

3.) Παραθαίνουσι τὴν παραγγελίαν ταύτην καὶ ὅσοι γονεῖς ἀπαγορεύουσιν ἄνευ λόγου τὰς ἀλώας εὐθυμίας, καὶ τὰ παγνίδια τὰ ἀρμόζοντα εἰς νεαρὰν ἡλικίαν.

4.) Παραθαίνουσι τὴν παραγγελίαν ταύτην καὶ ὅσοι γονεῖς τιμωροῦσι τὰ τέκνα αὐτῶν μετὰ πολλῆς αὐστηρότητος ἕνεκα ἀκουσίτου περιστατικοῦ ἢ λόγους, εἰς ὃ καὶ αὐτοὶ οἱ γονεῖς ἐνδέχεται νὰ ὑποπέσωσιν ἢ γογγύζουσιν ἀκαταπαύστως καὶ ἐπιπλήττουσιν αὐτὰ διὰ μικρὰ ἢ φανταστικὰ σφάλματα, καὶ ἐνῶ τὰ τέκνα προσπαθοῦσι νὰ ἐκτελῶσι τὰ ὑπὸ τῶν γονέων παραγγελλόμενα τὸ κατὰ θύναμιν.

Τὸ παιδίον, πρὸς τὸ ὁποῖον φέρονται οἱ γονεῖς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, αἰσθάνεται ὅτι ἀδικεῖται, ἀπελπίζεται τοῦ νὰ εὐαρεστήσῃ αὐτοὺς, γίνεται εὐερέθιστον, καὶ ἐπὶ τέλους χάνει πᾶσαν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ φανῇ ἀρεστὸν πρὸς αὐτούς. Τὸ κακὸν ἀποτέλεσμα ταιαύτης πρὸς τὰ τέκνα διαγωγῆς φαίνεται καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα. Ἐὰν ἐπιτιμῶμεν καὶ τύπτωμεν συνεχῶς βοῦν ἢ ἵππον, θέλει ἐπὶ τέλους καταντήσῃ ἀδιάφορος καὶ χάνει καὶ αὐτὸς τὴν προθυμίαν αὐτοῦ, καὶ δὲν ἐπιταχύνει τὰ βήματα ἢ τὸ βᾶδισμα ἕνεκα τῶν κυπημάτων. Ἡ πράγτης, ἡ ἡμερότης, ἡ δεικαιοσύνη, ἡ ἀγάπη συνοδεύμεναι καὶ ὑπὸ σταθερότητος καὶ τῆς προσηκούσης τιμωρίας ἕνεκα ἐκουσίως σφαλμάτων σπανίως παρρηγίζουσι τὰ τέκνα. Τὸ ἐναντίον ἔτι μᾶλλον ἀγαπῶσι ταῦτα τοὺς γονεῖς, ὅταν ὑπ' αὐτῶν παιδεύονται πρεπόντως, καὶ καθ' ὃν τρόπον παρήγγειλεν ὁ Κύριος.

Οἱ μὲν γονεῖς πρέπει νὰ αἰσθάνωνται ὅτι ἔχουσι μὲν δικαίωμα νὰ τιμωρῶσι τὰ τέκνα αὐτῶν, οὐχὶ ὁμῶς διότι εἶναι οἱ ἰσχυρότεροι, ἀλλὰ διότι ἔχουσι κατὰ τινὰς περι-

εἰς αὐτοὺς ὡς ἐπὶ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν καλόν, καὶ διὰ τὴν ἀμέλειαν τοῦ ὁποῦ θείας τιμωρήσει αὐτοὺς ὁ Θεός. Τὰ δὲ τέκνα πρέπει νὰ μάθωσιν ὅτι ἡ τιμωρὶα ἡ ἐπιβαλλομένη εἰς αὐτὰ, ἐσάκεις παραβαίνουσι λογικὴν τινα διάταξιν ἢ νόμον, εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰς ὑγιεῖς ἀρχὰς τῆς οἰκιακῆς κυβερνήσεως, καὶ πρὸς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Οἱ γονεῖς πρέπει νὰ προσπαθῶσι νὰ ἐντυπώνωσιν εἰς τὰς καρδίας τῶν τέκνων αὐτῶν. ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὑπεράνω πάντων· ὅτι θέλει τιμωρήσει τοὺς γονεῖς ἐὰν ἀμελῶσι νὰ διδάσκωσι δεόντως τὰ τέκνα αὐτῶν, ἐὰν συγχωρῶσιν εἰς αὐτὰ νὰ ἔχωσιν τὴν ἰδίαν αὐτῶν θιέλῃσιν, καὶ νὰ ἀκολουθῶσιν ἀχαλίνωτα τὰς ἰδίας αὐτῶν κλίσεις καὶ ἐπιθυμίας. Καὶ διὰ νὰ ἐννοήσωσι καλῶς ταῦτα, πρέπει νὰ ἀνατραφῶσιν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου.

Τοῦτο μᾶς φέρει εἰς τὸ δεύτερον ἀντικείμενον τῆς ἐμιλίας, δηλαδὴ τὸ εἶδος τῆς παιδείας, ἐν ᾗ πρέπει νὰ ἐκτρέφωσιν ἢ νὰ ἀνατρέφωσιν αὐτὰ οἱ γονεῖς.

«Καὶ οἱ πατέρες, μὴ παριργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου.»

Διάφορα εἶδη παιδείας ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ, ἅτινα ὅμως θυνάμεθα νὰ διαίρεσωμεν εἰς δύο· εἰς παιδεῖαν τοῦ κόσμου, καὶ εἰς παιδεῖαν τοῦ Κυρίου. Καὶ ἡ μὲν παιδεῖα τοῦ κόσμου ἀποβλέπει εἰς μόνον τὸν κόσμον. Σκοπὸς αὐτῆς εἶναι νὰ ἐτοιμάσῃ τὰ παιδία νὰ ἀποκτήσωσι τὰ τοῦ κόσμου, νὰ λάβωσι τιμὰς ἀπὸ τοῦ κόσμου, νὰ μετέσχουσιν εὐὐπολήπτως τῶν τέρψεων τοῦ κόσμου, ἀμελεῖ δὲ ὅλως διόλου τὸν Κύριον, καὶ ὅσα αὐτὸς διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἐνετείλατο. Δὲν ἀποβλέπει οὔτε εἰς τὰ τοῦ οὐρανοῦ, οὔτε εἰς τὰ τῆς μελλούσης ζωῆς· περιλαμβάνει

τὴν ἀνάγνωσιν μυθιστοριῶν, καὶ οὐχὶ τὴν μελέτην τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Περιλαμβάνει χοροὺς καὶ θέατρα, ἀλλ' οὐχὶ προσευχὰς καὶ ψαλμωδίας· ἐπιτρέπει πολλάκις τὴν κολακείαν καὶ ἐκφράσεις εὐχαριστήσεως καὶ ἀγάπης μὴ ὑπαρχούσης, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ ψεῦδος, ὡς σκέπη τῶν ἀληθινῶν αἰσθημάτων, ἣ ὅπως μὴ προξενηθῇ εἰς τινα δυσαρέσκεια.

Ἡ δὲ παιδεία τοῦ Κυρίου περιλαμβάνει τὴν διδασκαλίαν, τὴν ὁποῖαν αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ, ἐν τῇ Θείᾳ Γραφῇ, παρήγγειλε· δηλαδὴ, τὴν σεμνότητά, τὴν πίστιν, τὴν ἀληθείαν, τὴν ἀληθινὴν πρὸς πάντας ἀγάπην, τὴν εἰλικρίνειαν, τὴν ἀπλότητά τοῦ χαρακτῆρος, τὴν διακαιοσύνην, τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας καὶ τὰ καλὰ ἔργα. Καὶ δὲν ἀμελεῖ μὲν τὰ ἑξωτερικά, ἀποδίδει δμως μᾶλλον εἰς τὰ ἑσωτερικά, τὰ τῆς ψυχῆς, καὶ ἀπαιτεῖ νὰ ᾔνοι ὁ ἄνθρωπος ὁποῖος φαίνεται.

Καὶ δὲν ἀρκεῖ νὰ διδάσκωσι μόνον ταῦτα οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέχνα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ δεικνύωσι διὰ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν ἔργων ὅτι θεωροῦσι τὴν παιδείαν τοῦ Κυρίου ὡς κανόνα τῆς ἰδίας αὐτῶν ζωῆς καὶ διαγωγῆς. Διότι ἡ διδασκαλία αὐτῶν θέλει ἐνεργεῖ ὀλίγον ἐπὶ τὰ τέχνα αὐτῶν ὅταν ἀποδείκνῳσι διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν, ὅτι δὲν ἔχουσιν ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, οὔτε ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ.

Ματαίως λέγουσιν οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέχνα, «ἀποτασσόμεθα τῷ Σατανᾷ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ πομπῇ αὐτοῦ,» καὶ «συντασσόμεθα τῷ Χριστῷ» ἐν ᾧ διδάσκουσι τὰ τέχνα αὐτῶν ὅλα τὰ ἔργα τοῦ

Σατανᾶ καὶ τὴν πομπὴν αὐτοῦ, οἷον ψεῦδος, ἀπάτην, ἀδικίαν, πορνείαν, μοιχείαν, πολυτέλειαν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, καὶ πᾶν ἔργον αἰσχρόν. — Εἰς μάτην οἱ γονεῖς φέρουσιν ἀναδόχους νὰ ὑπόσχωνται ἐν ὀνόματι τῶν τέκνων νὰ ἀποταχθῶσι τῷ Σατανᾶ καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ νὰ συνταχθῶσι τῷ Χριστῷ, ἐν ᾧ διδάσκουσιν αὐτὰ νὰ πράττωσιν ὅλα τὰ ἐναντία.

Τὰς ὑποσχέσεις ταύτας ἀκούομεν πολλάκις ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βαπτίσματος, γινομένης ὁμῶς, καθὼς φαίνεται, ὡς ἀπλοῦς τύπος καὶ ἄνευ σκοποῦ τοῦ νὰ διδάξωσιν τὰ τέκνα νὰ τηρῶσιν ὅ,τι αὐτοὶ ἦ ἀντὶ αὐτῶν οἱ ἀνάδοχοι ὑπόσχονται ἐν τῷ ὀνόματι τῶν τέκνων αὐτῶν! Πολλὰ ὀλίγοι γονεῖς, νομίζω, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν Χριστιανῶν διδάσκουσιν τὰ τέκνα αὐτῶν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸ μόνον ὄπλον, δι' οὗ δύνανται ν' ἀντικρούσωσι τὰς «μεθοδείας τοῦ διαβόλου!» (Ἐφ. ζ'. 11). Τινὲς δὲ καὶ ἀρνούνται νὰ θέσωσι τὸν Λόγον τοῦτον εἰς τὰς χεῖρας τῶν τέκνων· ἄλλοι δὲ καὶ παραδίδουσιν αὐτὸν τῷ πυρὶ ὡς ἐπικίνδυνον βιβλίον, καὶ ἀναθεματίζουν τοὺς διανέμοντας αὐτὸν εἰς τὸν λαόν. Ἄλλοι τινὲς πιστεύουσιν, ὅτι ἐὰν ἐκτρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου, θέλωσι καταστήσει αὐτὰ μελαγχολικὰ, ἀκατάλληλα εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον, ἀρμόδια μόνον νὰ ζῶσιν εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς ἐρημίας ὡς καλόγηροι καὶ καλογραῖαι. Σφάλλουσιν ὁμῶς· διότι ἡ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου διδασκαλία τείνει εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὰ τέκνα ἡμῶν εὐτυχέστερα, παρ' ὅσον δύνανται νὰ καταστήσῃ αὐτὰ οἷαδὴποτε κοσμικὴ ἀνατροφή.

Ἡ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου ἀνατροφή, προετοιμάζει τὰ τέκνα νὰ χαίρωσι τὴν ζωὴν ταύτην ὡς Λο-

γικά ὄντα, νὰ γείνωσιν εὐτυχέστερα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ νὰ καταστήσωσιν εὐτυχεστέρους ἄλλους μετὰ τῶν ὁποίων συναναστρέφονται. Πολλάκις παρετήρησα τὰ διάφορα ἀποτελέσματα τῶν διαφόρων τρόπων τῆς παιδείας, καὶ τοὺς διαφόρους τρόπους, καθ' οὓς ὑποφέρουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰς διαφόρους δοκιμὰς καὶ θλίψεις τοῦ βίου, καὶ εἶδον, ὅτι ὅταν πτωχεῖα ἢ θάνατος, παραδείγματος χάριν, τύχη εἰς τὴν οἰκογένειαν τὴν ἀνατραφεῖσαν μόνον κατὰ τὰς κοσμικὰς ἀρχάς, εἰς αἷ ἐπικρατοῦσι χοροὶ καὶ μουσικαί, ποτὲ δὲ ὕμνοι καὶ προσευχαί, τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας αὐτῆς εἶναι ἀπαρηγόρητα· τὸ μόνον φῶς, τὸ ὁποῖον εἶχον ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν ἐσθέσθη, καὶ ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ παρηγορήσῃ αὐτά. Ζητοῦσιν ἔνθεν κακεῖτε παρηγορίαν, ἀλλὰ δὲν εὐρίσκουσιν. Ἐκεῖνοι δὲ, οἵτινες ἦσαν σύντροφοι αὐτῶν εἰς τὰς κοσμικὰς ἡδονάς, φοβοῦνται τὴν πνοὴν τοῦ θανάτου· ἐνῷ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀνετράφησαν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου, εὐρίσκουσι παρηγορίαν ἀποδλέποντες εἰς αὐτὸν, ὅστις ὑπῆρξεν « ἄνθρωπος θλίψεων καὶ δόκιμος ἀσθενείας » εἰς ἐκεῖνον, ὅστις τοσοῦτον ἠγάπησε τὸν κόσμον, ὥς ἐδῶκε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ὅστις εἶναι ἡ μόνη ἀληθὴς πηγὴ παρηγορίας.

Οἱ γονεῖς, οἵτινες ἀμελοῦσιν ἢ ἀποποιοῦνται νὰ ἀναθρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου, ἀμελοῦσι τὰ καλῆτερα αὐτῶν συμφέροντα, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν, καὶ προστοιμάζουσιν αὐτὰ διὰ λύπας, διὰ συντριβὴν καρδίας, διὰ θλιβερὸν θάνατον, καὶ δι' αἰωνίαν δυστυχίαν. Καὶ ἂν ἀπολεσθῶσι τὰ τέκνα αὐτῶν, ὁ Θεὸς θέλει ἐκζητήσῃ τὸ αἷμα αὐτῶν παρὰ τῶν γονέων.

Οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα θέλουσι συναπαντηθῇ μετὰ θάνατον ἐνώπιον τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἂν τὰ τέκνα ἀπωλεσθῶσιν ἕνεκα τῆς ἀμελείας τῶν γονέων, ποῖαν ἀπολογίαν θέλουσι δώσει οὗτοι; Δὲν θέλει εἶσθαι τοῦτο ἀνεξάντλητος πηγὴ θλίψεως εἰς αὐτούς;

Πρὸς ὑμᾶς τοὺς γονεῖς λέγω· ἐὰν ἀγαπᾶτε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου, ὡς ἐνετείλατο ὑμῖν, καὶ οὐχὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ κόσμου. Μὴ παροργίζετε αὐτὰ διὰ πικρῶν λόγων ἄνευ αἰτίας, μὴ παροργίζετε αὐτὰ διὰ διαγωγῆς καλυπτούσης τὰ πρόσωπα τῶν τέκνων μετ' αἰσχύνης καὶ ἀτιμίας· μὴ παροργίζετε αὐτὰ τιμωροῦντες αὐτὰ ἀδίκως, καὶ μόνον διότι ὑμεῖς εἴσθε ὠργισμένοι καὶ ἰσχυρότεροι, ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ διότι ὁ Θεὸς ἐπέβαλεν εἰς ὑμᾶς τὸ καθήκον τοῦτο, ἵνα χαλινώγητε αὐτὰ ἀπὸ τοῦ κακοῦ, καὶ ὁδηγῆτε αὐτὰ εἰς τὴν δόξον τῆς εὐθύτητος καὶ τῆς ἀρετῆς, διότι εἶναι ἀναγκαῖον πρὸς ἀνατροφὴν αὐτῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου.

Τότε, ἐάν ποτε ἐργισθῶσι καθ' ὑμῶν, θέλουσιν ἰδεῖ, ὅτι ὠργισθῆσαν ἄνευ λόγου, καὶ θέλουσι σᾶς ἀγαπᾶ· μάλιστα θέλουσι σᾶς ἀγαπᾶ ἔτι μᾶλλον ἕνεκα τῆς τιμωρίας, γνωρίζοντα ὅτι ἐπράξατε τοῦτο αἰσθανόμενοι τὴν πρὸς αὐτὰ καθήκον, καὶ ἐπιθυμοῦντες τὸ συμφέρον αὐτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστιανὸς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παιδευόμενος, ἐνίσταται εὐλογεῖ αὐτὸν διὰ τὰς θλίψεις καὶ τὰς δοκιμασίας, τὰς ὁποίας ἀπέστειλεν ἐπ' αὐτὸν ὁ ἐπουράνιος Πατὴρ, ἵνα προετοιμάσῃ αὐτὸν διὰ καλητέραν ζωὴν ἐν τῷ μέλλοντι.

Ναὶ, ἐὰν οὕτως ἐκτρέφητε τὰ τέκνα ὑμῶν, θέλουσιν ἀγαπᾶ καὶ τρέφει ὑμᾶς, ὅταν σᾶς ἐγκαταλείψωσιν πάν-

τες οἱ ἄλλοι, καὶ ἀσθενοῦντας καὶ εἰς βαθὺ γῆρας· εἰς οὐ-
δεμίαν περίστασιν δὲν θέλουσι. σᾶς ἐγκαταλείψει.

Ἐὰν διδάσκητε αὐτὰ νὰ ᾔναι πιστὰ πρὸς τὸν Θεόν, αὐ-
τὸς θέλει ἐμπνεύσει εἰς αὐτὰ τὸ νὰ ᾔναι πιστὰ πρὸς ὑμᾶς.

α' Ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ
Κυρίου, » καὶ ὁ Κύριος θέλει εὐλογῇσαι ὑμᾶς καὶ τὰ
τέκνα ὑμῶν, νῦν καὶ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα. Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ ΚΑ΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΟ ΖΗΝ ΧΡΙΣΤΟΣ, ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΟΘΑΝΕΙΝ ΚΕΡΔΟΣ.

Φιλιπ. α. 21.

« Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός· καὶ τὸ
ἀποθανεῖν κέρδος. »

Ἐκ τῆς ῥήσεως ταύτης τινὲς ἐξέλαβον ὅτι ὁ Παῦλος
ἤθελε νὰ εἴπῃ ὅ,τι εἶπεν ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ·
« ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἔμοι Χριστός· » (Γαλάτ.
β'. 20.) καὶ ἐν τῇ πρὸς Κολοσσαῖς· « Ἀπεθάνετε γάρ,
καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ. Ὅταν
ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς
σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ. » (Κολοσσ. γ'. 3-4.)
Ἐγὼ δὲ ἐκ τῆς συναφείας τῆς ῥήσεως ταύτης μετὰ τῶν
προηγούμενων καὶ τῶν ἀκολουθίων ὑπολαμβάνω, ὅτι
ἤθελε νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ νὰ ζῇ αὐτὸς ἦτον ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ,
ἦτοι νὰ κηρύττῃ τὸν Χριστὸν, νὰ κάμνῃ γνωστὸν εἰς τοὺς
ἀνθρώπους τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, νὰ οἰκοδομῇ τὴν
βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ, νὰ κοπιᾷ δι' αὐτόν· καὶ ὅτι τὸ
νὰ ἀποθάνῃ ἤθελεν εἶσθαι δι' αὐτὸν κέρδος. Λέγει·

« Ἄλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ ὡς πάντοτε καὶ νῦν μεγα-
 λυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς,
 εἴτε διὰ θανάτου. Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀπο-
 θανεῖν κέρδος. Εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκὶ τοῦτό μοι καρπὸς
 ἔργου, καὶ τί αἰρήσομαι οὐ γνωρίζω. Συνέχομαι γὰρ ἐκ
 τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀπολυῖσαι καὶ σὺν
 Χριστῷ εἶναι· πολλῶ γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον· τὸ δὲ ἐπι-
 μένειν ἐν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς· καὶ τοῦτο
 πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ καὶ συμπαραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν
 εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως. » (Φι-
 λιππ. α. 20—25). Ἦτοι τὸ νὰ ζῇ ἐν τῇ σαρκὶ, καὶ νὰ
 κάμνη καλὸν οἰκοδομῶν ἄλλως ἐν τῇ πίστει, καὶ νὰ βλέ-
 πῃ καρποὺς τῶν κόπων αὐτοῦ ἤθελεν εἶσθαι εἰς αὐτὸν
 χαρά· ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν
 Χριστόν, καὶ νὰ ᾔναι μετ' αὐτοῦ ἥτον ἐπιθυμητόν· καὶ
 οὕτω δὲν ἔξευρε τί νὰ ἐκλέξῃ· ἐστενοχωρεῖτο.

« Συνέχομαι γὰρ » λέγει, « ἐκ τῶν δύο » καὶ τί νὰ ἐ-
 κλέξω δὲν γνωρίζω.

Ἰδοὺ μεγάλη καὶ ἀληθὴς ἀφοσίωσις εἰς τὸν Χριστόν.
 Ὁ Παῦλος ἐκ καρδίας ἠγάπα τὸν Χριστόν· ἐκ καρδίας
 ἐπεθύμει τὴν ἐξάπλωσιν τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ
 τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο ἐκοπιάζει νύκτα καὶ ἡμέραν. Διὰ
 τοῦτο εὐχαρίστως ὑπέφερε διωγμοὺς καὶ θλίψεις, καὶ τὴν
 ζημίαν ὄλων τῶν κοσμικῶν ἀγαθῶν. Ἐν αὐτῷ ἠλτή-
 θευεν ἡ παραβολὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 λέγοντος· « Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀν-
 θρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ὃς εὐρὼν
 ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακε πάντα, ὅσα
 εἶχε, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. » (Ματθ. ιγ'. 45—46) Ὅλα τὰ
 τοῦ κόσμου ἐλογάριαζεν ὁ Παῦλος ὡς ζημίαν ὡς πρὸς τὸν

Χριστόν. « Ἄλλ' ἄτινα ᾗ μοι κέρδη, ταῦτα ῥηγναι διὰ τὸν Χριστόν ζημίαν. Ἄλλα μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου· δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγαῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστόν κερδήσω, καὶ εὐρεθῶ ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει. » (Φιλιππ. γ'. 7—9). Συνησθάνετο ὅτι ὁ Χριστός ἦτον ἡ ζωὴ αὐτοῦ, καὶ ἐπεθύμει νὰ ζῇ μόνον, ὡς ἤδη παρετηρήθη, ἵνα κοπιᾷ δι' αὐτόν. Ὅσον ὁ φιλάργυρος ἀγαπᾷ τὰ χρηματικά κέρδη, τόσον καὶ ἔτι περισσότερον ὁ Παῦλος ἡγάπα τὸν Χριστόν. Ὅσον ὁ στρατιώτης ἀγαπᾷ τὴν τιμὴν καὶ τοὺς ἐπαίνους τοῦ στρατηγοῦ καὶ τὴν ἐπιδοκίμασίαν τῆς πατρίδος αὐτοῦ, τόσον καὶ ἔτι περισσότερον ὁ Παῦλος ἡγάπα τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐπιδοκίμασίαν τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅσον οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει ἀγαπῶσι τὸν κόσμον καὶ τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου, τόσον καὶ χιλιάκις περισσότερον ὁ Παῦλος ἡγάπα τὸν Χριστόν. « Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός· καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. » Ἀγαπῶμεν ἡμεῖς τινὰ φίλον, πατέρα, μητέρα, ἀδελφόν, ἀδελφὴν, σύζυγον ἢ τέκνον; Ὁ Παῦλος ἡγάπα τὸν Χριστόν ἔτι περισσότερον. Ἀγαπῶμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν; Ὁ Παῦλος ἡγάπα τὸν Χριστόν περισσότερον. Πρὸς τινὰ φίλους, οἵτινες ἐπροσπάθησαν νὰ καταπεισῶσιν αὐτόν νὰ μὴ ἀναβῇ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἦθελε κινδυνεύσει, εἶπε· « Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθροπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐτοιμῶς ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. » (Πράξ. κα' 13). Οὕτω

καὶ πρὸς τοὺς ἐν Ἐφέσῳ πρεσβυτέρους εἶπε· «Καὶ νῦν ἰδοὺ, ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσαντά μοι μὴ εἰδώς. Πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται λέγον· ὅτι θεσμός με καὶ θλίψεις μένουσιν· ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιῶμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν μου τιμίαν ἑμαυτῷ, ὥς τελειῶσαι τὸν ὀρόμον μου μετὰ χαρᾶς καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.» (Πράξ. κ'. 22—24.)

«Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός· καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος.»

Ἀλλὰ διὰ τί ἤτον ἡ πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπη αὐτοῦ τοσοῦτον μεγάλῃ; ἡ ἀφοσίωσις εἰς αὐτὸν τόσον ἔξοχος;

Ἐπειδὴ ἔβλεπεν ἐν αὐτῷ τελείαν ἡθικὴν ὠραιότητα καὶ ἐννόει ὅτι «ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς.» (Κολοσσ. β'. 9) ὅτι ἐγενήθη ἡμῖν, ὥς λέγει, «σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός, καὶ ἀπολύτρωσις.» (Κορινθ. α'. 30) ὅτι διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἶχεν ἀποκτήσει διὰ πάντας τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτὸν ζωὴν· ὅτι διὰ τοῦ Χριστοῦ εἶχε λάβει αὐτὸς νέαν ζωὴν, ζωὴν αἰώνιον· ὅτι ἐλυτρώθη διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι δὲν ἤτο πλέον ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὅτι ἤτον ἀναγεγεννημένος ἐκ Θεοῦ, καὶ ἡγάπα τὸν Θεὸν ἐν Χριστῷ ὥς ἐν παιδίον φύσει ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ.

Ὅταν βλέπωμεν ἄνθρωπον μεγάλον καὶ ἀγαθόν, συνετὸν καὶ εὐεργέτην, ἀγαπῶμεν αὐτόν, ἀγαπῶμεν νὰ δμῶμεν περὶ αὐτοῦ καὶ τῶν προτερημάτων αὐτοῦ, καὶ ὅσον περισσότερον βλέπομεν αὐτόν, τόσον περισσότερον θαυμάζομεν αὐτόν. Μετὰ τῶν δοξασιῶν, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ Παῦλος περὶ τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ θαυμά-

ζη καὶ ἀγαπᾷ αὐτὸν καὶ νὰ ἐπιθυμῇ νὰ ᾔνοι μετ' αὐτοῦ.
« Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός· καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. »

Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὁ Παῦλος δὲν εἶχε τι νὰ ἐλπίζῃ· οὔτε προθιθασμὸν εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν ἐκκλησίαν, ὡς Ῥαβ-
βὶ ἢ διδάσκαλος, ὡς ὁ Γαμαλιήλ· οὔτε γαίας, οὔτε οἴκους·
οὔτε ἄλλο τι κοσμικὸν κέρδος, οὔτε ἡδονάς, οὔτε τιμὰς.
Ἐκοπίαζε διὰ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Ἐδιώκετο, κατεφρο-
νεῖτο. Εἰς κινδύνους ἦτο πολλάκις, καὶ ἀγρυπνίας, καὶ
νηστείας, εἰς πείναν καὶ γυμνότητα, καὶ πολλὰς μερί-
μνας καὶ ὑπὸ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ἡγάπα, ἐθεω-
ρεῖτο ὡς ἀχρεῖος αἰρετικὸς καὶ ἀνάξιος τοῦ ζῆν· καὶ οἱ
ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ αὐτοῦ,
πολλάκις ἐζήτουν ν' ἀφαιρέσωσι τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Τί ἡ-
δύνατο νὰ περιμένῃ ὁ τοιοῦτος εἰς τὸν κόσμον τοῦτον;

Καὶ ἐὰν ἡδύνατο νὰ κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, δὲν ἤ-
θελε χαίρει ἐν αὐτῷ τόσον ὅσον ἐν Χριστῷ. Διὰ τὸν
Παῦλον ὁ κόσμος δὲν εἶχε θέληγητρα πολλά. Ἡ ὠραιότης
καὶ ἡ δόξα τοῦ κόσμου δὲν ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν ὡς πρό-
τερον. Ἐγείναν ἀφανεῖς ἕνεκα τῆς ὑπεροχῆς τῆς ὠραιό-
τητος καὶ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὡς οἱ ἀστέρες ἕνεκα τῆς
λάμπους τοῦ ἡλίου, ὅταν ἀνατελῇ, γίνονται ἀφανεῖς.
« Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο, » λέγει, « καυχᾶσθαι, εἰμὴ ἐν τῷ
σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ
κόσμος ἐσταύρωται, καὶ τῷ κόσμῳ » (Γ' αλ. ς'. 14).

Ὁ ἐπιστήμων ἄνθρωπος εὕρισκε ἡδονὴν θεωρῶν τὰ
λεγόμενα τῆς φύσεως ἔργα, τὴν ὁποῖαν ὁ ἀμαθὴς ὑδέποτε
συναισθάνεται. Οὕτω καὶ ὁ Παῦλος θεωρῶν διὰ τῆς
πίστεως τὸ αἷτιον τῆς φύσεως, τὸν ποιητὴν τοῦ παντός,
τὴν πηγὴν τῆς σοφίας καὶ ἀγαθότητος, εἶχε χαρὰν καὶ
ἀγαλλίασιν, τὴν ὁποῖαν ὁ ἐπιστήμων οὐδέποτε εἶχεν·

εἰλκύνετο δὲ πρὸς τὸν Χριστὸν ὑπὸ τῆς ἀγάπης, ἥτις ἦτον ἰσχυροτέρα τοῦ θανάτου, καὶ τὴν ὁποῖαν ὅλα τὰ ὕδατα τοῦ μίσους, τῆς καταφρονήσεως, καὶ τῶν διωγμῶν τοῦ κόσμου δὲν ἠδύναντο νὰ σθέσωσι. « Πέπεισμαι γάρ, » λέγει, « ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὑψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρῖσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. » (Ρωμ. ἡ. 38—39). Εἰς τοιοῦτον ἄνθρωπον, οἷος ὁ Παῦλος, ὁ θάνατος εἶναι ἀληθινὸν καὶ μέγα κέρδος. « Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός· καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. »

Ὁ Παῦλος ἐθεώρει τὸν θάνατον ὡς κέρδος, ἐπειδὴ ᾔθελεν ἐλευθερώσει αὐτὸν ἀπὸ πάσας τὰς λύπας καὶ θλίψεις, τὰς προσερχομένας ἐκ τῶν διωγμῶν καὶ τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐναντιότητος τῶν ἐχθρῶν· ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον εἶχε συνεχῶς κατὰ τῆς ἀμαρτίας, καὶ τοῦ νοσηροῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ, τοῦ Σατανᾶ· ἀπὸ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζεν ἐπίγειον οἶκIAN τοῦ σκήνους, εἰς τὴν ὁποῖαν τοιοῦτον ἐστέναζεν· ᾔθελε δὲ ὁ θάνατος φέρει αὐτὸν εἰς ἐκείνην τὴν ἀχειροποίητον οἶκIAN καὶ αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. » (Β'. Κορινθ. ε'. 1) εἰς ἐκείνας τὰς μονὰς, τὰς ὁποίας ὁ Χριστὸς ὑπῆγε ἵνα ἐτοιμάσῃ διὰ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ὅπου ὁ Θεὸς ᾔθελεν ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ὅπου ᾔθελεν εἶσθαι αἰωνίως μετὰ πάντων τῶν ἁγίων « ἐν τῷ φωτί. »

Ὁ Σωκράτης ἐστοχάζετο ὅτι ὁ θάνατος ᾔθελεν εἶσθαι εἰς αὐτὸν κέρδος, ἐὰν ἠδύνετο νὰ ὑπάγῃ καὶ νὰ ᾔῃαι μετ' Ὀμήρου καὶ Ὡσιόδου καὶ ἄλλων τοιούτων· ἐνόμιζεν ὅτι ὁ θάνατος ᾔθελεν εἶσθαι κέρδος, ἐὰν ἦτον αἰώνιος ὕπνος· ἐν

τῇ ἀπολογίᾳ αὐτοῦ λέγει· «Κινδυνεύει γάρ μοι τὸ συμβε-
 θηκὸς τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι· καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς
 ὀρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἰόμεθα κακὸν εἶναι τὸ
 τεθνάναι ἐννοή-
 σωμεν δὲ καὶ τῇδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστὶν ἀγαθὸν αὐτὸ
 εἶναι· δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μη-
 δὲν εἶναι, μηδ' αἰσθησὶν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τε-
 θνεῶτα, ἢ, κατὰ τὰ λεγόμενα, μεταβολὴ τις τυγχάνει ἥσα
 καὶ μετοίκησις τῆς ψυχῆς τοῦ τόπῃ τῇ ἐνθένδε εἰς ἄλλον
 τόπον· καὶ εἴτε δὴ μηδεμίᾳ αἰσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὕ-
 πνος, ἐπειδὴν τις καθεύδων μηδ' ὄναρ μηδὲν ὄρα, θαν-
 μάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος
 εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαι ἐστὶν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλ-
 λον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστὶ τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἔκει εἰσὶν
 ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μείζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἂν, ὢ
 ἄνδρες δικασταί; Εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς ἄδου, ἀπαλ-
 λαγείς τουτωνὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὐρήσσει
 τοὺς ὡς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικά-
 ζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριτό-
 λεμος, καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν
 τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἄρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὀρ-
 φεὶ συγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὀμήρῳ,
 ἐπὶ πόσῳ ἂν τις δεῖται ἂν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις
 ἐθέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτά εἰσιν ἀληθῆ.» (Πλατ. Ἀπολ.
 Σωκρ. τόμ. α. σελ. 76—78. ἐκδ. λειψ. 1813.)

Καὶ ἐὰν ὁ Σωκράτης, ἔχων τοιαύτην ἀσθενῆ καὶ ἀμφι-
 βολὸν ἐλπίδα τῆς ἀθανασίας, καὶ τῆς κοινωνίας τῶν τοιού-
 των, οἷον τοῦ Ὀρφέως, καὶ Μουσαίου, τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἡ-
 σιόδου, ἐθεώρει τὸν θάνατον ὡς κέρδος, πόσῳ μᾶλλον ὁ
 Παῦλος, ὅστις εἶχε τὴν βεβαίαν ἐλπίδα μακαρίας ἀθανα-

σίας, καὶ αἰώνιᾳ μακαριότητι, καὶ τῆς κοινωνίας τῆς Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, τοῦ Μωϋσέως καὶ Σαμὲλ, τοῦ Δαβὶδ καὶ Ἡσαΐα, καὶ ὅλων τῶν δικαίων πνευμάτων τῶν τετελειωμένων, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, «ἐν ᾧ εἰσὶ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι!» (Κολοσ. β'. 3.)

Ἐὰν ὁ Σωκράτης ὡς φιλόσοφος ἐθεώρει τὸν θάνατον κέρδος, πόσω μᾶλλον ὁ Παῦλος ὡς χριστιανὸς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ· «ἐμοὶ γὰρ, τὸ ἀποθανεῖν κέρδος.»

Εἰς ὅλους δὲ, ὅσοι πιστεύουσιν, ὡς ὁ Παῦλος ἐπίστευε, ζῶσιν, ὡς αὐτὸς ἔζη, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ· εἰς ὅλους ὅσοι ἀγαπῶσι τὸν Χριστόν, ὡς ὁ Παῦλος ἠγάπα αὐτόν, ὁ θάνατος θέλει εἶσθαι κέρδος, ἀνέκφραστον κέρδος. Οἱ τοιοῦτοι δὲν πρέπει νὰ φοβῶνται τὸν θάνατον, εἰς οἵανδ' ἴπυτε μορφὴν ἔρχεται, καὶ εἰς οἷονδ' ἴπυτε τύπον, καὶ εἰς οἵανδ' ἴπυτε εἰσὶν ἡλικίαν ὅταν ἔλθῃ. Εἰς τοὺς τοιοῦτους ὁ θάνατος θέλει εἶσθαι ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς· θέλει φέρει αὐτοὺς εἰς τὰ προπύλαια τῆς ναοῦ τοῦ Θεοῦ· θέλει ἀνοίξει δι' αὐτοὺς τὰς πύλας τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ, τῆς πόλεως τοῦ ζῶντος Θεοῦ· καὶ εἰσάξει αὐτοὺς εἰς τὴν κοινωνίαν μυριάδων ἁγίων καὶ ἀγγέλων· εἰς τὴν πανήγυριν καὶ ἐκκλησίαν τῶν πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων καὶ εἰς τὸν Θεὸν τὸν κριτὴν τῶν πάντων, καὶ εἰς τὸν τῆς νέας διαθήκης μεσίτην, τὸν Ἰησοῦν (Εβρ. ιβ'. 22 — 24.) καὶ τότε θέλουσιν ἀναγνωρίσαι ὅτι ὁ θάνατος εἶναι δι' αὐτοὺς κέρδος. Ἐὰν δὲ καὶ ἡμεῖς, ἡμεῖθα χριστιανοί. οἷος ἦτον ὁ Παῦλος, αἰώνια μακαριότης ἀναμένει ἡμᾶς, ὅταν ἔλθῃ ὁ θάνατος. Ἐὰν ζῶμεν διὰ τὸν Χριστόν, καὶ θυνώμεθα νὰ εἴπωμεν ἐν ἀληθείᾳ, «ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός,» βεβαίως εἰς ἡμᾶς ὁ θάνατος θέλει

εἶσθαι κέρδος· καὶ ἐὰν ἡμεῖς κατὰ τὸ παρὸν τεθλιμμένοι, ὥς ἔχωμεν ὑπομονήν· μετ' ὀλίγον θέλει ἔλθῃ ὁ θάνατος, καὶ ταχέως θελούμεν ἐμῶς εἰς ἀτελεύτητον δόξαν καὶ ἀγαλλίασιν.

Εἰς ὅλους δέ, ὅσοι δὲν πιστεύουσιν ὡς ὁ Παῦλος ἐπίστευε, δὲν ζῶσιν ὡς αὐτὸς ἔζη, καὶ δὲν ἀγαπῶσι τὸν Χριστὸν ὡς αὐτὸς ἠγάπα, ὁ θάνατος θέλει εἶσθαι ζημία! ἀθεράπευτος ζημία! θέλει ἀφαιρέσει ἀπ' αὐτῶν ὅλας τὰ ματαίας διασκεδάσεις, ὅλας τὰς ἁμαρτωλὰς ἡδονάς, ὅλα τὰ ἄδικα κέρδη, τὰ ὅποια ἀπέκτησαν διὰ τῆς ἀπάτης, καὶ τῆς καταδυναστείας τῶν πτωχῶν, τῶν χηρῶν, καὶ τῶν ὀρφανῶν· ὅλον τὸν πλοῦτον, εἰς τὸν ὅποιον νῦν καυχῶνται, καὶ ὑπερηφανεύονται καὶ τοσοῦτον ἀγαπῶσι.

Ὁ θάνατος δὲν θέλει ἀφῆσει αὐτοὺς νὰ λάθωσί τι μετ' ἑαυτῶν, ἐξ ὅλης τῆς περιουσίας αὐτῶν. Ἀντὶ τῶν λαμπρῶν φορεμάτων, θέλει τὸς ἐνδύσει μὲ σάβαν· καὶ ἀντὶ χρυῶν καὶ θεάτρων, καὶ μουσικῶν ὀργάνων, καὶ ἐσθλῶν, θέλει εἰσάξει αὐτοὺς εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ὅπου θέλει εἶσθαι αἰώνιος κλαυθμὸς καὶ βρυγμοὶ τῶν ὀδόντων, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ. Τοῦτο θέλει εἶσθαι ἐπαισθητὴ ζημία! Καὶ αὕτη ἀναμένει ὅλους τοὺς ἀμετανόητους ἁμαρτωλοὺς, καίτοι ἐπιστῆμονας, καίτοι πλοσίους, καίτοι ἐνδόξους ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Τὴν καταδίκην αὐτῶν θέλει σφραγίσαι ὁ θάνατος, ὥστε νὰ μὴ ἔχωσι πλέον εὐκαιρίαν νὰ μετανόησωσι. Τὸ πᾶν δι' αὐτοὺς εἶναι ζημία!

Εἰς αὐτοὺς τὸ ζῆν, κόσμος· καὶ τὸ ἀποθανεῖν, ζημία!

Εἴθε δ Θεὸς νὰ σώσῃ ἡμᾶς πάντας ἀπὸ τοιαύτην φοβερὰν ζημίαν· καὶ νὰ φέρῃ ἕκαστον ἡμῶν εἰς τοιαύτην κατάστασιν ψυχῆς, ὥς νὰ δύνηται νὰ εἴπῃ ἐν ἀληθείᾳ, «Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός· καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος.» Ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ Α'. Περὶ βαπτίσματος (Περὶ τοῦ Βαπτί- σματος τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Χριστοῦ)	Σελ. 3—12
ΟΜΙΛΙΑ Β'. Περὶ Βαπτίσματος (Περὶ τοῦ Χριστι- ανικοῦ Βαπτίσματος)	13—22
ΟΜΙΛΙΑ Γ'. Περὶ Βαπτίσματος (Περὶ τοῦ Ἰουδαϊ- κοῦ καὶ ἐθνικοῦ Βαπτίσματος)	23—40
ΟΜΙΛΙΑ Δ'. Περὶ Βαπτίσματος (Περὶ τοῦ Βαπτί- σματος τῶν νηπίων καὶ ἐνηλίκων)	41—51
ΟΜΙΛΙΑ Ε'. Καὶ Πρώτη περὶ Θρησκευτικῆς Νο- μοθεσίας· ἡ Θεὸς ὁ μόνος Νομοθέτης	53—62
ΟΜΙΛΙΑ ΣΤ'. Καὶ Δευτέρα περὶ Θρησκευτικῆς Νο- μοθεσίας· ἡ Θεὸς ὁ μόνος Νομοθέτης	63—73
ΟΜΙΛΙΑ Ζ'. Καὶ Τρίτη περὶ Θρησκευτικῆς Νομο- θεσίας· ἡ Θεὸς ὁ μόνος Νομοθέτης	75—85
ΟΜΙΛΙΑ Η'. Περὶ τῆς διὰ Πίστewος Σωτηρίας . .	87—96
ΟΜΙΛΙΑ Θ'. Περὶ τῶν ἔργων	97—107
ΟΜΙΛΙΑ Ι'. Περὶ τοῦ τέλους τοῦ Νόμου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου	109—120
ΟΜΙΛΙΑ ΙΑ'. Καὶ Πρώτη περὶ Νηστείας . . .	121—131
ΟΜΙΛΙΑ ΙΒ'. Καὶ Δευτέρα περὶ Νηστείας . . .	133—143
ΟΜΙΛΙΑ ΙΓ'. Περὶ διακρίσεως φαγητῶν . . .	145—156
ΟΜΙΛΙΑ ΙΔ'. Περὶ Χριστιανικῆς ἐλευθερίας . . .	157—168
ΟΜΙΛΙΑ ΙΕ'. Καὶ Πρώτη περὶ ἀληθοῦς ἐλευθερίας .	169—181
ΟΜΙΛΙΑ ΙΣΤ'. Καὶ Δευτέρα περὶ ἀληθοῦς Ἐ- λευθερίας	183—190

ΟΜΙΛΙΑ ΙΖ'. Περὶ τοῦ νόμου τῆς ἐλευθερίας . .	191—
ΟΜΙΛΙΑ ΙΗ'. Καὶ Πρώτη περὶ τῶν Πειρασμῶν τοῦ Χριστοῦ	203—
ΟΜΙΛΙΑ ΙΘ'. Καὶ Δευτέρα περὶ τῶν Πειρασμῶν τοῦ Χριστοῦ	215—
ΟΜΙΛΙΑ Κ'. Καὶ Τρίτη περὶ τῶν Πειρασμῶν τοῦ Χριστοῦ	225—
ΟΜΙΛΙΑ ΚΑ'. Καὶ Πρώτη περὶ καθηκόντων τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν	239—
ΟΜΙΛΙΑ ΚΒ'. Καὶ Δευτέρα περὶ καθηκόντων τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν	251—
ΟΜΙΛΙΑ ΚΓ'. Καὶ Τρίτη περὶ καθηκόντων τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν	261—
ΟΜΙΛΙΑ ΚΔ'. Περὶ τοῦ τὸ ζῆν Χριστοῦ, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος	271—

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ.

1) ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΤΙΚΟΝ πρὸς τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Συρίᾳ φίλους αὐτοῦ, τῇ 5 Σεπτεμβρίου 1825, τυπωθὲν ἐν Ἀμερικῇ 1826.

2) ΑΠΟΛΟΓΙΑ, ἐραρισθεῖσα ἐκ τινων Ἑλληνικῶν Ἐφημερίδων μετὰ παρατηρήσεων τινων καὶ προσθηκῶν ἀπὸ τὰ Συγγράμματα Ἐπιφανίου, Χρυσοστόμου, Βασιλείου, Εἰρηναίου, Κλήμεντος καὶ ἄλλων φωστήρων τῆς Ἐκκλησίας, διαπρεψάντων πρὸ τῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος μετὰ Χριστοῦ, τυπωθεῖσα ἐν Ἀθήναις 1845.

3) ΛΟΓΟΣ ἐνώπιον τοῦ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ ἐν Ἀθήναις 11/23 Ἀπριλίου 1846, τυπωθεὶς ἐν Νέᾳ Ὑόρκ (New York) 1847, καὶ ἐν Κανταβριγίᾳ τῆς Νέας Ἀγγλίας 1857.

4) ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, τυπωθεῖσα ἐν Κανταβριγίᾳ τῆς Νέας Ἀγγλίας 1851, καὶ 1857.

5) ΤΕΛΕΤΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, τυπωθεῖσαι ἐν Ἀθήναις 1851.

6) Περὶ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗΣ τῶν ΘΕΙΩΝ ΓΡΑΦΩΝ τυπωθεῖσας ἐν Ἀθήναις 1856.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

• www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

Θ Μ Ι Λ Ι Α Ι
www.littool.com.cn
ΙΩΝΑ ΚΙΝΓ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣΑΙ
ΚΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

« Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε. »

(Α'. Θεσσαλ. ι. 21)

.....
ΤΟΜΟΣ Β'.
.....

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Κάτωθι τοῦ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Παγκαῶ

Ὁδὸς Κυρίως ἢ Νέων Λατρῶν ἀριθ. 872.

—
1859.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ ΚΕ΄.

ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Ἐξοδ. κ'. 3.

«Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. »
ῥητοὶ «Μὴ ἔχῃς ἄλλους θεοὺς πλὴν ἐμοῦ.»

Ἡ θεία Γραφή οὐδαμῶς λέγει ὅτι ὑπάρχει Θεός· ἀλλὰ πανταχοῦ ἐν αὐτῇ λαμβάνεται ὡς δεδομένον ὅτι ὑπάρχει, ὡς πρᾶγμα φανερόν καὶ ἀναντιρρήτον, ὥστε ὁ λέγων οὐκ ἔστι Θεός, θεωρεῖται ὡς ἄφρων. (ψαλμ. ιδ'. 1.)

«Ἐν ἀρχῇ » λέγει, «ἐποίησεν ὁ Θεός τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. » «Καὶ ἐλάλησε Κύριος πάντας τοὺς λόγους τῆς λέγων· ἐγὼ εἶμαι Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας, οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.»

Ἐάν λοιπὸν ἐρωτᾷτε, ποίας ἀποδείξεις ἔχομεν ὅτι ὑπάρχει Θεός ἐνῷ εἶναι αὔλος, καὶ ἀόρατος, καὶ οὐδὲμιᾶς αἰσθήσεως ἀντικείμενον ; ἀποκρίνομαι· τὰς αὐτὰς ἀποδείξεις ὅσας ἔχομεν, ὅτι ὑπάρχω ἐγώ, ἢ ὅτι ὑπάρχετε σεῖς. Ποίας ἀποδείξεις ἔχετε σεῖς ὅτι ὑπάρχω ἐγώ ; ἢ ποίας

ἀποδείξεις ἔχω ἐγὼ, ὅτι ὑπάρχετε σεῖς; Τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ πνεῦμα, ἡ ψυχὴ. Ἄλλ' ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶναι αὔλος καὶ ἄρατος, ὡς ὁ Θεός· ἐκ τῶν κινήματων δὲ τοῦ σώματος ἐννοοῦμεν ὅτι ὑπάρχει ἐν αὐτῷ πνεῦμα ἡ ψυχὴ· καὶ τὸν χαρακτῆρα δὲ τὸν νοητικὸν καὶ τὸν ἡθικὸν τοῦ πνεύματος τούτου ἢ τῆς ψυχῆς ταύτης τοῦ ἀνθρώπου μαθαίνομεν ἐκ τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ, καὶ ἐξ ὧν ἄλλως πως φανερόν ἐστι διὰ τοῦ σώματος. Οὕτω καὶ τὸ αὔλον καὶ αἰδίου πνεῦμα, τὸ πανταχῶ παρὸν καὶ τὰ πάντα πληρῆν, ἐννοοῦμεν ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, τὰ ὅποια βλέπομεν καὶ ἡμεῖς καὶ πάντα τὰ ἔθνη· καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· «Δίδει τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστι ἐν αὐτοῖς· ὁ γὰρ Θεὸς αὐτοῖς ἐφανερώσας· τὰ γὰρ ἄρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε αἰδὸς αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸς ἀναπολόγητος.» (Ῥωμ. α. 19—20.)

Ὅστις δὲν πιστεύει ὅτι ὑπάρχει Θεός, εἶναι ἀναπολόγητος. Οὐδεὶς εἰμὶ ὁ ἄφρων, λέγει «οὐκ ἔστι Θεός.» Ὅπου βλέπομεν σχέδιον, σκοπὸν, καὶ τάξιν, ἐννοοῦμεν ὅτι ὑπάρχει πνεῦμα, τὸ ὅποιον ἐσχεδίασεν, ἐσχόπει, καὶ ἔβαλεν εἰς τάξιν καὶ ὅπου βλέπομεν κίνησιν ἐννοοῦμέν τι κινεῖν.

Δύναται δὲ τις νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι συνετός τις ἄνθρωπος, σοφός τις ἀρχιτέκτων ἐσχεδίασε τὸν Παρθενῶνα; ἢ τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός; οὐδεὶς. Καὶ περὶ τοῦ κόσμου δὲ καὶ πάντων τῶν τοῦ κόσμου, καὶ πάντων τῶν τοῦ οὐρανοῦ, τῶν ὁρατῶν, δὲν δύναται τις νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι ὁ πάνσοφος ἐσχεδίασε τὰ πάντα.

Πανταχοῦ βλέπομεν σκοπὸν, σχέδιον, καὶ τάξιν, καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ ἐνὸς πράγματος ἐπὶ τοῦ ἄλλου. Τοῦτο βλέπομεν ἐν τῇ βροχῇ, ἥτις πίπτουσα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς

γῆς ἐτοιμάζει τροφήν διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη. Τοῦτο βλέπομεν ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ κοράμην, ὅστις δεχόμενος καὶ χωνεύων καὶ μεταποιῶν τὴν τροφήν εἰς χυλὸν καὶ αἷμα διατηρεῖ τὸν τρώγοντα αὐτήν. Ὡσαύτως οἱ ὁδόντες φανερόνως σκοπόν. Ὁ ὀφθαλμὸς φανερόνως σκοπόν. Τὸ ὠτίον, αἱ χεῖρες, οἱ πόδες, αἱ κλειδώσεις τοῦ σώματος, ὁ τρόπος τῆς γεννήσεως αὐτῆ καὶ ὅλων τῶν ζώων, φανερόνως ὡσαύτως σκοπόν, καὶ ἐφαρμογὴν κατὰ τὸ σχέδιον σοφοῦ δημιουργοῦ σχεδιάσαντος καὶ ἐφαρμόσαντος ταῦτα πάντα. Οὕτω καὶ ἡ ἡμέρα πρὸς ἐργασίας, καὶ ἡ νύξ πρὸς ἀνάπαυσιν, φανερόνως σκοπόν. Καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη, καὶ οἱ ἀστέρες, αἱ διάφοροι ὥραι τοῦ ἔτους· τὸ ἔαρ, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον, ὁ χειμὼν, φανερόνως σκοπόν. Ὁ ἀήρ, οἱ ἀνεμοὶ, ἡ θερμότης, ἡ παλὶρβροία τῆς θαλάσσης καὶ οἱ ἄτμοι, οἱ πανταχοῦ ἀναδαινόντες ἀπὸ τῆς γῆς φανερόνως σκοπόν. Πάντα τὰ δένδρα τοῦ δάσους, πάντα τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ, πάντα τὰ φυτὰ, καὶ πάντα τὰ σμέρματα αὐτῶν φανερόνως σκοπόν σοφοῦ ὄντος, ὅστις ἐποίησεν αὐτά. Πῦρ καὶ χαλαζαί, σεισμοὶ καὶ ἀνεμοστρόβιλοι, πάντα τὰ θηρία, πάντα τὰ κτήνη, πάντα τὰ ἑρπετά, καὶ τὰ πετεινὰ καὶ τὰ πτερωτά, καθὼς καὶ αἱ βρονταὶ καὶ αἱ ἀστραπαὶ, καὶ ἡ περιφορὰ τῶν ἀστέρων εἰς τὰς τροχιάς αὐτῶν, κηρύττουσιν ὅτι ὑπάρχει Θεός. Λέγει ὁ Ψαλμωδὸς «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα· ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνώσιν· οὐκ εἰσὶ λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν· εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φόβος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν.» (ψαλμ. ιγ'. 1—5· κατὰ τὴν νέαν μετάφρασιν ιθ'.)

Εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν εἶναι ἀδύνατον καὶ νὰ ὑποθέσῃ καὶ τὴν ἀνυπαρξίαν τοῦ Θεοῦ· νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸ οὐδὲν ἡδύναται νὰ ἐνεργήσῃ καὶ νὰ ποιήσῃ τι· ἡ ἀνυπαρξία νὰ φέρῃ ὑπαρξίν· οὐδεὶς εἰμὴ ὁ ἄφρων ἤβλεπεν εἰπεῖ τοῦτο· Μὴ φαίνεται δ' ἐπίσης ἀδύνατον ὅτι ὑπῆρξαν αἰωνίως δύο τοιαῦτα ὄντα, ὡς ἐπέθετον καὶ ἐπρέσθευον οἱ Μανιχαῖοι· "Οὐκ ὑπάρχει εἰς μόνος Θεός, διδάσκει ἡμᾶς πανταχῇ ἡ Παλαιὰ καὶ Νέα διαθήκη, καὶ αὐτὸ τὸ βιβλίον τῆς φύσεως, τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ. Λέγει ὁ Μωϋσῆς· «Ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν εἰς Κύριος.» (Λευτ. ς'. 4) Οὕτως εἰς τὸν Ἰσραῆλιν· «Ἐγὼ εἶμαι Κύριος, καὶ δὲν εἶναι ἄλλος·» δὲν ὑπάρχει ἐκτός ἐμοῦ Θεός.» (Ἠσ. μβ'. 5.)

Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν ὅτι πρώτη πασῶν τῶν ἐντολῶν, «Ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν Κύριος εἰς ἐστὶ κ. τ. λ.» (Μάρκ. ιβ'. 29.)

Καὶ ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ λέγει· «Οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἶδωλον ἐν τῷ κόσμῳ καὶ οὐδεὶς Θεός ἕτερος· εἰμὶ εἰς — Καὶ γὰρ εἴπερ εἰσι λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς (ὥσπερ εἰσι θεοὶ πολλοὶ καὶ Κύριοι πολλοὶ) ἀλλ' ἡμῖν εἰς Θεός, ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν· καὶ εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ » (Α'. Κορ. ιγ'. 4 — 6.) Καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔργα τῆς κτίσεως, ὅταν ἐξετάσωμεν αὐτὰ ἀκριβῶς, βλέπομεν ἐνόητα σκοποῦ, ἥτις ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ πιστεῦν ὅτι ἐν πνεῦμα, καὶ ἐν μόνον, ἐσχέδιασε καὶ ἐποίησε τὰ πάντα. Εἶναι ὡς ποίημα ἐνός συγγραφέως· ὡς βιβλίον, τὸ ὁποῖον εἰς ἄνθρωπος ἀντέγραψε· ὡς μηχανή, ἔχουσα πολλοὺς τροχούς, ἀλλὰ κινημένη ὑφ' ἐνός ἐλατηρίου. Ὁ Σωκράτης, νομίζω, ἐπίστευε τοῦτο, καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, ἀλλ' ἐφοβοῦντο νὰ κατακρίνωσι θεμο-

σίως τὴν πολυθειάν ἐνεκα τῶν προλήψεων καὶ ἀμαθείας τοῦ κοινοῦ λαοῦ.

Περὶ ὅλων τῶν φαινόμενων, ὃ ἀνθρώπινος νοῦς ζητεῖ αἷτιον καὶ περὶ ὅλων τῶν κινήσεων τῶν ὕλικῶν σωμάτων ζητεῖ κοινόν αἷτιον· καὶ ἐπειδὴ ὕλη δὲν δύναται νὰ κινήται ἀφ' ἑαυτῆς, οὐδὲ νὰ πλασθῇ ἀφ' ἑαυτῆς, ὁ ἀνθρώπινος νοῦς φύσει ἀποδίδει τὴν πλάσιν καὶ κίνησιν αὐτῆς εἰς τι πνεῦμα. Καὶ ἐπειδὴ γνωρίζομεν ὅτι ὁ ἀνθρώπινος, καίτοι τσαύτην ἔχων σύνεσιν, δὲν δύναται νὰ πλάσῃ οὔτε τὸ μικρότατον φυτόν, οὔτε κόκκον ἄμμου, οὔτε φύλλον δένδρου, ὃ νῆς ἡμῶν ζητῶν αἷτιον ὅλων τῶν πραγμάτων φύσει ἀναδίδει ἀπὸ βαθμοῦ εἰς βαθμόν, ἕως οὔ ἀναγκάζεται νὰ ἐμολογήσῃ ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ὃν ἄκτιστον, αὐθύπαρκτον καὶ μοναδικόν, — ὃν διαφέρον ὅλων τῶν ἄλλων γνωπτῶν ὄντων, τὸ ὁποῖον εἶναι αἷτιον παντὸς πράγματος· ἐν ἐνὶ λόγῳ, Ὁν Ὑπέρτατον. Οὕτω τινὲς ἐξετάζοντες, ἐστοχάζοντο ὅτι ὁ κόσμος καὶ ὅλα τὰ οὐράνια σώματα, ἐμοιάζουν μετὰ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ κινεῖνται ὑπὸ ψυχῆς τινος· καθὼς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα κινεῖται ὑπὸ τῆς ψυχῆς, ἥτοι τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. Καὶ ὁ στοχασμὸς αὐτῶν, ἐκὼν καὶ δὲν ἦτο ἀκριβής, περιέχει ἁμῶς τὴν μεγάλην ἰδέαν καὶ ἀλήθειαν. ὅτι ὑπάρχει ὑπέρτατον ὃν, τὸ ὁποῖον εἶναι πνεῦμα. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐστοχάζοντο, ὅτι ὑπάρχει τι ὑπέρτατον, εἰς τὸ ὁποῖον οὐχὶ μόνον οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὑποταχθέντες, ἀλλὰ καὶ οἱ θαλάσσιοι, καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ ὅλοι, καὶ ὠνόμαζον αὐτὸ Εἰμαρμένην ἢ πεπρωμένον.

Ὅταν δὲ ἐξετάζωμεν τὰ ἔργα, τὰ λεγόμενα τῆς φύσεως, βλέπομεν ὅτι ἔχουσι πρὸς ἄλληλα σχέσιν· ὅτι εἶναι τόσον συνδεδεμένα τὸ ἓν μετὰ τοῦ ἄλλου ὥστε πρέπει νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ὁ Θεμιουργὸς αὐτῶν εἶναι Εἷς

καὶ ὁ αὐτός. Ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα, οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ μαθηταί, οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ τεχνῖται, οἱ κυβερνῶντες καὶ οἱ κυβερνώμενοι ἐξαρτῶνται ἀπ' ἀλλήλων. Ὁ ἀνὴρ δὲ καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων ἔχουσι στενὴν σχέσιν. Ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, οἱ ἀνεμοὶ καὶ ἡ βροχὴ ἔχουσι σχέσιν μετὰ τῆς τροφῆς, καὶ ἐπομένως τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων. Εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι καὶ ὅλοι οἱ κομῆται καὶ οἱ πλανῆται, καὶ οἱ ἀστέρες, ἔχουσιν ἐπιρροὴν εἰς τὸν κόσμον, εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν, καὶ εἰς τὸν ὠκεανόν, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν υἰεῖαν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ πάντα ταῦτα παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς λόγον ὥστε νὰ πιστεύωμεν ὅτι ὁ Δημιουργὸς τῶν πάντων εἶναι Εἷς καὶ ὁ αὐτός. Καὶ οὗτος εἶναι ὁ Ὡν, ὅστις ἐλάλησεν εἰς τὸν Μωϋσῆν· εἶναι, ὑπάρχει ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ὁ αὐτός· οὐδέποτε ἐπλάσθη· οὐδέποτε ἐδημιουργήθη· οὐδέποτε ἔλαθεν ἀρχήν. Εἶναι πρὸ πάντων, εἶναι ὁ ποιητὴς τῶν πάντων. ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων, καὶ ἐπομένως ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προσάττη καὶ ἀνθρώπους καὶ ἀγγέλους, καὶ ἡ πρώτη ἐντολὴ αὐτοῦ εἶναι· «Ὅν ἐξονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.»

Παρατηρητέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἐνότης τοῦ Θεοῦ δὲν ἀντιθίνει πρὸς τὴν διδασκαλίαν ὅτι ὑπάρχει ἐν τριάδι, διότι πρᾶγμα τι δύναται νὰ ᾔῃ ἐν κατὰ τινα φάσιν, καὶ ὁ ὧν ἡ τ ρ ί α κατ' ἄλλην. Παραδείγματος χάριν, Ὁ ἀνθρώπος εἶναι εἷς, ἀλλὰ συνίσταται ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, δύο πραγμάτων ὅπως διαφόρων συγχροτούντων ὄν· ἀλλὰ συγχροτούντων ἐν ὧν. Κόσμος τις ἄμμος εἶναι ἕν. Καὶ ὁ κόσμος περιέχων πολλοὺς κόσμους ἄμμου καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα, εἶναι ἕν. Ἀτμόπλοιοι εἶναι ἕν. Ἔθνος περιέχον πολλοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἕν· τὸ σύστημα τῶν

πλανητῶν εἶναι ἓν. Ὁ Θεός, εἶναι εἷς. Ἀλλὰ περὶ τῆ τρόπῃ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ καὶ τί αὕτη περιέχει, δὲν γνωρίζομεν παρ' ὅσον αὐτὸς ἀπεκαλύφεν εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ. Ἐκ ταύτης μαθηθάνομεν ὅτι ὑπάρχει μυστηριωδῶς πῶς ὡς Πατὴρ, Υἱός, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα· οὐχὶ ὁμῶς ὅτι εἶναι τρεῖς θεοί, διότι εἶναι εἷς ὁ μόνος Θεός· καὶ Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ προσευχῇ, εἶπεν· «Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.» (Ἰωαν. ιζ'. 3)

Ὁ Χριστὸς ὡς Θεός εἶναι ἓν μετὰ τοῦ Πατρός. Καὶ δ-
ταν λέγωμεν ὅτι πιστεύομεν εἰς τὴν τριάδα δὲν πιστεύομεν
εἰς τρεῖς θεοὺς ἀλλὰ εἰς ἓνα Θεόν, παντοκράτορα. Καὶ ἐν
τῇ θείᾳ Γραφῇ τὰ ἔργα τῆς κτίσεως ἀποδίδονται ἀδια-
φόρως, καὶ εἰς τὸν Θεὸν τὸν Πατέρα, καὶ εἰς τὸν Θεὸν τὸν
Υἱόν, καὶ εἰς τὸν Θεὸν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ὅτι δὲ δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν ἄλλους θεοὺς πλὴν αὐτοῦ
εἶναι φανερόν ἐχὶ μόνον ἐκ τούτου ὅτι εἶναι εἷς καὶ ὁ Δη-
μιουργὸς τοῦ παντός, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι εἰς αὐτὸν συγκεν-
τρώνονται ὅλα τὰ σεβάσταν, καὶ ὅλα τὰ ἀξιοθαύμαστα ἀγαθὰ.

Ὅταν ἀναγινώσκητε βιβλίον τι, εἴσθε βέδαιοι ὅτι συν-
έγραψέ τις αὐτό· προσέτι ἐκ τῶν γεγραμμένων κρίνετε
περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ συγγραψάντος. Καὶ ὁ κόσμος
ὅλος εἶναι βιβλίον, καὶ ἐξ αὐτοῦ μαθηθάνομεν τὸν χαρακτή-
ρα τοῦ συνθέσαντος καὶ συγγραψάντος αὐτὸ, Θεοῦ. — Καὶ
πρῶτον μὲν ὅτι ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀγιότη-
τα, καὶ μισεῖ τὴν ἁμαρτίαν, εἶναι φανερόν ἐκ τούτου ὅτι
ἐνεφύτευσεν εἰς τὸν ἄνθρωπον συνείδησιν, ἥτις πανταχοῦ
ἐνεργεῖ, καὶ φέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ ἐγκρίνῃ τὸ κα-
λὸν καὶ νὰ κατακρίνῃ τὸ κακόν· καὶ αὐτὸς ὁ κακοῦργος ὁ
χειρότερος τῶν ἀνθρώπων προσποιεῖται τὸ καλόν, ἵνα

λαμβάνη ἔπαινον παρὰ τῶν ἄλλων, ἥ ἵνα μὴ καταδικάζεται ὑπ' αὐτῶν. Ἐδωκε προσέτι ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους νόμον, ὅστις ~~καταδικάζει πᾶν κακόν~~ καὶ προστάττει τὸ καλόν· ὥστε ἐὰν ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι ἐφύλαττον τὸν νόμον τοῦτον, ὁ κόσμος ὅλος ἦθελεν εἶσθαι εἰς ἄχρον εὐδαίμων. Ἀπαγορεύει πᾶν ὅ,τι βλάπτει τὸν πλησίον, καὶ ἀπαιτεῖ νὰ ἀγαπᾷ πᾶς τις τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν. Μεγίστη ἀπόδειξις προσέτι, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ τὴν ἀγιότητα καὶ μισεῖ τὴν ἁμαρτίαν, εἶναι ὅτι ἐπέβαλε τὸν θάνατον ὡς ποινὴν τῆς ἁμαρτίας.

Οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἄδικοι καὶ κακοὶ διότι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀπολαύσωσι τι, τοῦ ὅποιον στεροῦνται, ὡς χρήματα, ἡδονάς, ἐξουσίαν, κ.τ.λ. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔχει τὰ πάντα, καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν τοιαύτην ἐπιθυμίαν καὶ ἀδικίαν.

Εἶναι δὲ καὶ ἀληθής. Ἐὰν δὲν ᾔτο ἀληθής, καὶ δὲν ἡγάπα τὴν ἀλήθειαν, καὶ δὲν ἐμίσει τὸ ψεῦδος, δὲν ἦθελεν ἐμποιήσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον συνείδησιν, ἥτις φέρει αὐτὸν φύσει εἰς τὸ νὰ καταδικάζῃ τὸ ψεῦδος, ὡς πρᾶγμα ἀξιοκατάκριτον καὶ νὰ ἐγκρίνῃ τὴν ἀλήθειαν ὡς ἀξιόπαινον.

Εἶναι ἀγαθός. Ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον οὕτως, ὥστε ἂν δὲν εἶχεν ἁμαρτήσῃ ὅλη αὐτῇ ἡ ζωὴ ἦθελεν εἶσθαι ὅλως εὐδαίμων. Ἐνέδυσσε τὸν κόσμον μὲ δένδρα καὶ χλόην, μὲ ἀναρίθμητα φυτὰ, καὶ μὲ ἄνθη εὐώδη καὶ μὲ ποικίλα χρώματα· ἐκόσμησε τοὺς οὐρανούς μὲ ἀκτινοβολοῦντας ἀστέρας, καὶ μὲ τὴν ὥραιαν σελήνην πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν ἀνθρώπων. Ἐπλασε τὸ ὠτίον, ὥστε νὰ ἡδύνηται ὑπὸ τῆς μουσικῆς καὶ τῶν ἐναρμονίων φωνῶν τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσης, ἥτις παρέχει ἀκατάπαυστον τέρψιν εἰς τὴν δμιλίαν καὶ τὴν συναναστροφὴν. Ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον μὲ

ὀρέξεις, τῶν ὁποίων ἡ νόμιμος ἐκπλήρωσις προξενεῖ ἡδονήν, καθὼς ὅταν λαμβάνητὴν ἀναγκαίαν τροφήν· καὶ πρὸς τὴν τροφήν ταύτην ἔπλασεν ἀναριθμήτους καρπούς· διαφόρων εἰδῶν καὶ διαφόρων γεύσεων, ὥς ἂν ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ᾗτο νὰ εὐχαριστῇ τὸν ἄνθρωπον κατὰ πάντα· καὶ ἔπλασεν αὐτὸν οὕτως ὥστε νὰ λαμβάνη συνεχῆ εὐφροσύνην ἐκ τῆς κοινωνίας μετ' ἀλλήλων, καὶ ὄλων τῶν σχέσεων τοῦ βίου καθὼς τῆς τῶν γονέων καὶ τέκνων, τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν φίλων, ἐν γένει ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν καρδιῶν, τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν ἀγάπην, τουτέστι τὴν καθαρὰν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἐκρίνει ὁ Θεός. καὶ ἐκρίνουν οἱ ἄλλοι οἱ τίμιοι καὶ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι· καὶ ἡ ὁποία, ὅταν ᾗται καθαρὰ, εἶναι πηγὴ μεγίστης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως. Ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον, ὥς καὶ αὐτοὶ οἱ πόνοι, ἀφ' οὗ περράτωσι, συνεισφέρουσιν εἰς τὴν ἡδονὴν αὐτοῦ, καθὼς συμβαίνει εἰς γυναῖκα, ὅταν γεννήσῃ τέκνον· καὶ εἰς τὸν ἀναπαυόμενον μετὰ πολλοὺς κόπους. Καὶ ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἡμάρτανεν ἡ ζωὴ ᾗθελεν εἶσθαι ἀκατάπαυστος ἡδονῇ. Ταῦτα πάντα εἶναι τρανώταται ἀποδείξεις τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ. Ἀπόδειξις τούτου προσέτι εἶναι, ὅτι συνέδεσε τὴν ἁμαρτίαν μετὰ αἰσχύνης καὶ λύπης, μετὰ κολάσεως καὶ βασάνων, καὶ τὴν ἀγιότητα μετὰ χαρᾶς καὶ αἰωνίου μακαριότητος. Ὑπάγετε εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἀκαθάρτων, τῶν μεθύσων, τῶν φονέων, τῶν ἀπαταιώνων, καὶ τῶν ἀδίκων, καὶ ἐκεῖ θέσετε ἰδοὶ ἀκατάπαυστα βάσανα.

Ὁ Θεὸς εἶναι καὶ ἐλεήμων, καὶ μακρόθυμος, συγχωρῶν τὸν μετανοοῦντα ἁμαρτωλόν, διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τοιοῦτον Θεὸν ἔχοντες δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἄλλου. Καὶ ἄλλον δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν.

«Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.» Ἀμήν.

λαμβάνη ἔπαινον παρὰ τῶν ἄλλων, ἥ ἵνα μὴ καταδικάζηται ὑπ' αὐτῶν. Ἐδωκε προσέτι ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους νόμον, ὅστις καταδικάζει πᾶν κακόν καὶ προσταττει τὸ καλόν· ὥστε ἐὰν ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι ἐφύλαττον τὸν νόμον τοῦτον, ὁ κόσμος ὅλος ἦθελεν εἶσθαι εἰς ἄχρον εὐδαίμων. Ἀπαγορεύει πᾶν ὅ,τι βλάπτει τὸν πλησίον, καὶ ἀπαιτεῖ νὰ ἀγαπᾷ πᾶς τις τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν. Μεγίστη ἀπόδειξις προσέτι, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ τὴν ἀγιότητα καὶ μισεῖ τὴν ἁμαρτίαν, εἶναι ὅτι ἐπέβαλε τὸν θάνατον ὡς ποινὴν τῆς ἁμαρτίας.

Οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἄδικοι καὶ κακοὶ διότι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀπολαύσωσι τι, τοῦ ὁποῖου στεροῦνται, ὡς χρήματα, ἡδονάς, ἐξουσίαν, κ.τ.λ. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔχει τὰ πάντα, καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν τοιαύτην ἐπιθυμίαν καὶ ἀδικίαν.

Εἶναι δὲ καὶ ἀληθής. Ἐὰν δὲν ᾔτο ἀληθής, καὶ δὲν ἡγάπα τὴν ἀλήθειαν, καὶ δὲν ἐμίσει τὸ ψεῦδος, δὲν ἦθελεν ἐμποιήσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον συνείδησιν, ἥτις φέρει αὐτὸν φύσει εἰς τὸ νὰ καταδικάζῃ τὸ ψεῦδος, ὡς πρᾶγμα ἀξιοκατάκριτον καὶ νὰ ἐγκρίνῃ τὴν ἀλήθειαν ὡς ἀξιέπαινον.

Εἶναι ἀγαθός. Ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον οὕτως, ὥστε ἂν δὲν εἶχεν ἁμαρτήσῃ ὅλη αὐτῇ ἡ ζωὴ ἦθελεν εἶσθαι ὅλως εὐδαίμων. Ἐνέδυσσε τὸν κόσμον μὲ δένδρα καὶ χλόην, μὲ ἀναρριβητὰ φυτὰ, καὶ μὲ ἄνθη εὐώδη καὶ μὲ ποικίλα χρώματα· ἐκόσμησε τοὺς οὐρανούς μὲ ἀκτινοβολοῦντας ἀστέρας, καὶ μὲ τὴν ὥραίαν σελήνην πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν ἀνθρώπων. Ἐπλασε τὸ ὠτίον, ὥστε νὰ ἡδύνηται ὑπὸ τῆς μουσικῆς καὶ τῶν ἐναρμονίων φωνῶν τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσης, ἥτις παρέχει ἀκατάπαυστον τέρψιν εἰς τὴν δουλίαν καὶ τὴν συναναστροφὴν. Ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον μὲ

ὁρέξεις, τῶν ὁποίων ἡ νόμιμος ἐκπλήρωσις προξενεῖ ἡδονήν, καθὼς ὅταν λαμβάνη τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· καὶ πρὸς τὴν τροφήν ταύτην ἔπλασεν ἀναριθμήτους καρπούς διαφόρων εἰδῶν καὶ διαφόρων γεύσεων, ὥς ἂν ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ᾗτο νὰ εὐχαριστῇ τὸν ἄνθρωπον κατὰ πάντα· καὶ ἔπλασεν αὐτὸν οὕτως ὥστε νὰ λαμβάνη συνεχῆ εὐφροσύνην ἐκ τῆς κοινωνίας μετ' ἀλλήλων, καὶ ὅλων τῶν σχέσεων τοῦ βίου καθὼς τῆς τῶν γονέων καὶ τέκνων, τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν φίλων, ἐν γένει ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν καρδιῶν, τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν ἀγάπην, τουτέστι τὴν καθαρὰν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἐκρίνει ὁ Θεός. καὶ ἐκρίνουν οἱ ἅλοι οἱ τίμιοι καὶ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι· καὶ ἡ ὁποία, ὅταν ᾗται καθαρὰ, εἶναι πηγὴ μεγέτους χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως. Ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον, ὥς καὶ αὐτοὶ οἱ πόνοι, ἀφ' οὗ περάζωσι, συνεισφέρουσιν εἰς τὴν ἡδονὴν αὐτοῦ, καθὼς συμβαίνει εἰς γυναικα, ὅταν γεννήσῃ τέκνον· καὶ εἰς τὸν ἀπαυόμενον μετὰ πολλοὺς κόπους. Καὶ ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἡμάρτανεν ἡ ζωὴ ᾗθελεν εἶσθαι ἀκατάπαυστος ἡδονή. Ταῦτα πάντα εἶναι τρανώταται ἀποδείξεις τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ. Ἀπόδειξις τούτου προσέτι εἶναι, ὅτι συνέδετε τὴν ἁμαρτίαν μετὰ αἰσχύνης καὶ λύπης, μετὰ κολάσεως καὶ βασάνων, καὶ τὴν ἀγνότητά μετὰ χαρᾶς καὶ αἰωνίου μακαριότητος. Ὑπάγετε εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἀκαθάρτων, τῶν μεθύσων, τῶν φρονέων, τῶν ἀπαταιώνων, καὶ τῶν ἀδίκων, καὶ ἐκεῖ θέλετε ἰδεῖ ἀκατάπαυστα βάσανα.

Ὁ Θεὸς εἶναι καὶ ἐλεήμων, καὶ μακρόθυμος, συγχωρῶν τὸν μετανοῶντα ἁμαρτωλόν, διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τοιοῦτον Θεὸν ἔχοντες δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἄλλου. Καὶ ἄλλον δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν.

«Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.» Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ ΚΣΤ'.

ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Ἐξοδ. κ'. 3.

«Ὁὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.» ἦτοι
«Μὴν ἔχῃς ἄλλους θεοὺς πλὴν ἐμοῦ.»

Ἡ ἐντολὴ αὕτη ἦτις εἶναι ἡ πρώτη τοῦ δεκαλόγου, καίται ὡς τὸ θεμέλιον τῆς ἀληθοῦς θρησκείας, καὶ ἐάν δὲν ἀναγνωρίζωμεν ταύτην ὡς ὑποχρεωτικὴν, οὐδεμία ἄλλη ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ δὲν θάλει ἔχει πρὸς ἡμᾶς κύρος. Ἐν πάσῃ πολιτικῇ κοινωνίᾳ ὑπάρχουσι νόμοι, οἵτινες ἀπορρέουσιν ἐκ τινος πηγῆς, τὴν ὁποίαν τὰ μέλη τῆς κοινωνίας θεωροῦσιν ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν, ὡς αὐθεντικὴν, καὶ ἐπομένως τοὺς νόμους αὐτῆς ὡς διαχρεωτικοὺς ἐπὶ πάντων. Ἡ ἐξουσία αὕτη, ἀποδίδεται ἢ ὅτε εἰς ἓνα ἄνθρωπον ὀνομαζόμενον μονάρχην, ἢ εἰς ὀλίγους, ἢ εἰς ὀλόκληρον ἔθνος, ὡς εἰς Δημοκρατίαν. Ἀλλ' ἐν οὐδεμιᾷ κοινωνίᾳ οὐδεὶς νόμος ἔχει κύρος, ἐάν δὲν πηγάζῃ ἐκ τῆς πηγῆς τῆς ἀναγνωρισμένης ὑπὸ πάντων ὡς ἐχούσης νομοθετικὴν ἐξουσίαν. Καὶ ἐάν τις ἐπιχειρήσῃ νὰ νομαθε-

τήσῃ ἐναντίον τῆς ἐξουσίας ταύτης, θεωρεῖται ὡς ἀντάρτης, καὶ ἄξιος τιμωρίας. Οὕτως δ' ἔχει καὶ εἰς τὴν θρησκείαν. Ἀλλ' εἰς τὴν πρώτην ἡμῶν ἐμιλίαν περὶ τῆς ἐντολῆς ταύτης, εἶδόμεν ὅτι ὁ Θεός, ὢν αὐθύπαρκτος, καὶ ἄκτιστος, ὁ αἴτιος καὶ Δημιουργός πάντων τῶν ἄλλων ὄντων, ὁρατῶν καὶ ἀοράτων, ὢν παντοδύναμος καὶ ἀληθής, δίκαιος καὶ ἀγαθός, εἰς τὸν ὅποιον συγκεντρώνονται ὅλα τὰ σεβάσθια καὶ ἀξιοθαύμαστα ἀγαθὰ, καὶ διὰ τοῦ λόγου τοῦ ὁποῦν τὰ πάντα ἐγένοντο, καὶ τὰ πάντα συντηροῦνται, ὅστις δίδει εἰς πάντα ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα, καὶ ἐν ᾧ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν.» ἀναμφισδότητως ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προστάτῃ καὶ ἀνθρώπους καὶ ἀγγέλους, καὶ νὰ νομοθετῇ ὅ,τι θέλει διὰ τὰ πλάσματα, τὰ ἀεὶ δι' αὐτοῦ ὑπάρχοντα, καὶ τὰ ἀεὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτώμενα.

Ἡ πρώτη ἐντολὴ αὐτοῦ εἶναι·

«Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.»

Ἵνα μάθωμεν ὁμῶς ἂν ἡμεῖθα ποιηταὶ τῆς ἐντολῆς ταύτης ἥ παραβάται, πρέπει τὰ ἐξετάσωμεν τί σημαίνει τὸ νὰ ἔχῃ τις ἑτέρους θεοὺς πλὴν αὐτοῦ.

Ἐχει τις ἑτέρους θεοὺς πλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπομένως εἶναι παραβάτης τῆς πρώτης ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ,

1) Ὅταν ἀποδίδῃ εἰς ἕτερά τινα ὄντα ἰδιότητας, αἱ ὅποιαι ἀνήκουν μόνον εἰς τὸ ὑπέρτατον ὄν.

2) Ὅταν ἀποδίδῃ εἰς ἕτερά τινα ὄντα τιμὰς, αἱ ὅποιαι ἀνήκουν μόνον εἰς τὸν πλάστην.

3) Ὅταν ἀνατίθῃται εἰς ἕτερά τινα ὄντα τὴν ἐλπίδα, τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ ἔχῃ εἰς τὸν Παντοκράτορα μόνον.

4) Ὅταν ἔχῃ ὡς ἄκρον ἀγαθόν, ἕτερόν τι πρᾶγμα πλὴν τοῦ Θεοῦ.

Ὅθεν παραβάται τῆς ἐντολῆς ταύτης εἶναι ἅπαντες

οἱ εἰδωλολάτραι ἅπαντες οἱ θεοποιῦντες τὰ πλάσματα τῷ Θεῷ, εἴτε ἀνθρώπους εἴτε ἀγγέλους· καὶ ἔχοντες εἰς τούτους ἐλπίδα βοηθείας καὶ σωτηρίας, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Θεὸν μόνον· ἅπαντες ὅσοι ζητοῦσι τὸ ἄκρον ἀγαθὸν αὐτῶν, εἰς τὰ τοῦ κόσμου, εἰς τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσόν, εἰς τὰ συμπόσια καὶ τὸν οἶνον· εἰς τὰ ἀφροδίσια καὶ τὰς αἰσχυρὰς ἡδονάς· τῶν ὁποίων ἀνθρώπων ὁ Θεός, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, εἶναι ἡ κοιλία. (Πρὸς Φίλιπ. γ'. 19)

Κινδυνεύουσι δὲ νὰ γείνωσι παραβάται τῆς ἐντολῆς ταύτης, καὶ ὅσοι διακρίνουσι τὰς ἡμέρας, θεωροῦντες τὰς μὲν εὐτυχεῖς, τὰς δὲ ὡς δυστυχεῖς, ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καὶ πολλοὶ χριστιανοὶ σήμερον· παραδειγματος χάριν, ὅσοι φοβοῦνται νὰ κινήσωσιν εἰς ὁδοιπορίαν τὴν τρίτην τῆς ἐβδομάδος, ἢ νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἔργον τι τὴν Παρασκευήν. Καὶ ὅσοι παρατηροῦσι φωνὰς ὀρνέων, καὶ ὕλαγμους σκύλων· ὅσοι φοβοῦνται ἂν ἐξερχόμενοι ἐκ τοῦ οἴκου ἀπαντῶσιν τι προμηνύον κατ' αὐτοὺς δυστύχημα καὶ ἐπιστρέφουσι. Καὶ ὅσοι φοβοῦνται τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ, ἢ φάσματα, ἢτοι στοιχεῖα λεγόμενα, βρυκόλακας, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀκούσατε τί λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἰερεμίου· «Μὴ μανθάνετε τὸν δρόμον τῶν ἐθνῶν, καὶ εἰς τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ μὴ πτοεῖσθε, (μὴ φοβεῖσθε,) διότι τὰ ἔθνη πτοῦνται εἰς αὐτά· διότι τὰ νόμιμα τῶν λαῶν εἶναι μάταια.» (Ἰερεμ.. ι. 2 — 3) Ὅστις πιστεύει ὅτι ὑπάρχει εἰς μόνος Θεός· ὅτι αὐτὸς ἐποίησε τὰ πάντα, διατηρεῖ τὰ πάντα, καὶ διοικεῖ τὰ πάντα, δὲν πρέπει νὰ φοβῇται ἄλλο τι πλὴν τῷ Παντοκράτορος. Καὶ ὅταν τις ᾔηται ἔτοιμος νὰ ἐπιχειρήσῃ ἔργον καλόν, ἢ νὰ κινήσῃ εἰς ὁδοιπορίαν ἀναγκαίαν, δὲν πρέπει νὰ παρατηρῇ οὔτε σημεῖα, οὔτε ὄνειρατα, οὔτε ἡμέρας, ἐκτὸς τῆς Κυριακῆς. Κατὰ ταύτην μόνην τὴν

ἡμέραν δὲν πρέπει νὰ κινήσῃ εἰς ὁδοιπορίαν ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ τι κοσμικὸν ἔργον, ἐκτὸς μεγάλης ἀνάγκης, ἕνεκα ἀρρώστιας τινῶν, ἢ εὐεργεσίας τῶν πτωχῶν, καὶ τῶν τοιούτων· διότι ὁ Θεός, ὁ ποιήσας τὰ πάντα, διέταξε νὰ ἀναπαυώμεθα τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ νὰ ἀγιάζωμεν αὐτήν.

Ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἐξ ὧν βλέπομεν εἰς τὰ περισσότερα μέρη τοῦ κόσμου, φαίνεται ὅτι εἰς τὸν ἄνθρωπον ὑπάρχει τάσις πρὸς τὴν πολυθειάν. Πρὸ Χριστοῦ πάντα τὰ ἔθνη ἐκτὸς τῶν Ἑβραίων, εἶχον πέσει εἰς πολυθειάν. Καὶ οἱ Ἑβραῖοι αὐτοὶ δυσκόλως ἐφυλάττοντο ἀπ' αὐτῆς· καὶ πολλάκις ἐνηγκαλίσθησαν τὸ σύστημα τῶν περὶ αὐτῶν ἐθνῶν, καὶ εἶχον ἑτέρους θεοὺς πλὴν τοῦ Κυρίου. Οἱ Χαναναῖοι, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Χαλδαῖοι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Ῥωμαῖοι καὶ οἱ Ἕλληνες, ἐπρέσβευον ἀπαντες τὴν πολυθειάν· καὶ ἀπὸ ταύτης δυσκόλως ἀπεσπῶντο. Ἐθεοποιοῦν σχεδὸν ὅλα τὰ κτίσματα, ἔμφυχα καὶ ἄφυχα τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας· ἀγγέλους καλοὺς καὶ κακοὺς· ἀνθρώπους ζῶντας καὶ νεκροὺς· βόας, λύκους, γαλαῖς, κροκοδείλους, ὄφεις καὶ κανθάρους, κρομμύδια καὶ σκόροδα, καὶ πράγματα, τὰ ὁποῖα αἰσχρὸν ἐστὶ καὶ λέγειν. Ἐπεσαν δὲ εἰς πολυθειάν, ἐπειδὴ ἡ καρδία αὐτῶν δὲν εὐχαριστεῖτο πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἠγάπα τὴν ἁμαρτίαν. Ὁ Παῦλος ρητῶς λέγει· «Γινόντες τὸν Θεόν,» (ἀπὸ τῶν τῆς κτίσεως,) οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν, ἢ εὐχαρίστησαν· ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. Φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐμωράνθησαν, καὶ ἥλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνης φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων, καὶ ἐρπετῶν. Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυ-

μίας τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζε-
σθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς· οὗτινες μετέλλαξαν
τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ
ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὃς· ἐστὶν ἐλό-
γητός εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. » (Ῥωμ. α. 19 — 23)
Ἰδοὺ ἡ ρίζα καὶ ἡ αἰτία τῆς πολυθεΐας καὶ τῆς πορνεύ-
σεως τῆς πρώτης ἐντολῆς — Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀγαπῶσι
τὸν ἀληθινὸν Θεόν· καὶ διὰ τοῦτο εἰσάγουσι φανταστὸς
θεούς, ἡ θεωροῦσι τὰ πλάσματα, τὴν κτίσιν. Οἱ ἀρχαῖοι
σοφοὶ Ἕλληνες εἶχον, ὡς εἶναι γνωστόν, πολλοὺς θεοὺς καὶ
πολλὰς θεάς· τὸν Δία, τὴν Ἥραν, τὸν Ἀπόλλωνα, τὴν
Δήμητριν, τὴν Ἀρτεμιν, τὴν Ἀθηνᾶν, τὸν Ἄρην, τὴν
Ἀφροδίτην, τὸν Ἀσκληπιόν, τὸν Ἑρμῆν, τὸν Ἡφαιστον,
τὸν Ἐρωτα, τὸν πρεσβύτερον καὶ τὸν νεώτερον, καὶ ἄλλους
πολλοὺς. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἡ θάλασσα καὶ ἡ ἀτμο-
σφαῖρα καὶ ὁ ἥλιος καὶ ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως ἦσαν
πλήρη θεῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μὲν ἐθεωροῦντο ὡς δυνα-
τοί, οἱ δὲ ὡς ἀδύνατοι· τινὲς δὲ σοφοί, ἄλλοι δὲ παράρο-
ροι καὶ γελοιώδεις. Μία τῶν μεγίστων θεῶν τῶν Ἑλλή-
νων ἦτον ἡ Ἀθηνᾶ, ἣτις ἐθεωρεῖτο ὡς προστάτις τῆς
πόλεως ἡμῶν, καὶ ἡ πόλις ἀπ' αὐτὴν ὠνομαζέτο Ἀθῆναι.
Ἐθεωρεῖτο ὡς παρθένος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ λαμπρὸς ναός,
τὸν ὁποῖον ᾠκοδόμησαν δι' αὐτὴν εἰς τῆς Ἀκρόπολιν, ὠ-
νομαζέτο Παρθενών. δηλαδὴ οὐκ αἶα τῆς Παρθένου. Ἐπι-
μᾶτο μὲ θυσίας καὶ ἐορτὰς ὀνομαζόμενας Παναθηναίαι·
τὰ μὲν μικρὰ τελούμενα κατ' ἔτος, τὰ δὲ μεγάλα, καὶ πο-
λὺ λαμπρά, κατὰ πενταετίαν. Τῆς Θεᾶς ταύτης τὴν βοή-
θειαν ἐπεκαλοῦντο πάντες οἱ τεχνῖται, οἷον ὑφανταί, ζω-
γράφοι, ἀγαλματοποιοί, καὶ σχεδὸν πάντες οἱ νοήμονες,
καὶ τίμιοι ἄνθρωποι· δόθεν ἡ παροιμία· ὕσων Ἀθηνᾶ καὶ

χεῖρα κίνει.» δηλαδή, οὐχὶ μόνον προσεύχεσθε εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ἀλλὰ καὶ ἐνεργεῖτε, καὶ προσπαθεῖτε νὰ βοηθῆτε ἑαυτοὺς. Ἐπωνομάζετο δὲ καὶ Παλλὰς, Πολιάς, Εὐώπης, Ἀγελείας, Ἀτρυτώνης, Θρασώ, καὶ ἄλλα πολλὰ. Εἰς αὐτὴν εἶχον μεγάλην ἐλπίδα, ἃν καὶ ὠμολόγουν, καὶ ἐπίστευον, ὅτι ὁ Ζεὺς ἦτο πολὺ ἀνώτερος αὐτῆς, καὶ παντοδύναμος, καὶ ὅτι ὅλοι οἱ θεοὶ καὶ αἱ θεαὶ ἔτρεμον, ὅταν ἔκεινος ὠργίζετο. Καὶ ὁ Ποσειδῶν, ὁ θαλασσοκράτωρ, εἰς τὸν ὁποῖον ἦσαν ὑποτεταγμένοι ὅλοι οἱ θαλάσσιοι θεοί, ἐπέκειτο καὶ αὐτὸς εἰς τὰ νεύματα τοῦ Διός.

Ταῦτα ἀναφέρω ἵνα ἀποδείξω εἰς τί συνίσταται τὸ νὰ ἔχη τις ἐτέρους θεοὺς πλὴν τοῦ Κυρίου· δηλαδή, ὅτι ἔχει τινὰ ὄντα, ἧ ἀληθινὰ ἢ φανταστά, εἰς τὰ ὁποῖα ἔχει ἐλπίδα, τὰ ὁποῖα κατὰ τινας περιστάσεις ἐπικαλεῖται διὰ βοήθειαν, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἀποδίδει τιμὰς, κτίζων καὶ ἀφιερωτῶν εἰς αὐτὰ ναοὺς, καὶ προσδιορίζων δι' αὐτὰ ἐορτὰς καὶ πανηγύρεις, ἃν καὶ δὲν θεωρῇ αὐτά, ὡς ἔχοντα τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν. Οὕτω θεοποιεῖ αὐτὰ καὶ εἶναι παραδότης τῆς πρώτης ἐντολῆς τοῦ Δεκαλόγου· τῆς πρώτης ἐντολῆς ὡς τὴν εἰπεῖν τῆς φύσεως.

Δύνανται οἱ ἄνθρωποι νὰ θεωρῶσι τὸν Θεὸν ὡς τὸ ἐπέρτατον ὄν, καὶ ἐνταυτῷ νὰ ἔχωσι καὶ ἄλλους θεοὺς πλὴν αὐτοῦ. Διότι λέγει ἡ θεία Γραφὴ περὶ τινων, ὅτι «ἐφοδοῦντο μὲν τὸν Κύριον, ἐλάτρευον ὁμῶς τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἐθνῶν, ἔθην μετακλήσθησαν.» (Β'. Βασιλ. ιζ. 32 — 41, κατὰ τοὺς Ο'. Δ'. Βασιλ.) ἐξ οὗ εἶναι φανερόν ὅτι οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ παραβάνωσι τὴν πρώτην ἐντολὴν, ἃν καὶ δὲν ἀποδῶσιν ὅλως δόξαν τὸν Κύριον· ὅτι δύνανται ν' ἀναγνωρίζωσι τὸν Κύριον ὡς Θεὸν παντοδύναμον, καὶ συγχρόνως νὰ ἔχωσιν

ἐτέρους θεοὺς πλὴν αὐτοῦ. Ἡ ἐντολὴ εἶναι, «Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.» Καὶ αὕτη ἡ ἐντολὴ ἀποβλέπει κατ' ἐξοχὴν τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας, τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ σεβασμοῦ, καὶ ὁὖν συγχωρεῖ πλάσμα οὐδὲν νὰ μετέχῃ τῆς δόξης, ἥτις ἀνήκει εἰς τὸν Δημιουργόν τοῦ παντός. Οὗτος λέγει· «Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ ὄνομα, τὴν δόξαν μου ἐτέρῳ οὐ δώσω, οὐδὲ τὰς ἀρετάς μου τοῖς γλυπτοῖς.» (Ἠσαΐ. μβ'. 8.)

Ὁ Θεός ὁ Δημιουργὸς τοῦ παντός, πρέπει νὰ ᾔῃαι εἰς ἡμᾶς τὸ υπέρτατον ὄν καὶ τὸ μόνον ἀντικείμενον τῆς προσκυνήσεως, καὶ τῆς λατρείας· «Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις. καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.» (Ματθ. δ'. 10. Λευτ. ζ'. 13.)

Δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν, ὅτι ὑπάρχει τι ὄν ἐν τῷ οὐρανῷ ἢ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸ ὁποῖον διοικεῖ. καὶ διευθύνει τὰ τῆς φύσεως· ἢ τὸ ὁποῖον δύναται νὰ βοηθήσῃ ἡμᾶς ἐν καιρῷ θλίψεως. εἰμὴ ὁ Θεός. ὁ Δημιουργὸς καὶ ὁ συντηρητὴς τοῦ παντός. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐφανταζόντο εἶναι εἶναι αἱ εὐτυχίαι καὶ δυστυχίαι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ὅλα τὰ συμβαίνοντα εἰς τοὺς ζῶντας, ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῶν λεγομένων Μοιρῶν· ἀπέδιδον δὲ εἰς τὰς φανταστικὰς ταύτας μοῖρας, ὅτι ὤφειλον ν' ἀποδίδωσιν εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ παντός· καὶ διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου εἶπεν· «Ὁ Θεός ὁ ποιήσας τὸν κόσμον, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς Κύριος ὑπάρχων, οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ· οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται προσδεδόμενός τις, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα. Ἐποίησέ τε ἐξ ἐνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ἐρίσας

προσ τεταγμένους καιρούς, καὶ τὰς ἐροθισίας τῆς κατοικίας αὐτῶν· ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἄρα γε φηλαφήσειεν αὐτὸν καὶ εὖροιεν καὶ τοι γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμέν. » κ.τ.λ. (Πραξ. ιγ'. 24 — 28.)

Καὶ τινες σήμερον διμιλοῦσι περὶ τύχης καὶ μοίρας, ὥς ἐάν ᾤτο τι πλὴν τοῦ Θεοῦ ἔχον ἐξουσίαν καὶ ἐπιρροὴν ἐπὶ τὰ συμβαίνοντα εἰς τοὺς ἀθρώπους. Καὶ τὸ πιστεύειν τοῦτο εἶναι πρακτικὴ πολυθεΐα. Ἄς προσέχωμεν λοιπὸν μὴ καὶ ἡμεῖς γινώμεθα παραδῶται τῆς ἐντολῆς ταύτης. «οὐκ ἔσονται σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ » Ἄς ἐντυπωθῇ εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ὃν οὐδὲν, οὔτε ἐν τῷ οὐρανῷ οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς, ὅσον καὶ ἂν ᾤναι ὑψηλόν. ὅσον καὶ ἂν ᾤναι ἅγιον, ὅσον καὶ ἂν ᾤναι μέγα, τὸ ἐποῖον δύναιται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸν Δημιουργὸν τοῦ παντός· ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλο ὃν πανταχοῦ παρὸν, καὶ τὰ πάντα πληροῦν, ὥστε νὰ δύναιται ν' ἀκούῃ τὰς προσευχὰς πάντων ἡμῶν· καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἄλλο ὃν παντοκράτωρ, ὥστε νὰ δύναιται νὰ βοηθῇ ἡμᾶς ἐν καιρῷ ἀνάγκης. Οὗτος εἶναι ὁ μόνος Θεός, ὁ μόνος ἄξιος προσκυνήσεως καὶ λατρείας. Τοῦτον ἐλάτρευον, ἐξέδοντο, καὶ προσεκύνοῦν ὅλοι οἱ ἅγιοι ἐξ ἀρχῆς τοῦ κόσμου· εἰς τοῦτον εἶχον τὴν. Πᾶσαν καὶ Μόνην αὐτῶν ἐλπῖδα ὁ Ἀβελ. ὁ Ἐνώχ. ὁ Νῶε, ὁ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ. ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν, ὁ Σαμουὴλ καὶ ὁ Δαβίδ. καὶ ὅλοι οἱ προφῆται, καὶ ὅλοι οἱ ἀπόστολοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ πρὸς τοῦτον πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ προσκύνοντες, καὶ τῷ-τον ἐμεγαλυνον καὶ ἐδοξολόγουν· καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι καὶ ὅλοι οἱ ἄγγελοι εἰς τὸν οὐρανόν, ὡς ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, πίπτουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ βάλλουσι τοὺς σε-

φάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θρόνου αὐτοῦ, καὶ προσκυνῶσι τὸν ζῶντα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, λέγοντες, « Ἄ-
 ξιος εἶ. Κύριε, λαβεῖν τὴν δοξάν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν
 δύναμιν διὰ τοῦ ἐκτισθῆναι τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου
 εἶσι. καὶ ἐκτίσθησαν. » (Ἀποκάλ. δ'. 8 — 11.)

Τούτῃς δὲ μιμώμεθα ἐνῷ ζῶμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ,
 ὥστε νὰ ἐνωθῶμεν μετ' αὐτῶν ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ αἰω-
 νίως δοξολογῶμεν ἐκείνον. ὅτις εἶναι τὸ Α. καὶ τὸ Ω. ἡ
 ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, ὁ Ὄν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ
 παντοκράτωρ· καὶ τὰ ὑποίεα ἡ πρώτη ἐντολὴ εἶναι, « Ὅχι
 ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. » Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

Ο Μ Ι Λ Ι Α ΚΖ'.

ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Ἐξοδ. κ'. 4—6.

«Ὁὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς ἐγὼ γὰρ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτῆς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσί με, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με καὶ τοῖς φιλάσσουσι τὰ προστάγματά μου.»

Αὕτη εἶναι ἡ δευτέρα ἐν τῷ Δεκαλόγῳ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ θρησκευτικοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ὁ Μονάρχης τοῦ παντὸς ἐνεχόραξεν ἰδίαις χερσὶν εἰς πλάκας λιθίνας, φανερώσας διὰ τούτου ὅτι εἶναι διαρκὲς ὡς ὁ λίθος. Ἐδῶκε δὲ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ μὲ τρόπον φοβερόν, μὲ σεισμοὺς, ἀστραπὰς καὶ βροντὰς, ὥστε ὁ Μωϋσῆς ἐφοβεῖτο καὶ ἔτρεψε, καὶ ὁ λαὸς παρεκάλεσε νὰ λαλήτῃ ὁ Θεὸς πρὸς αὐτοὺς οὐχὶ κατ' εὐθεῖαν

ἀλλὰ διὰ Μωϋσέως. Ἀπαγορεύει τὴν προσκύνησιν καὶ τὴν λατρείαν παντὸς εἰδώλου, καὶ παντὸς ὁμοιώματος. Τὰ εἰδωλα ἐνίοτε παρίστανον φανταστὰ πράγματα. καὶ δὲν ἦσαν ὁμοιώματα· ὅθεν ἡ ἀπιχόρευσις καὶ τῶν εἰδώλων καὶ τῶν ὁμοιωμάτων.

Ἡ πρώτη ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου ἀποδίδει τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας μόνον· ἡ δὲ δευτέρα τὸν τρόπον τῆς λατρείας· καὶ ἀπαγορεύει ἐν τῇ ὑποκειμένῃ τὴν χρῆσιν παντὸς εἰδώλου καὶ παντὸς ὁμοιώματος. καὶ ἂν τῆτο ἀποδιδέη τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ. Τοῦτο εἶναι φανερόν ἐκ τῆς διμιλίας τοῦ Μωϋσέως μετὰ τὴν παραλαβὴν τῶν ἐντολῶν τῶν γεγραμμένων εἰς τὰς δύο πλάκας.

«Καὶ προσήλθετε» λέγει. «καὶ ἔστητε ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ, σκότος, γνόφος, θύελλα. Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐκ μέσου τοῦ πυρός· φωνὴν ῥημάτων, ἣν ὑμεῖς ἤκούσατε· καὶ ὁμοίωμα οὐκ ἴδετε. ἀλλ' ἦ φωνήν. Καὶ ἀνῆγγεικεν ὑμῖν τὴν διαθήκην αὐτοῦ. Ἦν ἐνετεβλάτο ὑμῖν ποιεῖν, τὰ δέκα ῥήματα· καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας. . . .

. καὶ φυλάξασθε σφόδρὰ τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἴδετε ὁμοίωμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ. ἡ ἐλάλησε Κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν Χωρὶθ ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός· μὴ ἀνομήητε καὶ ποιήητε ὑμῖν ἐν ἐσωταῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα, πᾶσαν εἰκόνα, ὁμοίωμα ἀρσενικὸν ἢ θηλυκόν· ὁμοίωμα παντὸς κτήνους τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς γῆς· ὁμοίωμα παντὸς ὀρνέου πτερωτοῦ. ὃ πέταται ὑπὸ τὸν οὐρανόν· ὁμοίωμα παντὸς ἐρπετοῦ. ὃ ἔρπει ἐπὶ τῆς γῆς· ὁμοίωμα παντὸς ἰχθύος, ὅσα ἐστὶν ἐν ταῖς ὕδατιν ὑποκάτω τῆς γῆς· καὶ μὴ ἀναδύσας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ

οὐρανῶν, πλανηθεῖς, προσκυνήσης αὐτοῖς. καὶ λατρεύσης αὐτοῖς, & ἀπένειμε Κύριος ὁ Θεός Σου αὐτὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. προσέχετε ὑμῖν, μὴ ἐπιλάβησθε τὴν διαθήκην Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἣν διέθετο πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνομήσητε, καὶ ποιήσητε ὑμῖν ἑαυτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα πάντων ὧν συνέταξέ σοι Κύριος ὁ Θεός σου· ὅτι Κύριος ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκων ἐστὶ, Θεὸς ζήλωτής· ἐὰν δὲ γεννήσης υἱὸς καὶ υἱὸς τῶν υἱῶν σου, καὶ χρονίσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀνομήσητε καὶ ποιήσητε γλυπτὸν ὁμοίωμα παντός, καὶ ποιήσητε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν παροργίσαι αὐτόν, διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόντε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλεία ἀπολείσθε ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν Ἰερὸδάνην ἐκεῖ κληρονομησάμενοι οὐχὶ πολυχροναῖτε ἡμέρας ἐπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἡ ἐκτριβὴ ἐκτριβήσεσθε· καὶ διασπερεῖ Κύριος ὑμᾶς ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καὶ καταλειφθήσεσθε ὀλίγοι ἀριθμῶ· ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς εἰσάξει Κύριος ὑμᾶς ἐκεῖ, καὶ λατρεύσετε ἐκεῖ Θεοῖς ἑτέροις, ἔργοις χειρῶν ἀνθρώπων, ξύλοις καὶ λίθοις, οἳ οὐκ ὄφονται, οὔτε μὴ ἀκούσωσιν, οὔτε μὴ φάγωσιν. οὔτε μὴ ὀτρυνθῶσιν.» (Δευτερ. δ'. 11—28.)

Δηλαδή εἰδῶλα τοιαῦτα, οἷα περιγράφει ὁ Δαβὶδ ἐν τῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ πέμπτῳ Ψαλμῷ. (Ψαλ. ριέ. 4—8)

Καὶ ἐξετάζοντες τὴν ἱστορίαν τῶν Ἰσραηλιτῶν, καθὼς ἐγράφη εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, εὐρίσκομεν ὅτι ἡ μεγάλη αἰτία τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τοῦ διασκορπισμοῦ αὐτῶν μεταξὺ πάντων τῶν ἐθνῶν, ἦτον ἡ παράβασις τῆς δευτέρας Ἐντολῆς. Λέγει ὁ Ψαλμοδός· «Καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐπὶ τοῖς βουνοῖς αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς γλυπτῶν αὐτῶν παραστήλωσαν αὐτόν. Ἦκουσεν ὁ Θεός καὶ

ὑπερεῖδες καὶ ἐξουδένωσας σφόδρα τὸν Ἰσραὴλ
 καὶ παρέδωκεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὴν ἰσχὺν αὐ-
 τῶν, καὶ τὴν καλλὶνὴν αὐτῶν εἰς χεῖρα ἐχθροῦ, καὶ συ-
 νέκλεισεν εἰς ῥομφαίαν τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ τὴν κληρονο-
 μίαν αὐτοῦ ὑπερεῖδες· τοὺς νεανίσκους αὐτῶν κατέφαγε
 πῦρ, καὶ αἱ παρθένοι αὐτῶν οὐκ ἐπένησαν· οἱ ἱερεῖς αὐ-
 τῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἔπεσον, καὶ αἱ χῆραι αὐτῶν οὐ κλαυσθή-
 σονται.» (Ψαλ. ος. 58—64.)

Ἡ παράδοσις τῆς ἐντολῆς ταύτης φέρει κατάραν ἀπὸ
 τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸν παραβάτην. Γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ τοῦ
 Θεοῦ· « Ἐπικατάρατος ἄνθρωπος, ὅστις ποιῇσι γλυπτὸν
 καὶ χωνευτὸν, βδέλυγμα Κυρίῳ, ἔργον χειρῶν τεχνιτῶν,
 καὶ θήσῃ αὐτὸ ἐν ἀποκρύφῳ· καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς
 ἐροῦσιν γενοίτο.» (Δευτ. κς. 15.)

Τὴν κατάραν ταύτην διετάχθησαν οἱ Λευῖται ν' ἀπαγ-
 γελωσι πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Ἰσραὴλ φωνῇ
 μεγάλη. (Δευτ. κς. 14.)

Ἡ παράδοσις τῆς ἐντολῆς ταύτης, ἦτον ἐν τῶν βδε-
 λυγμάτων, τὰ ὅποια ἔκαμον οἱ Ἰσραηλῖται ἐπὶ τῶν ἡμε-
 ρῶν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ, καὶ τὸ ὅποιον δι' ὀράματος
 ἔδειξεν εἰς αὐτὸν τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

« Καὶ με ἔφερεν εἰς τὴν πύλιν τῆς αὐλῆς » (τῆς αὐ-
 λῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ) « καὶ ἰδοὺ μία ὀπὴ εἰς τὸν τοῖχον
 καὶ εἶπε πρὸς ἐμὲ, υἱὲ ἀνθρώπου, σκάψον τῶρα εἰς τὸν
 τοῖχον· καὶ ἔσκαψα εἰς τὸν τοῖχον καὶ ἰδοὺ μία θύρα. Καὶ
 εἶπε πρὸς ἐμὲ, εἴτελθε καὶ ἰδὲ τὰ πονηρὰ βδελύγματα,
 τὰ ὅποια οὗτοι κάμνουσιν ἐδῶ. Καὶ εἰσῆλθον καὶ εἶδον· καὶ
 ἰδὲ πᾶν ὁμοίωμα ἐρπετῶν καὶ βδελυκτῶν ζώων, καὶ πάν-
 τα τὰ εἰδῶλα τοῦ οἴκου τοῦ Ἰσραὴλ ἐζωγραφημένα ἐπὶ
 τὸν τοῖχον κύκλῳ κύκλῳ. Καὶ ἴσταντο ἔμπροσθεν αὐτῶν

ἐδοξμήκοντα ἄνδρες· ἐκ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ· ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν Ἰστατο ὁ Ἰεχονίας ὁ υἱὸς τοῦ Σαράν· καὶ ἐκράτει ἑκάστος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ θυμιατήριον αὐτοῦ· καὶ ἀνέδαινε πυκνὸν νέφος θυμιάματος. Καὶ εἶπε πρὸς ἑμέ, υἱὲ ἀνθρώπου, εἶδες τί κάμνουσιν ἐν τῷ σκότει οἱ πρεσβύτεροι τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ, ἑκάστος ἐν τῷ κρυπτῷ οἰκήματι τῶν εἰκόνων αὐτοῦ; διότι εἶπαν, ὁ Κύριος δὲν μᾶς βλέπει· ὁ Κύριος ἐγκατέλειπε τὴν γῆν.» (Ἰεζεκ. ή. 7—12).

Καὶ τῆτο ἔπραττον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν προφητῶν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ. εἰς τὸν ὁποῖον ἐπύρρευον, καὶ ὠμολόγηον ὅτι αὐτὸς εἶναι Κύριος. Λέγει ὁ Ἡσαΐας· «Ἐνεπλήσθη ἡ γῆ βδελυγμάτων τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ προσκύνησαν οἱς ἐποίησαν οἱ δάκτυλοι αὐτῶν· καὶ ἔκυφεν ἄνθρωπος, καὶ ἐταπεινώθη ἀνὴρ,» (δηλαδὴ ἐνώπιον τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν.) «καὶ οὐ μὴ ἀνήσω αὐτούς. Καὶ νῦν εἰσέλθετε εἰς τὰς πέτρας, καὶ κρύπτεσθε εἰς τὴν γῆν ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου Κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν..... τῇ γὰρ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκθαλεῖ ἄνθρωπος τὰ βδελύγματα αὐτοῦ τὰ ἀργυρεᾶ καὶ τὰ χρυσεᾶ, ἃ ἐποίησαν προσκυνεῖν τοῖς ματαίοις καὶ ταῖς νυκτερίσι, τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὰς τρώγλας τῆς στερεᾶς πέτρας, καὶ εἰς τὰς σχισμάς τῶν πετρῶν, ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου Κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν.» (Ἡσαΐ. 6. 8—21).

Ἐγενναν οὕτοι ὥς τὰ ἔθνη, περὶ τῶν ὁποίων λέγει ὁ Παῦλος, ὅτι. «φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἥλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιωματι εἰκόνης φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων,

καὶ ἐρπετῶν καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. »

Ἡ παράδοξις τῆς δευτέρας ἐντολῆς ὀνομάζεται εἰς τὴν θείαν Γραφὴν, πορνεία καὶ μοιχεία. Ὡς γέγραπται ἐν τῷ προρήτῃ Ἱερεμιά· « Καὶ οὐκ ἐφειδθήη ἡ ἀσύνετος Ἰούδα, καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπόρνευσεν κατὰ αὐτὴν, καὶ ἐγένετο εἰς οὐδὲν ἡ πορνεία αὐτῆς, καὶ ἐμίχρυσεν τὸ ξύλον καὶ τὸν λίθον. » (Ἱερ. γ'. 8 — 9.) Ὀνομάζεται δὲ πορνεία καὶ μοιχεία, ἐπειδὴ ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεται ἡ νύμφη αὐτοῦ· ἡ νύμφη τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὅταν ἀφῇσιν αὕτη τὴν πνευματικὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ποιῇ εἰδῶλον ἢ ὁμοίωμα καὶ προσκυνῇ τοῦτο, παρομοιάζεται μὲ γυναῖκα. ἥτις ἐγκαταλείπει τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα καὶ προσκολλάται εἰς ἄλλον. Λέγει ὁ Θεός, διὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ, εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ. « Ἐλαβες ἐκ τῶν ἱματίων σου, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἰδῶλα ῥαπτὰ, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπ' αὐτά καὶ ἔλαβες τὰ σκεύη τῆς καυχήσεώς σου ἐκ τοῦ χρυσοῦ μου καὶ ἐκ τοῦ ἀργυροῦ μου, ἐξ ὧν ἔδωκά σοι, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἰκόνας ἀρσενικάς, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐν αὐταῖς. » (Ἰεζέκ. ιε'. 16 — 17.) Ἐνεκα τούτου ὁ Θεός, ἀπαγορεύων ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐντολῇ, τὴν προσκύνησιν τῶν εἰδῶλων καὶ τῶν ὁμοιωμάτων, λέγει· « Ἐγὼ γὰρ εἰμι Θεὸς ζῆλωτής. » δηλαδὴ ζηλοτύπος. Οὕτως ἐννόησεν αὐτὸ ὁ Θεοδώρατος. Λέγει « τὸ Θεὸς ζηλωτής, τί σημαίνει; ὁ νόμος τάξιν ἐπέτελεν ἀνδράς, ὁ δὲ λαὸς γυναικός ὥσπερ γὰρ ἀνὴρ βάθυμον ἔχων γυναῖκα παραινῶν αὐτῇ· λέγει ζηλοτύπος εἰμι, οὐ δύναμαι βλέπειν ἄλλωσιν προσδιαλεγομένην ἀνδρὶ· οὕτως ὁ δεσπότης Θεὸς τῆς δεισιδαιμονίας αὐτοῦ· ἀπαλλάσσει βουλόμενος οὐ μόνον ζηλωτὴν ἐκυτὸν, ἀλλὰ καὶ πῦρ κατανα-

λίσκον ἐκάλεσεν ἀγάπης τρέφον ὁ ζήλος δηλω-
τικός.» (Ἴδε τὴν Ὀκτάτευχον, Τομ. Πρωτ. σελ. 770 ἐκδ.
ἐν Λειψία ἔτει αψοθ).

Καὶ καθὼς ἡ μοιχεία φέρει καταστροφὴν εἰς ἐλλόκληρον
οἰκογένειαν, καὶ τὰ τέκνα ὑποφέρουσιν ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας
μοιχαλίδος μητρός, οὕτω λέγει ὁ Θεός « εἰμι Θεὸς ζήλω-
της, ἀποδιδοῦς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης
καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσί με. »

Τὰ τέκνα ὑποφέρουσιν ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας τῶν γονέων,
ἐπειδὴ διδάσκονται κακῶς, καὶ ἀκολουθοῦσι τὰ ἔχνη τῶν
γονέων. Ἐὰν διδαχθῶσι νὰ προσκυνῶσι καὶ λατρεύωσι
τὰ εἰδωλα, ἢ τὰ ὁμοιώματα, θέλουσιν ἐπιμένει εἰς τὴν
προσκύνησιν ταύτην, καὶ λατρεῖαν, ἥτις φέρει ἐπ' αὐτοὺς
τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ τοῦ Παντοκράτορος. Οὐχί ὅτι τιμω-
ροῦνται ἄθωοι ὄντες. ὡς ἐφαντάζοντό τινες ἐπὶ τοῦ Ἰεζε-
κιήλ, λέγοντες « Οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφρακα. καὶ οἱ ὀδόν-
τες τῶν τέκνων ἐγομφίασαν. » Εἰς τοὺς ἁπολοὺς ἀπεκρίθη
ὁ Θεός· « Ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα, αὕτη ἀποθνήσκει »
— « Ἐὰν δὲ γεννήσῃ υἱόν, καὶ ἴδῃ πάσας τὰς ἁμαρτίας
τοῦ πατρὸς οὐ τοῦ. ἃς ἐποίησε καὶ φοβηθῇ καὶ μὴ ποιήσῃ
κατ' αὐτάς, ἐπὶ τῶν ὀρέων οὐ βέβρωκε, καὶ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτοῦ οὐκ ἔβλετο εἰς τὰ ἐνθυμήματα εἴκου Ἰσραὴλ,
καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον οὐ τοῦ οὐκ ἔμίανε
καὶ ἐν ταῖς διατάγμασί μου ἐπορεύθη. οὐ τελευτήσῃ ἐν
ἀδικίαις πατρὸς αὐτοῦ, ζωὴ ζήσεται. » (Ἰεζ. ιθ'. 14—17)

Καὶ ἐδῶ βλέπομεν ὅτι ὁ Θεός, δὲν ἐνθαρρύνει ἡμᾶς εἰς
τὸ νὰ ἐπιμένωμεν εἰς ὅ,τι ἐμάλθομεν παρὰ τῶν πατέρων,
ἡμῶν· ἀλλ' ἀπαιτεῖ νὰ περιπατῶμεν κατὰ τὰ διατάγματα
αὐτοῦ.

Τινὲς ἀναφέρουσι τὰ Χερουβim τὰ ἐπὶ τοῦ σκεπάσμα-

τος τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης καὶ τὰ Χερουθίμ, τὰ ὅποια ἐποίησεν ὁ Σολομών διὰ τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου, πρὸς ἀπολογία τῆς προσκυνήσεως τῶν ὁμοιωμάτων· ἀλλὰ ταῦτα ἦσαν μόνον σύμβολα, καὶ οὐχὶ ἀντικείμενα τῆς προσκυνήσεως. Καὶ οἱ λατρευταὶ τοῦ Θεοῦ οὐδέποτε προσεκύνησαν αὐτὰ. Καὶ ἐὰν προσεκύνουν αὐτὰ, ἤθελον εἶσθαι παραβάται τῆς δευτέρας ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ.

Τινὲς δ' ἀναφέρουσι τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰακώβ. περὶ τοῦ ὁποίου λέγει ἡ Γραφή· «Καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδος αὐτοῦ.» (Γέν. μζ'. 31) Ἦτο γέρον καὶ ἐπιστηριχθὲς ἐπὶ τὴν ῥάβδον αὐτοῦ προσεκύνησε. Καὶ θαυμάζω πῶς ποτε ἠδύνατό τις ν' ἀναφέρῃ τοῦτο πρὸς ὑποστήριξιν τῆς προσκυνήσεως τῶν ὁμοιωμάτων· καὶ μάλιστα ἐν ᾧ γέγραπται περὶ αὐτοῦ τὸ ἐξῆς· «Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἰακώβ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ, ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλοτριούς· τοὺς μεθ' ὑμῶν ἐκ μέσου ὑμῶν καὶ καθαρίσθητε, καὶ ἀλλάξτε τὰς στολὰς ὑμῶν, καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς Βαιθλὴλ, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Θεῷ τῷ ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὃς ἦν μετ' ἐμοῦ, καὶ διέσωσέ με ἐν τῇ ὁδῷ, ἣ ἐπορεύθην· καὶ ἔδωκαν τῷ Ἰακώβ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλοτριούς, οἳ ἦσαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν, καὶ κατέκρυψεν αὐτὰ Ἰακώβ ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν Σηκίμοις, καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.» (Γέν. λβ'. 2 — 4.)

Ἡ δευτέρα ἐντολὴ εἶναι σαφής, σαφεστάτη. Ὅσον εἶναι σαφὲς τὸ, «οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ φρονεύσεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις» ἐφόσον σαφὲς εἶναι καὶ τὸ, «οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κα-

τω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὁδοῖς ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.» Καὶ ὅσον διαφέρουσι δύο προβλήματα τοῦ Εὐκλείδου, τόσον διαφέρουσιν ἡ πρώτη καὶ δευτέρα ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου. Καὶ ὅμως ἡ Παπικὴ ἐκκλησία λέγει ὅτι ἡ δευτέρα ἐντολὴ εἶναι περιττὴ, καὶ ὅτι περιέχεται ἐν τῇ πρώτῃ· καὶ ἐπομένως ἀφῆρταν αὐτὴν ἐκ τοῦ Δεκαλόγου, τὸν ὁποῖον τυπώνει εἰς τὰς Κατηχήσεις αὐτῆς· τὴν δὲ παλαιὰν Διαθήκην, εἰς τὴν ὁποῖαν ὑπάρχει ἡ ἐντολὴ αὕτη, ἀπαγορεύει εἰς τὸν λαόν, ὥστε ὁ κοινὸς λαὸς ἐν γένει, οὐδόλως γνωρίζει ὅτι ὑπάρχει ἡ ἐντολὴ αὕτη, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ εἰς τὰς Κατηχήσεις αὐτῆς ἡ Παπικὴ ἐκκλησία διήρξατο τὴν δεκάτην ἐντολὴν εἰς δύο, καὶ οὕτως ὁ λαὸς αὐτῆς, νομίζει ὅτι ἔχει τὰς δέκα ἐντολάς σώας, καθὼς ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτάς. Τοῦτο θεωρῶ ὡς μεγάλην ἀπάτην, καὶ μεγάλην ἀσέβειαν πρὸς τὸν μόνον νομοθέτην Θεόν.

Εὐτυχῶς δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐκκλησία, ἥτις ἐτόλμησε νὰ πράξῃ τοῦτο, καὶ πράξασα νὰ λέγῃ εἰς τὸν πάνσοφον Θεόν, ὅτι ἡ νομοθεσία αὐτοῦ εἶναι ἀτελής, καὶ ὅτι τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος αὐτοῦ εἶναι περιττόν.

Πρὸ τινων ἐτῶν εἶδον βιβλίον εἰς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, « Sainte Bible, » ὁδηγῶν, ἡ Ἱερὰ Γραφή· καὶ ἀνοίξας καὶ παρατηρήσας τὸ εἰκοστὸν κεφάλαιον τῆς Ἐξόδου, εὔρον ὅτι ἔλειπεν ἡ δευτέρα ἐντολὴ, καθὼς εἰς τὰς κατηχήσεις τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τὸ βιβλίον ἐκεῖνο ἐτυπώθη ὑπὸ τοῦς ὀφθαλμοῦς καὶ τὸ κῦρος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῶν Παρισίων.

Κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας μετὰ Χριστόν, οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν σύμφωνοι ὡς πρὸς τὴν σημασίαν τῆς δευτέρας ἐν τῷ Δεκαλόγῳ ἐντολῆς.

Μαρτυρεῖ ἡ ἐδδόμη οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὅτι ὁ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, εἰς τῶν 318 Πατέρων, οἵτινες συνέταξαν τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἐδέχετο εἰκόνα, καὶ ἕνεκα τούτου κατέκρινεν αὐτὸν αὐστηρῶς. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ὠνόμασεν αὐτὸν «ἀδελφὸν ἀγαπητόν.» καὶ εἶπεν ὅτι κατὰ τὴν μαρτυρίαν παντὸς τοῦ κόσμου, «ἄξιός ἐκρίθη πάσης Ἐκκλησίας ἐπισκοπός εἶναι.»

Ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Συνόδου ἐκείνης ἔλαβον αὐτολεξεῖ τὸ ἑξῆς·

«Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τοῦ Παμφίλου Εὐσέβιος πρὸς Κωνσταντῖαν Αὐγούστην αἰτησαμένην Χριστοῦ εἰκόνα ἀποσαλῆναι αὐτῇ παρ' αὐτοῦ, τοιαύδε λέγει·

«Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τινος εἰκόνης ὡς δὴ τοῦ Χριστοῦ γέγραφας, εἰκόνα βουλομένη σοὶ ταύτην ὑφ' ὧν πεμφθῆναι· τίνα λέγεις καὶ ποίαν ταύτην. ἦν ψῆς, τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα; πότερον τὴν ἀληθῆ καὶ ἀμετάλλακτον, καὶ φύσει τοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρας φέρουσαν; ἢ ταύτην, ἦν δι' ἡμᾶς ἀνεληφθε. τῆς δοῦλου μορφῆς περιθέμενος τὸ σχῆμα; ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τοῦ Θεοῦ μορφῆς οὐδ' αὐτὸς ἡγοῦμαι σε ζητεῖν, ἀπαξ πρὸς αὐτοῦ πεσπαιδευμένην, ὅτι οὔτε τὸν πατέρα τις ἔγνω, εἰμὴ ὁ υἱός· οὐδ' αὐτὸν υἱὸν γινώσκει ποτέ τις ἐπαξίως, εἰμὴ μόνος ὁ γεννήσας αὐτὸν Πατήρ.» Καὶ δὴ μετὰ τινά· «Ἀλλὰ πάντως ποῦ τῆς τοῦ δοῦλου μορφῆς ἐπιζητεῖς τὴν εἰκόνα, καὶ οὐ δι' ἡμᾶς περιεβλήθη σαρκίῳ. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῇ δόξῃ τῆς θεότητος ἀνσχεκρᾶσθαι μεμαθήκαμεν, καὶ καταπεπόσθαι τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.» Καὶ μετ' ὀλίγα· «Τίς οὖν τῆς τοιαύτης ἀξίας τε καὶ δόξης τὰς ἀποστειλομένης καὶ ἀπαστραπτούσας μαρμαρυγὰς οἶδς τε ἂν ἢ καταχαρᾶσαι νεκροῖς καὶ ἀψύχοις χρώμασι καὶ σκι-

αγραφαίς; ὅποτε μὴδὲ προσβλέψαι αὐτῷ ἐπὶ τοῦ ὄρου· οἱ
 θεσπέσιοι ὑπέμειναν μαθηταί, οἷγε ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον,
 ἀφόρητον αὐτοῖς τὸ θεωρῶμενον διμολογήσαντες. Εἰ γὰρ τότε
 ἡ ἔνσαρκος αὐτοῦ μορφή τοσαύτης ἔλαχε δυνάμεως πρὸς
 τῆς ἐνοικιούσης· αὐτῇ θεότητος μεταβληθεῖσα, τί χρὴ λέ-
 γειν, οἷς τὴν θνητότητα ἀποδόν, καὶ τὴν φθορὰν ἀπομι-
 ψάμενος, τὸ εἶδος τῆς τοῦ θούλου μορφῆς εἰς τὴν τοῦ θε-
 σπύτου καὶ Θεοῦ δοῖεν μετεσκευάσασθαι μετὰ τὴν κατὰ τοῦ
 θανάτου νίκην, μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν ἀνοδὸν, μετὰ τὴν
 ἐν τῷ βασιλικῷ θρόνῳ ἀμρὶ τὰ δεξιὰ τοῦ πατρὸς ἰδρυσιν,
 μετὰ τὴν ἐν ταῖς ἀκατοννομάστοις καὶ ἀρρήτοις κόλποις
 τοῦ πατρὸς ἀνάπαυσιν; εἰς ἣν ἀνιόντα καὶ ἀποκαθιστά-
 μενον αἱ οὐράναι δυνάμεις ἀνευφύμην λέγουσιν· ἄρατε
 πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰθέριοι
 καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης. » Καὶ πάλιν·

«Ταύτης οὖν τῆς συμμορίας καὶ Εὐαγγέλιος ὑπάρχων, ὡς
 δέδεικται ἔκ τε τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἱστορικῶν
 συγγραμμάτων, εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ὡς θεοπατρίτης ἀπο-
 βάλλεται τοῦνεκεν γράφει Κωνσταντῖα τῇ Λικιννίου γυ-
 ναικί» (ἀδελφὴν τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου) «μὴ
 παρ' αὐτῷ εὐρησθῆναι ποτε εἰκόνα.» (ἴδε Πρακτ. Συνοδ.
 τόμ. β'. σελ. 856—857 ἔκδ. Παρισ. 1761)

Ταῦτα μαρτυρεῖ ἡ ἐβδόμη οἰκουμενικὴ Σύνοδος, περὶ
 τοῦ ἐν τῇ πρώτῃ ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἐπιτρα-
 νεστάτου πατρὸς· Εὐαγγέλιου τοῦ Παμφίλου. Ἐὰν δὲ ἦσαν
 ἀξιοκατάκριτος ἕνεκα τῆς δοξασίας αὐτοῦ περὶ εἰκόνα
 ἡ οὐ. ἀφίνω εἰς πάντα ἄνθρωπον νὰ κρίνῃ ὡς θέλει. Ὅτι
 δὲ ἐν ἐδόξασεν ὡς ἡ ἐβδόμη οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐδό-
 ξασεν, εἶναι φανερόν, διότι ὑπ' αὐτῆς κατακρίθη.

Ἐκαστος δὲ πρέπει νὰ κρίνῃ δι' ἑαυτοῦ εἰς τι συνέ-

σταιται ἡ προσκύνησις καὶ λατρεία τῶν εἰδώλων καὶ τῶν ὁμοιωμάτων.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε· «Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν, ἐν πνεύματι καὶ ἐν ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.» (Ἰωαν. δ'. 24.)

Ἡ δὲ παράδοσις τῆς δευτέρας ἐντολῆς συναριθμεῖται ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ μετὰ τῶν μεγαλειτέρων ἁμαρτιῶν, αἵτινες ἀποκλείουσι τοὺς πράττοντας αὐτάς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. Γέγραπται γάρ· «Δειλοῖς δὲ καὶ ἀπίστοις, καὶ ἐδδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ πόρνοις καὶ φαρμακεῦσι καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὅ ἐστι δεύτερος θάνατος.» (Ἀποκάλ. κα. 8.)

Καὶ· «Φανερά δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς· ἅτινά ἐστι μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρεις, ζῆλοι, θυμοὶ, ἐριθείαι, διχοσταταίαι αἰρέσεις, φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις· ἃ προλέγω ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι.» (πρὸς Γαλατ. ε. 19—21.)

Ἄς μὴ φαντασθῶμεν ὅτι ἡ παράδοσις τινος ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ εἶναι τι μικρόν, ἢ ὅτι παραβαίνοντες αὐτήν, θέλομεν ἀπορῦγει τὴν ὁργὴν τοῦ Παντοκράτορος, τοῦ ὁποῖου ἡ δευτέρα ἐντολὴ εἶναι·

«Ὁὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἶδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν ταῖς ὕδασι ἐποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς· ἐγὼ γὰρ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτῆς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γε-

νεᾷ τοῖς μισοῦσί με, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς
ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προσάγματά μου. »
'Αμήν. www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Ἐξοδ. κ'. 4—6.

« Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδῶλον οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ἐποκάτω τῆς γῆς. Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς ἐγὼ γὰρ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζῆλωτὴς ἀποδιδούς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσί με, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με καὶ τοῖς φυλάσσουσιν τὰ προστάγματά μου. »

Ἐν τῇ ἐντολῇ ταύτῃ ἀπαγορεύει ὁ Θεὸς οὐχὶ μόνον τὴν προσκύνησιν τῶν εἰδώλων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὁμοιωμάτων καὶ οὐχὶ μόνον τὴν προσκύνησιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν λατρείαν αὐτῶν. Κατὰ τί δὲ διαφέρει τὸ ὁμοίωμα τοῦ εἰδώλου ; καὶ ἡ λατρεία τῆς προσκυνήσεως ;

Εἰδῶλον παρ' Ὀμήρῳ σημαίνει τὴν σκιά, ἢ τὴν ψυχὴν ἀποθανόντος τινός, καὶ πᾶσαν ἀσώματον μορφήν, ὡς ὄνειρον, ἢ φάντασμα. Ὅθεν παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις σημαίνει ὕλην μορφήν, παριστάνουσαν φανταστὸν ὄν, ἥτοι ψευδὴ Θεόν.

Ὁμοίωμα δὲ εἶναι τι ἄψυχον οὕτω ποιηθὲν ὥστε νὰ ὁμοιάῃ τι ἑμψυχον, οἷον ἄνθρωπον, ζῶον, πετεινόν, ἔρπετόν, ἢ ἰχθύν. Ἰίνεται δὲ τοῦτο εἰς λίθον, ξύλον, μέταλλον, καὶ ἄλλα πράγματα, διὰ γλυφῆς, ἢ διὰ χύσεως εἰς χωνευτήριον, καὶ ὀνομάζεται γλυπτόν, ἢ χωνευτόν. Γίνεται καὶ ἐπὶ πανίου, ἢ χαρτίου, ἢ λίθου, ἢ ἄλλου τινὸς πράγματος διὰ χρωμάτων. Καὶ ἐπειδὴ ἀπεικονίζουσι τι ζωντανόν, ὀνομάζονται καὶ εἰκόνες. Ὅτι δὲ ὁμοίωμα καὶ εἰκὼν δὲν διαφέρουσι, πᾶς τις δύναται νὰ μάθῃ ἀπὸ τὸ Λεξικόν, καὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας Συγγραφεῖς.

Ὁ Ἀθηναγόρας, συγγραφεὺς Ἀθηναῖος, ὁ ἀκμάσας τὸν δεύτερον αἰῶνα Μ. Χ. ὁμιλῶν περὶ τῶν εἰδώλων, λέγει· «Ὁ μὲν δὴ χρόνος ὀλίγος, τρικοῦτος εἰκόσι καὶ τῇ περὶ τὰ εἶδωλα πραγματείᾳ, ὡς ἔχων εἰπεῖν τὸν ἐκάστη τεχνίτην θεῶν» (δηλαδή, εἶναι ὀλίγος καιρὸς ἀφοῦ ἔγεινε τόση δουλία διὰ εἰκόνας καὶ εἶδωλα, ὥστε ἕκαστος θεὸς ἔχει τὸν τεχνίτην αὐτοῦ) «τὸ μὲν γὰρ ἐν Ἐρέτῳ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς, μᾶλλον γε Ἀθηλᾶς, καὶ τὴν καθημένην. Ἐνδύς εἰργάσατο μαθητῆς Δαιδάλου· ὁ δὲ Πύθιος, ἔργον Θουδώρα καὶ Τηλεκλέους· καὶ ὁ Δῆλιος καὶ ἡ Ἀρτεμις, Ἰδεκταίου καὶ Ἀγγελίωνος τέχνη· ἡ δὲ ἐν Σάμῳ Ἥρα, καὶ ἐν Ἀργεῖ, Σμυλίδος χεῖρες, καὶ Φειδίου τὰ λοιπὰ εἶδωλα. Ἡ Ἀφροδίτη ἐν Κνίδῳ ἑταῖρα, Πραξιτέλους· τέχνη· ὁ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀσκληπιὸς, ἔργον Φειδίου Ἐπεὶ τούτων φασὶ τινες εἶναι μὲν ταῦτας, θεοὺς δὲ. ἐφ' οἷς αἱ εἰκόνες καὶ τοῦ ταῦθ' οὕτως ἔχειν, τεκμήρια παρέχουσι τὰς ἐνίων εἰδώλων ἐνεργείας·» δηλαδή, τινὲς λέγουσιν, ὅτι ταῦτα τὰ εἶδωλα, τῆς Ἀρτέμιδος, τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς Ἥρας, τῆς Ἀφροδίτης, κλ. εἶναι μὲν εἰκόνες, εἶναι δὲ θεοὶ, διὰ τοὺς ὁποίους

ἔγειναν αὐταὶ αἱ εἰκόνες, καὶ ὡς ἀπόδειξιν τούτου ἀναφέρουσι τὰς ἐνεργείας (θαύματα) τινῶν εἰκόνων. (Ίδε 'Ιουστ. Μαρτ. σελ. 293. ἔκδοσ. Παριζ. 1742.)

Ἐκ τούτου εἶναι φανερόν ὅτι οἱ ὁμιλοῦντες καὶ γράφοντες Ἑλληνιστὶ τὸν δεύτερον αἰῶνα Μ. Χ. ὠνόμαζον ἀδιαφόρως τὰ γλυπτὰ καὶ χωνευτὰ, καὶ ἐξωγραφημένα εἰδῶλα τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἰδῶλα καὶ εἰκόνες, διότι ἀπεικονίζόν τινα ἰομιζομένην μορφήν τῶν θεῶν αὐτῶν, ἣ καὶ τῶν ἀποθανόντων καὶ θεοποιηθέντων ἡρώων. Καὶ ἐκ τῆς θείας Γραφῆς μνησθόμεν τὸ αὐτὸ λέγει· «Καὶ φυλάξεσθαι σφόδρα τὰς ψυχὰς ἡμῶν . . . μὴ ἀνομήσητε καὶ ποιήσητε ὑμῖν ἑαυτοῖς γλυπτὸν ὁμοῖωμα, πᾶσαν εἰκόνα, ὁμοῖωμα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ ὁμοῖωμα παντὸς κτήνους, τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς γῆς. κλ.» (Δευτ. δ'. 13—18)

Τὰ εἰδῶλα ταῦτα περιγράφει προσφυσέστατα ὁ ψαλμῶδης, λέγων· «Τὰ εἰδῶλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων· στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλήσουσιν· ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται, ὦτα ἔχουσιν καὶ οὐκ ἐνωτισθήσονται, οὐδὲ γὰρ ἐστὶ πνεῦμα ἐν τῷ στόματι αὐτῶν· ὁμοιοὶ αὐτοῖς γέγονιντο οἱ ποιοῦντες αὐτὰ καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς.» (Ψαλ. ρλδ'. 13—18.) Ὁ δὲ Θεὸς ἀπαγορεύει καὶ τὰ εἰδῶλα καὶ τὰ ὁμοιώματα, ὥστε νὰ μὴ γίνῃ ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὴν σημασίαν τῆς ἐντολῆς ταύτης.

Κατὰ τί δὲ διαφέρουσιν ἡ προσκύνησις καὶ ἡ λατρεία τῶν τοιούτων εἰδῶλων καὶ ὁμοιωμάτων; διότι λέγει ὁ Θεός, ἐν ταύτῃ τῇ ἐντολῇ· «Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.» Προσκύνησις σημαίνει ἀπόδειξιν σεβασμοῦ πρὸς τινα, ἢ πρὸς τι, διὰ κλίσεως τῆς κεφαλῆς, καὶ διὰ φυλήματος. Προσκυνῶ, κατὰ τὸ λεγόμενον

σημαίνει τὸ «βάλῃω τὴν χεῖρα εἰς τὸ στόμα καὶ διὰ φι-
λήματος ἀποδεικνύω καὶ φανερόνω τὸ σέβας καὶ τὴν εὐ-
γνωμοσύνην, ἣν ἔχω πρὸς τινα.» Οἱ Πέρσαι ἔπιπτον κατὰ
γῆς καὶ ἐφίλονον αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ βασιλείως αὐτῶν
καὶ τοῦτο Ἡρόδοτος ὀνομάζει προσκύνησιν. Οἱ δὲ Αἰγύ-
πτιοι, λέγει, «ἀλλήλοις τοῖσιν ὁδοῖσι προσκυνέουσι, κατι-
έντες μέχρι τοῦ γόνατος τὴν χεῖρα.» (Ἡρόδ. 2. 80.)

Ἢ προσκύνησις λοιπὸν εἶναι ἐξωτερικὸν σχῆμα τοῦ
σώματος, διὰ τοῦ ὁποῦ, δεικνύει πρὸς τινα ἢ πρὸς τι
ἀληθινὸν ἢ προσποιούμενον σέβας. Δύναται τις νὰ προσ-
ποιῇται σέβας πρὸς τινα, ἐν ᾧ δὲν ὑπάρχει ποσῶς ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτοῦ· ὅταν δὲ ὑπάρχῃ ἀληθινὸν καὶ θρησκευτι-
κὸν σέβας ἐν τῇ καρδίᾳ, τότε καταντᾷ εἰς λατρείαν. Ὅθεν
ἀπαγορεύει ὁ Θεὸς καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλω· τὸ ἐξωτερικὸν
σημεῖον καὶ τὸ ἐσωτερικὸν αἰσθημα τοῦ σεβασμοῦ πρὸς
τὰ εἰδῶλα καὶ τὰ ὁμοιώματα. «Ὅς προσκυνήσεις αὐτοῖς
οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.» Ὡς ἀνὰ ἔλεγε· Μὴ ποιήσῃτε
τὸ ἐξωτερικὸν σημεῖον τοῦ σέβας, καὶ νὰ μὴ ἔχητε οὐδό-
λως ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν αἰσθημα σεβασμοῦ, πρὸς τὰ τοι-
αῦτα. Καθὼς· λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφῆτου Ἰερεμίᾳ·
«Μὴ φροβεῖσθε αὐτὰ· οἷόςτι δὲν δύνανται νὰ κακοποιήσωσιν,
οὐδὲ εἶναι δυνάτεις εἰς αὐτὰ νὰ ἀγαθοποιήσωσιν.» Ἐχουσι
χρεῖαν νὰ βαττάζονται, οἷόςτι δὲν δύνανται νὰ περιπατή-
σωσι.» (Ἰερεμ. 1. 5.)

Παράδοξαι λοιπὸν τῆς δευτέρας ἐντολῆς εἶναι καὶ τὸ
ἐξωτερικὸν σημεῖον, καὶ τὸ ἐσωτερικὸν αἰσθημα σεβασμοῦ.

Τίς δὲ πρῶτον ἐποίησεν εἰδῶλον, ἢ ὁμοίωμα πρὸς
χρῆσιν θρησκευτικὴν, ἀγνοῶμεν.

Ὁ Ἀθηναγόρας παριστάνει τὴν εἰδωλοποίησιν ὡς νεω-
τερισμόν· πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τούτου, ἀναφέρει τι ἐκ τοῦ

Ἐκ τῆς θείας Γραφῆς μανθάνομεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἦσαν πολὺ πονηροί, ἀλλὰ δὲν ἀκούομέν τι περὶ τῆς εἰδωλογατρείας. Ἡ πρώτη ἀνάμνησις περὶ εἰδώλων ἔγινεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰακώβ, ὅταν ὁ πενθερὸς αὐτοῦ, κατηγορεῖ αὐτὸν λέγων «Διατὶ ἔκλεψας τοὺς θεοὺς μου;» «Ἡ δὲ Ῥαχήλ, λέγει ἡ Γραφή, εἶχε λάβει τὰ εἶδωλα, καὶ βάλει αὐτὰ ὑπὸ τὸ σάμαριον καμήλου καὶ ἐκάθητο ἐπ' αὐτά. Καὶ ἐρευνήσας ὁ Λάθαν ὄλην τὴν σκηνήν, δὲν εὗρηκεν.» (Γεν. ἀ' 30 — 34.)

Ἄρα Ἰακώβ δὲ δὲν ἐγνώριζε τῆτο. Μετὰ ταῦτα καθὼς φαίνεται ἔμαθεν αὐτὸ, καὶ λαθὼν τὰ εἶδωλα ἀπώλεσεν αὐτά. Τετρακύβια ἔτι δὲ μετὰ Ἰακώβ, δηλαδὴ ἐπὶ τοῦ Μω-

ὕσέως οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον εἰδῶλα, καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰσραηλῖται ἐποίησαν μόσχον χωνευτόν, καὶ εἶπον, «οὗτοι εἶναι οἱ θεοὶ σου. ὧ Ἰσραήλ, οἷτινες σὲ ἀνεβίβασαν ἐκ γῆς Αἰγύπτου.» (Ἐξ. οὐδ. λθ'. 2 — 4) Ἐπὶ δὲ τῶν προφητῶν, σχεδὸν πάντα τὰ ἔθνη ἦσαν εἰδωλολάτραι· καὶ αὐτὸ τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων. Λέγει δ' Ἡσαΐας· «Καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐνεπλήσθη ἀπὸ εἰδώλων. Ἐλάτρευσαν τὸ ποίημα τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον οἱ δάκτυλοι αὐτῶν ἔκαμον.» (Ἡσαΐ. β'. 8) Καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, δι' ὁράματος ἔδειξεν εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ τὰ θδελύγματα αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ. «Καὶ εἶδον,» λέγει, «καὶ ἰδοὺ πᾶν ὁμοίωμα ἐρπετῶν καὶ θδελυκτῶν ζώων, καὶ πάντα τὰ εἰδῶλα τοῦ οἴκου τοῦ Ἰσραήλ ἐξωγραφημένα ἐπὶ τῶν τοίχων κύκλῳ κύκλῳ. Καὶ ἴσταντο ἔμπροσθεν αὐτῶν ἐδόμοιζοντα ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ οἴκου Ἰσραήλ· ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν ἴστατο δ' Ἰαζονίας δ υἱὸς τοῦ Σαφάν· καὶ ἐκράτει ἕκαστος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ θυμιατήριον αὐτοῦ. καὶ ἀνέβαινε πυκνὸν νέφος θυμιάματος.» (Ἰεζεκ. ή. 10 — 11)

Καὶ σήμερον οἱ Κινέζοι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Ἀφρικανοί, καὶ πολλοὶ ἄλλοι προσκυνοῦσι τὰ εἰδῶλα, καὶ τὰ ὁμοιώματα, ἔργα τῶν χειρῶν τῶν ἀνθρώπων τὰ ὁποῖα οἱ δάκτυλοι αὐτῶν ἔκαμαν. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ σχεδὸν πάντων τῶν ἀνθρώπων εἶναι κλίσις πρὸς τὸ νὰ μεταχειρίζωνται τι ὑλικόν, καὶ δρατὸν ἐν τῇ θρησκευτικῇ λατρείᾳ αὐτῶν. Διατί δὲ αὕτη ἡ κλίσις;

Πρῶτον μὲν, διότι δ Θεὸς εἶναι πνεῦμα ἀόρατον δὲν βλέπωσιν αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι· καὶ δὲν ἔχουσιν ἐκείνην τὴν πίστιν, ἥτις εἶναι, καθὼς λέγει δ Παῦλος, «ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πρᾶγματων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων.» (Ἐβρ. αἱ. 1.) Ἐπομένως ὅταν προσεύχωνται, δὲν ἐξεύρουσι

ποῦ νὰ διευθύνωσι τὰς προσευχὰς αὐτῶν.

Δεύτερον δὲ τινὲς στοχάζονται ὅτι τὰ τοιαῦτα εἶναι μέσα βοηθητικά ἐν τῇ ~~θηρησκευτικῇ~~ λατρείᾳ. Ἀλλὰ ὕλिकόν τι δύνатаι τάχα νὰ βοηθῇ αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ ὑψόνωσι τὰς καρδίας αὐτῶν πρὸς τὸ ἄπειρον πνεῦμα; τὸ πανταχοῦ παρὸν, καὶ τὰ πάντα πληροῦν; Νομίζω ὅχι διότι τὰ ὑλικά, καὶ ὁρατὰ φύσει σύρουσι τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ ὑλικά καὶ ὁρατὰ, καὶ οὐχὶ πρὸς τὰ ἀόρατα, καὶ πνευματικά. Εἶναι ὅλως ἀνόμοια. Καὶ ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ὅμοιον οὔτε ἐν τῷ οὐρανῷ οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς.

« Μὲ τίνα λοιπὸν (λέγει) θέλετε ἐξομοιώσει τὸν Θεόν; ἢ τί ὁμοίωμα θέλετε προσαρμώσει εἰς αὐτόν; ὁ τεχνίτης χωνεύει εἰκόνα γλυπτὴν, καὶ ὁ χρυσοχὸς ἐκτείνει χρυσὸν ἐπ' αὐτήν, καὶ χύνει ἀργυρὰς ἀλύσεις· ὁ πτωχὸς κάμνων προσφορὰν, ἐκλέγει ξύλον ἄσηπτον καὶ ζητεῖ εἰς ἑαυτὸν ἐπιδέξιον τεχνίτην, διὰ νὰ κατασκευάσῃ εἰκόνα γλυπτὴν μὴ σαλευομένην. Δὲν ἐγνωρίσατε; δὲν ἤκούσατε; δὲν ἀνηγγέλθη εἰς ἐσᾶς ἐξ ἀρχῆς; δὲν ἐννοήσατε ἀπὸ καταβολῆς τῆς γῆς; Αὐτὸς εἶναι ὁ καθήμενος ἐπὶ τὸν γύρον τῆς γῆς, καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι ὡς ἀκρίδες· ὁ ἐκτείνων τοὺς οὐρανοὺς ὡς παραπέτασμα, καὶ ἐξαπλόνων αὐτοὺς ὡς σκηνὴν πρὸς κατοίκησιν· ὁ φέρων τοὺς ἡγεμόνας εἰς τὸ μηδὲν, καὶ καθιστῶν ὡς ματαιότητα τοὺς κριτὰς τῆς γῆς Μὲ τίνα λοιπὸν θέλετε μὲ ἐξομοιώσει, καὶ θέλω ἐξισωθῆ; λέγει ὁ Ἅγιος; » (Ἠσαΐ. μ'. 18—25.)

Ὅμοιον δὲν ἔχει ὁ Θεός, καὶ ὁ ἐπιχειρῶν νὰ κατασκευάσῃ τι ὅμοιον μὲ αὐτόν ἐπιχειρεῖ τι ἀδύνατον. Ὅταν ἔχωμεν τὴν εἰκόνα τινὸς φίλου, καὶ βλέπωμεν αὐτήν, τῷτο ἀνακαλεῖ αὐτόν ζωηρῶς εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν, διότι εἰδομεν αὐτόν προτῆτερα, καὶ ὁμοιάζει αὐτόν. Ἀλλὰ τὸν

« Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε, » καὶ οὐδεμία εἰκὼν δύναται νὰ παριστάνῃ αὐτόν.

Δύνασθαι νὰ φέρογτε ὡς ἔνστατον τοῦτου, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ ὀνομάζεται ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ, « εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, » καὶ ὅτι ἡ Γραφὴ λέγει ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον « κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ. » Ἀποκρίνομαι ὅτι τὐτο εἶναι ἀληθές· ἀλλὰ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀγιότητα, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὑπόειν ἔδωκε εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ οὐχὶ κατὰ τὸ σῶμα, διότι ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα, καὶ μὲ πνεῦμα ὁλικὸν σῶμα προσῶ· δὲν ὁμοιάζει. Καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, καὶ ἀγιότητα· καὶ εἶναι εἰς μετὰ τοῦ Πατρὸς κατὰ τὴν θεότητα, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἦτον ὁμοιον μὲ τὸ ἡμέτερον σῶμα, καὶ ἡμεῖς προσκυνοῦμεν αὐτὸν ὡς Θεόν, καὶ οὐχὶ ὡς ἄνθρωπον. Λέγει ὁ Παῦλος· « Ὡστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα εἶδόμεν κατὰ σάρκα· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκουμεν. » (Β'. Κορινθ. ε. 16.)

Καὶ ὁ Παῦλος κατακρίνει τοὺς παριστάνοντας τὸν Θεὸν ὑπὸ σχῆμα ἀνθρώπου· « Φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐμωράνθησαν, καὶ ἡλλαζαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν δμοιώματι εἰκόνης φθαρτῆ ἀνθρώπου. » (Ρωμ. α. 22 — 23.)

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δταν προσήχετο δὲν μετεχειρίζετο οὐδὲν δμοίωμα· ἀλλ « ὕψωνε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν. » (Ἰωαν. ιζ'. 1.)

Οἱ δὲ ἀπόστολοι αὐτοῦ δὲν μετεχειρίζοντο ποτε δμοίωμα ἐν τῇ θρησκευτικῇ Λατρείᾳ αὐτῶν. Οὔτε οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ μετεχειρίζοντο ποτε δμοίωμα ἐν τῇ θρησκευτικῇ Λατρείᾳ αὐτῶν ἕως τοῦ τρίτου αἰῶνος Μ. Χ. Τοῦτο μαρ-

τυρεῖ ὁ Εἰρηναῖος καὶ ὁ Ἐπιφάνιος, οἵτινες λέγουσιν ὅτι
 τινὲς ἐν Ῥώμῃ εἶχον ὁμοιώματα, ἀλλὰ κατέκρινον αὐτοὺς
 ἕνεκα τούτου. « Ἐχούσι δὲ εἰκόνας ἐν ζωγράφῳ διὰ χρωμά-
 των, τινὲς δὲ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ λοιπῆς ὕλης, ἅτινα
 ἐκτυπώματά φασιν εἶναι τοῦ Ἰησοῦ καὶ ταῦτα ὑπὸ Πον-
 τίου Πλάτῃ γεγενῆσθαι τὰ ἐκτυπώματα τοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ
 ὅτε ἐνεδῆμει τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει· κρύβδην δὲ τὰς
 τοιαύτας ἔχουσιν εἰκόνας » « Ἀλλὰ
 καὶ φιλοσόφων τινῶν, Πυθαγόρου, καὶ Πλάτωνος, καὶ
 Ἀριστοτέλους καὶ λοιπῶν μεθ' ὧν φιλοσόφων καὶ ἑτε-
 ρα ἐκτυπώματα τοῦ Ἰησοῦ τιθέασιν, ἰδρῶσαντές τε προ-
 σκυνοῦσι, καὶ τὰ τῶν ἔθνων ἐπιτελοῦσι Μυστήρια· στή-
 σαντες γὰρ ταύτας τὰς εἰκόνας, τὰ τῶν ἔθνων ἔθῃ λοιπὸν
 ποιοῦσιν. » (Ἐπιφαν. τομ. α'. σελ. 107—108. καὶ Εἰρη-
 ναῖον κατὰ Αἰρέσεων, σελ. 104—105. ἐκδ. Βενετ. 1734.)
 Ταῦτα ἰσχυροῦσιν οἱ δύο Ἐπιφανεῖς πατέρες Εἰρηναῖος καὶ
 Ἐπιφάνιος.

Ἡ δὲ ἐδδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος μαρτυρεῖ, καθὼς
 ἠκούσατε τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν, ὅτι ὁ Εὐσέβιος ὁ
 Παμφίλου εἰς τῶν ἐπιφανῶν τριακοσίων δέκα ὀκτὼ πατέ-
 ρων, τῶν ἐν τῇ πρώτῃ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ
 συναθροισθέντων, ἀπεβόλλετο εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι
 ἔγραψε πρὸς τὴν Κωνσταντίναν Αὐγούσταν, τὴν ἀδελφὴν
 τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, νὰ μὴ δεχθῇ ποτε εἰ-
 κόνα.

Ἐχων ὑπ' ὄψιν ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ
 μάλιστα ἀκούων τὴν ῥητὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. « Οὐ ποι-
 ῆσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ
 οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕ-
 दाσιν ὑποκάτω τῆς γῆς, ὃ προσκυνήσεις αὐτοῖς αὐ-

νὰ ἐξαγάγῃ τὴν σημασίαν ταύτην· διότι τὰ εἰδωλα ὀνομαζονται ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ ματαιότης καὶ ψεῦδος.

Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει· «τί ἐστίν, οὗ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ; Τινὲς φασὶν ἀπαγορεύειν (τὸ ἐπιθῆναι) τοῖς ματαίοις, (τουτέστι τοῖς) εἰδώλοις τὴν τοῦ Θεοῦ προσηγορίαν· τινὲς δέ, τὸ δμωμοκότα ψεύσασθαι. Ἐγὼ δὲ οἶμαι, τὸν θεῖον παρακλεσέσθαι νόμον, δίχα διδασκαλίας, ἢ προσευχῆς, ἢ ἀναγκαίας τιнос χρείας, τὴν θείαν μὴ προσφέρειν προσηγορίαν· καὶ γὰρ εἰώθασι τινες, καὶ παλῖντες, καὶ γελῶντες προσφέρειν ὡς ἔτυχε διὰ τῆς γλώττης τὸ σεβάσμιον ὄνομα τοῦτο οἶμαι τὸν θεῖον νόμον ἀπαγορεύειν· εἰ γὰρ τὴν πολυτελεστέραν αἰσθητὰ ταῖς ἑορταῖς φυλάττειν εἰώθασι οἱ πολλοί, πολὺ μᾶλλον τὸ θεῖον ὄνομα προσευχαῖς καὶ διδασκαλαῖς ἀφιερωῦν δικαίον.» (Ἴδε Ὁκτ. τόμ. α'. σελ. 777 — 778.)

Ὁ δὲ Ἰώσηπος (ἐν τῷ 4. κεφ' τοῦ περὶ Ἰουδ. Ἀρχ. 3. βιβλ.) οὕτω λέγει· «Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος» (ὁ γλ. ἡ α' ἐντολή) «ὅτι Θεός ἐστιν εἷς, καὶ τοῦτον σέβασθαι μόνον· ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσαντας προσκυνεῖν· ὁ τρίτος δὲ ἐπὶ μηδενὶ φάουλῳ τὸν Θεὸν ὁμνῶναι.»

Ἐγὼ δὲ φρονῶ ὅτι ἡ τρίτη ἐντολή ἀπαγορεύει ταῦτα πάντα, δηλαδὴ ὅ,τι ἐφρόνει ὁ Κλήμης καὶ ὁ Κύριλλος καὶ ὅ,τι ἐφρόνει ὁ Θεοδώριτος καὶ ὁ Ἰώσηπος, τουτέστι νὰ μὴ ἐπιθέτῃ τις τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς τὰ εἰδωλα, εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τῶν ἀνθρώπων, νὰ μὴ ὁμνῇ ψευδῶς, καὶ νὰ μὴ ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ γελῶν, μηδὲ εἰς τὰς προσευχὰς καὶ ἱερὰς διδασκαλίας μετὰ κουφότητος ἢ ἄνευ σεμνότητος καὶ ἀνάγκης. Ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καλεῖται ἕνδοξον καὶ φοβερόν.

«Ἐὰν δὲν προσέχῃς νὰ κάμῃς ὅλους τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου, οἵτινες εἶναι γεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ βιβλίον, ὥστε νὰ φοβῇσαι τοῦτο τὸ ἕν ὁ ὄν καὶ φοβερόν ὄνομα, Κύριος ὁ Θεός σου, τότε ὁ Κύριος θέλει κάμει τρομερὰς τὰς πληγὰς σου, καὶ τὰς πληγὰς τοῦ σπέρματός σου, πληγὰς μεγάλας καὶ ἀπαύστους, καὶ νόσους κακὰς καὶ ἀπαύστους. κλ.» (Λευτ. κή. 58—59.)

Καὶ ὁ Ψαλμωδὸς λέγει· «ὁ Κύριος βασιλεύει, ἃς τρέμωσιν οἱ λαοί· κἀθήται ἐπάνω τῶν Χερουβίμ· ἃς σεισθῇ ἡ γῆ· ὁ Κύριος εἶναι μέγας εἰς τὴν Σιών, καὶ ἐπάνω εἰς ὅλους τοὺς λαούς· αὐτὸς εἶναι ὀψηλός· ἃς δοξολογῶσι τὸ ὄνομά σου τὸ μέγα καὶ φοβερόν.» (Ψαλ. 79. 1—3)

Καὶ πάλιν «Ἄγιον καὶ φοβερόν εἶναι τὸ ὄνομά σου.» (Ψαλ. ριδ. 9.) Τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εἶναι μέγα, εἶναι ἅγιον, εἶναι ἔνδοξον, καὶ φοβερόν· καὶ δὲν πρέπει τις νὰ προφέρῃ κἀν αὐτό, ὡς ἔαν ἦτο κοινὸν ὄνομα, ἢ μικρὰς ἀξίας, οὐδὲ μετὰ κουφονοίας.

Ἐὰν προσφέρητε τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως ὑμῶν μετὰ γέλωτος καὶ φέρετε αὐτὸ εἰς πράγματα εὐτελεῇ, θαυμηθὲν ἔλαττοῦται τὸ σέβας, διπερ ἀνέχει εἰς αὐτὸν καθὼ βασιλέα.

Τὰ ὀνόματα τινων ἀνθρώπων περιωνύμων ἕνεκα τῶν πολιτικῶν ἀρετῶν, ἢ τῶν γνώσεων, ἢ τῆς ἀγαθότητος τῆς καρδίας καὶ τῆς φιλανθρωπίας αὐτῶν, δὲν προσφέρωμεν ἄνευ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης· πύσω μᾶλλον πρέπει νὰ προσφέρωμεν οὕτω τὸ ὄνομα τοῦ πανσόφου, παντελετήμονος, παντοκράτορος Θεοῦ, τοῦ Δημιουργοῦ, καὶ συντηρητοῦ τοῦ παντός, τοῦ ὁωτῆρος παντός ἀγαθοῦ. Ὅστις πιστεύει τῶνντι εἰς τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ, εἰς τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀγίότητα, τὸ ἔλεος, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀγάπην, τὴν πανσοφίαν καὶ παντοδυναμίαν αὐτοῦ, οὐδέποτε θάλει

προφέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἄνευ σεβασμοῦ. Καὶ ὅστις οὕτω προφέρει αὐτὸ δείκνυει διὰ τούτου, ὅτι δὲν ἔχει τὴν δέουσαν πίστιν. www.libtool.com.cn

Ἡμεῖς παρὰ νυν ποτε εἰς θρησκευτικὴν τελευτὴν τῶν Ἰουδαίων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῆς Αἰγύπτου, καὶ εἰς τὴν τελευτὴν παρετήρουν ὅτι ἐπὶ τῇ βιβλίᾳ προέφερον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἔτρεμον προσποιούμενοι μέγα σέβας, καὶ πρὸς ἀνάμνησιν, ὡς ἐνόμιζον, τοῦ ὑπὸ Μωϋσέως λεγομένου, ὅτι ὁ Θεὸς ἐλάλει πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ· «Ἐκφοδὸς εἰμι καὶ ἔντρομος.» (Ἐδρ. ιθ'. 21)

Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τὸ ὁποῖον ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ γλῶσσῃ εἶναι Ἰσοβά. () οἱ Ἰουδαῖοι οὐδέποτε προφέρουσι, καὶ οὐδὲ προέφερον ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίας πολλοὺς αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ· ὅπου δ' ἀπαντᾷται ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, ἀναγινώσκουσι τοῦτο, Ἀδωνάϊ, ὅ ἐστι Κύριος· Καὶ οἱ Ὑ. οὕτω μετέφρασαν αὐτὸ τριακόσια ἔτη περὶ τοῦ πρὸ Χριστοῦ. Παράγεται δὲ ἀπὸ τοῦ ῥήματος ἁδᾶ, () σημαίνον ὑπαρξιν καὶ ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ὁ Ὡν.

Οἱ Ἰουδαῖοι νομίζουσιν ὅτι ὅστις προφέρει τὸ ὄνομα τοῦτο σφαίει τὸν ὠρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ ποιεῖ ἐντρόμος τοὺς ἀγγέλους. Πιστεύουσι δὲ, ὅτι ὁ Μωϋσῆς διὰ τούτου τοῦ ὀνόματος γεγραμμένου ἐπὶ τῆς βιβλίου αὐτοῦ ἔκαμε πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ γενόμενα θαύματα καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς ὢν ἐν τῷ Ἰερῷ ἔκλεψε τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ δι' αὐτοῦ ἔκαμε πάντα τὰ σημεῖα καὶ τὰ θαύματα, τὰ ὑπὸ αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰερῷ Εὐαγγελίῳ ἀναφέρονται.

Ὁ Ἰωσήφος καλεῖ αὐτὸ, «τὸ φοβερὸν ὄνομα.»

Ὁ δὲ Κλήμης ἐν τῷ 4. Στρωμ. περὶ αὐτοῦ λέγει· «Τὸ τετραγράμμιον ὄνομα τὸ μυστικόν, ὃ περιέχειτο οἷς μόναις τὸ πᾶν βᾶσιμον ἔχει· λέγεται δὲ Ἰαοὺ, ὃ μεθερ-

μηνεύεται ὁ ὢν καὶ ὁ ἐτόμενος. » (ἴδε Στρωμ. Κλήμ. τόμ. 6. σελ. 666, ἔκδ. ἐν Ἑνετ. 1757.)

Καὶ ὁ Θεοδώριτος λέγει. «Τοῦτο δὲ παρ' Ἑβραίοις ἀφραστον ὀνομάζεται· ἀπείρηται γὰρ παρ' αὐτοῖς διὰ τῆς γλώττης προσφέρειν (προφέρειν) γράφεται δὲ διὰ τῶν τετραρῶν στοιχείων διὸ τετράγραμμον αὐτὸ λέγουσι· καλοῦσι δὲ αὐτὸ Σαμαρίται μὲν Ἰαθὲ, Ἰουδαῖοι δὲ Ἰαώ. » Καὶ Μακρόβιος ἀναφέρει μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἐξῆς·

«Φράξο τὸν πάντων ὑπατὸν Θεὸν ἔμμεν Ἰαώ. » δηλαδὴ, νόμιζε, ἥ πίστευε τὸν ὑπέρτατον Θεὸν εἶναι Ἰαώ. (Κλήμ. τόμ. 6. σελ. 666 σημ. 2.) Καὶ ὁ Ἐπιφάνιος ἀναφέρει τοὺς γνωστικούς ὡς λέγοντας· «ἐν μὲν τῷ πρώτῳ οὐρανῷ εἶναι τὸν Ἰαὼ ἄρχοντα. » (Ἐπιφ. τόμ. 4. σελ. 91 ἔκδ. Παρις 1622.) Διὰ τὸ ὄνομα τοῦτο τοῦ μόνου Θεοῦ εἶχον, ἥ ἐπροσποιοῦντο ὅτι εἶχον τοσοῦτον σέβας, ὥστε νὰ μὴν προφέρουσιν αὐτὸ ποτέ.

Οἱ δὲ ἐθνικοὶ ἐσέβοντό τινα ὀνόματα τῶν Θεῶν αὐτῶν τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἐτόλμων νὰ προφέρωσιν αὐτά. Παράδειγμα τούτου ὁ Κικέρων ἐν τῇ τῶν Θεῶν καταλόγῳ ἀναφέρει. (De Nat. Deorum lib. III) Καὶ ὁ Λυκάριος ποιητῆς Λατίνος, γεννηθεὶς ἐν Ἰσπανίᾳ ἐν ἔτει 38 Μ. Χ. λέγει, ὅτι ἂν τις προσέφερε τὰ ὀνόματα ταῦτα, ἤθελε σιῇ ἢ γῇ. (ἴδ. Robinson's Calmet, page 550. Bost. ed. 1632.) Αἰτία δὲ μὴν ὑπάρχει τοῦ νὰ σεβώμεθα ἐν ὄνομα τοῦ Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἄλλο· ἀλλὰ πρέπει νὰ σεβώμεθα πᾶν ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ παντός. Ὁ περὶ ὠνυμὸς Νεύτων, ὡς λέγουσιν, οὐδέποτε προσέφερε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, χωρὶς στιγμαίας διακοπῆς πρὸς σέβας τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Σέβας πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι πρᾶγμα πολὺ σπουδαῖον, καὶ ἀπολύτως ἀναγκαῖον πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν πάσης κοινωνίας. Ἐπειδὴ ὅπου δὲν ὑπάρχει σέβας πρὸς τὸ ὄνομα τῆ ἀληθινῆς Θεοῦ, ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχει ὁ φόβος τῆς Θεοῦ, ἐκεῖ κλονίζονται ὅλαι αἱ βάρσεις τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἡθικῆς· ἐκεῖ εὐκόλως γίνονται τὰ μέγιστα κακουργήματα· ἐκεῖ εὐκόλως γίνονται ἀπατεῶνες, ψεύσαι, καὶ ἐπίσκοποι· ἐκεῖ ἀδικία, καταδυναστεία καὶ σκληροκαρδία πρὸς τὴν πτωχὴν· ἐκεῖ πορνεία, μοιχεία καὶ πᾶσα κακία. Καὶ αὐτοὶ οἱ εἰδωλολάτραι παρετήρουν, ὅτι οἱ μὴ ἔχοντες σέβας πρὸς τὴν Θεὸν, ἦσαν οἱ χεῖρις τῆς κοινωνίας. Εὐκόλως λοιπὸν βλέπομεν διατὶ ὁ Θεὸς δὲν θέλει καθαρίσει, ἥτοι ἔχει ἀθῶον τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ. Οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι σφοδρὰ πάθη, καὶ φύσει βέβουσι εἰς τὸ κακὸν, καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην τινὸς χαλινοῦ· καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχει σέβας πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, δὲν ὑπάρχει ὁ ἀναγκαῖος χαλινός.

Ἐξ ὅσον εἴπομεν, ὁ ἥλον εἶναι, ὅτι οἱ παραβάται τῆς ἐντολῆς ταύτης εἶναι,

1) Οἱ ἐπιτιθέντες ἐπὶ τὰ εἰδωλα τὴν τοῦ Θεοῦ προσήγορίαν· ἢ ὡς ὁ Κύριλλος λέγει, οἱ ἀνάπτοντες τὴν τοῦ Θεοῦ κλησιν εἰς τὰ εἰδωλα καὶ εἰς τοὺς λίθους· ἢ ὡς ὁ Κλήμης λέγει· εἰς τὰ γεννητὰ καὶ μάταια, τὰ ὅπου οἱ τεχνῖται τῶν ἀνθρώπων ἐποίησαν.

2) Οἱ φέροντες τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ψεύδους· καὶ ὑπὸ τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται πάντες οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὁμνύοντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἀδίκῳ ἢ ψευδῶς. Ἐνταῦθα δὲ παρατηρητέον, ὅτι τὸ νὰ ὀρκισθῇ τις εἰς τὰ δικαστήρια, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου, δὲν εἶναι παράβασις τῆς ἐντολῆς ταύτης· διότι τοῦ-

το διέταξεν ὁ Θεὸς λέγων· «θέλεις φοβεῖσθαι Κύριον τὸν Θεόν σου καὶ θέλεις λατρεύει αὐτόν· καὶ θέλεις ὁμνῶσαι εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ.» (Λευτ. ς' 13.) Καί· «Ὁρκος ἔστι τοῦ Θεοῦ ἀναιμῶτον ἀμφοτέρων, κλ.» Καὶ ὅτι εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν περὶ ὄρκου, καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, δὲν ἀντιβαίνει πρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσταγμα τοῦτο. Λέγει ὁ Χριστὸς· «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐκ ἐπιόρκησαι· ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου.» (Ματθ. ε. 33.) Ὁ λόγος ἐνταῦθα δὲν εἶναι περὶ ὄρκων εἰς τὰ δικαστήρια, ἀλλὰ περὶ εὐχῆς ἥτοι ταξίματος· ἐκουσίῃ εἰς τινὰς περιστάσεις. Τοῦτο εἶναι φανερόν ἐκ τοῦ γεγραμμένου εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, καὶ ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Ὅταν ἀνθρώπος τις τάξῃ τῆς τιμῆς εἰς τὸν Κύριον, ἢ ὁμώσῃ ὄρκον, ὥστε νὰ θέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ με δεσμὸν, δὲν θέλει παραδοῇ τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλὰ θέλει κάμει καθ' ὅλον ἐκείνον, τὸ ὁποῖον ἐκδόχῃ ἀπὸ τοῦ στόμα αὐτοῦ..» (Ἀριθ. λ'. 2.)

Φαίνεται δὲ ὅτι εἶχον συνήθειαν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅταν ἔκαμνον τὰ ταξίματα ταῦτα, νὰ ὁμνῶσιν οὐχὶ εἰς τὸν Θεὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ, ὡς τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, τὴν Ἱερουσαλὴν, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν· καὶ πρὸς τούτοις εἰς τὴν κοινὴν δμιλίαν. Τοῦτο ἀπαγορεύει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς λέγων, «ἔγω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν· ναὶ, ναὶ, οὐ, οὐ, τὸ δὲ περισσὸν τούτων, ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.» (Ματθ. ε. 33—37.) Τὸ νὰ ὁρκισθῇ τις ἐπὶ τινων περιστάσεων εἰς τὰ δικαστήρια, δὲν ἔχον ἐκ τοῦ πονηροῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ. Οἱ ὄρκοι δὲ τοὺς ὁποίους ἀπηγόρευσεν ὁ Χριστὸς, ἦσαν οἱ ἐν τῇ κοινῇ δμιλίᾳ καὶ ἐν ταῖς προεπιρημέναις ἐκουσίαις εὐχαῖς. Τοὺς τοιοῦτους ὄρκους, νομίζω, ἀπαγορεύει καὶ ὁ Ἰάκωβος λέγων· Πρὸ πάντων δὲ, ἀδελφοί

μου μὴ ὀμνύετε μήτε τὸν οὐρανὸν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινὰ ὄρκον· Ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ ναί, ναί, καὶ τὸ οὐ, οὐ· ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε. » (Ιάκωβ. ε' 12.)

Οἱ ὄρκοι, τοὺς ὁποῖους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀπηγόρευεν, ἤσαν, νομίζω, ὡς ἐκείνοι, τοὺς ὁποῖους σήμερον πολλάκις ἀκούομεν ἐκ τοῦ στόματος τῶν Χριστιανῶν, ὡς « Μὰ τὴν ζωὴν μου, μὰ τὴν πίστιν, μὰ τὸν Χριστὸν, μὰ τὴν Παναγίαν, μὰ τὸν Θεόν· ὄρκους ἀπρεπεῖς· καὶ ἀντιβαίνοντας πρὸς τὴν προσταγὴν τοῦ Χριστοῦ.

Ἴσως δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἐστοχάζοντο ὅτι ἐὰν ἔκαμνον τάξιμον, ἢ ὄρκον, οὐχὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀλλ' εἰς ἄλλο τι, ἢ παράθασιν τοῦ ὄρκου αὐτῶν δὲν ἦτον ἐπιουρκία· καὶ ὁ Ἰησοῦς διὰ τῆς ἀποκρίσεως αὐτοῦ, ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς, ὅτι κατὰ πνεῦμα ἦτον ἐπιουρκία ἂν καὶ οὐχὶ κατὰ λέξιν· ὡς ἡ ὕμνη εἰς τὴν καρδίαν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἦτο παράθασιν τῆς ἐντολῆς, « Μὴ φονεύσεις· » καὶ ὡς « ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, » ἦτο παραβάτης τῆς ἐβδόμης ἐντολῆς.

Ἐὰν ἔλεγεν ὁ Χριστός· « Ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, θέλεις ὀμνύει ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ἐγὼ λέγω ὑμῖν, μὴ ὀμνύσαι ὅλως, » τότε ἐλέλαμεν ἐννοῆσαι ὅτι κατηργήθη τὸ θέσπισμα τοῦ Θεοῦ περὶ ὄρκου εἰς τὰ δικαστήρια.

Ὅτι δὲ οἱ Ἰερεῖς οὐκ ἐξηροῦντο, ὡς πρὸς τὸν ὄρκον, εἵναι φανερόν ἐκ τοῦ γεγραμμένου ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Ἑσδρα· « Καὶ ἀνέστη Ἑσδρας καὶ ὥρπισε τοὺς ἄρχοντας, τοὺς Ἰερεῖς, καὶ Λευῖτας καὶ πάντα Ἰσραὴλ τοῦ ποιῆσαι κατὰ τὸ ρῆμα τοῦτο. Καὶ ὤμωσαν. » (Ἑσδρ. ι. 5.)

Τὰς παρατηρήσεις ταύτας περὶ ὄρκου παρέτεινα, ἐπειδὴ πρὸ τινων ἐτῶν ἔγεινεν ἐνταῦθα πολὺς λόγος περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, καὶ περὶ τοῦ ἐὰν οἱ ἱερεῖς πρέπει νὰ ὀρκίζωνται εἰς τὰ Δικαστήρια.

3) Παραδίδεται τῆς τρίτης ἐντολῆς εἶναι καὶ οἱ προφέροντες τὸ σεπτὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν κοινὴν δμιλίαν, μετὰ γέλωτος, ὡς ἀκούομεν πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους γελῶντας καὶ λέγοντας, «Κύριε ἐλέησον,» «ὦ Θεέ μου,» «πρὸς Θεοῦ,» «Μὰ τὸν Θεόν,» μετὰ τύπου ὀλίγου σεβασμοῦ, ὅσον ἤθελον ἔχει οἱ ἔθνηκοι καλοῦντες τὸν Δία, τὸν Ποσειδῶνα ἢ τὸν Βάχχον.

4) Παραδίδεται τῆς τρίτης ἐντολῆς εἶναι καὶ οἱ ἐν τῇ προσευχῇ ἐπικαλούμενοι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ με κορυφότητα, με ὀλιγώτερον σέβας, παρ' ὅσον ἤθελον δεικνύει δμιλοῦντες πρὸς τὸν πολιτικὸν ἄρχοντα τοῦ λαοῦ καὶ ἐπαναλαμβάνοντες πολλάκις καὶ ταχέως τὸ ὄνομα τῆ Θεῶ, ἐνῷ διαλογίζονται περὶ ἄλλων πραγμάτων, ὡχὶ περὶ τοῦ Θεοῦ. οὐδὲ περὶ ὧν προσεύχονται.

Ὁ Χριστιανὸς δὲν πρέπει νὰ λαμβάνῃ τὸ σεβαστὸν, τὸ ἔνδοξον καὶ φοδερὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, εἰμὴ ἐν τῇ προσευχῇ, ἐν τῇ ἱερᾷ διδασκαλίᾳ, ἐν τῇ σεμνῇ δμιλίᾳ, ἢ ἐν τοῖς δικαστηρίοις πρὸς βεβαίωσιν μαρτυρίας περὶ σπουδαίων πραγμάτων. Οὐ γὰρ μὴ καθάρσις ὁ Θεὸς τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίᾳ.

Ἡ πρώτη ἐν τῇ Κυριακῇ προσευχῇ αἵτησις εἶναι «ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.» Καὶ ἡ πρώτη ἐπιθυμία τῶν καρδιῶν ἡμῶν πρέπει νὰ ᾔῃ, τὸ νὰ σέβωνται πάντες τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐὰν ἀληθῶς σεβώμεθα τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἀληθῶς ἐπιθυμῶμεν νὰ ἀγιασθῇ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὅταν λέγωμεν τὸ Πάτερ ἡμῶν, θέλομεν προσέχει, ὥστε νὰ μὴ βεβηλόνωμεν τὸ ὄνομα τοῦτο λαμβάνοντες αὐτὸ ἐπὶ ματαίᾳ. ἢ ἐπαναλαμβάνοντες αὐτὸ μετὰ κορυφότητος· καὶ δὲν θέλομεν ἀκούει εὐχαρίστως ἄλλους λαμβάνοντας αὐτὸ μετὰ κορυφότητος, μετὰ γέλωτος, πρὸς βε-

βαίωσιν ψεύδους, ἢ καθ' ὅντινα ἄλλον τρόπον ἐπὶ ματαίῳ.

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐν τῇ προσευχῇ αὐτοῦ, ἄλγιστον πρὸ τοῦ νὰ σταυρωθῇ εἶπε· «Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. » Καὶ αὕτη εἶναι ἡ προσευχὴ παντός ἀληθοῦς ὁπαδοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει παριστάνει τοὺς ἐν οὐρανῷ ὡς ᾄδοντας καὶ λέγοντας· «Μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ἐδοὶ σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἁγίων. Τίς οὐ μὴ φοβηθῇ σε, Κύριε, καὶ δοξάσῃ τὸ ὄνομά σου; Ὅτι μόνος ὅσιος· ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἡξοῦσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου· ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.» (Αποκάλ. ιε. 3—4.)

Ἄν ἡμεῖς ποτε παρέβημεν κατὰ τινὰ τρόπον τὴν ἐντολὴν ταύτην, ἃς μετανοήσωμεν, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἃς μιμώμεθα τοὺς ἁγίους τοὺς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἃς σεβώμεθα καὶ δοξάζωμεν τὸ ὄνομα τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ, καὶ μηδέποτε λάθωμεν αὐτὸ ἐπὶ ματαίῳ. Ἀμήν.

ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Γεν. β'. 3.

«Καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν
ἐξοδόμην· καὶ ἡγήσεν αὐτὴν.»

Δύο νόμους ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἐδέμ· τὸν μὲν πρῶτον περὶ τοῦ γάμου, ὡς βάσεως τῆς εὐδαιμονίας παντὸς ἀνθρώπου καὶ πάσης κοινωνίας· τὸν δὲ δεύτερον περὶ τοῦ Σαββάτου, ὡς βάσεως καὶ αὐτοῦ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου ὡς ατόμου, καὶ ὡς συνδεδεμένου μετ' ἄλλων ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὡσαύτως καὶ τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

Ἡ λέξις Σάββατον ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ γλώσσῃ σημαίνει ἀνάπαυσιν. Ἡ τετάρτη ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου, τὸν ὑποῖον ὁ Μωϋσῆς ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ «Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου ἀγιάζειν αὐτήν,» ἦτον ἐπαναλήψις τῆς πρώτης ἐκείνης τῆς δοθείσης ἐν τῷ παραδείσῳ. Ἐν δὲ τῷ Δευτερονομίῳ (ἐ. 12 — 15,) ἐπαναλαμβάνεται αὕτη μέ τινα προσθήκην, διατὶ ὥφειλον οἱ

Ἰσραηλῖται νὰ τηρῶσιν αὐτήν· διότι δηλαδὴ ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὴν δουλείαν.

«Καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην, καὶ ἡγάσεν αὐτήν» τρυτέστι ἐξέχωρισεν αὐτήν δι' ἰδιαίτερον καὶ ἱερὸν σκοπὸν. Τὰ σκεύη τοῦ ναοῦ ὀνομάζονται ἅγια ὡς κεχωρισμένα διὰ τὴν ὑπερρείαν τοῦ Κυρίου· καὶ οἱ Χριστιανοὶ ὀνομάζονται ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἅγιοι, ἐπειδὴ ἀφιερώθησαν εἰς τὸν Κύριον. Ἡ ἡμέρα δὲ αὕτη ὡς χρονικὸν μέριον οὐδὲν διαφέρει τῶν ἄλλων ἡμερῶν· διαφέρει δὲ κατὰ τὴν χρῆσιν· διότι δὲν εἶναι διὰ κοινὰς καὶ κοσμικὰς ὑποθέσεις, ἀλλὰ διὰ τὸν Κύριον, καὶ ἕνεκα τούτου ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ὀνομάζεται Κυριακὴ ἡμέρα.

Δοθεῖσα δὲ ἡ ἡμέρα αὕτη τοῦ Σαββάτου εἰς τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὕαν ὄντας ἐν τῷ παραδείσῳ, φανερὸν εἶναι ὅτι ἐδόθη δι' ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος· ὅθεν καὶ διαφέρει ὅλων τῶν λοιπῶν σαββάτων, τὰ ὅποια διώρισεν ὁ Θεὸς μετὰ ταῦτα διὰ τοὺς Ἰσραηλῖτας· προσαίρως καὶ ὡς σκιὰς τῶν μελλόντων, καὶ τὰ ὅποια φύσει κατηργήθησαν ἐν τῇ Χριστιανικῇ οἰκονομίᾳ. Εἰς ταῦτα τὰ Ἰουδαϊκὰ σάββατα ἀναφερόμενος καὶ ὁ Παῦλος εἶπε, «Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρίνῃ ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς, ἢ νομηνίας, ἢ σαββάτων, ἃ ἐστὶ σκιά τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. β'. 16.) καὶ Ὁς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν· ὁ δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοί, πληροφροεσθίω· ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυρίῳ φρονεῖ, καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυρίῳ οὐ φρονεῖ· καὶ ὁ ἐσθίων Κυρίῳ ἐσθίει, καὶ ὁ μὴ ἐσθίων. κτλ.» (Ῥωμ. ιδ'. 5—6.)

Λέγει δὲ ταῦτα πιθανῶς περὶ τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ὄντες πρότερον μέλη τῆς Ἰουδαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐνόμιζον

ὅτι ὥφειλον εἰσέτι νὰ περιτέμνωνται, νὰ κάμνωσι διακρίσεις φαγητῶν, νὰ τηρῶσι τινὰς ἐορτάς ἢ σάββατα, τὰ ὁποῖα ὄντα ὅλως Ἰουδαῖα δὲν ἦσαν πλέον ὑποχρεωτικά ὡς τύποι καὶ ἤδη πεπληρωμένα. Καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, ὅτι οἱ ταῦτα φρονοῦντες Κυρίῳ φρονοῦσιν, καὶ οἱ διακρίνοντες τὰ φαγητὰ κατὰ τὴν τροσάγην τοῦ Λευϊτικοῦ νόμου, διεκρίνον αὐτὰ διὰ τὸν Κύριον· ἐπειδὴ ὁ Κύριος εἶχε διατάξει αὐτὰ, καὶ δὲν ἐγνώριζον ὅτι ταῦτα κατηργήθησαν ἐν Χριστῷ.

Οὐχ οὕτω δὲ τὸ σάββατον τὸ συστηθὲν ἐξ ἀρχῆς τοῦ κόσμου, καὶ ἐν τῷ Δεκαλόγῳ ἐπαναλαμβανόμενον, ὕπερ εἶναι τύπος, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς, καταπαύσεως, ἥτις εἰς πάντα πιστεύοντα εἰς Χριστὸν ἀπολείπεται, ὅταν τελειώσωσι τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ἔργον αὐτῶν. «Ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ Λαῷ τοῦ Θεοῦ.» (Εβρ. δ. 9.) Τοῦτο λοιπὸν τὸ σάββατον τὸ ἐξ ἀρχῆς τῆς κτίσεως συστηθὲν θέλει διαμένει ἕως οὗ ἡ κτίσις αὕτη διαλυθῇ.

Τὸ σάββατον τοῦτο διετερεῖτο, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὶν φθάσωσιν εἰς τὸ ὄρος Σινὰ, ὅπου ἔλαθεν ὁ Μωϋσῆς τὸν νόμον, ὅστις προστάζει τὴν τήρησιν τοῦ σαββάτου. Τοῦτο δὲ εἶναι φανερὸν ἐκ τῶν ἐξῆς. «Τὴν δὲ ἕκτην ἡμέραν συνήγαγον τροφήν διπλασίαν καὶ ἀνήγγειλαν ταῦτο πρὸς τὸν Μωϋσῆν Καὶ εἶπεν ὁ Μωϋσῆς, Φάγετε αὐτὸ σήμερον· διότι σήμερον εἶναι σάββατον εἰς τὸν Κύριον· σήμερον δὲν θέλετε εὑρεῖ αὐτὸ ἐν τῇ πεδιάδι. Ἐξ ἡμέρας θέλετε συνάγει αὐτό· ἐν τῇ ἐβδόμῃ ὁμως ἡμέρᾳ, τῷ σαββάτῳ, ἐν ταύτῃ δὲν θέλει εὑρίσκεισθαι. Τινὲς δὲ ἐκ τοῦ λαοῦ ἐξῆλθον τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, διὰ νὰ συνάξωσι,

πλήν δὲν εὔρον Καὶ ἔκαμε κατάπαυσιν
 ὁ λαὸς τὴν ἐδδόμην ἡμέραν. » (Ἐξοδ. ις'. 22—30.)
 καὶ ταῦτα πρὶν φθάσωσιν εἰς τὸ ὄρος Σινὰ, καὶ ἐπομέ-
 νως πρέπει νὰ ᾔτο τὸ σάββατον τὸ συστηθὲν ἐν τῷ
 παραδείσῳ.

Τοῦ σαββάτου τούτου ἔχνη εὐρίσκομεν, ὡς λέγει ὁ Φί-
 λων καὶ ὁ Ἰώσηπος, μεταξὺ ὄλων τῶν ἔθνων, εἰς τὴν
 διαίρεσιν τοῦ χρόνου εἰς ἐβδομάδας καὶ τὴν τήρησιν
 ἡμέρας τινὸς ὡς Ἰερᾶς. Τινὲς ἐνόμιζαν ὅτι τὸ ἱερὸν
 ἡμᾶρ τῶν ποιητῶν τῶν Ἑλλήνων ἀνεφέρετο εἰς τοῦτο
 τὸ σάββατον. Λέγει ὁ Ὅμηρος, “Ἐβδομάτῃ δ' ἤπει-
 τα κατήλυθεν ἱερὸν ἡμᾶρ. » (Ἔρα Κλήμ. Στρωμ. 4.
 σελ. 713.)

Ὁ Ἡσίοδος δὲ λέγει “Πρώτῃ ἔνη τετράς τε, καὶ ἐδ-
 δόμῃ ἱερὸν ἡμᾶρ. » (Ἰδ. Ἔργα καὶ ἡμέραι. 715.)

Ὁ δὲ Ἰουστίνος ὁ Μάρτυς λέγει “Ἐτι μὲν καὶ περὶ τῆς
 ἐδδόμης ἡμέρας ἦν πάντες μὲν ἄνθρωποι ὀνομάζουσιν,
 οἱ δὲ πλείους ἄγνοοῦσιν ὅτι παρ' Ἑβραίοις, ὃ καλεῖται
 σάββατον, Ἑλληνιστὶ ἐρμηνεύεται ἐβδομάς, ἥτις εἰς
 πᾶν γένος ἀνθρώπων ὀνομάζεται μὲν, δι' ἣν δὲ αἰτίαν
 καλοῦσιν αὐτὴν οὐκ ἐπίστανται. » (Ἰδ. Ἰουστ. Μαρτ.
 σελ. 358.)

Ἄλλ' ἡμεῖς τὴν αἰτίαν γνωρίζομεν, καὶ τοῦτο διότι ἐ-
 συστήθη ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ εἶναι ἐορτὴ οὐχὶ
 ἔθνους τινὸς ἰδιαιτέρου, ἀλλ' ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ τὸ ὅτι
 ἐχαράχθη μετὰ ταῦτα εἰς τὰς λιθίνας πλάκας μετὰ τῶν
 ἄλλων ἐννέα ἐντολῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν ἐμολογίαν πάν-
 των οὐδέποτε δύνανται νὰ καταργηθῶσι, φανερόν ἐστι
 εἶναι διαρκῆς, μόνιμος ὡς ὁ λίθος, ἐφ' οὗ ἐνεχαράχθη, καὶ
 ὅτι ὀφείλουσι πάντες νὰ τηρῶσιν αὐτὴν ὅσον καὶ τὰς ἄλ-

λας ἐντολάς, «οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, ἢ οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. »

Ἡ αἰτία δὲ τῆς ~~ἐπιτηρήσεως~~ αὐτῆς, ὡς φαίνεται ἐν τῇ τετάρτῃ ἐντολῇ, φανερόν ἐστι δι' ἐδόθη δι' ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος· «Ἐν γὰρ ἑξ ἡμέραις ἐποίησε Κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ διὰ τοῦτο εὐλόγησεν Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην καὶ ἡγάγασεν αὐτήν.» (Ἐξοδ. κ'. 11.)

Ὁ δὲ σκοπὸς αὐτῆς εἶναι νὰ ὑπενθυμίζῃ τοὺς ἀνθρώπους τὸν Πλάστην αὐτῶν, τὸν Δημιουργὸν τῶν πάντων, ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων, καὶ ὡς τοιοῦτον νὰ σέβωνται καὶ προσκυνῶσιν αὐτόν. Τρόποντι εἶναι ἱερὸν ἡμαρ τῷ Κυρίῳ.

Καὶ τὸ ἀγιάζειν μίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος εἰς Κύριον ἔχει ἰσχυρὰν ἐπιρροὴν εἰς τὴν καρδίαν καὶ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἀγιάζοντος αὐτήν· διότι ἐντυπώνει εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ ὅτι ὑπάρχει Θεός, ὅστις διοικεῖ τὰ πάντα· φέρει αὐτόν εἰς τὸ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ κράτος καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ, ὡς Κύριον πάντων καὶ τὸ χρέος τοῦ νὰ ὑπακούῃ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους νόμους αὐτοῦ, τοὺς ἀποδλέποντας εἰς τὸ καλὸν τῆς κοινωνίας ἐν γένει.

Καθόσον δὲ παρατήρησα εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου εὗρον ὅτι ὅπου ἡ ἡμέρα αὕτη τηρεῖται ἀκριδέστερον ἐκεῖ εὐρίσκεται καὶ περισσότερος φόβος Κυρίου, καὶ περισσότεραι τῶν ἀρετῶν, ὅσαι καθιστῶσι τὴν κοινωνίαν εὐδαίμονα· ἐκεῖ ὀλιγώτεροι εὐρίσκονται ἐν φυλακαῖς· ἐκεῖ δ' λαὸς δὲν ἔχει ἀνάγκην ὀπλισμένων στρατιωτῶν πρὸς διατήρησιν τῆς εὐταξίας· καὶ ἐκεῖ περισσοτέρα ἀσφάλεια τῆς ζωῆς καὶ περιουσίας.

«Καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην, καὶ

ἡγίασεν αὐτήν, ἡ καὶ εὐλογεῖ τοὺς φυλάττοντας αὐτήν κατὰ τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ.

Ἡ τήρησις τῆς ἡμέρας ταύτης ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἔχει καλὴν ἐπιρροὴν εἰς τὰ πνεύματα τῶν τέκνων, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ οἰκιακῶν.

Ἡ τήρησις μιᾶς ἡμέρας μόνον κατ' ἔτος εἰς ἀνάμνησιν τινος μεγάλου συμβάντος ἔχει μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς δλόκληρον ἔθνος· ὡς ἡ ἡμέρα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἡ εἰκοστὴ πέμπτῃ Μαρτίου· ὡς ἡ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Ὑποσπόνδων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἡ τετάρτῃ Ἰουλίου· πόσω μᾶλλον ἡ τήρησις μιᾶς ἡμέρας τὴν ἐδδομάδα ἀναφερομένη πρὸς τὸν Δημιουργὸν τοῦ κόσμου.

Δὲν ὥρισεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς Δεσπότης πρὸς ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸ καλὸν τῶν ἀνθρώπων, ὡς πρὸς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὡς πρὸς τὸν κόσμον τοῦτον, καὶ τὸν ἄλλον. Εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πρὸς τοὺς Φαρισαίους· «Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον.» (Μαρκ. β'. 27.)

Τοῦτο ἐξετάζοντες θέλομεν εὐρεῖ ἀληθέςτατον. Ὡς ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην ἀναπαύσεως διὰ τοῦ ὕπνου πᾶσαν νύκτα, ἡ ἀπαξ ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων διὰ τὸ ἀποκτήσῃ δύναμιν εἰς τὸ νὰ ἐργάζεται τὴν ἡμέραν, οὕτως ἔχει ἀνάγκην ἀναπαύσεως μίαν ἡμέραν καθ' ἐβδομάδα, διὰ τὸ ἀποκτήσῃ δύναμιν εἰς τὸ νὰ ἐργάζεται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον· καὶ οὐχὶ μόνον ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα τοῦ ἀγροῦ ἔχουσιν ἀνάγκην αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς προσέταξε νὰ ἀναπαύωνται καὶ τὰ ζῶα τὴν ἐβδόμην ἡμέραν. Ὁ γεωργὸς ὅστις ἀναπαύεται ἀπὸ τῶν κόπων αὐτοῦ μίαν ἡμέραν καθ' ἐβδομάδα, θέλει ἐκ-

τελεῖ ἐντὸς ἑνὸς ἔτους περισσύτερον παρ' ὅσον κάμνει, ὅστις ἐργάζεται ἐπὶ τὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος καὶ τοῦτο ἀληθεύει καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐργατικά ζῶα. — Ὁ δὲ μαθητὴς, ὅστις ἀναπαύεται ἀπὸ τῶν σπουδῶν αὐτοῦ μίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος θέλει ἀποκτήσει περισσοτέραν μάθησιν ἐντὸς τοῦ ἔτους, παρ' ὅσην ὅστις ἀφιερόνει ἐπὶ τὰς ἡμέρας εἰς σπουδὴν. Καὶ ὁ πολιτικός ὁ ἔχων ἐφ' ἑαυτοῦ ὄλας τὰς σπουδαίας ὑποθέσεις ὀλοκλήρου ἔθνους, θέλει ἐκτελεῖ, περισσότερα, καὶ καλλίτερα ὑπηρετεῖ τὸ ἔθνος αὐτοῦ φυλάττων καὶ ἀφιερόνων εἰς τὸν Πλάσιν αὐτοῦ μίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος παρ' ὅσον ἦτορ ἐλκεν κάμει ἐργαζόμενος τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς καὶ τὰς λοιπὰς.

Πρὸς περὶ τοῦ ἐξήκοντα ἑτῶν τὸ Γαλλικὸν ἔθνος ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Θεϊσμοῦ, ἢ μᾶλλον τῆς ἀθείας, μετέβαλε τὴν ἐβδομάδα εἰς ὀκτάδα· ἀλλ' εὐρέθη ὑπὸ ἐμπαίρων Ἱατρῶν, ὡς ἤκουσα, ὅτι μία ἡμέρα ἀναπαύσεως ἐν ὀκτὰ ἡμέραις δὲν ἵρκει εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ὅτι εἶχεν ἀνάγκην μιᾶς ἡμέρας ἀναπαύσεως τὴν ἐβδομάδα.

Πρὸς ὑποστήριξιν τούτου ἡδυνάμην ν' ἀναφέρω πολλὰ παραδείγματα· περιορίζομαι ὅμως εἰς ἓν καὶ μόνον. Εἰς τὰ δυτικὰ μέρη τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς πρὸ τινων ἑτῶν πολλοὶ συνωδοιπόρουσιν εἰς τὴν αὐτὴν ὁδόν, καὶ μακρὰν ὁδοιπορίαν. Τινὲς δὲ τούτων θεωροῦντες τὸ μῆκος τῆς ὁδοιπορίας, ἣν ἐπεχείρησαν σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις, ἐνὸμιζον χρέος αὐτῶν νὰ μὴ ἀναπαύωνται τὴν Κυριακὴν, ἀλλὰ νὰ ἐξακολουθῶσι τὴν ὁδοιπορίαν αὐτῶν· ἄλλοι δὲ οἱ μᾶλλον εὐσυνειδητοὶ ἀνεπαύοντο κατὰ τὴν ἐντολήν. Τί δὲ ἀπέβη ἐκ τούτου; οἱ ἀναπαυόμενοι ἐφθασαν εἰς τὸ τέλος τῆς ὁδοιπορίας αὐτῶν τινὰς ἡμέρας ταχύτερα τῶν ἄλλων, οἵτινες δὲν ἀνεπαύοντο τὴν Κυριακὴν.

Κατὰ φυσικὸν λόγον, ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἀναγκάζων τὸ ζῶον αὐτοῦ νὰ ἐργάζεται τὴν Κυριακὴν ἡμέραν, ἐχὶ μόνον ἁμαρτάνει κατὰ τοῦ Θεοῦ παραβαίνων τὴν ῥητὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ πράττει καὶ ἐναντίον τοῦ ἰδίου κοσμοῦ συμφέροντος.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀριερώσῃ μίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος εἰς τὰ συμφέροντα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Εἶναι δὲ ἡναγκασμένος καὶ χρεωστῆ νὰ ἐργάζεται 23 ἡμέρας τὴν ἐβδομάδα, ἵνα ἀποκτήσῃ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ τροφήν. Πότε λοιπὸν δύναται νὰ εὕρῃ καιρὸν διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;

Ὁ ἐλεήμων Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον μίαν ἡμέραν καθ' ἐβδομάδα ὡς ἡμέραν ἀναπαύσεως διὰ τὸ σῶμα, καὶ διὰ νὰ ἔχῃ καιρὸν νὰ ἐτοιμάζῃται διὰ τὸν ἄλλον κόσμον· ν' ἀποκτήσῃ πνευματικὴν δύναμιν ὥστε ν' ἀπαντᾷ μεθ' ὑπομονῆς τὰς δοκιμασίας τοῦ βίου, νὰ ἀντιτείνῃ πρὸς τοὺς πειρασμοὺς, τοὺς ὁποίους συνεχῶς ὑπόκειται, νὰ νικᾷ τὴν ἁμαρτίαν, νὰ ἐτοιμάζῃται διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀποδημίαν αὐτοῦ, ὥστε ν' ἀπαντήσῃ τὸν θάνατον ἄνευ φόβου, καὶ ἐτοιμασθῇ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κατάπαυσιν τὴν ὑπόαν· ὁ Θεὸς ἡτοίμασε διὰ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἡμέρα αὕτη εἶναι ὁ τύπος καὶ ἡ σικιά. Βεβαιότατα «τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχὶ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον» καὶ ὁ μὴ φυλάττων αὐτὸ ἀδικεῖ καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ἀδικεῖ καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, τὰ ζῶα αὐτοῦ τὰ ὑπερηρετοῦντα αὐτόν. Ἀμαρτάνει κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ Πλάστου καὶ τοῦ Λυτρωτοῦ αὐτοῦ, καὶ πράττει ὡς ἦδη εἶπον, ἐναντίον τῶν τιμιωτέρων αὐτοῦ συμφερόντων ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Τὴν προγεχῇ Κυριακὴν Θεοῦ θέλοντες, θέλω δμιλή-
σαι περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν τηρήσεως τῆς πρώτης
ἀντὶ τῆς ἐδδόμης, καὶ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ὀφείλει
πᾶς τις νὰ φυλάττῃ τὴν ἡμέραν ταύτην τοῦ Κυρίου.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ ΔΑ΄.

ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Γεν. β'. 3.

«Καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν
ἐδδόμην καὶ ἡγίασεν αὐτήν.»

Ἐν τῇ προλαβούσῃ ὁμιλίᾳ μου ἔδειξα ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς ἀναπαύσεως, ἐπειδὴ ἐδόθη εἰς τοὺς προπάτορας ἡμῶν ἐν τῷ Παραδείσῳ, ἐδόθη, καθὼς φαίνεται, δι' ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ ὅτι ἡ τετάρτη ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου, τὸν ὁποῖον ὁ Μωϋσῆς ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ, ἦτον ἐπαναλήψις μόνον τῆς πρώτης ἐκείνης· καὶ δὲν δύναται νὰ θεωρῇται ὡς ἐντολὴ Ἰουδαϊκὴ ἢ ἀνέγκουσα μόνον εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀλλ' ἀρμόζει ἐν γένει εἰς πάντας, ὡς αἱ λοιπαὶ ἐντολαὶ τοῦ Δεκαλόγου.

Εἶδομεν δὲ ὅτι ἐδόθη διὰ τὸ καλὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν· ὡς πρὸς τὸν κόσμον τοῦτον, καὶ τὸν ἄλλον. Παρατηρητέον δὲ ὅτι ἐὰν τὸ ἐν τῇ τετάρτῃ ἐντολῇ τοῦ Δεκαλόγου μνησθῇ σάββατον ἦτο μόνον τύπος ἢ σκιά τῆς ἀναπαύσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῇ Χαναάν, δὲν ἤθελε γίνεαι ἀνάμνησις αὐτοῦ μετὰ ταῦτα καὶ

ἐὰν ἦτο μόνον τύπος ἢ σκιά, ὥς τινες ἐνόμιζον, πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπληρώθησαν ἐν Χριστῷ διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καὶ οὕτω κατηργήθησαν. ὥς ἄλλοι νόμοι τελετῶν, δὲν ἦθελεν ὁ Παῦλος κάμει ἀνάμνησιν αὐτοῦ, ὥς ἔκαμεν ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ αὐτοῦ, περαίνων τὸν λόγον αὐτοῦ μὲ τῷ « Ἄρα ἀπολείπεται σαθρατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, » (Ἑβρ. δ'. 1—11.) εἰς τὸν ὁποῖον ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ δὲν εἰσέρχεται, οὔτε θέλει εἰσελθεῖν, ἕως οὗ τελειώσῃ τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ἔργον αὐτοῦ. Καὶ οὕτω τὸ σάθρατον εἶναι τύπος, καὶ θέλει μένει τύπος μελλούσης ἀναπαύσεως μέχρι τέλους τοῦ κόσμου· οὐδὲ κατηργήθη διὰ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ μένει ἐν ἰσχύϊ, ὥς αἱ λοιπαὶ ἐντολαὶ τοῦ Δεκαλόγου, ὥς ἤδη παρετήρησα. Παρατηρητέον δὲ προσέτι, ὅτι ἡ τήρησις τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος μετὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἀντὶ τῆς ἐβδομῆς, ὥς ἦτον ἐξ ἀρχῆς τοῦ κόσμου μέχρι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἐκπλήρωσις τοῦ σκοποῦ τοῦ νόμου, δηλαδὴ τοῦ νὰ ἐνθυμώμεθα τὸν Πλάστην ἡμῶν καὶ τὸν Δημιουργὸν τῶν πάντων, καὶ ν' ἀναγνωρίζωμεν τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὥς εἰς μετὰ τοῦ Πατρὸς, εἶναι ὁ Δημιουργὸς τοῦ παντός, ὥς λέγει ὁ Ἰωάννης· « Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. » (Ἰωάν. α. 3.) Καὶ ὁ Παῦλος ὁμιλῶν περὶ τοῦ Χριστοῦ, λέγει· « Ὁς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως· ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν ταῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἄρχαι, εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ αὐτὸς ἐστὶ πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. » (Κολοσ. α. 15—17.)

Ἡ τήρησις λοιπὸν τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου φέρει ἡμᾶς εἰς ἀνάμνησιν καὶ προσκύνησιν καὶ λατρείαν αὐτοῦ ὡς τοῦ Πλάστου ἡμῶν καὶ Λυτρῶ τοῦ ἡμῶν, ὃς ἐστὶ Θεός· «ὃς ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν» (Ρωμ. θ'. 5.) καὶ ὅστις λυτρῶσας τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὸ διὰ τὰς ἀμαρτίας ἀπολωλὸς, ἔκαμεν ἔργον, οὕτως εἰπεῖν, μεγαλύνειτον τῆς κτίσεως τοῦ κόσμου· διότι διὰ μὲν τῆς κτίσεως ἐφανεροῦντο ἡ σοφία αὐτοῦ καὶ ἡ δύναμις, διὰ δὲ τῆς λυτρώσεως τῶν ἀμαρτωλῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ ἡ ἀγάπη. Καὶ ἐπειδὴ πρὸς ἐκτέλεσιν τούτου ἔλαθε μορφήν δούλου, καὶ ἐγεύθη θάνατον ὑπὲρ παντός ἀνθρώπου, κατέβη δὲ εἰς τὸν τάφον, καὶ ἐνίκησε τὸν θάνατον ἐν τῷ κράτει αὐτοῦ, καὶ ἀνέστη τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδόμης ὡς νικητῆς, ἐκπεραιῶσας τὸ μέγα ἔργον τῆς λυτρώσεως, καὶ ἀνεπύλη, οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, οὐδὲνως φαίνεται παράλογον ἐὰν πιστεύωμεν ὅτι ἐσύστησεν ἀντὶ τῆς ἐβδόμης τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδόμης ὡς ἡμέραν ἀναπαύσεως, ὡς διάφορα χωρὶς τῆς Νέας Διαθήκης παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς λόγον νὰ πιστεύωμεν συμφώνως πρὸς τὴν συνήθειαν πάντων σχεδὸν τῶν ἀπανταχῇ Χριστιανῶν ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Ἀποστόλων μέχρι τῆς σήμερον. Καὶ ἐὰν ἡ ἐλευθέρωσις τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξ οἴκου θυλαίας ἐν Αἰγύπτῳ ἦτο πρὸς θεὸς αἰτία τῆς ὑπ' αὐτῶν τηρήσεως τοῦ σαββάτου ὡς ἁγίας, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῷ Δευτερονομίῳ ἐ. 15, βεβαίως πάντες οἱ πιστεύοντες εἰς Χριστὸν ἔχουσιν εἰς αὐτὴν περὶ σσοτέρους λόγους νὰ φυλάττωσι τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς ἁγίαν, ἐπειδὴ αὐτὸς διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἡλευθέρωσεν ἡμᾶς ἐκ τοῦ οἴκου τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ Σατανᾶ «εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ,»

(Ρωμ. γ'. 21) καὶ δίδει εἰς ἡμᾶς ἐλπίδα τῆς αἰωνίου καταπαύσεως ἐν τῷ οὐρανῷ.

Ἀποδείξας, ὡς νομίζω, σαφῶς τὸ διηγεκὲς καὶ μόνιμον τῆς ἡμέρας τοῦ σαδδάτου, καὶ τὸ χρέος πάντων, κατ' ἐξοχὴν δὲ τῶν χριστιανῶν τοῦ νὰ ἀγιάζωσιν αὐτήν, μεταδίδωμι εἰς σκέψεις περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν πρέπει νὰ φυλάττωμεν καὶ ἀγιάζωμεν αὐτήν.

Πρῶτον μὲν, αὐτὸ τὸ ὄνομα, Σάδδατον, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ γλώσσῃ σημαίνει ἀνάπαυσιν, δεικνύει ὅτι πρέπει νὰ παύωμεν τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπὸ πάσης κοσμικῆς ἐργασίας καὶ ἐ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἐτυστήθη, φανερόναι τὸ αὐτό.

Εἶναι δὲ φανερώτερον ἐκ τῆς βῆτης ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ Δεκαλόγῳ, καὶ ἐξ ὅσων εἶναι ἀλλαχοῦ γεγραμμένα «Καθίσασθε,» λέγει, «ἐκαστος εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν, μηδεὶς ἐκπορευέσθω ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐδδόμῃ» ὡς δηλαδὴ, νὰ «τυλλέζωσι τὸν ἄρτον.» (Ἐξοδ. ις'. 29.)

Ὅστις καὶ ἐν τῷ προφῆτῃ Ἰερειᾷ «Τὰς λέγει Κύριος· φυλάσσεσθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ μὴ αἴρετε βαστάγματα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαδδάτων, καὶ μὴ ἐκπορεύεσθε ταῖς πόλαις Ἱερουσαλὴμ, καὶ μὴ ἐκφέρετε βαστάγματα ἐξ οἰκιῶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαδδάτων, καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε, ἀγιάσατε τὴν ἡμέραν τῶν σαδδάτων, καθὼς ἐνετείλάμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν.» (Ἱερειμ. ις'. 21 — 22) Τὰς ἐξαιρέσεις τούτου ἔδωκεν αἰς ἡμᾶς αὐτοὺς ὁ Νομοθέτης, «ὅς ἐστι Κύριος καὶ τοῦ Σαδδάτου.» (Μαρκ. β'. 28.)

Πρώτη ἐξαιρέσις. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οἱ Ἱερεῖς διετάχθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ προσφέρωσι διπλάσιον παρ' ὅ,τι προσέφερον κατὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας. (Αριθ.

κή. 10.) Τοῦτο δὲ ἀπῆται ἐργασίαν πολλὴν καὶ κόπον. Ὅνεκα τούτου εἶπεν ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς Φαρισαίους· «Ἡ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι τοῖς σάδοῦσιν οἱ Ἱεροῖς ἐν τῷ Ἱερῷ τὸ σάδοῦτον βεδηλοῦσι, καὶ ἀνάτιοί εἰσι;» (Ματθ. ιβ'. 5.) Οὕτως οἱ Ἱεροκῆρυκες σήμερον ἐξ ἀνάγκης κοπιᾶζουσιν περισσότερον τὰς Κυριακὰς παρὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας.

Δευτέρᾳ ἐξαίρεσις. Ἐδίδασκεν αὐτοὺς προσέτι, ὅτι ἐάν τις πεινᾷ, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ τροφὴν, ὡς ἔπραξαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ πεινᾶσαντες καὶ πορευόμενοι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ὡς ἔπραξεν ὁ Δαβὶδ εἰσελθὼν «εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως;» φαγῶν, «οὐδὲ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰμὴ τοῖς Ἱερεῦσι μόνοις.» (Ματθ. ιβ'. 1—4.)

Τρίτῃ ἐξαίρεσις. Ἐδίδασκεν προσέτι ὅτι εἶναι δί- κκιον ἐν τῷ σαββάτῳ οὐχὶ μόνον νὰ βοηθῶμεν τοὺς νο- σοῦντας καὶ τοὺς ἐν θλίψεσιν ἀδελφοὺς ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα ἔχοντα ἀνάγκην. (Λυκ. ιγ'. 15—17.) Ἐχον- τας δὲ οἰκίας ἢ σκηνάς, καὶ δυνάμενοι κατὰ τὰς ἐργασίμης ἡμέρας νὰ προμηθεύωμεν τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν διὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, δὲν πρέπει νὰ ἐξερχώμεθα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον αὐτὴν τὴν ἡμέραν.

Εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁ Θεὸς ἔδωκε τρο- φὴν διπλασίαν τὴν ἕκτην ἡμέραν, ὥστε νὰ μὴ ἐξέρχωνται τὴν ἡμέραν τῆς ἀναπαύσεως, καὶ εἶπε· «Σάδοῦτα, ἀνά- πνυσαι ἅγια τῷ Κυρίῳ αὖριον· ὅσα ἐὰν πέσσητε, πέσσετε, ὅσα ἐὰν ἔβητε ἔψετε, καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον καταλείπετε αὐτὸ εἰς ἀποθήκην εἰς τὸ πρωῒ.» (Ἐξοδ. ις'. 23.)

Ἐκ τοῦ Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ μανθάνομεν ὅτι αἱ γυναικες, αἵτινες ἠκολούθουν τὸν Χριστὸν ἐκ τῆς Γαλι-

λαίας και ἕως εἰς τὸν τάφον αὐτοῦ, καὶ ἀναμφιβόλως ἐγνώριζον τὸν τρόπον καθ' ὃν ὁ Χριστὸς ἤθελε νὰ φυλάττωσι τὴν ἡμέραν ταύτην, ἀφοῦ ἡτοίμασαν ἀρώματα, καὶ μύρα «ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.» «Καὶ ἡμέρα τὴν παρασκευὴ καὶ σάββατον ἐπέφωσκε καταχολουθήσασαι δὲ καὶ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ· ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα, καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.» (Λουκ. κγ'. 54—56,) Προσθέτει δὲ, ὅτι «Ὁρθρου βαθέως» τὴν ἐπαύριον «ἦλθον ἐπὶ τὸ μνημα φέρουσαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ τινες σὺν αὐταῖς.» (Λουκ. κδ'. 1.)

Τοῦτο φανερόναι εἰς ἡμᾶς πόσον ἐσέδοντο τὴν ἡμέραν τῆς ἀναπαύσεως, καὶ πόσον ἀκριδῶς ἐφύλαττον αὐτὴν αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἠκολούθουν τὸν Κύριον. Ὅτι δὲ ἡγάπων τὸν Χριστόν, δὲν εἶναι ἀμφιβόλια. Ἐνόμιζον δὲ ὅτι φυλάττουσαι τὴν ἡμέραν αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, ἤθελον τιμήσει αὐτὸν περισσύτερον, καὶ φανερώσει πρὸς αὐτὸν περισσοτέραν ἀγάπην. παρὰ ἐξελθοῦσαι τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ φέρωσιν εἰς τὸν τάφον αὐτοῦ ἀρώματα καὶ μύρα καὶ τοῦτο ἦτο σύμφωνον πρὸς τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, «Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς τηρήσατε.» (Ἰωαν. ιδ'. 15.)

2) Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι φανερόν, ὅτι τὴν ἡμέραν ταύτην δὲν πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα εἰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις, καὶ πρὸς χρηματικὸν κέρδος. Λέγει ὁ Νεεμίης· «Καὶ οἱ λαοὶ τῆς γῆς οἱ φέροντες τοὺς ἀγορασμοὺς καὶ πᾶσαν πρᾶσιν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου ἀποδύσθαι οὐκ ἀγορῶμεν παρ' αὐτῶν ἐν σαββάτῳ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἀγίᾳ.» (Νεεμ. ι. 31.) καί·

« Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις εἶδον ἐν Ἰούδα πατοῦντας ληνοὺς ἐν τῷ σαββάτῳ, καὶ φέροντας δράγματα καὶ ἐπιγεμίζοντας ἐπὶ τοῖς ὄνους καὶ οἶνον καὶ σταφυλὴν καὶ σῦκα καὶ πᾶν βᾶσταγμα, καὶ φέροντας εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου, καὶ ἐπεμαρτυράμην ἐν ἡμέρᾳ πράσεως αὐτῶν, καὶ ἐκάθισαν ἐν αὐτῇ φέροντες ἰχθὺν καὶ πᾶσαν πρᾶσιν πωλοῦντες τῷ σαββάτῳ τοῖς υἱοῖς Ἰούδα τοῖς ἐλευθεροῖς, καὶ εἶπα αὐτοῖς· Τίς ὁ λόγος οὗτος ὁ πονηρὸς, ὃν ὑμεῖς ποιεῖτε, καὶ βεδηλοῦτε τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου; οὐχὶ οὕτως ἐποίησαν οἱ πατέρες ἡμῶν; καὶ ἤνεγκεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἐφ' ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην; καὶ ὑμεῖς προστίθετε ὀργὴν ἐπὶ Ἰσραὴλ βεδηλῶσαι τὸ σάββατον; καὶ ἐγένετο τὴν ἡμέραν κατέστησαν πύλαι ἐν Ἱερουσαλὴμ πρὸ τοῦ σαββάτου, καὶ εἶπα, καὶ ἔκλεισαν τὰς πύλας, καὶ εἶπα ὥστε μὴ ἀνοιγῆναι αὐτάς ἕως ὀπίσω τοῦ σαββάτου, καὶ ἐκ τῶν παιδαρίων μου ἔστησα ἐπὶ τὰς πύλας, ὥστε μὴ αἰρεῖν βαστάγματα ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου· καὶ ὑπὸ ἰσθίον πάντες, καὶ ἐποίησαν πρᾶσιν ἕως Ἱερουσαλὴμ ἄπαξ καὶ δις, καὶ ἐπεμαρτυρησάμην ἐν αὐτοῖς, καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς· διατί ὑμεῖς αὐλίζεσθε ἀπέναντι τοῦ τοίχους; ἐὰν δευτερώσητε, ἐκτενῶ χεῖρά μου ἐν ὑμῖν. Ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου οὐκ ἤλθοσαν ἐν σαββάτῳ. » (Νεεμ. ιγ'. 15—21.)

3) Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι προσέτι φανερόν, ὅτι τὴν ἡμέραν ταύτην δὲν πρέπει νὰ ἀφιερώσωμεν εἰς κοσμικὰ διασκεδάσεις, κοσμικὰς ἡδονάς, καὶ κοσμικὴν συναναστροφὴν. Λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐα· « Ἐὰν ἀποστρέψῃς τὸν πύδα σου ἀπὸ τοῦ σαββάτου, ἀπὸ τοῦ νὰ κάμνῃς τὰ θελήματά σου ἐν τῇ ἀγίᾳ μου ἡμέρᾳ, καὶ ὀνομάζῃς τὸ σάββατον τρυφὴν, ἀγίαν ἡμέραν τοῦ Κυρίου,

ἔντιμον, καὶ τιμᾶς αὐτὸ, μὴ ἀκολουθῶν τὰς ἰδίας σου δο-
δοῦς, μηδὲ εὐρίσκων ἐν αὐτῷ τὸ ἰδίόν σου θέλημα, μηδὲ
λαλῶν τοὺς λόγους σου, τότε θέλεις ἐντροφεῖν ἐν Κυρίῳ·
καὶ ἐγὼ θέλω σὲ ἱππεύσει ἐπὶ τοὺς ὑψηλοὺς τόπους τῆς
γῆς, καὶ σὲ θρέψει μὲ τὴν κληρονομίαν τοῦ Πατρὸς σου
Ἰακώβ· διότι τὸ στόμα τοῦ Κυρίου ἐλάλησε.» (Ἠσαϊ νή.
13—14.)

4) Καὶ αὐτὸ τὸ «ἡγάσεν αὐτήν,» καὶ τό· «Μνήσθητι
τὴν ἡμέραν τῶν σαβοάτων ἀγιάζειν αὐτήν,» σημαίνουσι
τὸν τρόπον καθ' ὃν πρέπει νὰ φυλάττωμεν αὐτήν.

Τὸ «ἀγιάζειν αὐτήν,» βεβαίως δὲν δύναται νὰ ση-
μαίνῃ τὸ νὰ ἀφιερόνωμεν αὐτήν εἰς τὸν κόσμον καὶ εἰς
ὁμίαν περὶ τῶν τοῦ κόσμου, ἢ εἰς διασκεδάσεις, αἵτινες
ἀποσύρουσι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ πλάστου ἡμῶν,
καὶ τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ παντός· ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ Λυτρωτοῦ ἡμῶν ἀπὸ τῶν σκέψεων περὶ τῆς ἐν οὐρα-
νῷ αἰωνίου ἀναπαύσεως, τῆς δοξίας ἣ ἡμέρα αὕτη εἶναι
ὁ τύπος, καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐτοιμασίας διὰ αὐτήν.
Τὸ «ἀγιάζειν αὐτήν,» βεβαίως δὲν δύναται νὰ ση-
μαίνῃ τὸ νὰ ἀφιερόνωμεν αὐτήν εἰς θέατρα καὶ χοροὺς,
εἰς συμπόσια καὶ εὐωχίας, εἰς μέθην καὶ ἀσωτίας, εἰς
χαρτοπαίγνια καὶ ἄσεμνα τραγῳδία, εἰς κοινὰς ἐπισκέψεις
φίλων, καθ' ὧς ἡ ὁμίλια ὅλως περιστρέφεται εἰς ἐνδύμα-
τα, καλλωπισμοὺς καὶ ἄλλα πράγματα ὅλως κοσμικά· ἢ
εἰς ἀνάγνωσιν μυθιστορημάτων, ἢ κοινῆς ἱστορίας, ἢ πο-
λιτικῶν πραγμάτων τῶν διαφόρων ἐθνῶν· ἢ εἰς τὴν με-
λέτην κοσμικῶν ἐπιστημῶν, φιλοσοφίας, μαθηματικῶν.
ζωγραφίας, καὶ τῶν τοιούτων.

Τὸ «ἀγιάζειν αὐτήν,» βεβαίως δὲν δύναται νὰ ση-
μαίνῃ τὸ ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν· δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ

ἐξέτασιν λογαριασμῶν, δοσοληψίαν, δημοπρασίαν, συναλεύσεις διὰ φιλολογίαν, ἢ ἀρχαιολογίαν, ἢ ἄλλο τι, τὸ δὲ πῶτον ἀποσύρει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ παντός καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ λυτρωτοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὅχι· Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀκρόασις τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ μελέτη τῶν θείων Διδασκαλιῶν, ἡ προσευχὴ καὶ ψαλμωδία, καὶ ὁμιλία μετὰ τῶν ἄλλων περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, εἶναι τὰ εὐάρμοστα πρὸς τὴν ἡμέραν ταύτην, καὶ τὰ συντείνοντα εἰς τὸ νὰ ἐτοιμάζωσι τὸν οὖτως ἀγιάζοντα αὐτὴν διὰ τὴν ἐν οὐρανῷ αἰώνιον ἀνάπαυσιν τῶν πιστῶν.

Ὁ Πλάτων ἐν τῇ «Ὁρθοδόξῃ διδασκαλίᾳ» αὐτοῦ, περιγράφων τὸ πῶς ἀγιάζεται ἡ ἡμέρα αὕτη, λέγει· «Νὰ καταπαύσωμεν ἀπὸ ὅλας ἡμῶν τὰς ἐργασίας, ὅχι μόνον ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ ὁ δοῦλος καὶ ἡ παιδίσκη ἡμῶν νὰ μακρύνωμεν τὸν νοῦν ἡμῶν ἀπὸ ὅλας τὰς βιωτικὰς μερίμνας καὶ ματαίας ἀσχολίας, καὶ νὰ ἐνασχολώμεθα εἰς μόνην τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ εὐφρανθῶσιν ὅλα, ἕως καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα διὰ τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ.» (ἴδε. Πλατ. Ὁρθοδ. Διδασκ. σελ. 195. ἔκδοσις, δευτ. τοῦ Κυραῆ ἐν Μυνιχίᾳ 1834.) Καὶ πάλιν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν λέγει· «Εἰς ἕκαστον οἶκον πρέπει νὰ διδάσκωσιν οἱ γονεῖς τὰ τέκνα, οἱ Κύριοι τοὺς δούλους, οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητάς, οἱ ὑπερχειμένοι τοὺς ὑποκειμένους καὶ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ· νὰ τοὺς κατηγῶσι τὸν νόμον τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ καταγίνωνται πάντοτε εἰς τὸ νὰ τοὺς ὀδηγῶσιν εἰς τὸν φῶσιν τοῦ Κυρίου.» (Πλατ. Ὁρθοδ. Διδασκ. σελ. 196—197.)

«Καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ μέγας, νόμον ἐξέθηκε κωλύοντα πᾶν μουσικόν ὄργανον κατὰ τὰς Κυριακάς, ὥς λέ-

γαι Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐπιτομῇ. σελ. 291. Ἰγνάτιος δὲ ὁ θεοφόρος Ἐπιστολ. πρὸς Μαγν. λέγει· «ἕκαστος ὁμῶν σαββατιζέτω πνευματικῶς, μελέτη νόμου χαίρων. οὐκ ὀρχήσῃ καὶ κρότοις νοῦν οὐκ ἔχουσι.» (Ἰδε Σήμεϊωσ. Δ. Κοραῆ, ἐν Κατηχ. τοῦ Πλάτωνος, σελ. 199.)

5) Ἡ τήρησις τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου εἶναι εἰς τοὺς τηροῦντας αὐτὴν, σημεῖον, ὅτι εἶναι λαὸς αὐτοῦ, ὡς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ· «Ὁρᾶτε καὶ τὰ Σάββατά μου φυλάττεσθαι σημεῖον ἔστι παρ' ἐμοὶ καὶ ἐν ὁμῖν εἰς τὰς γενεὰς ἡμῶν, ἵνα γινώτε, ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς.» (Ἐξ. δ. λά. 13.) Εἶναι σημεῖον διακρίνον τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· ὡς οἱ ἀξιωματικοὶ εἰς τὸ στρατόπεδον ἔχουσι σημεῖον τι διακρίνον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἀπλῶν στρατιωτῶν· ἢ ὡς σημαία τινὸς ἔθνους διακρίνει αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἔθνων. Καὶ ἀδύνατον μοι φαίνεται ὁ ἀληθῶς πιστεύων εἰς τὸν Θεὸν τὸν Δημιουργὸν τοῦ παντός, καὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου λυτρώσαντα ἡμᾶς, καὶ ὅτι ἀπολείπεται τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ Σαββατισμὸς ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀδύνατον μοι φαίνεται, λέγω, ὁ τοιοῦτος νὰ εὐχαριστῇται ἀφιερώνων τὴν ἡμέραν ταύτην τὴν ἁγίαν τοῦ Κυρίου εἰς τὰ τοῦ κόσμου· καὶ ὁ συναισθανόμενος ὅτι ἡ τήρησις αὐτῆς, κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, εἶναι βάρος, δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐν οὐρανῷ αἰώνιον ἀνάπαυσιν αὕτη ἡ ἀνάπαυσις διὰ τὸν τοιοῦτον ἥβηλεν εἶσθαι αἰώνιος ἀνησυχία.

Ἐγὼ δὲ θεωρῶ τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς Χριστιανόμετρον, τὸ ποῖον φανεροῖναι τὸν βαθμὸν τῆς εὐσεβείας τοῦ Χριστιανοῦ, καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης αὐτοῦ.

Ἡ μὲν τήρησις τῆς ἐντολῆς ταύτης συνοδεύεται μετὰ τῆς Εὐλογίας τοῦ Θεοῦ, ἥ δὲ παράδοσις αὐτῆς συνοδεύεται μετὰ τῆς κατάρσεως αὐτοῦ. « Ἀλλ' ὁ οἶκος Ἰσραὴλ, » λέγει ὁ Θεός, « ἀπεστάτησαν ἀπ' ἐμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τοῖς διατάγμασί μου δὲν περιεπάτησαν. καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεδήλωσαν σφύδρα· τότε εἶπα νὰ ἐκχέω τὸν θυμὸν μου ἐπ' αὐτούς ἐν τῇ ἐρήμῳ, διὰ νὰ ἐξολοθρεύσω αὐτούς. » (Ἰεζεκ. κ'. 12 — 13. καὶ κδ'. 26.).

Πολλὰ δεινὰ ὑπέμειναν οἱ Ἰσραηλῖται ἐν καιρῷ τῶν προφητῶν ἕνεκα τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς ταύτης. Καὶ εἰς ἀναριθμητὰ δεινὰ περιέπεσε τὸ Γαλλικὸν ἔθνος μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατάργησιν τῆς Κυριακῆς ἡμέρας, καὶ τὴν μεταβολὴν τῆς ἐδδομάδος εἰς Δεκάδα. Ἡ κατάρσις τοῦ Θεοῦ ἦτον ἐπ' αὐτοῦ καὶ ταραχαὶ καὶ ἀναρχία ἐπεκράτουν ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ αἷμα χυλιδῶν καὶ μυριάδων ἔβρεσεν εἰς τὰς ὁδοὺς, εἰς τὰς πλατείας, καὶ εἰς τὰς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ.

Ὁ νῦν περιώνυμος Γάλλος Μονταλεμβέρτος (Montalembert) πρό τινων ἐτῶν εἶπεν· ὅτι « τὰ δύο δυνατώτερα καὶ μᾶλλον ἀκμαῖα ἔθνη ἐν τῷ κόσμῳ (ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἀμερική.) τὰ ὅποια φυλάττουσιν ἀκριδέστερον τὴν Κυριακὴν ἡμέραν, ἔλαβον καὶ τὰς μεγαλειτέρας εὐλογίας παρὰ τοῦ Θεοῦ. » « Ὅπου, » λέγει, « σέβονται τὸ σάββατον, (δηλαδὴ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν) καὶ καθύσον σέβονται αὐτὸ, ὁ Θεὸς δίδει εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐδαιμονίαν καὶ ἀσφάλειαν. » (Ἴδε N. Y. Observer, Jan. 30. 1851.)

Ἡ μαρτυρία αὕτη εἶναι ἀληθὴς, καὶ συνάδει πρὸς τὰ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ γεγραμμένα περὶ τῆς τηρήσεως τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου.

Ἐάν δὲ καὶ ἡμεῖς θέλωμεν εὐλογίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ,

πρέπει νὰ ἀγιάζωμεν τὴν ἡμέραν ταύτην κατὰ τὴν ἐντο-
λὴν αὐτοῦ. «Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαδδάτων ἀ-
γιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἐργᾶς, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ
ἔργα σου· τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐδδόμῃ σάδδατα Κυρίῳ τῷ
Θεῷ σου οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός
σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου,
ὁ βοῦς σου, καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου,
καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί· ἐν γὰρ ἔξ ἡμέραις
ἐποίησε Κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασ-
σαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ἐδδόμῃ· διὰ τοῦτο εὐλόγησε Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν
ἐδδόμην καὶ ἡγάσεν αὐτήν. Ἀμήν.

ΟΜΙΑΙΑ ΛΒ΄.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Ἐξοδ. κ'. 22.

« Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γέ-
νηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἣς
Κύριος ὁ Θεὸς δίδωσί σε. »

Τὴν ἐντολὴν ταύτην ἀναφέρει ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς
Ἐφεσίους ἐπιστολῇ αὐτοῦ ὡς τὴν πρώτην ἐντολὴν ἐν
ἐπαγγελίᾳ, λέγων· « Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν
ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον. » « Τίμα τὸν πατέ-
ρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἧτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν
ἐπαγγελίᾳ· ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ
τῆς γῆς. » (Ἐφεσ. ζ'. 1—3.) Μετὰ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν
χρέη ἡμῶν εἶναι τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς. Καὶ οὕτως ἐν τῷ
Δεκαλόγῳ μετὰ τὰς πρώτας τέσσαρας ἐντολάς περὶ τοῦ
Θεοῦ, ἔρχεται κατὰ τάξιν ἡ ἐντολὴ ἡ περὶ τῶν γονέων· αἱ
δὲ ἐπιλοιποὶ ἐντολαὶ εἶναι περὶ τοῦ πλησίον.

Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Δωτὴρ τῆς ζωῆς· οἱ δὲ γονεῖς ἡμῶν
κατὰ διαταγὴν καὶ οἰκονομίαν αὐτοῦ, εἶναι τόμέσον, δι' οὗ
ἐλάβομεν ἐξ αὐτοῦ τὴν ζωὴν ταύτην. Ὁ Θεὸς τρέφει,

ἐνδύει, καὶ προστατεύει ἡμᾶς· οἱ δὲ γονεῖς ἡμῶν εἶναι τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς μεταχειρίζεται, ἵνα φυλάττῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀδύνατον βρεφικὴν ἡλικίαν, ἵνα τρέφῃ, καὶ ἐνδύῃ ἡμᾶς τὸ τέταρτον περίπου μέρος τῆς ζωῆς ἡμῶν. Ἡ εὐδαιμονία τῶν τέκνων συνδέεται μετὰ τῆς εὐδαιμονίας τῶν γονέων, ὡσαύτως καὶ αἱ θλίψεις τῶν τέκνων φέρουσι θλίψεις εἰς τὰς καρδίας τῶν γονέων. Ἡ πρὸς τὰ τέκνα ἀγάπη τῶν γονέων εἶναι εἰλικρινής, ἀληθής, καὶ μόνιμος. Ὅταν ἀρρώστωσι τὰ τέκνα, πόσας φροντίδας, πόσας θλίψεις ἔχουσιν οἱ γονεῖς! Καὶ ἐὰν ᾗναι ἀληθεῖς Χριστιανοί, πόσας προσευχὰς ἀναπέμπουσι μετὰ δακρύων εἰς τὸν μόνον δυνάμενον σῶσαι αὐτά! Πόσον ἐνθέρμως κοπιᾶζουσιν οἱ γονεῖς πρὸς τὸ συμφέρον τῶν τέκνων αὐτῶν! Πόσον πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτῶν, καὶ στεροῦνται ἐνίοτε πολλῶν ἀγαθῶν, καὶ ὑποφέρουσι πολλὰ δεινὰ μόνον καὶ μόνον ἵνα καταστήσωσι τὰ τέκνα αὐτῶν τίμια, εὐγενικὰ, καὶ εὐδαίμονα ἐν τῷ κόσμῳ!

Ὁ Θεὸς ὁ Πατὴρ τῆς ἡμῶν ἀπὸ σοφῆς βουλῆς ἐνέθηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν γονέων αἰσθήματα φιλόστοργα πρὸς τὰ τέκνα. Ἀπαιτεῖ δὲ παρὰ τῶν τέκνων, ὡς ἀνταμοιβὴν τῆς φιλοστοργίας ταύτης τῶν γονέων, ὁπακοὴν καὶ τιμὴν. «Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γὰρ ἐστὶ δίκαιον.» «Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς.»

Τὴν ἐντολὴν ταύτην ὁ Θεὸς ἐνεχάραξεν οὐχὶ μόνον εἰς τὰς λιθίνας πλάκας, τὰς ὁποίας ἔδωκεν εἰς τὸν Μωϋσῆν. ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πλάκας τῶν καρδιῶν ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ Μουσουλμάνοι, οἱ Εἰδωλολάτραι,

καθώς και οἱ Χριστιανοὶ ἀναγνωρίζουσι τὸ χρέος τοῦτο τῶν τέκνων, τὸ νὰ τιμῶσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν, καὶ εἰς οὐδὲν μέρος τοῦ κόσμου περισσότερον ἴσως παρὰ εἰς τὴν Κίναν. Ὁ Κονφούκιος εἶπεν, ὅτι «Τὰ τῶν τέκνων καθήκοντα εἶναι ἡ ῥίζα τῆς ἀρετῆς, καὶ τὸ εἶλεχος, ἐξ οὗ ἐκφύεται, καὶ ἀναθλασθάνει ἡ παιδεία εἰς ἡθικὰς ἀρχάς· ὅτι εἶναι τρεῖς χιλιάδες ἐγκλήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπιβιβάζεται τὸ ἐν ἡ τὸ ἄλλο τῶν πέντε εἰδῶν τῆς τιμωρίας· καὶ ἐκ τούτων οὐδὲν εἶναι μεγαλειότερον παρὰ τὴν ἀπειθείαν εἰς τοὺς γονεῖς, ἥτις θεωρεῖται ὡς ἐν τῶν τριῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα προετοιμάζουσι τὴν ὁδὸν εἰς γενικὴν ἀνταρτίαν.» (Idem «Williams' Middle Kingdom:» Τόμ. α. σελ. 513. New York, 1848.)

Τῆτο τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς σέβας, τὸ ὁποῖον ἔχουσιν οἱ Κινέζοι πρὸ αἰώνων, ἴσως εἶναι ἡ αἰτία τῆς διὰ τῶν αἰώνων μονιμότητος τοῦ κράτους αὐτῶν, — κράτους περιέχοντος περίπευ τριακάσια ἐξήκοντα ἑκατομμύρια ψυχῶν, τὸ ἐν τρίτον ὄλων τῶν κατοίκων τοῦ κόσμου· τοσαύτας ψυχὰς οὐδὲν ἄλλο κράτος οὐδέποτε περιεῖχε· — κράτους, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ σεμνύνηται διὰ τὴν σοφὴν Κονφούκιον αὐτοῦ πολλὰ ἔτη πρὸ τοῦ Πλάτωνος, πρὸ τοῦ Σωκράτους ἐν Ἑλλάδι, — κράτους, τὸ ὁποῖον ὑπεῖρχεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Μωυσέως, τοῦ Ἰωβ, ἴσως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀβραάμ, ἡ καὶ πρότερον.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, τοῦτο εἶναι βέβαιον. ὅτι εὐλογία παρὰ τοῦ Θεοῦ συνδίδεται μὲ τὴν ὑπακοὴν τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ εἶναι ἐπαγγελία αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ὅτι θέλει γένει καλὸν εἰς τοὺς τιμῶντας τοὺς γονεῖς αὐτῶν. «ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἡς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι.» Ὁ τιμῶν πρεπόντως

τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, χαίρει οὐχὶ μόνον τὴν εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν βλέπωμεν τέκνον ἀφωσιωμένον εἰς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, μάλιστα δέ, ὅταν γηράσῃ, καὶ γείνωσιν ἀδύνατοι, καὶ σὺν γήρᾳ βαρεῖς καὶ ἄχρηστοι ἐν τῇ κοινωνίᾳ, προσπαθοῦν νὰ ἀνακουφίσῃ τοὺς πόνους αὐτῶν, νὰ προμηθεύῃ εἰς αὐτοὺς τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, ἐὰν ᾗναι πτωχοί, νὰ παρηγορῇ αὐτοὺς ἐὰν ᾗναι εἰς θλίψιν, καὶ νὰ καταστήσῃ τὰ ἀναρρήματα κακὰ τοῦ γήρατος, ὅσῳ τὸ δυνατόν, ὑποφερτά, θαυμάζομεν αὐτό, ἐπαινοῦμεν αὐτὸ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ ἐπευχόμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ. Τοῦ τοιούτου τὰ τέκνα θέλουσιν εὐλογεῖ αὐτό· καὶ ὅταν τὸ γῆρας καταλάβῃ αὐτό, ὅταν ἡ ὄρασις αὐτοῦ ἀμαυρωθῇ καὶ αἱ ἀλέθουσαι παύσῃσι διότι ὀλιγοστεύουσι, καὶ ἡ ἀμυγδαλέα ἀνθήσῃ, (Ἐκκλησ. ιβ'. 15.) καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ τρέμωσιν ἕνεκεν ἀδυναμίας, θέλῃσιν ἐλθεῖ πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ, καὶ χορηγεῖ πρὸς αὐτὸ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ θέλουσι προσπαθεῖ νὰ καταστήσωσιν, ὅσῳ τὸ δυνατόν, εὐδαίμονας τὰς νεφύδες ἡμέρας τοῦ χειμῶνος τοῦ βίου.

Τὸ ἐναντίον δὲ πολλάκις παρετηρήθη ὑπὸ πολλῶν, ὅτι ὅταν τὸ τέκνον ᾗναι ἀχάριστον πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, ἀμελῇ αὐτούς, καὶ φέρεται κακῶς πρὸς αὐτούς, ὑποπίπτει καὶ αὐτό, ὅταν γηράσῃ, εἰς τὴν αὐτὴν κακὴν διαγωγὴν παρὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ.

Ἀλλὰ λεπτομερέστερον ἃς θεωρήσωμεν τὸ πῶς πρέπει νὰ τιμῶσι τὰ τέκνα τοὺς γονεῖς αὐτῶν, ὥστε νὰ πληρῶσι κατὰ γράμμα καὶ κατὰ πνεῦμα τὴν ἐντολὴν ταύτην

1. Πρῶτον μὲν ὑπακούοντα εἰς αὐτοὺς κατὰ πάντα τὰ μὴ ἀντιβαίνοντα πρὸς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ὄντα δὲ σύμφωνα πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ,

ἐν ὧσιν εἶναι ἀνήλικα, καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν τῶν γονέων. Ἀμφοτέρωθεν δὲ καὶ τὰ τέκνα καὶ οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὸν Θεόν, τὸν οὐράνιον Πατέρα ἀμφοτέρων. Καὶ ἐὰν οἱ γονεῖς προστατῶσι τὰ τέκνα τί ἄτοπον, ἢ νὰ ψεύδωνται, ἢ νὰ κλέπτωσιν, ἢ νὰ φονεύωσιν, ἢ νὰ προσκυνῶσιν ὁμοίωμα, ἢ νὰ λαμβάνωσι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ματαίῳ, ἢ νὰ χάνωσιν ἄλλην τινὰ ἁμαρτίαν, τὰ τέκνα δὲν ὀφείλουσι κατὰ ταῦτα νὰ ὑπακούωσιν· οἷόςτι ὁ Θεὸς εἶναι πρῶτος καὶ ἀνώτερος πάντων. Ἡ προσταγὴ εἶναι, «Τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ.»

Πρέπει δὲ νὰ φυλάττηται τις μὴ πέσῃ εἰς τὸ σφάλμα τῶν Φαρισαίων, οἵτινες ἀπέλυον τὰ τέκνα ἀπὸ παντὸς χρέους τοῦ νὰ βοηθῶσι τοὺς γονεῖς, ὅτε τὰ τέκνα ἔλεγον Κορβαῖν, ἀκυροῦντες οὕτω τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς παραδόσεως αὐτῶν. «Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσῃτε. Μωσῆς γὰρ εἶπε· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σὺ καὶ, Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω· ὑμεῖς δὲ λέγετε, Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, Κορβαῖν (ὃ ἐστὶ, δῶρον) ὃ ἐὰν ἔξ ἐμοῦ ὠφελῇ ἡμῖν· καὶ οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἢ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν, ἣ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.» (Μαρκ. ζ'. 9 — 13.)

Καὶ τοῦτο δεικνύει εἰς ἡμᾶς πόσον εὐκόλως οἱ ἄνθρωποι πλανῶνται ἀπὸ τῶν σαφῶν καὶ ῥητῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἵνα φυλάττωσι τὰς ἐπινοίας καὶ παραδόσεις τῶν πατέρων αὐτῶν.

2. Ἐξ ὧν εἶπεν ὁ Χριστὸς ἀνωτέρω γίνεται φανε-

ρὸν, ὅτι τὰ τέκνα ὀφείλουσι νὰ τιμῶσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν βοηθοῦντα αὐτοὺς ἐν καιρῷ ἀνάγκης, προμηθεύοντα εἰς αὐτοὺς τροφὴν καὶ ἐνδυμασίαν. Ὅτε εἴμεθα βρέφη καὶ ἀδύνατοι, οἱ γονεῖς ἡμῶν ἐφροντίζον ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἔκαμνον τὰ πάντα· ὅταν δ' ἐκεῖνοι γηράσῃσι καὶ γένηωσιν ἀδύνατοι, ἡμεῖς πάλιν πρέπει νὰ φροντίζωμεν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ νὰ κάμνωμεν, ὅσῳ τὸ δυνατόν, πάντα τὰ εἰς αὐτοὺς ἀναγκαῖα.

3. Πρέπει προσέτι νὰ τιμῶσι τὰ τέκνα τοὺς γονεῖς παρχωροῦντα εἰς αὐτοὺς τὰ πρωτεῖα πάντοτε καὶ κατὰ πάντα καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις· παραδείγματος χάριν, τὴν πρώτην καὶ καλλιτέραν θέσιν εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ εἰς τὴν συναναστροφὴν· τὸ καλλίτερον δωμάτιον, ἂν συγκατοικῶσι, καὶ ὑποχωροῦντα εἰς τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν, εἰς ὅσα δὲν ἀντιθαίνουσιν, ὡς προείπαμεν, πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, εἶναι δὲ σύμφωνα πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου· καὶ ὑποφέροντα μὲ ὑπομονὴν τὰς δυστροπίας αὐτῶν, καὶ προσπαθοῦντα κατὰ πάντα νὰ ἀρέσκωσιν εἰς αὐτοὺς, καὶ οὐχὶ εἰς ἑαυτά.

Ἐνίοτε βλέπομεν τέκνα ἐντροπόμενα διὰ τοὺς γονεῖς, διότι εἶναι πτωχοὶ, ἢ ἀμαθεῖς, ἢ ἀπλοῖ, ἢ οὐχὶ πεπολιτισμένοι· ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ γονεῖς, οἵτινες ἡγωνίσθησαν στεροῦντες ἑαυτοὺς πολλῶν ἀγαθῶν, ὥστε νὰ δώσωσι παιδεῖαν εἰς αὐτὰ τὰ τέκνα, καὶ καλλιτέραν ἐνδυμασίαν παρὰ τὴν ὅποιαν εἶχον αὐτοί, αὕτη δὲ ἡ παιδεία, καὶ αὕτη ἡ ἐνδυμασία, τὰ ὅποια οἱ γονεῖς ἡγωνίζοντο νὰ χωρηγῶσιν εἰς αὐτὰ, φέρουσιν αὐτὰ εἰς τοσαύτην ὑψηλοφροσύνην. ὥστε νὰ καταφρονῶσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν, νὰ παραμερίζωσιν αὐτοὺς εἰς ἀπομεμονωμένον δωμάτιον, νὰ χαιρώσιν ὅταν οἱ γονεῖς ἀποδημῶσιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου,

καὶ νὰ θεωρῶσι τὴν ἀποδημίαν αὐτῶν ὡς ἐλευθερίαν ἀπὸ θλιβεροῦ ἄχθους! Τοιαύτη διαγωγὴ τέκνων εἶναι εἰς ἄκρον ἀξιόμμεπτος καὶ ἀμαρτωλὴ καὶ βεβαίως θέλει φέρῃ ἐπ' αὐτὰ τὴν δυσμένειαν, καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ὅστις λέγει· «Ἐπικατάρατος ὁ ἀτιμάζων πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ.» (Δευτ. κζ'. 16.). Οὕτως ἐν Ἰεζεκιήλ, ἡ καταφρόνησις τῶν γονέων συναριθμεῖται μετὰ τὰ μεγαλύτερα βδελύγματα τῶν κατοίκων τῆς Ἱερουσαλήμ. «Ἐν σοὶ κατεφρόνουσιν πατέρα καὶ μητέρα. Ἐν μέσῳ σου ἐφύεροντο ἀπατηλῶς πρὸς τὸν ξένον. Ἐν σοὶ κατεδυνάστευσεν τὸν ὀρφανὸν καὶ τὴν χήραν.» (Ἰεζεκ. κθ'. 7.)

Ἐὰν οἱ γονεῖς ἡμῶν ᾔναι πτωχοί, ἀμαθεῖς, ἢ δεισιδάμονες, δὲν πρέπει ἕνεκα τούτου, νὰ καταφρονῶμεν αὐτούς. Ὁ Θεὸς δὲν λέγει· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἐὰν ᾔναι εὐδόκιμοι, πλούσιοι, πεπαιδευμένοι, συνετοί. Ὅχι. Προστάττει περὶ πάντων χωρὶς διακρίσεως, «Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι.»

Δύνανται δὲ τινες νὰ εἴπωσιν, ὅτι ὁ πατὴρ αὐτῶν εἶναι κακός, κάκιστος· ὅτι εἶναι μέθυσος, μοιχὸς, ζῶν! καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν εἶναι αἰσχρὸς τῆς οἰκογενείας αὐτῶν! νὰ τιμῶσιν αὐτούς; θλιβερὰ κατὰστασις τῶνόντι! ὁμολογῶ τῆς φρικτῆς πρᾶγμα! ἀλλ' ἐπὶ τοιούτων περιστάσεων τί εἶναι τὸ χρέος τοῦ τέκνου; πρέπει νὰ προσπαθήσῃ μετὰ φιλοφροσύνης νὰ ἀποσύρῃ τοὺς γονεῖς ἀπὸ τῶν βδελυρῶν ἀμαρτιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ζῶσι· πρέπει νὰ προσεύχεται ἐν θέρμῳς ὑπὲρ αὐτῶν· πρέπει νὰ παρακαλῇ αὐτοὺς μετὰ δακρύων νὰ παραιτήσωσι τὰς κακὰς αὐτῶν πράξεις, καὶ νὰ ἐπιστρέψωσι πρὸς τὸν Κύριον, ὥστε νὰ χαίρῳσιν ὑπό-

ληφιν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ νὰ σωθῶσιν αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἀπὸ τῆς αἰωνίου κολάσεως. Καὶ ἐὰν δὲν δύναται νὰ καταπέσῃ αὐτούς, ὡς καὶ ἔτι, ἔχουμεν ὁ Σὴμ καὶ ὁ Ἰάφεθ, ὅτε ἐμεθύσθη ὁ πατὴρ αὐτῶν Νῶε, καὶ ἐγυμνώθη ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ. «Καὶ λαβόντες ἔνδυμα ἐπέθηκαν αὐτὸ ἐπὶ τὰ δύο αὐτῶν νῶτα, καὶ βαδίσαντες ὀπισθόνωτα, ἐσχέπασαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν.» (Γεν. θ'. 21—23.)

Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ φρικωδέστερον, ἢ βδελυρώτερον παρὰ τὸ νὰ καταφρονῇ τις, νὰ χλευάζῃ, νὰ κακοποιῇ, καὶ ν' ἀποβάλλῃ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ! Λέγει ὁ Σολομών «Τὸν ὀφθαλμόν, ὅστις ἐμπαίζει τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ καταφρονεῖ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ, οἱ κόρακες τῆς φάρμακτος θέλουσιν ἐκβάλλει, καὶ οἱ νεοσσὸι τῶν ἀετῶν θέλουσι φάγει.» (Παροιμ. λ'. 17.)

Ἡ φωνὴ τῆς σοφίας εἶναι, «Ὑπάκουε εἰς τὸν πατέρα σου, ὅστις σὲ ἐγέννησε, καὶ μὴ καταφρόνει τὴν μητέρα σου, ὅταν γηράσῃ.» (Παροιμ. κγ'. 22.) «Θέλετε φοβεῖσθαι ἕκαστος τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὰ Σάββατά μου θέλετε φυλάττει· Ἐγὼ εἶμι Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν.» (Λευϊτ. ιθ'. 3.) καὶ πάλιν «Καὶ ὅστις πατάξῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ θέλει ἐξάπαντος θανατωθῇ.» «Καὶ ὅστις κακολογῇ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ, θέλει ἐξάπαντος θανατωθῇ.» (Ἐξοδ. κδ. 15—17.) Καὶ «Ὁ λύχνος τοῦ κακολογοῦντος τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ θέλει σβεσθῇ ἐν βαθεῖ σκότει.» (Παροιμ. κ'. 20.)

Ὁ πεισματώδης καὶ ἀπειθής υἱὸς κατὰ τὸν νόμον, τὸν ἐπιτίμιον ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς Ἰσραηλῖτας, ἐτιμωρεῖτο αὐστηρῶς, καὶ ἐπιμένων εἰς τὴν κακίαν αὐτοῦ ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον. «Ἐάν τις ἔχῃ υἱὸν πεισματώδη καὶ ἀπειθῆ,

ἔστις δὲν ὑπακούει εἰς τὴν φωνὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἢ εἰς τὴν φωνὴν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ, ἀφοῦ παιδεύσωσιν αὐτόν, δὲν ὑπακούει εἰς αὐτούς, τότε ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θέλουσι πιάσει αὐτόν, καὶ θέλουσιν ἐκφέρειν αὐτόν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν πύλην τοῦ τόπου αὐτοῦ· καὶ θέλουσιν εἰπεῖ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐτοῦ· Οὗτος ὁ υἱὸς ἡμῶν εἶναι πεισματώδης καὶ ἀπειθή· δὲν ὑπακούει εἰς τὴν φωνὴν ἡμῶν· εἶναι λαίμαργος, καὶ μέθυστος· καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι τῆς πόλεως αὐτοῦ θέλουσι λιθοβολήσῃ αὐτόν μετ' ὧν, καὶ θέλει ἀποθάνει. Καὶ θέλεις ἐξαφανίσει τὸ κακὸν ἐκ μέσου σου· καὶ πᾶς ὁ Ἰσραὴλ θέλει ἀκούσει καὶ φοβηθή·» (Δευτ. κβ. 18—21.) Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει τὴν ἀπειθειαν τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς ὡς μέγιστον ἁμάρτημα. «Τοῦτο δὲ γίνωσκε,» λέγει, «ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί. Ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φιλαυτοὶ, φυλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι ἀνόσιοι.» (Β'. Τιμοθ. γ'. 1—5.)

Ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ κατὰ Λουκᾶν γέγραπται περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὄντος παιδίου, ὅτι ὑπετάσσεται εἰς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ· «Καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς.» (Λουκ β'. 51.).

Καὶ ἂν καὶ ἐκάλει τὴν μητέρα αὐτοῦ, «Γύναι,» καὶ ἄλλην προσηγορίαν παρὰ ταύτην οὐδέποτε ἔδωκεν εἰς αὐτήν, «μή τινες νομίσωσι,» ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος, «περισσότερον εἶναι τὴν ἁγίαν Παρθένον, γυναῖκα ταύτην κέκληκεν ὡς προφητεύων τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς σχισμάτων τε καὶ αἱρέσεων χάριν, κ. τ. λ.» (Ἰδὲ Ἐπιφαν. τομ. α. σελ. 1061, Ἐκδ. Παρισ. 1622.) ἐδείκνυσεν

θμως, φροντίδα καὶ ἀγάπην πρὸς αὐτὴν προμηθεύσας ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὧν, τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ· καὶ τοῦτο οὐχὶ διὰ θαύματος, ἀλλ' ἐμπιστευόμενος αὐτὴν εἰς τὸν ἀγαπητὸν μαθητὴν αὐτοῦ Ἰωάννην. «Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα, ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ, Ἰὺναι ἰδοὺ ὁ υἱός σου· Εἵτα λέγει τῷ μαθητῇ, Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου. Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαθεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.» (Ἰωάν. ιθ'. 26—27.) Ποῖον θαυμαστὸν παράδογμα! Ἐνῷ ἔκαμνεν ἐξιλέωσιν διὰ τὰς ἀμαρτίας τοῦ κόσμου, δὲν ἐλησμονήσας τὴν μητέρα αὐτοῦ· δὲν ἡμέλεισεν, ἀλλ' ἐφρόντισε διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῆς, πτωχῆς οὔσης, συστήσας αὐτὴν εἰς τὴν ἐπιστάσιν ἑνὸς, ὅστις ἠγάπα αὐτὸν περισσύτερον παρὰ πατέρα καὶ μητέρα, καὶ πάντα ἄλλον φίλον ἐν τῷ κόσμῳ!

Εἰς δποιανδήποτε κατὰξασιν εὐρίσκεται τὸ τέκνον, ὅσον καὶ ἂν ᾖται θλιβερά, ἃς μὴ λησμονῇ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ.

«Γίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοὶ γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς, ἥς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι.»

Καὶ νῦν, ἀδελφοί μου, ἃς ἐρωτήσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ἐάν ποτε δὲν παρέδωμεν τὴν ἱερὰν ἐντολὴν ταύτην, τὴν πέμπτην τοῦ Δεκαλόγου. Ἐάν οἱ γονεῖς ἡμῶν δὲν ᾖται ἔτι μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζώντων, δυνάμεθα ν' ἀνακαλέσωμεν τοῦλάχιστον εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τὰ ἔτη ἐν οἷς ἔζων· καὶ ἐάν τότε δὲν ἐτιμῶμεν αὐτοὺς προπόντως κατὰ τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Θεοῦ, ἐνώπιον τοῦ δοποίου ἐντὸς ὀλίγου θέλωμεν ἐμφανισθῇ μετὰ τῶν γονέων ἡμῶν, ἵνα δικασθῶμεν καὶ λάβωμεν κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἃς μετανοήσωμεν καὶ ζητήσωμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν

ἄφρουν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν τούτων πρὶν ὑπάγωμεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ καὶ αὐτῶν ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ.

Ἐὰν δὲ ζῶσιν ἐτι, καὶ ἡμαρτήσασμέν ποτε κατ' αὐτῶν ὡς σπεύσωμεν νὰ ζητήσωμεν παρ' αὐτῶν τὴν συγχώρησιν, καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὑπολοίτου τῆ ἐντολῆ εἶναι· «Τίμα τὸν Πατέρα σου καὶ τὴν Μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσι σοί.» Ἀμήν

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ ΑΓ'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Ἐξοδ. κ'. 15.

«Οὐ φονεύσεις.»

Τὸ μεγαλείτερον ἔγκλημα, τὸ ὁποῖον δύναται τις νὰ ποιήσῃ κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, εἶναι ὁ φόνος.

Ὅθεν ἐν τῷ Δεκαλόγῳ εὐρίσκεται ἐπὶ κεφαλῆς τῶν περὶ πλησίον ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Πάντα τὰ ἔθνη, σχεδὸν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ πεπολιτισμένα τε καὶ βάρθαρα, κατακρίνουσι τὸν φόνον, καὶ τιμωροῦσι μὲ θάνατον τὸν φονέα. Ὅτε δὲ Παῦλος ἐναυάγησε καὶ διεσωθῆ ἐν τῇ Μελίτῃ οἱ βάρθαροι κάτοικοι τῆς νήσου ἐκείνης, ὡς εἶδον ἔχιδναν ἐξελθοῦσαν ἐκ τῆς θέρμης καὶ προσκολληθεῖσαν εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, «ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· πάντως φονεὺς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης, ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἶασεν.» (Πράξ. κή. 3—4.)

Τὸ πολυτιμότερον καὶ ἀγαπητότερον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ, εἶναι ἡ ζωὴ αὐτοῦ. Ὅθεν τὸ νὰ ἀφαιρέσῃ τις αὐτὴν, εἶναι ἡ μεγαλειτέρα ἀδικία, τὸ μεγαλείτερον κακὸν τὸ ὁποῖον δύναται τις νὰ

ποιήσῃ πρὸς αὐτόν. Καὶ οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα ἐν οὐ-
 δεμιᾷ περιστάσει νὰ ἀφαιρέσῃ αὐτὴν ἄνευ ῥητῆς προσ-
 ταγῆς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ δωτῆρος τῆς ζωῆς, ὅστις μό-
 νος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀφαιρῇ τὴν ζωὴν, ὅποτεν θέλῃ,
 καὶ καθ' ὅποιονδῆποτε τρόπον θέλῃ. Ὁ φόβος εἶναι μία
 τῶν ἁμαρτιῶν, αἵτινες ἀποκλείουσι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ
 οὐρανοῦ. Λέγει ὁ Παῦλος· «Φανερά δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς
 σαρκός· ἅτινά ἐστι μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια,
 εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρεις, ζῆλοι, θυμοί,
 ἐριθείαι, διχοστασίαι, αἵρέσεις, φθόνοι, φόνοι, μέμει,
 κῶμαι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν, καθὼς καὶ
 προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ
 κληρονομήσουσιν.» (Γαλατ. ε'. 19—21.) Ὁ μέλλων νὰ
 κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκροὺς εἶπε πρὸς τὸν Ἰωάννην, καθὼς
 γέγραπται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει· «Ἀηλοῖς δὲ καὶ ἀπίστοις
 καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ πόρνοις, καὶ φαρμα-
 κεῦσι καὶ εἰδωλολάτροις καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι τὸ μέρος
 αὐτῶν ἐν τῇ Λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἔστι
 δεύτερος θάνατος.» (Ἀποκαλ. κἀ. 8.)

Ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ, ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, φαίνεται ὅτι ἡ
 θεία δίκη, ἡ θεία ὀργὴ καταδιώκει τὸν φονέα, καὶ τὸ κακὴρ-
 γημα αὐτοῦ ἀνακαλύπτεται ἐνίοτε κατὰ τρόπον σχεδὸν θαυ-
 μαστὸν. Καὶ ὅταν δὲν ἀποκαλύπτεται, ἡ ζωὴ αὐτοῦ εἶναι
 ἐπαχθῆς καὶ πλήρης ταραχῆς· τρέμει ὡς ὁ Κάϊν, καὶ ἐν τῇ
 καρδίᾳ αὐτοῦ λέγει· Ἔσομαι σένων καὶ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς,
 καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὐρίσκων με, ἀποκτενεῖ με· ἢ κατὰ τὴν
 νέαν μετάφρασιν· «Ἰδοὺ, με διώκεις σήμερον ἀπὸ προ-
 σώπῃ τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου θέλω κρυφθῆναι,
 καὶ θέλω εἰσθαι πλανήτης καὶ φυγὰς ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ πᾶς
 ὅστις με εὕρῃ, θέλει με φονεύσει·» (Γεν. δ'. 14.) Εἰς τὸν

φονέα εἶναι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος περὶ τινων, « φοβερά τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζήλος ἐσθίειν μέλλοντος τοῦ ὑπεναντίου. » (Εβραίαι 27.)

« Οὐ φονεύσεις. »

Τίνες δὲ εἶναι παραβάται τῆς ἐντολῆς ταύτης;

Πρῶτον μὲν δὲν θεωρεῖται ὡς παραβάτης τῆς ἐντολῆς ταύτης, ὁ δικαστής, ὅστις κατὰ τοὺς νόμους τοῦ κράτους καὶ συμφώνως πρὸς τὴν νόμον τοῦ Θεοῦ, καταδικάζει εἰς θάνατον τὸν φονέα, διότι αὐτὸς ὁ Θεὸς διέταξε λέγων· ὁ ἐχθρὸν αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκχυθήσεται, » ἦτοι, κατὰ τὴν νέαν μετάρρασιν· « Ὅστις χύσῃ αἷμα ἀνθρώπου, ὑπὸ ἀνθρώπου θέλει χυθῇ τὸ αἷμα αὐτοῦ. » (Γεν. 9. 6.)

Οὐδὲ ὁ Δῆμιος, ὁ ὑπὸ τοῦ νόμου προσδιωρισμένος πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς δικαίας ἀποφάσεως τοῦ δικαστοῦ, θεωρεῖται ὡς παραβάτης τῆς ἐντολῆς ταύτης.

Οὐδὲ ὁ στρατηγός, ὅστις ἐν πολέμῳ δικαίῳ διευθύνει τὰ ὄργανα τοῦ θανάτου, καὶ τὸν στρατὸν, διὰ τῶν ὁπλίων θανατόνουνται χιλιάδες, θεωρεῖται παραβάτης τῆς ἑκτῆς ἐντολῆς. Οὐδὲ ὁ στρατιώτης ὁ ὑπακούων εἰς τὰς διατάγας τοῦ ἀνωτέρου αὐτοῦ, ἂν καὶ χύσῃ τὸ αἷμα πᾶσι ἀντιπάλων, θεωρεῖται ὡς παραβάτης τῆς ἐντολῆς ταύτης,

« Οὐ φονεύσεις. »

Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι πολλάκις ὁ πόλεμος εἶναι ἄδικος, καὶ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ εἰμὴ ὡς φόνος· καὶ οἱ διατάττοντες αὐτὸν εἶναι ἔνοχοι καὶ παραβάται τῆς ἐντολῆς περὶ τῆς δ' λόγος.

Θεωροῦνται δὲ παραβάται τῆς ἐντολῆς ταύτης,

1) Ὅσοι ὑπὸ ἔχθρας κινούμενοι ἢ πρὸς ἐκδίκησιν ἐξ αἰφνιδίου ὀργῆς, ἢ ὑπὸ ζήλοτυπίας ἕνεκα ἔρωτος, ἢ ὑπὸ

ἐπιθυμίας κέρδους κινούμενοι, ἀφαιροῦσι δημοσίᾳ, ἢ ἐν κρυπτῷ, ἀμέσως, ἢ ἐμμέσως, ἰδίαις χερσὶ, ἢ δι' ἄλλων ἐπὶ τούτῳ ~~μισθωμένῳ, τὴν ζωὴν~~ ~~τινος~~ ἀνθρώπου.

2) Μονομάχοι, οἵτινες προκαλοῦσι τοὺς ἀντιπάλους αὐτῶν νὰ μάχωνται μὲ ὅπλα θανατηφόρα, καὶ μὲ σκοπὸν νὰ ἀφαιρέσωσιν, εἰ δυνατόν, τὴν ζωὴν αὐτῶν. Τοῦτο εἶναι φόνος, ἂν καὶ πολλοὶ δικαιολογῶσιν αὐτὸν ὡς πρᾶγμα τίμιον καὶ εὐθές· Εἶναι ἔναντιον τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ· καὶ ὁ ἐκχέων ἐν μονομαχίᾳ τὸ αἷμα τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ ὀφείλει κατὰ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ νὰ θανατωθῇ. Ὁ μονομάχος, ὅστις προγυμνάζεται ὥστε νὰ δύνηται ἐπιτηδεύει διὰ θανατηφόρων ὅπλων ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν ~~τινος~~ ἄλλου, εἶναι φονεὺς, ὅσον εἶναι ὁ διὰ κέρδους, ἢ ὁ διὰ ἐχθραν καὶ ἐκ προμελέτης φονεύων τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ.

Ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι, ὅτι ὁ μὲν εἰς ἀφαιρεῖ τὴν ζωὴν τοῦ ἄλλου ἕνεκα κέρδους ἢ ἐχθρας, ὁ δὲ ἄλλος ἕνεκα ὀφθελίας. Ἀμφοτέρω δὲ εἶναι ἐπίσης φονεῖς. Ἐνίοτε δὲ ὁ μονομάχος δύναται νὰ θεωρῇται ὡς χειρότερος τοῦ κοινοῦ φονέως, διότι ἐκ προμελέτης ἀφαιρεῖ τὴν ζωὴν, καὶ πάντοτε ἔχει καιρὸν νὰ σκεφθῇ· ἐνῷ ὁ ἄλλος ἴσως ὑπὸ αἰφνιδοῦ ταραχώδους θυμοῦ, ἢ ὑπὸ τῆς ἐνεργείας καυστικῶν ποτῶν, τὰ ὅποια ἀφαιροῦσι τὸν νοῦν αὐτοῦ, ἢ καταπιεζόμενος ὑπὸ πτωχείας καὶ πείνης, ὀρμᾶται κατὰ τινος καὶ φονεύει αὐτόν.

Ἐπὶ δὲ πάντες οἱ βοηθοῦντες τοὺς μονομάχους εἰς τὸ ἔργον τοῦ θανάτου, εἶναι μέτοχοι τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν καὶ ἐν ἀληθείᾳ εἶναι φονεῖς ἐνώπιον τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, ἂν ὅχι καὶ ἐνώπιον τῶν νόμων τῶν ἀνθρώπων.

3) Ἡγεμόνες πολεμοῦντες ἄλλους ἕνεκα κερδους, ἥτοι πρὸς ἀπόκτησιν γῆς, ἢ ἵνα λαμβάνωσι φόρον, εἶναι ἔνο-

χοι φόνου, ὅσον εἶναι ὁ ληστής, ὅστις ἐν τῷ ὕρει, ἢ ἐν τῇ λεωφόρῳ λεηλατεῖ, ἢ ὅσον εἶναι ὁ πειρατής, ὅστις ἀπαντῶν τοὺς πλέοντας ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀφαιρεῖ τὴν ζωὴν αὐτῶν πρὸς ἀπόλαυσιν χρημάτων. Δὲν ὀνομάζεται ἴσως φόνος, ὅπῃ πολλῶν, εἶναι ὁμῶς φόνος ἐκτελεσθεὶς ὑπὸ ξήνου δολοκλήρου, καὶ παράθαισι τῆς ἑκτῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ·

4) Ὅσοι ἄνδρες, ἢ γυναῖκες, ἵνα ἀποφεύγωσι τὴν αἰσχύνην τὴν ἐπακολουθοῦσαν τὴν παράθαισιν τῆς ἐδόξης ἐν τῷ Δεκαλόγῳ ἐντολῆς, δηλαδὴ ἵνα κατακρύπτωσι τὰς ἀνόμους αὐτῶν σχέσεις, προξενοῦσιν ἐξάμβλωσιν ἐμβρύου, καὶ οὕτως ἀφαιροῦσι τὴν ζωὴν τέκνου πρὶ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, εἶναι παραβάται τῆς ἑκτῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅταν ἔνεκα τούτου συμβῇ καὶ θάνατος τῆς μητρός, ἢ ἀμαρτία γίνεται διπλῇ· καὶ ὅσοι συμβοηθῶσιν εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην, εἴτε διὰ συμβουλῆς, εἴτε διὰ τῆς προμηθείας θανατηφόρου φαρμάκου, ἢ ἄλλως πως, εἶναι ἔνοχοι φόνου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἔδωκε τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος ἐντολήν.

5) Ὅσοι ἄνδρες ὅτινες διὰ τῆς πρὸς τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἀπιστίας, καὶ ὅσαι γυναῖκες διὰ τῆς πρὸς τοὺς ἄνδρας αὐτῶν ἀπιστίας, προξενοῦσιν ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν συζύγων αὐτῶν τοσαύτην λύπην, ὥς νὰ φέρῃ θάνατον, εἶναι ἔνοχοι φόνου. Δὲν φονεύουσιν μὲν αὐτοὺς διὰ μαχαίρας, ἢ δολοκλήτου, ἀλλὰ διὰ κακῆς καὶ αἰσχροῦ διαγωγῆς καταθλίβουσι τὴν καρδίαν τοῦ ἡδικοημένου, καὶ οὕτω θανατοῦνουσιν αὐτόν.

6) Ὅσοι ὀδεσπόται ἢ γονεῖς, εἴτε διὰ συνεχοῦς σκληρότητος πρὸς τοὺς δούλους, ἢ τὰ τέκνα, εἴτε διὰ στεργίσεως τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, ἢ τῆς ἀναγκαίας ἀναπαύσεως,

προξενούσι τὸν θάνατον αὐτῶν εἶναι παραβάται τῆς ἐντολῆς, «Ὁὐ φονεύσεις.»

7) Ὅσοι ἐφελκύουσι καὶ καταπείθουσι τοὺς ἄλλους νὰ πίνωσι καυσικὰ ποτὰ καὶ νὰ γείνωσι μέθυσοι, πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς χεῖριστοι φονεῖς, διότι οἱ τοιοῦτοι καταστρέφουσι καὶ τὸ σῶμα συνάμα καὶ τὴν ψυχὴν! Ὁ Σατανᾶς ὀνομάζεται ἀνθρωποκτόνος, διότι κατέπεισε τοὺς προπάτορας ἡμῶν ἐν τῷ Παραδείσῳ, νὰ ποιήσωσι τι προξενήσαν τὸν θάνατον αὐτῶν! Καὶ δὲν εἶναι ἀνθρωποκτόνοι καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες ἐνεκα κέρδους ἢ ἄλλης τινος αἰτίας, καταπείθουσι τοὺς ἄλλους νὰ πίνωσι τὸ μεθύσκον ποτόν, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τέλους προξενεῖ θάνατον; καὶ οἱ ἐμπορευόμενοι τὰ καυσικὰ ποτὰ εἰς τὰ καπηλεῖα δὲν πρέπει νὰ θεωρῶνται καὶ αὐτοὶ κατὰ τινα βαθμόν, ἀνθρωποκτόνοι; ἂν καὶ δὲν ὀνομάζωνται οὕτω κατὰ τοὺς νόμους τοῦ κράτους;

Ἐάν τις ἐπώλει πρὸς τοὺς γείτονας αὐτοῦ ἀρσενικὸν ὑπὸ τὴν μορφὴν κοινοῦ ποτοῦ· ἢ ἐάν ἐπώλει πυρετὸν, πανώλην, φθίσιν, καὶ θάνατον ὑπὸ ἄλλην τινα μορφὴν, δὲν ἤθελε θεωρηθῇ ὡς ἀνθρωποκτόνος, καὶ ὡς τοιοῦτος δὲν ἤθελε καταδικασθῇ ὑπὸ τῆς κοινωνίας, ἐν ᾗ ἐμπορεύετο τὰ τοιαῦτα;—

8) Ὅσοι δι' ἀπάτης καὶ ψεύδους σύρρουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ὁ Σατανᾶς ἔσυρε τὴν Εὐάν, εἰς ἁμαρτίαν, ἥτις φέρει θάνατον καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, εἶναι ἀνθρωποκτόνοι καὶ παραβάται τῆς ἐκτῆς ἐντολῆς· τοιοῦτοι εἶναι καὶ οἱ διατηροῦντες οἴκους ἀτίμων γυναικῶν, ἥτοι πορνοστάσια, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ εἰσερχόμενοι καταστρέφονται καὶ ἀπόλλυνται καὶ διὰ τὸν κόσμον τοῦτον, καὶ διὰ τὸν ἄλλον· καὶ οὗτοι ὁδηγοῦσιν ἄλλους εἰς τοιαῦτα καταγώγια, εἶναι ὡσαύτως φονεῖς, καὶ οὗτοι προσκατεύουσι τὰ τοιαῦτα, προ-

στατεύουσι τὸν φόνον, καὶ πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς παραβάται τῆς ἑκτῆς ἐντολῆς.

9) Ὅσοι ἔχουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν ἔχθραν καὶ μίσος κατὰ τινος ἀδελφοῦ, καὶ ὀργιζόμενοι ἠθελον ἀφαιρέσει τὴν ζωὴν τινος, ἐὰν δὲν ἐφοδούντο τὴν ποινὴν τοῦ νόμου, εἶναι παραβάται τῆς ἑκτῆς ἐντολῆς, ἀν καὶ ἔργῳ δὲν ἀφῆρξαν τὴν ζωὴν οὐδενὸς ἀνθρώπου. Λέγει δ' Ἰωάννης· «Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ, καὶ οἴδατε, ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν.» (Α'. Ἰωάν. γ'. 15.)

Καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπεν· «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη ταῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις· ὁ δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.» (Ματθ. έ. 21—22.)

Καὶ πόσοι τοιοῦτοι κατὰ τὴν καρδίαν, καὶ ἐνώπιον τοῦ καρδιογνώστου Θεοῦ εἶναι φονεῖς, τοὺς ὁποίους οὐδεὶς δύναται νὰ κατηγορήσῃ, καὶ οὐδὲν δικαστήριον δύναται νὰ καταδικάσῃ, καὶ οὐδεὶς ἀστυνόμος δύναται νὰ φυλάκισῃ· ἴσως δὲ καὶ θεωροῦνται οὔτοι ὑπὸ τῶν ἄλλων ὡς τιμιώτατοι! ἀλλ' ὁ ἐτάζων τὰς καρδίας θέλει κατακρίνει αὐτοὺς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ὡς παραβάτας τοῦ νόμου καὶ ἐνόχους φύνου.

10) Ὅσοι δι' ἀμελείας τινῶν χρῆσιν γίνονται αἵτιοι θανάτου τινός, θεωροῦνται κατὰ τινὰ βαθμὸν ὡς παραβάται τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐντολῆς. Γέγραπται γὰρ ἐν τῷ νόμῳ· «Ὅταν οἰκοδομῇς νέαν οἰκίαν, θέλεις κάμει περιτεχισμα πέραξ τοῦ δώματός σου διὰ νὰ μὴ χάμῃς ἔνοχον αἵματος τὴν οἰκίαν σου, ἐὰν πέσῃ τις ἀνθρώπος ἀπ' αὐτῆς.» (Δευτ. κβ'. 8.)

Καὶ πάλιν· «Ἐὰν βοῦς κερατίσῃ ἄνδρα ἢ γυναῖκα, καὶ ἀποθάνῃ, τότε ὁ βοῦς θέλει λιθοβοληθῇ μὲ λίθους, καὶ δὲν θέλει τρώγεσθαι τὸ κρέας αὐτοῦ· ὁ Κύριος δὲ τοῦ βοῦς θέλει εἶσθαι ἁθῶς. Ἐὰν ὁμοῦς ὁ βοῦς ᾔτο κερατιστῆς ἀπὸ πρότερον καὶ ἔγεινε διαμαρτυρία εἰς τὸν Κύριον αὐτοῦ, καὶ δὲν ἐφύλαξεν αὐτόν, ἐὰν θανατώσῃ ἄνδρα ἢ γυναῖκα, ὁ βοῦς θέλει λιθοβοληθῇ, καὶ ἀκόμη ὁ Κύριος αὐτοῦ θέλει θανατωθῇ.» (Ἐξοδ. κα. 28 — 29.)

Ἐκ τούτων εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ ἀμέλεια κατὰ τινὰς περιστάσεις καθιστᾷ τὸν ἀνθρώπον ἔνοχον φόνου.

11) Ὅστις γνωρίζει ὅτι ἐνεδρεύουσι τινες ἵνα ἀφαιρέσωσι τὴν ζωὴν τινος, καὶ δὲν εἰδωποιεῖ αὐτόν περὶ τούτου, ἐὰν ὁ ἐνεδρεύμενος φονευσθῇ, εἶναι, κατὰ τινὰ βαθμόν, ἔνοχος, τοῦ αἵματος αὐτοῦ καὶ παραβάτης τῆς ἑκτῆς ἐντολῆς.

12) Ὅστις διὰ τῆς λαιμαργίας καὶ μέθης, καὶ ὑπερβολικῆς εὐχαριστήσεως τῶν ἀχαλινώτων παθῶν αὐτοῦ καταστρέφει τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν, εἶναι ἔνοχος φόνου, εἶναι αὐτόχειρ. Καὶ ὁ ἀπέχων ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ ἀναγκαίας τροφῆς, καὶ οὕτω καταστρέφων τὴν ὑγίαν αὐτοῦ, καὶ ἐπομένως τὴν ζωὴν αὐτοῦ, εἶναι οὕτως εἰπεῖν αὐτόχειρ καὶ παραβάτης τῆς ἐντολῆς, «Ὁ ὁ φονεύσεις.»

Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ καταστρέφωμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν αὐτῶν περὶσσότερον παρ' ὅσον ἔχομεν νὰ καταστρέφωμεν τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων. Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ καταστρέφωμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν διὰ λαιμαργίας καὶ μέθης ἢ ὑπερβολικῆς νηστείας περισσύτερον παρ' ὅσον ἔχομεν νὰ καταστρέφωμεν αὐτὴν διὰ μαχαίρας ἢ δηλητηρίου.

Ἡ ὁρθότερα εὐσέβεια εἶναι νὰ ζῶμεν ὅπως παρήγγε-

λεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός. Ὅστις γίνεται καθ' οἰονδήποτε τρόπον αὐτόχειρ, ἔχων αἰῶνας τὰς φρένας, εἶναι φρονεὺς καὶ ἀναμφισβόλως ὑπάρχει εἰς τὴν ἀπόλειπον! διότι λέγει ἡ θεία Γραφή· «Πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν.» (Α'. Ἰωάν. γ'. 15.)

13) Τέλος ὁ ἀραιρῶν τὴν ζωὴν τινος ἄλλου πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς, κατὰ τινας μὲν περιστάσεις, θεωρεῖται ἁθῶς, κατ' ἄλλας δὲ ἔνοχος αἵματος. Λέγει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ· «Ἐάν τις κλέπτῃς εὗρεθῇ κάμων ῥῆξιν, καὶ κυπηθῇ καὶ ἀποθάνῃ, δὲν θέλει χυθῇ αἷμα δι' αὐτόν. Ἐὰν ὁμως ὁ ἥλιος ἀνατελῇ ἐπάνω αὐτοῦ, θέλει χυθῇ αἷμα δι' αὐτόν.» (Ἐξοδ. κβ'. 2—3.)

Νῦν δὲ ἀδελφοί, ὡς ἐρωτήσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ἂν δὲν παρέδωκέν ποτε τὴν ἑκτὴν τοῦ Δεκαλόγου ἐντολὴν, ἂν οὐχὶ ἐν ἔργῳ τοῦλάχιστον ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, ἐν συλλογισμῷ; Καὶ ἐὰν ἤμεθα καθ' οἰονδήποτε βαθμὴν ἔνοχοι, ὡς μετανοήσωμεν ἐνῷ ἔχομεν καιρόν. Καὶ ὡς προσπαθῶμεν ν' ἀπορρύψωμεν, καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν ὅλας τὰς αἰτίας τοῦ φόνου, οἷον ὀργὴν, θυμὸν, ἔριδας, φιλονεικίας, φιλαργυρίαν, πλεονεξίαν, ἀκαθάρτους καὶ ἀνόμους σχέσεις, πορνείαν καὶ μοιχείαν, καὶ μέθην καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, τὰ ὅποια καταποντίζουσι τὴν ψυχὴν εἰς ὄλεθρον καὶ καθιστάνουσιν ἡμᾶς καὶ μιτητοὺς εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ βδελυροὺς εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ὡς τρέψωμεν πρὸς πάντας, φίλους τε καὶ ἐχθροὺς, τὰ αἰσθητά, τὰ ὅποια ἀπαιτεῖ ὁ Θεός· οἷον πνεῦμα συγχωρήσεως, πνεῦμα ἀγάπης, καὶ ὡς μιμώμεθα τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδορεῖ, πάσχων οὐκ ὑπελπει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως.» (Α'. Πέτρ. β'. 23.)

Ἄς γινώμεν ταπεινοὶ ὡς αὐτὸς ἦτο. Ἐχοντες δὲ δια-

τροφᾶς καὶ σκεπάσματα τούτοις ἀρκεσθῆσόμεθα.» (Α΄ Τι-
μοθ. ζ'. 8.) Καὶ ἃς ὑποφέρωμεν πείναν καὶ δίψαν, καὶ
καταφρόνησιν, καὶ λειδορίαν, καὶ τὰ πάντα μᾶλλον παρά
νὰ παραβῶμεν τὴν ἀγίαν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, «Οὐ φονεύ-
σεις.» Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΛΔ'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Ἐξοδ. κ'. 14.

«Ὁὐ μοιχεύσεις.»

Μετά τὸν φόνον, τὸ μεγαλειότερον κακούργημα, τὸ ὅποιον δύνатаί τις νὰ πράξῃ κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ εἶναι ἡ μοιχεία. Εἶναι κακούργημα, τὸ ὅποιον οὐχὶ μόνον φέρει ἀπώλειαν ἐπὶ τοὺς δύο ἁμαρτάνοντας, ἀλλὰ καὶ καταστρέφει ὁλοκλήρους οἰκογενείας· οὐχὶ μόνον ὁ ἀνὴρ ὑποφέρει ἕνεκα γυναικὸς μοιχαλίδος, ἢ ἡ γυνὴ ἕνεκεν ἀνδρός μοιχοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα ἀμφοτέρων, καὶ οἱ γονεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ αὐτῶν ὑποφέρουσι, καὶ ὅλοι ἐν γένει οἱ συγγενεῖς, ἵνα μὴ εἴπωμεν ὁλόκληρος ἡ κοινωνία, ἐν ἣ εὐρίσκονται οἱ παραβάται τῆς ἐντολῆς ταύτης τῆς ἐδόδου. Εἶναι ὡς λέπρα, μολύνουσα τοὺς ἐγγίζοντας τὸν ὑπ' αὐτῆς μεμολυσμένον.

Ἐπὶ τὸν παραβαίνοντα τὴν ἐντολὴν ταύτην ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς τὴν φοβεράν ποινὴν τοῦ θανάτου! θανάτου καὶ σώματος καὶ ψυχῆς! «Ἀνθρώπος,» λέγει, «ὃς ἂν μοιχεύσῃται γυναῖκα ἀνδρός, ἢ ὃς ἂν μοιχεύσῃται γυναῖκα τοῦ

πλησίον, θανάτω θανατούσθωσαν, ὁ μοιχεύων καὶ ἡ μοιχευομένη.» (Λευϊτ. κ'. 10.)

Ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ αὐτοῦ λέγει· «Τοῦτο γάρ ἐστι γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος, ἢ ἀκάθαρτος, ἢ πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. Μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις. Διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας.» (Ἑβρ. ε. 5—6.)

Καὶ πάλιν ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ· «Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός.» (Ἑβρ. ιγ'. 4.)

Καὶ πάλιν ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ λέγει· «Φανερόν ἐστι τὰ ἔργα τῆς σαρκός· ἅτινά ἐστι μοιχεύειν, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρεις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθείαι, διχοσταταί, αἰρέσεις, φθόνοι, φόνοι, μέθαι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις· ἃ προλέγω ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τοιαῦτα πράττοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.» (Γαλατ. ε. 19—21.) Καὶ πάλιν ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ ἐπιστολῇ· «Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἄρσενόκοῦται, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοῖδοροι, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι.» (Α'. Κορινθ. ζ'. 9—10.) Καὶ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει γέγραπται· «Δειλοῖς δὲ καὶ ἀπίστοις, καὶ ἐδόξολογμένοις, καὶ φονεῦσι, καὶ πόρνοις, καὶ φαρμακεῦσι, καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἐστὶ δεύτερος θάνατος.» (Ἀποκαλ. κά. 8.) Ὁ δὲ Ἀπόστολος Ἰούδας διμιλῶν περὶ τῶν ἀκαθάρτων κατοίκων τῶν Σοδόμων καὶ

τῆς Γομόρρας, λέγει· «Ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα, καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, τὴν ὁμοίον τοῦτον τρόπον ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὅπισω σαρκὸς ἐτέρας πρόκεινται δεῖγμα πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι.» (Ἰουδ. 7.)

Οὕτως ἐν τῷ Ἱερεμίᾳ· «Ἄλλ' ἐν τοῖς προφήταις τῆς Ἱερουσαλὴμ εἶδον φρόνην μοιχεύουσι, καὶ περιπατοῦσιν εἰς ψεῦδος, καὶ ἐνισχύουσι τὰς χεῖρας τῶν κακούργων, ὥστε οὐδεὶς ἐπιστρέφει ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ. Πάντες οὗτοι εἶναι εἰς ἐμέ ὡς Σόδομα, καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ὡς Γόμορρα· διὰ τοῦτο, οὕτω λέγει ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων κατὰ τῶν προφητῶν· Ἴδου θέλω ψωμίσει αὐτοὺς ἄψινθον, καὶ θέλω ποτίσει αὐτοὺς ὕδωρ χολῆς· διότι ἐκ τῶν προφητῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐξῆλθεν ὁ μολυσμὸς εἰς ἅπαντα τὸν τόπον.» (Ἱερεμ. κγ'. 14—15.) Καὶ πάλιν ἐν τῷ προφήτῃ Μαλαχίᾳ· «Καὶ θέλω πλησιάζει πρὸς ἐσᾶς διὰ κρίσιν· καὶ θέλω εἶσθαι μάρτυς σπεύδων ἐναντίον τῶν μάγων, καὶ ἐναντίον τῶν μοιχευόντων, καὶ ἐναντίον τῶν ἐπιόρκων, καὶ ἐναντίον τῶν ἀποσερούντων τὸν μισθὸν τοῦ μισθωτοῦ, τῶν κατεδυναστευόντων τὴν χήραν καὶ τὸν ὀρφανόν, καὶ τῶν ἀδικούντων τὸν ξένον, καὶ τῶν μὴ φοβημένων με, λέγει ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων.» (Μαλ. γ'. 5.) Ὁ δὲ Παῦλος λέγει ἐν τῇ πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολῇ αὐτοῦ· «Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία, δι' ἧς ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας.» (Κολοσ. γ'. 5—6.) Καὶ ὁ Ἰάκωβος λέγει· «Μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ Θεοῦ ἐστίν; (Ἰάκωβ. δ'. 4.)

Ἄλλὰ, ἂν καὶ ᾗναι τόσον μεγάλη ἡ ἁμαρτία αὕτη,

περὶ ἧς ὁ λόγος, ἃν καὶ καταδικάζεται πανταχοῦ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν Μουσουλμάνων, καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν, ὡς καὶ ὑπὸ πάντων τῶν χριστιανῶν, ἃν καὶ ὁ θεὸς καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ καὶ ἐν τῇ Νέᾳ ἀπειλεῖ τὸν παρβαίνοντα τὴν ἐβδόμην ἐντολὴν μὲ τὴν μεγαλειτέραν ποινὴν, καὶ μὲ τὰ αἰώνια βάζαννα, πλῆθος ὅμως καὶ τῶν Ἰουδαίων, καὶ τῶν χριστιανῶν, ὡς καὶ ἄλλων, εἶναι ἔνοχοι αὐτῆς. Ἡ ἀμαρτία αὕτη ἦτο κοινὴ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν προφητῶν, καὶ ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Λέγει ὁ Ἱερεμίας· «Ἐξῆς νὰ εἶχον ἐν τῇ ἐρήμῳ κατάλυμα δδοιπόρων, διὰ νὰ ἐγκαταλείψω τὸν λαόν μου, καὶ νὰ ἀπέλθω ἀπ' αὐτόν! διότι πάντες εἶναι μοιχοὶ, ἄθροισμα ἀπίστων.» (Ἱερ. μ. 0'. 2.) Καὶ πάλιν· «Ἐνεκα τῶν προφητῶν ἡ καρδίᾳ μου συντρίβεται ἐντός μου, σαλεύονται πάντα τὰ ὅσ' ἐμὸν· εἶμαι ὡς ἄνθρωπος μεθύων, καὶ ὡς ἄνθρωπος συνεχόμενος ὑπὸ οἴνου· ἐξ αἰτίας τοῦ Κυρίου καὶ ἐξ αἰτίας τῶν λόγων τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. Διότι ἡ γῆ εἶναι πλήρης μοιχῶν· διότι ἐξ αἰτίας τοῦ ὅρκου πενθεῖ ἡ γῆ· ἐξηράνθησαν αἱ βροχαὶ τῆς ἐρήμου. καὶ ἡ ὁδὸς αὐτῶν ἐγένετο πονηρὰ καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν ἄδικος· διότι καὶ ὁ προφήτης καὶ ὁ ἱερεὺς ἐμολύνθησαν.» (Ἱερ. κγ'. 9—11.) Οὕτως ὁ προφήτης Ὀσηέ· «Πάντες εἶναι μοιχοὶ, ὡς ὁ κλίβανος ὁ πεφυρωμένος ὑπὸ τοῦ ἀρτοποιοῦ.» (Ὀσ. ζ'. 4.) Λέγει ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου· «Ἀφ' οὗ ἐχόρτασα αὐτούς, τότε ἐμολύοντο, καὶ συνεσωρεύοντο εἰς οἶκον πόρνης. Ἦσαν ὡς κεχορτασμένοι ἵπποι τὸ πρῶτον ἕκαστος ἐχρεμέτιζε κατόπιν τῆς γυναικὸς τοῦ πλησίον αὐτοῦ.» (Ἱερ. ε'. 7—8.) Καὶ πάλιν· «Εἶδον τὰς μοιχεύσεις σου, καὶ τοὺς χρεμετισμούς σου, τὴν αἰσχρότητα τῆς πορνείας σου, τὰ βδελύγματά σου ἐπὶ τῇς πόλεως, ἐπὶ τῇς πεδιάδας. Οὐαὶ εἰς σέ, Ἱερουσαλήμ! ὁ δὲν

θέλεις καθαρισθῇ ; μετὰ πότε ἔτι ; » (Ἱερεμ. ιγ'. 27.)

Οὕτως ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Χριστοῦ, ὅτε οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἤγαγον πρὸς αὐτὸν γυναῖκα ἐν μοιχείᾳ κατελιμμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ εἶπον αὐτῷ· « Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατελήφθη ἐπαυτοφύρῳ μοιχευομένῃ· ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωϋσῆς ἡμῖν ἐνετειλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι. Σὺ οὖν τί λέγεις ; ἀπεκρίθη αὐτοῖς· « Ὁ ἀναμάρτητος ὁμῶν πρῶτος τὸν λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω. » « Οἱ δὲ ἀκύσαντες καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι, ἔξήρχοντο, εἰς καθ' εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων, καὶ κατελείφθη μόνος δ' Ἰησοῦς καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἐστῶσα. » (Ἰωάν. ἡ. 3 — 9.)

Ἐξήλθον καθὼς φαίνεται, διότι ἦσαν ὅλοι μοιχοί ! Καὶ δ' Ἰησοῦς ὠνόμασεν αὐτοὺς « γενεὰν πονηρὰν καὶ μοιχαλίδα. » (Ματθ. ιδ'. 39, ις'. 4, καὶ Μάρκ. ἡ. 38.)

Τὴν δὲ ἡθικὴν κατάστασιν τῶν ἀρχαίων εἰδωλολατρῶν μανθάνομεν σαφέστατα ἀπὸ τῆς μυθολογίας αὐτῶν. Ὁ πρῶτος θεὸς τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ζεὺς, κατὰ τὴν μυθολογίαν αὐτῶν, ἦτο μοιχὸς αἰσχιστος, καὶ ἐλάμβανε σχήματα διαφόρων ζώων, ὥστε νὰ εὐχαριστῇ τὰς αἰσχροὺς ἐπιθυμίας αὐτοῦ, καὶ οὐδέποτε ἔθνος ἔχει καλλίτερον χαρακτηρὰ, παρ' ὅντινα ἔχουσιν οἱ θεοί, τοὺς ὁποίους προσκυνεῖ καὶ λατρεύει.

Πρὸς τινὰς Χριστιανοὺς εἶπεν ὁ Πέτρος· « Ἀρκετὸς γὰρ ἡμῖν ὁ παραλελυθὼς χρόνος τῷ βίῃ τὸ θέλημα τῶν ἐθνῶν κατεργάσασθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, κώμοις, πότοις, καὶ ἀθιμῆτοις εἰδωλολατρείαις. » (Α'. Πέτρ. δ'. 3.)

Τὰ ἥθη τῶν εἰδωλολατρῶν περιγράφει καὶ ὁ Παῦλος, ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολῇ αὐτοῦ, κεφ. α. 26 — 32·

Μέρος τῆς θρησκείας τινῶν συνίστατο ἐκ πορνείας

καὶ μοιχείας, καὶ ἄλλων ἀσώτων πράξεων. Ἐκ τῶν λειψάνων τῶν ἐρειπίων τῆς Πομπηίας καὶ τοῦ Ἐρχουλάνου εἶναι φανερόν, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν τόπων ἐκείνων, οἵτινες κατεστράφησαν ὑπὸ τῆς Λάβας τοῦ Βεσουβίου ἦσαν ἀκάθαρτοι ὅσον ἦσαν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Σοδόμων καὶ τῆς Γομόρρας.

Καὶ σήμερον ἐν τῇ Ἰνδίᾳ ὁ Γουγυρνάουτ, τὸ εἶδωλον, τὸ ἐποῖον προσκυνοῦσιν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, εἶναι σκεπασμένον ὑπὸ εἰκόνων, τύσον ἀσέμνων, ὥστε αἰσχρόν ἐστι καὶ τὸ νὰ περιγράψῃ τις αὐτάς.

Τὰ δὲ τραγῳδία τῶν εἰδωλολατρῶν εἶναι πλήρη ἀκαθαρσίας· παραδείγματα τῶν τοιούτων εἶναι αἱ κωμωδίαί τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τὰ εἰδύλλια τοῦ Θεοκρίτου.

Εἴθε δὲ νὰ περιωρίζοντο τὰ τοιαῦτα εἰς τοὺς εἰδωλολάτρους. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως εὐρίσκονται καὶ μετὰ τὸν Χριστιανῶν.

Τὸ δὲ θρησκευτικὸν σύστημα τῶν Μουσουλμάνων θεσπίζει τὴν ἀσέλγειαν. Διότι τί ἄλλο εἶναι ἢ νενομισμένη πολυγαμία, παρὰ νενομισμένη ἀσέλγεια.

Οἱ δὲ Κινέζοι συγχωροῦσι νὰ ἔχῃ τις μετὰ τῆς νομίμου γυναικὸς καὶ παλλακίδας. Παρομοιάζουσι τὴν νόμιμον γυναῖκα πρὸς τὴν σελήνην, καὶ τὰς παλλακίδας πρὸς τοὺς ἀστέρους, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῶν πρὸς τὸν ἥλιον. (Ἰδε Williams' Middle Kingdom Vol. II. pag. 6.)

Τοιαῦτα συστήματα ὅμως δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ πορνεία καὶ μοιχεία ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τῶν ἐθίμων τῶν εἰδωλολατρῶν.

Παραβάται δὲ τῆς Ἐβδόμης ἐντολῆς δὲν εἶναι μόνον οἱ εἰδωλωλάτραι, καὶ οἱ Μουσουλμάνοι, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Χριστιανοί, ἐνίοτε δὲ καὶ ἡγεμόνες Χρι-

στιανικῶν ἐθνῶν. Ἡ ἱστορία ἀναφέρει πολλοὺς τοιοῦτους ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ, Ῥωσίᾳ, καὶ ἀλλαχοῦ, ἐκ τῶν δοποίων ἦσαν καὶ βασιλεῖς, καὶ αὐτοκράτορες, καὶ τὸ χεῖριστον, ἐδρίσκονταί πολλαῖς καὶ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Χριστοῦ.

Ἐκ τῶν πρακτικῶν τῶν Συνόδων, ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν μοναστηρίων, καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν καταστημάτων, μαθητόμεν, ὅτι τοιοῦτοι ἦσαν καὶ Πάπαι, καὶ Καρδινάλιοι, καὶ Μητροπολίται, καὶ Ἐπίσκοποι, καὶ Ἱερεῖς, οἵτινες ἠῤ-χοντο, ἥτοι ἔταζον παρθενίαν, καὶ ἐθεωρῶντο καθαρώτεροι καὶ ἀγιώτεροι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Κορινθίους μαθητόμεν ὅτι ἦσαν τοιοῦτοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κορίνθου ἐπὶ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων. Λέγει ὁ Παῦλος· «Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία, ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν.» (Α΄ Κορινθ. ε. 1.) Οὕτω καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐν τοῖς θυσιαστέροις ἡλέγχετο ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, λέγοντος· «Ἄλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔξ τὴν γυναῖκα Ἰεζαβὴλ τὴν λέγουσαν ἑαυτὴν προφῆτιν διδάσκειν καὶ πλανᾶσθαι ἑμοὺς δούλους πορνεῦσαι καὶ εἰδωλόθουτα φαγεῖν. Καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς, καὶ οὐ μετενόησεν. Ἰδοὺ ἐγὼ βάλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ, καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἔρουνων νεφρῆς καὶ καρδιάς, καὶ δώσω ὑμῖν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν.» (Ἀποκ. β'. 18—24.)

Πολλοὶ δὲ χριστιανοὶ σήμερον παραβαίνουσι τὴν ἐβ-

δόμην ἐντολήν, τινὲς μὲν ἐν γνῶσει, τινὲς δὲ ἐν ἀγνοίᾳ. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπεν, «ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρακτὸς λόγου πονεῖας ποιεῖ αὐτὴν μοιχεῖσθαι καὶ ὅς ἂν ἀπολελυμένην γαμήσῃ (λάθῃ αὐτὴν γυναῖκα) μοιχεῖται.» (Ματθ. ε. 32.)

Πόσοι τοιοῦτοι εὐρίσκονται ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν χριστιανῶν τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν! καὶ μὴ νομίζοντες ποσῶς ὅτι εἶναι ἔνοχοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ! οἵτινες ἴσως διὰ χρημάτων δοθέντων εἰς τινα ὑεσπότην, ἢ διὰ τακτικοῦ δικαστηρίου καὶ κατὰ τοὺς νόμους τοῦ κράτους ἔλαβον διαζύγιον δι' ἄλλην αἰτίαν παρ' αὐτὴν, τὴν ὑποίαν ἀναφέρει ὁ Χριστός.

Εἶναι δὲ πολλοὶ παραβάται τῆς ἐντολῆς ταύτης οὐχὶ ἐν ἔργῳ, ἀλλὰ ἐν τῇ καρδίᾳ· διότι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν λέγει, «Ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.» (Ματθ. ε. 28.) Καὶ ὁ Πέτρος ὁμιλῶν περὶ τινων λέγει· «Ὁφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπαύστους ἁμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίαις ἔχοντες, κατάρas τέκνα.» (Β'. Πέτρ. δ'. 14.)

Ὁ ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀκολασίαν, καὶ ἀσέλγειαν, ἢ ἀκαθάρτηs ἐπιθυμίας φανερώνει τοῦτο πολλάκις διὰ τῶν ὀφθαλμῶν· καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὁ ἀπόστολος «ὀφθαλμοὺς ἔχοντας μεστοὺς μοιχαλίδος.» Πόσοι τοιοῦτοι περιπατοῦντες ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἢ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἱστάμενοι, παραβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τὴν ἐδδόμην ἐντολήν, καὶ εἶναι ἔνοχοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ θέλουσι κατακριθῇ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν! Τὸ ἔργον τῆς παραδόσεως τῆς ἐντολῆς ταύτης, ὡς καὶ τῆς ἑκτης, γίνεται ἐν τῇ καρδίᾳ πρὶν ἐκτελεσθῇ ὁ σκοπὸς ἢ ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἁμαρτάνοντος. Καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὁ Χριστός· «ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρ-

δίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, μοιχεῖται, πορνεῖται, φόνοι, κλοπαί, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρὸς, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον.» (Μάρκ. ζ. 21 — 23.)

Ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ φυλάττεται παντοιοτρόπως ἀπὸ τῶν αἰτίων τῶν κινούντων εἰς ἁμαρτίαν, οἷον ἀσέμνων τραγωδιῶν, θεατρικῶν παραστάσεων ἀσέμνων πρᾶγματων, ἢ ὁμιλίας περὶ τοιούτων, ἀναγνώσεως ἀσέμνων μυθιστορημάτων, ἀσέμνων ψηλαφήσεων, ἀπὸ συχνῆς συναναστροφῆς μετ' ἀνθρώπων μὴ φοβουμένων τὸν Θεόν, καὶ τῶν δποίων τὰ θέλγητρα, ἢ φυσικὰ προτερήματα δύνανται νὰ φέρωσιν ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν καὶ ἁμαρτίαν· καὶ πᾶς τις συναισθανόμενος ὅτι κινδυνεύει νὰ πέσῃ εἰς ἁμαρτίαν, πρέπει ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ φέροντος εἰς πειρασμὸν· καὶ πρὸς πάντας τοὺς πειρασμοὺς πρέπει τις νὰ ἀποκρίνηται ὡς ὁ Ἰωσήφ ἀπεκρίθη πρὸς τὴν ἡγυαῖκα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ· «Πῶς νὰ πράξω τοῦτο τὸ μέγα κακόν, καὶ νὰ ἁμαρτήσω ἐναντίον τοῦ Θεοῦ;» (Γεν. λθ'. 9.) Ὁ Ἰωσήφ ἀποφεύγων τοὺς πειρασμοὺς ἐκινδύνευε νὰ χάσῃ τὴν εὐμένειαν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ, νὰ κατηγορηθῇ ὡς κακοῦργος, νὰ ριφθῇ εἰς φυλακὴν, καὶ νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἀπεφάσισε νὰ κινδυνεύσῃ τὸ πᾶν μᾶλλον παρὰ νὰ ἁμαρτήσῃ κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀπαιτοῦντος παρ' ἡμῶν καθαριότητα ψυχῆς τε καὶ σώματος· καὶ ἕνεκα τούτου ὁ Θεὸς ἐλόγησεν αὐτόν, καὶ ὑπερύψωσεν αὐτὸν ὑπεράνω πάντων τῶν Αἰγυπτίων ἐκτὸς τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν πλοῦτον, καὶ τιμὴν, καὶ ἐπιρροήν, τὰ ὅποια ὀλίγοι ἐν τῷ κόσμῳ ἐπιτυγχάνουσιν.

Οὐδέποτε δὲ μὴ φαντασθῶμεν ὅτι ὁ πίπτων εἰς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην, περὶ ἧς ὁ λόγος, θέλει λάθῃ εὐλογίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ! Εἰς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην ἔπεσεν ὁ Δαβὶδ καὶ ἂν καὶ μετενόησε, καὶ συνετρίβῃ ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ ἔκλαυσε συνεχῶς καὶ πικρῶς, ὥστε ὡς λέγει ἔδρεξε τὴν κλίνην αὐτοῦ μετὰ τῶν δακρύων αὐτοῦ, μέγала δὲ καὶ ἐπῆλθον ἐπ' αὐτὸν καὶ ἠχολοοῦν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Ἀθessαλῶμ ἐσηκώθη ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ ἐζήτει τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πιθανῶς δώματος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ὁ Δαβὶδ εἶδε τὴν γυναῖκα τοῦ Οὐρίου μεθ' ἁμαρτωλῆς ἐπιθυμίας, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀθessαλῶμ ἠτίμασεν αὐτὸν δι' αἰσχρᾶς καὶ βδελυρᾶς πράξεως ἐνώπιον ὄλου τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ οὕτως ὁ Θεὸς ἐτιμώρησε τὸν Δαβὶδ δημοσίως, δι' ἁμαρτίαν, τὴν ὁποῖαν ἔπραξεν αὐτὸς ἐν κρυπτῷ!

Ἡ παράθασις τῆς ἐβδόμης ἐντολῆς, εἶναι ἁμαρτία, ἥτις μολύνει δλοκλήρως τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐτοιμάζει αὐτὸν πρὸς ἄλλα μεγάλα κακουργήματα, οἷον ψεῦδος καὶ φόνον πρὸς ἐπικάλυψιν τῆς πρώτης.

Ὁ φόνος πολάκις ἀκολουθεῖ τὴν μοιχείαν. Ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστῆς ἐφρονεῦθη ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου, κατ' αἵτησιν τῆς γυναίκος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Φιλίππου, ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης ἤλεγξεν αὐτοὺς διὰ τὰς ἀθεμίτους αὐτῶν σχέσεις!

Τέλος καθ' ὅσον ἡ ἔνωσις ἀνδρὸς καὶ γυναίκος εἰς νόμιμον γάμον τείνει εἰς τὸ νὰ ὑψώσῃ τὸν ἡθικὸν χαρακτῆρα ἀμφοτέρων καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς τιμιωτέρους καὶ ὠφελιμωτέρους ἐν τῇ κοινωνίᾳ, τοσοῦτον ἡ ἄνομος καὶ μοιχαλὶς σχέσις φθείρει καὶ ἐξαχρειώνει καὶ καθιστᾷ αὐτοὺς μισητοὺς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους!

Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐσύστησε τὸν γάμον ἐν τῷ

Παραδείσῳ μένει ἐπὶ τοὺς νομίμως ἠνωμένους· ἡ δὲ κατάρρα αὐτοῦ ἐπὶ τὰς ζῶντας ἐν πορνείᾳ καὶ μοιχείᾳ. Καὶ ἐὰν προσκαίρῳ, ἡδύνωνται ἐν τῇ ἀθυσμίτῳ ἀγάπῃ, ἡ ὀργὴ τῆ Θεοῦ θέλει ἐπέλθῃ ἐπὶ αὐτούς, καὶ τὰ αἰώνια βάσανα!

«Δύναται τις νὰ βάλῃ πῦρ εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ νὰ μὴ καῶσιν;» (λέγει ἡ θεία Γραφή.) «Δύναται τις νὰ περιπατήσῃ ἐπ' ἀνθρώπων πυρὸς, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ νὰ μὴ κατακαῶσιν; οὕτω καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ· ὅστις ἐγγίζει αὐτὴν δὲν θέλει ἀθωωθῇ Ὅστις μοιχεύει μὲ γυναῖκα, εἶναι ἐνδεὴς φρενῶν· ἀπώλειαν φέρει εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ὅστις πράττει τοῦτο. Πληγὰς καὶ ἀτιμίαν θέλει ὑποφέρει καὶ τὸ ὄνειδος αὐτοῦ δὲν θέλει ἐξαλειφθῇ.» (Παροιμ. ζ'. 23—33.)

«Οὐ μοιχεύσεις.»

Καὶ ὅσοι εἰσέρχονται εἰς τοὺς ἀτίμους οἴκους, τοὺς οἷκους τῶν πορνῶν, ὑπάγουσιν, ὡς λέγει ἡ θεία Γραφή, «καθὼς ὁ βοῦς ὑπάγει εἰς τὴν σφαγὴν, ἡ καθὼς ἡ ἔλαφος πηδᾷ εἰς τὸν βρόχον, ἕως οὗ βέλος διαπεράσῃ τὸ ἥπαρ αὐτῆς· καθὼς τὸ πτηνὸν σπεύδει εἰς τὴν παγίδα καὶ δὲν ἡξεύρει ὅτι εἶναι ἐναντίον τῆς ζωῆς αὐτοῦ.» (Παροιμ. ζ'. 22—23.)

Οἱ οἰκοὶ τῶν πορνῶν εἶναι προπύλαια τοῦ ἄδου καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς γεέννης! Εἰς αὐτούς ὡ νεανίσκος, μὴ πλησιάζῃς ἵνα μὴ «στενάζῃς εἰς τὰ ἔσχατά σου, ὅταν ἡ σὰρξ σου καὶ τὸ σῶμα σου καταναλωθῶσιν» (Παροιμ. ε'. 11.) ὑπὸ βδελυρᾶς νόσου, καὶ αἱ πύλαι τοῦ ἄδου ἀνοιχθῶσιν ἵνα δεχθῇ ὁ Σατανᾶς τὴν ψυχὴν σου!

«Οὐ μοιχεύσεις.» Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

Ο Μ Ι Α Ι Α Λ Ε΄

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΓΔΟΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Ἐξοδ. κ'. 15.

«Οὐ κλέψεις.»

Τὴν γῆν καὶ ὅλα τὰ προϊόντα αὐτῆς, ἐκτὸς ἐνὸς δένδρου, ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν Ἀδάμ. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἐπληθύνοντο οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐχωρίζοντο εἰς οἰκογενείας, καὶ ἐκ τούτου ἔγεινεν ἀνάγκη διανομῆς τῶν πραγμάτων τῆς τε γῆς καὶ τῶν προϊόντων αὐτῆς.

Τὰ πρῶτα δικαιώματα τῆς ἰδιοκτησίας ἀπέκτησαν βεβαίως ἐκ τῆς κατοχῆς καὶ καλλιεργείας ποσότητός τινος γῆς, ἥ ἐκ τοῦ τρέφειν ἀριθμὸν τινα κτηνῶν, ἥ ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας συγχομιδῆς τῶν τῆς γῆς καρπῶν, ἥ ἐκ τοῦ εὐρίσκειν τι πολύτιμον, τὸ ὁποῖον ἕως τότε ἄλλος τις δὲν κατέχευεν. Ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων σχεδὸν σήμερον, ὅτι πρᾶγμα πρῶτον εὐρεθὲν ὑπὸ τινος ἀνήκει εἰς αὐτόν· παρομοίως ὅτι πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον κατέχει τίς τινα ἔτη, εἴτε γῆ, εἴτε ἄλλο τι, ἀνήκει εἰς αὐτόν· καὶ τὰ ἔθνη οἰκαιοποιοῦνται νήσους, τὰς ὁποίας εὐρίσκουσιν οἱ ναῦται αὐτῶν. Ἀφοῦ δὲ ἐπληθύνοντο οἱ ἄνθρωποι, δικαίως διένε-

μεν ὁ πατήρ εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ τὴν περιουσίαν, πρὸς τὴν τήρησιν καὶ αὐξήσιν τῆς ἐποίας εἶχον βοθηήσῃ αὐτόν· καὶ τέλος ἠναγκάζοντο νὰ συγκροτῶσι κυβερνήσεις, εἰς τὰς ἐποίας ἀνέθεσαν τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν τοῦ νομοθετεῖν περὶ τῆς περιουσίας πρὸς ἀμοιβαίαν ἀσφαλίσαν καὶ τῇ ἀφαίρεσις πράγματος ἀνέγκοντος εἰς ἄλλον τινά, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ τόπου ὅπου διαμένει, εἶναι κλοπῇ, κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς θείας ἐντολῆς· ἂν καὶ κατὰ τὴν ἀκριβῆ σημασίαν τῆς λέξεως, ἡ κλοπὴ ᾗται ἀφαίρεσις τινος πράγματος ἐν κρυπτῷ.

Τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἰδιοκτησίας ἐκάστου ἀνθρώπου, ἀναγνωρίζει ὁ Θεός, καὶ ἔδωκε τὴν ἐντολήν, «Ὁὐ κλέψεις.»

Ὁ Δημιουργὸς τῶν ἀνθρώπων ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς αἰσθηήματα κοινωνικά, ἐπιθυμίαν συγκοινωνίας, καὶ οὕτως ἔπλασεν αὐτοὺς ὥστε νὰ ἔχωσιν ἀμοιβαίας ἀνάγκας, καὶ νὰ ἐξαρτῶνται τρόπον τινά ἀπ' ἀλλήλων· ὥστε δι' ἀνταλλαγῆς κόπων δύνανται ν' ἀποκτῶσιν εὐκολώτερα πάντα τὰ πρὸς εὐζωίαν ἀγαθὰ καὶ ὅ,τι ἀποδίδει εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν αὐτὴν ὀνομάζεται γενικῶς, «πολιτικὴ οἰκονομία.» Ἐγὼ δὲ ὀνομάζω τοῦτο μᾶλλον οἰκονομίαν τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ· διότι αὕτη ἡ ἐξάρτησις προξενεῖ σχέσεις, αἵτινες συντελοῦσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν πάντων, καὶ τείνει εἰς τὸ νὰ συνδέῃ καὶ τὰ άτομα καὶ τὰ ἔθνη διὰ τῶν δεσμῶν τῆς ἀγάπης· παρὰδείγματος χάριν, ὁ χαλκεὺς, ὁ σκυτοτόμος, ὁ ὑφάντης, ὁ ποιμὴν, ὁ γεωργός, ὁ ἀρτοποιός, ὁ κυβερνῶν καὶ ὁ κυβερνώμενος ἔχουσιν ἀνάγκην ἀλλήλων· ἐξαρτῶνται ἀπ' ἀλλήλων.

Τί ἡδύνατο νὰ κάμῃ ὁ βασιλεὺς, χωρὶς στρατιωτῶν καὶ ὑπηρετῶν, χωρὶς ὑπηκόων; τί ὁ χαλκεὺς καὶ ὁ ὑφάν-

της, χωρὶς ἀρτοποιῶν; χωρὶς ποιμένων καὶ γεωργῶν; Καὶ χωρὶς κυβερνήσεων ποῦ ἡ ἀσφάλεια τῶν γεωργῶν καὶ τῶν τεχνιτῶν; καὶ χωρὶς ναυτῶν πῶς ἠδύναντο νὰ ἐμπορεύωνται οἱ ἄλλοι; νὰ ἀνταλλάσσωνται τὰ προϊόντα τινὸς τύπου πρὸς τὰ τῶν ἄλλων τύπων; Καὶ ὅταν ἀρρώσῃ τις, ἔχει ἀνάγκην ἱατροῦ· καὶ ὅταν ἔχη διενέξεις μετὰ τινος, ἔχει ἀνάγκην νομικοῦ· καὶ πάντες ἔχουσιν ἀνάγκην τινὸς διδάσκοντος τὴν ἀλήθειαν, καθὼς αὕτη εἶναι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πρὸς ἀπόκτησιν καλῶν ἡθῶν, καὶ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν πάσης κοινωνίας. Μεγάλοι δὲ καὶ μικροί, πλούσιοι καὶ πτωχοί, πεπαιδευμένοι καὶ ἀμαθεῖς, δυνατοὶ καὶ ἀδύνατοι, γέροντες καὶ νέοι, πάντες εἶναι ἀναγκαῖοι κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Θεοῦ· πάντες ἐξαρτῶνται ἀπ' ἀλλήλων· πάντες συνδέονται μετ' ἀλλήλων· καὶ ἂν ᾤσαν ἀναμάρτητοι, πάντες ἤθελον εἶσθαι συνδεδεμένοι διὰ τῶν δεσμῶν τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης. Καὶ ἐὰν πάντες ἡγάπων ἀλλήλους κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐὰν ὁὖν ὑπῆρχεν ὑπερηφανία ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλ' ἀντὶ ταύτης ὁ φόβος τοῦ Κυρίου, καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη τοῦ Χριστοῦ, τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ ἤθελον εἶσθαι λείαν καλὰ.

Ἀντὶ τούτου ὅμως δυστυχῶς, ὑπάρχει ὑπερηφανία, φιλαυτία καὶ μῖτος, καὶ ἐπιθυμία νὰ σφετεριζῇται τις τὰ τῶν ἄλλων. Ἐκ τούτου προέρχονται καὶ πολλὰ κακοὺργήματα, ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι ἡ κλοπή· ἔτι ἀφαίσεις πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς ἄλλους, χωρὶς τῆς γνώσεως ἢ συγκαταθέσεως αὐτῶν, καὶ χωρὶς ἀντιπληρωμῆς.

Τοῦτο πράττει τις κατὰ διαφόρους τρόπους·

1) Ἀφαιρῶν κρυφίως τὰ χρήματα τοῦ πλησίον, ἢ εἰτερχόμενος κρυφίως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον, καὶ ἀφαιρῶν ἐνδύματα, ἢ σκεύη, ἢ ἄλλο τι αὐτοῦ· ἢ ἀπαντῶν

τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῇ λεωφόρῳ, καὶ ἀναγκάζων αὐτοὺς
 νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν ὅ,τι ἔχουσιν· ἢ τοὺς πλείοντας ἐν τῇ
 θαλάσῃ, αἱ ὁποῖαι πράξεις ὀνομάζονται ληστεία καὶ
 πειρατεία· ἢ μετατοπίζων τὰ ὑποθέσια τοῦ ἀγροῦ τοῦ
 γείτονος καὶ οὕτως ἀφαιρῶν ποσότητα γῆς ἐκ τοῦ πλη-
 σίον· ἢ μεταχειριζόμενος ἀπάτην ἐν τῇ ληψοδοσίᾳ, ἐν μέ-
 τρῳ καὶ ἐν σταθμῷ· ἢ δανειζόμενος χρήματα παρὰ τοῦ
 πλησίον, καὶ ὑποσχόμενος τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν, ἐν ᾧ
 δὲν ἔχει σκοπὸν οὐδέποτε ν' ἀποδώσῃ αὐτά· ἐν ᾧ γνωρί-
 ζει ὅτι δὲν δύναται κατὰ ν' ἀποδώσῃ αὐτά· ἢ διὰ προ-
 ποιητῆς χρησικονίας, φυλάττων καὶ διαθέτων δολῶς
 χρήματα ἵκανά δι' ἑαυτὸν καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ ἐπὶ
 πολλὰ ἔτη· ἢ διὰ πλασίων καὶ κίβδηλων νομισμάτων, ἀ-
 φαιρῶν τὰ τοῦ πλησίον· ἢ συλλαμβάνων ἀνθρώπους βε-
 αίως καὶ φέρων αὐτοὺς εἰς ἄλλα μέρη. καὶ ἔκεί πωλὼν
 αὐτοὺς ὡς δούλους· ἢ διὰ ψευδῶν θαυμαμάτων, ἐνώπιον ἀμα-
 θῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁπλῶν ἢ εὐσέβεια ἢ ἡδαισιδαίμονία
 κινεῖ αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ συνεισφέρωσι χρήματα καὶ ἄλλα
 πράγματα πρὸς βοήθειαν καὶ υποστήριξιν ψευδῶν θαυ-
 ματουργιῶν, τὸ ὁποῖον ὁ Πλάτων ἐν τῇ κατηχήσει αὐτοῦ
 ὀνομάζει «ἀπατηλὴν κλοπὴν». Λέγει· «Ἀπατηλὴ
 κλοπὴ λέγεται ὅταν σφειτερίζηται τις τὸ ἀλλότριον μὲ ἀ-
 πάτην καὶ δόλον. Αὕτη γίνεται κατὰ διαφόρους τρόπους·
 οἷον ὅταν πωλῇ τις ἓνα πρᾶγμα ἀκριθέστερον ἢ ὅ,τι εἴ-
 ναι ἄξιον· ἀπατᾷ τὸν ἀγοραστὴν εἰς τὸ ζῦγιον, ἢ εἰς τὸ
 μέτρον· δίδει φαῦλον πρᾶγμα, ἢ κίβδηλον νόμισμα ἀντὶ
 καλῷ· κόπτει νομίσματα κίβδηλα, ἢ ἀπαιτεῖ τέλος ἄδικον.

«Συναριθμοῦνται μὲ τούτους καὶ ὅσοι κριταὶ κρίνουσι
 πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον, οἱ ὁποῖοι λογίζονται κλέπτει, εἴτε
 δικαία εἴτε ἄδικα· ἢ ἔλεε εἶναι ἢ ἀπόρσις των. Ὡσαύτως

καὶ ὅσοι διδῶσι τὰ ἀξιώματα εἰς ἀναξίους καὶ ἀνεπιτηδούς
 ἀνθρώπους· ἐπειδὴ τοιούτοτρόπως ὑπερβῶσι τοὺς ἀξιόους
 ὅ,τι πρέπει εἰς αὐτούς, καὶ ζημιοῦσι τὸν δημόσιον
 θησαυρόν. Ὅμοιοι τούτοις εἶναι καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ δι-
 οικήσεις ἔχειναι, ὅσαι διέθουσι τὴν ἀρχιερατικὴν καὶ ἐρα-
 τικὴν ἀξίαν, καὶ τὰ λοιπὰ ἐκκλησιαστικὰ ὑφ' ἑκείνη διὰ
 χρημάτων ἢ δώρων, τὸ ποῖον ἀμάρτημα ἐνομάζεται Σι-
 μωνία. Κλέπτουσιν πρὸς τούτους, καὶ ὅσοι οἰκονομοῦντες
 δημοσίου χρήματα, ἀνέχοντα εἰς τὸν θησαυρόν τῆς πα-
 τρίας, ὑφαίρουσι μέρος ἀπὸ τὰς προσόδου· ἢ λογαριάζουσι
 περιουσίας ἐξόδους, ὅ,τι εἶναι δίκαιον ἢ συνάζοντες
 τοὺς φόρους, παρὰ τὸ ἐπιδέχονται ἐξ ἀμελείας τίποτε. Ὡς
 οὕτως καὶ ὅσοι σφρατρίζονται τὴν ἀλλοτριάν ὑπὸν μὲ ψευ-
 δεῖς καὶ πλαστάς διαθήκας· ἢ προσποιούμενοι νὰ ἦναι
 συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος λαμβάνουσι τὴν μὴ ἀνήκου-
 σάν κληρονομίαν.

«Κλέπται πρὸς τούτοις λογίζονται καὶ ὅσοι συμφωνῶν-
 τες νὰ δουλεύωσιν ἐπὶ μισθῷ, ὅς ἐργάζονται πιεσῶς, ἀλ-
 λὰ διατρέβουσι τὸν καιρὸν τῆς ἐργασίας εἰς ἀργίαν· καὶ οἱ
 ἐπαῖται οἱ δουλοὶ, ὄντες ὑγιεῖς καὶ δυνατόι, ὑποκρίνονται
 ἀσθενείαν, ἢ προσποιῶνται ψευδῶς, ὅτι ἐδυστύχησαν,
 οἷον ὅτι ἀπώλεσαν τὰ ὑπάρχοντα εἰς πυρκαϊάν, ἢ τὰ ἐξε-
 κρήθησαν ἀπὸ ληστῶν· ἢ ὅσοι ζητοῦσιν ἐλεημοσύνην διὰ
 ψευδοῦς ὀνόματα, οἷον διάνοσομεῖα, δι' ἐξαγορὰν αἰχμα-
 λώτων κ.λ. Πρὸς τούτοις καὶ ὅσοι μὲ ὑπόκρισιν ἀγίοτητος,
 ἢ πλάττοντες ἀσεβῶς λείψανα καὶ εἰκόνας ἁγίων θαυμα-
 τουργούς, πλανῶσι τὸν ἀπλοῦν λαόν καὶ συνάζουσι χρή-
 ματα· ἢ ὅσοι μὲ κολακείας, καὶ παντοίους τρόπους πανερ-
 γίας, λαμβάνουσι τίποτε ἀπὸ τὸν πληθύν· εἶναι καὶ ἄλλοι
 διάφοροι τρόποι κλοπῆς, πρὸς ὁποίους δύναται πᾶς ἕνας

«να συμπεράνῃ ἀπὸ τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα.» (Πλατ. ὀρθοδοξ. Διδασκ. σελ. 218. — 220. ἔκδ. Κοραῆ.) Ὁ δὲ Οἰκονόμος ἐν τῇ κατηχήσει αὐτοῦ τὸ αὐτὸ λέγει. (Σελ. 112. — 113.)

Εἶναι δὲ καὶ ἄλλο εἶδος κλοπῆς, ἣτις ὀνομάζεται ἱεροσυλία, δηλαδὴ ὅταν ἀφαιρῇ τις τι ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἀφιερωμένον εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ. ἢ ὅταν ἐμπορεύεται τις εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ποιῶν τὸν οἶκον τοῦτον «εὐπύλαιον ληστῶν.» (Ματθ. κα. 13.)

Παρομοίως ὅταν μεταχειρίζεται τις τὴν ἁγίαν ἡμέραν τοῦ Κυρίου διὰ κοσμικὰς ὑποθέσεις, καὶ διασκεδάσεις εἶναι κλέπτῃς! Κλέπτει ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Μαλαχία, πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. «Σεῖς εἶσθαι κατηραμένοι μὲ κατάραν· διότι σεῖς μὲ ἐκλέψατε, ναί, σεῖς, ὅλον τὸ ἔθνος.» (Μαλαχ. γ'. 9.) Καὶ τὸ λέγει, ἐπειδὴ ἐσφτερίζοντο τὰ δέκατα, καὶ δὲν προσέφερον αὐτὰ κατὰ τὴν προσταγὴν αὐτοῦ. Καὶ ὅταν δὲν προσφέρωμεν πρὸς αὐτὸν τὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἀφ' ὧν, εἵμεθα ἔνοχοι τῆς κλοπῆς.

«Οὐ κλέψεις.»

Αἱ αἰτίαι τῆς ἁμαρτίας ταύτης, τῆς κλοπῆς, εἶναι πολλαί, καὶ τὰς αἰτίας ταύτας πρέπει νὰ προσπαθῶμεν ν' ἀποτρέψωμεν.

1) Ἡ ὑπερηφάνια καὶ ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀσωτεία καὶ σπατάλη εἶναι ἰσχυρὰ αἷτια τῆς κλοπῆς. Δι' ὀλίγων ἐξόδων δυνάμεθα ν' ἀποκτήσωμεν τὴν πρὸς τὰ σώματα ἡμῶν ἀναγκαίαν τροφὴν καὶ ἐνδυμασίαν καὶ κατοικίαν· ἀλλ' ἡ ὑπερηφάνια ἀπαιτεῖ λαμπρὰ φορέματα, λαμπρὰ οἰκίας, λαμπρὰ συμπόσια, λαμπρὰ ὀχήματα, λαμπρὰ καὶ πολυδάπανα ἐπιπλὰ· καὶ ἐάν τις δὲν δύναται νὰ ἀπαντᾷ τὰς ἀ-

νάγκας, τὰς ὑποίας ἀπαιτεῖ ἡ ὑπερηφανία αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, σφετερίζεται τὰ τῶν ἄλλων, καὶ γίνεται κλέπτης. www.libtool.com.cn

2) Ἡ ὀκνηρία εἶναι ἰσχυρὰ αἰτία τῆς κλοπῆς. Οἱ ὀκνηροὶ προτιμῶσι νὰ ἐργάζωνται οἱ ἄλλοι· ἐκεῖνοι δὲ νὰ κάθωνται, ἢ νὰ παίζωσιν. Ἐχουσι δὲ ἀνάγκην τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας καὶ οἰκίας ὡς οἱ ἄλλοι, καὶ πρὸς ἀπόκτησιν τούτων, ἐὰν ἦναι πτωχοὶ, πρέπει ἢ νὰ ἐργάζωνται, ἢ νὰ κλέπτωσι· πολλοὶ δ' αὐτῶν προτιμῶσι τὸ τελευταῖον.

Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ἐντρέπονται ἴσως νὰ ἐργάζωνται νομίζουσι δτι αἱ χεῖρες αὐτῶν ἐπλάσθησαν ἐκ χώματος καλλιτέρου παρὰ τὰς χεῖρας τῶν ἐργαζομένων, καὶ σκεπάζουσιν αὐτὰς μὲ χειρόκτια, ἵνα μὴδὲ κὰν φαντασθῇ τις δτι ἐργάζονται. Πάντα τὰ καπηλεῖα, ὅπου φοιτῶσιν οἱ ὀκνηροὶ, καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν παίζουσι χαρτία, εἶναι τόσα φυτώρια τῆς κλοπῆς, τόσα γυμνάσια τῶν ληστών, καὶ τῶν λυμεώνων τῆς κοινωνίας.

3) Ἡ φιλαργυρία εἶναι μεγάλη αἰτία τῆς κλοπῆς· ἐνεκα ταύτης ἔγεινεν ὁ Ἰούδας καὶ κλέπτης καὶ προδότης.

Τὰ ἐκ τῆς κλοπῆς προερχόμενα κακὰ εἶναι πολλὰ καὶ δεῖνὰ καὶ πρὸς τὸν κλέπτοντα καὶ πρὸς τὸν κλεπτόμενον. Ὁ κλέπτης ἵνα σκεπάσῃ τὴν ἀμαρτίαν αὐτοῦ γίνεται καὶ ψεύστης, ἀπατεῶν, καὶ πολλάκις φονεὺς! καὶ ὁ κλεπτόμενος ἐνίοτε καταστρέφεται οἰκογενειακῶς, καὶ ὑποφέρει θλίψεις ὅλην αὐτῷ τὴν ζωὴν. Ὁ κλέπτης δὲ φέρει μάλιστα ἐπὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ αἰῶνια βάσανα.

Ἵνα ἐμποδισθῇ δὲ ἡ ἀμαρτία αὕτη ἐν τῇ κοινωνίᾳ,

1) Οἱ γονεῖς πρέπει νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα αὐτῶν νὰ σέβωνται θρησκευτικῶς τὴν περιουσίαν τῶν ἄλλων καὶ μὴ-

δέποτε νὰ ἐγγίῃσι τὸ ἐλάχιστον πρᾶγμα, τὸ ὑποῖον ἀνήκει εἰς ἄλλον καὶ ἐὰν εὖρωσί τι ὑπὸ ἄλλου χαμένον, νὰ προσπαθῶσι νὰ εὖρωσι τὸν ἰδιοκτήτην, καὶ ν' ἀποδώσωσιν αὐτό. Ὁ κανὼν, τὸν δοκῶν ὅλοι οἱ γονεῖς πρέπει νὰ ἐργαράττωσιν, εἰ δυνατόν, εἰς τὰς καρδίας τῶν τέκνων αὐτῶν, εἶναι τό· «Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς.» (Ματθ. ζ. 12.)

2) Οἱ γονεῖς πρέπει νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα αὐτῶν προσέτι τὴν ἐγκράτειαν, τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν λιτότητα, καὶ τὴν φιλεργίαν, καὶ φιλοπονίαν. Λέγει ὁ Παῦλος· «Ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιᾷτω ἐργάζομενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχη μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι.» (Εφεσ. ὅ. 28.)

3) Εἴτε πλούσιος εἶναι εἴτε πτωχός, ἕκαστος πρέπει νὰ ἐργάζεται, οἷον ἢ νὰ καλλιερῇ τὴν γῆν, ἢ νὰ μετέρχηται τινα τέχνην, ἢ ἐπάγγελμα ὠφέλιμον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ὥστε ν' ἀποκτᾷ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, χωρὶς νὰ προσενῇ βάρος εἰς ἄλλους· καὶ ἐὰν περισσεύῃ τι εἰς αὐτόν, νὰ μεταδίδῃ εἰς τοὺς ἕνεκα δυστυχιῶν μὴ ἔχοντας.

4) Οἱ γονεῖς πρέπει νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα αὐτῶν τὴν οἰκονομίαν. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὅστις διὰ θαύματος ἔδωκε τροφὴν εἰς χιλιάδας ἀνθρώπων, παρήγγειλε πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ λέγων· «Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα, ἵνα μὴ τι ἀπόλληται.» (Ἰωαν. ζ'. 12.) Τοῦτο δὲ εἶναι μέγα παράδειγμα τῆς οἰκονομίας.

5) Οἱ γονεῖς πρέπει νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα αὐτῶν νὰ τρέφωσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν αἰσθήματα ἐλεήμονα καὶ φιλόφρονα πρὸς τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς πάσχοντας, καὶ

νὰ γίνωνται μεταδοτικὰ πρὸς τοὺς τοιούτους, καὶ νὰ ἐξο-
δεύωσι τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν εἰς εὐεργεσίας μᾶλλον παρὰ εἰς
τὰς ματαίας ~~διασκεδάσεις καὶ ἡδονὰς~~ τοῦ κόσμου.

Τέλος· «ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα τοῦτοις ἀρ-
κεσθησόμεθα.» (Α΄ Τιμοθ. ε΄. 8.)

Καὶ ἐὰν δὲν ἔχωμεν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, κάλλιον
εἶναι νὰ ὑποφέρωμεν πεῖναν καὶ δίψαν, ἐὰν οὕτως ᾔηται
τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, παρὰ νὰ παραβαίνωμεν τὴν ἀγίαν,
τὴν δικαίαν, τὴν ἀγαθὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, »Οὐ κλέψεις.«
'Αμήν.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ ΛΣΤ'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝΝΑΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Ἔξοδ. κ'. 16.

«Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον
σου μαρτυρίαν ψευδῆ.»

Αὕτη εἶναι ἡ ἐννάτη ἐντολὴ ἐν τῷ Δεκαλόγῳ. Ἐνεχα-
ράχθη δὲ ἐπὶ τὰς λιθίνας πλάκας ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ,
ὅστις εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια καὶ τοῦ ὁποῖου ὁ μέγιστος
ἐχθρὸς ὀνομάζεται «πατὴρ τοῦ ψεύδους.» “Ἵμεῖς ἐκ πα-
τρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς
ὁμῶν θέλετε ποιεῖν· ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ’ ἀρχῆς,
καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔστηκεν· ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν
αὐτῷ· ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος ἐκ τῶν ἰδίων λαλῇ ὅτι ψεύστης
ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.» (Ἰωαν. ἡ. 44.) Καὶ ὅσοι μὲν
εἶναι τέκνα τοῦ Θεοῦ, ἀγαπῶσι τὴν ἀλήθειαν καὶ μισοῦσι
τὸ ψεῦδος· τὰ δὲ τέκνα τοῦ διαβόλου ἀγαπῶσι τὸ ψεῦδος
καὶ μισοῦσι τὴν ἀλήθειαν.

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὀνομάζεται ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ,

πνεῦμα ἀληθείας. (Ἰωαν. έ. 6.) Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἵνα μαρτυρήσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν· «Ἐγὼ εἰς τοῦτο ἐβγήνα καὶ εἰς τὸτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ, πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς.» (Ἰωαν. ιή. 37.) Ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια, ἢ ὅπου δὲν σέβονται οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀλήθειαν, δὲν δύναται νὰ ᾔῃ καλὴ κοινωνία, ἢ καλὴ Κυβέρνησις, δὲν δύναται νὰ ᾔῃ εὐδαίμονες οἰκογένειαι, οὔτε εὐδαίμων ἔθνος. Ὅπου δὲν σέβονται τὴν ἀλήθειαν, δὲν ὑπάρχει ἐμπιστοσύνη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, μεταξὺ συζύγων, μεταξὺ γονέων καὶ τέκνων, οὐδὲ δικαιοσύνη ἐν τοῖς δικαστηρίοις. Οὐδεμία δὲ θρησκεία μὴ τεθεμελιωμένη ἐπὶ τῆς ἀληθείας, δύναται νὰ φέρῃ καλὰ ἔργα, οὐδ' εὐδαιμονίαν εἰς τοὺς πρεσβεύοντας αὐτῇ.

Τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπάτης καὶ τοῦ ψεύδους ἐν τῇ θρησκείᾳ συναισθάνονται οἱ ἄνθρωποι οὐχὶ μόνον ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ αἰωνιότητι. — Ἡ δὲ ἀλήθεια φέρει ἀγαθὰ ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτω καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Ἡ ἀλήθεια ὁμοιάζει μὲ τὸ φῶς. Εἶναι ὠραῖον πρᾶγμα, καὶ εὐχάριστον· τὸ δὲ ψεῦδος ὁμοιάζει μὲ τὸ σκότος. Εἶναι δύσμορφον, δυσάρεστον, καὶ φέρει ἀναριθμήτους φρόδους.

Ὁ πρῶτος ψευδομάρτυς ὁ ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνημονευόμενος ἦτον ὁ ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐψευδομαρτύρησε κατὰ τοῦ Θεοῦ μαρτυρίαν ψευδῇ, καὶ περὶ θρησκευτικῆς ὑποθέσεως. Ὁ ἀρχαῖος ὄφις, ὁ Σατανᾶς, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἐδέμ, καὶ διὰ ψευδομαρτυρίας κατέπεισε τὴν Εὕαν νὰ πιστεύσῃ ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἀληθής, ὅτι εἶχεν εἰπεῖ πρᾶγμα ψευδές· ὅτι εἶχε ἀπειλήσει τὸν ἄνθρωπον μὲ ποινὴν, τὴν ὅποιαν δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ ἐκτελέσῃ· κατὰ δυστυχίαν δὲ κατέπεισε τὴν γυναῖκα

νά πιστεύσῃ τὴν ψευδομαρτυρίαν αὐτοῦ, καὶ ἐκ τούτου ὁ θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος ὑποφέρει ἀναρίθμητα κακά, καὶ ἡμεῖς πάντες ἀποθνήσκομεν. Καὶ μετὰ ταῦτα, ἐὰν δὲν ἀπαλλαχθῶμεν ἀπὸ τῆς ἀπάτης, καὶ δὲν ἐναγκαλισθῶμεν τὴν ἀλήθειαν, καθὼς εἶναι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, θέλομεν ὑποφέρει καὶ αἰώνια βάσανα «ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἐστὶ δεύτερος θάνατος.» (Ἀποκαλ. κβ. 8.)

Πολλοὶ δὲ καὶ σήμερον περιπατοῦσιν εἰς τὰ ἴχνη τοῦ πατρὸς τοῦ ψεύδους, καὶ κηρύττουσιν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θέλει τιμωρῆσαι τοὺς ἀμετανοήτους ἁμαρτωλοὺς μὲ αἰώνια βάσανα· ὅτι δὲν θέλουσιν ὑπάγει ὡς λέγει ὁ Χριστός· «εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.» Μαρτυροῦσι μαρτυρίαν ψευδῇ κατὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τοῦ Θεοῦ τῆς ἀληθείας.

Δύναται τις νὰ μαρτυρήσῃ κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ μαρτυρίαν ψευδῇ, κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ πρὸς διαφόρους σκοποὺς·

1) πρῶτον μὲν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, προξενῶν τὴν καταδίκην τινὸς δικαίου, ὑπὸ δικαίων δικαστῶν, καὶ κατὰ δικαίους νόμους. Τοῦτο πολλάκις συνέβη καὶ ἐν ἀρχαίοις καιροῖς καὶ ἐν τοῖς ἐσχάτοις. Παραδείγματα τούτου ἔχομεν πολλὰ ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ. Ὁ Ναβουθαί, κατὰ παρακίνησιν τῆς συγερᾶς βασιλείσσης τοῦ Ἰσραὴλ, Ἰεζαβὴλ, οὕτω κατεδικάσθη, διὰ ψευδομαρτυρίας κατηγορούμενος διὰ βλασφημίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐλιθοβολήθη, καὶ ἀπέθανε! (Γ'. Βασιλ. κβ. 1—14. κατὰ τὴν νέαν μετάφρασιν, Α'. Βασιλ.) Ὁ σκοπὸς αὐτῆς ἦτο ν' ἀποκτήσῃ ἀμπελῶνα διὰ τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν Ἀχαάβ, τὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ. Ὁ Ναβουθαί εἶχεν ἀμ-

πελῶνα, τὸν ὁποῖον ὁ βασιλεὺς ἐπεθύμει ν' ἀποκτήσῃ· ἀλλ' ὁ Ναβουθαὶ δὲν ἤθελε νὰ ἐκποιήσῃ αὐτόν, ἐπειδὴ ἦτο κληρονομία τῶν πατέρων αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τόσον ἐλυπήθη ἕνεκα τούτου, ὥστε ὑπῆγε καὶ ἐπλαγίασεν ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ καὶ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ δὲν ἔφαγεν ἄρτον. Ἡ δὲ βασίλισσα εἶπεν αὐτῷ « Σηκώθητι, φάγε ἄρτον, καὶ ἃς ἦναι εὐθυμοῖ· ἡ καρδιά σου· ἐγὼ θέλω σοὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Ναβουθαὶ τῷ Ἰεζραηλίου. »

Πρὸς κατόρθωσιν δὲ τοῦ στυγεροῦ καὶ καταχθονίου σκοποῦ αὐτῆς προσεποιεῖτο μεγάλην εὐλάβειαν καὶ εὐσέδειαν. « Καὶ ἔγραψεν ἐπιστολὰς ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς ἄρχοντας τοὺς κατοικοῦντας μετὰ τοῦ Ναβουθαί, λέγουσα· « Κηρύξατε νηστείαν καὶ καθίσατε τὸν Ναβουθαὶ εἰς τὸν πρῶτον τόπον μετὰ τοῦ λαοῦ, καὶ παρακαθίσατε δύο ἄνδρας κακοὺς ἀντικρὺ αὐτοῦ διὰ νὰ μαρτυρήσωσι κατ' αὐτοῦ, λέγοντες· Σὺ ἐδρασφήμεν τὸν Θεὸν καὶ τὸν βασιλέα· καὶ ἐκβάλετε αὐτόν, καὶ λιθοβολήσετε αὐτόν καὶ ἃς ἀποθάνῃ. » Ἡ δὲ προσταγή αὐτῆς ἐξετελέσθη κατὰ γράμμα. Τοῦτο δὲ ἔπραξεν ἐνῷ οὐδόλως ἐσέβετο τὸν Θεόν, ἀλλὰ προσεκύνει τὸν Βάαλ, καὶ τετρακόσιοι πεντήκοντα προφῆται τοῦ Βάαλ ἔτρωγον εἰς τὴν τράπεζαν αὐτῆς· τὸν δὲ ἀληθινὸν προφῆτην τοῦ Κυρίου, τὸν Ἠλίαν, ἐζήτει νὰ φονεύσῃ. Ἦτο γνησία θυγάτηρ τοῦ πρώτου ψευδομάρτυρος Σατανᾶ, καὶ ὡς τριαύτη ἔβαλεν ἀνθρώπους νὰ ψευδομαρτυρήσωσι κατὰ τοῦ Ναβουθαί μαρτυρίαν ψευδῆ, ὥστε νὰ ἀποθάνῃ αὐτός, καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ νὰ λάβῃ ὁ Ἀχαάβ, ὁ βδελυρὸς αὐτῆς ἀνὴρ.

Οὕτως οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἀφαιρέσωσι τὴν ζωὴν τοῦ Στε-

φάνου τοῦ πρώτου Χριστιανοῦ μάρτυρος, «ἔστησαν μάρτυρας ψευδεῖς, λέγοντας δ' ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα βλάσφημα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ νόμου.» (Πραξ. ς'. 13.) Καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ὥς οἱ Ἰσραηλῖται τὸν Ναβουθαί. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔπραξαν τοῦτο κινούμενοι ὑπὸ θρησκευτικοῦ ζήλου καὶ μίσους πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Οὕτως ἔπραξαν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἵνα καταδικάσωσιν εἰς θάνατον τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. «Ἐζήτην ψευδομαρτυρίαν πατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι.» Καὶ πολλοὶ ἤλθον. (Ματθ. κς'. 59—60) καὶ τέλος κατεδίκασαν αὐτὸν κατὰ τὴν θέλησιν αὐτῶν καίτοι ἄθῳον ὄντα.

2) Δύναται τις νὰ παραδῇ τὴν ἐννάτην ἐντολὴν, οὐχὶ μόνον ψευδομαρτυρῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν, εἰς τοὺς οἴκους τῶν γειτόνων, ἐν τῇ συναναστροφῇ, ἐν τῇ κοινῇ ὁμιλίᾳ μετὰ φίλων, διδῶν ψευδεῖς εἰδήσεις περὶ τινος, μὲ σκοπὸν ἵνα βλάψῃ τὸν πλησίον κατὰ τὴν ὑπόληψιν, κατὰ τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα πρὸς ἐκδίκησιν, πρὸς κοσμικὸν συμφέρον, ἢ πολιτικὸν τινα σκοπὸν, ἢ πρὸς θρησκευτικὸν ἢ καὶ ἄλλον τοιοῦτον.

Οὕτως ἔπραξαν οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα βλάψωσιν Ἰερεμίαν τὸν προφήτην. «Ἦκουσα,» λέγει, «ὕδριν παρὰ πολλῶν τρύμος πανταχόθεν. Κατηγορήσατε (λέγουσι) καὶ θέλομεν κατηγορήσει αὐτόν.» (Ἰερεμ. κ'. 10.) δηλαδὴ, πλάσατε κακὴν φήμην, καὶ ἡμεῖς θέλομεν διαδώσει αὐτήν.

Τοῦτο κάμνουσι ἐνίοτε οἱ ἔμποροι ἕνεκα αἰσχροῦ κέρδους. Τοῦτο κάμνουσιν ἐνίοτε οἱ πολιτικοί, διὰ νὰ βλάψωσιν ἀντίπαλόν τινα, ὥστε νὰ μὴ λάβῃ θέσιν. Τοῦτο κάμνουσιν ἐνίοτε αἱ γυναῖκες, κινούμεναι ὑπὸ φθόνου πρὸς τινα γειτόνισσαν, ἢ πρὸς ἐπίτευξιν ἄλλου τινος σκοποῦ.

ἐνίοτε δὲ μόνον χάριν δμιλίας. Τοιαῦται ἦσαν τινές, περὶ τῶν ὁποίων εἶπεν ὁ Παῦλος· «Ἄμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσι περιεργόμενοι τὰς οἰκίας· οὐ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ καὶ φλόγῃ καὶ περιεργοί, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα.» (Α΄ Τιμοθ. ε. 13.)

Οἱ τοιοῦτοι ὀνομάζονται ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ, ψυθιρισταί, καὶ περιεργαζόμενοι· προξενούσι δὲ ἀναρίθμητα κακὰ ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Κατὰ δυστυχίαν δὲν λείπουν τοιοῦτοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, οἵτινες περιφέρονται συκοφαντοῦντες μεταξὺ τοῦ λαοῦ, καὶ ἀγαπῶντες νὰ δμιλῶσι πρὸς βλάβην τῶν ἄλλων, καὶ σπεύροντες ἔχθραν μεταξὺ γειτόνων. Καὶ τοῦτο ἀναφέρων ὁ Ἰάκωβος λέγει· «Ἰδοὺ ὀλίγον πῦρ ἡλίχην ὕλην ἀνάπτει· καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· οὕτως ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλιῖς ὅλον τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως, καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γέννης.» (Ἰακωβ. γ'. 6.)

Πόσον συχνὰ ἕνεκα τῆς ἐν δμιλίᾳ ψευδομαρτυρίας, ταραττονται οἰκογένειαι, δλόκληροὶ κοινωναί, ἀν ὅχι δλόκληρα ἔθνη!

Ἀναρίθμητα κακὰ πηγάζουσιν ἐκ τῆς ψευδομαρτυρίας· ποιοῦσιν οὐδέποτε εἰδούς, ἥτις ἀντιθαίνει πρὸς τὸν νόμον τῆς ἀγάπης, τῆς ἀπαιτούσης ἀπ' ἡμῶν πάντων νὰ ποιῶμεν τοῖς ἄλλοις πάντα ὅσα ἂν θέλωμεν οἱ ἄλλοι νὰ ποιῶσιν ἡμῖν. (Ματθ. ζ'. 12.)

3) Περιηγῆται ἐνίοτε διὰ βιβλίων ὑπ' αὐτῶν δημοσιευθέντων ψευδομαρτυροῦσι μαρτυρίαν ψευδοῦ, καθ' ὁλόκληρου ἔθνους, καὶ βλάπτουσιν αὐτὸ κατὰ τὴν ὑπόληψιν, τὴν ὁποῖαν εἶχε πρότερον μεταξὺ ἄλλων ἔθνων.

Ἀπαντῶσιν ἴσως ἐν τῇ ὁδοπορίᾳ αὐτῶν ἀχρεῖους τι-

νάς ἀνθρώπους ὅποιοι οὐδέποτε ἔλλειπουσιν ἐν οὐδεμίᾳ κοινωνίᾳ· καὶ τούτων τὰς αἰσχράς πράξεις ἐκθέτουσιν ὡς ~~χαρακτηριστικά τοῦ ἔθνους ὁλοκλήρῃ~~· τοῦτο δὲ ποιούσιν ἴσως ἐν ἀγνοίᾳ· ἀλλ' εἶναι παραβάται τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ.

Τινὲς δὲ διαδίδουσιν ἥ διὰ βιβλίων, ἥ δι' ὁμιλίας, ψευδεῖς φήμας περὶ τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο ἐξεπίτηδες ἵνα βλάψωσιν αὐτοὺς κατὰ τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν, μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ὅστις πιστεύει τοιαύτας φήμας, καὶ ψευδομαρτυρίας. Παραδείγματός χάριν· ἐν τῇ Ἰταλίᾳ κατὰ τὸν μεσαιῶνα διεδίδετο ἡ φήμη μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ὅτι οἱ Ἀλθίγειοι, οἱ κατοικοῦντες τὰς Ἀλπεῖς, εἶχον ἓνα μόνον ὀφθαλμόν, ὡς οἱ μυθολογούμενοι Κύκλωπες ἐν τῇ Σικελίᾳ, καὶ ὅτι ἔτρωγον μικρὰ παιδία, καὶ ὅτι ἦσαν φρικωδέστατα τέρατα! καὶ ὅτι ἔργον παντὸς καλοῦ χριστιανοῦ ἦτο νὰ προσπαθῇ νὰ καταστρέψῃ αὐτούς.

Καὶ διὰ τί τοῦτο; διότι ἐπίστευον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ὁὐκ ἐδέχοντο τὰς πλάνας τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας· καὶ οὐδόλως ἐδέχοντο τὸν Πάπαν ὡς κύριον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Οὕτως ἐδυσφημῶντο πολλάκις αἱ διάφοροι Ἐκκλησίαι, καὶ ἐνίοτε ἐδυσφήμουν ἀλλήλας, καὶ τοῦτο ἄνευ τινὸς ἐξετάσεως ἵνα μάθωσι κατ' ἀκρίβειαν τί πιστεύει ἡ δυσφημουμένη.

Καὶ πολλοὶ ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμαρτύρουν μαρτυρίαν ψευδῇ κατὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ τῶν διαδιδόντων αὐτὴν, λέγοντες ὅτι ἐφθάρη ἐξεπίτηδες ὑπὸ τῶν Διαμαρτυρομένων, ὥστε νὰ διαδίδωσι τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν δοξασίας, καὶ νὰ καταστήσωσι τοὺς ἀνθρώπους κακούς.

Τινες δὲ ψευδομαρτυροῦσι κατὰ τοῦ πλησίον μαρτυρίαν ψευδῆ, διακρίνοντες φθίμας, ὅτι τάχα οἱ κηρύσσοντες τὴν ἀλήθειαν πληροῦνσι τοὺς ἀκροατάς καὶ τοὺς δεχομένους τὴν ἀλήθειαν, ἐν ᾧ οὐδεὶς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἔχων, καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐδέποτε πληροῖται ἀνθρωπίνους ἵνα δεχθῶσι τὴν ἀλήθειαν.

4) Δύνανται δὲ οἱ ἄνθρωποι νὰ ψευδομαρτυρήσωσι κατὰ τοῦ πλησίον μαρτυρίαν ψευδῆ καὶ ἀντιλέξωσιν μόνον διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς, τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ τῶν ὤμων, καὶ οὕτω νὰ βλάψωσι καιρίως αὐτόν· καὶ οἱ οὕτω ποιῶντες κατὰ τοῦ ἀλλοῦ πλησίον, εἶναι ἐνοχοὶ τῆς παραδόσεως τῆς ἐννάτης ἐντολῆς.

Ψευδομαρτυρία ἐποιεῖσθε ποτε εἰδούς εἶναι πρᾶγμα βδελυρόν, πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον μισεῖ ὁ Κύριος, τὸ ὁποῖον θέλει τιμωρήσθαι αὐστηρῶς, πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον, λέγει ὁ Κύριος, μολύνει τὸν ἄνθρωπον «Ταῦτα τὰ ἔξ.» λέγει ἡ θεία Γραφή, «μισεῖ ὁ Κύριος, ἐπεὶ μάλιστα βδελύσσεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· ὀφθαλμοὺς ὑπερηφάνους, γλῶσσαν ψευδῆ, καὶ χεῖρας ἐκχέουσας αἷμα ἀθῶον, καρδίαν μηχανουμένην λογισμοὺς κακοῦς, πόδας τρέχοντας ταχέως εἰς τὸ κακοποιεῖν, μάρτυρα ψευδῆ λαλοῦντα ψεῦδος, καὶ τὸν ἐμβάλλοντα ἔριδας μεταξὺ ἀδελφῶν.» (Παροιμ. ε. 16—19.) «Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, φόνοι, μοιχεῖαι, πόρνοι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. Ταῦτα ἐστὶ τὰ κοινῆντα (μολύνοντα) τὸν ἄνθρωπον.» (Ματθ. ε. 19—20.) Καὶ πάλιν «Ὁ ψευδὴς μῆτις δὲν θέλει μένει ἀτιμώρητος· καὶ ὁ λαλῶν ψεῦδος θάνατον ἀπολεσθή.» (Παροιμ. ιθ'. 9.)

Ὁ ἐπίσκοπος, ὁ ψευδομάρτυς, καὶ πᾶς ψεύστης ἀποκλείονται τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ μέρος αὐτῶν εἶναι ὁμοῦ μετὰ

τὸν πατέρα τοῦ ψεύδους, «ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ.» καὶ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως θέλουσι πορευθῆ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.»

Ἐάν τις ἐξ ἡμῶν παρέβῃ ποτὲ καθ' οἷονδῆποτε τρόπῳ τὴν ἐντολὴν ταύτην, ὥς μετανοήσῃ πρὶν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ κώματος καὶ ἐκ τοῦ κόσμου, ἵνα ἐμφανισθῇ εἰς κρίσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τῆς ἀληθείας, ὅστις ἐνετείλατο λέγων· Ὁὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.» Ἀμήν.

Τινὲς δὲ ψευδομαρτυροῦσι κατὰ τοῦ πλησίον μαρτυρίαν ψευδῇ, διασπείροντες φήμας, οἷ τι τάχα οἱ κηρύσσοντες τὴν ἀλήθειαν ~~πληροῦνται τοὺς ἀκούοντες~~ καὶ τοὺς δεχομένους τὴν ἀλήθειαν, ἐν ᾧ οὐδεὶς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἔχων, καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐδέποτε πληροῦναι ἀνθρώπους ἵνα δεχθῶσι τὴν ἀλήθειαν.

4) Δύνανται δὲ οἱ ἄνθρωποι νὰ ψευδομαρτυρήσωσι κατὰ τοῦ πλησίον μαρτυρίαν ψευδῇ καὶ ἄνευ λέξεων· μόνον διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς, τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ τῶν ὤμων, καὶ οὕτω νὰ βλάψωσι καιρίως αὐτόν· καὶ οἱ οὕτω ποιοῦντες κατὰ τοῦ ἀθώου πλησίον, εἶναι ἔνοχοι τῆς παραβάσεως τῆς ἐννάτης ἐντολῆς.

Ψευδομαρτυρία ὁποιοδήποτε εἶδους εἶναι πρᾶγμα βδελυρὸν, πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον μισεῖ ὁ Κύριος, τὸ ὁποῖον θέλει τιμωρήσῃ αὐστηρῶς, πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον, λέγει ὁ Κύριος, μολύνει τὸν ἄνθρωπον. «Γαῦτα τὰ ἔξ.» λέγει ἡ θεία Γραφή, «μισεῖ ὁ Κύριος, ἑπτὰ μάλιστα βδελύττεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· ὀφθαλμοὺς ὑπερηφάνους, γλῶσσαν ψευδῇ, καὶ χεῖρας ἐκχεούσας αἷμα ἀθῶον, καρδίαν μηχανουμένην λογιζοὺς κακοῦς, πόδας τρέχοντας ταχέως εἰς τὸ κακοποιεῖν, μάρτυρα ψευδῇ λαλοῦντα ψεῦδος, καὶ τὸν ἐμβαλλόντα ἔριδας μεταξὺ ἀδελφῶν.» (Παροιμ. ε. 16 — 19.) «Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. Ταῦτά ἐστι τὰ κοινῇ τὰ μολύνοντα τὸν ἄνθρωπον.» (Ματθ. ε. 19 — 20.) Καὶ πάλιν «Ὁ ψευδὴς μάρτυς δὲν θέλει μένει ἀτιμώρητος· καὶ ὁ λαλῶν ψεῦδη θέλει ἀπολεσθῆναι.» (Παροιμ. ιθ'. 9.)

Ὁ ἐπὶ τοῦ ψευδομάρτυρος, καὶ πᾶς ψεῦστης ἀποκλείονται τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ μέρος αὐτῶν εἶναι ὁμοῦ με

τὸν πατέρα τοῦ ψεύδους, «ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ.» καὶ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως θέλουσι πορευθῆ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.»

Ἐάν τις ἐξ ἡμῶν παρέβη ποτὲ καθ' οἰονδήποτε τρόπον τὴν ἐντολὴν ταύτην, ἃς μετανοήσῃ πρὶν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐκ τοῦ κόσμου, ἵνα ἐμφανισθῇ εἰς κρίσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τῆς ἀληθείας, ὅστις ἐνετελεῖται λέγων· «Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.» Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

Ο Μ Ι Α Ι Α ΑΖ΄

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΕΚΑΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Ἑξοδ. κ'. 17.

«Ὅκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου. Ὅκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκαγν αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοῦς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστίν.»

Οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει, καθὼς φαίνεται, στοχάζονται, ὅτι ἐὰν αἱ ἐξωτερικαὶ πράξεις αὐτῶν ᾗναι σύμφωνοι πρὸς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀγαθοὶ καὶ εὐπρόσδεκτοι πρὸς αὐτόν. Ἡ δὲ δεκάτη καὶ τελευταία ἐντολὴ αὐτοῦ, ἡ σφραγίς, οὕτως εἰπεῖν, ὅλων τῶν ἄλλων περὶ τοῦ πλησίον ἐντολῶν, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ οὐχὶ μόνον τὰ ἐξωτερικὰ ἡμῶν ἔργα νὰ ᾗναι σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ ἐσωτερικαὶ ἐπιθυμίαι τῶν καρδιῶν ἡμῶν νὰ ᾗναι σύμφωνοι πρὸς τὸν νόμον τῆς ἀγάπης, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζονται ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται. Πρὸς τὸν Σαμουὴλ εἶπεν· «Ὁ ἄνθρωπος βλέπει τὸ φαινόμενον, ὁ δὲ Κύριος βλέπει τὴν καρδίαν.» (Α΄. Σαμ. ις'. 7.) Ὁ δὲ Δαβὶδ εἶπε πρὸς τὸν Σολομῶντα, τὸν

υἱὸν αὐτοῦ· « Καὶ σὺ Σολομών, υἱέ μου, γνῶρισον τὸν Θεὸν τοῦ πατρὸς σου, καὶ δοῦλευσε αὐτὸν ἐν καρδίᾳ τελείᾳ, καὶ ἐν ψυχῇ θαλούσῃ· διότι ὁ Κύριος ἐξετάζει πάσας τὰς καρδίας, καὶ ἐξεύρει πάντας τοὺς λογισμοὺς τῶν διανοιῶν· ἐὰν ἐκζητῇ· αὐτόν, θέλει εὐρίσκεισθαι ὑπὸ σοῦ· ἐὰν ὁμῶς ἐγκαταλείπῃς αὐτόν, θέλει σὲ ἀπορρίψει διὰ παντός. » (Α΄ Χρον. κη. 9.) Λέγει δὲ ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ· « Τὸ δὲ τέλος τῆς παρχηγίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου. » (Α΄ Τιμόθ. δ. 5.)

Ὁ φόνος, ἡ μοιχεία, ἡ κλοπή, καὶ ἡ ψευδομαρτυρία πρῶτον συλλαμβάνονται ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ πράξεις εἶναι μόνον φανέρωσις καὶ ἐκτέλσις τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς καρδίας.

Ἡ ἐντολή· « οὐκ ἐπιθυμήσεις, » κτυπᾷ καὶ αὐτὴν τὴν ῥίζαν τῆς κατὰ τοῦ πλησίον ἀμαρτίας. Ὁ μὴ ἐπιθυμῶν τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, δὲν θέλει μοιχεύσει· ὁ μὴ ἐπιθυμῶν τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον αὐτοῦ, οὐδὲ ἄλλο τι τοῦ πλησίον αὐτοῦ. δὲν θέλει κλέψει, δὲν θέλει ἀρπαξίσει, δὲν θέλει καταδυναστεύσει, δὲν θέλει ψευδομαρτυρήσει, δὲν θέλει ἀφαιρέσει τὴν ζωὴν τινος ἕνεκα κέρδους ἢ ἄλλου τινὸς κοσμικοῦ συμφέροντος. Λέγει ὁ Ἰάκωβος· « Ἐκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελαχόμενος καὶ ὀλεαζόμενος. Εἴτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίχται ἀμαρτίαν, ἡ δὲ ἀμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον. » (Ἰάκωβ. δ. 14-15.) Λέγει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν· « Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, φόνοι, μοιχεῖαι, πόρνευται, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. » (Ματθ. ιε. 19.)

Ἡ πρώτη ἐν τῷ κόσμῳ ἁμαρτία προῆλθεν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας. Ἡ Εὐα πρῶτον εἶδε τὸ ἀπηγορευμένον δένδρον, ὅτι ἦτο καλὸν εἰς βρώσιν, καὶ ὅτι ἦτον ἀρεστὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπιθυμητὸν τὸ δένδρον ὡς δίδον γινώσκιν, καὶ λαβοῦσα ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ, ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς μεθ' ἑαυτῆς, καὶ αὐτὸς ἔφαγε. (Γέν. γ'. 6.) Ἡ ἐπιθυμία συλλαβῆσα ἔτεκεν ἁμαρτίαν, ἥ δὲ ἁμαρτία αὐτῆς ἔφερε θάνατον καὶ εἰς ἑαυτὴν καὶ εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ὁ Δαβὶδ μίαν ἡμέραν, περιπατῶν ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, εἶδεν ἀπὸ τοῦ δώματος, τὴν Βηθσαβέε, τὴν γυναῖκα τοῦ Οὐρίου λοιομένην, ὡς ἡ Εὐα εἶδε τὸ ἀπηγορευμένον δένδρον, «Καὶ ἡ γυνὴ ἦτον ὡραία τὴν ὄψιν σφόδρα,» καὶ ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἔτεκε τὴν ἁμαρτίαν, ἁμαρτίαν δὲ τῆς μοιχείας καὶ φρικωδέστατου φόνου, φόνου ἀθώου ἀνθρώπου, πατρὸς ὑπηκόου αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ἵνα σκεπάζῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἦτις ἔλαβεν ἀρχὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

Ὅτως ὁ Ἀχάθς ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπεθύμησε τὸν ἀμπελῶνα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, Ναβουθαί· τὸσον δὲ σφοδρὰ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ ἔγεινεν, ὥστε ἐπληρίσεν ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ καὶ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ δὲν ἔφαγεν ἄρτον. (Α'. Βασιλ. κδ. 4.) Ἡ δὲ ἐπιθυμία αὐτοῦ ἔτεκε ψευδομαρτυρίαν, ἐπιτορίαν καὶ φρικωδέστατον φόνον ἀθώου ἀνθρώπου!

Ἡ ἐπιθυμία τίχτει καὶ πολέμους· λέγει ὁ Ἰάκωβος· «Πόθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῖθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; Ἐπιθυμοεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ

οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε· κ.λ.ν (Ἰακωβ. δ'. 1. 2.)

Ἡ ἐπιθυμία ἐν τῇ καρδίᾳ φέρει τὸν τρέφοντα αὐτὴν εἰς τὴν χρῆσιν ἀπάτης, καὶ ψεύδους, καὶ δωροδοκίας, καὶ εἰς ἐπινοίας πολλῶν μέσων αἰσχυρῶν καὶ ὀλεθρίων εἰς ὀλοκλήρους οἰκογενεάς, καὶ ταῦτα μόνον ἵνα ἐπιτύχη τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιθυμούμενον. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ θεωρῶμεν τὰς ἐπιθυμίας ἡμῶν ὡς πράγματα ἀδιάφορα· ἀλλὰ τὸ ἐναντίον, ὡς πολὺ σπουδαῖα· καὶ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἀκάθαρτος καὶ ἀνόσιος ἐπιθυμία εἰσέρχεται εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν, εὐθὺς πρέπει ν' ἀποβάλλωμεν αὐτὴν, καὶ νὰ ζητῶμεν βοήθειαν ἄνωθεν, ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ ἀντισταθῶμεν εἰς τὸν πειρασμόν. Ἡ ἐπιθυμία ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῆς εἶναι ὡς ἄνθος, καὶ κόπτεται εὐκόλως· ἀλλ' ἐὰν δὲν κοπῇ, φέρει ὀηλητηρίους καρπούς. « Μετὰ πάσης φυλάξεως, » λέγει ἡ Γραφή, « φύλαττε τὴν καρδίαν σου· διότι ἐκ ταύτης προέρχονται αἱ ἐκβάσεις τῆς ζωῆς. » (Παροιμ. δ'. 23.) Μία μόνη ἐπιθυμία ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν δύναται νὰ γεννήσῃ ἁμαρτίαν, ἥτις θέλει ταράττει τὴν ἡσυχίαν, καὶ καταστρέφει τὴν εὐδαιμονίαν ἡμῶν ἐνῶ ζῶμεν, καὶ πληρώσει ἡμᾶς φόβων καὶ τρόμων ἐν τῇ ᾠρᾳ τοῦ θανάτου, καὶ καλύψει ἡμᾶς μετ' αἰσχύνῃν τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, καὶ προξενήσει εἰς ἡμᾶς αἰώνια βάσανα! Ἐὰν ἀγαπῶμεν τὴν ζωὴν, τὴν αἰώνιον ζωὴν, καὶ ἐὰν φοβώμεθα τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν δεύτερον θάνατον, ὡς φυλαττώμεθα ἀπὸ πάσης ἀνόμου ἐπιθυμίας.

Δὲν πρέπει δὲ νὰ ἐπιθυμήσωμεν τι τοῦ πλησίον,

1) Διότι ἡ εὐδαιμονία αὐτοῦ εἶναι πολύτιμος ὅσον εἶναι καὶ ἡ ἡμετέρα εὐδαιμονία. Αὐτὸς εἶναι ἀδελφός ἡμῶν· μέλος τῆς αὐτῆς οἰκογενείας· καὶ ὡς τοιοῦτον πρέπει νὰ

ἀγαπῶμεν αὐτὸν καὶ ἔταν χαίρῃ ἀγαθῇ, νὰ συγχαίρωμεν μετ' αὐτοῦ· οὐχὶ νὰ φθονῶμεν αὐτὸν, καὶ νὰ ἐπιθυμῶμεν νὰ ἀφαιρέσωμεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἀγαθόν τὸ ὁποῖον χαίρει.

2) Ὁ πλάστης ἡμῶν, ὁ Θεός, παρήγγειλε νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον ἡμῶν ὡς ἡμᾶς αὐτούς· καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει ἀναγνωρίζουσι τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸ ἔσοχον τῆς ἐντολῆς ταύτης. Ἡ δὲ ἐπιθυμία νὰ ἀφαιρέσῃ τις ἀπ' αὐτοῦ ἀγαθόν τι τὸ ὁποῖον χαίρει, εἶναι παράθεσις τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης. Ἐὰν εὕρισκώμεθα ἡμεῖς ἐν τῇ καταστάσει αὐτοῦ, ἠθέλομεν τάχα νὰ ἐπιθυμῶσιν οἱ ἄλλοι τὰ ἡμέτερα ἀγαθῇ, καὶ νὰ ἀφαιρέσωσιν αὐτὰ ἀφ' ἡμῶν; Βεβαιότατα ὄχι· καὶ μικρόν τι ἔταν ἦναι καὶ μικρὰς ἀξίας, δὲν θέλομεν οἱ ἄλλοι νὰ ἀφαιρέσωσιν αὐτὸ ἀφ' ἡμῶν.

Καὶ ἐὰν καταδικάζωμεν ἄλλον διὰ πᾶσιν τινα, τὴν δόξαν πράττομεν ἡμεῖς, βεβαίως δὲν θέλομεν ἀποφύγει τὴν δικαίαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ καταδικήν· καὶ αὕτη ἡ συνείδησις ἡμῶν θέλει κατακρίνει ἡμᾶς αἰωνίως.

Λέγει ὁ Παῦλος· «Λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε, ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράττοντας, καὶ ποιῶν αὐτὰ, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ;» (Ρωμ. 6. 3.)

3) Διότι τὸ χρέος ἡμῶν εἶναι νὰ ἀρκώμεθα εἰς ἕνα δίδει εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός· «Ἐχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. Οἱ δὲ βουλούμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὀλεθρον καὶ ἀπώλειαν.» (Α'. Τιμ. 6. 8—9.)

Ἐπιθυμοῦσι δὲ οἱ ἄνθρωποι τὰ τοῦ πλησίον πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ὑπερφηφίας αὐτῶν, καὶ διότι ἀγαπῶσι τὸν κόσμον καὶ τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου· ἐνὶ λόγῳ, διότι ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρὸς δὲν εἶναι ἐν αὐτοῖς.

4) Δὲν πρέπει νὰ ἐπιθυμῶμεν τι τοῦ πλησίον, διότι πᾶσα κακὴ ἐπιθυμία ταράττει τὸν ἐπιθυμοῦντα αὐτὸ, καὶ πολλάκις καθιστᾷ αὐτὸν δυστυχῆ· καὶ γίνεται ἀχόρταστος ὡς ὁ ᾄδης καὶ ἡ ἀμυῶδης γῆ, καὶ ὡς τὸ πῦρ, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε λέγουσιν, ἀρχεῖ (Παροιμ. Α'. 15 — 16.) Ὁ τοιοῦτος οὐδέποτε ἡσυχάζει, οὐδέποτε χορταίνεται, οὐδέποτε γίνεται εὐδαίμων, καὶ ἐὰν ἀποκτήσῃ τὸν κόσμον ὅλον! καὶ ἐὰν καταστήσῃ πάντας τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὑποταγείς εἰς αὐτόν. Κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ προφήτου Ἀβδακούμ· «Πλάτνει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὡς ᾄδης, καὶ εἶναι ὡς ὁ θάνατος, καὶ δὲν χορταίνεται, ἀλλὰ συνάγει εἰς ἑαυτὸν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ συλλαμβάνει εἰς ἑαυτὸν πάντας τοὺς λαούς.» (Αβδακ. β'. 5.) Ὅρια τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν οὐκ ἔχουσιν οἱ ἐπιθυμοῦντες, καὶ ἐκ τῶν ἀποκτωμένων δὲν εὐχαριστοῦνται· ἀλλὰ πάσχουσιν, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ μέγας, περὶ οὗ ἐλέγχθη, ὅτι μετὰ τὰς νίκας καὶ τοὺς θριάμβους αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἔκλαυσε, διότι δὲν εὔρεν ἄλλους κόσμους νὰ νικήσῃ.

Παραδίδεται τῆς ἐντολῆς ταύτης εἶναι ἕχι οἱ ἐμπορευόμενοι τιμῶς καὶ ζητῶντες τὰ τῶν ἄλλων δι' ἀνταλλαγῆς, ἕνεκα τῆς ὁποίας ὁ ἄλλος εὐχαρίζω· δίδει τὰ ἑαυτοῦ· ἀλλὰ,

1) Οἱ νοθεύοντες τὰ ἐμπορευόμενα πράγματα, οἱ μεταχειριζόμενοι ἀπάτην, ὁλοκλήρως πλάστιγγα, ζύγια διάφορα, καὶ μέτρα διάφορα διότι ἐπιθυμοῦσι τὰ τοῦ πλησίον ἄνευ ἀνταλλαγῆς, ἣ δικαίας ἀνταμιβῆς.

2) Παραδίδεται τῆς ἐντολῆς ταύτης εἶναι καὶ οἱ ποιῶντες καὶ οἱ ἐν γνώσει διαδίδοντες κίβδηλα νομίσματα. Ἐπιθυμοῦσι τὰ τοῦ πλησίον, καὶ διὰ τοῦτο μηχανεύονται τὸν τρόπον τοῦτον ὥστε νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ ὑπ' αὐτῶν πολυούμενον.

3) Παραδίδεται τῆς ἐντολῆς ταύτης παρομοίως εἶναι

οἱ μεταχειριζόμενοι τὰ λεγόμενα παιγνίδια τῆς τύχης ὡς τὴν κυβέαν, τὴν χαρτοπαιξίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ μὲ σκοπὸν καὶ ἐπιθυμίαν νὰ κερδαίνωσιν αὐτοὶ μὲ ζημίαν τοῦ πλησίον.

4) Καὶ οἱ ἀνοήγοντες λαχρεῖα κινδυνεύουσι νὰ γένωσι παραδίδται τῆς ἐντολῆς ταύτης, διότι καὶ οὗτοι ἐπιθυμοῦσι τὰ τοῦ πλησίον ἄνευ δικαίας ἀνταμοιβῆς.

5) Οἱ προσποιούμενοι πολλὰς ἐκδουλεύσεις ὑπὲρ πατρὶδος ἵνα ἀπολαύσωσι χρήματα παρὰ τῆς κυδερνήσεως, ἢ τοῦ ἔθνους, εἶναι ὡσαύτως παραδίδται τῆς δεκάτης ἐντολῆς· καὶ ὁ προσπαθὼν νὰ ἐκβάλῃ ἄλλον ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ μόνον ἵνα ἀπολαύῃ αὐτὸς τὸν μισθὸν ἐκείνου, εἶναι παραδίδται τῆς ἐντολῆς « οὐκ ἐπιθυμήσεις. »

6) Παραδίδται τῆς ἐντολῆς ταύτης προσέτι εἶναι ὅσοι προσπαθοῦσι ν' ἀποσύρῳσιν ἀπὸ τοῦ πλησίον ὑπηρέτην, ἢ ὑπηρέτριαν μόνον πρὸς ὄφελος ἑαυτῶν καὶ πρὸς βλάβην τοῦ πλησίον.

« Πλατεία ἡ ἐντολή σου σφόδρα, » εἶπεν ὁ Ψαλμωδὸς μελετῶν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. (Ψαλμ. ριθ'. 96.)

Καὶ τινόντι ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν τελειότητα ἐν ἔργῳ, ἐν λόγῳ, καὶ ἐν διανοίᾳ.

Καὶ ἐὰν ἐξετάσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς κατὰ τὸν νόμον τοῦτον, ἐὰν ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα ἡμῶν, καὶ τοὺς λόγους ἡμῶν καὶ τὰ διανοήματα, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῶν καρδιῶν ἡμῶν, θέλομεν εὐρεῖ ὅτι εἴμεθα πάντες παραδίδται ὅτι ἡμεῖς πάντες ἐξέκλιναμεν, ἅμα ἡχρειώθημεν· ὅτι οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, ὅτι οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός· καὶ ὅτι ἐὰν κριθῶμεν τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, κατὰ τὸν νόμον, πᾶν σῶμα θέλει φραγῇ, καὶ πᾶς ὁ κόσμος θέλει γείνει ὑπόδικος τῷ Θεῷ, καὶ ὅτι οὕτως ἐξ ἔργων νόμου ὁδεῖς δύνανται

νά σωθῇ· (Ρωμ. γ', 9—20.) καὶ ὅτι ἐὰν σωθῶμεν, θέλομεν σωθῇ μόνον τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ, «δικαιούμενοι δωρεάν», «οὐδὲ τῆς ἀπολύτρωσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.» (Ρωμ. γ', 24.)

Καὶ αὕτῃ ἡ ἀπολύτρωσις εἶναι ἀπολύτρωσις ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Ὅταν ἀναγεννηθῇ τις ἄνθρωπος, ὅταν ἔξη ἀληθῆ καὶ ζῶσαν πίστιν, ὅταν βαντισθῇ ἡ καρδία αὐτοῦ πνευματικῶς ὑπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἑσταυρωμένου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τότε ἀρχίζει νὰ ζήσῃ νέαν ζωὴν· τότε ἀρχίζει νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον· τότε καθαρίζεται ἡ καρδία αὐτῆ ἀπὸ ἀνόμων ἐπιθυμιῶν· τότε αἱ ἐξωτερικαὶ πράξεις, καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ ἐπιθυμίαι τῆς καρδίας αὐτοῦ γίνονται σύμφωνοι πρὸς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, πλήρωμα, τοῦ ὁποῦ εἶναι ἡ ἀγάπη· ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, ἀγάπη καὶ πρὸς τὸν πλησίον καὶ αὕτῃ ἡ ἀγάπη ἀπαγορεύει τὴν ἐπιθυμίαν τῶν τοῦ πλησίον. «Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου· οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου· οὔτε τὸν ἀγρόν αὐτοῦ, οὔτε τὸν παιῖδα αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βόου αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὄπου αὐτοῦ, οὔτε τὸν ἵππον αὐτοῦ, οὔτε τὸν βοτάνην αὐτοῦ, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ.» Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΛΗ'.

ΖΗΜΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΜΕΓΙΣΤΗ ΖΗΜΙΑ.

Μάρκ. ή. 36—37.

«Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον
ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄν-
θρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;

Τοὺς λόγους τούτους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν διεύθυνε πρὸς
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, διὰ νὰ προετοιμάσῃ αὐτοὺς διὰ τοὺς
διωγμοὺς καὶ τὰς θλίψεις, διὰ τῶν ὁποίων ἔμελλον νὰ
διέλθωσι μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ· διὰ νὰ ἐνδυναμώσῃ
τὰς καρδίας αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ δειλιῶσιν, ἀλλὰ νὰ μένωσι
στερεοὶ εἰς τὴν πίστην, νὰ νικῶσι τοὺς φόβους τοῦ θανά-
του, καὶ ν' ἀποκτήσωσι τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Πρῶτον δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ὁ ἴδιος ἔπρεπε νὰ
πάθῃ πολλά· ν' ἀποδοκιμασθῇ ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ
ἀρχιερέων, καὶ γραμματέων, καὶ νὰ θανατωθῇ. Ἐπειτα
προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶ-
πεν αὐτοῖς· «Ὅστις θέλει ὑπίσω μου ἔλθεῖν ἀπαρνησάσθω

ἐαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήτω μοι· ὡς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὁ δὲ ὅς ἐστι ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν. Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδίσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ὁ γὰρ ἂν ἐπαισχυνηθῇ με, καὶ τοὺς ἐμούς λόγους ἐν τῇ γεννεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνηθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.»

Αἱ δοκιμαίαι τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἔμελλον νὰ ᾔναι τοσοῦτον μεγάλαι ὥστε ἤθελον κινδυνεύει νὰ χάσῃσι τὸ θάρρος αὐτῶν, καὶ ν' ἀρνηθῶσι τὸν Χριστόν, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἵνα σώσῃσι τὴν ζωὴν αὐτῶν·

Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν πόσον δύσκολος ἤθελεν εἶσθαι ἡ θέσις αὐτῶν, ἃς ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν, ὅτι τις ἐξ ἡμῶν ἤθελεν διωχθῇ, διότι ἐπίστευε τὴν ἀλήθειαν· ὅτι οἱ συμπατριῶται αὐτοῦ καὶ οἱ τιμιώτεροι τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἤθελον σηκωθῇ ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ ἀποβάλλῃ αὐτόν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν· ὅτι ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπουργοί, καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ ὅλοι οἱ δικασταί, καὶ ὅλοι οἱ ἀξιωματικοί, καὶ αἱ ἀτυνομικαὶ ἀρχαὶ ἤθελον εἶσθαι ἐναντίον αὐτοῦ· ἡ θέσις αὐτοῦ δὲν ἤθελεν εἶσθαι πολὺ δύσκολος; Ἄς ὑποθέσωμεν προεῖτι, ὅτι οἱ ἀρχιερεῖς οἱ ἱερεῖς, καὶ ἡ σύνοδος ἡνώθησαν ἐναντίον αὐτοῦ, ἐξέβαλον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς κακόν, καὶ ἀφώρισαν αὐτόν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, τότε ἡ θέσις αὐτοῦ ἤθελεν εἶσθαι ἔτι δυσκολωτέρα.

Ἄλλ' ἃς ὑποθέσωμεν ὅτι πρὸς τούτοις, οἱ ἀκριδέστεροι φίλοι αὐτοῦ, οἱ γονεῖς, οἱ ἀδελφοί ἤθελον μισεῖ αὐτόν, καὶ

παραδώσει αὐτόν εἰς τοὺς ζητοῦτας τὴν ζωὴν αὐτοῦ· τότε ἡ θεία αὐτοῦ ἤθελεν εἶσθαι τῶντι φρικώδους!

Ἄλλ' ἐὰν ἐκινδύνεισιν πᾶσαν ἡμέραν νὰ ριφθῇ εἰς φυλακὴν, νὰ μαστιγωθῇ, νὰ φερθῇ εἰς κρίσιν ἐνώπιον διεφθαρμένων δικαστῶν, ἐχόντων προλήψεις κατ' αὐτοῦ καὶ ἀπόφασιν νὰ καταδικάσωσιν αὐτόν, ἀθῶον ὄντα· δικαστῶν ζητούντων ψευδομάρτυρας κατ' αὐτοῦ, καὶ παρακινούντων τὸν λαόν νὰ λιθοβολήσωσιν αὐτόν, ὡς οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Στέφανον· πῶς ἡδύνατο νὰ ὑποφέρῃ ὅλα ταῦτα; Τοιαύτη ἔμελλε νὰ ᾔναι ἡ θεία τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ διὰ τὸ ἀποφύγων ὅλα ταῦτα τὰ βάσανα, ἡδύναντο ν' ἀποσυρθῶσιν ἀπὸ τὸν Χριστόν, νὰ κρύψωσι τὴν εἰς αὐτόν πίστιν· ν' ἀρνηθῶσιν αὐτόν, ἢ νὰ προσπαθῶσι νὰ ὑποκρίνωνται τὰς δοξασίας αὐτῶν.

Ὁ δὲ Σωτὴρ προῖδὼν ὅλα ταῦτα, παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ κρύπτωσι τὴν πίστιν, νὰ μὴ ὑποκρίνωνται διὰ νὰ σώσωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν· διότι ἐὰν ἔσωζον τὴν ζωὴν τοιουτρόπως, εἶπεν, ὅτι ἤθελον χάσει αὐτήν· ὅτι δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὄφελος, ἀλλὰ ζημία, ζημία εἰς τὴν ψυχὴν· αἰώνιος ζημία!

«Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;»

Ὡς «κόσμον» ἐδῶ πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν ὅλα τὰ ἐπίγεια, τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει ἐπιθυμοῦσι καὶ ἐν θέρμῳ ζητοῦσιν, οἷον περιουσίαν, οἴκους, ἀγροὺς, τιμὰς, ἡδονὰς, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις· δηλαδὴ, ὅτι ἐπιθυμεῖ ὁ ὀφθαλμὸς καὶ ἡ σὰρξ· κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ Ἰωάννου· «Ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς, καὶ ἡ

ἐπιθυμία τῶν ὑφ' ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ ἀλαζωνία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἔστιν.» (Α'. Ἰωαν. 6. 15—16.) www.libtool.com.cn

Ὁ κόσμος οὗτος πολλὰκις ἐμποδίζει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ νὰ δεχθῶσι τὸν Χριστὸν ὡς Κύριον· ἀπὸ τοῦ νὰ πιστεύσωσι τοὺς λόγους αὐτοῦ, τὰς ἀληθείας, τὰς δοξάς αὐτοῦ διδάσκει· φοβοῦνται τοὺς διωγμοὺς· φοβοῦνται ζημίαν, εἰς τὴν ὑπόληψιν, εἰς τὴν περιουσίαν, εἰς κοσμικόν τι συμφέρον, εἰς κοσμικὴν τινα ἡδονήν, ἢ εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν αὐτῶν· καὶ διὰ τοῦτο ὑποκρίνονται, κρύπτονται καὶ ἀρνοῦνται τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐμπράκτως ἀρνοῦνται τὸν Χριστόν. Καὶ οὕτω πράττοντες σώζουσι δι' ὀλίγον καιρὸν, τὴν περιουσίαν, τὴν ὑπόληψιν, καὶ τὴν φιλίαν τῶν συγγενῶν καὶ συμπατριωτῶν, καὶ ἀποφεύγῃσι τοὺς διωγμοὺς, τρυφάχισιν, πληγὰς καὶ τὸν θάνατον τοῦ σώματος.

Τοῦτο δὲ νομίζουσι κέρδος· ἀλλ' εἶναι ζημία· διότι χάνουσι τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, ὡς πρὸς τὴν εὐθύτητα, καὶ τὴν εἰλικρίνειαν· χάνουσι τὴν εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ· χάνουσι τὴν δόξαν, ἥτις μέλλει νὰ ἀποκαλυφθῇ ὅταν ἔλθῃ ὁ Χριστός, «ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων» καὶ χάνουσιν τὴν αἰώνιον ζωὴν, τὴν αἰώνιον μακαριότητα. «Ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν.» (Ματθ. 1. 39.) Καὶ ὅποιος χάνει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, χάνει τὸ πᾶν! χάνει πᾶσαν ἐλπίδα ἀγαθοῦ. Ὁ θάνατος τοῦ σώματος ἀφαιρεῖ ὅλα τὰ ἐπίγεια· ἡ ψυχὴ δὲ δύναται νὰ ἀναπαύηται ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὁ δὲ θάνατος τῆς ψυχῆς εἶναι αἰώνια βάσανα, ἐν τῇ λίμνῃ τῇ κατομένην πυρὶ καὶ θείῳ «ἔπου ὁ σκόλῃς αὐτῶν ὡς τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ ὡς σβέννυται.» (Μαρκ 9. 44.)

Τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ψυχὴ· ἡ

φυγή εἶναι ἀθάνατος, ἀτελεύτητος· τόσον καλλιτέρα ἀπὸ τὸ σῶμα, ὅσον τὸ σῶμα εἶναι καλλίτερον ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν· ὁ κἀτοικὸς τοῦ οἴκου, ἀπὸ τὸν οἶκον· τοσοῦτον πολῦτιμος εἶναι ἡ ψυχὴ, ὥστε ἤλθεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν κόσμον, νὰ ἀπολυτρώσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ νὰ σώσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὴν γέννηαν τοῦ πυρός· τοσοῦτον πολῦτιμος, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι χαίρουσιν ὅταν μάθωσιν διὰ μετανόησιν ἁμαρτωλὸς τις ἐν τῷ κόσμῳ.

Κατὰ δυσυχίαν δὲ βλέπομεν τὰς περισσοτέρους ἀνθρώπους ἐνασχολουμένους διὰ τὰ σώματα μᾶλλον παρὰ διὰ τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ἢ ἢ μέριμνα εἶναι περὶ φαγητῶν, ποτῶν, ἐνδυμασιῶν, διασκεδάσεων, ἡδονῶν καὶ κοσμικοῦ κέρδους.

Δι' ὀλίγον κοσμικὸν κέρδος ὁ Ἰούδας ἔχασε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· δι' αὐτὸ δ' Ἀνανίας καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Σαπφείρα, δι' αὐτὸ ἑκατομμύρια ἀπώλεσαν, καὶ ἀπολλύουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν· καὶ ὅταν ἀπολεσθῇ ἡ ψυχὴ, δὲν ὑπάρχει δι' αὐτὴν οὐδεμία ἀπολύτρωσις. Τοῦτο μᾶς διδάσκει ὁ Χριστὸς, λέγων· « Τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ; »

Ὅταν ἀποθάνῃ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ζωὴν διὰ χρημάτων, ὥστε νὰ ἀναστῇ ἐκ νεκρῶν· παρομοίως οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ψυχὴν διὰ χρημάτων, ὥστε νὰ μὴ ὑποφέρῃ τὴν αἰώνιον κόλασιν. Ἐὰν οἱ φίλοι αὐτοῦ ἔκτιζον μύρια νοσοκομεῖα καὶ μυριάδας ἐκκλησιῶν, δὲν ἴθιλον ὠφελῆσαι ποσῶς τὴν ἀπολλυμένην ψυχὴν. Ὁ πλοῦτος τοῦ κόσμου ὅλου δὲν δύναται νὰ προμηθεύσῃ δι' αὐτὴν οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἀναπαύσεως.

Ὁ πλούσιος σηκώνας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὑπάρχων

ἀναστῶσιν· ὅταν τεθῶσιν οἱ θρόνοι καὶ δοθῇ ἡ κρίσις, καὶ χωρισθῶσιν οἱ δίκαιοι ἀπὸ τῶν ἀδίκων· ὅταν οἱ οὐρανοὶ παρέρχωνται βροχιδόν, ὡς λέγει ὁ Πέτρος, καὶ τὰ στοιχεῖα καυσούμενα διαλύωνται, καὶ ἡ γῆ, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαίωνται, (Β'. Περ. γ'. 10.) δὲν θέλομεν ἐπαισχυνοῦν αὐτὸν πλέον· ἀλλ' ὅσοι ἐπαισχύνονται αὐτὸν σήμερον καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ, τότε θέλουσι καλυφθῇ ὑπὸ αἰώνιου αἰσχύνης, καὶ θέλουσιν εἰπεῖ εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰς πέτρας, «πέσατε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ κατηγμένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου· ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;» (Ἀποκαλ. ζ'. 16 — 17.) Καὶ τότε τί τὸ ὄφελος ἕνεκα τοῦ παρόντος κοσμικοῦ κέρδους;

Καὶ νῦν ἀδελφοί, ἃς ἐρωτήσωμεν ἡμᾶς αὐτούς· ποία εἶναι ἡ ἡμετέρα κατάστασις; Δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν κοπιᾶζουσι νύκτα καὶ ἡμέραν, ἵνα κερδήσωσι τὸν κόσμον, τὸν πλῆτον, τὰς τιμὰς, καὶ τὰς ἡδονὰς, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτῶν ἀμελοῦσιν; ἀμελοῦσι τὸν Χριστὸν, ἀμελοῦσι τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀμελοῦσι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν αἰώνιον σωτηρίαν. Ἐὰν ὑπάρχωσι τοιοῦτοι, ἃς σκεφθῶσι πόσον ταχέως θέλει παρέλθῃ ὁ κόσμος καὶ ὅλα τὰ ἐν αὐτῷ, πόσον ταχέως θέλουσι χάσῃ ὅλα τὰ πρόσκαιρα καὶ ἐπίγεια. Καὶ ὅτι ἐὰν πρὸς τούτοις χάσῃ τὴν ψυχὴν, χάνουσι τὸ πᾶν. «Τί γὰρ ὠφελήσῃ ἀνθρώπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσῃ ἀνθρώπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» Ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι σπουδαία, σπουδαϊοτάτη διὰ πάντας. Ἄς μὴ ἀφῆσωμεν κοσμικόν τι κέρδος, εἴτε τιμὴν εἴτε ἡδονήν· εἴτε ἄλλο τι νὰ ἀπομακρύνῃ ἡμᾶς ἀπὸ τὸν Χριστὸν

καὶ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, ὥστε νὰ ζημιωθῶμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ἀκούσατε πάλιν τι λέγει αὐτός, ὅτις ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ὅτις θέλει ἔλθει καὶ κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς· ὅτις εἶναι βασιλεὺς τῶν βασιλείων καὶ Κύριος τῶν κυρίων, ὅτις εἶναι ἀσυγκρίτως μεγαλῆτερος ἀπὸ ὅλους τοὺς βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας τοῦ κόσμου τούτου, ὅτις ἔχει πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· «Ὅστις θέλει ὀπίσω με ἐλθεῖν—ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήτω μοι· ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἔσται ἐμοὶ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οὕτως σώσει αὐτήν. Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ οἱ υἱοὶ τῆς ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.» (Μαρκ. ἡ. 34—38.) καὶ ἀκούοντες τοῦτο, ἕκαστος ἡμῶν, ἀς κρίνῃ τί εἶναι τὸ ἀληθὲς συμφέρον διὰ τὸν νῦν καιρὸν καὶ διὰ τὴν αἰωνιότητα. Ἀμήν.

ἀναστῶσιν· ὅταν τεθῶσιν οἱ θρόνοι καὶ δοθῇ ἡ κρίσις, καὶ χωρισθῶσιν οἱ δίκαιοι ἀπὸ τῶν ἀδίκων· ὅταν οἱ οὐρανοὶ παρέρχωνται ῥοιζηθῶν, ὡς λέγει ὁ Πέτρος, καὶ τὰ στοιχεῖα καυσούμενα διαλυῶνται, καὶ ἡ γῆ, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαίωνται, (Β΄. Πέτρ· γ΄. 10.) δὲν θέλομεν ἐπαισχυνθῇ αὐτὸν πλέον· ἀλλ' ὅσοι ἐπαισχύνονται αὐτὸν σήμερον καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ, τότε θέλουσι καλυφθῇ ὑπὸ αἰώνιου αἰσχύνης, καὶ θέλουσιν εἰπεῖ εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰς πέτρας, «πέσατε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καυημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου· ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;» (Ἀποκαλ. ζ΄. 16 — 17.) Καὶ τότε τί τὸ ὄφελος ἕνεκα τοῦ παρόντος κοσμοῦ καὶ κέρδους;

Καὶ νῦν ἀδελφοί, ἃς ἐρωτήσωμεν ἡμᾶς αὐτοῦ· ποία εἶναι ἡ ἡμετέρα κατάστασις; Δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν κοπιᾶζουσι νύκτα καὶ ἡμέραν, ἵνα κερδήσωσι τὸν κόσμον, τὸν πλῆτον, τὰς τιμὰς, καὶ τὰς ἡδονὰς, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτῶν ἀμελοῦσιν; ἀμελοῦσι τὸν Χριστὸν, ἀμελοῦσι τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀμελοῦσι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν αἰώνιον σωτηρίαν. Ἐὰν ὑπάρχωσι τοιοῦτοι, ἃς σκεφθῶσι πῶσον ταχέως θέλει παρέλθει ὁ κόσμος καὶ ὅλα τὰ ἐν αὐτῷ, πῶσον ταχέως θέλουσι χάσκει ὅλα τὰ πρόσκαιρα καὶ ἐπίγεια. Καὶ ὅτι ἐὰν πρὸς τοῦτοις χάσκει τὴν ψυχὴν, χάνουσι τὸ πᾶν. «Τί γὰρ ὠφελήσεται ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» Ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι σπουδαία, σπουδαιότητα διὰ πάντας. Ἄς μὴ ἀρῇσωμεν κοσμικόν τι κέρδος, εἴτε τιμὴν εἴτε ἡδονὴν εἴτε ἄλλο τι νὰ ἀπομακρύνῃ ἡμᾶς ἀπὸ τὸν Χριστὸν

ΟΜΙΛΙΑ ΛΘ'.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΦΡΟΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΓΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΣ.

Ψαλμ. ρτ'. 24.

«Καὶ ἐξουθενώσαν γῆν ἐπιθυμητήν, καὶ οὐκ ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ αὐτοῦ.» Ἦτοι· «Κατεφρόνισαν ἔτι τὴν γῆν τὴν ἐπιθυμητήν καὶ δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ.»

Τοῦτο ἐλέχθη περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Ἡ γῆ ἡ ἐπιθυμητὴ, τὴν ὁποίαν κατεφρόνισαν, ἦτον ἡ γῆ τῆς Χαναάν· Καὶ ὁ λόγος, τὸν ὁποῖον δὲν ἐπίστευσαν, ἦτον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· ἡ ἐπαγγελία αὐτοῦ ὅτι ἤθελε δώσει αὐτὴν εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ σπέρμα αὐτῶν διὰ κληρονομίαν.

Ἔνεκα τῆς ἐπαγγελίας ταύτης, ὠνομάζετο «ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας.» Μνεῖαν τῆς ἐπαγγελίας ταύτης, εὐρίσκομεν πρῶτον ἐν τῷ Βιβλίῳ τῆς Γενέσεως, ὡς ἐξῆς· «Καὶ ἐφάνη ὁ Κύριος εἰς τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶπεν· εἰς τὸ σπέρμα σε θέλω δώσει τὴν γῆν ταύτην.» (Γεν. ιθ'. 7.)

Ἡ ἐπαγγελία αὕτη ἐβεβαιώθη ἔπειτα μεθ' ὄρκου. «Καὶ εἶπεν ὤμοσα εἰς ἑμαυτὸν, λέγει Κύριος, ὅτι ἐπειδὴ ἔπραξας τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ δὲν ἐλυπήθης τὸν υἱόν σου τὸν μονογενῆ, ὅτι εὐλογῶν θέλω σὲ εὐλογῆσαι, καὶ πληθύνων θέλω πληθύνει τὸ σπέρμα σου ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης· καὶ τὸ σπέρμα σου θέλει κυριεύσει τὰς πόλεις τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου θέλουσιν εὐλογηθῆ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς· διότι ὑπήκουσας εἰς τὴν φωνήν μου» (Γεν. κβ'. 16—18.) Τὴν αὐτὴν ἐπαγγελίαν ἔκαμεν ὁ Θεὸς καὶ εἰς τὸν Ἰσαὰκ καὶ εἰς τὸν Ἰακώβ. (Γεν. κς'. 3—4 καὶ κή. 13—14.) Διὰ τοῦτο ὁ Μωϋσῆς δουλῶν περὶ αὐτῆς εἶπε· «γῆν, τὴν ὁποῖαν ὤμοσεν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς πατέρας σας» (Δευτ. ή. 1.) καὶ τὴν περιγράφει ὡς ἑξῆς· «γῆν ἀγαθὴν, γῆν ποταμῶν ὑδάτων, πηγῶν, καὶ ἀθύσσω, αἵτινες ἀναθλύζουσιν ἀπὸ κοιλάδων καὶ ὀρέων· γῆν σίτου καὶ κριθῆς, καὶ ἀμπέλων, καὶ συκῶν, καὶ ροδιῶν· γῆν ἐλαιῶν καὶ μέλιτος· γῆν ἐπὶ τῆς ὁποίας θέλεις τρώγει ἄρτον οὐχὶ μετ' ἐνόμιαις, δὲν θέλεις στερεῖσθαι οὐδενὸς ἐπ' αὐτῆς γῆν, τῆς ὁποίας οἱ λίθοι εἶναι σίδηρος, καὶ ἐκ τῶν ὀρέων αὐτῆς θέλεις μεταλλεῖν χαλκόν.» (Δευτ. ή. 7—9.) γῆν, τὴν ὁποῖαν συνήθως ὠνόμαζον «γῆν ῥέουσσαν γάλα καὶ μέλι.» αὕτη ἦτον ἡ γῆ, τὴν ὁποῖαν ὁ Ψαλμωδὸς ὀνομάζει γῆν ἐπιθυμητὴν, τὴν ὁποῖαν ἔξουδένωσαν, ἥτοι κατεφρόνησαν οἱ Ἰσραηλίται ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ εἰς τὴν ὁποῖαν δὲν εἰσῆλθον ἕνεκα τῆς ἀπιστίας αὐτῶν. «Οὐκ ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ αὐτοῦ.» Τὸ νὰ ἀποκτήσωσιν αὐτὴν δὲν ἐνόμιζον ἄξιον τοσούτων κόπων, δσους ὑπέφερον ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ αἱ θλίψεις τὰς ὁποίας διήρχοντο, ἔφεραν αὐτοὺς εἰς δισταγμὸν περὶ τῆς ἀληθείας

τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ βεβαιωθείσων μεθ' ἑρχου· «Καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίας.» (Ἐβρ. γ'. 19.) www.libtool.com.cn

Ἦσαν ἔνοχοι δύο μεγάλων ἁμαρτιῶν

1) Καταφρονήσεως τοῦ δώρου τοῦ Θεοῦ.

2) Ἀπιστίας.

Δωρὸν τι ἀπὸ φίλου, ὅσον καὶ ἂν ᾖ μικρὸν, ἐκτιμᾶται πολὺ, οὐχὶ τόσον διὰ τὴν καθ' ἑαυτὸ ἀξίαν, ὅσον διὰ τὸν δωροδότην καὶ καταφρόνησις δώρου φίλου, θεωρεῖται ὡς καταφρόνησις τοῦ φίλου καὶ ἀπιστία εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ εἶναι ἱκανὴ ν' ἀπαλλοτριώσῃ αὐτὸν αἰωνίως.

Οἱ Ἰσραηλῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐφανερόνον διὰ τῆς διαγωγῆς αὐτῶν, ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν πολὺ ὀλίγη πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη, καὶ πολὺ ὀλίγη ἐμπιστοσύνη εἰς τὰς ἐπαγγελίας αὐτοῦ. Προετίμων μάλιστα τὰ πράξα, καὶ τὰ κρίμματα, καὶ τὰ σκόρδα μετὰ τῆς σκληρᾶς δουλείας ἐν Αἰγύπτῳ παρὰ τὴν ἐλευθερίαν ἐν τῇ ἀγαθῇ γῇ, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑποσχεθῆ ὁ Θεὸς εἰς τοὺς πατέρας αὐτῶν. Ἐγόγγυζον πονηρὰ, καὶ εἶπον· «Ἐνθυμώμεθα τὰ ὀφάρια τὰ ὁποῖα ἐτρώγομεν ἐν Αἰγύπτῳ ἄφθονα, τὰ ἀγγούρια, καὶ τὰ πεπόνια, καὶ τὰ πράξα, καὶ τὰ κρίμματα, καὶ τὰ σκόρδα· τὴν ὁποίαν δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἶναι κατὰ τῆς ἡμέρας, ὅθεν εἶναι εἰς τοὺς ὀρθαλμοὺς ἡμῶν οὐδὲν ἄλλο παρὰ τοῦτο τὸ μάνα.» (Ἀριθ. ια'. 5—6.) Φαίνεται δὲ ὅτι εἶχον κλίσιν πρὸς τὴν εἰδωλολατρίαν τῶν Αἰγυπτίων, διότι ἔκαμον μόσχον χωνευτὸν, καὶ εἶπον· «Οὗτοι εἶναι οἱ Θεοί σου, ὧ Ἰσραὴλ, οἵτινες σὲ ἀνεβίβασαν ἐκ γῆς Αἰγύπτου.» (Ἐξοδ. λδ'. 4.) Καὶ ὅτε ἐπλησίαζον τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι νὰ κατασκοπεύσωσιν αὐτήν, ἐπέσρεψαν καὶ ἔφεραν κακὴν φήμην περὶ τῶν δυσκολιών, τὰς ὁποίας εἶχον νὰ ἀπαντή-

σωσι, «Πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ Μωϋσῆ καὶ Ἀαρὼν, » καὶ εἶπαν, «Εἴθε νὰ ἀπεθνήσκωμεν ἐν γῇ Αἰγύπτου! ἢ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ εἴθε νὰ ἀπεθνήσκωμεν! καὶ διὰ τί μᾶς ἔφερεν ὁ Κύριος εἰς τὴν γῆν ταύτην νὰ πέσωμεν διὰ μαχαίρας, νὰ γείνωσι διαρπαγὴ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν; ὁ δὲν ἦτο καλῆτερον εἰς ἡμᾶς νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Αἰγύπτου; Καὶ ἔλεγεν ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον, ἃς κάμωμεν ἀρχηγόν, καὶ ἃς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Αἰγύπτου.» (Ἀριθ. ιδ'. 1—4.) Οὕτως ἔλειπεν εἰς αὐτοὺς ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν ὑπόσχασιν τοῦ Θεοῦ, καὶ οὕτω κατεφρόνησαν γῆν ἐπιθυμητήν· γῆν τὴν ὅποίαν τόσον ἐπεθύμει ὁ Μωϋσῆς νὰ ἴδῃ, καὶ εἰς τὴν ὅποίαν νὰ εἰσέλθῃ, ὅχι τόσον ἴσως διότι ἦτο καρποφόρος καὶ ὥραϊα τὴν θέαν, ὅσον διότι ἦτο ἡ γῆ τὴν ὅποίαν αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶχεν ἐκλέξει διὰ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ὑποσχεθῇ εἰς αὐτοὺς διὰ κληρονομίαν.

Ἦσαν ἀξιόμειμπτοι τῷ ὄντι οἱ Ἰσραηλῖται διὰ τὴν διαγωγὴν αὐτῶν ταύτην ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πάντες ἡμεῖς, νομίζω, ἐκ συμφώνου καταδικάζομεν αὐτοὺς διότι κατεφρόνησαν τὴν γῆν τὴν ἐπιθυμητήν, καὶ ὁ δὲν ἐπίστευσαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ἃς ἐξετάσωμεν καὶ ἃς ἴδωμεν ἐὰν ἡμεῖς ἢ τοῦλάχιστον τινὲς ἐξ ἡμῶν, ὁ δὲν εἴμεθα ἔνοχοι τῶν αὐτῶν ἁμαρτιῶν. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ ἐπιστολῇ αὐτοῦ, παραβάλλει τὴν κατὰστασιν τῶν βεβαπτισμένων χριστιανῶν, τῶν μεταλαμβανόντων τοῦ δεσποῦ τοῦ Κυρίου, πρὸς τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ λέγει ὅτι τὰ γεγραμμένα περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐγράφησαν «πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησαν » καὶ νοουθετεῖ τὸς χριστιανούς νὰ προσέχωσιν ὥστε νὰ μὴ πέσωσι κατὰ τὸ

παραδείγμα ἐκείνων. Ἀκούσατε τί λέγει· «Ὁὐ θέλω δὲ ἡμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλῃν ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διήλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐθαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον. (ἔπιον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἥ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός.) » Ὡσὺν νὰ ἔλεγε· καὶ ἐκεῖνοι ἦσαν πάντες βεβαπτισμένοι ὡς ἡμεῖς· πάντες μετελάμβανον καθὼς ἡμεῖς. Προσθέτι δὲ, «Ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλεῖστον αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ Θεός· κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήρῳ. Ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγεννήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κακεῖνοι ἐπεθύμησαν. Μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθαι καθὼς τινες αὐτῶν, ὡς γέγραπται· Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πειεῖν, καὶ ἀνέστησαν παλίζειν. Μηδὲ πορνεύωμεν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. Μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστὸν, καθὼς καὶ τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄφρων ἀπώλοντο. Μηδὲ γογγύζητε, καθὼς καὶ τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοοθρευτοῦ. Ταῦτα δὲ πάντα τύποι συνέβαινον ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν, ὥστε ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας. » (Α΄ Κορινθ. ι. 1—14.)

Ἡ ὁδοιπορία τῶν χριστιανῶν ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῳ μοι-
αῖται κατὰ πολλὰ μὲ τὴν ὁδοιπορίαν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν
τῇ ἐρήμῳ. Ἐὰν εἴμεθα χριστιανοί, ἐξήλθομεν ἀπὸ τὸν οἴ-
κον τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ Σατανᾶ. Ἡ γῆ τῆς
ἐπαγγελίας εἶναι ἡ οὐράνιος Χαναάν, πρὸς τὴν ὁποῖαν πο-

ρευόμεθα, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν θέλομεν εὐρεῖ τὴν ἀνάπαυσιν, τὴν ὁποίαν ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς διὰ πάντας τοὺς πικρύνοντας εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ εἰς ἐκείνην τὴν γῆν, τὴν ἑράνιον, ἀπέβλεπον δ' Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, καὶ οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἐπίγειον Χαναάν. « Οὗτοι πάντες » λέγει ὁ Παῦλος, « κατὰ πίστιν ἀπέθανον, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ πεισθέντες καὶ ἀπασάμενοι καὶ ὁμολογῆσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοι εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. Οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν. Καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευσον, ἀρ' ἦς ἐξῆλθον, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι. Νυνὶ δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ' ἐστὶν ἐπουρανοῦ. Διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτὸς ὁ Θεός, Θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν. » (Εβρ. ιδ. 13—16.) Ἡμεῖς δὲ ἔχομεν τὴν ὁμοίαν ἐλπίδα, τὴν αὐτὴν πατρίδα ἐπιζητοῦμεν, τὴν αὐτὴν πόλιν ἡτοίμασεν ὁ Θεός· οἱ ἡμεῖς, καὶ τὴν αὐτὴν ἀνάπαυσιν. Διερχόμενοι δὲ τὴν ἔρημον τοῦ κόσμου τούτου ἀπαντῶμεν πολλὰς δυσκολίας, πολλοὺς κινδύνους, πολλὰς θλίψεις. Δοκιμαζόμεθα ἐνίοτε μὲν ὑπὸ πείνης καὶ δίψης καὶ ἐλλείψεως κοσμητῶν ἀγαθῶν, ἐνίοτε δὲ ὑπὸ φόβου ἐχθρῶν, διωγμῶν, θανάτου, αἰσχύνης ἢ καὶ ζημίας τῆς ζωῆς ἡμῶν, πειραζόμεθα νὰ παραιτήσωμεν τὴν ὁδοιπορίαν καὶ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν προτέραν ἡμῶν κατὰστασιν· ἐπιθυμοῦμεν τὰ τοῦ κόσμου, τὰ ἐπίγεια, τὰ πρόσκαιρα, τὰ μάταια, τὰ ἁμαρτωλὰ, εἰς τὰ ὁποῖα ἡμεῖς συνειθισμένοι εἰς τὴν νεότητά μας. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, νὰ ὑποφέρωμεν παρούσας θλίψεις μὲ ἐλπίδα μέλλοντος ἀγαθοῦ, καὶ οὕτω χάνομεν τὴν θάρρος μας, καὶ ἀμφιβάλλομεν περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπολλύμεθα.

Ἡ δὲ γῆ τῆς ἐπαγγελίας εἶναι τῷ ὄντι ἐπιθυμητὴ, πρῶτον μὲν διότι ἐν αὐτῇ δὲν ὑπάρχει οὐδὲν κακόν, οὐδεμία δοκιμὴ, οὐδεμία θλίψις. Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει οὔτε πείνα, οὔτε δίψα, οὔτε νόσος, οὔτε πόνος, οὔτε θάνατος. Καθὼς γέγραπται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει «Ὁὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα· ὅτι τὸ ἄρνιον τὸ ἀναμέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτοὺς καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ζώσας πηγὰς ὑδάτων, καὶ ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. (Ἀποκαλ. ζ. 16—17.)

Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει δουλεία καὶ τυραννία· ἡ χήρα καὶ τὸ ὀρφανόν καὶ ὁ πτωχὸς ἐκεῖ δὲν καταδυναστεύονται, δὲν κλαίουσιν ἔνεκα ἀδικίας, διότι ἀδικία ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει· οἱ κάτοικοι εἶναι ὅλοι ἅγιοι, ὅλοι ἀληθεῖς, ὅλοι καθαροὶ τὴν καρδίαν· ψεύστης ἐκεῖ δὲν εὐρίσκεται· ἀπ' ἐκεῖνον τὸν τόπον ἀποκλείονται πάντες οἱ ψεύσται, πόρνοι, μοιχοί, ἄρπαγες, λοιδόροι, φονεῖς, καὶ εἰδωλολάτραι.

Πάντες κυβερνῶνται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης, ἀγαπῶσι τὸν θεόν καὶ ἀλλήλους· θυμὸς, ὀργή, φιλονεικία μίσος, κραυγαί, καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἄγρια πάθη· ὑπὸ τῶν ὁποίων ταράττεται ὁ κόσμος, ἐκεῖ προῶς δὲν ὑπάρχουσι.

Ἡ καρδία πάντων εἶναι πλήρης τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀγάπης οὐδὲν οὐδέποτε δύναται νὰ χωρίσῃ αὐτὴς. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι πλήρεις ἀγάπης, εἶναι καὶ πλήρεις χαρᾶς.

Ὁ Κόσμος οὗτος εἶναι δυστυχής, διότι εἶναι πλήρης φιλονεικίας, ἀδικίας, ἀκαθαρσίας, φθόνου καὶ μίσους.

Μακάριοι ὅσοι ἀποβλέπουσι μετὰ πίστεως εἰς ἐκείνην τὴν ἐπιθυμητὴν γῆν, γῆν τῆς ἐπαγγελίας, τὴν ἐπουράνιον Χαναάν. Μακάριοι ὅσοι ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν δοκιμῶν, καὶ

θλίψεων ἐπιμένουσιν ἐν τῇ δδοικορίᾳ αὐτῶν ἐκτιμῶντες
 περεπόντως τὴν γῆν τὴν ἐπιθυμητὴν καὶ αἰεὶ πιστεύοντες
 εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Ἐὰν ἡμεῖς τεθλιμμένοι, ἀν' ἐυποφέρωμεν ἀπὸ πείνων
 καὶ δίψαν, καὶ τὴν ἔλλειψιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων,
 ὥς μὴ γογγύσωμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὥς ὑποφέρωμεν
 μεθ' ὑπομονῆς τὰ πάντα, τὰ ὁποῖα ἐπιβάλλει ἐφ' ἡμᾶς,
 πιστεύοντες ἀδιστακτικῶς ὅτι θέλει μᾶς φέρει τέλος πάν-
 των, εἰς τὴν γῆν τὴν ἐπιθυμητὴν, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν
 αὐτοῦ. Ἄς ἀπαντῶμεν θάρραλώς, ὅλους τοὺς νοερούς
 ἐχθρούς ἡμῶν, πιστεύοντες ἀδιστακτικῶς ὅτι ὁ Θεὸς θέλει
 δώσει εἰς ἡμᾶς τὴν νίκην κατ' αὐτῶν, κατὰ τοῦ κόσμου,
 κατὰ τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ διαβόλου· ὥς ἀκο-
 λυθήσωμεν θάρραλώς τὸν στύλον τῆς νεφέλης τὴν ἡμέ-
 ραν, καὶ τὸν τοῦ πυρὸς τὴν νύκτα, πιστεύοντες ὅτι ὁ Θεὸς
 θέλει ἐκτελέσει πᾶν ὅ,τι ὑπεσχέθη. Εἰς ὀλίγας ἡμέρας, θέ-
 λομεν διέλθει ὅλην τὴν ἔρημον, ταχέως θέλομεν φθάσει
 εἰς τὸ τέλος τῆς δδοικορίας καὶ τῶν κόπων ἡμῶν· ταχέως
 θέλομεν διέλθει τὸν Ἰορδάνην, τὸν ποταμὸν τοῦ θανάτου,
 καὶ εἰσελθεῖ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ εἰς τὴν αἰώ-
 νιον ἀνάπαυσιν. Ἐὰν πιστεύωμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ,
 καὶ τὰς ἐπαγγελίας αὐτοῦ, ὥς μὴ φοβηθῶμεν οὐδένα ἐχ-
 θρὸν οὐδ' αὐτὸν τὸν θάνατον.

Εἰπέ τις γνωριμὸς μὴ ποτὲ ἀποθνήσκων· «Οὗτος δ' Ἰορ-
 δάνης τοῦ θανάτου μοι φαίνεται ὡς ῥύαξ μικρὸς τὸν δ-
 ποῖον δύναμαι νὰ περάσω μὲ ἐν βῆμα μόνον.» ! Καὶ οὖ-
 τω θέλει φανῇ εἰς ἡμᾶς, ἐὰν ἀκολουθῶμεν τὴν δδοικορίαν
 ἡμῶν μετὰ πίστεως· ἐὰν ἀληθῶς πιστεύωμεν εἰς τὸν λό-
 γον τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὰς ἐπαγγελίας αὐτοῦ.

Ἀλλὰ πῶς θεωροῦμεν ἡμεῖς τὴν γῆν ἐκείνην, τὴν ἐπι-

θυμητήν, τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας; Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι καταφρονοῦμεν αὐτήν; καὶ ἐπιθυμοῦμεν μᾶλλον τὸν κόσμον τοῦτον καὶ τὰς ματαιότητας αὐτοῦ, παρὰ τὴν οὐράνιον κληρονομίαν; Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι πράττομεν πολλάκις ὅ,τι ἔπραττον οἱ Ἰσραηλῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ, περὶ τῶν ὑποτίμων ἐλέχθη· «ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.» (Ἐξοδ. λθ'. 6.) "Ὅταν ἀπαντῶμεν δοκιμὰς καὶ θλίψεις, δὲν γογγύζομεν κατὰ τοῦ Θεοῦ;" Ὅταν ἀπαντῶμεν ἐχθρούς, δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν προτέραν ἡμῶν κατάστασιν, προτιμῶντες τὰ πράσα, καὶ κρόμυα τοῦ κόσμου τούτου μᾶλλον παρὰ τὴν γῆν τὴν ἐπιθυμητήν, τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας;

Ἐὰν ἔχῃ οὕτω, βεβαίως θέλομεν πέσει ὡς οἱ Ἰσραηλῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐὰν ἔχῃ οὕτως, ὅταν ἔλθῃ ὁ θάνατος θέλομεν χάσει τὸν κόσμον τοῦτον, καὶ ὅλα τὰ τοῦ κόσμου, καὶ προσέτι τὰ οὐράνια ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ὑπεσχέθη ὁ Θεός, εἰς πάντας τοὺς μεθ' ὑπομονῆς καὶ πίστεως διερχομένους τὴν ἔρημον ταύτην τοῦ κόσμου.

Ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἃς λάβωμεν νοουθεσίαν· καὶ ὡς λέγει ὁ Παῦλος, «ἃς φοβηθῶμεν, μήπως, ἐνῷ μένει εἰς ἡμᾶς ἐπαγγελία νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, φανῇ τις ἐξ ἡμῶν ὅτι ὑπερέβη αὐτήν.» (Ἐβρ. θ'. 1.) μήπως πάθωμεν ἡμεῖς ὅ,τι ἔπαθον ἑκαῖνοι, οἵτινες «ἐξουδένωσαν γῆν ἐπιθυμητήν, καὶ οὐκ ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ,» καὶ ἔνεκα τούτου ἀπωλέσθησαν. Ἀμήν.

ἡμεῖς ἐπιμένοντες ἐν τῇ ὑπομονῇ τούτων ἐκτιμώντες·
 παύσαντες τῇ γῇ τῇ ἐπιθυμητῇ καὶ ἀεὶ πιστεύοντες·
 καὶ τὸν www.orthodox.com.cn

Ἐν ᾧ καὶ ἀλλοτρίως ἐν ἐπιτρέφωμεν ἀπὸ πείναν
 καὶ ἄλλα καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων,
 ἐν τῇ γῇ τῇ κατὰ τὸ θεῶν, ἀλλ' ὅς ὑποφέρωμεν
 καὶ ὑπομονῇ· καὶ τῇ καὶ ὅσα ἐπιβάλλει ἐπ' ἡμᾶς,
 παύσαντες ἐπιμένοντες· ὅτι θέλει μᾶς φέρει τέλος πάν-
 των καὶ τῇ γῇ τῇ ἐπιθυμητῇ, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν
 εἰπεῖν· Ἄς ἐπιμένωμεν ἀλλοτρίως, ὅλους τοὺς νεοφύτους
 ἐν ἡμέραις ἡμῶν παύσαντες ἀλλοτρίως· ὅτι ὁ θεὸς θέλει
 ἵστας ἐπὶ ἡμῶν τῇ κατὰ κατὰ τούτων, κατὰ τοῦ κόσμου,
 κατὰ τὸν ἐπιθυμητῇ τῇ σαρκεὶ καὶ τοῦ διαβόλου· ὅς ἀκο-
 λουθεῖται ἀλλοτρίως· καὶ τῇ κατὰ τῇ νεφέλῃ τὴν ἡμέ-
 ρα καὶ τὴν τὴν κατὰ τῇ νύκτι, πιστεύοντες· ὅτι ὁ θεός
 θέλει ἐπιβάλλει καὶ ἐν ὑπομονῇ. Εἰς ὧλεας ἡμέρας, θέ-
 λωμεν ἐπιβάλλει ὅλην τὴν ἔρημον, ταχέως θέλωμεν φθάσει
 εἰς τὴν πᾶσιν τῇ ἀπομονῇ καὶ τὸν κόπον ἡμῶν· ταχέως
 θέλωμεν ἐπιβάλλει τὸν Ἰερουσαλήμ τὸν ποταμὸν τοῦ θανάτου,
 καὶ ἐπιβάλλει εἰς τῇ γῇ τῇ ἐπαγγελίας, καὶ εἰς τὴν αἰώ-
 νιον ἀνάπαυσιν. Ἐάν πιστεύωμεν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ,
 καὶ τὰς ἐπαγγελίας τούτων, ὅς μὴ φρονηθῶμεν οὐδένα ἐχ-
 θρὸν οὐδ' αὐτὸν τὸν θάνατον.

Εἰπέ τις γνωρίζουσά μου ποτὲ ἀποδηγήσκων· «Οὗτος ὁ Ἰερ-
 ούσαλὴμ τὸν θάνατον μοι φαίνεται ὡς ῥύαξ μικρὸς τὸν ὀ-
 πτεῖον δύναμιτι νὰ περάσω μὲ ἐν βῆμα μόνον.»! Καὶ οὖ-
 τω θέλει φανῇ εἰς ἡμᾶς, ἐάν ἀκολουθῶμεν τὴν ὁδοιπορίαν
 ἡμῶν μετὰ πίστεως· ἐάν ἀληθῶς πιστεύωμεν εἰς τὸν λό-
 γον τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς τὰς ἐπαγγελίας αὐτοῦ.

Ἀλλὰ πῶς θεωροῦμεν ἡμεῖς τὴν γῆν ἐκείνην, τὴν ἐπι-

ΟΜΙΛΙΑ Μ'

ΠΕΡΙ ΣΑΠΡΩΝ ΛΟΓΩΝ.

Ἔφεσ. δ'. 29.

«Πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δοῦν χάριν τοῖς ἀκούουσι.» — ἦτορ «Μηδεὶς λόγος σαπρὸς ἄς μὴ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ στόματός σας, ἀλλ' ὅστις εἶναι καλὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, διὰ τὴν δώσῃ χάριν εἰς τοὺς ἀκούοντας.»

Ἐν τῷ ῥητῷ τούτῳ ἡ φράσις, «πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας» σημαίνει πρὸς τὴν ἀναγκαιούσαν οἰκοδομήν δηλαδὴ, πρὸς οἰκοδομὴν, ἥτις εἶναι ἀναγκαῖα, τὴν ὅποίαν χρειάζονται οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες ἀκούουσιν. Ὁ δὲ «λόγος σαπρὸς,» σημαίνει λόγον σεσηπότα, λόγον σάπιον, βρωμερὸν καὶ δυσώδη· λέγεται περὶ κρεάτων, ὀφθαλμῶν, καὶ ἄλλων ζώων, καὶ περὶ καρπῶν καὶ χόρτων, ὡς «σαπροὶ ἰχθύες κ.τ.λ.» Ὅθεν μεταφορικῶς περὶ λόγου, ὅστις εἶναι ἄσεμνος, καὶ ἀκάθαρτος, αἰσχροὺς καὶ ἀχρεῖους. Τοιοῦτος λόγος δύναται νὰ γείνη ἐν κρυπτῷ, ἢ δημοσίῳ· ἢ εἰς τὸ δω-

μάτιον, ὅπως εἶναι δύο ἄνθρωποι μόνοι, ἢ εἰς τὰ συμπόσια, καὶ τὰς συναναστροφάς. ὅπου εἶναι πολλοί· ἢ εἰς ἰδιαιτέρον οἶκον, ἢ εἰς κατ'οικίαν καὶ θέατρα δύναται νὰ γείνη ἡ πεζὺς, ἢ ποιητικὸς ἢ εἰς ἀπλὴν ὁμιλίαν, ἢ εἰς γραπτὰς ἐπιστολάς, καὶ ἔντυπα βιβλία δύναται νὰ ᾔναι ἢ ἀληθὺς ἢ μυθώδης.

Εἰς οὐδεμίαν δὲ περίστασιν, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον, δὲν πρέπει νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στόματος ὠδονδός, μάλιστα Χριστιανοῦ, λόγος σαπρός. Καὶ οὐχὶ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ Χριστιανοῦ πρέπει νὰ ᾔναι ἀγαθός καὶ καθαρός, καὶ πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἄλλων, «ἵνα δώσῃ χάριν εἰς τοὺς ἀκούοντας.» Τοῦτο σαφέστατα μᾶς διδάσκει τὸ ἐδάφικόν μας, καὶ εἰς τοῦτο σᾶς παρακαλῶ νὰ δώσητε δι' ὀλίγας σιγμάς, τὴν ὁμετέραν προσοχήν.

Ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει, νομίζω, δὲν προσέχουσιν ὡς πρέπει, καὶ ὅσον πρέπει εἰς τὴν ὁμιλίαν αὐτῶν, εἰς τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους ἀπευθύνουσι πρὸς ἄλλους, εἴτε προφορικούς, εἴτε γραπτούς, εἴτε ἐντύπους.

Καὶ αὐτοὶ οἱ Χριστιανοί, οἵτινες ἀναγινώσκουσιν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ νομίζουσιν ὅτι ζῶσι κατὰ τὰς παραγγελίας αὐτοῦ. εἶναι πολλοί· πταῖσται ἐν λόγῳ καὶ λέγουσι πολλὰ, τὰ ὅποια οὐχὶ μόνον δὲν εἶναι πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πρὸς βλάβην, καὶ φθοράν. «Εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει,» λέγει ὁ Ἰάκωβος, «οὗτος τέλειος ἄνθρωπος, δυνατὸς χαλκοναγωγῆσαι καὶ ἄλλοι τὸ σῶμα.» (Ἰάκωβ. γ'. 2.).

Οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι δὲν συλλογίζονται καὶ πᾶσιν ἐπιτρόχην οἱ λόγοι αὐτῶν ἔχουσιν ἐπὶ τοὺς ἀκούοντας ἢ διὰ καλόν, ἢ διὰ κακόν. Ὁ σκοπὸς τῶν περισσοτέρων εἶναι νὰ ὁμιλῶσι. καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῶσι πολὺ περὶ τῶν ὅπ' αὐτῶν λεγθέντων, δίδει εἰς τὰς ἡμέρας μας ὅστις κάθηται

σιωπηλός, σκαπτόμενος πῶς πρέπει νὰ ἐμιλήῃ. ἢ τί πρέπει νὰ εἴπῃ πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἄλλων, θεωρεῖται ὡς ἰδιότροπος, καὶ ἀκοινωνήτος, καὶ ἀνῆλτος· νὰ συναναστρέφεται μετὰ τῶν πεπολιτισμένων καὶ μάλιστα τῶν ἀστυκῶν, ἤτοι τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ. Δὲν λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν, τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, ὅστις λέγει· «ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργόν, ὃ ἐὰν καλῆσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποθώσουςι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.» (Ματθ. ιθ'. 36.) Καὶ δικαίως ἀποθώσουςι λόγον, διότι οἱ λόγοι μας ἔχουσι μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοὺς ἀκούοντας, ὡς ἡδὴ εἶπομεν, ἢ διὰ καλόν, ἢ διὰ κακόν.

Οἱ λόγοι τῶν γονέων ἔχουσι τοσαύτην ἐπιρροὴν ἐπὶ τὰ τέκνα, ὥστε μορφύονται πολλὰκις ὁ χαρακτήρ τῶν τέκνων, ὅτε πολιτικός, καὶ ὁ ἠθικός, καὶ ὁ θρησκευτικός, ὑπὸ τῶν λόγων τούτων, καὶ διὰ τὸν κόσμον τοῦτον καὶ διὰ τὴν αἰωνιότητα. Ἐκ τῶν λόγων τῶν γονέων ἐξαρτᾶται πολλὰκις ἡ αἰώνιος εὐδαιμονία, ἢ κακοδαιμονία τῶν τέκνων. Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν λόγων τῶν διδασκάλων, περὶ τῶν λόγων τῶν ἱερέων, καὶ τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν καὶ ποιμένων, καὶ τῶν φίλων. Ἐὰν οἱ λόγοι τῶν τεινύτων ἦναι πρὸς οἰκοδομὴν, τὴν ἀνταρκαιοῦσαν οἰκοδομὴν, καλῶς. Ἐὰν ὁμως, τὸ ἐναντίον, τείνωσιν εἰς τὸ νὰ διαφθείρωσι τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἀκούοντων· ἐὰν συνιστῶσι τὴν ἁμαρτίαν ὡς πράγμα ἐπιθυμητόν, ἢ παραθλεπέον, καὶ μηδένως σπουδαῖον, εἶναι λόγοι σαπροὶ, λόγοι βρωμεροὶ καὶ δυσώδεις. Τοιοῦτοι εἶναι ὅλοι οἱ ἄσεμνοι λόγοι οἱ τείνοντες εἰς τὸ νὰ διαφείρωσι τὰς σαρκικὰς καὶ κτηνώδεις ἐπιθυμίας· οἱ παριστῶντες τὰς ἀκαθάρτους καὶ ἁμαρτωλὰς πράξεις· ὡς πράγματα ἐράσμια· οἱ παριστῶντες τὴν ἀνωτίαν, τὴν πονερίαν, τὴν μοιχείαν

καὶ τὴν ἀπάτην καὶ τὸ ψεῦδος πρὸς φθορὰν τῶν ἀνθρώπων ὡς ἔγκλημα μικρὸν καὶ συγχωρητέον· ὡς ἔργον τῆς νεότητος· ~~τὸ δὲ ποῖον δὲν πρέπει νὰ μεμφώμεθα αὐστηρῶς,~~ ἀλλὰ νὰ παραυλέσωμεν.

Καὶ ἰδοὺ τὸ μέγα κακὸν πολλῶν μυθιστορημάτων. Εἶναι γεγραμμένα γλαφυρῶς. Εἶναι πολὺ θελκτικά. Ἀλλὰ ὅσον εἶναι γλαφυρὰ καὶ θελκτικά, τόσον περισσότερον εἶναι ἐπικίνδυνα καὶ βλαβερά. Εἶναι εἰς τὰ ἀχαλίνωτα πάθη τῶν ἀκούοντων ἢ ἀναγινωσκόντων, ὡς προσανάμματα εἰς τὸ πῦρ· ἢ ὡς πῦρ εἰς τὴν πυρίτιδα, καὶ διὰ τοῦτο τὰ καταδικάζω ἐν γένει, ὡς βλαβερὰ εἰς πάντας. Δὲν εἶναι βιβλία κατὰλληλα εἰς Χριστιανούς οὐδὲ εἰς ἔθνηκούς. Οὐδεὶς πρέπει νὰ ἔχη τὰ τοιαῦτα ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ καὶ μάλιστα ἐὰν ἔχη τέκνα εἰς νεαρὰν ἡλικίαν. Τοιαῦτα βιβλία εἶναι διὰ τὴν ψυχὴν ὅ,τι τὸ δηλητήριον εἶναι διὰ τὸ σῶμα. Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν τοιούτων πολλοὶ ἀπωλέσθησαν κατὰ σῶμα καὶ ψυχὴν. Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν τοιούτων πολλοὶ οἰχογένεσαι ὅλως κατεστράφησαν. Δὲν εἶναι πρὸς οἰκοδομὴν, ἀλλὰ πρὸς καταστροφὴν τῶν ἀκούοντων καὶ ἀναγινωσκόντων.

Θῶτω τὰ ἄνεμνα, ἔρωτικά τραγούδια, καὶ τραγουδάκια, τὰ ὁποῖα ἕνεκα τοῦ ῥυθμοῦ καὶ τῆς συνοδευούσης μουσικῆς κατασταίνονται θελκτικά καὶ ἐφελκυστικά, εἶναι ἐπικίνδυνα· διότι περιλαμβάνουσι πολλοὺς λόγους σαπροῦς, βρωμεροῦς καὶ δυσώδεις. Ἀρέσκουσιν εἰς τὰ ὦτα, θέλγουσι τὴν καρδίαν, καὶ διεγείρουσι τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα ὡς ἀγρία θηρία εἶναι ἕτοιμα πάντοτε νὰ κατασπαράττωσι τὴν ψυχὴν ἢ νὰ ὠθῶσιν αὐτὴν εἰς ἀπώλειαν. Καὶ ἰδοὺ τὸ μέγα κακὸν τοῦ Μελοδράματος (Ὅπερα λεγομένου) καὶ τοῦ θεάτρου, ὅπου θέλγεται οὐχὶ μόνον ἡ ἀκοή ἀλλὰ

καὶ ἡ ὄρασις. Ἐκεῖ αἱ δύο αὗται αἰσθήσεις ἐνόνουσι τὰς δυνάμεις, ἵνα σύρωσι τὴν ψυχὴν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς ἀμαρτίας καὶ παραδώσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σατανᾶ, ἐκ τῆς ὁποίας, ὅταν πιασθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, δυσκόλως ἐλευθερόνονται. Ἡ μουσικὴ, τὰ τραγούδια, αἱ λυχνίαι, τὰ πολυάριθμα φῶτα, τὰ λαμπρὰ φορέματα, αἱ εὐρυθυμίαι κινήσεις τοῦ χορῆ, ἡ γλυκύτης τῶν φωνῶν τῶν σειρήνων, ἡ παρουσία πολλῶν ἀνδρῶν τε καὶ ὠραίων γυναικῶν, τὸ πᾶν θέλγει τὴν ψυχὴν, ἥτις φύσει ῥέπει πρὸς τὴν ἀμαρτίαν, καὶ ἀγαπᾷ αὐτὴν, καὶ εὐκόλως καθιστᾷ αὐτὴν λάφυρον τῶν ἀκαθάρτων ἐπιθυμιῶν. Ἐκεῖ πολλοὶ νέοι διεφθάρησαν καὶ ἀπωλέσθησαν. Ἐκεῖ πολλοὶ ἔχασαν τὴν ἀγνότητα αὐτῶν, καὶ ἔγειναν ἄβητοι διὰ βίου, καὶ τοῦτο ἐκ τῶν σαπρῶν λόγων τῶν μελοδραμάτων, καὶ θεατρικῶν παραστάσεων. Ἐκεῖ μανθάνουσι τὰ τέκνα πῶς νὰ ἀπατῶσι τοὺς γονεῖς, καὶ τὰ ἀνδρόγυνα ἀλλήλους, καὶ οἱ λόγοι, ἂν καὶ σαπροὶ καὶ δυσώδεις κατασταίνονται θελκτικοὶ ἕνεκα τῶν ὠραίων πραγμάτων, ὑπὸ τῶν ὁποίων συνοδεύονται. Διὰ τοῦτο οἱ εὐσεβέστεροι χριστιανοὶ παντὸς αἰῶνος καὶ πάσης ἐκκλησίας δημοφώνως κατεδίδκαζον τὸ θέατρον. Ἀκούσατε τί λέγει περὶ αὐτοῦ ὁ Χρυσόστομος· «Ἐν δὲ θεάτρῳ γέλως, αἰσχρότης, πομπὴ διαβολικῇ, διάχυσις, (διασκέδασις,) ἀνάλωμα χρόνου, καὶ ὀαπάνη ἡμερῶν περιττῇ, ἐπιθυμία ἀτόπου κατασκευῇ, μοιχείας μελέτη, πορνείας γυμνάσιον, ἀκολασίας διδασκαλεῖον, προτροπὴ αἰσχρότητος, γέλως ὑπόθεσις, ἀσχημοσύνης παραδείγματα.» (Χρυσόστ. Τερμ. Ὑ. σελ. 323. Ἑκδ. Παριζ. 1731.) Καὶ πάλιν· «Ἰδοὺ καὶ ἑκάστην ἡμέραν, διαρρέγγυμαι βρωῶν, (σπάνω φωνᾶζων.) ἀπόστητε (ἀπέχστε) τῶν θεάτρων· καὶ πολλοὶ γελῶσιν ἡμᾶς.» (αὐτόθι σελ. 335.) Καὶ πάλιν· «Καὶ γὰρ καὶ ῥήματα

αἰσχρὰ, αὐτόθι, καὶ σχήματα καταγέλασα καὶ κερὰ τοιαύ-
 τη, καὶ βάρβις ὁμοία, καὶ στολὴ καὶ φωνή, καὶ μελῶν
 διάκλασις, ~~καὶ ὕψος~~ ~~(καὶ ὕψος)~~ ~~καὶ ὕψος~~ καὶ ὕψος, καὶ
 σύριγγες, καὶ αὐλοὶ (μουσικὰ ὄργανα) καὶ ὀράματα,
 καὶ ὑποθέσεις, καὶ πάντα ἀπλῶς τῆς ἐσχάτης ἀσελγείας
 ἀνάμεικτα (πλήρη). Πότε οὖν ἀνανήψεις, εἰπέ μοι, τρι-
 οὔτῳ σοι πορνείας ἄκρατον ἐγγέοντος τοῦ διαβόλου,
 τοιαύτας ἀκολασίας κύλικας κεραυνύνοντος; καὶ γὰρ καὶ μοι-
 χεῖται, καὶ γάμων ἐκεῖ κλοπαί, καὶ γυναῖκες ἐκεῖ πορνευό-
 μεναι, καὶ ἄνδρες ἡταιρηκότες, καὶ νέοι μαλακίζόμενοι,
 πάντα παρὰνομίας μετὰ, πάντα τρεπιδότας, πάντα αἰσχύ-
 νης· οὐκ ἄρα γελᾷ ἐπὶ τούτοις τοὺς καθημένους ἐκρήν,
 ἀλλὰ δακρύειν καὶ στένειν πικρὸν.» (Τομ. ζ' σελ. 422 —
 423.) Καὶ πάλιν· « Ἀλλ' ἡμεῖς ἑαυτοὺς ὠλοῦμεν εἰς τὴν
 πυράν· ὅταν γὰρ ἀνέλθῃς εἰς θέατρον, καὶ καθίσσης γυ-
 μνοῖς μέλεις γυναικῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστειῶν· πρὸς μὲν
 καιρὸν ἡθοῦς, (εὐηρεστῆθης) ὕστερον δὲ πολλὸν ἐκείθην
 ἔθρεψας τὸν πυρετόν· ὅταν ἰδῇς ὥσπερ σώματος τύπων
 γυναικίας φανομένας, ὅταν καὶ θεάματα καὶ ἄσματα μηδὲν
 ἕτερον, ἀλλ' ἡ ἔρωτας ἀτόπους ἔχοντα. ἡ δεῖνα φησί, τὸν
 δεῖνα ἐφίλησε, καὶ οὐκ ἐπέτυχε, καὶ ἀπήγγατο, καὶ εἰς μη-
 τέρας τοὺς ἀτόπους ἔρωτας ἐκκυλεσθέντας· ὅταν καὶ οἱ ἀ-
 κοῆς ταῦτα δέχῃ, καὶ διὰ γυναικῶν καὶ διὰ τύπων, ἡδὴ δὲ
 καὶ διὰ γερόντων ἀνδρῶν, καὶ γὰρ πολλοὶ προσηυπέειν πε-
 ριθέντες ἑαυτοῖς ἐκεῖ γυναικίζονται. Πόθεν εἰπέ μοι δυνή-
 σῃ σωφρονῆσαι λοιπόν, ἐκείνων τῶν διηγημάτων, ἐκείνων
 τῶν θεαμάτων, ἐκείνων τῶν ἀκουσμάτων κατεχόντων σου
 τὴν ψυχὴν, καὶ ὀνείρων τοιούτων διαδεχομένων λοιπόν;
 Πέφυκε γὰρ ὡς τὰ πολλὰ τοιαῦτα φαίνεται οὖσα ἡ ψυχὴ,
 οἷα ἂν ἐν ἡμέρᾳ βούλεται καὶ ἐπιθυμεῖ (Δηλ. διότι ἡ

φυχή κατὰ φυσικὸν λόγον φαντάζεται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὴν νύκτα τοιαῦτα, ὅποια τὴν ἡμέραν θέλει καὶ ἐπιθυμεῖ) ὅταν οὖν ἐκεῖ μὲν καὶ πράγματα βλέπῃς αἰσχροῦ, καὶ ῥήματα ἀκούῃς αἰσχροτέρα, καὶ τὰ μὲν τραύματα δέχῃ, τὰ δὲ φάρμακα μὴ ἐπιτεθῇς, πῶς οὐκ εὐκρίτως ἡ σιγησὼν αὐτὴ τηρήσεται;» (Χρυσος. Τομ. ια'. σελ. 464 — 465.)

Τὸ θέατρον ἦτο μία τῶν αἰτιῶν τῆς καταστροφῆς τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος πρὸ εἰκοσι δύο αἰῶνων, τὴν ἐποίησαν μάλιστα σήμερον ἤρχισεν ἡ ἀναλαμβάνη. Ὁ Δημοσθένης ἵνα σώσῃ τὴν ἐλευθερίαν ταύτην, μάλιστα ἐτόλμησε, καὶ τοῦτο μετὰ κινδύνου τῆς ζωῆς αὐτοῦ, νὰ προσβάλῃ τὴν κατάργησιν τοῦ νόμου περὶ τῶν θεατρικῶν. ὁμοίαν τὴν μεταβολὴν τῶν θεατρικῶν εἰς στρατιωτικά.

Οἱ μεγάλῃτεροι τύραννοι τοῦ κόσμου ἠγάπων τὸ θέατρον. Παράδειγμα ὁ Νέρων. Ἀκούσατε τί λέγει ὁ Κοραῆς περὶ τοῦ θεάτρου ἐν Ῥώμῃ «Τὸ κακὸν εἶχεν ἀρχίσαι πρὸ τοῦ Νέρωνος. Ὑπὲρ τὰ τετρακόντια ἔτη ἔζησαν οἱ Ῥωμαῖοι χωρὶς θεάτρον· καὶ ὅλον ἐκείνο τὸ χρονικὸν διάστημα ἐφάνη ὁ καλὸς χρόνος τῆς διαγωγῆς των. Τὰ θεάτρα μετὰ ταῦτα ἐγέννησαν κατὰ μικρὸν τὴν θεατρομανίαν, ἥτις ἔκαμε τὸν ὄῃμον νὰ προσκολλᾶται εἰς ἐκείνον ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας ἢ στρατηγούς του, ὅστις ἦτο πλέον ἄπωτος εἰς τὰς δαπάνας τῶν θεαμάτων· καὶ τέλος νὰ καταφρονήσῃ τὸν τὴν ἐλευθερίαν, ὅσον νὰ μὴ ἐπιθυμῇ πλέον ἄλλο πλὴν ἄρτον καὶ θεάτρα ὡς ἔλεγεν ὁ Ἰσοκράτης.» Καὶ πάλιν περὶ τοῦ θεάτρου ἐν Ἀθήναις «Τὴν κεφαλὴν μόνην ἐσπούδαζον τότε οἱ Ἀθηναῖοι νὰ καλλιεργῶσιν, ἐφορὰς, θεάτρα, συμπόσια, σκώμματα, γελῶντα, ἀπαράλλακτα ὡς ἔπραζαν ἔπειτα οἱ Ῥωμαῖοι.» «Τίς δὲν ἐπαπατήρησε τὴν θεατρομανίαν τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ἐσχάτους χρόνους

τῆς ἐλευθερίας των .» (Πολιτ. Πρωτάρ. σελ. 111—115.)

Περὶ φημὸς τις Συγγραφεὺς, (de St. Evremond,) ὠριζε τὴν ὕπεραν οὕτω πως· «Μεγαλοπρεπῇ μωρίαν, φορτωμένην ἀπὸ μουσικῆν, ὀρχήσεις, μηχανάς, καὶ σκηνογραφίας, μωρίαν ὅμως.»

Ἀναφέρω τοῦτο ὡς ἔχον σχέσιν μὲ τὸ ἀντικείμενον τῆς ὁμιλίας μας σήμερον, ἕνεκα τῶν πολλῶν σαπρῶν λόγων, οἵτινες ἐκπορεύονται ἐκ τοῦ στόματος τῶν σκηνικῶν· ὡς λέγει ὁ Κοραῆς· «Δὲν σὲ λανθάνει βέβαια, ὅτι ἡ βασιλεύσα εἰς τοὺς σκηνικοὺς ἀρετὴ δὲν εἶναι σωφροσύνη, οὐδ' ὅτι πολλὰ ὀράματα δὲν εἶναι σωφροσύνης διδασκτῆρια.» (Αὐτόθ. σελ. 116.)

Τὸ θέατρον ἔλαβεν ἀρχὴν εἰς τὰ ὄργια τοῦ Βάκχου, καὶ πάντοτε ἐφαίνετο ὡς ἄξιον ἀπόγονον τοιοῦτε περιφύμου προπάτορος.

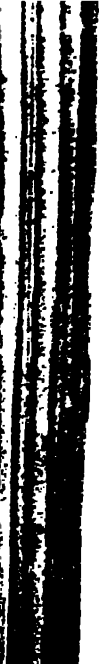
Οὐχὶ μόνον κατεδικάζετο τὸ θέατρον ὑπὸ τῶν εὐσεβεστέρων χριστιανῶν ἐν παντὶ αἰῶνι, ἀλλ' ὁ Σόλων, ὁ Πλάτων, ὁ Δημοσθένης, ὁ Ἰσοκράτης, οἱ ὅλγοι φρόνιμοι ἄνδρες τὸ πάλαι, ἦσαν νομίζω ἐναντίοι ἐγγένει τοῦ θεάτρου ὡς αἰτίου κακοῦ, καὶ δικαίως, οἷός τι οἱ λόγοι οἵτινες ἀκούονται ἐκεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν εἶναι πρὸς τὴν ἀναγκαιοῦσαν οἰκοδομήν, ἀλλὰ πρὸς οἰκοδομήν τοῦ κακοῦ, ἥτοι πρὸς καταστροφὴν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας εὐσεβείας. Καὶ τοῦτο λέγω ἂν καὶ πολλοὶ λεγόμενοι σοφοὶ καὶ χριστιανοὶ σήμερον διίσχυρίζωνται τὸ ἐναντίον, καὶ στοχάζωνται ὅτι τὸ θέατρον εἶναι καλὸν καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαιοῦσαν οἰκοδομὴν τῶν πεπολιτισμένων ἀνθρώπων.

Ἀλλ' οὐχὶ μόνον ἐκεῖ ἀκούονται λόγοι σαπροί, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς δόξας καὶ εἰς τὰς πλατείας τῆς πόλεώς μας ἀκρόνται πολλάκις ἄσμενα τραγούδια καὶ λόγοι, οἵτινες αὐθόεπτος

ἔπρεπε νὰ ἐκπορεύονται ἐκ τῆ ρήματος οὐδενὸς χριστιανοῦ. Ὁ Παῦλος παρήγγειλεν εἰς τοὺς Ἐφεσίους, μὴδὲ νὰ ὀνομάζηται μεταξὺ αὐτῶν, οὔτε αἰσχροτής, οὔτε μωρολογία, οὔτε εὐτραπεία «τὰ οὐκ ἀνήκοντα, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία.» (Ἐφεσ. ε. 4.) Ἄλλ' ὅπου ἡ καρδιά εἶναι πλήρης βρωμερῶν ἰδεῶν καὶ ἐπιθυμιῶν, τὸ στόμα θέλει ἐκβάλλει τὰ τοιαῦτα. Ἐκ γὰρ τῆ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ ρήμα λαλεῖ, λέγει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. (Ματθ. ιδ'. 34.). Προσθίεται δὲ τὸ ἐξῆς· Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τῆ ἀγαθῆς θησαυρῆ τῆς καρδίας ἐκβάλλει τὰ ἀγαθὰ, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά· λέγω δὲ ὑμῖν· ὅτι πᾶν ῥῆμα, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.» (Ματθ. ιδ'. 35—37.)

Καὶ τώρα ἃς ἐξετάσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ ἃς ἴδωμεν, ἐὰν οἱ ἰδιόκοί μας λόγοι ἦσαν πάντοτε καθὼς πρέπει εἰς τοὺς χριστιανούς. Οὐδέποτε δὲν ἐξῆλθε τάχα ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν λόγος σαπρὸς; ἢ ὅχι ἐν παρρησίᾳ τοῦλάχιστον ἐν κρυπτῇ; Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ἃς ἀποφασίσωμεν ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς, οἱ λόγοι μας θέλουσιν εἶσθαι πάντοτε σεμνοί, καθαροί, καὶ πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἄλλων, σύμφωνοι πρὸς τὴν παραγγελίαν τὴν ἐν τῷ ῥητῇ τὸ ὁποῖον εἶναι ἀντικείμενον τῆς σημερινῆς διμιλίας· «Πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπρευέσθω, ἀλλ' εἴτις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῶ χάριν τοῖς ἀκούουσιν.» Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

Ο Μ Ι Α Ι Α Μ Α.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΟΡΕΥΕΙΝ.

Ἐκκλησ. γ'. 4.

«Καὶ καιρὸς τοῦ ὀρχήσασθαι.» Ἦτοι· «Καὶ
καιρὸς τοῦ χορεύειν.»

Ἐκ τοῦ ῥητοῦ τούτου ἐξήγαγόν τινες τὸ συμπέρασμα,
ὅτι ὁ χορὸς εἶναι πρᾶγμα καλόν, καὶ κακυρωμένον ὑπὸ τοῦ
λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπὸν ἵνα ἴδωμεν, ἐὰν
τὸ συμπέρασμα τοῦτο ᾗναι ὀρθόν, καὶ ἐὰν ἔχῃ οὕτω, νὰ
μάθωμεν πότε εἶναι ὁ καιρὸς τοῦ χορεύειν, ὥστε νὰ μὴ
παρὰδῶμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, χορεύοντες κατὰ και-
ρὸς μὴ ἀρμοδίους, ἢ μὴ χορεύοντες, εἴταν πρέπει νὰ
χορεύωμεν.

«Καὶ καιρὸς τοῦ χορεύειν,» Λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής.
Ἄλλὰ δὲν εἶπεν ἐὰν ᾗναι πρᾶγμα καλόν ἢ κακόν. Ἐν
ἀρχῇ τοῦ κεφαλαίου, εἶπεν ἐλάδομεν τὸ ῥητὸν τοῦτο,
λέγει· «Καὶ καιρὸς παντὶ πράγματι ὑπὸ τὸν οὐρα-
νόν.» Ἄλλὰ πᾶν πρᾶγμα ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἶναι τά-
χα καλόν; Βεβαίως οὐκ ὅχι. Ὁ Ἐκκλησιαστής λέγει·
«Καιρὸς τοῦ γεννᾶσθαι, καὶ καιρὸς τοῦ ἀποθνήσκειν.»
Ἄλλὰ τὸ νὰ γεννηθῇ τις δὲν εἶναι ἔργον καλόν ἢ κακόν

ἐν τῷ γεννηθέντι· καὶ ὅταν ὁ θεὸς ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν
 τινος, τοῦτο εἶναι ἔργον τοῦ θεοῦ, καὶ οὐχὶ τῷ ἀποθνήσκον-
 τος ἀνθρώπου. libtool.com.cn

Λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής· «Καὶ εἶδον ἔτι ὑπὸ τὸν ἥλιον τὸν
 τόπον τῆς κρίσεως, καὶ ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀνομία· καὶ τὸν τόπον
 τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐκεῖ ἡ ἀδικία. Εἶπα ἐγὼ ἐν τῇ καρ-
 δίᾳ μου· Ὁ θεὸς θέλει κρίνει τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἀσεβῆ.
 διότι δι' ἕκαστον πρᾶγμα, καὶ ἐπὶ παντός ἔργου, εἶναι και-
 ρὸς ἐκεῖ.» (Ἐκκλ. γ'. 16—17.) Ἄλλ' ὅδε βεβαίως θέλει
 διίσχυρισθῇ ὅτι ἡ ἀνομία εἰς τὸν τόπον τῆς κρίσεως, ἢ ἡ
 ἀδικία εἰς τὸν τόπον τῆς δικαιοσύνης, εἶναι πρᾶγμα καλόν
 διότι γίνεται ἐν καιρῷ καὶ τόπῳ. Οὐτε δυνάμεθα νὰ ἐξά-
 ξωμεν τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ χροεῦειν εἶναι καλόν, διότι
 γίνεται ἐν καιρῷ καὶ τόπῳ. Ὁ Ἐκκλησιαστής ἀποδεικνύει
 ὅτι ὁ κόσμος οὗτος εἶναι ἄστατος, καὶ πλήρης μεταβολῶν
 καὶ κόπων, καὶ ὅτι τὰ πάντα εἶναι ματαιότης. «Εἶδον
 πάντα τὰ ἔργα τὰ γινόμενα ὑπὸ τὸν ἥλιον, λέγει, «καὶ ἰ-
 δοὺ τὰ πάντα ματαιότης καὶ θλίψις πνεύματος.» (Ἐκκλ.
 α'. 14.)

Μάλιστα ἀρχίζει τὸ βιβλίον αὐτοῦ μὲ τὸ, «Ματαιότης
 ματαιότητων τὰ πάντα ματαιότης.» Καὶ πρὸς τὸ τέλος
 λέγει· «Εὐφραίνε, νεανίσκε, ἐν τῇ νεότητί σου, καὶ ἡ καρ-
 δία σου ᾗ σὲ χαροποιῇ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς νεότητός σου,
 καὶ περιπατεῖς κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς καρδίας σου, καὶ
 κατὰ τὴν ἔρρασιν τῶν ὀφθαλμῶν σου, πλὴν ἔξευρε ὅτι διὰ
 πάντα ταῦτα ὁ θεὸς θέλει σὲ φέρεи εἰς κρίσιν.» (Ἐκκλ. ια'.
 9.) Περαιώνει δὲ τὸν λόγον, λέγων· «Ἄς ἀκούσωμεν τὸ
 τέλος τῆς ὁλης ὑποθέσεως· Φοβοῦ τὸν θεόν καὶ φύλαττε
 τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι τὸ πᾶν τοῦ ἀνθρώ-
 πῳ· διότι ὁ θεὸς θέλει φέρει εἰς κρίσιν πᾶν ἔργον, καὶ πᾶν

χρυπτὸν, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε πονηρόν.» (Ἐκκλ. ιδ'. 13—14.) Εἰς ὅλα ταῦτα ὁμοῦς δὲν βλέπω ὅτι ἐπικυρόνεται ὁ χορὸς ὡς πρᾶγμα καλόν, ἐκτὸς εἰδὼς ὅτι ἀποτελεῖ μέρος τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, ἢ εὐρίσκηται διατεταγμένον ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ. «Φοβῆ τὸν Θεόν, καὶ φύλαττε τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι τὸ πᾶν τοῦ ἀνθρώπου.» Ἀλλ' ἐν τῷ Δεκαλόγῳ δὲν εὐρίσκω τὸν χορὸν προτεταγμένον, — οὐδὲ ἐν οὐδεμίᾳ ἐντολῇ δοθείσῃ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ.

Ὁ Ψαλμωδὸς ἐν τῷ τελευταίῳ ψαλμῷ λέγει, Αἰνεῖτε τὸν Θεόν «ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ,» κατὰ τὴν νέαν μετάφρασιν, «ἐν τυμπάνῳ καὶ χοροστασίᾳ.» Ἀλλ' ὁ χορὸς οὐτως δύναται νὰ ᾔῃαι ἢ χορὸς χορευτῶν, ἢ χορὸς ψαλτῶν· διότι οἱ κατὰ σειρὰν ἱστάμενοι καὶ φάλλοντες, ὠνομάζοντο χορὸς, καθὼς καὶ οἱ πηδῶντες ἢ ὀρχούμενοι.

Χορὸς λέγεται καὶ περὶ ἀψύχων, ὡς χορὸς ἀστρων, χορὸς κιόνων, ἢ στύλων, χορὸς ὀδόντων· δηλαδὴ συνάθροιμα ἢ κύκλος πολλῶν.

Ποῖαν σημασίαν ἔχει ἡ λέξις χορὸς, ἐν τῷ τελευταίῳ ψαλμῷ δυνάμεθα ἴσως νὰ ἐξάξωμεν ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Χρονικῶν περὶ τῆ διατάγματος τοῦ Δαβὶδ, ὃς τε ἔμελλε νὰ φέρῃ τὴν κιθαρὰν τοῦ Κυρίου ἐκ τοῦ Οἴκου Ὁδὴδ — ἐδώκεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Λέγει· «Καὶ εἶπεν ὁ Δαβὶδ πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῶν Λευϊτῶν νὰ στήσωσι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν τοὺς ψαλτωδοὺς με ὄργανα μουσικὰ, ψαλτήρια, καὶ κιθάρας καὶ κύμβαλα, διὰ νὰ ἡχῶσιν ἐψώνοντες φωνὴν ἐν εὐφροσύνῃ.» (Α'. Χρον. ιε'. 16.) Οὕτως ἦσαν ὁ χορὸς, τὸν ὁμοῦς ὁ Δαβὶδ ἔστησε διὰ νὰ αἰνῶται τὸν Θεόν. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν τάχα ὅτι ὁ Δαβὶδ ἐννοεῖ τὸν χορὸν τοῦτον ὅτε εἶπεν, «Αἰνεῖτε τὸν Θεόν ἐν τυμπάνῳ

καὶ χορῶν· Ἀλλ' ὅτε ἀνεδίδασκον τὴν κιθαρὴν καὶ ὁ χορὸς οὕτως ἐφώναζε, καὶ ἐσαλπίζε, καὶ ἔτυπτε τὰ κύμβαλα, καὶ ἔπαιζε τὰ **διαφοραῖς μουσικῶν ὄργανα**, ὁ Δαδιδ, καθὼς φαίνεται, ἤλλετο, ἦτοι ἐπῆδα ἢ ἐσκίρτα, ὡς ἐπῆδων οἱ ὄρχησται. Διότι λέγει ἡ γραφή ὅτι ἡ γυνὴ αὐτοῦ Μιχάλ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Σαούλ, ἔκυψε διὰ τῆς θυρίδος, καὶ ἰδοῦσα τὸν βασιλέα Δαδιδ χορεύοντα καὶ παίζοντα, ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.· (Α'. Χρον. ιε. 29.) Ἐπῆδα ἐκ χαρᾶς μεγάλης· ὡς ὁ χωλὸς τὸν ὀποῖον ἰατρύευσεν ὁ Πέτρος· σὺν τῷ Ἰωάννῃ πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ, ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, καὶ ὅστις· «εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος (πηδῶν) καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν.» (Πραξ. γ'. 8.) Οὐδὲν θαυμαστόν, ὅτι ὁ ἰατρύμενος χωλὸς ἐπῆδα ἐκ χαρᾶς, οὐδὲ ὅτι ὁ Δαδιδ ἐπῆδα ἐκ χαρᾶς βλέπων τὴν κιθαρὴν ἀναδιδασκόμενῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἐν τῷ πύθλημα ἐφαίνετο εἰς τοὺς θεατὰς, ὡς ὄρχησις, ἢ κίνησις χορευτοῦ, ἤτοι ὁμοῦς θρησκευτικῇ ὄρχησις, καὶ οὐχὶ τσιούτη. ὅταν βλέπομεν σήμερον εἰς τὸς λεγομένους χοροὺς ἢ βάλλους.

Οὕτω καὶ ἡ Μαριάμ ἡ προφῆτις, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀαρών, ἐκ χαρᾶς, θρησκευτικῆς χαρᾶς, «ἔλαθε τὸ τύμπανον εἰς τὴν χεῖρα αὐτῆς», λέγει ἡ γραφή, «καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες ἐξῆλθον κατόπιν αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν καὶ ἡ Μαριάμ ἀνταπεκρίνετο πρὸς αὐτοὺς, λέγουσα, ψάλλετε εἰς τὸν Κύριον· διότι ἐδόξασθη ἐνδόξως, τὸν ἵππον καὶ τὸν ἀναδάτην αὐτοῦ ἐξόριψαν εἰς θάλασσαν.» (Ἐξοδ. ιε. 20 — 21.) Καὶ ἐν πραγματικῶς ἐχόρευον κατὰ μέμνησιν τοῦ ὅτι εἶχαν ἰδεῖ ἐν τῇ θρησκείᾳ τῶν Αἰγυπτίων, ἦτο τοῦλάχιστον θρησκευτικῇ καὶ σεμνῇ προᾶτι μετὰ ψαλμοποιίας καὶ αἶνε πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πολὺ διαφορετικῇ ἀφ' ὅτι

βλέπομεν σήμερον εἰς τὰς συναναστροφάς, ἔπει δὲν γίνε-
ται οὐδόλως ἀνάμνησις τοῦ Κυρίου, οὐδὲ ἐνθύμησις αὐτοῦ
πρωῶς εἰς τοὺς περισσοτέρους· ἔπει πολλοὶ οὐδόλως δὲν
σέβονται τὸν Θεόν, οὔτε τὸν λόγον αὐτοῦ, οὔτε τὴν ἡμέραν
αὐτοῦ· ἔπει μάλιστα ἐνίοτε οἱ χορεύοντες ἔχουσιν ἄσπον-
δον μῖσος κατὰ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς εὐσεβείας. Παρα-
δείγματα τούτου ἔχομεν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τὸν χορὸν τοῦ
Βασιλέως· Ἡρώδου, εἰς τὸν ἐποίησεν ἦτον ἡ λαμπρὰ χορεύ-
τρια, ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος. ἦτις ἀναμφιδόλως ἡ-
θέλεε λάβει σήμεριν μεγάλης ἀνευφημίας, ἃν ἐφαίνετο,
εἰς τὰ παλάτια τῶν βασιλέων, ἕνεκα τῆς στολῆς καὶ τῆς
εὐκινήσιας τοῦ σώματος· ἐχόρευεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως
Ἡρώδου, καὶ τόσον ἤρεσκεν εἰς αὐτόν, ὥστε μεθ' ὅρκου
ὑπεσχέθη ἵνα δώσῃ εἰς αὐτὴν ὅ,τι ἡθέλεε ζητήσῃ.

Καὶ τί ἐζήτησεν ἡ ὡραία χορεύτρια; καὶ τί ἔδωσεν ὁ
βασιλεὺς; ἕνεκα τῆς χάριτος τῆς ὀρχήσεως αὐτῆς; τὴν
κεφαλὴν εὐσεβοῦς, θεοφοβομένου ἀνθρώπου, κήρυκος τῆς
δικαιοσύνης καὶ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν
ἐποίησεν ἱεροκήρυκα ἐμίσει ἡ μήτηρ αὐτῆς, διότι ἡ αἰσχρὰ
διαγωγὴ αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἡρώδου ἐλέγχθη ὑπὸ τῷ Ἰωάννῃ.

Οἱ εἰδωλολάτραι τὸ πάλαι ἡγάπων ἐν γένει τὸν χορὸν
καὶ πολλάκις ὁ χορὸς ἀπετέλει μέρος τῆς θρησκευτικῆς
λατρείας αὐτῶν· ἦτον εἰς χρῆσιν ἐν ἐορταῖς πρὸς τιμὴν
τῶν θεῶν, καὶ μάλιστα τοῦ Βάχου.

Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰσραηλῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἄρ' οὐ ἔκαμαν
μόσχον χωνευτὸν, ἐχόρευον, ὡς γέγραπται· «Καθὼς δὲ
ἐπληροῖαsen (ὁ Μωϋσῆς) τὸ στρατόπεδον, εἶδε τὸν μό-
σχον καὶ χορούς· καὶ ἐξήφθη ὁ θυμὸς τοῦ Μωϋσῆ, καὶ
ἔρριψε τὰς πλάκας ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καὶ συνέτριψεν
αὐτάς ὑπὸ τὸ ὄρος.» (Ἐξοδ. λβ'. 19.)

Οἱ μεγάλῃτεροι τύραννοι τοῦ κόσμου, οἱ ἀσεβέστεροι, καὶ ἀσελγέστεροι, καθὼς ὅλοι οἱ λατρεῦνται τοῦ Βάσχου, ἦσαν ἐρασταὶ τοῦ χοροῦ.

Τὸ ἐναντίον δέ, οἱ εὐσεβέστεροι ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ τῶν χριστιανῶν κατέκρινον τὸν χορὸν ὡς αἰτίαν κακοῦ καὶ μὴ σύμφωνον πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ αὐτοὶ οἱ χριστιανοὶ οἱ μᾶλλον ἀγαπῶντες τὸν χορὸν σήμερον, καὶ δικαιολογοῦντες αὐτὸν ὡς διασκέδασιν ἀθώων, δὲν ἐπιτρέπουσιν αὐτὸν ἐν τῇ τεσσαράκостῃ, ὡς μὴ ἀρμόδιον εἰς τὰς ἡμέρας κατ' ἃς ἐορτάζουσι τὰ πάθη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ πρέπει τις νὰ λησμονήσῃ ποτὲ τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ, ὥστε νὰ πράττῃ κατὰ μίαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, ὅ,τι δὲν ἀρμόζει πρὸς τὴν ἄλλην; Μοι φαίνεται οὕ.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, καὶ ἡ Δυτικὴ, καθὼς καὶ οἱ εὐσεβέστεροι ἐν τῇ Διαμαρτυρομένη κατακρίνουσι τὸν χορὸν. Καὶ πρῶτον, ἃς ἀκύσωμεν τί λέγουσιν οἱ κανόνες τῶν Συνόδων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας μετὰ Χριστὸν, φαίνεται ὅτι τινὲς χριστιανοὶ ἤρχισαν νὰ κάμνωσι πρὸς τιμὴν τῶν μαρτύρων, ὅ,τι ἔκαμνον πρότερον πρὸς τιμὴν τοῦ Βάσχου, καὶ ἕνεκα τούτου ὁ ἐξηκοστὸς τέταρτος κανὼν τῆς ἐν Κερθραγένῃ Συνόδου, ἣτις συνήχθη ἐν ἔτει 418, ἢ 419 μετὰ Χριστὸν, καὶ τῆς ὁποίας οἱ κανόνες ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῆς ἑκτῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸ ἔτος 680 μετὰ Χριστὸν, λέγει ὡς ἐξῆς «Μάλιστα ὅτι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς γενεαῖς τῶν μακαρίων μαρτύρων, ἀνάτινας πόλεις, καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἱεροτόπους τὰ τοιαῦτα πλημμελεήματα φωρῶνται ἐν αἷς ἡμέραις (ὅπερ καὶ λέγειν αἰσχύνῃ ἐστὶν) ὀρχήσεις μουσαρὰς εἰς τοὺς ἀγρόδους, καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκτελοῦσιν.» (Ἰδε Πηδαλ. σελ. 293.)

Ὁ δὲ πεντηκοστός τρίτος κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φρυγίας Συνόδου, ἥτις συνηθροίσθη ἐν ἔτει 364 Μ. Χ. καὶ τῆς ὑποίας οἱ κανόνες ἐπακυρώθησαν ὑπὸ τῆς ἑκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου λέγει, «ὅτι οὐ δεῖ χριστιανοὺς εἰς γάμους ἀπερχομένους βαλλίζειν, ἢ ὀρχεῖσθαι, ἀλλὰ σεμνῶς δειπνεῖν, ἢ ἀριστεῖν, ὡς πρέπει χριστιανοῖς.» (Ἰδὲ πηδάλ. σελ. 257.) Συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν κανόνων τούτων, λέγει ὁ Χρυσόστομος· «Ἐνθα γὰρ ὀρχησitis, ἐκεῖ ὁ διάβολος» (δηλαδή ὅπου χορὸς ἐκεῖ ὁ διάβολος.) «Οὐδὲ γὰρ εἰς τοῦτο ἔδωκεν ἡμῖν πόδας ὁ Θεός, ἵνα ἀσχημονώμεν, ἀλλ' ἵνα εὐτακτα βαδίζωμεν οὐχ' ἵνα κατὰ τὰς καμήλους πηδῶμεν· καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖναι ἀηδεῖς ὀρχούμεναι μήτιγε δὴ γυναῖκες, ἀλλ' ἵνα σὺν ἀγγέλοις χορεύωμεν· εἰ γὰρ τὸ σῶμα αἰσχρὸν τὸ τοιαῦτα αἰσχημονοῦν, πολλῶ μᾶλλον ἢ ψυχὴ· τοιαῦτα ὀρχοῦνται οἱ δαίμονες, τοιαῦτα ἐπιτωθάζουσιν (περιπαίζουσιν) οἱ τῶν δαιμόνων διάκονοι.» (Ὁμιλ. μή. τόμ. ζ'. σελ. 498 ἔκδοσ. Παρ. 1727.) Καὶ πάλιν· «Ὁρχήσατο γάρ, φησιν, ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωιδίδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρесе τῷ Ἡρώδῃ διπλοῦν τὸ ἔγκλημα καὶ ὅτι ὠρχήσατο καὶ ὅτι ἤρесе, καὶ οὕτως ἤρεσεν ὡς καὶ φόνον λαβεῖν τὸν μισθόν.» (σελ. 496.) Καὶ πάλιν· «Ἀκύνετε τῶν παρθένων, μᾶλλον δὲ καὶ τῶν γεγαμημένων ὄσαι ἐν τοῖς ἐτέρων γάμοις τοιαῦτα ἀσχημονεῖν καταδέχεσθαι, ἀλλόμεναι καὶ πηδῶσαι, καὶ τὴν κοινὴν καταισχύνουσαι φύσιν· ἀκούσατε καὶ ἄνδρες, ὅσοι τὰ πολυτελεῆ συμπόσια καὶ μέθης γέμοντα διώκετε καὶ τί θαυμάζετε εἰ τότε ταῦτα ἐγένετο, ὅπουγε καὶ νῦν μετὰ τοσαύτην φιλοσοφίαν, ὀρχήσεως ἕνεκεν τῶν μαλακισθέντων τούτων νέων πολλοὶ καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐπιδιδόσιν, οὐδὲ ἀνάγκην ἔχοντες

ὄρχου, ὑπὸ γὰρ τῆς ἡδονῆς αἰχμαλῶται γινόμενοι καθάπερ
βοσκήματα (κτῆνη) ἄγονται ἥπερ ἂν ὁ Λύκος σύρη. » (αὐ-
τοθ. σελ. 497) **Καὶ πάλιν·** Εἴ γὰρ καὶ μὴ πάρεστιν ἡ θυ-
γάτηρ Ἑρωδιάδος, ἀλλ' ὁ δι' ἐκείνης ὀρχησάμενος τότε
διάδουλος, καὶ διὰ τούτων χορεύει νυνί, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν
ἀνακειμένων λαδῶν ἅπεισιν αἰχμαλώτους. » (Αὐτοθ.
σελ. 500.)

Ταῦτα περὶ χορῶν λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὁ τοσοῦτον
τιμώμενος ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς ἐκκλη-
σίας καὶ ὑπὸ πάντων ἐν γένει τῶν χριστιανῶν.

Δὲν εἶναι λοιπὸν πολὺ παράξενον ὅτι ἐν τῇ πόλει
ταύτῃ ὅπου σέβονται τόσοι τὴν μνήμην τοῦ Χρυσοστόμου,
ὅπου τοσαῦτα λέγονται ὑπὲρ τῆς τηρήσεως τῶν κανόνων
τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων, τὰς ὁποίας τινὲς θεωροῦσιν
ὡς ἐχούσας σχεδὸν ἴσον κῦρος μετὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ,
δὲν εἶναι, λέγω, πολὺ παράξενον. ὅτι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὁ
χορὸς ἐγκρίνεται ὑπὸ πάντων; ὅτι εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἀρ-
σάκειον σχολὴν, καὶ εἰς ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα;
καὶ εἰς τοὺς οἴκους, καὶ ὅτι κατὰ τινας ἐορτὰς βλέπομεν
χοροὺς δημοσίους εἰς τοὺς ἀγροὺς, καὶ τοῦτο ἐναντίον τῶν
κανόνων Οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ ἐναντίον τῆς ῥητῆς πα-
ραινέσεως τοῦ Χρυσοστόμου;

Ἄλλ' ἀφίνοντας τὴν γνώμην τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοὺς
κανόνας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς
οἱ ἰδιοὶ νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ἡ ὀρχησις, ἥτοι ὁ χορὸς, ἡ ὁ
βαλλισμός, δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ
καὶ τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ;

Πρὸς τοὺς ἐν Ἐφέσῳ χριστιανοὺς, λέγει ὁ Παῦλος,
« Βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε· μὴ ὡς ἄσσοι,
ἀλλ' ὡς σοφοί· ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι

πονηραί εἰσι. Διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθαι ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Καὶ μὴ μεθύσκεθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτεία, ἀλλὰ πληρῶσθε ἐν πνεύματι· λαλῶντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ᾠμῶν τῷ Κυρίῳ· εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ᾠμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ.» (Εφ. ε. 15 — 20.)

Ὅστις ὑπακούει τὴν παραγγελίαν ταύτην δὲν θέλει εὐρεῖ πολὺν καιρὸν διὰ ὀρχήσεις, ὅδὲ θέλει ἔχει πολλὴν διαθεσιν νὰ χορεύῃ. Ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ αὐτῷ λέγει ὁ Παῦλος· «Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος· . . . ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάτῃ σοφία, διδάσκοντες καὶ νοουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν χάριτι ᾄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ· καὶ πᾶν ὅ,τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ.» (Κολοσ. γ'. 1, 16 — 17.) Τὰ ἔργα καὶ οἱ λόγοι εἰς τοὺς χοροὺς εἶναι τάχα σύμφωνά ποτε πρὸς τὴν ἀποστολικὴν παραγγελίαν ταύτην; Νομίζω ὄχι.

Λέγει ὁ Πέτρος· «Πάντων δὲ τὸ τέλος ἡ γῆ. Σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς τὰς προσευχάς, » (Α'. Πέτρ. δ'. 7) Καὶ πάλιν· «Ἦξει δὲ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ βοιζηδὸν παρελεύσονται, σεισθεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. Τούτων οὖν πάντων λυομένων ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ἡμᾶς ἐν ἀγλαῖς ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἡ-

μέρας δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται, καὶ στοι-
χεῖα καυσούμενα τήκεται. » (Β'. Περτ. γ'. 10—12.) Οἱ
ἀγαπῶντες τοὺς πληροὺς καὶ δαπανῶντες πολλὸν καιρὸν ἐν
αὐτοῖς ἀποδίδεσσι τάχα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἡ-
μέραν τῆς κρίσεως μετὰ χαρᾶς; Ὁ μόνος συλλογισμὸς τῆς
ἡμέρας ἐκείνης σκοτίζει τὸν νοῦν αὐτῶν καὶ πληροῖ τὴν
καρδίαν αὐτῶν λύπης καὶ θλίψεως.

Λέγει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν « Ἀγρυπνεῖτε ὅτι ἐν παντὶ καιρῷ,
δεόμενοι ἵνα ἀξιωθῇτε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα
γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώ-
που. » (Λουκ. κα'. 36.) Καί « Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε, καὶ
προσεύχεσθε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστίν. Γρη-
γορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ Κύριος τῆς δόξης ἔρχε-
ται. ὁ ἥ. ἡ μεσονυκτίου. ἡ ἀλεκτροφωνίας, ἡ πρωτὴ μὴ
ἐληθὼν ἐξαίφνης εὖρη ὑμᾶς καθεύδοντες· ἃ δὲ ὑμῖν λέγω,
πάντες λέγω Γρηγορεῖτε. » (Μαρκ. ιγ'. 33—37) Οἱ ἀγρυ-
πνοῦντες ὅλην τὴν νύκτα εἰς χοροὺς, ἀντὶ τῶν προσευ-
χῶν, εἶναι τάχα ἑτοιμαὶ νὰ δεχθῶσι τὸν Κύριον ἐὰν ἔλ-
θῃ; Ἐὰν ἤρχετο ἐν ᾧ χορεύουσιν ἡ χαρὰ αὐτῶν δὲν ἤ-
θελε τραπῇ εἰς θρήνον; Ἀλλὰ θέλετε διασκεδάσει· ἔχε-
τε αὐτὰς, ὡς χριστιανοὶ ὅμως καὶ οὐχὶ ὡς ἔθνηκοι. « Εὐ-
θυμεῖτε; ψαλλέτω, » λέγει ὁ Ἰάκωβος· (έ. 13.) Δὲν σὰς
ἀρέσκει ἡ ψαλμωδία; Δὲν εἴσθῃς ἑτοιμοὶ λογιῶν νὰ συνα-
ναερέφησθῃς μετὰ τῶν ἀγίων ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ μετὰ τῶν
ἀγγέλων.

Ὁ καιρὸς ἐδόθη εἰς ἡμᾶς πρὸς δοκιμὴν καὶ πρὸς ἐτοι-
μασίαν διὰ τὴν αἰωνιότητα καὶ καθὼς οἱ χοροὶ, αἱ ὀρχή-
σεις παριστῶσι πολλὰ θέληγητρα, τὰ ὅποια τείνουσιν εἰς
τὸ ν' ἀποσύρῃσι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τοῦ
Χριστοῦ, ἀπὸ τὴν προσευχὴν, ἀπὸ τὴν κατὰ τὰς περχ-

γέλλας τοῦ Εὐαγγελίου πρέπουσαν σεμνότητα τοῦ βίου, ἀπὸ τὸ νὰ ἐτοιμαζώμεθα διὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν τελευταίαν κρίσιν, ~~δὲν βλέπω ὅτι ὑπάρχει~~ ἀρμόδιος καιρὸς τοῦ ὀρχήσασθαι.

« Καὶρὸς τοῦ ὀρχήσασθαι, » λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής, καὶ εἶναι καθὼς εἶναι καιρὸς διὰ ὅλας τὰς ἀμαρτίας, αἵτινες γίνονται ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἀλλ' οὐχὶ ἀρμόδιος καιρὸς. Δὲν εἶναι ἀρμόδιος καιρὸς ἡ Κυριακή· διότι εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὸν Κύριον πρέπει νὰ ἀφιερώνηται· εἰς τὴν προσευχὴν, εἰς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ εἰς τὴν μελέτην τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅλοι ἐνταῦθα ἐμολογοῦσιν ὅτι ἡ τσσαρακοστὴ δὲν εἶναι ἀρμόδιος καιρὸς τοῦ χορεύειν· διότι θέλετε νὰ μεταλαμβάνητε τῆς κοινωνίας καὶ νὰ ἐορτάζητε τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλ' εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας τοῦ χρόνου δὲν θέλετε νὰ ἐνθυμησθε τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ μεταλαμβάνηται τῆς κοινωνίας;

Καιρὸς τοῦ χορεύειν δὲν εἶναι ὅταν πλησιάζῃ ὁ θάνατος· ἢ ὅταν ἀποθάνωσι φίλοι καὶ συγγενεῖς· ἀλλ' ὁ θάνατός μας δὲν εἶναι πάντοτε πλησίον; καὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ἀποθνήσκουσιν ὀγδοήκοντα τρεῖς χιλιάδες πᾶσαν ἡμέραν τοῦ χρόνου; Εἰς τοιοῦτον κόσμον, ὅπου βασιλεύει ὁ θάνατος, καὶ ὅπου κινδυνεύομεν πᾶσαν ἡμέραν καὶ πᾶσαν ὥραν ν' ἀποθάνωμεν εἶναι καιρὸς τοῦ χορεύειν; Καιρὸς τοῦ χορεύειν δὲν εἶναι ὅταν ἔχωμεν σπυδαίαν χρέην νὰ ἐκτελώμεν πρὸς τὰ τέκνα, πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸς τὸν πλησίον. Καιρὸς τοῦ χορεύειν δὲν εἶναι εἰς τὰς ὥρας τῆς νυκτός· ὅταν πρέπῃ νὰ ἀναπαυώμεθα ὥστε νὰ σηκωθώμεν τὸ πρωτὶ καὶ νὰ ἤμεθα ἔτοιμοι διὰ τὰς ἐργασίας, καὶ τὰ καθήκοντα τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἐπέβαλεν ἐφ' ἡμᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν.

μέρας δι' ἣν οὐρανὸν πυρρῶμενοι λυθήσονται, καὶ στοι-
χεῖα καυσούμενα τήκεται. » (Β'. Πेत्र. γ'. 10—12.) Οἱ
ἀγαπῶντες τοὺς χοροὺς, καὶ θαυμάζοντες πολὺν καιρὸν ἐν
αὐτοῖς ἀποδiléψασι τάχα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἡ-
μέραν τῆς κρίσεως μετὰ χαρᾶς; Ὁ μόνος συλλογισμὸς τῆς
ἡμέρας ἐκεῖνης σκοτίζει τὸν νοῦν αὐτῶν καὶ πληροὶ τὴν
καρδίαν αὐτῶν λύπης καὶ θλίψεως.

Λέγει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν « Ἀγρυπνεῖτε ὅτι ἐν παντὶ καιρῷ,
δεόμενοι εἶνα ἀξιωθῆτε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα
γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώ-
που. » (Λουκ. κα. 36.) Καὶ « Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε, καὶ
προσεύχεσθε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστίν. Γρη-
γορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ Κύριος τῆς δόξης ἔρχε-
ται. ὁ ἄγγελος τοῦ μακρονουκλίου, ἡ ἀλεκτροφωνίας, ἡ πρωτὴ μὴ
ἐλθὼν ἐξ ἀφ' ἧς εὐρη ὑμᾶς καθεύδοντες· ἃ δὲ ὑμῖν λέγω,
πᾶσι λέγω Γρηγορεῖτε. » (Μαρκ. ιγ'. 33—37) Οἱ ἀγρυ-
πνοῦντες ὅλην τὴν νύκτα εἰς χοροὺς, ἀντὶ τῶν προσευ-
χῶν, εἶναι τάχα ἔτοιμοι νὰ δεχθῶσι τὸν Κύριον ἐὰν ἔλ-
θῃ; Ἐὰν ἤρχετο ἐν ᾧ χορεύουσιν ἡ χαρὰ αὐτῶν δὲν ἤ-
λειπε τραπῆ εἰς θρήνον; Ἀλλὰ θέλετε διασκεδάσκει· ἔχε-
τε αὐτάς, ὡς χοιριτιανοὶ θύμῳ καὶ οὐχὶ ὡς ἔθνηκοι. « Εὐ-
λομεῖτις; ψαλλέτω, » λέγει ὁ Ἰάκωβος (έ. 13.) Δὲν σᾶς
ἀρέσκει ἡ ψαλμωδία; Δὲν εἴσθε ἔτοιμοι λογιῶν νὰ συνα-
νασρέφησθε μετὰ τῶν ἀγίων ἐν τῇ οὐρανῷ καὶ μετὰ τῶν
ἀγγέλων.

Ὁ καιρὸς ἐδόθη εἰς ἡμᾶς πρὸς δοκιμὴν καὶ πρὸς ἐτοι-
μασίαν διὰ τὴν αἰωνιότητα καὶ καθὼς οἱ χοροὶ, αἱ ὀρχή-
σεις παριστῶσι πολλὰ θέληγητρα, τὰ ὑποῖα τείνουσιν εἰς
τὸ ν' ἀποσύρῃσι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀπὸ τὸν
Χριστόν, ἀπὸ τὴν προσευχὴν, ἀπὸ τὴν κατὰ τὰς περὶ

γέλας τοῦ Εὐαγγελίου πρέπουσαν σεμνότητα τοῦ βίου, ἀπὸ τὸ νὰ ἐτοιμαζώμεθα διὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν τελευταίαν κρίσιν, ~~ὅθεν βλέπω ὅτι ὑπάρχει ἀρμόδιος καιρὸς τοῦ~~ ὀρχήσασθαι.

«Καιρὸς τοῦ ὀρχήσασθαι,» λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής, καὶ εἶναι καθὼς εἶναι καιρὸς διὰ ὅλας τὰς ἀμαρτίας, αἰτινες γίνονται ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἀλλ' οὐχὶ ἀρμόδιος καιρὸς. Δὲν εἶναι ἀρμόδιος καιρὸς ἡ Κυριακή· διότι εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὸν Κύριον πρέπει νὰ ἀφιερόνηται· εἰς τὴν προσευχὴν, εἰς τὴν ψαλμωδίαν καὶ εἰς τὴν μελέτην τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅλοι ἐνταῦθα ἐμολογοῦσιν ὅτι ἡ τσσαρακοστή δὲν εἶναι ἀρμόδιος καιρὸς τοῦ χορεύειν· διότι θέλετε νὰ μεταλαμβάνητε τῆς κοινωνίας καὶ νὰ ἐορτάζητε τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλ' εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας τοῦ χρόνου δὲν θέλετε νὰ ἐνθυμηθῃτε τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ μεταλαμβάνηται τῆς κοινωνίας;

Καιρὸς τοῦ χορεύειν δὲν εἶναι ὅταν πλησιάζῃ ὁ θάνατος· ἢ ὅταν ἀποθάνωσι φίλοι καὶ συγγενεῖς· ἀλλ' ὁ θάνατός μας δὲν εἶναι πάντοτε πλησίον; καὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ἀποθνήσκουσιν ὀρθόθεντα τρεῖς χιλιάδες πᾶσαν ἡμέραν τοῦ χρόνου; Εἰς τοιοῦτον κόσμον, ὅπου βασιλεύει ὁ θάνατος, καὶ ὅπου κινδυνεύομεν πᾶσαν ἡμέραν καὶ πᾶσαν ὥραν ν' ἀποθάνωμεν εἶναι καιρὸς τῷ χορεύειν; Καιρὸς τοῦ χορεύειν δὲν εἶναι ὅταν ἔχωμεν σπυδαίαν χρῆνὴν νὰ ἐκτελῶμεν πρὸς τὰ τέκνα, πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸς τὸν πλησίον. Καιρὸς τοῦ χορεύειν δὲν εἶναι εἰς τὰς ὥρας τῆς νυκτός· ὅταν πρέπη νὰ ἀναπαυώμεθα ὥστε νὰ σηκωθώμεν τὸ πρωτὶ καὶ νὰ ἤμεθα ἕτοιμοι διὰ τὰς ἐργασίας, καὶ τὰ καθήκοντα τὰ ὅποια ὁ Θεὸς ἐπέβαλεν ἐφ' ἡμᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν.

Καὶ ἐὰν ζῶμεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἐὰν ἤμεθα ἀκόμῃ ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, ἐὰν δὲν ἤμεθα ἕτοιμοι διὰ τὸν θάνατον, καὶ βαδίζωμεν πρὸς τὰς αἰωνίους φλόγας, καὶ τὴν αἰώνιον τιμωρίαν, εἶναι τάχα καιρὸς τοῦ χορεύειν; οὐχί! ἀλλὰ νὰ κλαύσωμεν διὰ τὰς ἁμαρτίας καὶ νὰ ζητήσωμεν τὸν Κύριον ἐν ᾧ εὐρίσκεται. Ἐὰν ἦναι καιρὸς διὰ τινὰ ἄνθρωπον νὰ χορεύῃ, εἶναι διὰ τὸν ἀληθινὸν χριστιανόν, ὅστις ἔλαβεν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγαπᾷ αὐτὸν περισσύτερον ἀπὸ ὅλα τὰ τοῦ κόσμου, καὶ ὅστις εὐρίσκει εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς τὴν προσευχὴν καὶ ψαλμωδίαν, καὶ μίεlettὴν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, τὴν μεγίστην χαρὰν καὶ εὐδαιμονίαν.

Ἄλλ' ὁ τοιοῦτος δὲν ἐπιθυμεῖ τόσον τὸν χορὸν, διότι εὖρὲς τι καλῆτερον καὶ οὐδέποτε εὐρίσκει ἀρμόδιον καιρὸν τοῦ χορεύειν.

Ἄλλὰ θέλτε διασκεδάσεις. Πολὺ καλὰ, σὰς δεικνύω ὡραίαν διασκέδασιν. Τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἐξοδεύετε τώρα εἰς χοροὺς, εἰς στολισμοὺς διὰ τοὺς χοροὺς, εἰς πολυτελεῖαν καὶ λαμπρὰ φορέματα, ἐξοδεύσατε πρὸς ἀνακούφισιν τῶν πτωχῶν, τῶν ἀρρώστων, τῶν ταλαιπώρων καὶ τεθλιμμένων, τῶν γηρῶν καὶ τῶν ὀρφανῶν, ἀγρυπνεῖτε εἰς ὑπηρεσίαν τῶν τοιούτων, καὶ ἐὰν δὲν εὗρητε περισσοτέραν εὐχαρίστησιν εἰς τὰ τοιαῦτα παρὰ εἰς τοὺς χοροὺς, τὸ αἴτιον εἶναι ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ δὲν εἶναι εἰς τὰς καρδίας σας, οὐδὲ ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον. Ὅ,τι ἐξοδεύει τις δίδων ἕνα λαμπρὸν χορὸν ἀρκεῖ νὰ φέρῃ ἀνακούφισιν καὶ χαρὰν εἰς τὰς οἰκίας ἑκατὸν ταλαιπώρων οἰκογενειῶν.

Θέλτε ἀληθεῖς διασκεδάσεις; Κάμνετε ὅ,τι ἔχαμνεν ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἀπόστολοι αὐτοῦ, καὶ οἱ πρῶτοι χριστιανοί· κάμνετε καλὸν εἰς τοὺς ἄλλους· ἐξοδεύετε τὸν καιρὸν σας εὐεργετοῦντες τοὺς τεθλιμμένους, ἀναγινώσκοντας τὸν λό-

γον τοῦ Θεοῦ, καὶ προσευχόμενοι, ἐκτελοῦντες πιστῶς τὰ
 χρέη, τὰ ὅποια ὁ Θεὸς ἐπέβαλεν εἰς ὑμᾶς, καὶ τότε ὡς λέ-
 γει ὁ Χρυσόστομος, « Ἡ οἰκία σου ἀντὶ θεάτρου ἐκκλησία
 σοι γεννῆσεται· καὶ ὁ διάβολος δραπετεύσει, καὶ ὁ Χριστὸς
 εἰσελεύσεται, καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων χορὸς· ὅπου γὰρ ὁ Χρι-
 στὸς, ἐκεῖ καὶ οἱ Ἄγγελοι· ὅπου δὲ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἄγ-
 γελοι, ἐκεῖ καὶ ὁ οὐρανὸς, ἐκεῖ φῶς τοῦ ἡλιακοῦ τοῦτου φαι-
 δρότερον· εἰ δὲ καὶ ἐτέρων βούλει δι' αὐτῶν καρποῦσθαι
 παράκλησιν, κέλευσον, σχολὴν ἄγων, βιβλία λαβόντες τὸν
 θεῖον νόμον ἀναγινώσκειν. » (Χρυσος. Τόμ. ζ'. σελ. 503.)
 Καὶ ἐὰν εἰς τὰ τοιαῦτα δὲν δύνασθε νὰ εἰρῇτε εὐχαρί-
 στησιν καὶ ἡδονῇ, οὐδόλως εἶναι ἀκόμῃ δι' ἐσᾶς « καιρὸς
 τοῦ χορεύειν. » Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

Ο Μ Ι Λ Ι Α ΜΒ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΤΙ ΕΙΣ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ
ΠΡΕΠΕΙ ΣΕΜΝΟΤΗΣ.

Α'. Περ. α. 17.

«Καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνον-
τα κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑ-
μῶν χρόνον ἀναστράφητε.» — ἦτορ «Καὶ ἐὰν ἐπικαλῇ-
σθε Πατέρα τὸν κρίνοντα ἀπροσωπολήπτως κατὰ τὸ ἔργον
ἐκάστου, διάγετε μετὰ φόβου τὸν καιρὸν τῆς παροικίας
σας.»

Τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ παριστάνονται ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ
ὡς ξένοι καὶ πάροικοι ἐπὶ τῆς γῆς. Λέγει ὁ Δαβίδ· «Πάροι-
κος εἶμαι παρὰ σοὶ καὶ παρεπίδημος, καθὼς πάντες οἱ πα-
τέρες μου.» (Ψαλ λθ'. 12.)

Καὶ πάλιν· «Εἴμεθα ξένοι ἐνώπιόν σου, καὶ πάροικοι
καθὼς πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν· αἱ ἡμέραι ἡμῶν ἐπὶ τῆς
γῆς εἶναι ὡς σκιά καὶ μονιμότης δὲν ὑπάρχει.» (Α'. Χρον.
κθ'. 15) Λέγει καὶ ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστο-
λῇ· «Οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλ-

λουσαν ἐπιζητοῦμεν.» (Ἐβρ. ιγ'. 14.) Καὶ ὁμιλῶν περὶ τῶν πάλαι ἀγίων λέγει· «Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαθόντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτάς ἰδόντες, καὶ πεισθέντες, καὶ ἀσπασάμενοι καὶ ὁμολογήσαντες· ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς· οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν.» (Ἐβρ. ιδ'. 13—14.) Ὁ δὲ Πέτρος λέγει· «Ἀγαπητοὶ παρακαλῶ, ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους, ἀπέχεσθε τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς.» (Α'. Πέτρ. β'. 11.) Ἐκ τούτων καταλαμβάνομεν ὅτι ὁ χρόνος τῆς παροικίας μας εἶναι ὁ χρόνος ἡ δὲ καιρὸς τοῦ βίου μας ἐπὶ τῆς γῆς.

Τὸν χρόνον τοῦτον λοιπὸν ὁ ἀπόστολος Πέτρος παραγγέλλει εἰς τοὺς χριστιανούς, νὰ διάγωσιν ἐν φόβῳ· «Ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε.» διαίτετε δηλαδὴ, ἡ περάσατε. Καὶ τοῦτο παραγγέλλει καθ' ὑπόθεσιν ὅτι προσεύχονται πρὸς τὸν Θεὸν ὡς πατέρας· «εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωλήπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἑκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε.»

Ὁ Θεὸς κατὰ τινὰ σημασίαν, εἶναι ὁ πατὴρ ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὡς λέγεται ἐν τῇ γενεαλογίᾳ τοῦ Χριστοῦ, «τοῦ Ἀδάμ» τοῦ Θεοῦ. (Λουκ. γ'. 38.) Καὶ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀνέφερεν ὡς ἀληθὲς τὸ ῥητόν τινων ποιητῶν, «τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.» (Πρὸς. ιζ'. 28.) Ὁ Θεὸς δύναται νὰ ὀνομάζεται πατὴρ τῶν πάντων· διότι ἔπλασεν αὐτοὺς, διατηρεῖ αὐτοὺς, δεσπύει πρὸς πάντας φιλόστοργον καὶ πατρικὴν φροντίδα καὶ ἐπιστάσιαν· διότι διὰ τῆς προνοίας αὐτοῦ, προτρέπει, νοουθετεῖ καὶ παιδεύει πάντας ὡς πατὴρ τὰ τέκνα.

Κατ' ἰδιαιτέραν δὲ σημασίαν ὀνομάζεται πατὴρ τῶν ἀληθινῶν χριστιανῶν ὡς ἀναγεγεννημένων ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, ὡς λέγει ὁ Πέτρος ἐν τῷ κεφαλαίῳ, ἐκ τῆ δοποῖς ἐλάβομεν τὸ ῥητόν μας· «Εὐλογητὸς ὁ Θεός, . . . ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζωσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτον καὶ ἀμίαντον, καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ἡμᾶς, τοὺς ἐν δυνάμει Θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοιμὴν ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ . . . ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σποράς φθαρτῆς, ἀλλὰ ἀφθάρτου διὰ λόγου ζωontos Θεοῦ καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα.» (Α'. Πέτρ. α'. 1, 3, 4, 5, καὶ 23.)

Αὕτη ἡ πνευματικὴ γέννησις διὰ τῆς ἐπιβροχῆς καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὴν ψυχὴν, εἶναι ἐκείνη ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀναφερομένη, ὅτε εἶπε πρὸς τὸν Νικόδημον· «Ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.» (Ἰωαν. γ'. 3.) Καὶ τὴν αὐτὴν ἀναφέρει ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ λέγων· «Ὅτι δὲ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεός τὸ πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κρίζον, Ἄβδᾶ, ὁ Πατήρ· ὥστε οὐκέτι εἰ δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος Θεοῦ διὰ Χριστοῦ.» (Γαλατ. δ'. 6—7.) Οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ· «Ὅσοι γὰρ πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ . . . εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι, κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ.» (Ῥωμ. ἡ. 14—17.) Καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, ὅταν προσεύχωνται νὰ λέγωσι· «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.» (Λουκ. ια'. 2.) Ἐκ τούτων δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν τὴν δύναμιν τῆς

ματίζοντας. » (Ἐδρ. ζ'. 4—6.) Ὁ ὑπερήφανος δυσκόλως γίνεταί ταπεινός· καὶ ὁ φιλάργυρος μεταδοτικὸς, καὶ ὁ συνειθισμένος ἐν νεότητι καὶ ἀκατήφειδος, ἢ νὰ προσκυνῇ εἰδωλὰ δυσκόλως· θέλει λέγει πάντοτε τὴν ἀλήθειαν εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις καὶ προσκυνεῖ τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι πνεῦμα, ἐν πνεύματι καὶ ἐν ἀληθείᾳ κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Λέγει ἡ Γραφή· « Δύναται ὁ Αἰθίοψ ν' ἀλλάξῃ τὸ δέρμα αὐτοῦ, ἢ ἡ πάρδαλις τὰ ποικιλήματα αὐτῆς; τότε δύνασθε καὶ σεῖς νὰ κάμητε καλόν, οἱ μαθόντες τὸ κακόν. » (Ἱερ. ιγ'. 23.) Καὶ ὁ συνειθισμένος εἰς τὸ κακὸν ἂν καὶ μετανεννοημένος, νὰ μὴ φοβῇται;

Ἐὰν εἴμεθα χριστιανοὶ πρέπει νὰ διάγωμεν τὴν καιρὸν τῆς παροικίας ἡμῶν ἐν φόβῳ, διότι ἔχομεν νοερὸν καὶ πολὺ πανοῦργον ἐχθρὸν, ὅστις ἔχει εἰσόδον εἰς τὰ πνεύματά μας, καὶ ἀενάως προσπαθεῖ διὰ διαφόρων πειρασμῶν νὰ μᾶς σύρῃ εἰς ἁμαρτίαν, καὶ οὕτω νὰ μᾶς καταστρέψῃ σῶμά τε καὶ ψυχὴν εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Λέγει ὁ Ἀπόστολος Πέτρος· « Νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς Λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπλή. » (Α'. Πέτρ. έ. 8.) Ὁ δὲ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολῇ λέγει· « Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου· ὅτι οὐκ ἔσιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτεις τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις· διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῇτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ. καὶ ἀπαντα κατεργασάμενοι στῆναι διὰ πάσης προ-

σευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι.» (Ἐφεσ. ζ'. 11—18.)

Ἐν μέσῳ τοσοῦτων δοκιμῶν, τοσοῦτων πειρασμῶν, τοσοῦτων ἀγώνων, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, κατὰ τῶν ἐπιθυμιῶν, κατὰ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, καὶ κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ πάντων τῶν λεγεόνων αὐτοῦ, τῶν πεπρωκότων ἀγγέλων, δὲν ὑπάρχει αἰτία φόβου μήπως χάσωμεν τὸ θάρρος μας, μήπως ὀλιγοψυχήσωμεν καὶ τέλος πάντων πέσωμεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχθρῶν, καὶ χάσωμεν τὸ βραβεῖον, τὸν στέφανον, τὴν κληρονομίαν, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν; Ἐν τῷ κόσμῳ οὖτοι τόσοι ὑπάρχουσιν ἡπατημένοι, νομίζοντες ὅτι εἶναι χριστιανοὶ μὴ ὄντες τοιοῦτοι, δὲν εἶναι φόβος μήπως ἀπατώμεθα καὶ ἡμεῖς; δοκοῦντες ὅτι εἴμεθα τι, μηδὲν ὄντες; (Γαλατ. ζ'. 3) καὶ οὕτως ἀποδληθῶμεν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως; Λέγει ὁ Χριστὸς, ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, πολλοὶ θέλουσιν εἰπεῖ πρὸς αὐτόν· «Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν;» πρὸς τοὺς οὗτους θέλει ὁμολογήσει, «ὅτι οὐδέποτε ἔργων ὑμᾶς ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.» (Ματ. ζ'. 22—23.) Εἴμεθα βεβαπτισμένοι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὀνομαζόμεθα χριστιανοί· μεταλαμβάνομεν τοῦ δεῖπνου τοῦ Κυρίου· πιστεύομεν τινὰ δόγματα, τὰ ὅποια ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ἐν γένει δέχονται ὡς ὀρθά· καὶ ἐνταυτῷ διάγομεν τὸν καιρὸν τῆς παροιχίας ἡμῶν ἐν κυρότητι καὶ γέλῳτι, καὶ ἁμαρτίᾳ, ζῶντες ὡς ὁ κόσμος ζῇ, ἀγαπῶντες τὰ τοῦ κόσμου, ἀμελοῦντες τὴν ἀνάγκησιν καὶ μελέτην τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐδέποτε

ἐκ καρδίας προσευχόμενοι ἔκτος ἐὰν συμβῇ νόσος, ἢ σεισμός, ἢ τρικυμία, ἢ ἄλλο τι φοβερόν, καὶ τότε προσκαίρως μόνον! καὶ δὲν ἔχομεν αἰτίαν φόβου μήπως ἀπολεσθῶμεν, ὥς ἀναριθμητοὶ ἄλλοι ἀναμφιδόλως ἀπωλέσθησαν; Ἡ δὲ δὸς πρὸς τὴν ἀπώλειαν εἶναι εὐρύχωρος, καὶ μυριάδες περιπατοῦσιν ὁμοῦ ἐν αὐτῇ, ἐν ᾗ ἡ πρὸς τὴν ζωὴν εἶναι στενὴ, καὶ ὀλίγοι εὐρίσκουσιν αὐτήν. Καὶ ἐὰν χάσωμεν τὸν οὐρανόν, χάνομεν τὸ πᾶν καὶ δὲν εἶναι αἰτία φόβου; Τὸ ζῆν εἶναι πράγμα σπουδαῖον καὶ τὸ ἀποθανεῖν εἶναι σπουδαῖον, καὶ ὁ θάνατος εἶναι πάντοτε πλησίον· καὶ τὸ φανερωθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ διὰ τὸ νὰ δικασθῶμεν, καὶ νὰ λάβωμεν κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, εἶναι σπουδαϊότατον καὶ πῶς δυνάμεθα νὰ διαγῶμεν τὸν καιρὸν τῆς παροικίας ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐν κορυφότητι καὶ οὐχὶ ἐν φόβῳ; Λέγομεν ὅτι πιστεύομεν ὅτι εἴμεθα φύσει ἁμαρτωλοὶ, καὶ ὑπὸ τὴν κατάραν τοῦ νόμου, ἔκθετοι εἰς τὴν αἰώνιον τιμωρίαν, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ὅτι μᾶς καλεῖ εἰς μετάνοιαν καὶ σεμνὸν βίον· ὅτι θέλει ἐλθεῖ διὰ τὸ νὰ κρίνει ζῶντας καὶ νεκρούς· ἐπικαλούμεθα αὐτὸν ὡς Σωτῆρα, καὶ τὸν Θεὸν ὡς πατέρα· καὶ δὲν πρέπει νὰ διάγῳμεν τὸν καιρὸν τῆς παροικίας ἡμῶν ἐν φόβῳ; Πόσον διακρορετικὴν δοξασίαν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἔχουσι πολλοὶ χριστιανοὶ σήμερον, ἀπ' ὅ,τι εἶχεν ὁ Πέτρος! Στοχάζονται ὅτι πρέπει νὰ διάγῳμεν τὸν καιρὸν τῆς παροικίας ἡμῶν οὐχὶ μετὰ φόβου, ἀλλὰ μετὰ κορυφότητος, μετὰ γέλωτος, μετὰ διασκέδασις ἐν θεάτροις, καὶ χοροῖς καὶ εὐωχίαις καὶ κραιπάλαις ὡς οἱ Ἰσραηλῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ καθὼς γέγραπται· «Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.» (Α'. Κοριθ. ι. 7 καὶ Ἀριθ. λδ'. 6.) Ὡς τινες ἐν καρπῷ τοῦ

προφῆτου Ἡσαΐα περὶ τῶν ὑπολίων λέγει ὁ Θεός· «Ὁὐαὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐξεγειρόμενοι τὸ πρῶτ' ζητοῦσι σίκερα, οἵτινες ἐξακολουθοῦσι μέχρι τῆς ἐσπέρας ἕως οὗ ἐξάψῃ ὁ οἶνος αὐτοῦς, καὶ ἡ κιθάρα καὶ ἡ λύρα, τὸ τύμπανον καὶ ὁ αὐλός, καὶ ὁ οἶνος εἶναι ἐν τοῖς συμποσίοις αὐτῶν· ἀλλὰ δὲν παρατηροῦσι τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου, καὶ δὲν θεωροῦσι τὴν ἐνέργειαν τῶν χειρῶν αὐτοῦ. » (Ἡσαΐ. ἐ. 11—12.) Ἡ ὡς οἱ ἄσεβεῖς περὶ τῶν ὑπολίων λέγει ὁ Ἰωδ· «Τὰ παιδία αὐτῶν σκιρτῶσι (χορεύουσι) λαμβάνουσι τὸ τύμπανον καὶ τὴν κιθάραν, καὶ εὐφραίνονται εἰς τὸν ἥχον τοῦ ὀργάνου· διαχρῶσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς. . . . καὶ λέγουσι πρὸς τὸν Θεόν, ἀπομακρύνθητι ἀπ' ἡμῶν, διότι δὲν ἐβλομεν νὰ γνωρίσωμεν τὰς ἐδόξας σου. » (Ἰωδ. κἀ. 11—14.) Δὲν εἶναι σήμερον πολλοὶ ὀνομαζόμενοι χριστιανοί, οἵτινες μακαρίζουσι τοὺς ἄσεβεῖς πλουσίους, καὶ τοὺς ὑπερηφάνους, καὶ τοὺς εὐωχοῦντας καὶ ἀσπαστεύοντας, καὶ καταφρονεῖσι τοὺς πενθοῦντας ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ παραξενεύονται, ὡς λέγει ὁ Πέτρος, ὅτι οἱ ἄλλοι δὲν συντρέχουσι μετ' αὐτῶν «εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτείας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες; » (Α'. Πέτρ. δ'. 4.) Ὁ Χριστὸς λέγει· «Μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν· ὅτι γελάσετε. » Καὶ· «Ὁὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν· ὅτι πενθήσετε καὶ κλάψετε. » (Λυκ. ζ'. 21—25) Ἄλλὰ πολλοὶ σημερινοὶ λεγόμενοι ὑπακοὴ τοῦ Χριστοῦ, λέγουσι ὅλον τὸ ἐναντίον· (ἐὰν δυνώμεθα νὰ κρίνωμεν ἐκ τῆς διαγωγῆς αὐτῶν) μακαρίζουσι μᾶλλον τὰς γελῶντας παρὰ τοὺς διάγοντας τὸν καιρὸν τῆς παροικίας αὐτῶν ἐν φόβῳ. Δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡμεῖς, ἡ τουλάχιστον τινὲς ἐξ ὑμῶν, δὲν ζῶμεν παντάπασι ὡς πρέπει εἰς χριστιανούς; καὶ καθὼς παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστός; Δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι δὲν πιστεύομεν καὶ ὅτι πρέ-

πεινὰ ζῶμεν καθὼς μᾶς διδάσκει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ; καὶ
 διὰ τί εἴμεθα φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι; Τί βλέπομεν
 πανταχόθεν ~~καὶ πανταχοῦ~~ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν, εἰμὴ
 κηρύττειν, γέλωτα, εὐωχίαν, καὶ τὰ παρόμοια, καὶ ἔχει τὸν
 φόβον τοῦ Κυρίου. Ὁ δὲ καιρὸς τῆς παροικίας ἡμῶν εἶναι
 μικρὸς. Ταχέως θέλει ἔλθῃ ὁ θάνατος, καὶ τότε ὅλοι οἱ
 ζῶντες τῶρα ἐν ἀμελείᾳ τῆς ψυχῆς, ὅλοι οἱ δαπανῶντες
 τὸν πολυτίμον καιρὸν αὐτῶν ἐν εὐωχαῖς καὶ ἡδοναῖς τῆ
 κόσμου, καὶ οὐχὶ ἐν φόβῳ τοῦ Κυρίου, θέλουσιν ἔχει φό-
 βον μέγαν, καὶ ἀπερίγραπτος φόβος θέλει κατέχει αὐτοὺς
 ὅταν ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ,
 ἵνα κριθῶσι καὶ λάθωσι κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον!

Ἀκούσατε λοιπὸν πάλιν τὴν παραγγελίαν καὶ προτρο-
 πὴν τὴν ἀναγκαίαν διὰ πάντα χριστιανῶν, ὅστις ἔχει τὴν
 ἐλπίδα αὐτοῦ εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ζῇ κατὰ τὸ
 Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

« Καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπικήτως
 κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροι-
 κίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε. » Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΓ'

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΙ ΠΡΩΤΟΝ ΖΗΤΗΤΕΟΝ.

Ματθ. ζ'. 33.

«Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.»

Ἀπὸ τοῦ, «ταῦτα πάντα» πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, ἥτοι τὸ φαγητὸν, τὸ ποτὸν, καὶ τὴν ἐνδυμασίαν. Τοῦτο εἶναι φανερὸν ἀφ' οἷοι εἶπεν ὁ Χριστὸς προηγουμένως. «Μὴ μεριμνήσητε λέγοντες· τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα; (δηλαδὴ τί νὰ ἐνδύωμεν;) πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ. Οἷδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήσετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα, «δηλαδὴ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, «προστεθήσεται ὑμῖν,» θέλει σαῶς προσεῖπῃ.

Ὁ ἄνθρωπος συνιστάμενος ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, ἔχει ἀνάγκας πνευματικὰς καὶ σωματικὰς· καὶ καθὼς ἐτέθη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ διὰ τινος καιρὸν, ἔπειτα δὲ θέλει μετατεθῆ εἰς ἄλλον, ἔχει ἀνάγκας προκαίρους καὶ αἰωνίους, ἥτοι διὰ τὴν αἰωνιότητα. Πρέπει νὰ ὁώσωμεν λοιπὸν τὴν

ἁρμοδίαν προσοχὴν καὶ εἰς τὰς δύο Ὁ Θεὸς μᾶς ἐπλασε
 τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἔχομεν ἀνάγκην τροφῆς καὶ ἐνδυ-
 μασίας καὶ τινος εἴδους κατοικίας ἐνῷ εἴμεθα εἰς τὸ σῶμα
 καὶ διὰ τὴν θεραπείαν τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐπέβαλεν
 ἐφ' ἡμᾶς τὸ χρέος τοῦ νὰ ἐργαζώμεθα ἕξ ἡμέρας τῆς ἐβ-
 δομάδος. Καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐδίδασκε τοὺς μαθητὰς αὐ-
 τοῦ, ὅταν προσεύχωνται νὰ λέγωσι· «Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν
 ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.» Τὸ νὰ ζητῶμεν ταῦτα πάν-
 τα, λοιπὸν, τὰ ἀναγκαῖα, δὲν εἶναι κακόν, ἀλλὰ καθήκον
 ἱερὸν, καὶ σύμφωνον πρὸς τὴν ἀληθινὴν εὐσέβειαν. Κατὰ
 δυστυχίαν ὁμως οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι περιορίζονται
 εἰς τοῦτο, καὶ ἀμελοῦσι τὴν ψυχὴν καὶ τὰ τῆς αἰωνίου
 ζωῆς. Ὅλοι αἱ προσπᾶθῃαι αὐτῶν εἶναι πρὸς ἀπόκτησιν
 τῶν τοῦ κόσμου, τῶν τῆς προσκαίρου ζωῆς ταύτης. Ὅλη
 ἡ φροντίς αὐτῶν εἶναι περὶ φαγητοῦ καὶ ποτοῦ καὶ ἐνδυ-
 μασίας· οὐχὶ μόνον περὶ τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὸ ζῆν,
 ἀλλὰ καὶ θησαυρίζουσιν ὑπερβολικῶς θησαυροὺς χρυσοῦ
 καὶ ἀργύρου, καὶ λαμπρῶν ἐνδυμάτων, ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ
 νὰ εὐχαριστῶσι τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν, καὶ νὰ θεωρῶν-
 ται ὑπὸ τῶν ἄλλων ὡς πλούσιοι. Τοιοῦτοι ἦσαν ἐκεῖνοι,
 πρὸς τοὺς ἐπολέους εἶπεν Ἰάκωβος ὁ ἀπόστολος· «Ἄγε νῦν
 οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλοφύροντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις
 ὁμῶν ταῖς ἐπερχομέναις· ὁ πλοῦτος ὁμῶν σέσηπε καὶ τὰ
 ἱμάτια ὁμῶν σητέδρωτα (σκωληκόδρωτα) γέγονεν· ὁ χρυ-
 σὸς καὶ ὁ ἄργυρος κατίεται, (ἐσχωρίασε,) καὶ ὁ ἰὸς (ἡ σκω-
 ρία) αὐτῶν εἰς μαρτυρίαν ὁμῶν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς
 σάρκας ὁμῶν ὡς πῦρ· ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέ-
 ραις.» (Ἰάκωβ. ε. 1—3.) Καὶ διὰ νὰ θησαυρίσωσιν ἀ-
 φθόνως τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον καὶ τὴν λαμπρὰν καὶ
 περιττὴν ἐνδυμασίαν, ἐπλεονέκτουν, ἡδίκηουν, καὶ κατε-

δυναστευον τοὺς πτωχοὺς· «Ἰδοὺ.» λέγει δ' Ἰάκωβος, «ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμνησάντων τὰς χώρας ὑμῶν (θερισάντων τοὺς ἀγροὺς ὑμῶν) ἀπεστερημένος ἀφ' ἡμῶν, κρᾶζει καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαβαώθ εἰσεληλύθασιν· ἐτροφίστατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε· ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. Κατεδικάσατε, ἐφρονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν.» (Ἰάκωβος ἐ. 4 — 6.) Καὶ πρὸς τοιοῦτους ἐστάλη ὁ λόγος τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου Ἠσαΐου· «Θυαὶ εἰς ἐκείνης, οὔτινες ἐνόηουσιν οἶκίαν μὲ οἶκίαν, καὶ συνάπτουσιν ἀγρὸν μὲ ἀγρὸν, ἕως οὗ μὴ μένῃ τόπος, διὰ νὰ κατοικῶσι μέναι ἐν τῷ μέσῳ τῆς γῆς.» (Ἠσαΐ. ἐ. 8.) Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐπιθυμία τῆς θησαυρίζειν ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι τόσον κοινὴ, καὶ διὰ τοῦτο μεριμνῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει, οὐχὶ διὰ τὰ ἀνὰ γκαῖα πρὸς τὸ ζῆν. ἀλλὰ διὰ τὰ περιττά, εἶπεν ὁ Σωτὴρ· «Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ βρώσις (σκόληξ καὶ σκωρία) ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπτει διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπτει οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.» (Ματθ. ζ'. 19 — 21.) «Μὴ οὖν μεριμνήσητε.» Προσθέτει δὲ, ὅτι εἶναι ἀδύνατον διὰ τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἐποίου θλητῆς φροντίς εἶναι διὰ τὰ τοῦ κόσμου, νὰ δουλεύῃ τὸν Θεὸν καθὼς πρέπει. «Οὐδαίς,» λέγει, «δύναται δυοὶ κυρίως διελθεῖν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει ἢ ἐνὸς ἀντιθέεται, (δηλαδὴ εἰς τὸν ἕνα θέλει προσκολληθῆ) καὶ τοῦ ἑτέρου καταρροήσῃ· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυ-

χῆ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν,
 τί ἐνδύσθηθε. » (Ματθ. ζ'. 24—25.) Δὲν ἀπαγορεύει τὴν
 ἀναγκαίαν φροντίδα διὰ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν· δὲν μᾶς
 διδάσκει νὰ εἴμεθα ὀκνηροί. Τὸ ἐναντίον μᾶς προστάττει
 νὰ ἐργαζώμεθα εἰς ἡμέρας, καὶ νὰ προνοῶμεν τῶν οἰκείων
 ἡμῶν. Λέγει ὁ Παῦλος· «Ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω
 μᾶλλον δὲ κοπιᾷτω ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσίν,
 ἵνα ἔχη μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι.» (Εφ. δ'. 28.)
 Καὶ πάλιν· «Ἀκούομεν γάρ τινες περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν,
 ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους·
 ταῖς δὲ ταυτοῖς παραγγέλλομεν καὶ παραινοῦμεν διὰ
 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐρ-
 γαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν.» (Β'. Θεσσαλ. γ'.
 11—12.) Καί· «Εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰ-
 κείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἔρρηγται, καὶ ἔστιν ἀπίστου
 χείρων.» (Α' Τιμοθ. ε'. 8.) Ἄλλ' ἐνῷ ἐργάζονται οἱ χρε-
 στιανοί, καὶ κοπιᾶζουσι διὰ νὰ ἀποκτώσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν
 ἀναγκαῖα, κατὰ τὴν οἰκονομίαν καὶ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, δὲν
 πρέπει νὰ μεριμνῶσιν, οὐδὲ ὡς πρὸς τὰ ἀπολύτως ἀ-
 ναγκαῖα· ἀλλὰ νὰ ἐνθυμῶνται ὅτι εἶναι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ
 Θεοῦ, τοῦ πλάστου αὐτῶν, ὅστις γνωρίζει ὅτι ἔχουσιν ἀ-
 νάγκην τούτων πάντων, καὶ ὅστις εἶπεν· «Οὐ μὴ σε ἀνῶ,
 ὡδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω.» (Ἑβρ. γ'. 5.) Καί· «Πᾶσαν
 τὴν μέριμναν ὑμῶν ἀπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέ-
 λει περὶ ὑμῶν.» (Α' Πέτρ. ε'. 7.) Δηλαδὴ ἐργαζόμενοι
 καθὼς πρέπει, δὲν πρέπει νὰ φοβώμεθα, ἀλλὰ νὰ ἐμπι-
 στευώμεθα εἰς αὐτόν τὸν οὐράνιον Πατέρα, ὅστις τρέφει
 τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐνδύει τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ,
 μὲ ὠραιότητα, τὴν ἀποίαν οὐδὲ ἡ ἐνδυμασία τοῦ Σαλα-
 μῶντος ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ οὐδέποτε εἶχε, καὶ ὅστις

δὲν θέλει ἀφήσει τὰ τέκνα αὐτοῦ νὰ στερωῶνται οὐδενός ἀληθινοῦ ἀγαθοῦ. Πρέπει δὲ νὰ ἐνθυμῶνται προτρέτι, οἱ ἔχουσι ψυχὰς, αἵτινες εἶναι τιμωτέραι τῆς τροφῆς ὅσον εἶναι τὸ σῶμα τιμωτέρον τῆς ἐνδυμάσεως. «Οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;» (Ματθ. ζ'. 23.) Καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχη τὴν καρδίαν αὐτοῦ προσηλωμένην εἰς τὰ τοῦ κόσμου, καὶ ὅλη ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ εἶναι νὰ ἀποκτήσῃ χρήματα καὶ ἐνδύματα, κινδυνεύει νὰ ἀμελήῃ ὅλως τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ τὰ τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ὁ τοιοῦτος πολλάκις, ἵνα θησαυρίσῃ, πίπτει εἰς μεγάλας ἀμαρτίας, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· «Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμόν, καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτης καὶ βλαβερὰς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὀλεθρον καὶ ἀπώλειαν· ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς.» (Α'. Τιμοθ. ζ'. 9—10.) Ὁ τοιοῦτος διὰ νὰ θυσιαρίσῃ, ἀδικεῖ τοὺς ἄλλους, καταπιέζει τοὺς ἄλλους, ἀπατᾷ, ψεύδεται, κλέπτει, ληστεύει, πειρατεύει, ἀρπάζει, σκοτώνει. γίνεσθαι προδότης τῆς πατρίδος, καὶ ὡς ὁ Ἰούδας πωλεῖ τὸν αὐθέντην αὐτοῦ, τὸν Κύριον Ἰησοῦν, καὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ διὰ τριᾶκοντα ἀργύρου! Διὰ νὰ θησαυρίσῃ μέχεται, πωλεῖ, ἐρημώνει χώρας, κατασταίνει χήρας καὶ ὀρφανὰ μυριάδας ἀθώων ἀνθρώπων, καὶ καταστρέφει ὁλόκληρα ἔθνη. Ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ γίνεσθαι πονηρὸς δι' ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, οὔτε διὰ τὰ στενοχωρίας καὶ βολὰς τῶν πτωχῶν μέλει αὐτῷ. οὔτε διὰ τὰ δάκρυα τῶν χηρῶν καὶ τῶν ὀρφανῶν! «Ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ᾗ ὅλον τὸ σῶμά σκοτεινὸν ἔσται.» (Ματθ. ζ'. 23.) Ὁ τοιοῦτος γίνεσθαι ὡς οἱ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τῶν

ἡμερῶν τοῦ προφήτου Ἀμώς· «Οἱ βοροῦντες τοὺς πένη-
 τας, καὶ οἱ ἀφαιρίζοντες τοὺς πτωχοὺς τοῦ τόπου, λέγοντες,
 πότε θέλει παρῆλθῃ ὁ μῆν διὰ νὰ πωλήσωμεν γεννήματα;
 καὶ τὸ σάββατον, διὰ νὰ ἀνοίξωμεν σῖτον, σμικρύνοντες τὸ
 ἔργον, καὶ μεγαλύνοντες τὸν σίκλον, καὶ νοθεύοντες τὰ ζύ-
 για τῆς ἀπάτης; διὰ νὰ ἀγοράσωμεν τοὺς πτωχοὺς μὲ
 ἀργύριον, καὶ τὸν πένητα διὰ ζευγὸς ὑποδημάτων, καὶ νὰ
 πωλήσωμεν τὰ σκύδαλα τοῦ σίτου;» (Ἀμώς. ἡ. 4—6)
 δηλαδή· ἀπατᾷ τὸν πλησίον αὐτοῦ εἰς ζύγια καὶ μέτρα,
 εἰς ποσότητα καὶ ποιότητα, διὰ νὰ κερδίῃ καὶ θησαυ-
 ρίζῃ· ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ εἶναι πονηρὸς, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ
 εἶναι σκοτεινὴ, καὶ ὡς πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν ἄλλων
 εἶναι τυφλὸς, τυφλὸς δὲ ὡς πρὸς τὰ συμφέροντα ἑαυτοῦ
 ὡς πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν· ὡς πρὸς τὸν κόσμον
 τοῦτον, καὶ τὸν ἄλλον, διότι χωρὶς τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ
 δὲν δυνάμεθα νὰ κερδήσωμέν τι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.
 «Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν,» λέγει ὁ Χριστὸς, «μεριμνῶν δύνανται
 προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; εἰ οὖν οὔτε
 ἐλάχιζον δύνασθῃς, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾷς;» (Λυκ.
 ιθ'. 25—26.) Μεριμνῶντες δὲν δυνάμεθα νὰ παρεκτείν-
 ωμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν οὐδὲ μίαν ὥραν· καὶ μεριμνῶντες
 δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποκτήσωμεν πλοῦτον καὶ τιμὴν ἄνευ
 τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εὐλογίας αὐτοῦ· «Καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ
 δόξα παρὰ σοῦ ἔρχονται,» λέγει ὁ Δαβὶδ, «καὶ σὺ δεσπό-
 ζεις τῶν ἀπάντων καὶ εἰς τὴν χειρὰ σου εἶναι ἡ ἰσχὺς καὶ
 ἡ δύναμις· καὶ εἰς τὴν χειρὰ σου νὰ μεγαλύνῃς καὶ νὰ ἰ-
 σχυροποιῇς τὰ πάντα. (Α΄ Χρονικ. ιθ'. 12.) Οὕτως εἶπεν
 ἡ Ἄννα, ἡ μήτηρ τοῦ προφήτου Σαμουὴλ· «Ὁ Κύριος
 πτωχίζει καὶ πλουτίζει, ταπεινώνει, καὶ ὑψώνει· ἀνεγείρει
 τὸν πένητα ἀπὸ τοῦ χώματος καὶ ἀνυψώνει τὸν πτωχόν

ἀπὸ τῆς κοπρίας διὰ νὰ καθίσῃ αὐτοὺς μεταξὺ τῶν ἀρχόντων καὶ νὰ κάμῃ αὐτοὺς νὰ κληρονομήσωσι θρόνον δόξης· διότι τοῦ Κυρίου εἶναι οἱ στύλοι τῆς γῆς, καὶ ἔστησε τὴν οἰκουμένην ἐπ' αὐτούς.» (Α΄. Σαμ. β'. 7—8.) Οὕτω καὶ ἡ Μαρία ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ «Καθεῖλε δυνάσας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς· πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξεπέστειλε κενούς.» (Λουκ. α'. 52—53.) Ὁ ἐνδύων τὰ βόδια τοῦ κήπου καὶ τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ μὲ ὑπερβολικὴν ὡραιότητα, καὶ τρέφων τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, τρέφει καὶ ἐνδύνει ἡμᾶς καὶ οὐχὶ ἡμεῖς ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τῶν ἡμετέρων μεριμνῶν καὶ οἱ ζητοῦντες τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, δὲν πρέπει νὰ φοδῶνται καὶ μεριμνῶσι περὶ τῆς τροφῆς καὶ τῆς ἐνδυμασίας, διότι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὑπεσχέθη, λέγων ὅτι «ταῦτα πάντα θέλουσι προστεθῆ εἰς αὐτούς.» καὶ ἡ μέριμνα τὴν ὁποῖαν ἔχουσι τινες ἐνίοτε δεικνύει ὅτι δὲν ἔχουσι τὴν ἀναγκαιοῦσαν πίστιν· ὅτι εἶναι ὀλιγόπιστοι. Καὶ τοῦτο φανερόν· ὁ Χριστὸς λέγων· «Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίθρον βαλλόμενον ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιένυσιν (οὕτως ἐνδύει,) οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; Μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες· τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἷδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.»

Ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἀπαγορεύει τὴν ὀκνηρίαν· ἢτοι ἀεργίαν· ἀπαγορεύει τὴν ματαίαν δαπάνην τοῦ καιροῦ εἰς οἰνοποσίαν, ἄσεμνα τραγούδια, εἰς μωρολογίαν καὶ γελοιοποιίαν, καὶ ματαίας διασκεδάσεις. Ἡ δικαιοσύνη τοῦ

Θεοῦ καταδικάζει τοὺς μὴ ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους, τοὺς περιμένοντας νὰ ζῶσιν ἀπὸ τὸν ἰδρωτὰ τῶν ἄλλων· ~~ἰσραηλῆται~~ θεωρούμενοι ὑπὸ πολλῶν ὡς εὐσεβεῖς καὶ λατρεύται τοῦ Θεοῦ· διότι λέγει ἡ Γραφή· «Εἴτις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω.» (Β΄. Θεσσαλ. γ΄. 10.) Ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἀπαιτεῖ νὰ ἀναπαυώμεθα τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου· καὶ οὐδεὶς οὐδέποτε ὤφεται παραβαίνων τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ζητῶν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα τὴν ἡμέραν ταύτην τοῦ Κυρίου, καὶ ἀμελῶν τὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Τινὲς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐξῆλθον τὴν ἐδδόμην ἡμέραν ζητοῦντες τὸ μάννα καὶ δὲν εὔρον. Τὸ αὐτὸ πάσχει πολλὰκις οἱ ζητοῦντες τὰ τοῦ κόσμου, καὶ ἀμελῶντες τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ.

Τὸ πρῶτον καὶ μέγα ἀντικείμενον τῆς ζωῆς ἡμῶν, πρέπει νὰ ᾔναι νὰ ζητῶμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ· νὰ ἐτοιμαζώμεθα διὰ τὸν ἄλλον κόσμον πρὸς τὸν ὁποῖον τόσον ταχέως βαδίζωμεν· καὶ εἰς θλας τὰς σχέσεις καὶ εἰς θλας τὰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν ἄλλων πρέπει νὰ πράττωμεν συμφώνως πρὸς τὴν δικαιοσύνην, τὴν ὁποῖαν ἀπαιτεῖ ὁ Θεός· «Ἔχοντες δὲ διατριφὰς καὶ σκεπάσματα τοῦτοις ἀρκεσθῆσόμεθα» (Α΄. Τιμωθ. ζ΄. 8) κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Θεοῦ· καὶ νὰ μὴ μεριμνῶμεν, ἀλλὰ νὰ ἐνθυμώμεθα ὅ,τι εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Χριστός· «Ὁρᾶτε καὶ φυλάττεσθε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστίν· ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ.» (Λουκ. ιβ΄. 15.) Καὶ διὰ νὰ ἐντυπώσῃ τὴν ἀλήθειαν ταύτην εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκουσάντων εἶπε τὸ ἐξῆς· «Ἀνθρώπου τινὸς πλουτοῦ εὐφρόρησεν ἡ χώρα, (ὁ ἀγρός) καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· Τί

ποιήσω; ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου. Καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, ~~(ὁ δὲ ὧς χαλάσει~~ τὰς ἀποθήκας μου καὶ οἰκοδομήσω μεγαλειτέρας;) καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννηήματά μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχὴ ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ καί μενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνε. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ὑποτίμασες, τί νῦν ἔσαι; οὕτως ὁ θνηταυρίζων ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν . . . διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω· μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε· μὴ δὲ τῷ σώματι, τί ἐνδύσῃσθε. Ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. » (Λουκ. ιβ'. 15 — 23.)

Καὶ τῶρα ἃς ἐξετάσωμεν ἑαυτοὺς καὶ ἃς ἐρωτήσωμεν, τί ζητοῦμεν ἡμεῖς πρῶτον; τί ἐπιθυμεῖ ἡ καρδιά μας πρῶτον; τί εἶναι πρῶτον εἰς τοὺς συλλογισμούς ἡμῶν τὰ πρῶτ' ὅταν σηκωνώμεθα, καὶ τί τὸ ὑστερινόν ὅταν πλαγιάζωμεν; Περὶ τίνος πράγματος διμυλούμεν πρῶτον, ὅταν ἀπαντῶμεν τοὺς φίλους μας; εἰς τὴν αἰκίαν, καὶ εἰς τὴν οἶκόν; διὰ τί κοπιᾷς ὁ γεωργός, καὶ ὁ τεχνίτης καὶ ὁ στρατιώτης; καὶ διὰ τί σπουδάζει ὁ μαθητὴς, καὶ φιλονεικεῖ ὁ πολιτικός; Δὲν εἶναι διὰ τὸν κῆσμον, καὶ τὰ τοῦ κόσμου; Δὲν εἶναι τὸ κέρδος τὸ κοσμηκόν τὸ πρῶτον ἀντικείμενον τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν πάντων καὶ αὐτῶν τῶν ὁπαδῶν τοῦ Χριστοῦ; καὶ αὐτῶν τῶν ὑπηρεστήντων αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ; Τί διδάσκουσιν αἱ γυνεῖς τὰ τέκνα αὐτῶν; Δὲν εἶναι τὸ νὰ ζητῶσι πρῶτον τὰ τοῦ κόσμου; καὶ οὐχὶ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ; Δὲν μακαρίζουσι μᾶλλον τοὺς πλουσίους, ἢ καὶ ἀσεβεῖς, καὶ καταφρονοῦσι τοὺς πτωχοὺς ἢ

καὶ εὐσεβεῖς; Δὲν εἶναι ἀληθές, καὶ φανερόν ὅτι οἱ περισ-
 σότεροι Χριστιανοὶ ἀπεστάντησαν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὥς οἱ ἄλλοι
 πάντες; καὶ ὅτι ζητοῦσιν ἐνθέρμως, καὶ ὥς τὸ ἄκρον ἀγα-
 θὸν ὅ,τι ζητοῦσι πάντα τὰ ἔθνη; Δὲν εἶναι ἀληθές ὅτι
 ἀμελοῦσι παντάπασιν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἥτις εἶναι
 ἀπείρως ἀξιωτέρα καὶ πολυτιμότερα ἀπὸ ὅλης τῆς βασι-
 λείας τοῦ κόσμου τούτου μεθ' ὅλης τῆς δόξης αὐτῶν; Αἱ
 βασιλεῖαι αὗται ταράττονται, σαλεύονται, ἀφάνιζονται· ἡ
 δὲ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀσάλευτος, αἰώνιος· οἱ θησαυ-
 ροὶ τοῦ κόσμου τούτου εἶναι πρόσκαιροι, καὶ ἔχοντες αὐτῆς
 πρέπει ὀγλήγορα νὰ ἀφῆσωμεν αὐτούς· « οὐδὲν γὰρ εἰση-
 νέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον· δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυ-
 νάμεθα. » (Α'. Τιμοθ. ζ'. 7.) Οἱ δὲ ζητοῦντες πρῶτον τὴν
 βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, εἶναι εὐδαι-
 μονέστεροι καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ παρὰ τοὺς ζητοῦντας
 πρῶτον τὸν κόσμον καὶ ἀμελοῦντας τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ
 καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ· διότι ἡ ἐλπίς αὐτῶν εἶναι εἰς
 τὸν Θεόν καὶ δὲν ταράττονται ὥς οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἀπὸ
 φόβου πτωχεύσεως, φόβου μεταβολῶν, φόβου πολέμων,
 καὶ ἄλλων δυστυχιῶν, αἵτινες φέρουσι τρόμους καὶ πό-
 νους εἰς τὰς καρδίας τῶν ζητούντων πρῶτον τὰ πρόσκαιρα
 καὶ ἐπίγεια· ὥστε, ἀδελφοί, ἐὰν ἐπιθυμῇτε εὐδαιμονίαν
 ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ αἰώνιον μακαριότητα ἐν τῷ μέλ-
 λοντι, ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν
 δικαιοσύνην αὐτοῦ, ὅντες βέβαιοι, ὅτι ἐὰν οὕτω πράττητε,
 ὅλα τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν θέλουσι προστεθῇ εἰς ὑμᾶς.
 Ἀμήν.

ΟΜΙΑΙΑ ΜΔ΄.

Η ΜΕΤΑΝΟΙΑ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΑΙΤΙΑ ΧΑΡΑΣ ΕΝ Τῷ ΟΥΡΑΝῳ.

Λουκ. ιε. 10.

«Οὕτω λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.» Ἦτορ «Οὕτω σὰς λέγω, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ διὰ ἓνα ἁμαρτωλὸν μετανοοῦντα.»

Κατὰ τινὰ καιρὸν, ἐνῷ ἐδίδασκεν ὁ Ἰησοῦς, ἐπλησίαζον εἰς αὐτόν πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ διὰ νὰ ἀκούωσιν αὐτόν. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ Γραμματεῖς βλέποντες τοῦτο, ἀντὶ νὰ χαίρωσι μὲ ἐλπίδα νὰ ὠφεληθῶσιν οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῇ Χριστοῦ, ἐσκανδαλίσθησαν μᾶλλον καὶ ἐγόγγυζον λέγοντες, «ὅτι οὗτος ἁμαρτωλὸς δέχεται καὶ συντρῶγει μετ' αὐτῶν.» Ὁ δὲ Σωτὴρ ἡμῶν, διὰ νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς πόσον ἄτοπος καὶ ἀπρὲπής ἦτον ὁ γογγυσμὸς αὐτῶν, καὶ ἃν ᾔσαν ἄγιοι ὡς ἐνόμιζον ἑαυτοὺς, καὶ ἃν ᾔσαν ὅλως ἀναμάρτητοι καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας τοῦ οὐρανοῦ,

ὥς ἐπίστευσον, εἶπε πρὸς αὐτοὺς τρεῖς παραβολὰς· τὴν μὲν πρώτην ὑποθετικὴν περὶ ἀνθρώπου ἔχοντος ἑκατὸν πρόβατα, τῶν ὑπολίων ἑάν χάσῃ ἐν ἀφίνει τὰ ἄλλα, καὶ ὑπάγει ζητῶν τὸ ἀπολωλὸς. καὶ εὐρὼν αὐτὸ ἐπιστρέφει χαίρων· καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον, συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων πρὸς αὐτούς· «Συγχάρητέ μοι· ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.» Προσθέτει δέ· «Λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετονοῶν τι, ἢ ἐπὶ ἐννεμήχοντα ἐννέα δικαίους, οἵτινες οὐ χρεῖαν ἔχουσι μετανοίας.»

Τὴν δὲ δευτέραν παραβολὴν καὶ ταύτην ὑποθετικὴν περὶ τινος γυναικὸς, ἐχούσης δέκα δραχμάς, τῶν ὑπολίων ἑάν χάσῃ μίαν. «ἄπτει λύχνον, καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὕρῃ.» καὶ εὐρῶσα συγκαλεῖται τὰς φίλας, καὶ τὰς γείτονας λέγουσα· «Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμήν, ἣν ἀπώλεσα.» Προσθέτει δέ· «Οὕτω λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.»

Τὴν δὲ τρίτην περὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ, ὅστις ἀπεδῆμυσεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως· πτωχέων δὲ καὶ γινόμενος σκώτης (χοιροβοσκός) καὶ τρώγων ἀπὸ τῶν κερατίων, τῶν ἔτρωγον οἱ χοῖροι, καὶ κινδυνεύων νὰ ἀποθάνῃ ἐκ πείνης, ἐπέστρεψε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ εἶπε· «Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιός κληθῆναι υἱός σου.» τὸν ὁποῖον ὁ Πατὴρ ἐδόξε ἡ μετ' εὐσπλαγχνίας καὶ χαρᾶς κατεφίλησεν, ἐνέδυσεν αὐτὸν, καὶ δι' αὐτὸν ἔσφαξε τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν, καὶ ἐφραίνετο μέγας, διότι ὁ νεκρὸς ἀνέζησε, καὶ ὁ ἀπολωλὸς εὗρέθη.

Διὰ τῶν τριῶν παραβολῶν τούτων, ἐδίδασκεν ὁ Χριστὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ γραμματεῖς, ὅτι ὁ ἐρχομὸς τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν πρὸς αὐτὸν ἦτον αἰτία χαρᾶς, καὶ οὐχὶ μέμψεως· καὶ ὅτι ἦλθεν αὐτὸς ἐπὶ τοῦτο νὰ ζητήσῃ καὶ σῶσῃ τοὺς τοιοῦτους, τοὺς ἀπολωλότες· καὶ ὅτι ἐν τῷ οὐρανῷ μετὰ τὸ τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ γίνεται χαρὰ, ὅταν ἕνας μόνος ἁμαρτωλὸς μετανοήσῃ καὶ ἐπιστρέψῃ μετ' ἐλλίκρινου καρδίας καὶ μετ' ἀληθοῦς κατανούσεως λέγων, «Πάτερ, ἡμαρτον.»

Ἀλλὰ διὰ τί γίνεται χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι; εἰς τοῦτο ἐπικαλοῦμαι τὴν προσοχὴν ὑμῶν σήμερον δι' ὀλίγας στιγμάς.

Γίνεται χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι,

Πρῶτον μὲν, διότι ὅλα τὰ ἅγια ὄντα, φυσικῶς τῷ λόγῳ, ἐπιθυμοῦσι τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ὅλων τῶν ἀνθρώπων· Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη· καὶ τοσοῦτον ἠγάπησεν τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.» (Ἰωαν. γ'. 16.) «Ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἵνα σμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.» (Α'. Ἰωαν. δ'. 10) Λέγει ὁ Παῦλος· «Ὁ Θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ, ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι, συνεζωοποίησεν τῷ Χριστῷ.» (Ἐφεσ. β'. 4.) Ἐὰν λοιπὸν τοιαύτη ἦναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐὰν τοσοῦτον ἔχαμε διὰ νὰ σῶσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς αἰωνίου τιμωρίας, φυσικῶς τῷ λόγῳ χαίρει ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, κατὰ τὸ ῥητὸν ἐν τῇ τρίτῃ παραβολῇ· «Ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέστη, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὐρέθη.»

Παρομοίως δὲ ὅλοι ὅσοι ἀγαπῶσι τὴν ἀγιότητα, εἴτε ἄγγελοι ἐν τῷ ἔρηνῳ εἴτε ἄγγελοι ἐν τῷ κόσμῳ, συναισθάνονται λύπην βλέποντές τινα ἁμαρτάνοντα κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ οὕτω βαδίζοντα πρὸς τὴν ἀπώλειαν. Καὶ ὅλοι ὅσοι εἶναι ἀναγεγεννημένοι ἐκ τῆς Θεοῦ καὶ ἔγειναν μέτοχοι τῆς θείας φύσεως, κάμνουσι πολλάκις δεήσεις, καὶ μετὰ δακρύων ὑπὲρ τῶν ζώντων ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ προθύμως κοπιᾶζουσι ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ καὶ ἀποκαταστάσεως αὐτῶν· καὶ ὅταν μάθωσιν ὅτι ἁμαρτωλὸς τις μετενόησεν, ὅσον καὶ ἂν ᾦναι πτωχὸς καὶ ταπεινός, ἔχουσι μεγάλην χαρὰν, καὶ δοξάζουσι τὸν Θεόν, δια τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, σώζοντος αὐτόν.

Ὅρατε τὸν ἀπόστολον Παῦλον μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ. Ἀμέσως ἐξῆλθε πανταχοῦ κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐν μέσῳ πολλῶν δοκιμῶν καὶ πειρασμῶν καὶ διωγμῶν, μετὰ κινδύνου θανάτου, διότι ἐπεθύμει τὴν σωτηρίαν αὐτῶν, καὶ εἶχε μεγάλην χαρὰν, ὅτε ἔμαθεν ὅτι μετενόησέ τις καὶ ἐσώθη.

«Μάρτυς γάρ μου ἔστιν ὁ Θεός,» λέγει, «ὥς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Ἰησοῦ Χριστοῦ.» (Φιλιπ. 4. 8.) Καί· «Ἄλλ' εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν.» (Φιλιπ. 2. 17.) Καί· «Τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπίς, ἡ χαρὰ, ἡ στέφανος καυχήσεως; ἡ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρὰ.» (Α'. Θεσσαλ. 2. 19—20.) Καὶ πρὸς τοὺς Ἑφεσίους εἶπε· «Γρηγορεῖτε μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον.» (Πράξ.

κ'. 31.) Ἐάν δ Παῦλος ἦτον ἀδιάφορος ὡς πρὸς τὴν μετάνοιαν τῶν ἀμαρτωλῶν δὲν ἤθελεν ἔλθει εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ δὲν ἤθελε σταθῆ ἐπὶ ἐκείνῳ τὸν λόγον, « Ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου, » καὶ κηρύττει, ὡς ἐκήρυξεν, οἱ « ὁ θεὸς τανῶν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν, » καὶ ὅλη ἡ Ἑλλάς καὶ ὅλη ἡ Εὐρώπη καὶ ὅλη ἡ Ἀμερικὴ ἤθελον ἴσως μένει εἰς βαρβαρότητα καὶ εἰς τὸ σκότος τῆς εἰδωλοτατρίας. Ἀλλ' ὁ Παῦλος εἶχε λάβει τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ πνεῦμα τῶν ἀγγέλων, καὶ ἕνεκα τούτου διῆλθε τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Συρίαν, καὶ μικρὰν Ἀσίαν, καὶ ἦλθεν εἰς Μακεδονίαν, καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ μετέβη εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ πανταχοῦ ἐκήρυττε τὴν μετάνοιαν καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐπὶ ἀμαρτωλοῖς μετανοοῦσι.

2) Ὁ Παῦλος ἔχαιρε, καὶ ὅλοι οἱ ἀληθεῖς χριστιανοὶ χαίρουσι, καὶ οἱ ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ χαίρουσιν ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πολύτιμος, πολυτιμότερα παρ' ὅλον τὸν ὕλικόν κόσμον, καὶ διὰ τῆς μετανόας ἡ ψυχὴ σώζεται ἀπὸ τὸν αἰώνιον θάνατον καὶ ἀπολαμβάνει τὴν αἰώνιον ζωὴν· ὅσα πρότερον βυπαρὰ, ἀκάθαρτος, βδελυρὰ, διὰ τῆς μετανόας γίνεται καθαρὰ, ἁγία, ἔρασμα.

3) Διὰ τῆς μετανόας καὶ σωτηρίας ἐνὸς ἀμαρτωλοῦ φανερόνεται καὶ λάμπουσι πᾶσαι αἱ ἐνδοξαί τελειότητες τοῦ Θεοῦ, ἥτοι ἡ ἀγάπη, τὸ ἔλεος, ἡ σοφία, ἡ ἀλήθεια, ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ ἀγιότης αὐτοῦ.

Θεωροῦντες τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ κτίσει, βλέπομεν τοσαύτην σοφίαν καὶ ἀγαθότητα, ὥτε θαυμάζομεν αὐτὸν καὶ χαίρομεν. Ἀλλὰ θεωροῦντες τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ σωτη-

ρία μιᾶς φυγῆς βλέπομεν ἔτι περισσοτέραν σοφίαν καὶ ἀγαθότητα.

4) Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον ὡς ἀδελφόν, τὴν δ-
ποίαν ἔχει ὁ ἀληθὴς χριστιανός, φέρει χαρὰν ὅταν βλέπῃ
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μετανοοῦντα. Ὁ πατήρ χαίρει ὅταν
κακὸς καὶ ἄσωτος υἱὸς γίνηται καλός, καὶ οἱ ἀδελφοί, καὶ
ἀδελφαὶ καὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι, πάντες χαίρουσιν ὅταν
ὁ κακὸς μετανοήσῃ καὶ γείνη καλός· καὶ οὕτω τὰ ἅγια ὄντα
ἐν τῷ οὐρανῷ χαίρουσιν, ὅταν εἰς ἁμαρτωλὸς μετανοήσῃ
καὶ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὴν ἀγιότητα.

Τῆς χαρᾶς ταύτης δὲν μετέχουσιν οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι.
Ἐκεῖνοι λέγουσι μᾶλλον ὥς ὁ Καὶν, «Μὴ φύλαξ τῷ ἀδελ-
φοῦ μου εἶμαι ἐγώ;» Ζῶντες αὐτοὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, εὐ-
χαριστοῦνται μᾶλλον καὶ χαίρουσιν, ὅταν βλέπωσι τοὺς
ἄλλους ζώντας εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Δὲν ἀμφισβῶνται ὅτι οἱ
πεπτωκότες ἄγγελοι λυποῦνται, ὅταν μάθωσιν ὅτι εἰς
ἁμαρτωλὸς μετενόησε, διότι ἀγαπᾷ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ
ἐπιθυμοῦσι τὴν ἀπώλειαν τῶν ἁμαρτωλῶν.

Περὶ τοῦ ἄρχοντος τῶν δαιμονίων, τῶν πεπτωκόντων
ἀγγέλων, λέγει ὁ Χριστός· «Ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρ-
χῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔστηκεν.» (Ἰωαν. ἡ. 44.) Εἰ-
σῆλθεν εἰς τὴν Ἐδὲμ μὲ σκοπὸν νὰ σύρῃ τὸν ἄνθρωπον
εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οὕτω νὰ φέρῃ θάνατον καὶ ἀπώλει-
αν! Ἐπείραξε δὲ καὶ τὸν Χριστὸν μὲ τὸν αὐτὸν σκοπὸν,
ὥστε, εἰ δυνατόν, νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πᾶ-
σαν ἐλπίδα τῆς αἰωνίου ζωῆς. Διὰ τοῦτο εἰσῆλθεν εἰς τὸν
Ἰούδαν, καὶ παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ προδώσῃ τὸν Χριστόν,
καὶ τοὺς Ἰουδαίους νὰ σταυρώσωσιν αὐτόν. Δὲν ἐπέτυχεν
ὁμοίως τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Τὸ ἐναντίον δὲ, ὁ θάνατος τοῦ
Ἰησοῦ ἔγεινεν αἴτιον τῆς σωτηρίας πολλῶν. Οὐδεμίαν

χάριν ὅμως χρεωσούμεν εἰς τὸν Σατανᾶν, ἢ εἰς τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, διὰ τὴν σωτηρίαν ταύτην, διότι ὁ σκοπὸς αὐτῶν ἦτοιν ~~οὐχὶ νὰ σώσωσιν~~, ἀλλὰ νὰ καταστρέψωσιν ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Καὶ οἱ πονηροὶ ἄγγελοι καὶ οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι ἐναντιώνονται εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, εἰς τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας, καθὼς διδάσκεται ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ, διότι τὸ κήρυγμα τοῦτο εἶναι τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον διώρισεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ φέρῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Τὸ μέγα ἀντεικείμενον τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ ἦτο μετάνοια πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πίστις εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ διὰ τοῦτο ἀπῆντων ἐναντιότητα ἐκ μέρους ὅλων τῶν ἔξουσιῶν τοῦ σκότους. Καὶ ἔως τῆς σήμερον οὐδὲν εἶδος κηρύγματος τοσοῦτον δυσαρεστεῖ πονηροὺς ἀνθρώπους καὶ δαίμονας, ὅσον τὸ κήρυγμα τῆς μετανόιας. Ὅσον καιρὸν ἀφίνονται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἡσυχαι εἰς τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ὅν μάλιστα εἰς τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς δαίμονας, περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου. Τὴν στιγμήν ὅμως, καθ' ἣν ὁ Ἰεσοκῆρυξ καλεῖ τὰς ἁμαρτωλὰς εἰς μετάνοιαν, καὶ παραινεῖ αὐτὰς νὰ παραιτήσωσι τὰς σχολιάς ὁδοὺς, τὴν ἀκαθαρσίαν, τὴν ἀσωτίαν, τὴν πορνείαν, τὴν μοιχείαν, τὴν μέθην, τὴν φιλαργυρίαν, τὴν πλεονεξίαν, τὴν ἀδικίαν, τὴν ὑπερηφανίαν, τὴν ἀγάπην τοῦ κόσμου, τὰς ματαίας διακρίσεις, τὰς τῆς εἰδωλολατρίας πράξεις, καὶ προτρέπει αὐτοὺς εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ σεμνόν· εἰς τὸ νὰ φυλάττωσι τὴν ἀγίαν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, νὰ λαλῶσι τὴν ἀλήθειαν, νὰ πράττωσι δικαιοσύνην πρὸς πάντας, νὰ διάγωσι σεμνὸν βίον, τότε ἡ καρδιά αὐτῶν διεγείρεται ἐναντίον τοῦ Ἰεσοκῆρυκος, καὶ ὡς ἡ Ἡρωδιάς καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς, ἐπιθυμοῦσι νὰ ἔχωσι

τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, ἥ ὡς οἱ ἀκάθαρτοι καὶ φι-
λάργυροι Φαρισαῖοι, ζητῶσι νὰ καταστρέψωσιν αὐτόν. Τότε
ἡ κακία καὶ ἡ λύσσα τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν
δαιμονίων φανερόνεται σαφέστατα καὶ κορυφοῦνται.
«Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν,» ὁμοφώνως φωνάζουσι·
θέλει καταστρέψει τὸν ναὸν μας καὶ τὰ ἔθιμά μας, τὰ
ἑποῖα ἐλάβομεν ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν πατέρων.

Ἐκ τούτου δὲ μανθάνομεν πόσον σπουδαῖον πρᾶγμα
εἶναι ἡ μετάνοια καὶ πόσον ἀναγκαῖον εἶναι τὸ κήρυγμα
τῆς μετανόιας, ὡς τὸ μέσον τῆς σωτηρίας. Ἡ μετάνοια
εἶναι τὸ μόνον πρᾶγμα, νομίζω, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν
Θεῖαν Γραφὴν ὡς δίδον χαρὰν ἐν τῷ οὐρανῷ. Εἰς δὲ τοὺς
ἀληθεῖς ἀγίους ἐπὶ τῆς γῆς προξενεῖ μεγίστην χαρὰν.

Ἐὰν ἡδυνάμεθα νὰ καταπέσωμεν πάντας τοὺς Ἰου-
δαίους, καὶ πάντας τοὺς Μουσουλμάνους, καὶ πάντας τοὺς
εἰδωλολάτρους, νὰ γένωσι μέλη τινὸς χριστιανικῆς ἐκκλη-
σίας, ἄνευ μετανόιας, δὲν ἔθελεν εἶσθαι αἰτία χαρᾶς, ἐκ-
τὸς ἐὰν εἴχομεν ἐλπίδα νὰ μετανοήσωσι μετὰ ταῦτα διὰ
τῆς ἀκοῆς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

Καὶ τὸ νὰ σύρῃ τις τινὰ ἀπὸ μίαν ἐκκλησίαν εἰς ἄλ-
λην, ἄνευ μετανόιας εἶναι πρᾶγμα ἀνωφελές καὶ μάταιον,
καὶ δὲν δίδει χαρὰν εἰς οὐδένα ἀγαθὸν ἀνθρώπον, ἐπὶ τῆς
γῆς, γνωρίζοντα τὴν ἀλήθειαν, οὐδὲ εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ἀγ-
γέλους ἐν τῷ οὐρανῷ.

Ἐὰν ὅμως τὸ κήρυγμα οἰουδῆποτε ἀνθρώπου οἰασθή-
ποτε ἐκκλησίας γένηται μέσον μετανόιας καὶ ἐνὸς μόνου
ἀμαρτωλοῦ, πᾶς ἀγαθὸς ἀνθρώπος πρέπει νὰ χαίρῃ· ὅλοι
οἱ ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ χαίρουσι, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χρι-
στὸς χαίρει βλέπων τοὺς καρποὺς τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς
αὐτοῦ. (Ἡσαΐ. νγ'. 11.)

Ἐκ τῆς ὑποθέσεως ταύτης μανθάνομεν ὅτι ὑπάρχει εἰδὸς τι κοινωνίας μεταξὺ τοῦ κόσμου τούτου καὶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὅτι οἱ ἄγγελοι ἐνασχολοῦνται περὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα περὶ τῶν μετανουόντων ἀμαρτωλῶν. Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ μανθάνομεν ὅτι ἀγαθοὶ ἄγγελοι ἐστάλησαν πολλάκις ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν κόσμον φέροντες ἀγαθὰς ἀγγελίας πρὸς ἀγαθοὺς ἀνθρώπους· οἷον Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, Σολομῶντα, Δανιήλ, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Χριστὸν, διὰ τὴν ἐνισχύσιν αὐτοῦ ὄντα ἐν ἀγωνίᾳ ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆς. (Λυκ. κβ'. 43.) Περὶ τῶν ἀγαθῶν ἀγγέλων λέγει ὁ Παῦλος· «Ὅχι πάντες λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστέλλόμενα διὰ τῆς μέλλοντος κληρονομεῖν σωτηρίας;» (Ἐβρ. α. 14.) Εἶπε δὲ ὁ Χριστός· «Ἡ δοκεῖς, ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν Πατέρα μου, καὶ παραστῆσαι μοι πλείους ἢ δέκα λεγεῶνας ἀγγέλων;» (Ματθ. κς'. 53.)

Ἐστάλησαν προσέτι ἐνίοτε πρὸς καταστροφὴν πονηρῶν ἀνθρώπων, παραδείγματος χάριν, τῶν κατοίκων τῶν Σοδόμων καὶ τῆς Γομορρᾶς, καὶ τῶν πέριξ πόλεων· τῶν πρωτοτόκων τῆς Αἰγύπτου· τῶν στρατευμάτων τῶν Ἀσσυρίων τῶν πολεμούντων κατὰ τοῦ Ἐζεκία· τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ τοῦ Δαβίδ· καὶ εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων εἶναι γεγραμμένον ὅτι ἄγγελος Κυρίου ἐπάταξε τὸν Ἡρώδη καὶ ἀπέθανε. (Πράξ. ιθ'. 23.) Πῶς ἔρχονται οἱ ἄγγελοι ἀπὸ τῶν οὐρανῶν, καὶ πῶς μανθάνουσι τὰ ἐπὶ τῆς γῆς γινόμενα, δὲν γνωρίζομεν· ἀλλ' ἴσως λαμβάνουσιν εἰδήσεις διὰ μέσων ἀσυγκρίτως ταχυτέρων τοῦ ἡλεκτρικοῦ τηλεγράφου, ταχυτέρων τοῦ φωτός καὶ τῆς ἀστραπῆς· διὰ μέσων ταχέων ὡς ὁ λογισμὸς, ὅστις ἐπισκέπτεται ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου καὶ φθάνει εἰς τοὺς ἀπτερὰς ἐν ῥιπῇ ὅψ-

θαλμοῦ. 'Αλλ' ἐὰν λαμβάνωσι τὴν εἶδῃσιν περὶ τοῦ με-
τανοοῦντος ἁμαρτωλοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν μετανοεῖ ἢ μετὰ
τινα καιρὸν, εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀδιάφορον· ὅταν φθάσῃ ἡ εἵ-
δησις, γνωρίζομεν ὅτι γίνεται χαρὰ ἐνώπιον αὐτῶν, διότι
ὁ Σωτὴρ ἡμῶν μᾶς τὸ λέγει.

Ἐκ τῆς ὑποθέσεως ταύτης δυνάμεθα νὰ μάθωμέν τι
θετικὸν περὶ τοῦ ἡμετέρου χαρακτῆρος, ἐὰν ἤμεθα δη-
λατῇ ἀληθεῖς χριστιανοὶ ἢ οὔ. Ἐὰν ἤμεθα ἀναγεγεννημένοι
ἐκ Θεοῦ, ἐὰν ἐγείναμεν μέτοχοι τῆς θείας φύσεως καὶ
ἐὰν ἤμεθα ἡτοιμασμένοι διὰ τὴν συναναστροφὴν τῶν ἁγ-
γέλων καὶ τῶν ἁγίων ἐν τῷ οὐρανῷ, χαίρομεν, ὡς ἐκεῖνοι
χαίρουσιν ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.»

Ἐὰν ὁμοῦς ἤμεθα ἀδιάφοροι ὡς πρὸς τὴν μετάνοιαν
καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς αἰονόηποτε μέρος
τοῦ κόσμου, τότε δὲν ἔχομεν τὸ πνεῦμα τῶν ἁγίων ἀγγέ-
λων· δὲν ἔχομεν τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ· δὲν εἴμεθα ἀλη-
θεῖς χριστιανοί.

Ἐπιθυμοῦμεν τὴν μετάνοιαν τῶν ἁμαρτωλῶν; προ-
σευχόμεθα ὑπὲρ τῆς μετανοίας καὶ σωτηρίας αὐτῶν; λυ-
πούμεθα κατὰ καρδίαν διὰ τὴν λυπηρὰν κατάστασιν αὐτῶν;
κάμνομεν ἰκεσίας μετὰ δακρύων ὑπὲρ αὐτῶν; κοπιᾶζο-
μεν προθύμως ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ αὐτῶν; προθύμως ἐξο-
δεύομεν ἀπὸ τὴν περιουσίαν ἡμῶν, διὰ νὰ μεταδώσωμεν
εἰς αὐτοὺς τὴν λόγον τοῦ Θεοῦ; νὰ στελωμεν εἰς αὐτοὺς
τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου, μὲ
ἐλπίδα ὅτι ἀκούοντες τὴν ἀλήθειαν θέλουσι μετανοήσει
καὶ σωθῆ; Ἐὰν ἔχει οὕτως εἴμεθα χριστιανοὶ καὶ ἡτοι-
μασμένοι διὰ συναναστροφὴν μετὰ τῶν ἀγγέλων τῇ Θεοῦ,
ἐνώπιον τῶν ὁπρίων «γίνεται χαρὰ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ με-
τανοοῦτι.» Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ΄.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ.

Ματθ. δ'. 17.

*« Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν, καὶ λέγειν
Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. »*

Ἦτορ· « Ἀπὸ τότε ἤρχισεν ὁ Ἰησοῦς νὰ κηρύττῃ καὶ
νὰ λέγῃ Μετανοεῖτε· διότι ἐπληρίσεν ἡ βασιλεία τῶν
Οὐρανῶν. »

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀπεδείξαμεν τὴν σπουδαι-
ότητα τῆς μετάνοιας καὶ τὴν αἰτίαν, ἕνεκα τῆς ὁποίας γί-
νεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁ-
μαρτωλῷ μετανοοῦντι.

Ἄλλην δὲ ἀπόδειξιν τῆς σπουδαιότητος τῆς μετάνοιας
εὐρίσκουμεν εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς
ἐλθὼν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζητήσῃ καὶ
σῶσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἤρχισε τὸ δημόσιον κήρυγμα αὐ-
τοῦ μὲ τὸ « Μετανοεῖτε. » Ἀφ' οὗ δὲ ἐπέρασε περίπου
τριακόντα ἔτη εἰσιμαζόμενος τρόπον τινὰ ἵνα κηρύττῃ δη-

μοσίως εἰς τὸν λαόν, ὁ πρῶτος λόγος, ὅστις ἐξῆλθεν ἐκ τῆς στόματος αὐτοῦ ἦτο, « Μετανοεῖτε. »

Ἐλθὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἐκ τοῦ κόσμου τῶν πνευμάτων, ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ Πατρὸς, ἐκ τῆς οὐρανόθεν πόλεως, τῆς νέας Ἱερουσαλήμ, ἐκ τοῦ ἄνω ναοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅπου ἄγιοι καὶ ἄγγελοι καὶ ἀρχάγγελοι, Χερουβίμ καὶ Σεραφίμ προσκυνοῦσιν ἐνώπιον τοῦ Παντοκράτορος, ἡδύνατό τις νὰ περιμένη ἀπ' αὐτοῦ ὅτι ἤθελεν ὁμιλεῖ περὶ ἐκείνων τῶν θαυμασίων πραγμάτων, τὰ ὅποια οὐδεὶς θνητὸς ὀφθαλμὸς ἠδέποτε εἶδε· περὶ τῶν ἐνδόξων πραγμάτων, ὑπὸ τῶν ὀπρίων αὐτοῦ ὡς εἰς μετὰ τοῦ Πατρὸς· περιεκυκλοῦτο, ἡ περὶ τῶν διαφόρων τάξεων τῶν ἀγγέλων καὶ ἁγίων πνευμάτων, τῶν ἐξαπτερύγων ὄντων, τὰ ὅποια καλύπτουσι τὰ πρόσωπα αὐτῶν μὲ τὰς πτέρυγας, καὶ κράζουσι τὸ ἐν πρὸς τὸ ἄλλο λέγοντα· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων (Ἠσαϊ. ς'. 2—3.) ἡ περὶ τῶν λεγεόνων τῶν πεπτωκότων ἀγγέλων, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὀπρίων ὁ Σατανᾶς ποτε ἀντεστάνη εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐπολέμησε τὸν Ὑψίστον, καὶ πῶς τέλος ἀπερίφθρησαν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν ἄβυσσον, εἰς τὸν Τάρταρον, τὸν φρικτὸν τρόπον ἐκείνον τῆς τιμωρίας περὶ τοῦ ὀπρίου ἡκούσαμεν, ἀλλὰ δὲν εἶδομεν ἡ περὶ τῆς φύσεως τῶν πνευμάτων, πῶς δύνανται νὰ ὑπάρχωσι χωρὶς φαγητοῦ καὶ ποτοῦ καὶ ὕπνου· πῶς ἐνεργοῦσι χωρὶς σωμάτων· πῶς πράττουσι χωρὶς χειρῶν· πῶς ἀκούουσι χωρὶς ὠτων, καὶ βλέπουσι χωρὶς ὀφθαλμῶν· καὶ πῶς ἔχουσι κοινωνίαν μετ' ἀλλήλων καὶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων· ἡ περὶ τοῦ Ἡλίου, τῆς Σελήνης, καὶ τῶν Ἀσέρων, καὶ τῶν κατὰ τὸ φαινόμενον φλογερῶν κομητῶν· ἡ περὶ τῶν ἀπορρήτων τῆς φύσεως, ὡς φαίνονται ἐν ταῖς βρονταῖς καὶ ἀστραπαῖς, ἐν τρικυμαῖς καὶ σεισμαῖς· ἡ πε-

ρὶ μυριάδων ἄλλων πραγμάτων μυστηριωδῶν, τὰ ὅποια οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ πεπαιδευμένοι ἐν παντὶ αἰῶνι ἐπεθύμουν νὰ μάθωσιν ὡς ἀποβλέποντα εἰς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου· ἢ εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, περὶ τῶν ὁποίων ἐρευνοῦσιν ἀναρίθμητοι ἄνθρωποι ἀπὸ τοῦ κατακλισμοῦ μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. Ἄλλ' οὐδὲν περὶ τούτων εἶπεν ὁ Σωτὴρ! ἐκήρυξε μετάνοιαν ὡς τῶν πάντων τὸ σπουδαιότατον. «Μετανοεῖτε,» λέγει, «ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.»

Καὶ ὅτε ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ νὰ κηρύττωσι, τὸ αὐτὸ ἐκήρυττον· «Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυσσον ἵνα μετανοήσωσι.» (Μαρκ. ζ'. 12) Καὶ πρὸς τοὺς Φαρισαίους ῥητῶς εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὅτι ἦλθε νὰ καλέσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν· «Οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.» (Ματθ. θ'. 13.) Καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ εἶπε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, «ὅτι οὕτω γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ.» (Λουκ. κδ'. 46—47.) Καὶ ὁ Πέτρος καὶ ἄλλοι ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ πρὸς τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν Γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ εἶπον, «Τοῦτον ὁ Θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.» (Πράξ. ε'. 31.)

Πρὸς τοὺς ἐν Ἐφέσῳ Πρεσβυτέρους εἶπεν ὁ Παῦλος, ὁ Πρῶτος ἐλθὼν κηρύξαι τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὰς Ἀθήνας· «Διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριεῖς νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νοουθετῶν ἕνα ἕκαστον» «διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσι

τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν, καὶ πιστὴν, τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.» (Πρᾶξ. κ'. 21 καὶ 31.) Τὸ μέγα θέμα τοῦ κηρύγματος τῶν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ ὡς καὶ τῶν Προφητῶν πρὸ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Νῶε ἦτο πάντοτε καὶ πανταχοῦ μετάνοια.

Ἐὰν λοιπὸν ἡ Μετάνοια ᾖναι τοσοῦτον σπουδαῖον πρᾶγμα, δῆλον εἶναι ὅτι πρέπει νὰ μάθωμεν ἀκριβῶς εἰς τί συνίσταται· καὶ εἰς τοῦτο σᾶς παρακαλῶ νὰ δώσητε δι' ὀλίγας στιγμὰς τὴν ὑμετέραν προσοχήν.

Τί ἐστὶ μετάνοια; εἰς τί συνίσταται; Καὶ

1) Δὲν εἶναι ἐξομολόγησις καθὼς τινες σοφάζονται; Ἀναριθμητοὶ ἄνθρωποι ἐξομολογοῦνται, οἵτινες ζῶσιν ἐν ἁμαρτίᾳ, καὶ οὐδέποτε εἶχον ἀληθὴ μετάνοιαν.

Ἡ ἐξομολόγησις, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς χριστιανοὺς εἶναι πρὸς ἀλλήλους. «Ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων.» (Ἰακώβ. ε'. 16.) δηλαδὴ, ἐάν τις, εἴτε κληρικὸς, εἴτε λαϊκὸς ἡμάρτησε κατὰ τινος ἄλλου, ἡδέκχησεν, ἔσφαλε, πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ εἰς αὐτὸν τὸ σφάλμα, καὶ ἀπ' αὐτοῦ νὰ ζητήσῃ συγγνώμην, ὥστε νὰ φιλιωθῶσι καὶ νὰ ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ.

Ἡ ἀληθὴς μετάνοια φέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ πράττῃ τοῦτο· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ μετάνοια· εἶναι μόνον καρπὸς αὐτῆς.

2) Δὲν συνίσταται εἰς προσκυνησμοὺς διὰ τοῦ σώματος ἑκατοντάκις ἕως τοῦ ἐδάφους, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουσι τινες μετάνοιαν, οὐδὲ μυριάκις, ἂν καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς, ὅστις μετανοεῖ, πίπτει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ προσκυνῶν καὶ ἱκετεύων καὶ ζητῶν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν.

Ἡ ἀληθὴς μετάνοια δὲν συνίσταται εἰς οὐδεμίαν πρᾶ-

ξιν ἐξωτερικὴν ἂν καὶ τινες ἐξωτερικαὶ πράξεις ἀκολου-
θοῦσιν αὐτήν, καὶ ἀποδεικνύουσι τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς.

3) Ἡ Μετάνοια, ~~ἡ περὶ τῆς δολοφονίας~~ δὲν εἶναι τὸ αἰσθημα-
τῆς λύπης, τὴν ὁποῖαν οἷοςδὴποτε ἁμαρτωλὸς δύναται νὰ
ἔχῃ ὅταν ἀπαντᾷ δυστυχίαν, ἢ κινδυνεύῃ νὰ πᾶθῃ τι ἕνε-
κα τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ. Τοιαύτην μετάνοιαν εἶχεν ὁ
Καὶν, ἀφ' οὗ ἐσκότωσε τὸν Ἀβελ, «καὶ ἔγεινε στένων καὶ
τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς.»

Τοιαύτην μετάνοιαν εἶχεν ὁ Ἡσαῦ, μετὰ τὴν πώλησιν
τῶν πρωτοτοκίων αὐτοῦ, περὶ τοῦ ὁποῖου λέγει ἡ Γραφή,
«Μετανόιας γὰρ τόπον οὐχ' εὔρε, καίπερ μετὰ δακρύων
ἐκζητήσας αὐτήν.» (Ἐβρ. ιβ'. 17.) Τοιαύτην μετάνοιαν
εἶχεν ἱσως ὁ Ἀχιτόφελ, ὅτε ἀπεφάσισε νὰ γείνῃ αὐτόχειρ,
καὶ ἐκρεμάσθῃ καὶ ἀπέθανε. Τοιαύτην μετάνοιαν εἶχε
πολλὰκις ὁ Φαραὼ, ὅτε ἐθλίβετο ὑπὸ τῶν διαφόρων πλη-
γῶν καὶ ἐφώναζε τὸν Μωϋσῆν καὶ ὑπέσχετο νὰ ἐξαποστεί-
λῃ τοὺς Ἰσραηλίτας νὰ λατρεύσωσι τὸν Κύριον. Καὶ τοι-
αύτην μετάνοιαν εἶχον ἐνίοτε σὶ Ἰσραηλιταὶ ἐν τῇ ἐρή-
μῳ, οὐχὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τὰ θλιβερὰ
ἀποτελέσματα τῶν ἁμαρτιῶν. Τοιαύτην μετάνοιαν εἶχεν
ὁ Ἰούδας, ἀφ' οὗ προέδωκε τὸν Χριστόν, «μεταμελη-
θεις ἐπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ
τοῖς πρεσβυτέραις, λέγων· Ἡμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῶ-
ν καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ ἀνεχώρησε
καὶ ἀπελθὼν ἀπῆγγαστο.» (Ματθ. κζ'. 3.)

Τοιαύτην μετάνοιαν ἀναμφιβόλως ἔχουσι πολλοὶ σκλη-
ροκάρδιοι κακοῦργοι, λησταί, καὶ φονεῖς, ἐν τῇ φυλακῇ καὶ
ἐπὶ τὴν λαιμητόμον, ἢ εἰς τὸν τόπον τῆς ἀγχόνης.

Αὕτη ὁμως δὲν εἶναι ἡ μετάνοια, τὴν ὁποῖαν ἐκήρυττεν
ὁ Χριστὸς καὶ οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ, καὶ ἕνεκα τῆς ὁποίας

γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ.

4) Ἡ ἀληθείη μετάνοια δὲν εἶναι ἐκείνη ἣ λύπη τῆς καρδίας, ἣτις ὡς λέγει ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ, φέρει θάνατον· «Ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται.» (Β'. Κορινθ. ζ'. 10.)

Ἀλλ' ἡ ἀληθὴς μετάνοια συνίσταται εἰς ἀληθινὴν λύπην καρδίας ἕνεκα τῆς καθ' αὐτὸ ἁμαρτίας, διότι εἶναι ἁμαρτία κατὰ τοῦ Θεοῦ· διότι εἶναι καθ' ἑαυτὸ μισητὴ, καὶ βδελυρὰ, καὶ ἀξιοκατάκριτος, καὶ ἐὰν δὲν εἴχῃ λυπηρὰς συνεπείας ὡς πρὸς τὸν ἁμαρτάνοντα· συνοδεύεται δὲ πάντοτε μὲ τελεῖαν καὶ σταθεράν ἀπόφασιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ νὰ παραιτήσῃ τὴν ἁμαρτίαν· ἀκολουθεῖ δὲ τὴν ἀληθεῖ μετάνοιαν ἐξωτερικὴ μετὰβολὴ τῆς διαγωγῆς. Παραδείγματος χάριν, ὅταν μετανόησῃ ὁ μέθυσος, παραιτεῖ τὰ μεθυστικὰ ποτὰ, καὶ γίνεται νήφων καὶ σώφρων. Ὁ πόρνος καὶ ὁ μοιχὸς, ὅταν μετανοήσωσιν, ἀφίρουνσι τοὺς ἀκαθάρτους συντροφούς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, μισοῦντες, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰούδας, «καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.» (Ἰουδ. στιχ. 23) Ὁ δὲ ὑπερήφανος γίνεται ταπεινός, ὁ ὀργίλος καὶ φιλέκδικος, πρᾶτος καὶ ἐπεικῆς, καὶ ὁ φιλήδονος, φιλόθεος· ἐν ᾧ πρότερον ἠγάπα τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου καὶ ἡμέλει τὴν προσευχὴν, ἀφοῦ μετανόησῃ, ἀγαπᾷ τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ συνεχῶς καὶ εὐχαρίστως προσεύχεται.

Ἡ ἁμαρτία δὲν κυριεύει αὐτὸν ὡς πρότερον, δὲν βασιλεύει ἐν αὐτῷ ὡς πρότερον, ἀλλ' αὐτὸς ὑποτάσσεται εἰς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Τὰ μέλη αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα πρότερον παρίστανεν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, παριστάνει ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ. (Ρωμ. ζ'. 12—19) Τὴν ἁμαρτίαν δὲν θεωρεῖ, ὡς πρότερον ἐθεώρει, ὡς μικρὸν πρᾶγμα,

ὅπερ τοῦ ὁποίου δύναται εὐκόλως νὰ κάμῃ πιασμὸν, διὰ τινων προσευχῶν, ἢ νηστειῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν, ἢ κανόνων ὑπ' ἀνθρώπων ἐπιθεσθέντων· ἀλλ' ὡς πρᾶγμα ἀξιολογώμενον, καὶ ἕνεκα αὐτῆς θρηνηεῖ καὶ κλαίει ἐν κρυπτῷ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ἄφρσιν αὐτῆς ἐπιζητεῖ διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ αἷμα μόνον δύναται νὰ ἐξαλείψῃ αὐτὴν καὶ καθάρσῃ αὐτὸν ὥστε νὰ μὴ ἀμαρτήσῃ πλέον!

Ἡ ἀληθὴς μετάνοια φέρει τὸν ἀμαρτωλὸν εἰς τὸ νὰ συναισθάνηται, ὡς ὁ Ἰωβ, ὅτε εἶπε· «Βδελύττομαι ἐμαυτόν, καὶ μετανῶ ἐν χώματι καὶ σποδῷ.» (Ἰωβ μθ'. 6.) Φέρει τὸν ἀμαρτάνοντα νὰ κλαίῃ πικρῶς, ὡς ὁ Πέτρος, ὅτε ἤκουσε τὴν ἀλεκτοροφωνίαν, καὶ στραφεὶς ὁ Κύριος ἀνέδλεψεν αὐτῷ. (Λουκ. κθ'. 61.) Φέρει τὸν ἀμαρτωλὸν εἰς τὸ νὰ συναισθάνηται, ὡς ἡ ἀμαρτωλὴ γυνή, ἥτις, «σταῖσα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ ὀπίσω κλαίουσα ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσε, καὶ κατεψύλει τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἤλειψε τῷ μύρῳ.» (Λουκ. ζ'. 38.) Μάλιστα δὲ ἡ ἀληθὴς μετάνοια φέρει τὸν ἀμαρτωλὸν εἰς τὸ νὰ ἀγαπᾷ ὅπερ πάντα τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις ἐξηγόρασεν αὐτὸν μὲ τὸ αἷμα αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ λυπηροῦ θανάτου τοῦ ὁποίου λαμβάνει τὴν τελείαν ἄφρσιν ὅλων τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ καθ' ὅσον ὁ ἀμαρτωλὸς ἐννοεῖ τὴν ἀολίαν κατάστασιν αὐτοῦ ἕνεκα τῆς ἀμαρτίας καὶ πόσον βδελυρὰ εἶναι ἡ ἀμαρτία, πόσον δὲ μεγάλη καὶ ἔξοχος εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τὴν ὁποίαν ἐφάνέρωσε λυτρῶσας τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀπὸ τῶν φρικωδῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς, τόσον περισσύτερον λυπεῖται δι' αὐτὴν, καὶ αὐξάνει ἡ πρὸς τὸν Σω-

τῆρα ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις, καὶ ἐνῷ κλαίει διὰ τὴν ἁμαρτίαν, χαίρει ἐν Κυρίῳ.

‘Ὁ Δαυὶδ, μετὰ τὰς φρικώδεις αὐτοῦ ἁμαρτίας, μοιχεύει καὶ φόνον, εἶχεν ἀληθῆ μετάνοιαν καὶ ἔκλαιε πικρῶς διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ· ἠγαλλιάσατο ὁμῶς εἰς τὸν Κύριον καὶ οὕτω συνέγραψε τοὺς κατανυκτικωτάτους ψαλμοὺς, καὶ ἄλλους πλήρεις αἴνου καὶ δοξολογίας, τοὺς δοποῦντες πᾶς τις σήμερον μετανοήσας ἀναγινώσκει μετὰ δακρύων καὶ χαρᾶς! ‘Ὁ τοιοῦτος εἶναι νέος ἄνθρωπος, νέα κτίσις ἐν Χριστῷ· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα.» Περιπατεῖ διὰ πίστεως, οὐ διὰ εἰδους. (Β'. Κοριν. ε'. 7. καὶ 17.) Τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον εὐρέθη, ὁ ἄσωτος καὶ ἀπολωλὼς υἱὸς ἐπέστρεψεν, ὁ νεκρὸς ἀνέζησε, καὶ ἂν καὶ ἦναι ἄθλιος καὶ ἀνάξιος, καὶ ἐνδεδυμένος βράκη, ὁ Πατὴρ αὐτοῦ σπλαχνίζεται, δέχεται, ἐναγκαλίζεται καὶ ἐνδύει αὐτὸν τὴν λευκὴν καὶ καθαρὰν στολὴν τῆς δικαιοσύνης τοῦ Χριστοῦ, καὶ γίνεται χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτῷ μετανοοῦντι. Καὶ πᾶς ἀληθὴς χριστιανὸς ἐν τῷ κόσμῳ ἀκούων περὶ τῆς μετανοίας αὐτῆς, χαίρει διότι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεκρὸς ἀνέζησε, καὶ ὁ ἀπολωλὼς εὐρέθη.

‘Ἠκούσατε ἀδελφοί, ἐν συντόμῳ τί ἐστὶν ἡ ἀληθὴς μετάνοια, καὶ εἰς τί συνίσταται. Τώρα λοιπὸν, ὡς ἐρωτήσωμεν, ἂν εἶχομεν αὐτὴν ποτὲ ἡμεῖς; Λέγει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν «'Εὰν μὴ μετανοῇτε, πάντες ἀπολεῖσθε.» (Λουκ. ιγ'. 3.) ‘Ὁ Θεὸς κατὰ διαφόρους τρόπους, καὶ διὰ μέσων διαφόρων καλεῖ πάντας ἡμᾶς εἰς μετάνοιαν· ἡ χρηστότης αὐτοῦ, ἡ ἀνοχή, ἡ μακροθυμία, ὅλα τὰ ἀγαθὰ τὰ ὅποια μᾶς διδίδει, ἔπρεπε νὰ μᾶς φέρωσιν εἰς μετάνοιαν. Κατὰ δυστυχίαν, ὁμῶς, ἡ χρηστότης τοῦ Θεοῦ πολλάκις γίνεται αἵτις νὰ

σκληρυνθῶσιν αἱ καρδίαι ἡμῶν, ὡς συνέβη εἰς τὸν Φαραῶ, καὶ εἰς ἀναριθμήτους ἄλλους μετ' αὐτὸν κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ Παύλου· «Ἡ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας, καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιαν σὲ ἄγει, κατὰ δὲ τὴν σκληρότητα σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρασίας τοῦ Θεοῦ.» (Ρωμ. β'. 4—5.) Αἱ θλίψεις προσέτι ἔπρεπε νὰ μᾶς φέρωσιν εἰς μετάνοιαν· ἀλλὰ καὶ αὐταὶ πολ- λάκις ἀμελοῦνται ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ δὲν φέρουσι τὸ ἐπιθυμητὸν ἀποτέλεσμα· συμβαίνει δὲ εἰς αὐτοὺς, ὅτι συνέβη εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ προ- φήτου Ἡσαΐα, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἐπαίδευσεν κατὰ δια- φόρους τρόπους, καὶ ἐμασίγησεν ἕως δὲν ἔμεινεν οὐδὲν μέρος τοῦ πολιτικοῦ σώματος ὑγιές· καθὼς γέγραπται· «Οὐαί, ἔθνος ἁμαρτωλὸν, λαὸς πεφορτωμένε ἀνομίαν, σπέρμα κακοποιῶν, υἱοὶ διεφθαρμένοι Διατὶ παιδεύμενοι θέλετε ἐπιπροσθέτει στασιασμόν; ὅλη ἡ κε- φαλή εἶναι ἄρρωστος, καὶ ὅλη ἡ καρδία κεχαυνωμένη· ἀπὸ ἵχνους ποδὸς μέχρι κεφαλῆς, δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῷ ἀκεραιότης, ἀλλὰ τραύματα, καὶ μελανίσματα, καὶ ἔλκη, σεσηπότα· δὲν ἐξεπίσθησαν, οὐδὲ ἐδέθησαν, οὐδὲ ἐμαλα- κώθησαν δι' ἄλοιφης.» (Ἡσαΐ. α'. 4—6.)

Ἡ ἀνάνησις καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ἔ- πρεπε νὰ μᾶς φέρωσιν εἰς μετάνοιαν· ἀλλ' ὁ λόγος οὗτος ἀμελεῖται, καὶ τὸ κήρυγμα τοῦτο καταφρονεῖται, ἢ πίπτει εἰς τὰ ὧτά μας, ὡς εἰς ἀδάμαντα, καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας ὡς εἰς πέτραν. Τὸ κήρυγμα τῆς μετανοίας πρὸ τοῦ κατα- κλισμοῦ ἡμετέρας καὶ ἀπεβλήθη ὑπὸ πάντων ἐκτὸς μᾶς οἰκογενείας· καὶ συνεπέα τούτῃ ἀπωλέσθησαν. Ἀπεβλή-

ὕπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ τῶν προφητῶν καὶ ἕνεκα τούτου ἠχμαλωτεύθησαν· ἀπεβλήθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ τοῦ Ἀριστοῦ, καὶ ολοκλήρως κατεστράφησαν. καὶ διασκορπίσθησαν μετὰ τῶν ἄλλων τῶν ἐθνῶν, οὓς μένουσι καταφρονούμενοι μέχρι τῆς σήμερον.

Καὶ ἡμεῖς δὲν ἔχομεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ; τὸν λόγον τοῦτον ἐνίοτε δὲν ἀναγινώσκουμεν; τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου τούτου ἐνίοτε δὲν ἀκούομεν; ἡ συνειδήσις ἡμῶν ἐνίοτε δὲν ἐξυπνᾷ καὶ μᾶς τύπτει; τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐνίοτε δὲν μᾶς παρακινεῖ εἰς μετάνοιαν; δὲν μᾶς ἐνουθέτησεν ὁ Θεός ἐνίοτε διὰ ἀρρώστιας, ἢ τινὸς ἄλλης θλίψεως; ἀλλ' εἰς μᾶτῃν; δὲν μένομεν εἰσέτι ἀμετανόητοι; σκοποῦντες ἴσως νὰ μετανοήσωμεν μετὰ ταῦτα; πρὶν ἔλθῃ ὁ θάνατος; Ἀλλ' ὁ ἀπολειπόμενος εἰς ἡμᾶς καιρὸς εἶναι ὀλίγος. Ταχέως θέλομεν μεταστῆ εἰς τὸν τάφον· καὶ ἐκεῖ οὐκ ἔστι μετάνοια!

Καὶ ἐνῷ ζῶμεν, ἡ μετάνοια δύναται νὰ ἔλθῃ ἀργά. «Ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδομητής,» λέγει ὁ Χρῖστος, «καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξῃσθε ἔξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες· Κύριε, Κύριε, ἀνοιξὺν ἡμῖν. Καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πόθεν ἐστέ.» (Λουκ. ιγ'. 24—26.) Περιμένετε νὰ μετανοήσῃτε τάχα μετὰ ταῦτα; Πρέπει νὰ ἐξεύρητε ὅτι καθ' ὅσον προχωρεῖτε εἰς τὴν ἡλικίαν, καὶ ζῆτε εἰς ἁμαρτίαν, τόσον ὀλιγωτέρα ἐλπὶς μετανόιας καὶ ἐπιστροφῆς ὑμῶν πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάρχει! διότι ἡ ἀμετανόητος καρδιά, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σκληρύνεται πᾶσαν ἡμέραν. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον λέγει· «Σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνῃτε τὰς καρδίας ὑμῶν.» (Ἑβρ. γ'. 7—8.) Ἐὰν δὲ ἀμελῶμεν σήμερον, αὔριον ἴσως θέλει ὑμῶσι ὁ

θεός, ἐν τῇ ὁργῇ αὐτοῦ, ὡς ὤμοσε περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι οὐδέποτε θέλουσιν εἰσέλθει εἰς τὴν κατὰπαυσιν αὐτοῦ.» (Εβρ. γ' 11)

Οἱ Νινευῖται ἕνεκα τῆς μετανοίας κηρύγματος τοῦ Ἰωανᾶ μετενόησαν καὶ ἐσώθησαν ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν· ἕνεκα τοῦ τῆς μετανοίας κηρύγματος τοῦ Πέτρου χιλιάδες μετενόησαν τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς καὶ ἐσώθησαν· πολλοὶ ὅμως, οἵτινες ἤκουσαν τὸ αὐτὸ κήρυγμα, ἔμειναν ἡμετανόητοι, καὶ μᾶλλον ἐσκληρύνθησαν· καὶ πολλοὶ οἵτινες ἤκουσαν τὸ τοῦ Ἰησοῦ κήρυγμα τῆς μετανοίας ἔμειναν ἀμετανόητοι καὶ ἀπωλέσθησαν.

Ἄς σπεύσῃ λοιπὸν πᾶς τις νὰ μετανοήσῃ ἐν ᾧ ἔχει αἰρὸν καὶ εὐκαιρίαν· ἐν ᾧ καλεῖ αὐτόν ὁ θεός. Ὅ,τι ἐκέλευττεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ, εἶναι τῆς πίστεως σπυδαίουτος διὰ πάντας· «Μετανοεῖτε, ἡγγικε ἂρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.» Ἀμήν.

πεπεισμένον ἀπὸ ἐμοῦ· ὁ βροῦς γνωρίζει τὸν κτήτορα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὄνος τὴν φάτιν τοῦ κυρίου αὐτοῦ· ὁ Ἰσραὴλ δὲν γνωρίζει ὁ λαὸς μου, ὁ δὲν ἐγνώσει·»

Οἱ Ἰσραῖταις πολλὰ καὶ δακρυόεντες καταφρονῆτικῶς περὶ τοῦ κυρίου αὐτῶν βροῦν, καὶ ὄνον· ὁ δὲ Θεὸς παρίστα τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡς χειρότερον παρὰ τὰ ζῶα ταῦτα ἐστὶν ταῦτα γνωρίζουσι τὸν θρόνον αὐτοῦ, τὸν κτήτορα καὶ Κύριον, καὶ εὐχαρίστως ὑπάκουσιν ἐκεῖ ὅπου συνήθως ἡμετέροισιν ἀπὸ αὐτοῦ προφητῶν· ἀλλ' ὁ Ἰσραὴλ δὲν ἐγνώριζε, καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ δὲν ἐνόει.

Πρὸς τὸν λαὸν αὐτῶν ὁ Θεὸς εἶχε φερθῆναι ὡς Πατὴρ πρὸς τέκνον· ἔλαξεν αὐτὸν ἐκ ὅλων τῶν ἐθνῶν διὰ τὴν γαίαν, καὶ πεποισμένος λαὸς, ἐρατεύμα ἄξιον, καὶ οὕτω τρόπον πρὸς αὐτὸν ἔπεισε αὐτὸν εἰς αὐτὸν ἔδωκε τὸν νόμον· εἰς αὐτὸν ἔπεισε προφητῶν, διὰ τὴν διδασκῶσι τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας· εὐαγγελιστῶν· ἐλευθέρωσεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς δουλείας ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ· ἐθροίσεν αὐτὸν θαυμαστῶ τῷ τρόπῳ μὲ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἀνάπαυσιν εἰς γῆν καλὴν, γῆν ῥέουσιν γάλα καὶ μέλι, καὶ ὕμῳ· ἀπεστάτησεν ἀπ' αὐτοῦ· «Υἱοὺς ἔθροισα καὶ ὕψωσα, ἀλλ' αὐτοὶ ἀπεστάτησεν ἀπ' ἐμοῦ.» Τὸς ἄρχοντας αὐτῶν ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν ὀνομάζει ἄρχοντας Σοδόμων, καὶ τὸν λαόν, λαὸν Γομόρρας.

«Οἱ ἄρχοντές σου», λέγει, «εἶναι ἀπειθεῖς καὶ σύντροφοι κλεπτῶν· πάντες ἀγαπῶσι δῶρα, καὶ κυνηγοῦσιν ἀντιπληρωμάς· δὲν κρίνουσι τὸν ὀφθαλμόν, οὐδὲ ἔρχεται ἡ δίκη τῆς χάρας πρὸς αὐτούς· ἔγειναν μάντις ὡς οἱ Φιλιτῆται· ἡ γῆ αὐτῶν ἐνεπλήσθη ἀπὸ εἰδώλων· ἔλατρευσαν ἐν πόλῃ τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον οἱ δάσκαλοι αὐτῶν ἔκαμνον.» (Ἡσ. β'. 6.—8.) «Ὅσαι, ἔθνος ἀ-

μαρτωλόν, Ἀπὲς περφορτωμένε ἀνομίαν, σπέρμα κακοποιῶν, υἱοὶ διεφθαρμένοι· ἐγκατέλιπον τὸν Κύριον, κατεφρόνησαν τὸν Ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ, ἐσράφησαν εἰς τὰ ὀπίσω.» (Ήσαϊ. α. 4.)

Τὸν λαὸν τοῦτον ἐπαίδευσεν ὁ Θεός, ὡς πατὴρ παιδεύει τέκνον πρὸς διόρθωσιν, ἀλλὰ δὲν διορθώθη· παρέδωκεν αὐτόν ὁ Θεός· εἰς χεῖρας τῶν ξένων, ὑπὸ τῶν ὀπίστων ἐτυραννεῖτο, καὶ ἔπαθε πολλὰ δεινὰ, ἀλλ' εἰς μάτην· δὲν διορθώθη· ἐκ τῶν δεινῶν τούτων, ἔγεινεν ὡς ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον δέρνει τις, ἕως οὔ δὲν μείνη μέρος τοῦ σώματος ὑγιές· πανταχῇ ἐπλήρωθη· ἀλλ' εἰς μάτην· δὲν διορθώθη. Ἐνεκα τούτου λέγει ὁ Θεός· «Διὰ τί παιδεύόμενοι θέλετε ἐπιπροσθέτει ρασιασμόν; ὅλη ἡ κεφαλὴ εἶναι ἄρρωστος, καὶ ὅλη ἡ καρδία κεχαυνωμένη· ἀπὸ ἵχνης ποδός· μέχρι κεφαλῆς δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῷ ἀκεραιότης· ἀλλὰ τραύματα, μελανίσματα καὶ ἕλκη σεσηπότα· δὲν ἐξεπέσιθησαν, οὐδὲ ἐδέθησαν, οὐδὲ ἐμαλακώθησαν δι' ἀλειψῆς· ἡ γῆ σας εἶναι ἔρημος, αἱ πόλεις σας πυρκαυδοί, τὴν γῆν σας ξένοι κατατρώγουσιν αὐτήν· ἔμπροσθέν σας· καὶ εἶναι ἔρημος ὡς πεπορημένη ὑπὸ ἄλλοφύλων.» (Ήσ. α. 5 — 7) Ἀλλ' εἰς μάτην· δὲν μετενόησαν· ἐξηκολούθουν τὰς πονηρὰς πράξεις, καὶ δὲν ἐνόησαν καὶ ὅτι αἱ θυστυχίαι αὐτῶν ἔγειναν ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ διότι εἶχον ἐγκαταλείψει τὸν Θεόν. Ἐνόμιζον ὅτι ἦσαν οἱ πλέον εὐσεβεῖς ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, διότι εἶχον τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ· διότι προσέφερον πρὸς τὸν Θεόν πολλὰς θυσίας· διότι ἐνήρυσον πολλάκις, προσήρχοντο πολὺ, καὶ ἐφύλαττον πολλὰς ἐορτάς διὰ τὸν Κύριον, ἐορτάς ὑπ' αὐτοῦ διατεταγμένας. Ἀλλ' αἱ θυσίαι, καὶ νηστεῖαι, καὶ προσευχαί, καὶ ἡ τήρησις τῶν ἐορτῶν, καὶ ὅλη ἡ θρησκευτικὴ λατρεία αὐτῶν δὲν ἦσαν

ὕη ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ τῶν προφητῶν καὶ ἕνεκα τούτου ἡχμαλωτεύθησαν· ἀπεβλήθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ολοκλήρως κατεστράφησαν. καὶ διεσκορπίσθησαν μετὰ τὸ θλῶν τῶν ἐθνῶν, ὅπου μένουσι καταφρονούμενοι μέχρι τῆς σήμερον.

Καὶ ἡμεῖς δὲν ἔχομεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ; τὸν λόγον τοῦτον ἐνίστε δὲν ἀναγινώσκουμεν; τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου τούτου ἐνίστε δὲν ἀκούομεν; ἡ συνείδησις ἡμῶν ἐνίστε δὲν ἐξυπνᾷ καὶ μᾶς τύπτει; τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐνίστε δὲν μᾶς παρακινεῖ εἰς μετάνοιαν; δὲν μᾶς ἐνουθέτησεν ὁ Θεὸς ἐνίστε διὰ ἀρρώστιας, ἢ τινὸς ἄλλης θλίψεως; ἀλλ' εἰς μάτην; δὲν μένομεν εἰσέτι ἀμετανόητοι; σκοποῦντες ἴσως νὰ μετανοήσωμεν μετὰ ταῦτα; πρὶν ἔλθῃ ὁ θάνατος; Ἀλλ' ὁ ἀπολειπόμενος εἰς ἡμᾶς καιρὸς εἶναι ὀλίγος. Ταχέως θέλομεν μεταστῆ εἰς τὸν τάφον· καὶ ἐκεῖ οὐκ ἔστι μετάνοια!

Καὶ ἐνῶ ζῶμεν, ἡ μετάνοια δύναται νὰ ἔλθῃ ἀργά. «Ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης,» λέγει ὁ Χρῖστος, «καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξῃσθε ἔξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες· Κύριε, Κύριε, ἀνοιξὸν ἡμῖν. Καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πόθεν ἐστέ.» (Λουκ. ιγ'. 24—26.) Περιμένετε νὰ μετανοήσῃτε τάχα μετὰ ταῦτα; Πρέπει νὰ ἐξεύρητε ὅτι καθ' ὅσον προχωρεῖτε εἰς τὴν ἡλικίαν, καὶ ζῆτε εἰς ἁμαρτίαν, τόσον ὀλιγωτέρα ἐλπὶς μετανόας καὶ ἐπιστροφῆς ὑμῶν πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάρχει! διότι ἡ ἀμετανόητος καρδιά, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σκληρύνεται πᾶσαν ἡμέραν. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἁγίον λέγει· «Σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνῃτε τὰς καρδίας ὑμῶν.» (Ἑβρ. γ'. 7—8.) Ἐὰν δὲ ἀμελῶμεν σήμερον, αὐριον ἴσως θέλει ὀμύσει ὁ

Θεός, ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ, ὡς ὥμοσε περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι οὐδέποτε θέλουσιν εἰσέλθει εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ.» (Εβρ. γί. 11)

Οἱ Νινευῖται ἕνεκα τῆς μετανοίας κηρύγματος τοῦ Ἰωνᾶ μετενόησαν καὶ ἐσώθησαν ἀπὸ τῆς ἀπώλειαν· ἕνεκα τοῦ τῆς μετανοίας κηρύγματος τοῦ Πέτρου χιλιάδες μετενόησαν τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς καὶ ἐσώθησαν· πολλοὶ ὅμως, οἵτινες ἤκουσαν τὸ αὐτὸ κήρυγμα, ἔμειναν ἀμετανόητοι, καὶ μᾶλλον ἐσκληρόνθησαν· καὶ πολλοὶ οἵτινες ἤκουσαν τὸ τοῦ Ἰησοῦ κήρυγμα τῆς μετανοίας ἔμειναν ἀμετανόητοι καὶ ἀπωλέσθησαν.

Ἄς σπεύσῃ λοιπὸν πᾶς τις νὰ μετανοήσῃ ἐν ᾧ ἔχει καιρὸν καὶ εὐκαιρίαν ἐν ᾧ καλεῖ αὐτὸν ὁ Θεός. Ὅ,τι ἐκήρυττεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ, εἶναι τῆς ὑψίστης σπουδαιότητος διὰ πάντας· «Μετανοεῖτε, ἡγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.» Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

ΟΜΙΛΙΑ ΜΣΤ΄

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.

Ψαλ. α. 3.

«Ὁ βοῦς γνωρίζει τὸν κτήτορα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὄνος τὴν φάτνην
τοῦ Κυρίου αὐτοῦ· ὁ Ἰσραὴλ δὲν γνωρίζει,
ὁ λαός μου δὲν ἔγνωσε.»

Ὁ Ὁμηρος ἤρχισε τὴν Ἰλιάδα μὲ τὸ «Μῆνιν Ἄχιλλέως,» ὡς αἰτίαν πολλῶν καὶ μεγάλων δυστυχιῶν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ δὲ Ἡσαίας, ὁ Ὁμηρος τῶν προφητῶν, ἤρχισε τὸ ποίημα αὐτοῦ μὲ τὴν μνείαν τῆς ἀγνωμοσύνης καὶ ἀποστασίας τῶν Ἰσραήλιτῶν ὡς αἰτίαν τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ λαοῦ.

Ὁ μὲν πρῶτος ἐπικαλεῖται τὴν μοῦσαν νὰ ψάλλῃ τὴν μῆνιν ἐκείνην· ὁ δὲ Ἡσαίας προσκαλεῖ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν νὰ ἀκούσωσι μὲ σιωπὴν τὸν παντοκράτορα λαλοῦντα. «Ἀκούσατε οὐρανοί, λέγει καὶ ἀκροάσθητι γῆ· διότι ὁ Κύριος ἐλάλησεν· υἱοὺς ἔορεψα καὶ ὑψωσα, ἀλλ' αὐτοὶ ἀ-

πεσπάτησαν ἀπ' ἐμοῦ· ὁ βροῦς γνωρίζει τὸν κτήτορα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ· ὁ Ἰσραὴλ δὲν γνωρίζει, ὁ λαὸς μου δὲν ἐννοεῖ.»

Οἱ ἄνθρωποι πολλάκις δμιλοῦντες καταφρονητικῶς περιτινος, καλοῦσιν αὐτὸν βοῦν, καὶ ὄνον· ὁ δὲ Θεὸς παριστᾷ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡς χειρότερον παρὰ τὰ ζῶα ταῦτα· διότι ταῦτα γνωρίζουσι τὸν θρέψαντα αὐτὰ, τὸν κτήτορα καὶ Κύριον, καὶ εὐχαρίστως ὑπάγουσιν ἐκεῖ ὅπου συνήθως λαμβάνουσιν ἀπ' αὐτοῦ τροφήν· ἀλλ' ὁ Ἰσραὴλ δὲν ἐγνώριζε. καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ δὲν ἐννοεῖ.

Πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον ὁ Θεὸς εἶχε φερθῆ ὡς Πατὴρ πρὸς τέκνον· ἔκλεξεν αὐτὸν ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν διὰ τὰ γένη περιούσιος λαὸς, ἱεράτευμα ἅγιον· καὶ οὕτω τρόπον τινα υἱοθέτησεν αὐτόν· εἰς αὐτόν ἔδωκε τὸν νόμον· εἰς αὐτὸν ἔστειλε προφήτας, διὰ τὰ διδάσκωσι τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας· ἐλευθέρωσεν αὐτόν ἀπὸ τῆς δουλείας ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ· ἔθρεψεν αὐτόν θαυμασῶ τῷ τρόπῳ μὲ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἔδωκεν εἰς αὐτόν ἀνάπαυσιν εἰς γῆν καλλὴν, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· καὶ ὕμῳ ἀπεσπάτησεν ἀπ' αὐτοῦ. «Υἱοὺς ἔθρεψα καὶ ὕψωσα, ἀλλ' αὐτοὶ ἀπεσπάτησεν ἀπ' ἐμοῦ.» Τούτους ἄρχοντας αὐτῶν ἔνεκα τῶν ἁμαρτιῶν ὀνομάζει ἄρχοντας Σοδόμων, καὶ τὸν λαόν, λαὸν Γομόρρας.

«Οἱ ἄρχοντές σου», λέγει, «εἶναι ἀπειθεῖς καὶ σύντροφοι κλεπτῶν· πάντες ἀγαπῶσι δῶρα, καὶ κυνηγοῦσιν ἀντιπληρωμαί· δὲν κρίνουσιν τὸν ὁρφαντόν, οὐδὲ ἐρχεται ἡ δίκη τῆς χήρας πρὸς αὐτούς· ἔγειναν μάντις ὡς οἱ Φιλισταῖοι· ἡ γῆ αὐτῶν ἐνεπλήσθη ἀπὸ εἰδώλων· ἔλάτρευσαν τὸ ποίημα τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οἱ δάκτυλοι αὐτῶν ἔκαμον.» (Ψα. 6'. 6.—8.) «Οὐαί, ἔθνος ἀ-

μαρτωλὸν, Ἀπὸ περιφορτωμένε ἀνομίαν, σπέρμα κακοποιῶν, υἱοὶ διεφθαρμένοι· ἐγκατέλιπον τὸν Κύριον, κατεφρόνησαν τὸν Ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ, ἐςράφησαν εἰς τὰ ὀπίσω. » (Ήσαϊ. α. 4.)

Τὸν λαὸν τοῦτον ἐπαίδευσεν ὁ Θεός, ὡς πατὴρ παιδεύει τέκνον πρὸς διόρθωσιν, ἀλλὰ δὲν διορθώθη· παρέδωκεν αὐτόν ὁ Θεός· εἰς χεῖρας τῶν ξένων, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐτυραννεῖτο, καὶ ἔπαθε πολλὰ δεινὰ, ἀλλ' εἰς μάτην· δὲν διορθώθη· ἐκ τῶν δεινῶν τούτων, ἔγεινεν ὡς ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον δέρνει τις, ἔως οὗ δὲν μείνῃ μέρος τοῦ σώματος ὑγιές· πανταχῶς ἐπέληγώθη· ἀλλ' εἰς μάτην· δὲν διορθώθη. Ἐνεκα τούτου λέγει ὁ Θεός· « Διὰ τί παιδεύομενοι θέλετε ἐπιπροσθέτει ρασαισμόν; ὅλη ἡ κεφαλὴ εἶναι ἄρρωτος, καὶ ὅλη ἡ καρδία καχυνωμένη· ἀπὸ ἵχνους ποδὸς μέχρι κεφαλῆς δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῷ ἀκραιψύτης ἀλλὰ τραύματα, μελανίσματα καὶ ἔλκη σεσηπότα· δὲν ἐξεπισήθησαν, οὐδὲ ἐδέθησαν, οὐδὲ ἐμαλακώθησαν δι' αἰψότητος· ἡ γῆ σας εἶναι ἔρημος, αἱ πόλεις σας πυρίκαυστοι, τὴν γῆν σας ἔξενoi κατατρώγουσιν αὐτὴν ἔμπροσθεν σας· καὶ εἶναι ἔρημος ὡς πεπορημένη ὑπὸ ἀλλοφύλων. » (Ἠσ. α. 5 — 7) Ἀλλ' εἰς μάτην· δὲν μετενόησαν· ἐξηκολούθουν τὰς πονηρὰς πράξεις, καὶ δὲν ἐνόησαν καὶ ὅτι αἱ δυστυχίαι αὐτῶν ἔγειναν ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ διότι εἶχον ἐγκαταλείψει τὸν Θεόν. Ἐνόμιζον ὅτι ᾤοντο οἱ πλείον εὐσεβεῖς ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, διότι εἶχον τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ· διότι προσέφερον πρὸς τὸν Θεὸν πολλὰς θυσίας· διότι ἐνέχευον πολλάκις, προσηγύχοντο πολὺ, καὶ ἐφύλαττον πολλὰς ἐορτὰς διὰ τὸν Κύριον, ἐορτὰς ὑπ' αὐτοῦ διατεταγμένας. Ἀλλ' αἱ θυσίαι, καὶ νηστεῖαι, καὶ προσευχαί, καὶ ἡ τήρησις τῶν ἐορτῶν, καὶ ὅλη ἡ θρησκευτικὴ λατρεία αὐτῶν δὲν ᾔσαν

τὸ κακὸν, μάθετε νὰ πράττειτε τὸ καλόν.» (Ήσ. α. 10 — 17.) Οὕτως ἔχομεν τὴν μαρτυρίαν τοῦ καρδιογνώστου Θεοῦ, ὅτι ὁ λαὸς ~~αὐτοῦ~~ ~~οὐδὲ~~ ~~κατὰ~~ ~~τὸ~~ φαινόμενον εὐσεβὴς λαός, ὁ πολὺ θρησκὸς λαός, ὁ ὁμολογῶν πίστιν εἰς αὐτόν, ὁ πολλὰς θυσίας προσφέρων, ὁ λαὸς ὁ μακρὰ προσευχόμενος, καὶ πολλάκις νηστεύων, ὁ φυλάττων πολλὰς ἐσθλας καὶ συχνάζων τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πολλὰ θυμιάματα προσφέρων, ἦτον ὅμως λαὸς πονηρὸς, λαὸς διεφθαρμένος, λαὸς ἀσεβὴς, καὶ τὸ πρὸς τὸν Θεὸν σέβας αὐτοῦ μάταιον, λαὸς ἀγνώμων, ἀποστάτης καὶ χαμένος!

« Ἀκούσατε, οὐρανοί, καὶ ἀκροάσθητι, γῆ, » εἰ λέγει ὁ Κύριος περὶ τοῦ λαοῦ τούτου· « Υἱοὺς ἔθρεψα καὶ ὕψωσα, ἀλλ' αὐτοὶ ἀπεστάτησαν ἀπ' ἐμοῦ. Ὁ βροῦς γνωρίζει τὸν κτήτορα αὐτοῦ καὶ ὁ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ Κυρίου αὐτοῦ. Ὁ Ἰσραὴλ δὲν γνωρίζει, ὁ λαός μου δὲν ἐννοεῖ. »

Ἐξ ὧν ἡκούσαμεν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης μαθηθάνομεν,

1) Ὅτι μεγάλη εὐσεβεία πρὸς τὸν Θεόν, κατὰ τὸ φαινόμενον, συνοδεύεται ἐνίοτε μὲ μεγάλην ἀγνωμοσύνην πρὸς αὐτόν, καὶ ἀποστασίαν ἀπ' αὐτοῦ.

2) Ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐνίοτε ἀπατῶνται μεγάλως ὡς πρὸς τὸν ἑθικὸν καὶ θρησκευτικὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, νομίζοντες, ὅτι εἶναι φίλοι τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ εἶναι ἐχθροὶ αὐτοῦ· ὅτι εἶναι εὐσεβεστάτοι τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ εἶναι ἀσεβεστάτοι.

3) Ὅτι πολλὰι θρησκευτικαὶ τελεταί, πολλὰι προσευχαί, καὶ νηστεαί, καὶ πολλὰ θυμιάματα, καὶ μέγα ἐξωτερικὸν σέβας πρὸς τὸν Θεόν, δὲν εἶναι ἀπόδειξις ἀληθοῦς εὐσεβείας.

4) Ὅτι ἐξωτερικαὶ τελεταί, καὶ ἐκτεταμένη λειτουργία

για, δὲν παριστῶσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν Θεόν, ὅταν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ζῇ εἰς ἁμαρτίαν, καὶ ἡ καρδιά αὐτοῦ ᾗναι μακρὰν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

5) Ὅτι ἐὰν θέλωμεν τὴν εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ μετανοήσωμεν, νὰ καθαρισθῶμεν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ νὰ πράττωμεν δικαιοσύνην.

6) Ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀκούει τὰς προσευχὰς καὶ δεήσεις τῶν ζώντων προφανῶς εἰς ἁμαρτίαν.

7) Ὅτι δὲν ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν, ὅτι εἴμεθα μέλη τινοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, ὅσον καὶ ἂν ᾗναι ὀρθόδοξος ἡ ἀποστολική. Ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ τὴν καρδίαν· ἀπαιτεῖ εὐγνωμοσύνην, καὶ ὀρθὸν βίον· καὶ ὅπου λείπῃσι ταῦτα πάντα τὰ ἄλλα εἶναι ἀνωφελεῖ.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη παρέχει εἰς ὅλους τοὺς χριστιανούς τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν ὅλην πρὸς σπουδαίας σκέψεις περὶ ἑαυτῶν.

Καὶ διὰ νὰ ὠφεληθῶμεν ἡμεῖς ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἃς ἐξετάσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ὥστε νὰ μάθωμεν εἰς ποῖαν κατὰστασιν ὑψηλῆς εὐρισκόμεθα.

Ὁνομαζόμεθα χριστιανοί, ὁπαδοὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐπικαλούμεθα τὸν Θεόν, ὡς Πατέρα· καὶ ὁ Θεὸς τῶντι προσεφέρθη πρὸς ἡμᾶς ὡς Πατὴρ πρὸς τέκνα. Μᾶς ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, τὸν ὁποῖον ἐστόλισε μὲ ὠραία δένδρα, ἀνὰρθημεντα φυτὰ, καὶ εὐώδη ἄνθη, πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ ἀνθρώπου· ἔπλασε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, νὰ κελαδῶσιν ἀναμέσον τῶν κλάδων τῶν δένδρων, τοὺς ἰχθύας νὰ κολυμβῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰ ζῶα τοῦ ἀγροῦ, καὶ ὅλα πρὸς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον κατέστησε Κύριον καὶ δεσπότην πάντων τούτων· καὶ ὅμως πολλάκις τρώγομεν καὶ πίνομεν, καὶ χαίρομεν ὅλα τὰ

ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, χωρὶς νὰ εὐχαριστῶμεν αὐτόν, χωρὶς καὶ νὰ συλλογισθῶμεν περὶ αὐτοῦ. Μάλιστα τὴν δόξαν, τὴν δόξαν λαμβάνομεν διὰ τῆς τροφῆς, δαπανῶμεν εἰς ἁμαρτίας ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ εἰς δόξαν αὐτοῦ. Δὲν ὁμοιάζομεν λοιπὸν τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἡσαΐα; Δὲν εἴμεθα χειρότεροι παρὰ τοὺς βόας καὶ τοὺς ὄνους. «Ὁ βόως γνωρίζει τὸν κτήτορα αὐτοῦ καὶ ὁ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ Κυρίου αὐτοῦ, ὁ Ἰσραὴλ δὲν γνωρίζει· ὁ λαός μου, δὲν ἐννοεῖ,»

Διατηρεῖ τὴν ζωὴν ἡμῶν, δίδει εἰς ἡμᾶς τροφήν, καὶ ἐνδυμασίαν, καὶ ὑγείαν· ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, βρέχει ἐπὶ τοὺς ἀγρούς ἡμῶν ὥστε νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς καρποφόρους, καὶ ἀσθενοῦντας μᾶς ἰατρεύει καὶ ὅμως μένομεν ἀγνώμονες, ἀχάριστοι καὶ ἀγαπῶμεν τὰ δῶρα μᾶλλον παρὰ τὸν δωτῆρα! καὶ δὲν εἴμεθα χειρότεροι παρὰ αὐτὰ τὰ ζῶα τὰ γνωρίζοντα τὸν κτήτορα, καὶ τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτῶν; Δίδει εἰς ἡμᾶς ἐλευθερίαν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν, τὰ ὅποια εἰς μάτην ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀπολαύσῃσι πολλὰ ἄλλα ἔθνη, καὶ ὅμως μένομεν ἀγνώμονες καὶ ἀχάριστοι!

Ἔστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ εἰς τὸν κόσμον νὰ γευθῇ θάνατον ὑπὲρ ἡμῶν, νὰ ἀπολυτρώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως, ἀλλ' ὅμως προτιμῶμεν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μένομεν ἀχάριστοι διὰ τὴν ἀνεκδιήγητον αὐτοῦ δωρεάν.

Μᾶς καλεῖ εἰς μετάνοιαν, ὁ Σωτὴρ στέκεται εἰς τὰς θύρας τῶν καρδιῶν ἡμῶν καὶ κρούει καὶ περιμένει ν' ἀνοίξωμεν πρὸς αὐτόν, μακροθυμεῖ καὶ παρακαλεῖ νὰ δεχθῶμεν δωρεάν τὴν σωτηρίαν, τὴν ὅποian ἀπέκτρησε διὰ ἡμᾶς μὲ τὸ πολύτιμον αὐτοῦ αἷμα· ἡμεῖς ὅμως, μένομεν

ἀναίσθητοι, σκληροκάρδιοι, καὶ ἀγνώμονες, καὶ δὲν εἴμεθα χειρότεροι παρ' αὐτὰ τὰ ζῶα;

Καθήμεθα νὰ ἀντρώγωμεν καὶ νὰ πίνωμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν χωρὶς καὶ νὰ ἀναδλέψωμεν πρὸς τὸν ὁωτῆρα δ-
λων τῶν ἀγαθῶν μετ' εὐγνωμοσύνης· ἔχομεν τὸν λόγον
τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς οἰκίας ἡμῶν, ἀλλὰ ἀμελοῦμεν αὐτόν, καὶ
προτιμῶμεν ἀντ' αὐτοῦ αἰσχρότατα βιβλία. Βεβυλόνομεν
τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ἡμέραν· ἀθετοῦμεν τὰς ἀγίας αὐτοῦ ἐν-
τολάς· ζῶμεν εἰς πορνείαν, μοιχείαν, μέθην καὶ ἀσωτείαν,
καὶ καυχώμεθα ὅτι εἴμεθα Χριστιανοί, Λαὸς τοῦ Θεοῦ.
Δὲν βλέπομεν πολλάκις μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν τὰς αὐ-
τὰς ἐκείνας ἁμαρτίας, τῶν ὁποίων ἦσαν ἔνοχοι οἱ Ἰσραη-
λῖται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ προφήτου Ἡσαΐα; Δὲν βλέπο-
μεν, πλεονεξίαν, φιλαργυρίαν, ἀπάτην, δόλον, ψεῦδος,
ὑπερηφανίαν, ἀκαθαρσίαν καὶ ὅλας τὰς ἁμαρτίας, τὰς ὁ-
ποίας ἔπραττον οἱ Ἰσραηλῖται τότε;

Δὲν βλέπομεν πολλοὺς χειροτέρους τῶν Ἰσραηλιτῶν;
δὲν βλέπομεν πολλοὺς Χριστιανοὺς, οἵτινες δὲν ἔχουσι
καὶ μὴρῶσιν εὐσεβείας; οἵτινες οὐδέποτε προσεύχονται,
οὐδέποτε ὑπάγουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ προσκυ-
νήσωσι τὸν Θεόν, καὶ, καθὼς φαίνεται, οὐδέποτε συλλογι-
ζονται περὶ αὐτοῦ;

Ἐὰν δέ τις ἐξ ἡμῶν εὐρίσκηται εἰς τὴν κατάστασιν, εἰς
ἣν εὐρίσκοντο οἱ Ἰσραηλῖται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ προφή-
του Ἡσαΐα, ἃς μετανόησεν, καὶ ἃς ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν
Κύριον, ἐνόσω ἔχῃ καιρὸν, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπισκέ-
ψεως ὅλων τῶν τριούτων ἔρχεται.

Πρὸς τοὺς Ἰσραηλῖτας ὁ Θεὸς ἔστειλλε προφήτας, οἵ-
τινες προέτρεπον, ἐνουθέτουν, ἐκήρυττον μετάνοιαν, ἀλλὰ
τὴν νουθεσίαν δὲν ἐδέχθησαν· τὰς καρδίας αὐτῶν ἐσκή-

ρουναν, καὶ τοὺς προφήτας τοῦ Κυρίου ἐσκότωσαν. Τὸν Ἰσαΐαν ἐσκότωσαν πριονίσαντες αὐτὸν εἰς τὸ μέσον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτούς καὶ ἠφανίσθησαν. Καὶ εἰς ἡμᾶς θέλει ἐλθεῖ, ἐὰν φερώμεθα πρὸς τὸν Θεόν, καθὼς ἐκεῖνοι ἐφέρθησαν. Ἐὰν δὲ Θεὸς δὲν ἐφείσθη τῶν Ἰσραηλιτῶν, τοῦ ἀρχαίου λαοῦ αὐτοῦ, στοχάζεσθαι ὅτι θέλει φείσθαι ἡμῶν; « Μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ, » λέγει ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς Χριστιανούς. « Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσεται. » (Ῥωμ. ια'. 20—21).

Ἡ ἡμέρα τῆς ἐπισκέψεως ἔρχεται· ἡμέρα σκοτεινὴ καὶ φοβερά! Ἐρχεται ὁ θάνατος! Ἐρχεται ἡ κρίσις! Ἐρχεται ἡ αἰώνιος κόλασις! Ἐρχεται τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ καὶ διὰ ὅλους τοὺς ἀγνώμονας Ἰσραηλῖτας καὶ Χριστιανούς, διὰ ὅλους τοὺς ἀποστάτας, καὶ ζῶντας εἰς ἀνομίαν, ὅσων θρῆσκοι καὶ ἄν ᾤναι, ὅσων καὶ ἄν προσεύχωνται, καὶ ἐορτάζωσι, καὶ νηστεύωσι, καὶ οὕτω πως σέβωνται τὸν Θεόν· τὰ πάντα εἰς μάτην, ἐν ᾧ ἡ καρδία αὐτῶν εἶναι μακρὰν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ζῶσιν ἐν ἀμαρτίᾳ.

Ἄς μὴ ἀπατώμεθα. Ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ ἀπ' ἡμῶν εὐγνωμοσύνην, ἀγάπην, μετάνοιαν, καὶ ὑπακοὴν εἰς τὰς ἐντολάς αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν δὲν ἔχωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν μετάνοιαν, καὶ δὲν φυλάττωμεν τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, ἡ θρησκεία μας, εἰς οἵανδήποτε ἐκκλησίαν ἀνήκομεν, εἶναι ματαία, καὶ ἡ ἐλπίς, τὴν ὁποίαν ἔχομεν τῆς σωτηρίας εἶναι χωρὶς βάσιν. Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ πάντας ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἀγνωμοσύνην, τὴν ἀποστασίαν καὶ τὴν αὐταπάτην. Ἀ μ ἡ ν.

www.libtool.com.cn

Ο Μ Ι Α Ι Α ΜΖ'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΟΞΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.

Ἰωάνν. ιβ'. 42—43.

«Ὅμως μέν τοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ περ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.» ἤτοι «Ἀλλ' ὅμως καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· πλὴν διὰ τοὺς Φαρισαίους δὲν ὡμολόγουν, διὰ τὸ μὴ γείνωσιν ἀποσυνάγωγοι· διότι ἠγάπησαν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον παρὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.»

Ἡ ἀγάπη τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων εἶναι, ὡς φαίνεται, ἔμφυτος εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὡς καὶ ἡ ὀρεξις τῆς τροφῆς. Τὴν ἀγάπην ταύτην βλέπομεν, οὐχὶ εἰς ἡλικιωμένους μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς μικρὰ παιδία· καὶ κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν. Εἷς τινες φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ κυριεῦον πάθος διὰ βίου, καὶ δὲν ἀποσθέννυται ἕως οὗ ἐξέλθῃ ἡ ψυχὴ ἐκ τοῦ σώματος. Πολλάκις φέρει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ νὰ ὑπομένωσι πολλὰ δεινὰ, νὰ ἐπιχειρῶσι πράγματα κινδυνω-

δέστατα, νὰ διακινδυνεύωσι τὴν ὑγείαν, τὴν περιουσίαν, τὴν ζωὴν, καὶ πᾶν τὸ εἰς αὐτοὺς προσφιλὲς ἐπὶ τῆς γῆς. Αὕτη ἐμπνέει αὐτοῖς τὴν ἐλπίδα καὶ ἀνδρίαν εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, καὶ πολλάκις γίνεται αἷτιον τῆς νίκης. Αὕτη πολλάκις διεγείρει ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ μαθητοῦ καὶ τοῦ φιλοσόφου ἐπιθυμίαν τῆς παιδείας· καὶ ἐν τῇ τοῦ ἐμπόρου πόθον τοῦ πλούτου· καὶ οἱ δικηγόροι δὲ ὅταν ἀγορεύωσι, πολλάκις ὑπ' αὐτῆς ἀνακινουῦνται καὶ οἱ ἱατροὶ, ὅταν ἐπιμελῶνται τοὺς ἀρρώστους, πολλάκις ἀποθλέπουσιν οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἀντιμισθίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων. Ὑπὸ αὐτῆς κινούμενοι ἐξέρχονται πολλάκις εἰς πόλεμον στρατηγοὶ, ἡγεμόνες, βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες, παραιτοῦντες ὅλας τὰς ἀναπαύσεις ἡσυχίου βίου, καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὑποῖα ἀπολαμβάνουσιν εἰς τὰ παλάτια καὶ εἰς τὰς λαμπράς αὐτῶν οἰκίας μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων. Αὕτη ἔχει ἐπιρροὴν εἰς πᾶσαν τάξιν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὅπερ ἡ κοινὴ γνώμη εἶναι ὁποῖα πρέπει νὰ ᾔηται, σύμφωνος πρὸς τὸ δίκαιον, τὸ εὐθὲς. τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐγκρίνουσιν οἱ ἄνθρωποι ὅ,τι ἐγκρίνει ὁ Θεός, ἡ ἀγάπη αὕτη ἔχει καλὴν ἐπιρροὴν, καὶ ἀποτελέσματα καλὰ. Παραδείγματος χάριν· ὅπου ὅλοι κατακρίνουσι τὸ ψεῦδος καὶ ἐπαινοῦσι τὴν ἀλήθειαν, ἡ ἀγάπη τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων δύναται νὰ παρακινήσῃ καὶ αὐτὸν τὸν ψεύστην νὰ λαλήσῃ τὴν ἀλήθειαν· καὶ ὅπου ὅλοι καταδικάζουσιν ἀκάθαρτον βίον, καὶ αὐτὸς ὁ ἐν τῇ καρδίᾳ ἀσελγὴς δύναται νὰ χαλινώσῃ τὰς αἰσχροὺς ἐπιθυμίας, διὰ νὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴν παρὰ τῶν ἄλλων ὑπόληψιν. Ἄλλ' ὅπου οἱ περισσότεροι ἐν τῇ κοινῇ εἶναι διεσθαρμένοι, ἀγνοοῦσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐγκρίνουσι τὴν πλάνην, ἡ ἀγάπη τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων γίνεται παρὶς ἐπικίνδυνος, αἷτιον τοῦ κακοῦ, καὶ ἐμπόδιον τοῦ

καλοῦ. Οὕτως εἶχεν ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ Ἰουδαῖοι τότε ἦσαν ὑπερήφανοι, φιλάργυροι, καὶ ἀκάθαρτοι. Τὴν θρησκείαν αὐτῶν, ἥτις κατ' ἀρχὰς ἦτο καθαρά, εἶχον φθείρει μὲ ματαίας παραδόσεις καὶ ἐντάλλματα ἀνθρώπων. Ἦσαν μὲν δ' ἐκλεκτοὶ λαὸς τοῦ Θεοῦ, δὲ μόνος λαὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις εἶχε τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. Ἦσαν ἀπόγονοι Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ· μεταξὺ τῶν πατέρων αὐτῶν ἦσαν οἱ ἐπιφανέστατοι ἄγιοι, οἵτινες ποτε ἔζων ἐν τῷ κόσμῳ, ἥ εἰσῆλθον εἰς τὸν οὐρανόν, οἵοι ἦσαν Μωϋσῆς, Ἀαρὼν, Σαμουὴλ, Δαβὶδ, Ἡσαΐας, καὶ ἄλλοι πολλοὶ περιώνυμοι προφῆται, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Θεὸς ἐφανέρονε περὶ πολλῶν τὴν βουλὴν αὐτοῦ. Περὶ τῶν πατέρων τούτων ἐκαυχῶντο, ἕνεκα τούτων ὑπερηφανεύοντο καὶ ἐνόμιζον ἀδύνατον ὁ τοιοῦτος λαὸς νὰ εὕρισκῃται εἰς πλάνην, καὶ νὰ ἔχῃ ἀνάγκην διδασκαλίου ἀπεσταλμένου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ νουθετῇ καὶ νὰ διδάσκῃ αὐτοὺς τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας. Ἀλλ' ὅμως οὕτως εἶχε διότι ἡ θρησκεία αὐτῶν βαθμηδὸν παρήκμασε· μετεβλήθη εἰς ὅ,τι ὁ Παῦλος ὠνόμασε «Μόρφωσιν εὐσεβείας,» (Β'. Τιμοθ. γ'. 5.) συνισταμένη ἐκ τελετῶν ἐξωτερικῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐμπιστεύοντο διὰ σωτηρίαν. Διότι ἦσαν περιτετμημένοι, ἔτρωγον τὸ πάσχα, προσέφερον πολλὰς θυσίας, ἔκαμνον μακρὰς προσευχὰς, ἔδιδον εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐλεημοσύνας, ἐνήστευον δις τῆς ἐβδομάδος καὶ ἤρχοντο πᾶν σάββατον εἰς τὴν συναγωγὴν νὰ ἀκούσῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐνόμιζον ὅτι ἦσαν φίλοι τοῦ Θεοῦ καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας τοῦ οὐρανοῦ. Τέλος ἐφάνη τις ἐν μέσῳ αὐτῶν, πρῶτος καὶ ταπεινός, ὅστις εἶπεν, ὅτι ἐστάλη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ μαρτυρήσῃ τῇ ἀληθείᾳ. Ὁ βίος αὐτοῦ ἦτον ἄμεμπτος

καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ μετὰ σοφίας· καὶ ὅλη ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ἐθεμελιώετο ἐπὶ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, τὸν ὁποῖον λόγον, ὅλοι ὠμολόγουν ἀληθῆ, καὶ ἐδέχοντο ὡς δδηγόν ἐν τῇ θρησκείᾳ. Καὶ ὁμοῦς ἀπέβαλον αὐτὸν ὡς ἀγύρτην, καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ὡς μὴ ἀληθῆ! Δὲν ἦτον ἐτερόχθων οὐδὲ ἐτερόγλωσσος· ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους, τῆς αὐτῆς φυλῆς, καὶ ἐκ τῆς γενεαλογίας τοῦ Δαβὶδ. Ἦτο περιτετεμημένος, ὡς ἐκείνοι, βεβαπτισμένος ὡς πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, ἦτο μέλος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἤρχετο εἰς τὴν αὐτὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνεγίνωσκε τὰς αὐτὰς ἱερὰς Γραφάς, καὶ ὁμοῦς ἀπέβαλον αὐτὸν, ὡς βλάσφημον, ὡς ἀνάξιον τῆς ζωῆς.

Τὰ θάματα, τὰ ὁποῖα ἔκαμεν, ἦσαν τρανωτάτη ἀπόδειξις τῆς Θείας ἀποστολῆς, δυνάμεως καὶ ἐξουσίας αὐτοῦ. Ἦνοιξε τὰς ὀφθαλμοὺς τυφλῶν, ἔθρεψε χιλιάδας μὲ ὀλίγους ἄρτους καὶ ἰχθύας, καὶ ἀνέστησε νεκρούς· καὶ ὁμοῦς δὲν ἤθελον νὰ πιστεύσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸν, διότι ἡ ἁμαρτία εἶχε τυφλώσει τὸν νοῦν, καὶ σκληρύνει τὴν καρδίαν αὐτῶν. Ὁμιλῶν περὶ αὐτῶν ὁ Σωτὴρ εἶπε· «Καὶ ἀναπληροῦται ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαΐου ἡ λέγουσα· Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδῃτε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμυσαν (ἐκλείσαν) μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.» (Ματθ. ιγ'. 14—15).

Εἰς τὴν ἀποβολὴν τοῦ Χριστοῦ, ἦσαν ἰγνωμένοι οἱ ἐπιφανέστατοι τοῦ ἔθνους, οἷον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, καὶ συνεφώνησαν, ἵνα ἐάν τις ὠμολογήσῃ τὸν Χριστὸν, γένηται ἀποσυνάγω-

γος ἦτοι ἀφωρισμένος ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. Ὅθεν, ὅτε οἱ Φαρισαῖοι ἠρώτησαν τοὺς γονεῖς τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ, ποῖος ἦνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, δὲν ἐτόλμησαν οὗτοι νὰ εἰπωσι ποῖος· «Ὅτι ἐφοβοῦντο τῆς Ἰουδαίας,» λέγει ἡ Γραφή· «ἤδη γὰρ συνετέθειντο (συνεφώνησαν) οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν δμολογήσῃ Χριστὸν, ἀποσυνάγωγος γένηται.» (Ἰωάν. 9. 22.)

Οἱ δὲ ἄρχοντες, οἱ ἀναφερόμενοι ἐν τῷ ῥητῷ ἡμῶν, οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν, «Ὅχ ὠμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· ἡγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ περ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.» Δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποφέρωσι τὸ ὄνειδος, τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἀκολουθεῖ τὸν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀφορισμὸν, καὶ νὰ χάσῃ τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἔθνους. Ἰδοὺ τὸ μέγα ἐμπόδιον! ἡγάπησαν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων· ἡ ἀγάπη αὕτη ἦτον ὑπερβολικὴ. Δὲν ἔπρεπε νὰ ᾔῃαι ὁ ὁδηγός, οὐδὲ ἡ στάθμη τῶν πράξεων αὐτῶν. Ἡ ἀγάπη τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων οὐδέποτε δύναται νὰ γείνη κανὼν ἀσφαλῆς τῆς διαγωγῆς οὐθενὸς ἀνθρώπου ἐν τῇ κοινωνίᾳ, διότι οἱ ἄνθρωποι πολλαχῆς ἐγκρίνουσι καὶ ἐπευφημοῦσιν ὅ,τι ὁ Θεὸς κατακρίνει, καὶ ὅ,τι εἶναι εἰς αὐτὸν βδέλυγμα. Παραδείγματος χάριν, οἱ ἄνθρωποι εἰς τινὰς κοινωνίας ἐγκρίνουσι τὴν μονομαχίαν, καὶ ἐπευφημοῦσι τὸν μονομάχον· ἐν ᾧ ὁ μονομάχος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δὲν δύναται νὰ θεωρῇται εἰμὴ ὡς φονεύς. Εἰς τινὰς κοινωνίας οἱ ἄνθρωποι ἐπευφημοῦσι τοὺς ὑπερηφάνους πλουσίους, τοὺς ζῶντας πολυτελῶς, ὀκνηρῶς καὶ ἀνώτως· τοὺς δαπανῶντας τὸν πολύτιμον καιρὸν αὐτῶν εἰς θέατρα, καὶ χωροὺς, εἰς γέλωτας καὶ εὐτραπελίαν, ἀμελοῦντας τὸν Θεόν, καὶ ἀθετοῦντας τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, καὶ ζῶντας ὡς ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ· ἐν ᾧ ὁ

Θεὸς ἀντιτάσσεται εἰς τοὺς ὑπερηφάνους· κατακρίνει τὴν ὀκνηρίαν, τὴν πολυτέλειαν, τὴν μωρολογίαν καὶ εὐτραπείαν, ὥς μὴ ἀνήκοντα εἰς χριστιανούς. (Ἐφ. 4.) Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπε πρὸς τοὺς Φαρισαίους, οἵτινες «φιλάργυροι ὑπάρχοντες» ἐξευκτῆριζον αὐτόν· «Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων· ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστίν.» (Λουκ. ιζ'. 14—15.)

Εἰς ὅλας τὰς πράξεις ἡμῶν πρέπει νὰ ὀδηγώμεθα ὑπὸ τινος ἀρχῆς καλλιτέρας παρὰ τὴν ἀγάπην τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ὀδηγὸς ἡμῶν, καὶ ἡ στάθμη ὅλων τῶν πράξεων πρέπει νὰ ᾔηται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, ἡ ἔγκρισις καὶ ἐπιδοκιμασία καὶ εὐμένεια τοῦ Θεοῦ· παῶν τῶν πράξεων ἡμῶν τὸ ἐλατήριον πρέπει νὰ ᾔηται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὥς δεικνύεται ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ. Ἐὰν ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων συμφωνῇ πρὸς τοῦτο τὸ θέλημα, καλῶς· ἔὰν δὲ μὴ, πρέπει νὰ παραιτήσωμεν αὐτὴν, καὶ αὐτὴν μάλιστα τὴν εὐμένειαν τῶν ἀρίστων ἡμῶν φίλων καὶ συγγενῶν, καὶ πᾶν ὅ,τι εἶναι προσφιλὲς εἰς ἡμᾶς, καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν.

Ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι πολλάκις τόσον σφαλερὰ, καὶ τόσον συχνὰ ἐπαινοῦσιν ὅ,τι εἶναι κακόν, ὥστε ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐθιόρει ὥς κακόν νὰ ἐπαινῇται τις ὑπὸ τῶν πάντων. «Ὅυαί ὑμῖν.» λέγει, «ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποιοῦν τοῖς ψευδοπροφῆταις οἱ πατέρες αὐτῶν.» (Λουκ. ζ'. 26.) καὶ «Μακάριοι ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ· χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε· ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς

ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.» (Ματθ. ε. 11—12.)

Ἐν παντὶ αἰῶνι, ἐξ ἀρχῆς τοῦ κόσμου μέχρι τῆς σήμερον, ἡ γνώμη τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων περὶ τῶν τῆς θρησκείας ἦτο σφαλερά· καὶ ἐπομένως οὐχὶ ἀσφαλές· κριτήριον, οὐδ' ἀξιόπιστος ὁδηγός· καὶ δὲν δύναται νὰ ᾔναι κανὼν τῆς πίστεως.

Εἶπεν ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς Γαλάτας· «Εἰ γὰρ ἔτι ἀνθρώποις ἤρρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην.» (Γαλ. α. 10.) Ὁ δὲ Χριστὸς εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ· «Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου,» καὶ «Εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐκάλεσαν, πόσω μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ;» (Ματθ. ι. 22—25.) «Οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ ἐσκάνδαλίσθησαν,» καὶ ὁ λαὸς ἐπέβη ὑπ' αὐτῶν· οἷον ὁ Χριστὸς ἦτο πλάγιος, ἐνῷ ἐκεῖνοι ἦσαν ὁδηγοὶ τυφλοὶ τυφλῶν. (Ματθ. ιε. 12—24.) Ἡ ἐπιβρόχῃ ὅμως τῶν τυφλῶν ὁδηγῶν ἐκεῖνων ἐπὶ τὸν λαόν ἦτο τοσοῦτον μεγάλῃ, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Χριστὸν δὲν ἐτόλμων νὰ ὁμολογήσωσι δημοσίως τὴν πίστιν ταύτην. «Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὁμολόγουν. ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· ἡγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ περὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.»

Ἡ θέσις αὐτῶν, ἦτο δύσκολος. Τὸ ὁμολογῶ. Καὶ εἶναι πιθανὸν ὅτε ἐσυλλογίζοντο ὥςτινες σήμερον, λέγοντες· «Τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου;» (Ψαλ. λ'. 9) θέλομεν σκανδαλίσαι τὸν κοινὸν λαόν· θέλομεν ὑποφέρει, καὶ χωρὶς ὕψους· ὁ καιρὸς θέλει διορθώσει τὰ πάντα! Ἴσως ἐνδομίζον ὅτι ἡδύναντο νὰ πιστεύσωσιν εἰς τὸν Χριστὸν κρυφίως καὶ

νὰ σωθῶσιν, ἂν καὶ δημοσίως ἐφαινοντο συμφωνοῦντες πρὸς τοὺς Φαρισαίους, καὶ οὕτω νὰ δουλεύωσι θύο κυρίως, τὸν Θεὸν καὶ τὸν μαμμωνᾶ· νὰ χαίρωσι τὸν κόσμον καὶ νὰ ἀπολαύσωσι καὶ τὸν οὐρανόν. Ἀλλ' ὁ τοιαῦτος συλλογισμὸς δὲν εἶναι ὀρθός. Τοιαύτην κρυπτὴν πίστιν δὲν δέχεται ὁ Θεός. Αὐτὸς ἀπαιτεῖ εὐκρίνειαν, καὶ ἀλήθειαν, καὶ μισεῖ τὴν ὑπόκρισιν. Οἱ δεῖλοι ἀποκλείονται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς καὶ οἱ πόρνοι, καὶ μοιχοί, καὶ εἰδωλωλάτραι. (Ἀποκλ. κβ. 8.) Ἡ πίστις, ἵνα σώσῃ, πρέπει νὰ ἔχῃ τοσαύτην δύναμιν ὥστε νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ ὁμολογῇ αὐτὴν παρρησίᾳ ἐνώπιον πάντων καθὼς εἶναι γεγραμμένον· «Καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.» (Ῥωμ. ι. 10)

Ὁ Χριστὸς ἔλεγε πρὸς πάντας· «Εἴ τις θέλει ὀπίσω με ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἡμέραν, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. Ὁς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὁ δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδίσας τὸν κόσμον ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας, ἢ ζημιωθείς; Ὁς γὰρ ἂν ἐπαισχυνηθῇ με καὶ τοὺς ἐμούς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνηθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἁγγέλων.» (Λουκ. θ'. 23—26.)

Εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἔχει δι' αὐτὸν φοβεράς συνεπείας, ἐὰν πιστεύῃ μὲν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὰς λόγους αὐτοῦ, ὁρῶντι, εἰς τὰς ἀληθείας, τὰς ὁποίας διδάσκει ὁ Χριστός, δὲν τολμᾷ ὅμως νὰ ὁμολογήσῃ τούτῳ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, φοβούμενος αἰσχύνῃν, καταφρόνησιν, καὶ ζημίαν κοσμικῶν ἀγαθῶν· διότι

ἀγαπᾷ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἥπερ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Χριστὸς καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ πρέπει νὰ ἔχωσι τὰ πρωτεῖα κατὰ πάντα εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, νὰ ᾖναι ὑπεράνω παντὸς ἄλλης πράγματος· καὶ τὸ στόμα νὰ φανερώνη τοῦτο· πρέπει νὰ ὁμολογῶμεν τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ ὑποφέρωμεν ὄνειδος καὶ διωγμὸν, καὶ θλίψιν ἕνεκα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ, ἐὰν θέλωμεν νὰ συμβασιλεύσωμεν μετ' αὐτοῦ· ἀλλ' οἱ κατέχοντες ὑψηλὰς θέσεις, καὶ αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες ἐνόητε τοσοῦτον ἀνακινοῦνται ὑπὸ τῶν δοξασιῶν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοσοῦτον ἀγαπῶσι τὴν δόξαν αὐτῶν, ὥστε κρίπτουσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν δοξασίαν καὶ πίστιν· καὶ τοῦτο, ἵνα χαίρωσιν ὀλίγας τινὰς ἡμέρας εἰρήνην καὶ ἀνάπαυσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀν καὶ πράττοντες τοῦτο, κινδυνεύουσι νὰ χάσωσι τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν αἰώνιον μακαριότητα.

Πόσον παράξενον! πόσον ἄτοπον καὶ παράλογον! πόσον ἄβυσσον! Καὶ ὅμως, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι χιλιάδες πράττουσι τοῦτο, καὶ σήμερον, ὡς ἔπραττον οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ Χριστοῦ.

Ἄλλ' οἱ ἄρχοντες ἐκεῖνοι ἐφέροντο τάχα φρονίμως; Τί ἐκέρδησαν; τὴν εὐμένειαν τοῦ κόσμου δι' ὀλίγον τινὰ καιρὸν. Ἐξῆσαν ἴσως τεσσαράκοντα, πεντήκοντα, ἢ ὀγδοήκοντα ἔτη ἀνενόητοι ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων· ἀλλ' ἀπὸ τότε, ποῦ εἶναι; ἀρ' οὐ ἐνεφανίσθησαν ἐνώπιον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δὲν ἐτόλμησαν νὰ ὁμολογήσωσιν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, παρῆλθον χίλια ὀκτακόσια ἔτη, καὶ ἀκόμη εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς αἰωνιότητος· καὶ ἐὰν ἀπωλέσθησαν, ἀπωλέσθησαν αἰωνίως! Τὸ ἐναντίον δὲ, οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐτόλμων νὰ ὁμολογῶσι τὸν Χριστὸν

παρῶρησά, δι' ὀλίγα μὲν τινα ἔτη ὑπέφερον πολλά δεινὰ, μετὰ ταῦτα δὲ εἰσῆλθον εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ, εἰς τὴν αἰώνιον μακαριότητα. Δὲν ἀπέβλεπον εἰς τὰ βλεπόμενα καὶ πρόσκαιρα, ἀλλ' εἰς τὰ μὴ βλεπόμενα καὶ αἰώνια, καὶ ἡ πρόσκαιρος αὐτῶν ζημία, ἦτο δι' αὐτοὺς αἰώνιον κέρδος.

Καὶ ἐὰν ἡ πλῆσις ἡμῶν σήμερον ᾗναι ὡς ἡ πλῆσις ἐκεῖνων, θέλομεν βαδίζει τὴν αὐτὴν ὁδὸν, καὶ ἡ ἀγάπη τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων δὲν θέλει ἐμποδίσαι ἡμᾶς τοῦ νὰ ὁμολογῶμεν τὴν πίστιν ἡμῶν εἰς αὐτόν, καὶ εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ παρῶρησά, ἐνώπιον πάντων.

Ὁ προτομάρτυς Στέφανος ὠμολόγει αὐτὴν καὶ ἐνῶ ἐλιθοβολεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων· ἡγάπα τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ μᾶλλον ἢ περὶ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἐθεώρει τοὺς οὐρανούς ἀνεωγμένους καὶ εἶδε δόξαν καὶ Ἰησοῦν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων ἐφάνη εἰς αὐτόν ὡς ἔχουσα ὀλίγην ἀξίαν.

Καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ Χριστὸς ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, καὶ καθίσῃ ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθῶσιν ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη ἵνα δικασθῶσι καὶ λάθωσι κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, τότε ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων θέλει φανῇ εἰς ἡμᾶς ὡς ἔχουσα ὀλίγην ἀξίαν. Τώρα ἡ ἀγάπη τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων ἔχει μεγάλην ἐπιβρόχην ἐπὶ πολλούς. Φυβοῦνται τοὺς ἀνθρώπους, καὶ οὐχὶ τὸν Θεόν. Ἡ παρουσία ἐνὸς ἀνθρώπου, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐνὸς παιδίου μικροῦ ἤθελεν ἐμποδίσαι αὐτοὺς ἀπὸ ἀμαρτωλῆς πράξεως, ἀπὸ τῆς δόσας ἡ ἀδιαλείπτως παρουσία τοῦ Θεοῦ οὐδόλως γίνεται ἐμπόδιον.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη παρέχει κριτήριον χαρακτῆρος, διὰ

τοῦ δοποῦ δυνάμεθα νὰ μάθωμεν τὴν πνευματικὴν ἡμῶν κατάστασιν.

Ἀγαπῶμεν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡ δόξα αὐτῇ εἶναι κανὼν τῶν πράξεων ἡμῶν; ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς εὐρισκόμεθα; δὲν εἴμεθα ἀληθεῖς χριστιανοί. Πιστεύομεν ἴσως εἰς τὸν Χριστὸν, ἀλλ' εἴμεθα ὡς οἱ ἀρχόντες τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες ἡγάπησαν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἥπερ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ἐὰν δὲ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ᾗται εἰς ἡμᾶς τὸ πρῶτον πράγμα, καὶ ἔχῃ ἐπιρροὴν εἰς ὅλας τὰς πράξεις ἡμῶν, καὶ ἕνεκα ταύτης δυνάμεθα νὰ ὑποφέρωμεν τὴν καταφρόνησιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ δημολογῶμεν τὴν ἀλήθειαν παρρησιαῖ ἂν «καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καὶ ὁμῶν ψευδόμενοι.» ἕνεκα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ, εἴμεθα ἀληθεῖς χριστιανοί· εἴμεθα ἀληθεῖς ὁπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ, εἴμεθα ἀναγεγεννημένοι ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ σεσωσμένοι.

Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ ἡμᾶς πάντας ἀπὸ τῆς μιμήσεως τῶν ἀρχόντων, οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· ἡγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἥπερ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἀμήν.

www.libtool.com.cn

Ο Μ Ι Λ Ι Α ΜΗ'.

Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΒΟΛΗΣ.

Ματθ. κέ. 10.

«Καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα.»

Ἡ ἔγκαιρος ἐτοιμασία διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου, εἶναι δι' ἡμᾶς πάντα σπουδαιοτάτη ὑπόθεσις καὶ πρὸς ταύτην ἐπικαλοῦμαι σήμερον τὴν ὁμετέραν προσοχήν.

Περὶ αὐτῆς ὡμίλησεν ὁ Χριστὸς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὀλίγον πρὸ τῆς ἀποδημίας αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κόσμου· καὶ προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ γείνωσιν ἑτοιμοί· «Ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε, » λέγει, «ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. » (Ματθ. κδ'. 44.) Καὶ διὰ νὰ ἐντυπώσῃ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν τὴν σπουδαιότητα τῆς ὑποθέσεως ταύτης εἶπε πρὸς αὐτοὺς διαφόρους παραβολὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία ἦτον ἡ παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων· ἐξ ὧν πέντε ἦσαν φρόνιμοι, καὶ πέντε μωραί· «αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον. Αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν

λαμπάδων αὐτῶν. Χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταζαν πᾶσαι καὶ ἐκάλειυδον, (ἐκοιμῶντο.) Μέσης δὲ νυκτὸς (τὸ μεσονύκτιον) κραυγὴ γέγονεν· Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται· ἐξέρχεται εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Τότε ἡγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκύσμησαν (ἤτοιμασαν) τὰς λαμπάδας αὐτῶν. Αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον· Δότε ἡμῖν ἐκ τῆς ἐλαίης ὑμῶν· ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. Ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρονίμοι λέγουσαι· Μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα.

Ὑστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι, λέγουσαι· Κύριε, Κύριε, ἀνοιξὸν ἡμῖν· Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀμὴν, λέγω ὑμῖν οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ἣ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. (Ματθ. κέ. 1—13.)

Ἵνα ὠφεληθῶμεν ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης, καὶ λάβωμεν ἀληθινὴν νοουθεσίαν, δὲν πρέπει νὰ ἀλληγορήσωμεν πᾶν μέρος αὐτῆς ὥς τινες ποτε ἔπραξαν, καὶ ὥς ἀκόμη πολλοὶ πράττουσιν· ἀλλὰ νὰ παρατηρήσωμεν τὸν γενικὸν σκοπὸν αὐτῆς, τὴν μεγάλην ἰδέαν, τὴν ὁποίαν περιέχει καὶ παριστάνει, ὁποῦ τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον ἐλέχθη ἡ παραβολή, καὶ ὡς κάμνομεν εἰς τοὺς ἡλικίους μύθους, οἷον τοῦ Αἰσώπου, εἰς τοὺς ὁποίους παρατηροῦμεν τὸ ἐπιμύθιον, ἥτοι, τὴν ἐκ τοῦ μύθου πηγάζουσαν διδασκαλίαν. Εἰς τὴν ἐξηγήσιν τῶν παραβολῶν, πολλοὶ εὐσεβεῖς ἀνθρώποι ἐπλανήθησαν· οὐδεὶς δὲ ἴσως περισσότερον παρὰ τὸν πεπαιδευμένον Ὀριγένην. Παραδείγματος χάριν· Λέ-

γρυσιν ὅτι αἱ μὲν μωραὶ παρθένοι παριστάνουσιν ἀλληγορικῶς τοὺς ἀτελεῖς χριστιανούς· ὁ δὲ ὕπνος τῶν φρονίμων παρθένων, τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀληθινῶν χριστιανῶν· τὸ δὲ ἔλαιον εἰς τὰς λαμπάδας, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ νυμφίος, τὸν Χριστόν, ἡ δὲ νύμφη τὴν ἐκκλησίαν· καὶ οἱ προσκεκλημένοι πάλιν τοὺς χριστιανούς. κλ. Τὸ ἄτοπον τούτου ὅμως εἶναι φανερόν· διότι ὅλοι οἱ ἀληθεῖς χριστιανοὶ εἶναι ἡ ἐκκλησία, καὶ ἡ νύμφη τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἐπομένως ποῦ οἱ προσκεκλημένοι φρόνιμοι καὶ μωροί; Καὶ ἐὰν τὸ ἔλαιον σημαίνει τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν σώζουσαν, οἱ μὲν σεσωσμένοι οὐδέποτε μετέσχον αὐτοῦ· καὶ οἱ μετασχόντες ποτὲ αὐτοῦ, θέλουσιν ἔχει αὐτὸ αἰωνίως. Πρὸς τοῦτοις, αἱ μωραὶ παρθένοι ὑπῆγον καὶ ἠγόρασαν ἔλαιον. Ἄλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ οὐδέποτε ἀγοράζεται καὶ ὅταν ἔχη τις αὐτήν, οὐδέποτε ἀποκλείεται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς αἱ μωραὶ παρθένοι ἀπεκλείσθησαν ἕξω· καὶ πρὸς τὰς ὁποίας εἶπεν ὁ νυμφίος, «Οὐκ εἶδα ὑμᾶς.» Ὁ δὲ Χριστὸς γνωρίζει ὅλους τοὺς ἔχοντας τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ κατ' οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν, θέλει κλεισθῆ ἡ θύρα.

Ἡ μεγάλη ἰδέα ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ, καὶ ὅλος ὁ σκοπὸς αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς τὸ τέλος αὐτῆς· εἰς τὸ «Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.» Ἰδοὺ τὸ πᾶν. Καὶ ἐκ τούτου εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ἔλευσις τοῦ νυμφίου, παριστάνει τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ μόνον, καὶ ὅτι οἱ προσκεκλημένοι, αἱ παρθένοι καὶ μωραὶ καὶ φρόνιμοι, εἶναι πάντες οἱ ἀκούοντες τὰς προσκλήσεις τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ δὲ ἔλαιον εἶναι ὅτι ἀνάγκη νὰ κάμῃ πᾶς τις διὰ νὰ γείνη ἕτοιμος· αἱ δὲ φρόνιμοι παρθένοι εἶναι οἱ γινόμενοι ἕτοιμοι· αἱ δὲ μωραὶ

εἶναι οἱ μὴ γινόμενοι ἔτοιμοι· ἡ δὲ κλειῖς τῆς θύρας σημαίνει τὴν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἀπόκλεισιν ὄλων, ὅσοι δὲν εἶναι ἔτοιμοι· καὶ ἡ ἀπόκρισις τοῦ νυμφίου πρὸς τὰς μωρὰς παρθένους, « Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, » σημαίνει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θέλει δεχθῇ τοὺς μὴ ἐτοιμοὺς, ἀν καὶ ἰκετεύωσιν αὐτὸν ἐπὶ τέλους.

Ἄν καὶ ἡ τελευταία ἔλευσις τοῦ Χριστοῦ θέλει εἶσθαι τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ἡ ἔλευσις αὐτοῦ ὁμοῦς κατὰ τινὰ σημασίαν εἶναι δι' ἡμᾶς ὅταν καλέσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ κόσμου, δηλαδὴ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου. Καὶ ἐπειδὴ πᾶσα ἐτοιμασία διὰ τὸν θάνατον καὶ διὰ τὴν κρίσιν πρέπει νὰ γένη ἐν ᾧ εἴμεθα εἰς τὸ σῶμα, ἐκ τούτου φαίνεται πόσον σπουδαῖον εἶναι νὰ σταθῶμεν πάντοτε ἔτοιμοι, καὶ πόσον ἐπικίνδυνος εἶναι ἡ ἀναβολὴ τῆς ἐτοιμασίας.

Εἶναι ἐπικίνδυνος, 1) Διότι καθ' ἣν ὥραν οὐ δοκοῦμεν δύνатаи νὰ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Δύνатаи νὰ καλέσῃ ἡμᾶς τόσον ἐξαίρνης ὥστε νὰ μὴ ἔχωμεν εὐκαιρίαν νὰ ἐτοιμασθῶμεν, καὶ οὕτω νὰ κλεισθῇ ἡ θύρα καθ' ἡμῶν.

«Καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα.»

Παρατηρητέον ὅτι τὸ μόνον σφάλμα τῶν μωρῶν παρθένων, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται μνεῖα, ἦτον ὅτι ἤσαν τόσον μωραὶ ὥστε νὰ μὴ ποιήσωσιν ἐγκαίρως ὅ,τι ἦτον ἀνάγκη νὰ ποιήσωσι πρὸς ἐτοιμασίαν. Τὸν καιρὸν τὸν ἐπιτήδειον πρὸς ἐτοιμασίαν ἐδαπάνησαν ἐν ὕπνῳ. «Ἐκάθευδον.» Δὲν ἦτο σφάλμα ὅτι ἐκοιμῶντο· διότι ὅλαι, καὶ φρόνοι καὶ μωραὶ ἐκάθευδον. «Χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσαξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον.» Δὲν παρουσιάζονται αἱ μωραὶ παρθένοι ὡς ἔχουσαι μίσός τι κατὰ τοῦ νυμφίου, καὶ τούτου ἕνεκα ἡμέλουν νὰ ἐτοιμασθῶσι. Τοῦναντίον,

ἔλαβαν τὰς λαμπάδας, καὶ εἶχον σκοπὸν νὰ εἰσέλθωσι μετὰ τοῦ νυμφίου εἰς τοὺς γάμους. Καὶ ὅτε ἤκουσαν ὅτι αὐτὸς ἔρχεται, παρεκάλεσαν τὰς φρονήμους νὰ δώσωσιν εἰς αὐτάς ἔλαιον, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κάμωσι, διότι εἶχον μόνον ἱκανὸν δι' ἑαυτάς. Καὶ ὅτε αἱ μωραὶ ἔμαθον τῆτο, ἀπῆλθον ἀμέσως νὰ ἀγοράσωσιν ἔλαιον, ὅπου ἐπωλεῖτο· καὶ ἀφ' οὗ ἠγόρασαν αὐτό, ἦλθον καὶ ἐζήτησαν εἴσοδον. Καὶ ἕως τότε, εἶναι πολὺ πιθανόν, ὅτι δὲν περιέμενον ὅτι ἦθελον ἀποκλεισθῇ. Μετὰ λύπης ὁμοῦ καὶ πιθανῶς μετ' ἐκπλήξεως ψυχῆς εὗρον ὅτι ἦλθον ὀλίγον ἀργά! « Ἐκλεισθήτω ἡ θύρα! »

Εἰς τὰς κοινὰς ὑποθέσεις τοῦ βίου πάντες γνωρίζομεν, ὅτι ὑπάρχουσι στιγμαί, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ δράζωμεν εἰ δὲ μὴ ἀκολουθεῖ ἀδιόρθωτος ζημία.

Ὁ γεωργός, ἂν ἀμελήσῃ τὸν καιρὸν τοῦ σπείρειν δὲν δύναται νὰ θερίσῃ. Ὁ νέος, ἂν ἀμελήσῃ τὴν παιδείαν ἐν τῇ νεαρᾷ ἡλικίᾳ, δοκιμάζει μεγάλην ζημίαν, ὅταν φθάσῃ εἰς ὄριμον ἡλικίαν. Οὕτως ἔχει καὶ εἰς τὸ ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν. Διηγῆθη τίς ποτε εἰς ἐμὲ ὡς δυστυχίαν, ὅτι μίαν φορὰν εἶχε γράψῃ γράμμα νὰ σταλῇ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἐξασφαλίσῃ ἓν πλοῖον, τὸ ὁποῖον μετ' ὀλίγον ἐναυάγησε· καὶ ἔκ τινος ἀμελείας τὸ γράμμα δὲν ἐστάλη ἐγκρίτως, καὶ οὕτως ἡ εἰδῆσις περὶ τῆς ναυαγίας ἔφθασεν ὀλίγον πρὸ τοῦ γράμματος, καὶ ἐπομένως ἔχασε τὸ πλοῖον. Ἡ ἀναβολὴ ἔφερε τὴν ζημίαν.

Πόσον συχνὰ ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι αἰτίαν νὰ λυπῶνται ὅτι ἡ στιγμή ἡ ἀρμοδία πρὸς ἀπόκτησιν ἐπιθυμητοῦ τινος ἀναγκαίου καὶ σπουδαίου, ἐπέρασε, καὶ τὸ πρᾶγμα δι' αὐτοὺς ἐχάθη αἰωνίως.

Δὲν εἶναι μόνον ἀνάγκη νὰ ἐτοιμασθῶμεν διὰ τὸν θάνα-

τον, διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἐγκαίρως, ἥ τὴν ψυχὴν ἡμῶν θέλομεν ζημιωθῇ! Ἡ θύρα τοῦ ἐλέους, ἡ θύρα τῆς ἀφένσεως τῶν ἀμαρτιῶν, ἡ θύρα τῆς ἐλδοαιμονίας, ἡ θύρα τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἡ θύρα τοῦ οὐρανοῦ θέλει κλεισθῇ, καὶ ἡμεῖς εἰς μάτην θέλομεν ζητεῖν εἴσοδον! Μία ἡμέρα, μία ὥρα, ἡ καὶ μία στιγμή εἶναι δι' ἡμᾶς ἀνεκκλήτου σπουδαιότητος!

Ὑποθέσατε ὅτι κατὰδικός τις ἐφέρβη ἐκ τῆς φυλακῆς εἰς τὸν τόπον τὸν προσδιωρισμένον ἵνα θανατωθῇ· ὅτι ἡ καροτόμος ἡτοιμάσθη, ὁ πέλεκυς ὑψώθη, καὶ ὁ κατὰδικος ἐδέσθη καὶ κεῖται ἐπὶ τῆς θανατηφόρου μηχανῆς, καὶ ἅμα πέσῃ ὁ πέλεκυς, θέλει χωρίσῃ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σώματος. Ὑποθέσατε ὅτι ἐνταυτῷ ὁ βασιλεὺς ὑπογράφει τὴν συγχώρησιν αὐτοῦ καὶ στέλλει στρατιωτὴν ἔφιππον τρέχοντα βιαίως καὶ εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ κομίζοντα τὴν συγχώρησιν, ἵνα δώσῃ αὐτὴν ἐγκαίρως ὥστε νὰ σώσῃ τὸν ταλαίπωρον, τὸν περιμένοντα πᾶσαν στιγμήν τὸν θανατηφόρον κτύπον! Πόσον σπουδαία δι' αὐτὸν εἶναι πᾶσα στιγμή! Μιᾶς στιγμῆς ἀναβολὴ δύναται νὰ βάλῃ αὐτὸν ὅπου ὅλη ἡ δύναμις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀγγέλων δὲν δύναται νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ! Καὶ οὕτως ἔχει καὶ ὡς πρὸς τὸν ἀμαρτωλὸν, ὅστις εἶναι κατὰδικος εἰς τὸν δεύτερον θάνατον, τὸν θάνατον τὸν αἰώνιον! Ἐὰν ὁ θάνατος ἀφαρπάσῃ αὐτὸν πρὸ τοῦ νὰ λάβῃ ἀπὸ τοῦ Βασιλέως τῶν πάντων τὴν συγχώρησιν, χάνεται αἰωνίως! « Καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπασι ἀποθανεῖν, » λέγει ὁ Παῦλος, « μετὰ δὲ τοῦτο, κρίσις. » (Εβρ. θ'. 27). Καὶ διὰ τοῦτο προτρέπει τὸς ἀνθρώπους νὰ μὴ ἀμελῶσι, νὰ μὴ ἀναβήλωσι, ἀλλὰ νὰ σπεύσωσι νὰ ὁράσωσι τὴν εἰς αὐτὸς δοθεῖσαν ἐκκαιρίαν. « Σήμερον, » λέγει « ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ

ἀκήσγητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. » (Εβρ. δ'. 7).

Νομίζουσί τινες ὅτι, ἐπειδὴ εἶναι νέοι, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σπεύσωσιν νὰ ἐτοιμασθῶσιν ὅτι ἔχουσι καιρὸν ἱκανόν· ὅτι δύνανται νὰ κοιμῶνται ἄνευ κινδύνου· ὅτι τῶρα εἶναι ὁ καιρὸς νὰ χαίρωσι τὸν κόσμον, νὰ ἡδύνωνται, νὰ διασκεδάζωσι· καὶ ὅταν ἐπέλθῃ τὸ γῆρας, τότε, καὶ ἴσως πρότερον ἂν οὗ ἀποκτήσωσι περιουσίαν τινὰ, ἢ ποσότητα χρημάτων, ἢ γνώσεως, ἢ ἄλλου τινὸς τὸ δποῖον παρέχει ὁ κόσμος, ἢ παριστάνει ὡς ἐφελκυστικὸν καὶ ἡδονικόν, θέλουσιν ἐτοιμασθῇ· καὶ ὅτι ὅταν ἀκούσωσι τὴν ἀγγελίαν, « Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται ». τότε ἂν οὐχὶ πρότερον θέλουσιν ἐγερθῇ καὶ ἐτοιμάσῃ τὰς λαμπάδας αὐτῶν.

Ἀλλ' ὁ θάνατος ἐνίοτε ἔρχεται ἑξαίφνης καὶ ἀπροσδοκῆτως καθὼς εἶδομεν ὅτι συνέβη εἰς διαφόρους ἀνθρώπους ἐν τῇ πόλει ταύτῃ! νεανίσκους τε καὶ νεάνιδας! « Γρηγορεῖτε οὖν, » εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, « ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται ». « Ἀφαρπάξεις αὐτοὺς ὡσὰν μὲ βεῦμα ὑδάτων· εἶναι ὡς ὄνειρον τῆς αὐγῆς· ὡς χόρτος ὅστις παρέρχεται· τὸ πρωὶ ἀνθί καὶ παρακμάζει· τὸ ἑσπέρας κόπτεται καὶ ξηραίνεται. » (Ψαλ. 7. 5—6).

Ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές, γνωρίζομεν ἡμεῖς πάντες· καὶ ὅμως πόσον ἀμερίμνως οἱ περισσότεροι ἐξ ἡμῶν ζῶσι· Κοιμῶνται ὡς ἐκοιμῶντο αἱ παρθένοι, ὅτε « κραυγὴ γέγονεν· Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται. » Σχεδὸν πᾶσαν ἡμέραν ἀκούομεν τὸν θρῆνον τῶν γειτόνων, εἰς τῶν δποίων τὰς οἰκίας ἐμβῆκεν ὁ θάνατος· καὶ βλέπομεν τοὺς νεκροὺς τοὺς δποίους οἱ ζῶντες μετακομίζουσιν εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ δὲν ἐτοιμάζονται οἱ ἄλλοι! Μεγάλην ἀδιαφορίαν φανεροῦσιν! ὡς ἐὰν ἐνόμεζον πάντας θνητοὺς ἐκτὸς ἑαυτῶν!

Καὶ αὕτη ἡ ἀδιαφορία, πιθανῶς θέλει μένει ἕως ἀκουσθῇ ἡ κραυγὴ, « Ἴδου ὁ νυμφίος ἔρχεται! »

Ἡ ἀναβολὴ εἶναι ἐπικίνδυνος, 2.) Διότι ὁ καιρὸς τῆς ἐλεύσεως τοῦ νυμφίου, δὲν εἶναι ὁ ἀρμόδιος καιρὸς τῆς ἐτοιμασίας, καὶ ἐὰν ἔρχηται βραδέως.

Ὅταν ἡ νόσος προσβάλλῃ τὸ σῶμα, καὶ τὸ σῶμα ᾗναι πλῆρες πόνων, καὶ ὁ θάνατος ἐγγίξῃ, δυσκόλως δυνάμεθα νὰ συλλογισθῶμεν περὶ ἄλλης τινὸς ὑποθέσεως εἰμὴ τῶν σωματικῶν πόνων. Ὁ καλλίτερος καιρὸς, ὁ ἀρμοδιώτερος καιρὸς ἵνα ἐτοιμάσωμεν τὰς λαμπάδας ἡμῶν, καὶ ζητήσωμεν ἔλεον δι’ αὐτάς, εἶναι ὅταν εἴμεθα νέοι καὶ ὑγιεῖς· πρὶν ἀκούσωμεν τὴν κραυγὴν, « Ἴδου ὁ νυμφίος ἔρχεται. »

Μετάνοια ἐπὶ κλίνης θανάτου εἶναι, νομίζω, ἐν γένει ἀμφιδόλου χαρακτῆρος. Ὁ ἀμαρτωλὸς ἴσως νομίζει ὅτι μετενόησε, διότι ἡ νόσος ἡδυνάτησε τὸ σῶμα αὐτοῦ τοσοῦτον ὥστε δὲν ἔχει ἐπιθυμίαν νὰ εὐχαριστήσῃ τὰ πάθη, ὡς εἶχε πρότερον· καθὼς δὲν ἔχει ὄρεξιν διὰ τροφήν. Ἄν ὅμως ζήσῃ καὶ ἀναλάβῃ τὴν ὑγείαν καὶ τὰς σωματικὰς δυνάμεις, εἶναι πιθανὸν ὅτι ἡ ἀγάπη τῆς ἀμαρτίας θέλει ἐπιστρέψῃ, καθὼς καὶ ἡ φυσικὴ ὄρεξις τῆς τροφῆς, καὶ ὅτι θέλει συμβῇ εἰς αὐτὸν κατὰ τὸ τῆς ἀληθοῦς παροίμιας· « Κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα. » καὶ « Ὅς λησαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου. » (Β΄ Πέτρ. β΄. 22.)

3.) Ἀναβολὴ εἶναι ἐπικίνδυνος, διότι ἐὰν ἀποθάνωμεν χωρὶς τῆς ἐτοιμασίας, ἄλλοι δὲν δύνανται νὰ παρέξωσιν εἰς ἡμᾶς βοήθειαν. Αἱ φρόνιμοι παρθένοι δὲν εἶχον ἔλεον νὰ δώσωσιν εἰς τὰς ἄλλας. Εἶχον μόνον ἀρκετὸν δι’ ἑαυτάς. Καὶ οὕτω θέλει ἔχει δι’ ἡμᾶς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου. Ἄς μὴ ἀναδιδλωμεν λοιπὸν τὸ ἔργον τῆς ἐτοιμασίας, ἀς μὴ κοιμώμεθα ἀμερίμνω· ἔχοντες ἐλπίδα βοηθείας ἐκ μέρους

ἄλλων. Πᾶς τις πρέπει νὰ ἐτοιμασθῇ δι' ἑαυτόν. Καὶ ἐὰν ἔχῃ οὕτω, διὰ τί νὰ μὴ ἐτοιμασθῇ τώρα; Καιρὸς τις εἰς τὸ μέλλον θέλει εἶσθαι τάχα ἀρμόδιώτερος; Οὐχί, βεβαίως. Πᾶσαν ἡμέραν, καθ' ἣν ζῶμεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, αὐξάνει ἡ πρὸς αὐτὴν ἀγάπη· εἰς ταύτην προσκολλώμεθα μᾶλλον καὶ μᾶλλον, καὶ ἐπομένως δυσκολώτερα γίνονται ἡ παραίτησις αὐτῆς. Ὁ μέθυσος θέλει παραιτήσῃ τὰ καυστικὰ ποτὰ αὐτοῦ εὐκολώτερον τάχα μετὰ ἓν ἔτος, ἐὰν ζῇσῃ, παρὰ τώρα; Πάντες γνωρίζουσιν ὅτι ὅσον περισσότερον ζῇ εἰς μέθην, τόσον δυσκολώτερον παραιτεῖται αὐτὴν, καὶ τόσον δυνατώτερος εἶναι ἐν αὐτῇ ὁ πόθος τῶν ποτῶν τούτων.

Ὁ φιλάργυρος, καὶ ὁ τοκογλύφος θέλουσιν ἀγαπᾶν τάχα ὀλιγώτερον τὰ χρήματα μετὰ εἴκοσιν ἔτη, παρὰ τώρα; Ὁσον περισσότερον γηράσκει ὁ φιλάργυρος, τόσον περισσότερον προσκολλᾶται εἰς τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ. Τὸτο πάντοτε καὶ πανταχῶ καὶ ὑπὸ πάντων παρατηρήθη. Ὁ δὲ πόρνος καὶ ὁ μοιχὸς θέλει παύσει τὰς ἀνοσίδεις σχέσεις αὐτῶν τάχα εὐκολώτερα μετὰ ἓν ἔτος παρὰ τώρα; Βεβαίως οὐχί. Πᾶσα εὐχαρίστησις τῶν ἀκαθάρτων ἐπιθυμιῶν ὀλιγοστεύει τὴν δύναμιν τῆς ἀντιστάσεως τοῦ κακοῦ, καὶ κἀμνεὶ ἀσθενεστέραν τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως, ὥστε οἱ ἔλεγχοι αὐτῆς μόλις ἀκούονται, καὶ τὰ ὀνύματα τῆς ἁμαρτίας γίνονται ἔτι καὶ ἔτι δυνατώτερα.

Ἐὰν τις ζῇ εἰς τοιαύτας ἁμαρτίας, ἀς μὴ φαντασθῇ ποτε ὅτι θέλει δυνήθῃ νὰ μετανοήσῃ καὶ ἐτοιμασθῇ διὰ τὸν θάνατον τὴν σιγμὴν ἐκείνην, καθ' ἣν θέλει λάβει τὴν κλησιν νὰ φανῇ ἐνώπιον τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ· τὴν σιγμὴν, καθ' ἣν θέλει γεῖναι κραυγὴ, « Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται. » Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θέλει εὐρεῖ τὴν θύραν

τοῦ ἐλέους κεκλεισμένην κατ' αὐτοῦ. « Ἐκλείσθη ἡ θύρα. »

Στοχάζεσθε ἴσως, ὅτι θέλετε προσεύχεσθαι τότε, καὶ ἐπικαλεῖσθαι τὸν Θεόν, καὶ ζητεῖ ἕλεος· καὶ ἐγὼ νομίζω ὅτι θέλετε πράττει οὕτως. Οὕτως ἔπραξαν καὶ αἱ μωραὶ παρθένοι· ἐφύναζον, « Κύριε, Κύριε, ἀνοιξὸν ἡμῖν. » « Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. » Καὶ οὕτω δύνатаι νῦν συμβῇ καὶ εἰς ἡμᾶς, ἐὰν ἀναβάλωμεν τὸ ἔργον τῆς εἰς θάνατον ἐτοιμασίας.

Μὴ ἀναβάλλετε. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· « Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πολλοὶ, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἰσχύουσιν. Ἀπ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξῃσθε ἕξω ἐστάναι καὶ κρῖναι τὴν θύραν, λέγοντες· Κύριε, Κύριε, ἀνοιξὸν ἡμῖν. — Καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πόθεν ἐστέ. Τότε ἄρξεσθε λέγειν· Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατεαῖς ἡμῶν ἐδίδαξας. » Ὡς ἂν ἔλεγον· Μετελάβδομεν, ἠκούσαμεν τὸ Εὐαγγέλιον· Εἴμεθα βεβαπτισμένοι — Εἴμεθα ἀληθεῖς χριστιανοί. « Καὶ ἐρεῖ· Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς· πόθεν ἐστέ. Ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀδικίας. » (Λουκ. ιγ'. 24—27).

Δὲν ἀρκεῖ νῦν φωνάζωμεν πρὸς αὐτόν, νῦν προσευχώμεθα. Ἀλλὰ πρέπει νῦν φωνάζωμεν ἐγκαίρως· πρὶν κλεισθῇ ἡ θύρα. Ἄς μὴ ἀναβάλωμεν. Ἄς ἐτοιμασθῶμεν ἐν ᾧ ἔχομεν εὐκαιρίαν· πρὶν ἀκουσθῇ ἡ φωνή· « Ἴδού δ' νυμφίος ἔρχεται. »

Καὶ τί εἶναι ἀναγκαῖον νῦν κάμωμεν ἵνα γείνωμεν ἑτοιμοί; Εἰς τί συνίσταται ἡ ἐτοιμασία;

Δυνάμεθα νῦν στοχασθῶμεν ὅτι εἴμεθα ἑτοιμοί, διότι

ἐγεννηθῆμεν ἐκ γονέων χριστιανῶν. Ἀλλ' οὐδὲν θέλει ὠφελῆσαι ἡμᾶς τοῦτο, περισσότερον παρ' ὅσον ὠφέλησε τοὺς Ἰουδαίους τὸ ὅτι ἦσαν τέκνα τοῦ Ἀβραάμ.

Νομίζομεν ἴσως ὅτι εἴμεθα ἔτοιμοι, διότι εἴμεθα βεβη-
πτισμένοι. Ἀλλὰ τὸ βάπτισμα εἶναι σαρκικὴ τελετὴ, καὶ
δὲν δύναται νὰ καθαρίσῃ τὴν καρδίαν, καὶ νὰ σώσῃ ἀπὸ
τῆς ἁμαρτίας, περισσότερον παρ' ὅσον τὰ διάφορα λουσί-
ματα καὶ βαπτίσματα τῶν Ἰουδαίων ἠδύναντο νὰ σώσω-
σιν αὐτούς. Καὶ τὰ βαπτίσματα τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὰ
τῶν χριστιανῶν σημαίνουσι καθαρότητα καρδίας. Ἀλλ'
ὅπου ἡ καθαρότης τῆς καρδίας ἐλλείπει, οὐδὲν βάπτισμα,
οὐδὲ ὅλα τὰ βαπτίσματα ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν ἐν τῷ
κόσμῳ δύνανται νὰ σώσωσι.

Δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι εἴμεθα ἔτοιμοι, διότι
μεταλαμβάνομεν τοῦ δείπνου τοῦ Κυρίου. Ἀλλὰ τοῦτο
δὲν θέλει ὠφελῆσαι ὑμᾶς περισσότερον παρ' ὅσον ὠφέ-
λησε τοὺς Ἰουδαίους τὸ πάσχα, τὸ ὅποιον ἐσθμαίνει τὸ
αὐτὸ δόγμα, τὰ πάθη, καὶ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ τοῦ Ἀγνοῦ τοῦ Θεοῦ, τῷ αἵροντος τὰς ἁμαρτίας τοῦ
κόσμου.

Δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι εἴμεθα ἔτοιμοι, διότι
νηστεύομεν πολλὰ, συχνάζομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ,
τὴν ἐκκλησίαν, κάμνομεν μακρὰς προσευχάς, καὶ δίδομεν
ἐλεημοσύνας εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἑ-
πρωτὸν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπε ῥητῶς
πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, «ὅτι ἐὰν μὴ περιτεύσῃ ἡ δικαιο-
σύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ
εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.» (Ματ. έ. 20).

Τί λοιπὸν εἶναι ἀναγκαῖον; Νέα καρδίαν ἢ ἄνωθεν
γέννησιν ἢ ἐκ τοῦ Θεοῦ· καὶ οὐχί ἢ ἐν τινι ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐκ

τινων χριστιανῶν γονέων. Τὸ βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἀναγκαῖον. Ἡ ἀληθὴς μετάνοια εἶναι ἀναγκαῖα συναισθησις τῆς ἁμαρτίας ἡ ὁποία φέρει ἡμᾶς εἰς τὸν Χριστόν, εἰς τὸ νὰ καθήσωμεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς ἡ ἁμαρτωλὴ γυνὴ ἐκάθισε, κλαίουσα καὶ ἀγαπῶσα πολὺ διότι συνησθάνετο ὅτι αἱ πολλαὶ αὐτῆς ἁμαρτίαι ἀφέθησαν. Ἡ πίστις εἶναι ἀναγκαῖα· οὐχὶ πίστις, ὁποῖαν ἔχουσι τὰ δαιμόνια καὶ τρέμουσι, ἀλλὰ πίστις ἥτις ἐνεργεῖται διὰ τῆς ἀγάπης, φέρει καλὰ ἔργα, καὶ καθαρίζει τὴν καρδίαν ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἁμαρτίας· πίστις, ἥτις φέρει ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα· καὶ νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον· πίστις, ἥτις φέρει ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ μεταλαμβάνωμεν τοῦ δεῖπνου τοῦ Κυρίου, διότι συναισθανόμεθα τὴν ἀνάγκην τὴν ὁποῖαν ἔχομεν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ζωὴν αἰώνιον ἔκτος διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Ἐὰν δὲ ἔχωμεν τὴν γέννησιν ταύτην τὴν νέαν, τὸ βάπτισμα τοῦτο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν πίστιν ταύτην εἰς τὸν Χριστόν, καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην, εἴμεθα ἕτοιμοι, καὶ δὲν θέλομεν ἔχει ἀνάγκην νὰ ζητῶμεν ἕλαιον παρ' ἄλλων, ὅταν γείνη ἡ κραυγὴ· « Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται. » Ἐὰν δὲ δὲν ἔχωμεν, ταῦτα, δὲν εἴμεθα ἕτοιμοι; καὶ ἐὰν ἔλθῃ ὁ νυμφίος, ἐν ᾧ εὕρισκόμεθα εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν, ἡ θύρα θέλει κλεισθῇ κατὰ ἡμῶν! « Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. » Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι. Ἀμήν.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

ΟΜΙΛΙΑ ΚΕ'. Καὶ Πρώτη περὶ τῆς Πρώτης	Σελ.
'Εντολῆς	3—11
ΟΜΙΛΙΑ ΚΣΤ'. Καὶ Δευτέρα περὶ τῆς Πρώτης	
'Εντολῆς	13—21
ΟΜΙΛΙΑ ΚΖ'. Καὶ Πρώτη περὶ τῆς Δευτέρας	
'Εντολῆς	23—35
ΟΜΙΛΙΑ ΚΗ'. Καὶ Δευτέρα περὶ τῆς Δευτέρας	
'Εντολῆς	37—46
ΟΜΙΛΙΑ ΚΘ'. περὶ τῆς Τρίτης 'Εντολῆς . .	47—56
ΟΜΙΛΙΑ Λ'. Καὶ Πρώτη περὶ τῆς Τετάρτης	
'Εντολῆς	57—63
ΟΜΙΛΙΑ ΛΑ'. Καὶ Δευτέρα περὶ τῆς Τετάρτης	
'Εντολῆς	67—78
ΟΜΙΛΙΑ ΛΒ'. περὶ τῆς Πέμπτης 'Εντολῆς .	79—89
ΟΜΙΛΙΑ ΛΓ'. περὶ τῆς Ἑκτης 'Εντολῆς . .	91—100
ΟΜΙΛΙΑ ΛΔ'. περὶ τῆς Ἑβδόμης 'Εντολῆς	101—111
ΟΜΙΛΙΑ ΛΕ'. περὶ τῆς Ὀγδόης 'Εντολῆς . .	113—121
ΟΜΙΛΙΑ ΛΣΤ'. περὶ τῆς Ἐνάτης 'Εντολῆς .	123—131
ΟΜΙΛΙΑ ΛΖ'. περὶ τῆς Δεκάτης 'Εντολῆς .	133—140
ΟΜΙΛΙΑ ΛΗ'. Ζημία τῆς ψυχῆς μεγίστη ζημία .	141—149
ΟΜΙΛΙΑ ΛΘ'. περὶ τῆς καταφρονήσεως τῆς	
γῆς τῆς ἐπαγγελίας	151—159
ΟΜΙΛΙΑ Μ'. περὶ σαπρῶν λόγων	161—169

	Σελ.
ΟΜΙΛΙΑ ΜΑ'. περὶ τοῦ χορεύειν	171—183
ΟΜΙΛΙΑ ΜΒ', περὶ τοῦ ὅτι εἰς τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ πρέπει σεμνότης	185—194
ΟΜΙΛΙΑ ΜΓ'. περὶ τοῦ τί πρῶτον ζητητέον .	195—204
ΟΜΙΛΙΑ ΜΔ'. ἡ μετάνοια ἁμαρτωλοῦ αἰτία χαρᾶς ἐν τῷ οὐρανῷ	205—214
ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ'. περὶ μετανοίας	215—225
ΟΜΙΛΙΑ ΜΣΤ'. περὶ τῆς ἀγνωμοσύνης τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ	227—235
ΟΜΙΛΙΑ ΜΖ'. περὶ τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων	237—247
ΟΜΙΛΙΑ ΜΗ'. ὁ κίνδυνος τῆς ἀναβολῆς . .	249—260

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ.

4) ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΤΙΚΟΝ πρὸς τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Συρίᾳ φίλους αὐτοῦ, τῇ 5 Σεπτεμβρίου 1825, τυπωθὲν ἐν Ἀμερικῇ 1826.

2) ΑΠΟΛΟΓΙΑ, ἐρανισθεῖσα ἔκ τινων Ἑλληνικῶν Ἐφημερίδων μετὰ παρατηρήσεών τινων καὶ προσθηκῶν ἀπὸ τὰ Συγγράμματα Ἐπιφανίου, Χρυσοστόμου, Βασιλείου, Εἰρηναίου, Κλήμεντος καὶ ἄλλων φωστήρων τῆς Ἐκκλησίας, διαπρεψάντων πρὸ τῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος μετὰ Χριστόν, τυπωθεῖσα ἐν Ἀθήναις 1845.

3) ΛΟΓΟΣ ἐνώπιον τοῦ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ ἐν Ἀθήναις 11/23 Ἀπριλίου 1846, τυπωθεὶς ἐν Νέᾳ Ὑόρκ (New York) 1847, καὶ ἐν Κανταβριγίᾳ τῆς Νέας Ἀγγλίας 1857.

4) ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, τυπωθεῖσα ἐν Κανταβριγίᾳ τῆς Νέας Ἀγγλίας 1851, καὶ 1857.

5) ΤΕΛΕΤΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, τυπωθεῖσαι ἐν Ἀθήναις 1851.

6) Περὶ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗΣ τῶν ΘΕΙΩΝ ΓΡΩΦΩΝ τυπωθείσης ἐν Ἀθήναις 1856.

7) ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ τῆς Παλαιστίνης καὶ Συρίας, τυπωθεῖσα ἐν Ἀθήναις 1859.

www.libtool.com.cn

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

ΤΟΜΟΣ Α'.

Σελις	ςίχ.	ἀντὶ	ἀνάγνωθι.
19	25	θαυμάτων	θαυμάτων,
31	8	καὶ ὁ ὅτε Κύριος	Καὶ ὅτε ὁ Κύριος
37	6	τοὺς ἀπὸ χριστιανοὺς	τοὺς ὁποῖους οἱ χρι-
		μεταχειριζομένους	σιανοὶ μεταχειρίζονται
65	8	Ἵπυργοὶ	Ἵπυργοὶ
90	2	Χριστὸς	Χριστὸς
92	9	ἐπαγγελία	ἐπαγγελία
96	8	ἀπεκαλύφθησαν	ἐπεκαλύφθησαν
131	10	αἰμαλωσίας	αἰχμαλωσίας
134	16	Σητὴρ	Σωτὴρ
135	23	ἐρρημίας	ἐρημίας :
170	4	1803	1830
176	9	ἐκλείψεων τῶν κο-	ἐκλείψεων, περὶ τῶν
180	10	ἐξ ὅσον (μητῶν	ἐξ ὅσων (κομητῶν,
„	21	πεπολιτευμένοι	πεπολιτισμένοι
194	13	πλησίον	πλησίον
208	1	ὄρωπος	ἄνθρωπος
209	8	κρυμμένος	κεκρυμμένος
233	9	στεύουσιν	πιστεύουσιν

ΤΟΜΟΣ Β'.

Σελίς	τίχ.	ἀντὶ	ἀνάγνωθι.
14	18	πρέπει τὰ ἐξετάσωμεν	πρέπει νὰ κτλ.
29	20	οὐ οὐ	αὐτοῦ
»	23	οὐτοῦ	αὐτοῦ
41	15	κα	καὶ
44	3	δύνασθαι	δύνασθε
52	18	ἐξ ὅσων	ἐξ ὅσων
53	21	Ἱερουσαλὴν	Ἱερουσαλήμ
143	1	ζητοῦντας	ζητοῦντας
147	24	τόρα	τώρα
158	4	ἀν ἐνδοφέρωμεν	ἐὰν ὑποφέρωμεν
162	17	λόλους	λόγους
183	4	γενήσεται	γενήσεται
198	24	ἀπιρρίψαντες	ἐπιρρίψαντες
206	16	δραχὴν	δραχμὴν
230	14	Γομορρόρας	Γομόρρας
234	7	Βεθυλόνομεν	Βεθηλόνομεν
252	27	φρόνοι	φρόνιμοι
253	3	φρονήμους	φρονίμους

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

3 2044 054 273 289

www.libtool.com.cn

111

www.libtool.com.cn